

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİMDALİ

MÎR HAMZA NİGÂRÎ'NİN NİGÂRNÂME'Sİ [BAĞLAMLI DİZİN VE
İŞLEVSEL SÖZLÜK]

CİLT I

Yüksek Lisans Tezi

ŞÜKRÜ TUNÇ

AMASYA

Eylül-2025

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**MÎR HAMZA NİĞÂRÎ'NİN NİĞÂRNÂME'Sİ [BAĞLAMLI DİZİN VE
İŞLEVSEL SÖZLÜK]**

CİLT I

Hazırlayan
Şükrü TUNÇ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

AMASYA – 2025

TEZ ONAY SAYFASI

Şükrü TUNÇ tarafından hazırlanan “MÎR HAMZA NİGÂRÎ’NİN NİGÂRNÂME’Sİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK] ” başlıklı çalışma aşağıdaki jüri tarafından 19/08/2025 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oyçokluğu ile Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri

İmza

Danışman : Prof. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

.....

Üye : Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

.....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Mevlüt İLHAN

.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. .../.../.....

Doç. Dr. Hadi BELGE
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

....../.../.....

Şükrü TUNÇ

İmza

ÖZET

MÎR HAMZA NİĠÂRÎ'NİN NİĠÂRNÂME'Sİ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Şükrü TUNÇ

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans, Ağustos/2025

Prof. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

Klasik Türk edebiyatında, mesnevi nazım şekli önemli bir yer tutmaktadır. Yüzyıllar boyunca bu nazım şekli şairler tarafından beğenilmiş ve önemli eserler ortaya çıkmıştır. Bu önemli eserlerden birisi de tezimizin konusu olan Mîr Hamza Nigârî'nin Nigârname eseridir. Eser 4554 beyitten ve her olay arasına yerleştirilen 25 tane gazelden oluşmaktadır. Çalışmamız; giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Çalışmamızın giriş kısmında Mesnevi nazım şekli hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Devamında eser hakkında açıklamalar yapılmıştır. Birinci bölümde araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları izah edilmiştir. Devamında Nigârî'nin hayatından kısaca bahsedilmiş ve mensubiyeti hakkında bilgi verilmiştir. Şairin mahlası ve şahsiyeti hakkında bilgiler verilmiştir. Eserin; nazım şekli, aruz unsurları ve kafiye hususiyeti incelenerek örnekleriyle birlikte açıklanmıştır. İkinci bölümde ise Nigârname'nin dil özellikleri, üslup özellikleri, muhtevası incelenmiş ve ortaya çıkan sonuçlar verilmiştir. Son olarak, üçüncü bölümde Nigârname'nin Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Projesi (TEBDİZ) kapsamında kelime hazinesi sistem üzerinde işlenmiştir. İşleme esnasında takip edilen yollar gösterilmiş olup işlenen kelimelerin dökümü verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mesnevi, Nigârî, TEBDİZ.

ABSTRACT

MÎR HAMZA NİĠÂRÎ'S NİĠÂRNÂME [CONTEXTUAL INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY]

Şükrü TUNC

Amasya University, Institute of Social Science

Department of Turkish Language and Literature, Master's Degree., August/2025

Prof. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

In classical Turkish literature, the verse form of masnavi holds an important place. This verse form has been appreciated by poets for centuries and important works in classical Turkish literature, the verse form of masnavi holds an important place. This verse form has been appreciated by poets for centuries and important works have been produced. One of these important works is the Nigarname work of Mir Hamza Nigari, which is the subject of our thesis. The work consists of 4554 couplets and 25 ghazals placed between each event. Our study consists of an introduction and three parts. In the introduction part of our study, brief information is given about the form of Masnavi verse. In the sequel, explanations have been made about the work. In the first section, the purpose, importance, limitations and assumptions of the research are explained. Then, Nigârî's life is briefly mentioned and information is given about his affiliation. Information is given about the poet's pen name and personality. In the first section, the purpose, importance, limitations and assumptions of the research are explained. Then, Nigârî's life is briefly mentioned and information is given about his affiliation. Information is given about the poet's pen name and personality. The form of the verse, aruz elements and rhyme characteristics of the work are examined and explained together with its examples. In the second part, the language characteristics, stylistic characteristics, content of Nigarname were examined and the results were given. Finally, in the third section, the vocabulary of Nigarname was processed on the system within the scope of the Turkish Literature Contextual Index and Functional Dictionary Project (TEBDİZ). The paths followed during the processing are shown and the breakdown of the processed words is given.

Keywords: Masnavi, Nigari, TEBDİZ.

ÖNSÖZ

Asırlardır süregelen Klasik Türk edebiyatı 19.yy. da son demlerini yaşıyor olsa da hala meyvesini vermeye devam etmekteydi. Yüzyıllar boyunca kültür, sanat ve diğer alanlarda kendini geliştiren Osmanlı Devleti önemli şahsiyetler tarafından edebiyat alanında çok gelişmiş bir devlet konumunda yer almaktaydı. 19.yy’la gelindiğinde ise Klasik Türk edebiyatı “Yeni edebiyat karşısında gücünü kaybetmiş hatta kendi geleneği içinde bile değerini koruyamaz duruma düşmüştür” (Mengi, 2019: 261). 19.yy. Klasik Türk edebiyatı meyvesini Mîr Hamza Nigârî ile vermeye devam etmiştir. Tezimizin konusu olan Nigârî’nin Nigârname adlı eseri şairin edebi yönünün çok güçlü ve zengin bir birikime sahip olduğunun bir kanıtı niteliğindedir.

Nigârî’nin yaşamış olduğu dönem itibariyle Osmanlı Devleti’nin iç karışıklıklar ile çalkalandığı, toprak kayıplarının yaşandığı, şairin kendi memleketi olan Azerbaycan’da Rus baskısının artması şairin edebi yönünün öne çıkmasının yanında savaşçı ruhunun da öne çıkmasına sebebiyet vermiştir. Nigârî, tarihimizde 93. Harbi olarak bilenen “1852 senesinde başlayan Osmanlı Rus Savaşı’na yanındaki neferlerle birlikte katılmıştır” (Hakverdioğlu, 2023: 2). Şair, kendi öz topraklarını Ruslara bırakmamak için halkı örgütleyerek ve bilinçlendirerek halkın direncini arttırmaya çalışmıştır.

Bu çalışmada Nigârî’nin Nigârname mesnevisi içerisinde barındırdığı sözcükler ve bu sözcükleri anlamlandırma işlemi yapılarak, şairin kelime hazinesi ve eserinin söz varlığı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada bilgilerinden faydalandığım danışman hocam Prof. Dr. Metin Hakverdioğlu hocama teşekkür ederim. Aynı zamanda çalışmamızın Türk Edebiyatı Bağlamı Dizin ve İşlevsel Sözlük projesi (TEBDİZ) safhasında yardımını esirgemeyen Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak hocama teşekkür ederim. Eğitim hayatımda maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli anne ve babama saygı ve sevgilerimle.

Şükrü TUNÇ

.../.../.....

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN SAYFASI	i
ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı	13
Araştırmanın Önemi	13

I. BÖLÜM

1. SEYYİD MÎR HAMZA NİGÂRÎ'NİN NİGÂRNÂME'Sİ	14
1.1. Mensubiyeti	18
1.2. Mahlası	19
1.3. Edebi Şahsiyeti	20
1.4. Eser	21
1.5. Nazım Şekilleri, Vezin ve Kafiye Hususiyeti.....	23
1.5.1. Nazım Şekilleri	23
1.5.2. Vezin	25
1.5.3. Aruz Unsurları	27
1.6. Kafiye Hususiyeti	30

II. BÖLÜM

2. ESERİN DİL, ÜSLÛP VE MUHTEVA AÇISINDAN İNCELENMESİ	35
2.1. Dil ve Üslûp Özellikleri.....	35
2.2. Muhteva.....	36
2.2.1. Konu.....	36
2.2.2. Kahramanlar.....	39
SONUÇ	41
KAYNAKÇA.....	43
EKLER.....	46
Ek 1. Mîr Hamza Nigârî Hazretleri'nin Fotoğrafı ve Türbesi	47
ÖZ GEÇMİŞ	49

III. BÖLÜM

3. NİGÂRNÂME'DE VEZİN, KELİME, DİZİN ÖZELLİKLERİ	50

3.1. Nigârname’de Vezin Tercihleri.....	50
3.1.1. Vezinler Tablosu.....	50
3.2. Kelime Sayıları Raporu	52
3.3. Kelime Grupları Sayıları Raporu.....	64
3.4. Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük	74
3.4.1. Concordance Tipi Sözlük.....	74
3.4.2. Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Meydana Getirirken İzlenen Yol..	75

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
Bkz.	Bakınız
h.	Hicri
YL.	Yüksek Lisans
FKA.	Fırat Kalkınma Ajansı
TDV.	Türkiye Diyanet Vakfı
Hız.	Hazret-i
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
hızl.	Hazırlayanlar

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatında çeşitli nazım şekilleriyle birçok eser yazılmıştır. Bu nazım şekillerinden birisi de mesnevi nazım şeklidir. Klasik edebiyatın, başlangıcından son dönemine kadar olan dönemlerde bu nazım şekliyle eserler yazılmıştır. Mesneviler konularına göre isimlendirilmiştir. Konuları bakımından ise şu şekildedir; dinî-ahlâkî-tasavvuf mesnevileri, aşk mesnevileri, tarihî-destanî-menkabevî mesneviler, tarihi mesneviler ve diğer mesneviler.

Mesnevi, sözlükte “ikişer ikişer” anlamındaki *mesnâ* kelimesinin nisbet eki almış biçimi olan *mesnevî* edebiyat terimi ve nazım şekli olarak ilk defa Fars edebiyatında kullanılmıştır. Arap edebiyatında müzdevic veya recez bahriyle nazmedildiği için *urcûze* adıyla anılan şiirler mesnevinin ilkel biçimi olarak kabul edilebilirse de bu nazım şeklinin günümüzde ifade ettiği anlama uygun ilk örnekleri Fars edebiyatında ortaya çıkmıştır. (Çiçekler, 2010: 320).

Bu nazım şekli yüzyıllar boyunca kullanılmış ve birçok şair tarafından sevilerek eserler meydana getirilmiştir. Bunlardan bir tanesi de 19. yy. da yaşamış olan, Ebü'l-Hasan el-Harakânî silsilesinden gelen Nakşibendî tarikatının Halidiyye kolundan Şeyh Seyyid Hacı Hamza Nigârî'nin kaleme almış olduğu *Nigârname* adlı eseridir. Mîr Hamza'nın bu eseri “Şeyh Galip'in *Hüsn ü Aşk*'ı kadar alegorik ve en az onun kadar çeşitli yönlerden incelenmeye müsaittir.” (Hakverdioğlu, 2023: 11). Nigârî, kendi gönlünü kişileştirerek rüyada gördüğü manevî âlemdaki nigâra âşık eden şâir, gönlü manevî meclislerde âşık ve âriflerle konuşturmuştur. Çeşitli temsil ve tasavvurlarla ilahî aşkı tasvir eden bu âlemde, değişik tipler münakaşa ettirilmiş ve sembolik olarak konuşturmuştur (Kartal, 2018: 527).

Âşık, Mîzbân (ev sahibi) ve mihmânlar (misafirler) mesnevinin temel kahramanlarıdır. Kahramanın rüyada gördüğü bir sevgiliye âşık olması ve kendisini helak edip cinnet geçirmesi, mecnun misali davranışlar göstermesi dostlarını endişelendirir. Bu durumdan korkan âşığın arkadaşı olan Mîzbân arkadaşının bu durumuna çok üzülür. Âşığın, nasihat ile düzeleceğini düşünürler.

Nasihatçiler; âlim-i şeriat (şeriat âlimi), kâmil-i tarikat (şeyh), vâiz-i Hudâ (Allah'ı anlatan, vâiz), sâkiyân-ı mestân (içki sunan sarhoş), kâmil-i kühen-sâl (yaşlı kâmil), nev-civan-ı hoşhâl (genç arkadaş), rehneverd (yolcu, gezgin), Lokman (hekim), mutrib-i hoş-avâz (çalgıcı), şair-i güher-bâr (şair), mâl-dârî (zengin) adlı kişilerdir (Hakverdioğlu, 2023: 11-12). Bu kişiler kendi bildikleri bilgilerce âşığı bu yolundan döndürmek için nasihat ederler. Âşık, nasihatçilerin hiçbir lafına kulak asmayarak ve onların âşığa söylemiş olduğu dünyevî ve zevki

arttıran sözlere karşı gayet düzgün ve nasihatlerini çürüten cevaplar verir ve yoluna devam eder.

Nigârî'nin mesnevi nazım şekliyle yazılan eserleri arasında yer alan *Nigârname* mesnevisi, çalışmamızın asıl konusudur. Eser tasavvufi mahiyete sahip olduğu için içeriğindeki kelimeler de tasavvufi ağırlıktadır. Barındırdığı bu kelimelerle “eserin konusunu bir okumada anlamak mümkün değildir” (Hakverdioğlu, 2023: 13). Bu kelimelerin anlamları biliniyorsa eser anlaşılacak ve barındırdığı derin muhteva ortaya çıkıp okuyan açısından bir anlam kazanacaktır.

“Eserin başında her mesnevîde olduğu gibi münacaat bölümü ile Allah’a yakarış, naat bölümü ile de Hz. Peygamber’e selam ve salat görevi icra edilmiştir.” (Hakverdioğlu, 2023: 13). Eserde en önemli kahraman Sâkî’dir. Sâkî âşığın her dara düştüğünde ona yardım etmek için yanına gelir.

Âşık ise asıl kahramandır ve genellikle Mîzbân ile birlikte anılır. Bu sebepten bazen Âşık mı Mîzbân mı asıl kahraman karışır. Şair, sâkî’yi bir kurtarıcı gibi kahramanlaştırmıştır. Âşık ilahî bir yolcuktur ve Sâkî onun kalbine ilahî aşk şarabını, imanı doldurmaktadır. Bu bağlamda sâkî, Allah olmaktadır; çünkü imanı yaratan ve nasip eden O’dur. Sonsuzluk yolculuğunun âb-ı hayatı şaraptır, yani imandır; onsuz bir adım dahi atılamaz. Bazen de sâkî Hz. Peygamber olur. (Hakverdioğlu, 2023:13-14)

Onun şarap renkli dudakları hakikati, imanı insanlığa sunmuştur. Peygamberler bu anlamda kalp kadehine iman şarabını dolduran sâkîlerdir. Yine sâkî, aynı zamanda şeyhtir. Çünkü âşığın derviş gibi seyr-i sülûk yolunda ilerlemesini o kolaylaştırır. Her dara düştüğünde ilahî aşk şarabını, imanı kalplere o doldurur. Bu şiirde değil ancak başka şiirlerinde “pîr-i mugan” terimi de bu amaçla söylenir. Sâkîlere şarap sağlayan meyhanenin asıl sahibi odur. O, mürşitlerin mürşididir (Hakverdioğlu, 2023: 13).

Şeyh, mürşidinin yani âşığın yolundaki en önemli rehberdir. Ona Sırât-i Müstakîm yolunda ilerlerken önüne çıkan engelleri açmasındaki en büyük yardımcısıdır.

Eser, âşığın rüyasında gördüğü nigâr (sevgili)’a ulaşmak için gösterdiği serüven ile başlar. Rüyasında gördüğü sevgili aslında ilahi Aşk’tır yani Allah’tır. İlahi Aşk’tan mecnuna dönen, kendini kaybeden, delilikler gösteren bir âşıktan bahseder. “İşte şiirde her bir bölümden sonra “istimdad” diyerek yardımı istenen kişi sâkîdir ve o, bekâbillaha ulaştıracak tek güçtür; o, iman denilen aşk şarabını sunandır” (Hakverdioğlu, 2023: 13). Âşık, Mîzbân’ın evinde bulunan Sâkî’nin yanına gelerek, kendisinin fânî dünyadaki meşgalelerden uzaklaştırması için yardım ister.

Mîzbân’ın evi aynı zamanda âşığın mekanı olan ev, aslında dünyayı sembolize

etmektedir (Hakverdioğlu, 2023: 14). Bu evde, Mecnun misali delilikler gösteren âşığın durumu hakkında konuşacak dostları vardır. “Bu evde Tanrı aşkını gönlünde hisseden âşık, dünya istekleri ile dolu dostları tarafından “cünûn’a döndü, delirdi, aşk hastası oldu diye geri dönmeye zorlanır” (Hakverdioğlu, 2023: 14). Âşık bu durum üzerine dostlarına gerekli cevapları vererek onları susturur.

Yukarıda belirtildiği üzere; rüyada gördüğü sevgili fani dünyadaki sevgili değil, maneviyattaki sevgilidir. Yani O sevgili Allah’tır. Âşığın, Allah’ı aramaya çıktığı bu yolda diğer dostları, halâ âşığın deli olduğunu düşünerek bu yolundan vazgeçirmek için kendi akıllarınca fikirler ortaya atarak uğraş içerisine girerler. Âşık her birini ayrı ayrı terk-i dünyanın güzelliğine ikna eder (Hakverdioğlu, 2023: 14).

Önce ortaya bir Hânçe gelir, bu genişçe parlak bir tepsidir. Aslında âşığın gönlüdür (Hakverdioğlu, 2023: 14). Gönlüne sanki ilahi aşk tecelli etmişçesine âşık mest olur, kendinden geçer. Bu tecelli sonucunda İlâhi bir sarhoşluk yaşayan âşık artık yoluna gider. Bu yol İlâhi aşka ulaşmak için çıktığı; Seyr-i Sülûk yoludur.

Nasihat etmeleri bölümünde her bir nasihatçi kendi görüşlerini söyleyerek âşığı yolundan döndürmeye çalışır.

İlk nasihatçi **dânişmend-i sühendan**’dır. Âşığa nasihate başlayan danişmend-i sühendan istediği güzele ve her şeye akıl ile ulaşacağını anlatır. Âşığa hikayeler anlatarak bu durumdan vazgeçirmek için fikirler verir. Dânişmend-i sühendân, aşk yolundan gidenlerin boş yere gittiğini söyler ve âşığın gittiği yolda zeval bulacağını anlatarak bu nasihatini tutmasını ister. Dânişmend-i sühendan’ın âşığa anlatmış olduğu nasihatler “dânişmend-i sühendânın dîvâneye pendî” adlı bölümdeki şu beyitlerde geçmektedir:

...

‘Aşka heves eyleyen kemâli
Bulmaz ebedî bulur zevâli
Beyhûde yere gezip bed-ele
Şalma gel özünü kıyl u kâle
Tut pendimi imdi sen kabûl et
Añla sözümü naşihatim tut
Çün ‘ilme erenler oldu kâmil
‘Aşka girişenler oldu zâ’il
‘Arz eyleyim imdi bir hikâyet
Var ‘aklıq eger alursañ ‘ibret
Ol kışşa ne kışşa Şeyh Şan‘ân

Olmuş idi Mekke'de nümâyân

Bulmuşdu 'ibâdet ile pâye

Ermişdi merâtib-i a'lâya (Hakverdioğlu, 2023: 108)

...

Âşık, dânişmend-i sühendân'ın söylediklerinden sonra, aşk uğruna, sevgilinin yolunda; onu bulmak için uğraştığı bu yolda kâmil bir insan olarak dönmeyeceğini bildirmektedir. Dîvâne-i meydânî dânişmend-i sühendâna cevâbı adlı bölümde de âşığın dânişmend-i sühendân'a vermiş olduğu cevaplar aşağıdaki beyitlerde görülmektedir:

...

Dilber hevesiyle kâmil oldum

İdrâk-i hafîyye nâ'il oldum

Kim oldu müşerref 'aşk ile yâr

Yâr oldu aña enîs ü dildâr

Dilber hevesiyle oldu kâmil

İdrâk-i yakîne oldu nâ'il

'Âşıklar olur yakîne vâsıl

Eykân-ı me'ârif anda hâşıl

Dil-hâneyi her kim etdi âbâd

'Aşk ile olur müdâm dil-şâd

Cemiyet-i var ki perîşân

Zâhirce görünür ey sühendân

Ammâ deyim imdi var bir kâr

Şâyeste-i sem' degilse ey yâr

'Aşk içre ki var hayli esrâr

Pinhân edip anı anda dildâr (Hakverdioğlu, 2023: 110)

...

Âşığın bu durumdan vazgeçmeyeceğini gören **serdâr-ı tarîkat** devreye girmektedir. Serdâr-ı tarîkat, âşığın uğraşmış olduğu bu işten vazgeçmesini ister ve âşığın kendi yanında kalmasını isteyerek hizmetine girmesini teklif eder. Serdâr-ı tarîkat âşığa kendi yanında ve kendi yolundan yürürse insan-ı kemâl'e ulaşacağını bildirir. Bu sözlerden sonra âşık, onun tezlerini çürüterek ve söylediği kelâmları reddederek devam eder. Serdâr-ı tarîkat söylediği onca laflardan sonra âşığın "ilahî aşk ile mahv-ı vücûd etmiş, onun mürşidi artık aşk" (Hakverdioğlu, 2023: 15) olduğunu anlar.

Ol merd-i cünûna dedi ey cân

Gel yanıma söyleyim ki el'ân
 'Âşıklığa girme olma mâ'il
 Mâ'illik ile kim oldu kâmil

...

Țut dâmanımı eriş kemâle
 Gûş vermegil özge kıyl u kâle
 İhlâş ile hizmet eyle muhkem
 Erbâbı bilir yakîn müsellemler
 İmdi baqadır tarîk-i ülfet
 Başka yere varma çekme zahmet

Bu arada âşık; aşk acısı ile yanık yanık inlemektedir (Hakverdioğlu, 2023: 15).
 Aşağıdaki beyitlerde serdâr-ı tarîkat'e nasihatlerinin şirin (tatlı) olduğunu, ancak anlamsız
 kaldığını belirtmektedir.

Ol 'âşık-ı mest-i bî-nihâyet
 Odlara tutuşdu özge bâbet
 Odlara alışdı gâh-ı bî-gâh
 Hayretle dedi ki Allah Allah
 Allah baqa bir 'inâyet eyle
 Güftâr-ı şirîn kerâmet eyle
 Allah deyüp ayağa turdu
 Güftâr-ı şirîn-terine girdi
 Yanup yakılup cünûn-ı hoş-dem
 Erbâb-ı tarîke dedi ol dem
 K'ey reh-nümûn-ı mihribânî
 Ey râh-nümûn-ı câvidânî
 Güftâr-ı naşîhatîñ şirîndir
 Pendâne sözün ki nâzenîndir
 Güftârına yokdu bir söz ammâ
 Bende degil ihtiyâr-ı sevdâ
 Şanma beni özgeye berâber
 Zîrâ baqa yok müsâvi bir er
 Zîrâ ki benim cünûn-ı bî-tâ (Hakverdioğlu, 2023: 118)

...

Mihmân, dânişmend-i sevdâ ve serdâr-ı tarîkat'in başarılı olamadığını görünce **vâizi**

âşığa gönderir. Bunun sebebi ise âşığın arzuladığı şeyin dünya güzellikleri ile vazgeçeceği umududur. “Vâiz de ona Leyla ve Mecnûn’un Yûsuf ile Züleyha’nın ne perişanlıklar çektiğini anlatıp akli ve aklın değerini över” (Hakverdioğlu, 2023: 15).

...

Ammâ ne deyim ki Kays-ı mağbûn

‘Aşka ki şataşdı oldu Mecnûn

Dîvâne ki ‘aşkı etdi bünyâd

Hâne-i kemâlin etdi berbâd

Ol ‘aşka uyup cünûna yetdi

Kays iken adını Mecnun etdi

‘Aşk eyledi ‘akldan kenâre

Şahrâya şalup kılup avâre

...

Gör neyledi aña ‘aşk-ı zâlim

‘Ta’n eyledi aña câhil ‘âlim

Ol neyledigin buña mağalim

Söylersem olur kederli hâlim

Uymaz ne deyim Züleyha hâlin

Leylâ ile Şîrinin mağâlin (Hakverdioğlu, 2023: 124)

...

Dîvâne-i ‘arş-nişînin vâ‘iz-i kürsî-güzîne cevâbı, bölümünde âşığın aşağıdaki beyitlerde şu sözleri söylemesi üzerine vâiz’de cevabını almış olacaktır.

...

Dâreyn degil merâmı zîrâ

Mağlûbı hemîn vişâl-i Mevlâ

Bes bil ki nedir kemâl-i Mecnûn

İdrâk olur mu kâr-ı meftûn

Gerçek ki dilinde idi Leylâ

Ammâ ki murâdı mağz Mevlâ

‘Aşkın hüner ü kemâli bitmez

Bâkî eseri zevâle gitmez

‘Aşka heves etmedi Züleyhâ

Ol anı aradı buldu mağzâ

‘Âşıklara ‘aşk mübtelâdır

Zîrâ ki olar buña belâdır
 Her vâkt arar maķâm-ı a‘lâ
 Tâ eyledi ol maķâmı me’vâ
 Her vâkt ki buldu ol maķâmı
 Ol yerde olur anıñ kıyâmı
 Ol bahtı yegin Züleyha nâmı
 Ol cây-ı bülend hoş-maķâmı
 Buldu o maķâmı kıldı menzil
 Ol yerde oturdu hem-çü bûlbûl (Hakverdioğlu, 2023: 126)

...

Vâiz’in bu nasihatleri de âşîğımızı tatmin etmeyince **şarab-dârî** devreye girer. “Allah aşkı şarabı ile mest olan bir insanın dünya şarabı ile ne işi olur cevabını alınca o da susar” (Hakverdioğlu, 2023: 15). Şarab-dârî’yi susturacak cevap şu beyitlerdedir:

‘Arz eyleyim imdi ey şarâb-dâr
 V’ey sırr-ı nihânıma haber-dâr
 Rûtbe-i cünûnumu bilirken
 Ne yerde fûnûnumu bilirken
 Pend eylemegiñ büyük haţâdır
 Erbâb-ı dile ‘azîm belâdır
 Ammâ ki haţânı etdiñ ikrâr
 ‘Afv eyledim imdi ey haţâ-kâr
 Bildiñ ki işimde ber-ķarârım
 Divâneliğimde pâyidârım (Hakverdioğlu, 2023: 132)

...

Şarab-dârî’de başaramayınca diğerk dostlarından **civanmert** adlı bir kişı bu serüvene dahil olmaktadır. Dünya hayatının güzelliklerinden bahseder, âşîğın rüyasındaki güzelliğın yerine dünya güzellerini anlatır. Nigârî bu bölümde diğerk mesnevi kahramanları; Mecnun ve Ferhat’tan bahsederek âşîğâ bu kahramanlardan daha da büyük olduğunu anlatır. “Çünkü onlar bu dünyada sevgililerini görmüşlerdir, adeta put gibi onlara yönelmişlerdir, oysa kendisi rüyada gördüğü bir güzele âşıktır. Bu daha üstündür. Burada Tanrı’yı bu dünyada görememe temi ön plana çıkmaktadır” (Hakverdioğlu, 2023: 15). Şair bu bölümde dünyevî güzellikleri anlattırırken kendi memleketi olan Karabağ’dan bahsederek oradaki güzelleri anlatmıştır.

...

Bir memleket adı kim Karamağ

Ser-ḥaddi cenûbisi K aradağ
 Var idi ki var imdi ey c n
 H bları güzelleri fir v n
 Ol memleketin o va t ŗ h 
 Bir k z idi l k arz-  m h 
 Ol duhterin adı idi Ŗ r n
 G ft r  ŗ r n kel m  reng n
 Ol ŗ hib-i ḥüsn-i b -nih ye
 Ol ŗ h-  ŗ r n-i ‘a  a m ye
    me-i ŗ r içün ol civ n 
 Getirdi bu gördü ol dem an  (Hakverdioğlu, 2023: 149)

...

Nasihat ilerden **P r-i k hens l** da elinden geleni yapmış ve sonuç alamam  tır. P r-i k hens l’ın     a etmi   oldu   nasihatler a  ağıdaki beyitlerde görülmektedir.

...

Di le ne ki söylerim sa a ben
 Anladım ey c n n-  p r-fen
 Ba dan ayağa bel  imi   ‘a  
 Sevd -y  k ra hev  imi   ‘a  
 H    r olan bel ya girmez
 Bi  dürlü m cer ya girmez
 Bu sinn-i tam m bu ya ımda
 Hayl  kılıç oynadı ba ımda
 B -  ye bel lar ile oldum
 B -p ye cef lar ile oldum
 El-   ılı gün-a-g na mi  net
 ‘ lemd  ki dürlü dürlü z hmet (Hakverdioğlu, 2023: 135)

...

Merd-i cihan-gerd (seyyah) adlı dostu devreye girer ve dünyayı gezmenin insan  her türlü sıkıntıdan beladan uzak tutaca ını anlatır (Hakverdioğlu, 2023: 15). Ama nafile,    ık yine de kanmaz bildiği yoldan y r r.

Meyd n-  ma  le ol cih n-gerd
 Girdi dedi ey c n n-  sermed
 Sensin meger ey bel -y  ‘ lem

‘Âlemde bilâ belâya hem-dem
Ben gibi cihâna gelmeyen merd
Eylerse kelâmı pend-der-pend
Tutmasan eger değil mi nâmûs (Hakverdioğlu, 203: 148)

...

Âşık, *dîvâne-i sermediñ merd-i cihân-gerde cevâbı* bölümünde merd-i cihan-gerd’in adete soluğunu kesercesine şu beyitlerle ona cevap verir;

Dîvâne-i ‘aşk dedi ey yâr
Dinle ki diyem saña ne ki var
Zîrâ ki bilirsin ey cihân-gerd
Bu kışsa-yı merd-i ‘âşık-ı derd
Müş tâkların işi güzeldir
Zîrâ bu ‘atâ-yı lem-yezeldir
Derd olmasa kimse merd olmaz
Merd olmayan ehl-i derd olmaz
İmdi baña bu şîrîn hikâyet
‘Âşıklığıma verir metânet (Hakverdioğlu, 2023: 151)

...

Zîrâ ki yakîn der-yakîndir
Müş tâkların işi metîndir
Cânân yolunda cân telâş
Çekmez tanımaz ayağı baş
Taḥkîk elemiş ki câvidânı
Cânân yolunda verdi cânı (Hakverdioğlu, 2023: 152)

...

Hekim-i marifet adı verilen bir hikmet sahibi hekim, aklın değerini tekrar eder, yine olmaz. **Mutrib-i tarab-sâz**, musikinin her derde deva olduğunu anlatır, ancak âşık bu konuya da ondan daha iyi vâkıftır. **Şâir-i güherbâr** da bütün büyük şairlerin ismini anıp “hepsi akıllı insanlardı, aklını yitirme” diye nasihat eder. Adı **mâl-dârî** olan bir kişi gelir ve ona varlığın önemini anlatarak hayattaki tek güzelliğin mal biriktirmek ve mal mülk sahibi olmak olduğu ile ilgili âşık-ı sâdık’a nasihatler verir. Genç yaştaki **şarab-dâr** isimli zât gelir ve o da ikna edemez (Hakverdioğlu, 2023: 16). Âşığımız tüm bu anlatılanlara tabiri caizse kulak tıkayıp kendi istikametine devam eder.

Önceki sayfalarda dediğimiz gibi *Nigâr-nâme* tasavvufi bir eserdir. Bu tasavvufi eserde

bahsedildiği üzere *seyr-i sülûk* yolculuğu anlatılmaktadır. *Seyr-i sülûk*'un ilk adımı, Allah ile arasında bulunan bütün nefsi ve dünyevî işlerden el etek çekmektir. Âşık bu aşamayı geçerse *seyr-i sülûk* yolculuğuna başlayacaktır.

Mîzbân'ın bütün çabalarına rağmen âşığı yolundan döndürememiştir. “Artık âşığın kendi başına yürüme ve kemâle erişme yolculuğu başlamaktadır. Mîzbân bu yolculuk için ona izin verir, âşığa sadece **Sâkî**, **Dil-Gönül** ve **Hâtif-i Meded-kâr** eşlik etmektedir” (Hakverdioğlu, 2023: 16).

Tamam-ı Sühen adlı bölümde Mîzbân'ın âşığa şu beyitlerde dua ederek izin verdiğini görürüz;

Verdik saña cümle izn el'ân
Ya'nî heme mîzbân u mihmân
'Azm-i sefer eyle fevt-i fırsat
Etme ki çekilmeye nedâmet
Her-çend ki firâtiñ elemidir
İzn olmasa ger saña sitemdir
Her-çend ki firâtiñ yamandır
Bizlere saña mezâk-ı cândır
Her çend ki firâtiñ cefâdır
Bizlere saña bütün şafâdır
Her çend ki firâtiñ belâdır
Bizlere saña kamu şifâdır
Her çend ki firâtiñdir âfet
Bizlere saña tamâm râhat
Her çend ki firâtiñdi nîrân
Bizlere sañadı cennetistân
Bizler çekeriz elemeler ammâ
Mevlâ saña vermeye ğam aşlâ
Bizler çekeriz ğam-ı firâkı
Mevlâ saña vermeye merâkı
Bizler çekeriz belâ-yı firâk (Hakverdioğlu, 2023: 186)

“Âşığın bu yolda ilerlerken rehber veya bir ihtiyacı” (Hakverdioğlu, 2023: 17) olup olmadığı sorulduğunda cevabı şöyle olur:

Allah baña yâr olursa yârim
Oldur ki biter anıñla kârım

Bu râh-ı talebde lâzım aşlâ
 Bir şey degil baña ki illâ
 İhlâş ile âh u sûz-ı dildir
 Bu râhda başka kâr-ı züldür
 Nâle-i dilim ki râhberdir
 Sûz-i cigerim kebâb-ı terdir
 Sizden talebim hemîn du‘âdır

Matlûbuma irgüren Hüdâdır” (Hakverdioğlu, 2023: 187-188)

Yolculuğun başından Âşık-ı şeydâ gözyaşları ile yolcu edilirken bir anda Mîzbân’ın varlığında yok olur ve “artık yola devam eden Mîzbân’dır” (Hakverdioğlu, 2023: 17). Çalışmamızın başında, eserde asıl kahraman âşık mı yoksa Mîzbân mı belirsizdir demiştik. Mîzbân’ı asıl kahraman olarak görmemizin nedeni âşığın, şeyhinin yani Mîzbân’ın varlığında yok olmasından kaynaklıdır.

Âşığın çıkmış olduğu, bu yolculukta karşısına sahralar çıkacak başına türlü sıkıntılar gelecektir. Terk-i dünya eden âşık, sıkıntılarla dolu bu yerlerden bekâbillaha ulaşmak için uğraşacaktır. Bekâbillaha ulaşmak içinde “*talep, aşk, marifet, tevhit, hayret, istignâ, fenâ-bekâ*” (Hakverdioğlu, 2023: 18) vadilerini geçmek zorundadır. Bu vadileri zorlanmadan geçen âşık bekâ durağında Nigâr’ına ulaşmış, huzura kavuşmuştur.

Eserde her olay sonrasında âşık Nigârî bir gazel söylemiştir. “Menzilim” redifli gazel ile zirveye çıkan duygular dile gelir, Hânçe’nin tekrar ortaya getirilmesi buradan dostlarına görünmesi ile seyr-i sülûk tamamlanır” (Hakverdioğlu, 2023: 19).

Hânçayı getirdiler araya
 Bakdı kamu gözgü-i hümâyâ
 Sürmeyi göze çeküp tamâmı
 Divâneyi gördüler müdâmî
 Matlûba erişmiş ol yegîn er

Hem-demdi müdâm anıla dilber (Hakverdioğlu, 2023: 252)

Âşık bahsettiğimiz vadileri teker teker aştıktan sonra kalbi huzur dolu bir şekilde dünyaya dönmüştür.

Müjde saña keç te’essüfün den
 Vardır haberim ki Yûsufundan
 El-hamd merâmı hâşıl olmuş
 Dergâh-ı nigâra vâşıl olmuş
 Terk eylemiş ol ğam-ı cihânı

Şahrâ-yı bekâda bulmuş ânı
 Eknûn o yerde şâd ü hürrem
 Bilmez ki elem nedir nedir gam
 Anladı ki mîzbân kâli
 Terk eyledi miñnet ü melâli
 Bildi ki yakîn merâma yetmiş
 Dîvânesini ki kâma yetmiş
 ‘Arz etdi şabâya böyle k’ey yâr
 İstersen eger ki her neyim var
 Bahş eyleyim anı müjde kâna

Cânım dahi saña bî-bahâne (Hakverdioğlu, 2023: 250)

Bu haberi Mîzbân, arkadaşlarına aşağıdaki beyitler ile iletmektedir:

“Böyle ki şabâ-yı luţf-ı cânân
 El-minnet-i Hakk ki geldi eknûn
 Verdi haberi cünûn-ı bî-çûn
 Böyle ki merâmına erişmiş
 Ol kâmı olan diyâra düşmüş
 Dildâr ile hem-celîs olmuş

El-minnet-i Hakk merâmı bulmuş” (Hakverdioğlu, 2023: 251)

Artık bu haberi alan Mihmanlar ve Mîzbân müzikli bir eğlence içinde coşarlar.

Bu sözleri söyleyin be-âvâz

Zevkîñ yeridir be-nâle-i sâz

Ey çengi dem-i ferahdır el’ân

Fevt eyleme vakti ey şîrîn cân (Hakverdioğlu, 2023: 254)

Mîzbân ve diğer arkadaşları, bu mutlu haberi alınca sanki düğün alayında eğlenir gibi coşmuşlardır. Mevlana’nın ölümü düğün gibi nitelendirdiği durumu, âşığın Nigâr’ına ulaşmasıyla buradaki düğün gibi niteleyebiliriz. Çünkü âşık muradına ermiş, sevgiline ulaşmış seyr-i sülûk yolculuğunu tamamlamıştır.

Mîr Hamza Nigârî, bu eseri yazmaya muktedir olamadığını, ancak İlahî bir güç bunun kendisine ilham edildiğini söyler ve aslında anlattığı seyr-i sülûkun sözlere dökülmesinin bir türlü mümkün olmadığını arz eder.

Nâcîzligimi ki etdim izhâr

‘Âcîzligimi ki kıldım ikrâr

Allahdan oldu hem ‘inâyet

Buldum çü maķâm-ı istikâmet

...

Başdan ayağa Nigârname

Şâyestedi cümle ihtirâma (Hakverdioğlu, 2023: 254)

Nigârname, hakkında ülkemizde 1998 yılına kadar herhangi bir çalışma olmamıştır. Taşlıova'nın 1998 yılında "*Mîr Hamza Nigârî'nin Nigârname Mesnevisi: İnceleme – Metin*" adlı çalışma ile ülkemizde ilk kez eser hakkında bir çalışma ortaya çıkmıştır.¹

Bu eserin şimdiye kadar basılı bir şekilde bulunamayışı edebiyatımız açısından eksiklikti. Hakverdioğlu'nun *Nigârname*² adlı çalışmayla bu eserin basılı bir kitap haline gelmesiyle bu eksiklik giderilmiş oldu.

Araştırmanın Amacı

Mîr Hamza Nigârî'nin *Nigârnamesi*'nin bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çıkarılacaktır. Eserdeki şiirlerin söz varlığı, mesnevideki kelimelerin farklı kullanımları ve anlam katmanları tespit edilerek bağlamli dizin ve işlevsel bir sözlüğün oluşturulması ve bu sayede şairin kısa bir poetikasının verilmesi çalışmanın genel amacıdır. Bu çalışma ile şairin dil ve üslubunun yanı sıra, mana zenginliğindeki özgünlüğünün ortaya konması hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Mîr Hamza Nigârî'nin *Nigârnamesi*'nde bulunan kelimelerin bağlamli dizin ve işlevsel sözlük çıkarılarak, eser içerisindeki kelime varlığı tespit edilerek içerisindeki anlam yoğunluğu açığa çıkarılacaktır. Mesnevi içerisinde bulunan kelimelerin farklı kullanımları, kendi sahasındaki kelimeler tespit edilerek şairin anlam dünyası ortaya konmaya çalışılmıştır.

¹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşlıova. M. Mete. (1998). "*Mîr Hamza Nigârî'nin Nigârname Mesnevisi: İnceleme – Metin*" [Yayımlanmamış YL Tezi]. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.

² Ayrıntılı bilgi için bkz. Hakverdioğlu. M. (2023). *Nigârname* (2. Baskı). Sonçağ Akademi.

I. BÖLÜM

1. SEYYİD MÎR HAMZA NİGÂRÎ'NİN NİGÂRNÂME'Sİ

Çalışmamızın bu kısmında yazarın hayatı ve eseri hakkında bilgiler verilecektir. Çalışmamızın yazarı Şeyh Seyyid Hacı Hamza Nigârî Azerbaycan'ın Karabağ eyaletinin Zengezur şehrinin Cicimli köyünde 1798 (h. 1213)'de Mîr Rükneddin Efendi'nin oğlu olarak dünyaya gelmiştir. Nigârî'nin babası Emir Paşa, kaynaklarda âlim ve sâlih bir kimse olarak tanıtılmaktadır. Annesi “Kız Hanım” olarak da bilinen Hayrunnisa Hanımdır. Nigârî'nin babası Emir Paşa, Dağıstan halkından biriyle muhasebe ve galebe etmesinden dolayı Kızılbaş Beylerinin bazı devlet adamlarını tahrik etmeleri üzerine şehit edilmiştir. Babası öldürüldüğünde Nigârî sadece dokuz aylıktır (İbnülemin, 1988). Nigârî'nin Karabağ da değil de Dağıstan'da dünyaya geldiğini belirten kaynaklar da olmuştur (Arslan, 1992: 9). Nigârî'nin bazı fiziksel özellikleri de kaynaklarda şu şekilde anlatılır: “Nigârî; uzun boylu, çok sabırlı, mütevekkil, alçak gönüllü, cömert, nevi şahsına münhasır fitrata sahip birisidir” (Musayev, 2001: 241). Annesinin adı Kız Hanım'dır. Mîr Hamza'nın Güzel Hanım ve Saliha Hanım adında iki kız kardeşi vardır. Şairin babasına bölge halkı Mîrpaşa unvanını vermiştir. Mîr Hamza altı aylıkken babası bir anlaşmazlık sebebiyle şehit edilmiştir. Mîr Hamza, on beş yaşına kadar gönderildiği her hocadan kaçmış ve annesinin istediği bir evlat olmaktan uzak yaşamıştır; ancak sonradan yaptıklarından utanarak Karakaş'ta bulunan Mahmut Efendi'nin yanına gitmiş, ondan eğitim almıştır. Daha sonra Dehne şehrine gidip orada Şikest Abdullah Efendi'den ders almıştır. Küçük yaştan itibaren ilim tahsil etmeye başlamış, Arapça ve Farsça öğrenmiş ve yüksek bir ilmî birikime sahip olan Nigârî, devrinin en önde gelen âlimlerinden biri olmuştur (Çınar, 2009: 15-16). 1836 yılında Osmanlı tarafına geçmiştir (Hakverdioğlu, 2023: 1).

Elimizdeki kaynaklardan edindiğimiz bilgiye göre Osmanlı topraklarına geçince Sivas'a gitmiş ve orada Şeyh İsmail Şîrvânî ile buluşmuştur. Sivas'ta halifelik görevini yerine getiren İsmail Şîrvânî'ye intisap etmiştir (Akkuş, 1996). Sivas'ta Şeyh İsmail Şîrvânî ile buluşan Hamza Nigârî, 1835'te onun derslerine devam etmiş; onun emri ve teşviki ile bir yıl sonra hacca gitmiştir. Dönüşte yine Şîrvânî'nin hizmetine girmiştir. (Hakverdioğlu, 2023: 1). Mir Hamza Nigârî, hac ziyareti dönüşünde Şîrvânî'den hilafetini elde eder (Karabağ, 2022: 97). 1841'den 1852 yılına kadar Bergüşad, Berde ve Karabağ'da irşad faaliyetleriyle meşgul olan Nigârî özellikle günümüzde “Terekeme” adıyla anılan Karapapak Türklerinin Nakşibendilik-Hâlidilik ile tanışmalarına vesile olmuş ve irşad faaliyetleri neticesinde bölgede

Hâlidî şeyhi olarak şöhret kazanmıştır (İnal, 2000: 1627).

Şeyhi İsmail Şîrvânî Amasya’da yaşamaktadır. Şair ilim öğrenmek için bir yandan Amasya’ya şeyhinin yanına gelir bir yandan da kendi memleketine giderek orada dersler verir. “Şair, ders vermiş olduğu Mîrler kentinde Mîr Salih Efendi’nin kızı Azize Hanım ile evlenir. Bu hanımı çocuğunu dünyaya getirirken hayatını kaybetmiştir. Daha sonra Şehnisa Hanım ile dünya evine girmiş, bu eşinden çocuğu olmayınca Allahverdi Efendi’nin kızı Emine Hanım ile hayatlarını birleştirmişlerdir. Bu hanımından 1865 yılında dünyaya Sirâceddin adında bir oğlu gelmiştir (Altunbaş, 2004: XI).

Nigârî’nin yaşamış olduğu dönemde Osmanlı devletinde sıkıntılar baş göstermeye başlamıştır. Osmanlı-Rus savaşı, iç karışıklıklar şairin bulunduğu memleketinden kaçmaya zorlamaktaydı. Şair’in yaşamış olduğu memleketi Rus baskısı altındaydı. Bu durum şairimizin canını çok sıkmakta olup bir şeyler yapma telaşına düştü. Hakverdioğlu, *Nigârname* adlı eserinde bu durum için şunları anlatmaktadır; Karabağ’da ilim ve irşat ile meşgul olan Nigârî, bir süre sonra Rus işgalinin ağırlığından bunalır ve Osmanlı ile mektuplaşarak bağımsızlık umudu besleyen vatanseverlerle birlikte hareket eder. Ancak gönderilen bir mektup düşmanın eline geçer, şair de artık Karabağ’da isyancı olarak aranmaya başlanır. 1851 yılında Araz çayından İran tarafına kaçmak zorunda kalan Hamza Nigârî, artık yurdundan sürgün bir kişidir ve isyancılar listesindedir. Görüldüğü yerde tutuklanıp Sibiryaya gibi bir yere sürgünü en muhtemel kaderidir. Çünkü onunla hareket eden Ahmet Efendi yakalanmış ve Sibiryaya sürülmüştür, kendisinden bir daha haber alınamamıştır. (Hakverdioğlu, 2023: 2).

Yaşanan bu hadise sonrasında Mîr Hamza Erzurum’a geçmiştir. Nigârî Erzurum’a geçince Ruslar da Osmanlı topraklarına girmiştir. Bu durum başta Mîr Hamza’nın ve diğer arkadaşlarının canını sıkmaktaydı. 93 Harbi olarak bilinen bu savaşta “Nigârî müritleri ve dostlarıyla bu savaşa destek vermişlerdir. Nigârî’nin, İsmail Şîrvânî, Şeyh Şamil ve diğerleri gibi bağımsızlık ve vatan sevgisini göstermesi açısından son derece önemlidir” (Rıhtım, 2008: 3). “XIX. Asrın ortalarında Kafkasya ve Kuzey Azerbaycan’da, Doğu Anadolu’da Ruslara karşı mücadele eden Nakşibendî tarikatının tanınmış mürşitlerinden biri olarak halk arasında büyük nüfus kazandı” (Akpınar, 466: 1994). Şair Erzurum da Derviş Ağa Camii yakınında Mihcızâdeler’in evinde kalmış ve burada kendisine Poslu Mahmut Efendi intisap etmiştir. 1854 yılında Şeki’nin Kutkaşın kentinden Erzurum’a hicret eden Hacı Abdülazim Efendi’nin kızıyla evlenmiştir (Hakverdioğlu, 2023: 3).

H. 1271’de (1854-55) İstanbul’a giden Hamza Nigârî, buralardaki sohbetleriyle kısa süre de tanınmıştır. İstanbul’da kaldığı günlerde Mustafa Reşit Paşa ile de görüşmüştür. Mustafa Reşit Paşa kendisine Fatih’teki Emir Buhârî Dergâhının şeyhliğini teklif etmişse de

kabul etmemiş, aynı yere kendi halifesi Taşâbâdîzâde Mustafa Sabri Efendi'nin atanmasını sağlamıştır (Bilgin, 2017: 5).

1858 yılında Erzurum'a dönen şair, "aynı yıl annesinin vefat haberini alır ve yakın dostunu cenazenin şeriata uygun bir şekilde defedilmesi için Muhibüddin Efendi'yi" (Hakverdioğlu, 2023: 3) gizlice Cicimli'ye gönderir oraya defnedilir. Erzurum'daki beş yıllık irşat faaliyetini bitiren Hamza Nigârî, aynı yıl içinde Amasya'ya dönmüştür. Erzurum'dan dönmeden kızı Zehra orada vefat etmiştir (Hakverdioğlu, 2023: 3).

1875 yılında eşi Emine Hanım'dan dünyaya gelen oğlu Sirâceddin'in yirmi yaşlarında amansız bir hastalığa yakalanarak vefat etmesi Hamza Nigârî için tam bir imtihan vesilesi olmuştur. Şiirleri de bulunan Sirâceddin'in ölümünden dolayı çok fazla kederlenen Nigârî bunu şiirlerine yansıtmıştır (Hakverdioğlu, 2023: 4). Aynı zamanda Nigârî'yi çok seven ve oğlu Sirâceddin'in yakın arkadaşı olan Sebâtî arkadaşının ölümünden duyulan üzüntüyü şiirlerinde dile getirmiştir.

Ayrıca Sebâtî'nin Mîr Hamza Nigârî hazretleri hakkında yazmış olduğu nazire şiirleri vardır. Aşağıda göstereceğimiz beyitlerde de anlaşılabacağı gibi "Sebâtî'nin gazellerinde şeyhinden ayrıldığı en temel nokta keskin bir dili tercih etmemesidir" (Hakverdioğlu, 38). Nigârî'ye ne kadar bağlı olduğunu ve Nigârî'nin yolunu takip ettiği aşağıdaki beyitlerden anlaşılmaktadır.

Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

"Mîr Hamza Nigârî Efendi"

Her kimin çeşmi dür ü peymâne³

Leylâya düşer Kûhî ser-geşte gezer yâdıma peymâne düşer

Mey-i peymâne-i Leylâdan içen bâde-perest

'Aklını bâda virücâdde-i rüsvâyeye düşer

Meyl-i dâr eylemez ol mâil-i peymâne-i 'aşk

Bâde-i Türkî çeküp bâdiye peymâne düşer

Kâmil-i mihr olur elbette bulur feyz-i cemâl

Âlem-i 'aşkda kim hâle-i bir âya düşer

Teni peykân evidir ben kibi kimin sînesin

Dü kemen-dâr ü dü sad tîr iki yaya düşer

Bahma hây hûyına miskinlere zahmet virenin

Uma göz nazar it gör ki ne hûy hâyâ düşer

³ Ayrıntılı bigi için bkz. Koç, Nagihan. (2006). Hafız Mehmed Sebati Divanı'nın Transkripsiyonlu Metni ve İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Âferîn mu‘cize-i la‘l-i dil-ârâsına kim
 Söyleye bir kez eger nükteli bin âye düşer
 Bahmaz üftâde-i nâzına yine nâz eyler
 ‘Acabâ vechi ne kim beyle istignâyâ düşer
 Arturur zevkimi ey Mîr Nigârî her gün
 Beni gördükde ki ol şûh sitihzâyâ düşer [G:251]

Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilâtün Fâ‘ilün

“Sebâtî Efendi”

Sâkiyâ ‘aks-ı ruḥuñ câm-ı pür-envâre düşer⁴
 Bu sebebden dilimiz saġar-ı ser-şâre düşer
 Nergis çeşmüñi kim gördi dil-i ser-geşte
 Hâşılın bildim anuñ pister-i bîmâre düşer
 Ey gönül çok da ḥayâl eyleme zülf-i siyehüñ
 Kâra sevdâ götürür ol ki bu tarrâre düşer
 Dâm-ı zülfünde ânuñ dâne-i ḥâlüñ görelî
 Mürġ-ı rûḥum aña elbetde ki bî-çâre düşer
 Dehenüñ sırrını kim sır ider ehl-i esrâr
 Ger biri fâş ide Mansûr-sıfat dâre düşer
 Fâriḳ-i mûy-ı miyânım deyü çoḥ eyleme lâf
 Saña düşmez bu sūḥan ü atıf esrâre düşer
 Her kim eylerse heves zülf ü ruḥ-ı cânâne
 Çâh-ı ġabġabde kalur pençe-i şeh-mâre düşer
 Bende-i âli ‘abâ çâker-i çârız el-ḥakk
 Reh budur ġayri yoluñ reh-revî ḥod nâre düşer
 Kalem-i afv urulur herkesüñ işyânınâ kim
 Gider ol ḥâk-i pay-i Ḥaydar-ı Kerrâre düşer
 Ne ‘acebdir ki dü-tâ oldu Şebâtî kaddüñ
 Böyledir her ki cihân içre girân-bâre düşer [G:41]

Mir Hamza Nigârî hazretleri, Sirâceddin’in öldüğü sene Amasya’da Hacı Mustafa Efendi’nin kızı Lûtfiye Hanım ile evlenmiştir. Amasya’da şairi sıkıntılı günler beklemektedir. Taşınmış olduğu evde yangın çıkmış ve Nigârî’nin evi taşlanmıştır. Çevresinde sevilip sayılmasına rağmen, bazı haset ve garaz sahiplerinin “isyan edecek” diye söylentiler çıkarması

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz. Koç, Nagihan. (2006). Hafız Mehmed Sebati Divanı’nın Transkripsiyonlu Metni ve İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

sonucunda devrin ileri gelenlerine şikâyet edilmiş, Amasya'dan ayrılmak zorunda kalmıştır (Taşlıova, 2011: 115).

Haset çekenlerden birisi de şairin şeyhi olan İsmail Şirvânî'nin damadı İsa Efendi, Nigârî'nin aleyhtarlığında olmuştur. 1884'te Havza'ya giden şair adeta peşinden de sıkıntıları götürmüştür. Şairin Havza'ya gideceği günlerde, Amasya'da Hacı İsa Efendi'ye silahlı saldırı düzenlenmiş ve eşi yaralanmıştır (Hakverdioğlu, 2023: 5). Yapılan bu saldırı da diğer suçlar gibi Mîr Hamza'ya yıkılmıştır. Nigârî'nin ileri yaşına rağmen sürgünlere tabii olduğu bu dönem Muaviye Vakası ve Deli İslam vakası (Hakverdioğlu, 2017: 27) vuku bulmuş ve bu olayın da Nigârî'nin başının altından çıktığı düşünülmüştür.

1885 yılında Nigârî bu olan bitenden ve üzerine iftiralar atılmasından dolayı, birkaç akrabasıyla birlikte İstanbul'a gitmiştir. Aynı yılın sonlarına doğru kaynaklardan edindiğimiz bilgiye göre; şair için Amasya ilinde ikamet izni verildiği haberi Nigârî'ye ulaşmıştır.

İkamet izni verildiği haberi aslında yalandır. Bu yalan kısa sürede ortaya çıkmıştır. Aynı yılın mayıs ayında Mîr Hamza'ya sürgün emri gelmiştir. Bu sebeple yaşayacağı yer bundan sonra Harput olacaktır. Harput'a giden şair orada büyük ilgi görmüş, Harput valisi Hacı Hasan Paşa, şaire yapılan bütün suçlamalara rağmen ona sahip çıkmış ve ona hürmette kusur etmemiştir. 1886 yılında vasiyetini açıklayan şair, vefatı halinde Amasya'ya gömülmek ister.

Tezimizin konusu olan Hakverdioğlu'nun *Nigârînâme* adlı çalışmasında şairin hastalığı ve vefatını şöyle anlatır; Nigârî'nin ayağında “*Şirin Yara*” adlı bir hastalık baş göstermiş ve bu hastalıktan vefat etmiştir. Şairin vasiyeti doğrultusunda cenazesi Harput'tan Amasya'ya götürülmek üzere yola çıkar. Yedi günlük yolculuk süresinde şairin cenazesinde herhangi bir kötü koku olmayışı tam aksine güzel kokular ortaya çıkması onun kerameti olarak kabul edilir (Hakverdioğlu, 2023: 7).

Mîr Hamza Nigârî'nin eserlerinde ve yapmış olduğumuz çalışmada Nigârî'nin Hz. Ali'ye ve ehl-i beyite karşı sevgi besleyen belirgin beyitler mevcuttur. Bundan ötürü şaire Râfîzîlik isnat edilmiştir. (Hidâyetoğlu, 2023:1). Şair buna karşılık:

“Hâricîyim sevmesem dâmâdını Peygamber'in

Râfîzîyim fark edersem Haydar'ı Fârûk'dan” beyiti ile cevap vermiştir.

1.1. Mensubiyeti

Osman Fevzi Olcay, “Amasya Meşahiri” adlı eserinde Nigârî'nin mensubiyeti hakkında, “Şeyh İsmail Şirvânî'nin halifelerindendir. Zahir ve batın ilimlerini üstadından kazanmıştır. Tarika-i Halidiyye meşayihî fuzalasından ve saadet-i hüsnîyye'den bir zattır”

demıştır (Olçay, 1992: 55).

Nigârî her zaman: “İlahî marifete fikirler varılmaz. O makamın bir uluviyeti vardır, fikir oraya sokulamaz” (Baba Doğramacı, 1991) düşüncesinde olup hayatı boyunca bu düşünce ile yoluna devam etmiştir.

11 Ekim 1886 (h. 1303) tarihinde vefat etmiştir. Tarih düşürme sanatı ile şair kendi ölüm tarihini şu mısralarla bildirmiştir:

Ey büt yüzüne bakdım gamzen gözüme degdi

Bildim ki **şehîd olam hoş** geldi bana falım

(**şehîd olam hoş**, kelimesindeki harflerin ebced karşılığı, **1303**’tür)

Şairin mezarı Amasya, Bayezid Paşa Mahallesi’nde bulunan Şirvanlı (Azeriler) Cami’sinin yan tarafında türbenin içerisinde. Özkılınç bu Camii’nin yapılışını anlatırken “Amasya’da Bayezid Paşa Mahallesi’nde şairin ölümü ardından 1886 yılında yapılmaya başlanmış 1890’da bitirilmiştir. Caminin çoğu parası Cındır Osman adlı biri tarafından Azerbaycan’dan getirildi.” (Özkılınç, 2013: 83) demıştır.

1.2. Mahlası

Mîr Hamza, rüyasında görmüş olduğu bir kadından etkilenecek Nigârî mahlasını kullanmıştır. Şair dokuz yaşında iken rüyasında Karabağ Hanedanı’ndan “Nigâr Hanım” isimli birisini görür ve ona ilâhî bir aşk ile tutulur. On yıl sonra ilim için yola çıktığında konakladığı bir handa Nigâr Hanım ile karşılaşır ve Nigâr Hanım kendisine; “Gördüğün rüyayı hatırlar mısın?” diye sorunca ikisi de ilâhî bir cezbeyle kapılırlar. Daha sonra Nigâr Hanım, Nigârî’nin tahsil hayatını devam ettirebilmesi için ona büyük yardımlarda bulunur. Nigârî de o günden sonra şiirlerinde “Nigârî” mahlasını kullanır ve son derece saygı duyduğu bu hanım adına “*Nigâr-nâme*” isimli eserini kaleme alır.⁵

Abdizâde Hüseyin Hüsametdin Yaşar, “*Amasya Tarihi*” adlı eserinde şairin mahlasını alması konusunda şunları zikreder: “Berküşâd’ın güzel hanımlarından Nigâr Hânım’ın aşkıyla âsûde-hâl olduğundan “Nigârî” mahlasını kabul etmiş idi. Şâyân-ı dikkattir ki Nigâr Hanım’ı isteseydi herhâlde diriğ edilmezdi” (Keçeci Kurt, Özel, Hakverdioğlu, 2022: 90).

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Fatih Çınar, *Hamza Nigârî’nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Düşüncesi*, Yayımlanmamış YL Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas 2009, s. 10-12, Pervane Bayram, Karabağlı Seyyid Mir Hamza Nigârî’nin Hayatı ve Eserleri/ Filolojiye Meseleleri, Bakü 2001, s.156–165, Akpınar, Y. (1994), *Azerî Edebiyatı Araştırmaları* (1. Baskı), Dergâh Yay.)

1.3. Edebi Şahsiyeti

Mîr Hamza Nigârî'nin yaşamış olduğu 19.yy. şair ve çevresindeki insanlar için zorlu bir dönem olmuştur. Yaşadığı dönemin sosyal ve siyasi durumu; Nigârî'yi cephede asker, dergâh da müritlerine şeyh, çevresindeki insanlara hem öğretmen hem de yol gösterici bir insan yapmıştır. Döneminde memleketi Azerbaycan, Rus baskısı altındadır. Bu baskı altında yaşamayı kendine zül gören Nigârî, memleketini terk etmek zorunda kalmıştır. Vatanından uzak kalan Nigârî, vatan aşkı ile yanıp tutuştuğunu eserlerinde anlatmaktadır. O sıralarda şairimiz hem Azerbaycan ve Türkiye arasında adeta mekik dokur gibi sürekli seyahatlerde bulunmuştur. Nigârî. Türkiye'nin Erzurum, Kars, Sivas, Konya, Amasya ve ruhunun huzura kavuştuğu o zamanlar da ismi "Mamurat-ül El-Aziz"⁶ olan Elâzığ kentinin Harput ilçesinde bulunmuştur. Şehabeddîn Sühreverdî, işrâki ekolün kurucusudur. (Kara, 2005: 198).

Bunca yaşanan olaylar sonrasında bütün bu yaşanmışlıklar şairin eserlerinde ve edebi şahsiyetinde ortaya çıkmıştır. "Nigârî'nin eserlerinde bu olaylar coşkulu bir lirizm ve tasavvufi düşünce ile dikkati çeker" (Taşlıova, 1998: 49). Bir aşk şairi olan Nigârî; Fuzulî, Yunus Emre, Molla Câmi, Hâfız Şirâzî ve Mevlânâ gibi isimlerden etkilenmiştir (Pala, 2000:78).

Çalışmamızın konusu olan *Nigârname* mesnevisinde, aralara serpiştirilen gazellerde lirizmin coşkusu görülmektedir. Temiz ve sade bir Türkçe ile anlattığı bu coşkulu duygular anlatımında rahatlıkla hissedilmektedir. Eserdeki bu coşku okuyanları bu şiirler etkilemiş ve dilden dile, gönülden gönle dolaşmıştır. Şair, Arapça ve Farsça'dan aldığı kelimeleri eserlerinde aşırıya kaçmadan kullanmıştır. Kullanılan bu kelimeler, şairin diğer eserlerindeki şiirlerinde de okumayı ve anlamayı zorlaştırmamaktadır.

Bunlara istinaden Feridunbey Köçerli: "Hacı Hemze Efendi'nin yazdığı eş'arın cümlesi eşg-i hegigiye, mehebbet-i ilâhiye, hüsn-i tebîiye, medh-, mövliye, me 'rifet, hudaye, eşg yolunda sedaket ve deyanete vs. Hoşagelen kelmaları az değilse de amma şiirlerinde candan selaset ve mövziyyet yokdur, okuyanları tezce yorub hiffet ve kesalet getirir. Şiirlerinin tamamı açık Türk dilinde, bir azacığ Osmanlı şivesinde inşa olunubdur." (Köçerli, 1981)

Gazel-i beķâyî

Ħamd eyle dilâ Ħamd et zîrâ ki beķâdır bu

Ser-menzil-i bîtâdır bâ'is-i likâdır bu

Şükr eyle dilâ şükr et her dem ki taleb-kâra

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. Fırat Kalkınma Ajansı (FKA)'nın: <https://fka.gov.tr/elazig-tanitimi#:~:text=Fakat%20telaffuzu%20g%C3%BC%C3%A7%20oldu%C4%9Fundan%20halk,sonra%20%22Elaz%C4%B1%C4%9F%22%20a%20d%C3%B6n%C3%BC%C5%9Fm%C3%BC%C5%9Ft%C3%BCr.E.T.: 07.01.2025>

Eltâf-ı ilâhidir bahşîş-i Hüdâdır bu
 Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya
 Bûstân-ı melâhatdır gülzâr-ı şafâdır bu
 Vaşf eyle dilâ vaşf et vaşfın yeridir zîrâ
 Cây-ı feraḥ-efzâdır kim perde-güşâdır bu
 Fahr eyle dilâ fahr et her laḥza ḥabîbâna
 Cevlân ile şâdâne pür-zevk-i şafâdır bu
 Nâz eyle dilâ nâz et nâzın yeridir elbet
 Zîrâ ki mezaḳ-efzâ ervâḥ-ı fezâdır bu
 Sâz eyle dilâ sâz et sâzın demidir kim bu
 Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır bu
 Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki bilâ-fîrkat
 Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan ‘atâdır bu
 Zevk eyle dilâ zevk et her laḥza feraḥ-efzâ
 Şahrâ-yı dilârâdır şevk ile melâdır bu
 Seyr eyle ḥabîbâne şükr eyle mezâkâne
 Zîrâ ki şafâ-efzâ bûstân-ı hümâdır bu
 Ey pîr Nigârî gez seyr eyle bu şahrâyı
 Bî-fâni gülüstândır şahrâ-yı velâdır bu
 Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır
 Cân vermek aḡa şîrîn her laḥza revâdır bu
 Hıfz eyle dilâ hıfz et güftârımı zîrâ kim
 Gülzâr-ı muhalledir firdevs-i beḳâdır bu (Hakverdioḡlu, 2023: 248)

1.4. Eser

Şark edebiyatında birçok şair, eserlerini sultanların, padişahların ve devlet büyüklerinin veya yakınlarının isteḡi üzerine yazarken Seyyid Nigârî eserlerini ve “*Nigârname*” mesnevisini kendi isteḡi ile kaleme almıştır (Özkılınç, 2013: 147). Eserin, hicri 1302 yılında, şair ölmeden bir yıl önce yazılmıştır:

Elḡamd tamâm olup kitâbım
Biḡ üç yüz iki vü dört ḡesâbım
 Ḥatm eyledim imdi ol kelâmı
 Maḡbûb-ı Hüdâya bâ-selâmı

Târîh-i tamâm-ı tab‘nâme

Şân ile yazı dizerdi hâme (Hakverdioğlu, 2023: 12)

(Bu dize de ki koyu renk ile belirtilen kelimelerdeki harflerin ebced hesabı **1302**’dir.)

Nigârname mesnevisi, belli bölümlerine gazeller eklenerek meydana getirilmiştir. Eser 4554 beyitten oluşmaktadır. Eser dinî-tasavvufî bir mahiyete sahiptir. “Mesnevide alegorik bir anlatım söz konusudur” (Hakverdioğlu, 2023: 11). Eser tasavvufî mahiyeti ve konularının işleniş yönüyle Fuzuli’nin *Leyla ve Mecnun* ve Şeyh Gâlib’in *Hüsn ü Aşk*’ına paralellik göstermektedir (Bilgin, 2017: 7). Eser taş baskı olarak 1921 veya 1922 yılında basılmıştır. Basıldığı yer belli değildir (Taşlıova, 1998: 46).

Eserde şairin ârif kişilerdir dediği kişiler mevcuttur. Bu kişilerin isimleri şu şekildedir; âlim-i şariat (şariat âlimi), kâmil-i tarikat (tarikatta olgunlaşmış kişi, şeyh), vâiz-i Hudâ (Allah’ı anlatan, vâiz), sâkiyân- mestân (içki sunan sarhoş), kâmil-i kühen-sâl (yaşlı kâmil), nev-civan-hoşhâl (genç arkadaşı), rehneverd (yolcu, gezgin), Lokman (hekim), mutrib-i hoş-âvaz (çalgıcı), şair-i güher-bâr (şair), mâl-dârî (zengin) gibi kişilerdir (Hakverdioğlu, 2023: 12). Bu kişiler Aşık’ın rüyasında gördüğü sevgiliye ulaşmasına engel olmak isterler. Hakverdioğlu bu durumu çalışmamızın konusu olan *Nigârname* eserinde şöyle anlatır; “her birine Nigâr (Allah)’a giden yolun oradan geçmediğini gösterir” der (Hakverdioğlu, 2023: 12).

Aşık’ın gerçek Nigâr’a yani Allah’a ulaşmasındaki bu engelleri teker teker geçerek tek başına yoluna devam eder. Bu ruhsal yolculuk Hayret vadisinden Bekâ vadisine kadar bir olgunlaşma sürecine dönüşür. Âşık her geçtiği vadiden bir sonrakine geçtiğinde biraz daha kâmil insan olur. Adeta seyr-i sülûk yolculuğunu eserin içerisinde yaşıyormuşçasına bir izlenim vermektedir.

Nigârname’de mesnevi nazım şekli ile yazılan ana metinde aruz kalıbı “Mef’ûlü Mefâ’îlü Fe’ûlün’dür. Ancak çalışmada gösterildiği gibi gazellerin kalıpları olarak şu üç kalıp tercih edilmiştir: Mef’ûlü Mef’âîlün Mef’ûlü Mef’âîlün/ Fe’îlâtün Fe’îlâtün Fe’îlün/Müfte’îlün Fe’îlün Müft’eîlün Fe’îlün (Hakverdioğlu, 2023: 12).

Bu eser hakkında Türkiye’de ilk çalışmayı Muammer Mete Taşova tarafından 1998 yılında yüksek lisans tezi olarak “*Mîr Hamza Nigârî’nin Nigârname Mesnevisi: İnceleme-Metin*” adıyla yapmıştır. Taşlıova’nın eser hakkında makale⁷ de kaleme almıştır.

⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz. Taşlıova, M. M. (2011) Karabağlı Hamza Nigârî ve Nigârname Mesnevisi. *Millî Folklor Uluslararası Halkbilimi Dergisi*, Cilt 6 (44), 115-120.

1.5. Nazım Şekilleri, Vezin ve Kafiye Hususiyeti

1.5.1. Nazım Şekilleri

Mîr Hamza Nigârî tarafından yazılan bu eser gazeller ile birlikte 4554 beyitten oluşmaktadır. *Nigârname*, mesnevi tarzında bir eser olduğu için *Mefûlû / Mefâilün / Feûlün* kalıbıyla yazılmıştır. Nigârî, eserinde monotonluğu kırmak için farklı vezinler kullanmıştır. Bu farklı vezinler ile her sahradan geçerken 25 tane gazel söylemiştir. Nigârî, eserini yazma sebebini anlatmadan önceki 12 beyitlik Gazel-i Vasfî adlı aşağıdaki gazeli kaleme almıştır. Gazelde, Hz. Peygamberimizin vasfını övmektedir. O'nun vasfını anlatırken de kâinata rahmet olarak gönderildiğini söyler:

Ey mâlik-i mülket-i melâhat
 Yok vaşf-ı cemîliye nihâyet
 Ser halka-yı kâ'inât senin
 Ey hâtem-i halka-yı risâlet
 Cibrîl-i emîn nüzûl-i Qur'ân
 Bî-tâligına degil mi âyet
 Ne rütbe-i 'âlidir ki mahşûş
 Sensin hemin 'âlemeyne gâyet
 Kimdir saña ihtiyâcı yokdur
 Ey server-i 'âlem-i şefâ'at
 Bu rütbe-i bî-misâl ü câhı
 Mevlâ saña eyledi 'inâyet
 Dûzahdan elem çeker mi çekmez
 Dergâhına eyleyen dahâlet
 Ey server-i enbiyâ Muhammed
 Sensin heme kâ'inâta rahmet
 Ayırma gubâr-i maqdeminden
 Ey hâdi-i râh-ı istikâmet
 Evşâf-ı lezîzi ey 'azîzim
 Şehdâbımı bahş eder halâvet
 Tâ Mîr Nigâri vaşfına cân
 Bahş eyledi buldu istirâhat
 Yokdur nice vâsıf eyler ahir

Mi‘râc-ı kemâlîne nihâyet [4/25]

Nigârî, 12 beyitlik -dir redifli ve -în sesinden meydana gelen mürdef kafiye müzeyyel gazelde Mihmânların bulundu sarayın ne kadar görkemli, eşsiz ve benzersiz olduğunu naklederken içerisinde yaşayan kimselerin latif, hoş kişiler ve ariflerin olduğunu belirtir. Bu gazel şöyledir:

Mihmân-sarây-ı bî-ķarîndir
 Bî-misl bu ķavl der yakîndir
 Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir
 Manẓûr-ı Hüdâ-yı ‘âlemîndir
 Reşk-âveri her sarâyın oldur
 Çün hâne-i zikr-i âferîndir
 Kim görse de söyler Allah Allah
 Zîrâ ki sarây-ı zâkirîndir
 Bî-misl sarây-ı dil-rübâdır
 Sâkinleri ķavm-i nâzenîndir
 Bî-âlet-i bir binâ-yı muķkem
 Mebnâsı anın ne mâ’ ü tîndir
 Yol bulmaz aķa be-ķıfz-ı Mevlâ
 Ağyâr haşîn der haşîndir
 Mihmân-sarây-ı ‘ârifândır
 Aşhâb-ı şafâya şeh-nişîndir
 Evşâf-ı cemîli bî-nihâyet
 Bîrûn ze-‘âķl-ı vaşifîndir
 Ey Mîr Nigârî ol sarâyâ
 Cân ver ki sarây-ı vâşilîndir
 Ey tab‘ bu vaşfı gel tamâme et
 Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
 Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim
 Mihmân-sarâyâ hânçe lâzım [8/25]

Şairin, -ân sesinden oluşan mürdef kafiye ile meydana getirdiği gazelde, Mîzbân’ın evindeki nasihatçileri anlatırken; onları överek, güzelliklerinden bahsederek ve her birisinin sevgili aşıkları olduğunu, mübalağa ve teşbîh sanatına da başvurarak ağızlarından çıkan her bir kelimeleri adeta cevhere benzeterek anlatmaktadır.

Mihmân-sarâyâ geldi mihmân

Her birisi mâh-ı berķ-efşân
 Her birisi ğarķ-ı nûr-ı tâbe
 Her birisi âfitâb-ı tâbân
 Her birisi berķ-i bî-bedeldir
 Her birisi neyyîr-i dırâhşân
 Nûrânidi cümle cümle yektâ
 Rûhânidi cümle cümle yeksân
 Cebheleri mâhitâb lâkin
 ‘Ârızları şems-i berķ-i bârân
 Kâkülli hâş-ı güldür am mâ
 Kâmetleri servdir hırâmân
 Güftârları nebât-ı sükker
 Şoĥbetleri maĝz-ı cevher-i cân
 Her birisi şoĥbet içre mâhir
 Her biri kemâlde hem-çü Loĝmân
 Her biri güzelliginde kâmil
 Ol kavm ne kavm kavm-i hûbân
 Her birisi tâlibân-ı Mevlâ
 Ner birisi ‘âşıkân-ı cânân
 Ol kavm-i Hüdâya ey Nigârî
 Bahş eyle cinânı bahş kıl cân [12/25]

Şairin eserinde yer verdiği yukarıdaki gazellerin tümünde mesnevi tarzında kullanmış olduğu *Mef’ûlû / Mefâ’ilün / Fe’ûlün* kalıbını kullanmıştır. Verilen bu gazeller aşğın aşk ateşinden kendini kaybettiği ve bu aşkın daha da alevlenmesi için sakiye yalvarırken aralara serpiştirilen gazellerdir.

1.5.2. Vezin

Nigârname, Mesnevi nazım şeklinde olduğu için eserde yoğun olarak Bahr-i Hecez (Hecez Bahri)’in *Mef’ûlû / Mefâ’ilün / Fe’ûlün* kalıbı kullanılmıştır. Şair, vezni eserinde ustaca kullanmıştır. Nigârî, Mesnevisinin her bölümüne gazeller yerleştirdiği için sadece bu kalıba bağlı kalmamıştır. Klasik Türk edebiyatı şairlerinin şiirlerinde “tek düze anlatımı kırmak ve eserde monotonluğu gidermek için başvurdukları bir yol da çeşitli aralıklarla farklı vezinler kullanmaktır (Taşlıova, 1998: 53). Eserde aşğın yedi tane vadiyi geçmesi gerekmektedir.

Eserde aşğın, “bir vadiden diğerine geçişinde şair” (Hakverdioğlu, 2023: 19) farklı vezinlerde gazel söylemiştir. Çalışmamızın bu kısmında gazelleri sırasıyla göstermeye çalışacağız. Bu gazeller vezinleriyle birlikte, sırasıyla şu şekildedir:

Bahr-i Hecez (Hecez Bahri)’in *Mef’ûlû / Me’fâilün / Mef’ûlû / Me’fâilün* kalıbıdır.

Gazel-i Şükri diye isimlendirdiği gazel bu vezinledir.

Hamd eyle dilâ hamd et hamdın demidir elbet
 Zîrâ saña bahş etmiş bî-hadd Hüdâ ni‘met
 Şükr ile olur âsân her kâr -ı çetîn her ân
 Şükr eyle dilâ şükr et berbâd ola tâ ‘usret
 Her lutf-i dilârâ ki şükriñ gerek ey şâkir
 Zîrâ ki seniñ şükrün bir başka saña devlet
 Hamdâne gerek şöhet tâ hâşıl ola lezzet
 Lezzet ki ola hâşıl şîrîn-ter olur şöhet
 Ger ‘âciz-i hamd olsañ ‘âcizliğini ikrâr
 Et ki kûluna eyler bî-şüphe Hüdâ şefkat
 Hamdâne gerek güftâr şükrâne gerek kirdâr
 Bu ni‘meti ‘uzmâya elbette gerek himmet
 Al câm-ı dilârâyı çek bâde-i sevdâyı
 Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek ‘işret
 Şükr eyle dilâ şükret ol ni‘met-i sevdâya
 Elbette bu sevdâdır kâli‘-i der-i vuşlat
 Ey Bâri Hüdâ eyle müstağrak-ı ihsâne
 Ya‘nî ki Nigârîye hamdâne sözü kısmet (Hakverdioğlu, 2023: 28)

Başka bir gazel aruzun Bahr-ı Remel (Remel Bahri)’in *Fe’ilâtün / Fe’ilâtün / Fe’ilâtün / Feilün* kalıbıyla yazılan *Gazel-i Mi‘râcî* adlı gazeldir.

Tâc-ı mi‘râc seniñ rütbe-i mi‘râc seniñ
 Râh-ı mi‘râc seniñ devlet-i mi‘râc seniñ
 Saña hem-tâc olanıñ efseri kıykac gerek
 Tâc-ı kıykac seniñ haşmet-i mi‘râc seniñ
 Yazayım vaşf-ı münâşib yine bir lâf edeyim
 Mesned-i ‘arş seniñ mülket-i mi‘râc seniñ
 Muhtaşar eyleyim evşâfını ey mâh deyim
 Şân der şân seniñ şöhet-i mi‘râc seniñ
 Şân-der-şânına Mevlâ dedi Levlâ Levlâ

Câh-der-câh seniñ rif'at-i mi'râc seniñ

Olmadı sen gibi gün nâm-ı cihangîr seniñ

Şöhret ü şân seniñ şevket-i mi'râc seniñ

Yaraşur kâmetiñe câme-i şâhâne seniñ

Efser-i câh seniñ hil'at-i mi'râc seniñ

Hic kes bulmadı sen tek harem-i yâre vüşûl

Kâb-ı kavseyn seniñ şöhet-i mi'râc seniñ

Ey şanem pîr Nigârî saña kurbân olsun

Hâş kurbân seniñ kurbet-i mi'râc seniñ (Hakverdioğlu, 2023: 44)

Diğer başka bir gazel aruzun Bahr-i Münserih (Münserih Bahri)'in *Müf'teilün / Fe'ûlün* / *Müf'teilün / Fe'ûlün* kalıbıdır.

Âteş-i 'aşkı ki cân eyledi me'vâ gûyâ (by: 10)

Cenneti eyledi ravza-yı karârı n'ideyim (Hakverdioğlu, 2023: 53)

1.5.3. Aruz Unsurları

Aruz vezni bir ahenk unsuru olduğu kadar, nazımda metni doğru okumanın da başka bir aracıdır. Müzikte usul ne ise şiirde usul odur (Mermer vd., 2010). Şairler şiirlerini oluştururken kelimelerini özenle seçerler. Bu sebeple şairler kelimeleri aruz kalıplarına uydurmaya çalışırken bazı yollara başvurmuşlar, başvuru bu yollar zamanla kalıplaşarak yerleşmiş ve bunların her biri bir terimle karşılanmıştır (Doğan, 2005: 12). Özenle seçmelerindeki sebep hem şiirlerindeki güzellik hususiyeti hem de aruz vezninin kurallarına riayet etmektir. Bu hususlara dikkat edilmediği takdirde şiirlerinde aruz hataları meydana gelir. *Nigârname*'de bu unsurlar aşağıdaki başlıklar çerçevesinde ele alınacaktır.

1.5.3.1. İmâle

Kısa hecenin uzatılarak okunmasıdır (Nazik, 2021: 81). İmâle bir aruz hatasıdır. Divân şiirinin ilk dönemlerinde imâleye çok rastlanır. Bunun sebebi Türkçenin kısa ünlü oluşudur (Pala, 2018: 231). Kimi beyitlerde; uzun ünlüyle yazılmasına ve kapalı hece olmasına rağmen aruz kalıbı gereği kısa okunması gerekmektedir. Bunun tam tersi de olabilir. Beyitlerdeki imâleler aşağıdaki beyitlerde koyu renk ile gösterilmektedir.

Her lutf-i dilârâ **ki** şükriñ gerek ey şâkir

Zîrâ ki seniñ şükriñ bir başka saña devlet [**G: 1/4**]

Ey mâlik-i mülket-i melâhat
Yoğ vaşf-ı cemîlîne nihâyet [M: 4/1]

Tevhîd-i İlâhi ile mestem
Şanma ki mey ile bâyilem ben [G: 2/7]

Hâ'ize-i medh-i münâcât-ı cân
Sâye-i Mevlâda necâtım benim [G: 3/13]

Bu seyr ü seyâhat içre mevtim
Yâ kâm-ı dilim alı/rım elbet [G: 7/4]

1.5.3.2. Vasl(Ulama)

Bir aruz terimi olarak *ulama* anlamında olup, iki kelimenin birlikte okunması anlamına gelmektedir. Bu sebeple vasl (ulama) bir aruz hatası olmayıp, aksine şiirde ahengi sağlayan unsurlardan biridir (Nazik, 2021:81). Eserde kimi beyitlerde bu unsura başvurulmuştur. Ulama olan yerler () şeklinde gösterilmiştir.

Yol bulmaz__ağa be-hıfz-ı Mevlâ
Ağyâr haşîn der haşîndir [G: 8/7]

İkrâr-ı mey-i elesti eyler
Nûş__eyleyen__ol şarâb-ı ânı [G: 9/5]

Pür-zîb nigâr hâne-i Çîn
Mânendi olur mu olmaz__aşlâ [G: 10/2]

Şahrâ-yı talebdendir ser-rişte-i kâm__elbet
Ger var belâ bî-had maţlûba sebebdir bu [G: 16/4]

‘İrfân__olur hâşıl keş-şems belâ burhân
Bu yerde gümân__olmaz ser -menzil-i eykândır [G: 17/3]

1.5.3.3. Vasl-ı Ayn

Ayın ile başlayan kelimelerde, esasen bir sessiz (konsonant) olan ayın harfinin sesli

(vokal) gibi düşünülerek vasl yapılmasına “vasl-ı ‘ayn” denilmektedir. Divan şairlerinin bunu bir imkân gibi kullandıkları bilinmektedir (Günaydın, 2021:702).

Ger_‘âciz-i hamd olsañ ‘âcizliğini ikrâr
Et ki kûluna eyler bî-şüphe Hüdâ şefkât [G: 1/6]

Rindi-i şeydâları bî-nây u çeng
Oynadır__‘aşk u cezebâtım benim [G: 3/6]

Ne rûtbe-i ‘âlidir ki mahşûş
Sensin **hemin**__‘âlemeyne gâyet [G: 4/4]

1.5.3.4. Tahfif(Kasr)

Vezin gereği şeddeli bir harfi şeddesiz okumak demektir. “Tahfif”in asıl anlamı hafifletme, yükünü azaltma, kolaylaştırma; kasr’ın asıl anlamı ise “kısa olmak, kısa kesmektir (Nazik, 2021:84).

Yok misl saña ki bî-karînsin
Ka‘be **geh**-i Cibril-i emînsin [M:162]
Öz özüne güft ü gû ederdi
Geh otura **geh** tura gezerdi [M:425]
Geh eyledi rakş u gâh devrân
Gâh ağladı gâh oldu handân [M:506]
Şaldın o yeri müzeyyen etdin
Hizmetde **meh**i mu‘ayyen etdin [M:218]
İmdâd ile ey **meh**-i dil-ârâ
Bir câm ile mest olam ser -â-pâ [M:340]
Ey **pâdişeh**-i serîr-i eflâk
Olmazdı bu olmasaydı levlâk [M:124]
Ey pâdişeh-i bülend-pâye
Senden diler âfitâb-sâye [M:156]
Olmuşdu ba‘îd âşinâdan
Farq etmez idi **şeh**i gedadan [M:431]
Nisbet aña ol âftâb-ı tâbân

Çün ebr-i siyeh ü seng-hârâ [G:12/12]

1.6. Kafiye Hususiyeti

Kafiyenin temel anlamı başın arkası ya da ensedir. Bu temel anlamda “bir şeyin sonu, arkası” anlamı türemiş, kelime daha sonra terim anlam kazanarak beytin sonu anlamını ifade eder olmuştur. Kafiyei “kafv” ve “kufv” mastarlarından türetenler ise bu sözcük kökünün “bir nesnenin diğer bir nesne ardınca gelmesi, o nesnenin sonunda bulunması, ona tabi olması” temel anlamından hareket etmişler ve kafiyei de şiirde birbirini izlediğini için bu adı aldığını söylemişlerdir (Nazik, 2021: 91).

Eser, Mesnevi nazım şekilde yazılmış olup şair tarafından kafiye hususiyetine dikkat edilmiştir.

Nigârname’de farklı kafiye çeşitlerine rastlamak mümkündür. Aşağıda gösterilen beyitlerde bu hususa dikkat çekilecektir. Verilen bu örneklerle kafiye hususiyeti bakımından eserin genel kafiye kullanım şekli ele alınacaktır. Eserde *kafiye-i mücerrede*, *kafiye-i mükerrebe* ve *mükerrebe* kafiyei kendi içerisinde üçe ayrılan *mürdef*, *mukayyede* ve *müessese* türleri bakımından ele alınacaktır.

Kafiye-i mücerrede sadece revinin tekrarından meydana gelen kafiyei (Nazik, 2021:94). Nigârî’nin *Nigârname*’sinde *kafiye-i mücerrede* örneklerine sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Bu örnekler aşağıda verilmiştir. Eserde çoğunlukla bu kafiye dikkat çekmektedir.

Ma’lûmdur ey Hüdâ-yı mutlak

Hestiyyet-i gayr nist el-hakk [M:54]

Ol ki eseri bulunmaz anı

Mâhiyyeti hiç bilinmez anı [M:1170]

Ol sürme-i nûr nûr peydâ

Eyler gözünüzde kim müheyyâ [M: 1182]

Bir lahza ne şabrı ne qarârı

Qalmış ne elinde ihtiyârı [M: 1199]

Ol ravzayı imdi ehl-i ‘âlem

Qıble-i ziyâret eylemiş hem [M:1491]

Ol ‘âşık-ı mest-i bî-nihâyet

Odlara tutuşdu özge bâbet [M:1564]

Bu kâr saña degil sezâ-vâr
Ger ‘âr u edebde ğayretiñ var [M:1690]

Bir vaqt ki ğayret oldı zâ’il
Mecmû‘ı bu söze oldu mâ’il [M: 2025]

İllet harfî diye tanımlanan ve ridf olarak adlandırılan elif (ل), vav (و) ye (ع) harflerinin revî’den önce gelerek oluşturduğu kafiye çeşidine *mürdef* kafiye adı verilir (Saraç, 2014: 272). Bu husustaki örneklerde *mürdef* kafiye örnekleri koyu renkli olarak gösterilmiştir.

Ger fikr ile olsa aşl-ı güftâr
Elbette olur çü dürr-i şah-vâr [M: 474]

Çün hâme işitdi ol kelâmı
Bildi nedir âmrin merâmı [M:596]

Ol nuṭṭ-ı feraḥla ṭab‘-ı zengîn
Meydâna çıkardı hân-ı rengîn [M: 608]

Ger hâb içinde yâ ki bîdâr
Olsa yine zikr ü fikri dildâr [M:811]

Her bir taraf-ı suhende bâde
Bezm ehline luṭf edin ziyâde [M: 985]

Raḥm eyleyesiz ben-i zebûna
Dermân edesiz ğam-ı cünûna [M:1100]

Vaşf eyledi anı böyle rengîn
Bu şî‘r ile kıldı anı taḥsîn [M:1165]

Reşk ile olurdu gönlü ğam-ğîn
Kendinde olan kemâle nefrîn [M:1242]

Aşlı bu ki sözde kâr yokdur
Bir söz ki içinde yâr yokdur [M: 2022]

*Revî*den önce dahîl ondan önce de *te'sîs* bulunan kafiye'dir (Nazik, 2021:95). *Revî* ile arasında harekesiz bir ünsüz olan elif harfî *te'sîs* olarak adlandırılmaktadır. Beyitte *te'sîs* harfinin bulunduğu kafiye'ye *müesses* kafiye denir (Saraç, 2014: 272). Aşağıda verdiğimiz koyu renkle işaretli olan yerler *mü'esses* kafiye'dir. Bunlar sırasına göre şöyledir –**ârı**, –**ân**, –**âli**, –**âr**, –**âle** heceleridir.

Sâkî kerem eyle **nârı** söndür
Cânımda yanar men**ârı** söndür [M:1066]

Gördü ki nigârdan niş**ân** yok
Cân var velî o ter civ**ân** yok [M: 1995]

Ne çâre edem ki h**âli** gördün
Ahvâl-i bu lâub**âli** gördün [M:2001]

Aşlı bu ki sözde k**âr** yokdur
Bir söz ki içinde y**âr** yokdur [M:2022]

Âhir ki anı hav**âle** dağa
Eyledi ki düşdü n**âle** dağa [M:2201]

Kayd; revî'den önce gelen ve kendisinden sonra kısa ünlü (=hareke) bulunmayan sakin sessizdir. Revî ve kayd'dan meydana gelen kafiye'ye *mukayyed* kafiye (Nazik, 2021: 95) denir. Eserdeki bazı *mukayyed* kafiye'li beyit örnekleri aşağıda verilmiştir. *Mukayyed* kafiye'yi sağlayan kelimeler şu şekildedir; -seng/teng, -gerd/merd, -gerd/ferd, -merd/pend, -gerd/derd, -gerd/namerd, -pend/mend, -aheng/dil-teng, -merd/ferd, -ceng/teng, -aheng/çeng, -merd/mend. Bu kelimelerdeki *mukayyed* kafiye'yi sağlayan yerler koyu ile gösterilmiştir.

Her kimse atardı aña bir **seng**
Ol hâk diyen olmaz idi dil-teng [M: 1831]

Var idi meger ki bir cihân-gerd
Mihmânlar içinde lik ol **merd** [M: 2157]

‘Arz eylediler ki ey cihân-gerd
Sen gibi cihânda yokdu bir **ferd** [M: 2160]

Ben gibi cihâna gelmeyen **merd**
Eylerse kelâmı pend-der-**pend** [M: 2175]

Zîrâ ki bilirsîñ ey cihân-gerd
Bu kıışsa-yı merd-i ‘âşık-ı derd [M: 2228]

Olmadıǵı içün ey cihân-gerd
Meyl etmedi ol Şirîne nâmerd [M: 2238]

Söylediler aña pend-der-pend
Maḥzûn diliñde ey hıret-mend [M: 2284]

Ol muṭrib-i ‘aşq çaldı âheng
Olma dedi ol cünûna dil-teng [M: 2404]

Gelmedi cihâna böyle bir merd
Kim gördü cihânda böyle bir ferd [M:2493]

Ebyâtlarıyla saz edek çeng
Meydân-ı feraḥ ki olmaya teng [M: 2553]

Eş‘âr be-nâle-i ney ü çeng
Ebyât be-erġanûn âheng [M: 2626]

Sen gibi cihâna gelmedi merd
Sen gibi olur mu bir hıred-mend [M: 2644]

Kafiye ile ilgili kaynaklarda kusurlar *uyûb-ı kafiye* adı altında toplanmıştır. Dolayısıyla temelde bu kusurları; *itâ*, *ikfâ*, *ikvâ* (Nazik, 2021: 65) adları altında toplanmıştır. Revi harfinin mahreç (seslerin çıkış yerlerinin) yakınlığı olan bir başka harfe dönüşmesidir (Saraç, 2014: 274).

Aşağıdaki dört beyitte “ñ” kef sesi ile nun harfiyle yapılan kafiyelerde *ikfâ* yapılmıştır.
Anladı nedir nedir şîfâtıñ
Âhenge nizâm verdi ol an [M: 64]

Takrîre getürdü mâ-zamîriñ
Güftâra girişdi böyle rengîn [M: 227]

Ol dem baňa ol dedi niyâzıñ

Maķbûl yanında ‘aşķ-bâzın [M: 477]

Fahrî vü Riyâzi vü ‘Îmâdıñ

‘Aşâr u bisât-ı hoş-nihâdın [M: 2554]

Aşağıdaki beyitte birbirine mahreç yakınlığı bulunan **gayın** ve **kaf** harfleriyle yapılan *ikfâ* koyu renk ile gösterilmiştir.

Şûfî işine karışmaķ olmaz

Mekrine anıñ irişmek olmaz [M: 541]

Aşağıdaki beyitte birbirine yakınlığı bulunan **dad** ve **te** harfleri ile yapılan *ikfâ* gösterilmiştir.

Raħm eyle baňa baňa meded kıl

Ammâ ne diyem ki bî-‘adet kıl [M: 789]

II. BÖLÜM

2. ESERİN DİL, ÜSLÛP VE MUHTEVA AÇISINDAN İNCELENMESİ

2.1. Dil ve Üslûp Özellikleri

Çalışmamızın bu bölümünde *Nigârname*'nin dil ve yazım özellikleri incelenecektir. 19. yüzyılda yazılan bu eserde şairin yaşamış olduğu dönem itibariyle Osmanlı Türkçesinin klasik devresinin son dönemleriyle yenileşme devri Türkçesinin başlangıç özellikleri bir arada görülmektedir: aytdım, artur, yandırmagıl, idübem, bilürem, kılğıl, yaraşur, sanuram, görgeç, urdılar, diyü, imdi, maldar, el urdı, koyman, sufra... (Taşlıova, 2012).

Eseri incelediğimizde şair Arapça ve Farsça kelimeleri sıklıkla kullanmıştır. Azerbaycan sahasında gelişip büyüyen şair eserde Azerbaycan Türkçesinde kullanılan kelimeleri de ustaca kullanmıştır. Şair Rus baskısından dolayı Anadolu'ya geçtiğinde ise Anadolu Türkçesini öğrenmeye çalışmıştır. "Öğrendiği Anadolu Türkçesi ve Azerbaycan Türkçesindeki kelimelerin sentezini başarıyla gerçekleştirmiş ve eserinde kullanmıştır" (Bayram, 2012).

Şair farklı edebi akımları bu çalışmamızın konusu olan *Nigârname*'de ve diğer eserlerinde kullanmıştır. Özellikle Mahallîleşme akımından etkilenen şairin bu eserinde akımın tesirini görmek mümkündür. "Şair, birçok şiirinde sehl-i mümteni tarzındaki ifadelerden, özellikle atasözleri ve mesellerden çok faydalanmıştır (Bayram, 2012).

Aşağıdaki beyitlerde bu akımın tesiri şu kelimeler ile kendini hissettirmektedir: *Bes*, *âyâ*, *yahşı*, *güzgü*, *alam* gibi kelimelerdir.

Şânıñ seniñ eylemek icâbet

Bes eyle kabûl-i 'arz-ı hâcet [M: 98]

Ey bâr-i Hüdâ olur mu **âya**

Bir kerre dahi o tatlı rû'yâ [M: 427]

Bes **yahşı** nedir diyem ki ey cân

Terk eyleyelim bu bahsi el'ân [M:1135]

Ol sürme ne sürme-i ziyâdır

Ol **gözgü** ne **gözgü** cân-nümâdır [G: 1/14]

Nâ-çâr edeyim ki pend-i çendi

Güftâra **alam** çü kıand-ı pendî [M: 1891]

2.2. Muhteva

2.2.1. Konu

Dinî-tasavvufî mahiyete sahip bir eser olan Mîr Hamza Nigârî'nin *Nigâr-nâme* mesnevisi bir âşığın Seyr-i sülûk yolunda ilerlerken karşılaştığı çeşitli engellerden bahseder. Bu engellemeler çoğunlukla dünyevî arzulara kendilerini kaptıran arkadaşları tarafından gelir. Arkadaşlarına uymak istemeyen âşık kendi çizgisini bozmayarak Sırât-i Müstakîm yolunda ilerlemek ister. Şair bu yolda ilerleyen bir âşığın yaşadığı zorlukları ve dünyevî arzulardan nasıl kurtulup Allah'a yani Nigâr'ına kavuştuğundan bahseder.

Eserde Âşığın bir rüya görüp rüyasında gördüğü sevgiliyi yani Nigâr'ı arayışa başlamasıyla serüven ilerler. Âşık rüyasında bir güzel görür ve güzelin etkisinde kalarak adeta deliye dönmüş bir şekilde ve kendinden geçmiş vaziyette uyanır. Rüyasında görmüş olduğu Nigâr'ı arayıp bulmak için elinden geleni yapmak ister. Âşık, sevgilisine ulaşmak için dünyayı bir engel olarak görür. Bu engeli ortadan kaldırmak içinde Âşık, sâkî'nin yanına giderek dünyevî arzularından arınmasını ve kurtarması için yardım talebinde bulunur.

Bu durumu gören arkadaşları Âşığın bu haline üzülerken ne yapmaları gerektiğini düşünürler. Âşığın içinde bulunduğu durumdan nasihat edilerek vazgeçireceklerini umarlar. Arkadaşlarının halini bir meczûba, aklını yitirmiş bir kimseye benzetirler. Ama yanılırlar.

Âşık bulunduğu durumdan arkadaşlarının aksine çok memnundur. Âşık ve diğer arkadaşları Mîzbân'ın evindedirler. Evdekiler otururken ortaya Hânçe denilen genişçe bir tepsi ortaya gelir. Bu tepsi oldukça büyük ve parlatır. Âşığın gönlünü temsil eden bu tepsinin parlaklığından oradakiler çok etkilenir ve Âşık bu görüntüye dayanamaz ve olduğu yerde bayılır.

Mîzbân, oradaki mihmânlardan Âşığın bu sevdasından geri dönmesi için Âşık ile konuşmalarını ve nasihat etmelerini ister. Oradaki bütün arkadaşları dünya işleri ile haşır neşirdir. Mihmânlar kendi dünyevî görüşleri çerçevesinde, uğraşmış oldukları işlerle alakalı Âşığa nasihat vermek isterler.

İlk olarak dânişmend-i sühendân adlı kişi nasihate başlar. Bu kişi bilgin bir zat olup her işin akıl ile kazanılacağını anlatır. Âşığa Şeyh San'an hikâyesinden bahseder. Dânişmend-i sühendân'ın bütün anlattıklarına karşın Âşık, karşısındaki muhatabının düşüncelerini çürütecek şekilde cevaplar verir. Zor durumda kalan dânişmend-i sühendân pes eder.

Dânişmend-i. Sühendân'ın nasihatini dinlemeyen Âşığı gören serdâr-ı tarikat isimli kişi nasihat etmek ister. Serdâr-ı tarikat, Âşığa kendisine bağlanıp müridi olmasını talep eder. Bu

talebe karşın Âşık ona gereken cevabını vererek susturur. “Serdâr-ı tarîkat, Âşığın durumunu ilahi aşk ile mahv-ı vücud etmiş, onun mürşidi artık aşk” (Hakverdioğlu, 2023:15) olduğunu anlar ve nasihat etmeyi bırakır.

Hakikat âşığının serdâr-ı tarîkat’a verdiği cevaptan sonra aşk ateşinden mahvolmuş bir şekilde inlemektedir. Bu arada mihman ve diğer arkadaşları bu durumu izlemektedirler. Âşığın bu durumunun hala dünyevî arzular ile kendine gelebileceğini düşünen mihmân bu sefer de vâiz denilen arkadaşını yönlendirir. Vâiz de nasihat etmeye başlar.

Vâiz Âşığın yanına gelerek nasihat etmeye başlar. Her şeyin akıl ile mutluluğa eriştiğini, aklın hikmetlerini övmeye başlar. Leyla ve Mecnun, Yusuf ile Züleyha kıssalarından bahsederken, Mecnun’un perişanlıklarından, aşk için çöle düştüğünden harp olmasından bahseder. Yusuf ile Züleyha kıssasından bahsederken yaşanan olaylardan ve perişanlıklarından bahseder. Bunları dinleyen hakikat âşığı vâiz’e de gerek cevabı vererek susturur.

Âşığı ikna edemeyen vâiz’i gören şarab-dârî olaya dahil olur. Şarab-dârî, şarabın güzelliklerini, özelliklerinden bahseder. İnsanı nasıl kendinden vazgeçirdiğini, sıkıntıları unutturduğunu, şarabı içen kişinin dertten sıkıntıdan azat ettiğini anlatır. Şarabın bütün özelliklerini anlatan şarab-dârî de nihayete ulaşamaz. Âşık, şarab-dârî’ye “Allah aşkı şarabı ile mest olan bir insanın dünya şarabı ile ne işi olur cevabını alınca o da susar” (Hakverdioğlu, 2023: 15).

Bu nasihatçilerin ardından dünyevî arzulara çok önem veren, şirin sözlü bir kişi olan civanmert adlı arkadaşı devreye girer. Bu kişi âşığa Dünya’nın ne kadar yaşanması bir yer olduğunu söyler. Gerçek güzelliğin şu an ki yaşanan dünyada olduğunu söyler. Rüya da görmüş olduğu güzele aldanmamasını anlatır. Ona dünya güzelliklerini teklif eder, Âşığı bu sevdadan vazgeçirmeye çalışır. Civanmert’in de başarılı olamadığı bu nasihatte âşık, kendisinin diğer büyük âşıklar olan Mecnun ve Ferhat’tan bile daha büyük Âşık olduğunu belirtilerek, akılları bulandıracak şekilde cevaplarla onu da susturur. Başka bir nasihatçi olarak Pîr-i kühensâl nasihate başlar, o da başaramaz. Pîr-i kühensâl’dan sonra Merd-i cihan-gerd adlı yani seyyah nasihatçi olarak olaya müdahil olur.

Âşığa gezmenin ve seyyahlığın faydalarını anlatarak, dünya gezisinin insana her türlü sıkıntıdan kurtardığı öne sürerek dünya gezisini teklif eder. Merd-i cihan-gerd’in sözlerinden sonra Âşık, “onu da ikna edici cevaplar vererek reddeder” (Hakverdioğlu, 2023: 15).

Hekim-i marifet adı verilen nasihatçi yine dânişmend-i sühendân gibi aklın değeri över, her şeyin akıl ile üstesinden gelebileceğini bildirir ama nafiye. Başarılı olamaz.

Müzik sever bir kişi olan mutrib-i tarab-sâz olaya dahil olarak nasihat işini o devralır. Ona musikinin her derde deva olduğunu anlatır. Âşık müzik sever bu kişiden daha iyi bir müzikçidir. Söylemiş olduğu her şeye ondan daha iyi vakıftır.

Şiir’e ve edebiyata yatkın, bütün büyük şairleri iyi bilen, her şeylerine vakıf olan bir kişi olarak şair-i güherbâr adı nasihate başlar. Bütün şairlerin isimlerini anarak “hepsi akıllı insanlardı, aklını yitirme” (Hakverdioğlu, 2023: 16) diye Âşığa aklına mukayyet olması yönünde tembihte bulunur. O da gereken cevabını alarak susar.

Başka bir figür olarak hayatın mal biriktirmekle, servet sahibi olmakla, zenginlikle anlam kazanacağını bildirir. Âşık dünya malında gözünde olmadığı için onun nasihatini de dikkate almayarak gereken cevabı vererek susturur.

Şarab-dârî gibi içki sevdalısı genç bir delikanlı olan şarab-dâr adlı şahıs da şarabı överek, özelliklerini ve güzelliklerini anlatarak nasihate başlar. Âşık bütün anlatmış olduğu şeylere karşın kulakları tıkar ve onu da ikna edici cevapları ile elinin tersiyle iter.

Âşık bütün bu nasihatçilerin nasihatlerine gerekli cevapları verdikten sonra bildiği yoldan yürümektedir. Artık çevresinde kimse yoktur. Sırât-i müştakîm yolunda emin adımlarla ilerlemekte kararlıdır. Seyr-i sülûk yolunda ilk adımını atan Âşık-ı sâdık artık tek başınadır.

Bütün nasihatçilerin ikna edemediğini gören mîzbân, Âşığa izin verir ve bu zorlu yolculukta ona dua ederek yolcu edilir. “Âşığın yanında artık “Sâkî, Dil-Gönül, Hâtif-i Meded-kâr” eşlik etmektedir” (Hakverdioğlu, 2023: 16).

Verdik saña cümle izn el’ân

Ya’nî heme mîzbân u mihmân

‘Azm-i sefer eyle fevt-i fırsat

Etme ki çekilmeye nedâmet

...

Âşık artık kendi bildiği yoldan ilerlemektedir. Yolculuğuna çıkınca çevresindeki kişiler tarafından herhangi bir yardımcı veya ihtiyacı olup olmadığı sorulur. Âşık bir şeye ihtiyacı olmadığını ve Allah’ın kendisine yardımcı olacağını söyler. İsteddiği meramına Allah tarafından verileceğini anlatır.

Yolculuğu sırasında uykuya dalan âşık-ı sâdık rüya görmeye başlar. Bu rüyasında Allah tarafından kendisine bir kâse dolusu bade ile istikameti yönünde ilerler ve doğru yoluna devam eder. Âşık-ı sâdık arkadaşları tarafından hüznü bir şekilde yolcu edilirken Mîzbân’ın varlığında yok olur. Artık yola devam eden Mîzbân’dır. Âşık-ı şeyda, mihmanların temsil ettiği terk-i dünya faslını başarıyla geçmiştir. Bir menzil sonra onu, şeyhini de terk edip Gönül ve Sâkî’nin yardı ile sahralara ilerlemektedir (Hakverdioğlu, 2023: 17).

Âşık sahralara ilerlerken karşısına farklı isimlerde sahralar ile uğraşıya girer. Terk-i dünya eden Âşık bekâbillaha ulaşınca kadar sahralardan ayrı ayrı geçerek başarılı bir şekilde ilerler. Bu sahralardan da başarıyla geçerek rüyasında gördüğü sevgiliye yani Nigâr'ına kavuşarak huzura kavuşur, kalbi sevinç ile doludur.

Bütün sahraları başarılı bir şekilde geçen Âşık-ı şeyda kâmil bir insan olarak dünyaya dönüş yapmıştır. Âşığın bu dönüşünü beraber yol arkadaşlığı yaptığı Sâkî tarafından saba yeliyle Mîzbân'a bildirir. Saba yelinin bu mutlu haberi Mîzbân'a ulaşınca hem Mihmanlar hem de Mîzbân sevinç içinde havalara uçarlar.

Mîzbân yani Mihmanların ve Âşığın şeyhi bir konuşma yaparak noktayı koyar. Sabır ve şükrün her şeyin tamama ermesinde tek anahtar olduğunu söyler ve sözünü tamamlar. Bu güzel haberi alan herkes Âşığın kalp aynasında Nigâr'ı ile birlikteliklerini görülünce Mîzbân ve Mihmanlar mutludurlar ve sevinç içerisinde dirler.

2.2.2. Kahramanlar

Bu bölümde *Nigârname*'nin şahıs kadrosunda yer alan kahramanlar tanıtılacaktır.

Serdâr-ı tarikat: Tarikat şeyhidir. Âşığa mürşid olarak kendisine bağlanmasını isteyen şahıstır.

Vâiz: Başkahramana akli ve aklın değeri över. Âşığa çeşitli halk hikâyeleri anlatarak, bu hikâyelerdeki kahramanların perişanlıklarından söz ederek onu yolundan döndürmeye çalışan kahramandır.

Şarab-dârî: Şarap ve içildiğinde nasıl bir etki yarattığından bahseden kahramandır. Şarap içen kişinin derdi, tasayı, kaygıyı unutturduğunu anlatır. Şarabın insana neler kattığını söyler.

Civanmert: Dünya hayatının güzelliğinden, hayatın ne kadar yaşanası bir yer olduğunu bildiren, dünyevî işler ile meşgul olan bir kişidir. Âşığa dünyadaki güzelleri anlatır, onları över ve bu güzellerin peşinden gitmesini söyler.

Pîr-i kühensâl: İhtiyar bir karakterdir. Nasihatçilerden altıncı kişidir.

Merd-i cihan-gerd: Seyyah bir kişi olan bu karakter Âşığa gezmenin insanı her türlü sıkıntıdan uzaklaştırdığı söyleyerek dünyayı gezmesini teklif eden figürdür.

Hekim-i marifet: Bu karakter de dânişmed-i sühendân gibi aklın değeri öven karakterdir.

Mutrib-i tarab-sâz: Müzikle haşır neşir olan bir kahramandır. Âşığa müziğin her derde deva olduğunu anlatır.

Şair-i güherbâr: Şairlik ile ilgilenen ve geçmiş edebiyat şairlerini iyi bilen bir karakterdir. Geçmişte yaşamış olan büyük şairlerden örnek vererek onların akıllı birer insan olduğunu ve aklını yitirmemesi konusunda nasihat verenlerdendir.

Mâl-dârî: Hayatın anlamının zenginlikle ve mal, mülk biriktirmekle anlam kazandığını anlatan kahramandır.

Şarab-dâr: Bu karakter genç yaşında içki müptelası olmuş bir kişidir. Şarab-dârî gibi onun faydalarından bahseder.

SONUÇ

Klasik Türk edebiyatında, Mesnevi nazım biçimi çok önemli bir yer tutmaktadır. Klasik Türk edebiyatı şairleri, divan tertip etmelerinin yanı sıra mesnevi nazım biçiminde eserler de meydana getirmişlerdir. Tanzimat edebiyatının başlangıcına kadar devam eden Klasik Türk edebiyatının her döneminde farklı şairlerce farklı konularda mesneviler kaleme alınmıştır. Kaleme alınan bu eserlerden bir tanesi de tarafımızca tez çalışması olarak ele aldığımız müellifi Mîr Hamza Nigârî olan *Nigârname* eseridir. Eserin taş baskı olarak 1921 veya 1922 yılında basıldığı bilinmektedir. Eserde şair tarafından yazıldığı yılı kendisi bildirmektedir. Beyit ebced hesabına göre 1302 yılında yazdığı söylemektedir.

Nigârname, 4554 beyitten oluşmakta ve dinî-tasavvufî mesneviler kategorisinde yer almaktadır. Mesnevinin tamamı aruzun *Mef'ûlû Mef'âilû Fe'ûlûn* kalıbıyla yazılan eser içerisinde şair tarafından her bölümde okuyucuyu sıkmamak ve şiirdeki monotonluğu kırmak için farklı aruz kalıpları ile gazeller yazmıştır. Eserde aruz kusuru yok denecek kadar azdır. Aruz bakımından metnin tamamına bakıldığında şairin başarılı olduğu görülmektedir.

Şairin inşa ettiği gazeller sanatını coşturduğu yerdir, denilebilir. Bazı gazellerde sanatının zirvesini gösteren Nigârî tasvirler kullanarak eserin edebî yönünü gün yüzüne çıkarmaktadır. Eserin edebî yönünü hem mesnevi nazım şeklinde hem de gazellerde edebî sanatlar ile güçlendirmiştir.

Eser, Klasik Türk edebiyatının son dönem şairlerinden olan Şeyh Galip'in *Hüsni ü Aşk* eseri ile paralellik göstermektedir. Bunun sebebi de her iki eserin de konuları bakımından dinî-tasavvufî yönleri olmasıdır.

Mesnevi, bir Âşığın rüyasında bir güzel görüp o güzele kavuşma çabasına giren Âşığın çeşitli zorlu yollardan geçerek görmüş olduğu güzele kavuşma serüvenidir. Rüyasında görmüş olduğu o güzel Allah'tır. Bu serüvende onu bu yolundan döndürmek için dünya hayatına düşkün insanlar ile muhatap olmuştur.

Eserde, şahıs kadrosu bakımından zengindir. En önemli karakterlerden biri olan "sâkî" karakteri dikkat çeken karakterlerden bir tanesidir. Sâkî, Âşığın her dara düştüğünde, ne zaman başı sıkışsa "İstimdat" diyerek yardımına koşmuştur. Sâkî, anlamı itibariyle bir şey sunan, içki, şarap sunan bir kişidir. Metinde, sâkî karakteri her zaman kurtarıcı olarak Âşığın yanında bulunmuş, kimi zaman bir arkadaş, kimi zaman bir şeyh, kimi zaman da Allah veya Hz. Peygamber olarak Âşığa yol gösterici olmuştur.

Başka bir önemli karakter ise Mîzbân adlı kişidir. Âşık sürekli Mîzbân ile birlikte olduğu için okuyucular asıl kahramanın kim olduğu karıştırmaktadırlar. Ama hikâyenin

ilerleyen sayfalarına doğru gidilince asıl kahramanın kim olduğu anlaşılmaktadır.

Hamza Nigârî eserinde gazeller dışında metnin tamamını mesnevi nazım şekline göre kafiyelenmiştir. Şair en çok mücerred kafiye ve mürdef kafiyelerden meydana gelen kafiyeler kullanmıştır. Kullanılan bazı kafiye çeşitleri de şunlardır, müesses kafiye ve mukayyed kafiyelerdir. Şair kafiyeleri meydana getirirken bazı kusurlar ortaya çıkmıştır.

Metin içerisinde, belirttiğimiz gibi her bölümde farklı isimler ile gazeller bulunmaktadır. Bu gazellerin bulunması metin içerisindeki üslûp zenginliğinin bir göstergesidir. Bazı bölümlerde karakterleri diyaloglar kurarak konuşturmuştur. Karakterlerin ağzından bazı önemli halk hikayeleri ve önemli şairler zikredilmiştir. Dinî-tasavvufî bir eser olması sebebiyle dua ve kelam-ı kibarların kullanıldığı söylenebilir.

Metinde, şair Âşığa karakterler ağzından nasihatler anlatılırken, farklı ırkları ve şehirleri de anlatmıştır. Bunlar, Hindistanlı, Habeşistanlı, Firengi, Çinli, Keşmirli, İranlı, Rum gibi şehir ve ırklardan söz etmiştir.

Metin, dil hususiyeti bakımından çok zengin bir yapıya sahiptir. Şair, yaşamış olduğu dönemin sosyal ve siyasal yapısından dolayı sürekli Anadolu'ya ve Azerbaycan'a gidip gelmek zorunda kalmıştır. Hem kendi yaşadığı coğrafyadaki Azerbaycan Türkçesini hem de Osmanlı Türkçesi'ndeki kelimeleri harmanlayarak önemli bir sentez geliştirmiştir. Geliştirmiş olduğu bu sentezi *Nigârname* eserinde gayet net bir şekilde kendini hissettirmektedir.

Şairin yaşadığı bölge Rus baskısı altında olduğu için, bazı yıllar Anadolu'da ikamet etmek onun için zaruri bir durum olmuştur. Kalmış olduğu bu süre zarfında Osmanlı Türkçesi'ndeki kelimelere hâkim olmuştur.

Metin içerisinde farklı bir dil olarak Farsça kelimeler de mevcuttur. Farsça kelimeleri, eserin sonunda Farsça dua ederek sona erdirilmiştir. Şairin Farsçaya hakimiyeti başka eserlerinde olduğu gibi bu mesnevîde de görülmektedir. Bu durumda şairin çok yönlü ve donanımlı bir şahsiyet olduğunu söyleyebiliriz.

Nigârî'nin *Nigârname* mesnevisi, “**şariat, tarikat, marifet ve hakikat**” makamlarından geçen bir dervişin Mevla'sını bulma durumudur. Tasavvufa girmeye çalışan bir Allah dostunun, yani dervişin, Nigâr'ını, aslında Allah'ını aramaya çalışırken, farklı merhalelerden geçerek ve sonunda bekâbillaha ulaşip kalbini Allah aşkıyla doldurmasıdır.

Çalışmamız Türk dilinin ne kadar zengin ve köklü bir dil hazinesine sahip olduğunu TEBDİZ sistemi vasıtasıyla eserin her kelimesini işleyip anlamlandırarak gösterilmeye çalışılmıştır. Yapılan bu çalışmanın, Türk Dili ve Edebiyatı literatürüne ve *Nigârname* hakkında yapılacak olan farklı çalışmalara bir katkı sağlayacağı ümit edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, M. (1996, Eylül). Seyyid Nigârî'nin Divanı ve Dil Hûsusiyyetleri. III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, Ankara.
- Akpınar, Y. (1994). *Azerî Edebiyatı Araştırmaları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Altunbaş, K. (2004). *Divan-ı Seyyid Nigârî (Bezban-ı Türki) I, II*. Samsun: Seçil Ofset.
- Arslan, M. (1992). Karabağ Nigârî ve “Çaynâme” Mesnevisindeki Karabağ Tasvirî. *Kızılırmak*, 4(1), 9–11.
- Bayram, P. (2001). Karâbağlı Seyyid Mîr Hamza Nigârî'nin Hayatı ve Eserleri. *Filologiya Meseleleri Dergisi*, 2, 156–161.
- Bayram, P. (2012, Mayıs-Haziran). I. Uluslararası Hamza Nigârî Sempozyumu. Kafkas Üniversitesi, Amasya.
- Bilgin, A. A. (2017). *Nigârî Divanı*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları. Erişim: 08.03.2024, <https://ekitap.ktb.gov.tr/>
- Cebecioğlu, E. (2005). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınları.
- Çınar, F. (2009). *Hamza Nigârî'nin Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Düşüncesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Develioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (23. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Doğan, A. (2005). *Açıklamalı ve Örnekli Aruz Bilgisi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Doğramacı, B. (1991, 2 Mart). Seyyid Nigârî Hakkında. *Elm Gazetesi*, 9–10.
- Fırat Kalkınma Ajansı (FKA). (t.y.). *Elâzığ Tanıtım*. Erişim: 07.01.2025, <https://fka.gov.tr/elazig-tanitim>
- Günaydın, A. (2021). Aruzun İmlası ve Telaffuzu. *Türkiyyat Mecmuası*, 31(2), 681–710.
- Hakverdioğlu, M. (2017a). *Tâlibî ve Divançesi (Mîr Hamza Nigârî'nin Son Takipçisi Tâlibî ve Eseri)*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Hakverdioğlu, M. (2017b, Mayıs). III. Uluslararası Hamza Nigârî Türk Dünyası Kültürel Mirası Sempozyumu. Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Azerbaycan.
- Hakverdioğlu, M. (2023). *Nigârname*. Ankara: Sonçağ Akademi.
- Hidayetoğlu, A. S. (2023). Mîr Hamza Nigârî. *Semazen*, 1–21. Erişim: 02.08.2024, <https://www.semazen.net/mir-hamza-seyyid-nigari/>
- İnal, M. K. (1988). *Son Asır Türk Şairleri* (Cilt 1–5). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- İsen, M., vd. (haz.). (2009). *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Kanar, M. (2009). *Arapça Türkçe Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.

- Kara, M. (2005). Harput'ta Karabağlı Bir Derviş Şair: Nigârî, Dünü, Bugünü ile Harput. Elâzığ: TDV Elâzığ Şubesi Yayınları, 179–198.
- Karabağ, R. (2022). Mîr Hamza Nigârî'nin Azerbaycan'dan Amasya'ya Göçen Karakoyunlu ve Karapapak Azerbaycan Türklerinin Göç Süreçlerine Etkisi: Sosyo-Tarih Perspektifinden Bir Değerlendirme. *Amasya İlahiyat Dergisi*, 19, 81–118.
- Kartal, A. (2018). *Doğu'nun Uzun Hikâyesi*. İstanbul: Edebiyat Doğu Kütüphanesi.
- Koç, N. (2006). Hafız Mehmed Sebâtî Divanı'nın Transkripsiyonlu Metni ve İncelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Köçerli, F. (1981). *Azerbaycan Edebiyatı Tarihi* (Cilt 1–6). İstanbul: Polat Ofset Matbaası.
- Mengi, M. (2010). Bağlam ya da Şiirde Sözün Gelişi Üzerine. *Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu 15–16 Mayıs 2009 Bildiri Kitabı*. Ankara: Adıyaman Üniversitesi Yayını.
- Mengi, M. (2019). *Eski Türk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Tarihi ve Metinler)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Mermer, A., vd. (haz.). (2010). *Eski Türk Edebiyatına Giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Musayev, E. (2001). Mîr Hamza Nigârî Karabağı. *Tasavvuf İlmi ve Akademik Araştırma Dergisi*, 6, 241–246.
- Nazik, S. (2021). *Eski Türk Edebiyatına Giriş I (Ders Notları)*. Amasya: Amasya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi.
- Olca, O. F. (1992). *Amasya Ünlüleri* (T. Böcekçi, çev.). Amasya: Amasya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Osmanlıca Lügat. (2012). (Sürüm 2.14) [Google Play].
- Öz, M. (2007). Râfîzîler. *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA, Cilt 34, 127–128)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Özkılınç, A. (2013). *Mürşidi Aşk Olan Arif Seyyid Nigârî*. İstanbul: Seçil Ofset.
- Pala, İ. (2000). Bir Hamza Nigârî Yaşamıştı. *Kaçgar Edebiyat Seçkisi*, 13, 77–80.
- Pala, İ. (2018). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Rıhtım, M. (2008). XV–XIX. Asırda Azerbaycan'da Nakşibendiyye Sufileri. *Journal of Qafqaz University*, 22, 3–12.
- Saraç, M. A. Y. (2014). *Klasik Edebiyat Bilgisi: Biçim-Ölçü-Kafiye*. İstanbul: Gökkuşbu Yayınları.
- Şenödeyici, Ö. (2011). *Nâilî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)* (Basılmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Taşlıova, M. M. (1998). *Mîr Hamza Nigârî'nin Nigâr-nâme Mesnevîsi (İnceleme-Metin)*

(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Taşlıova, M. M. (2012, Mayıs-Haziran). Karabağ'dan Amasya'ya Gönül Kapısı. I. Uluslararası Hamza Nigârî Sempozyumu. Kafkas Üniversitesi Kafkas Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, Amasya.

Tevakku: Osmanlıca Sözlük & Çeviri. (2018). (Sürüm 3.8.10) [Google Play Store].

Uludağ, S. (2010). Sülûk. *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA, Cilt 38, 127–128)*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

EKLER

Ek 1. Mîr Hamza Nigârî Hazretleri'nin Fotoğrafları ve Türbesi

Aşağıdaki fotoğraflarda, Azeriler Camii'nde medfun bulunan Mîr Hamza Nigârî Hazretleri, oğlu Sirâceddin Efendi ve dönemin medrese alimlerinden Mîr Hasan Efendi.

Şirvanlı Azeriler Cami'si fotoğrafı

ÖZ GEÇMİŞ**ŞÜKRÜ TUNÇ****Öğrenim Bilgisi**

Lisans	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
03.09.2018/29.06.2022	Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

III. BÖLÜM

3. NİGÂRNÂME'DE VEZİN, KELİME, DİZİN ÖZELLİKLERİ

3.1. Nigârname'de Vezin Tercihleri

Bu eserde toplamda **12** vezin kullanılmıştır söz konusu vezinlerden “Mef’ûlü Mefâ’îlü Fe’ûlün” vezini **%85** oran ile **235** kez kullanılan en fazla vezindir.

3.1.1. Vezinler Tablosu

Vezin Adı	Kullanım Sayısı	Eserde Oran	Oranı	Geçtiği Yerler
Mef’ûlü Mefâ’îlü Fe’ûlün	235	85	--	G2, G10, G12, G15, M27, M28, M29, M30, M31, M32, M33, M34, M35, M36, M37, M38, M39, M40, M41, M42, M43, M44, M45, M46, M47, M48, M49, M50, M51, M52, M53, M54, M55, M56, M57, M58, M59, M60, M61, M62, M63, M64, M65, M66, M67, M68, M69, M70, M71, M72, M73, M74, M75, M77, M78, M79, M80, M81, M82, M83, M84, M85, M86, M87, M88, M89, M90, M91, M92, M93, M94, M95, M96, M97, M98, M99, M100, M101, M102, M103, M104, M105, M106, M107, M108, M109, M110, M111, M112, M113, M114, M115, M116, M117, M118, M119, M120, M121, M122, M123, M124, M125, M126, M127, M128, M129, M130, M131, M132, M133, M134, M135, M136, M137, M138, M139, M140, M141, M142,

				M143, M144, M145, M146, M147, M148, M149, M150, M151, M152, M153, M154, M155, M156, M157, M158, M159, M160, M161, M162, M163, M164, M165, M166, M167, M168, M169, M170, M171, M172, M173, M174, M175, M176, M177, M178, M179, M180, M181, M182, M183, M184, M185, M186, M187, M188, M189, M190, M191, M192, M193, M194, M196, M197, M198, M199, M200, M201, M202, M203, M204, M205, M206, M207, M208, M209, M210, M211, M212, M213, M214, M215, M216, M217, M218, M219, M220, M221, M222, M223, M224, M225, M226, M227, M228, M229, M230, M231, M232, M233, M234, M235, M236, M237, M238, M239, M240, M241, M242, M243, M244, M245, M246, M247, M248, M249, M250, M251, M252, M253, M254, M255, M256, M257, M258, M259, M260
Mef'ûlü Mefâ'ilün Mef'ûlü Mefâ'ilün	7	5	--	G1, G16, G17, G18, G19, G20, G21, G22, G23
Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	4	3	--	G5, G6, G11, G24
Mefâ'ilün mefâ'ilün fe'ülün	3	2	--	G8, G9

Mef'ülü mefâ' ilün fe'ülün	3	2	--	G4, G7, G14
Müstef'ilātün Müstef'ilātün	1	1	--	G13
Fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilātün fâ'ilün	1	1	--	G25
Müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	1	1	--	G3

3.2. Kelime Sayıları Raporu

Eser Adı	Tipi	Eser Sıra Numarası	Eserde Bulunan Kelime Sayısı
Nigârname	Gazel	1	255
Nigârname	Gazel	2	260
Nigârname	Gazel	3	225
Nigârname	Gazel	4	198
Nigârname	Gazel	5	226
Nigârname	Gazel	6	267
Nigârname	Gazel	7	206
Nigârname	Gazel	8	197
Nigârname	Gazel	9	249
Nigârname	Gazel	10	78
Nigârname	Gazel	11	289
Nigârname	Gazel	12	211
Nigârname	Gazel	13	185
Nigârname	Gazel	14	193

Nigârname	Gazel	15	100
Nigârname	Gazel	16	254
Nigârname	Gazel	17	295
Nigârname	Gazel	18	280
Nigârname	Gazel	19	277
Nigârname	Gazel	20	270
Nigârname	Gazel	21	277
Nigârname	Gazel	22	233
Nigârname	Gazel	23	523
Nigârname	Gazel	24	296
Nigârname	Gazel	25	532
Nigârname	Mesnevi	27	168
Nigârname	Mesnevi	28	150
Nigârname	Mesnevi	29	85
Nigârname	Mesnevi	30	187
Nigârname	Mesnevi	31	94
Nigârname	Mesnevi	32	75
Nigârname	Mesnevi	33	191
Nigârname	Mesnevi	34	178
Nigârname	Mesnevi	35	190
Nigârname	Mesnevi	36	183
Nigârname	Mesnevi	37	116

Nigârname Mesnevi 38	83
Nigârname Mesnevi 39	192
Nigârname Mesnevi 40	184
Nigârname Mesnevi 41	183
Nigârname Mesnevi 42	184
Nigârname Mesnevi 43	33
Nigârname Mesnevi 44	191
Nigârname Mesnevi 45	206
Nigârname Mesnevi 46	183
Nigârname Mesnevi 47	218
Nigârname Mesnevi 48	194
Nigârname Mesnevi 49	183
Nigârname Mesnevi 50	201
Nigârname Mesnevi 51	52
Nigârname Mesnevi 52	186
Nigârname Mesnevi 53	185
Nigârname Mesnevi 54	183
Nigârname Mesnevi 55	192
Nigârname Mesnevi 56	212
Nigârname Mesnevi 57	146
Nigârname Mesnevi 58	86
Nigârname Mesnevi 59	205

Nigârname Mesnevi 60	192
Nigârname Mesnevi 61	201
Nigârname Mesnevi 62	67
Nigârname Mesnevi 63	105
Nigârname Mesnevi 64	194
Nigârname Mesnevi 65	126
Nigârname Mesnevi 66	69
Nigârname Mesnevi 67	164
Nigârname Mesnevi 68	26
Nigârname Mesnevi 69	193
Nigârname Mesnevi 70	76
Nigârname Mesnevi 71	100
Nigârname Mesnevi 72	178
Nigârname Mesnevi 73	122
Nigârname Mesnevi 74	72
Nigârname Mesnevi 75	185
Nigârname Mesnevi 76	196
Nigârname Mesnevi 77	198
Nigârname Mesnevi 78	199
Nigârname Mesnevi 79	201
Nigârname Mesnevi 80	185
Nigârname Mesnevi 81	38

Nigârname Mesnevi 82	180
Nigârname Mesnevi 83	175
Nigârname Mesnevi 84	198
Nigârname Mesnevi 85	190
Nigârname Mesnevi 86	183
Nigârname Mesnevi 87	180
Nigârname Mesnevi 88	181
Nigârname Mesnevi 89	193
Nigârname Mesnevi 90	177
Nigârname Mesnevi 91	178
Nigârname Mesnevi 92	168
Nigârname Mesnevi 93	187
Nigârname Mesnevi 94	173
Nigârname Mesnevi 95	195
Nigârname Mesnevi 96	137
Nigârname Mesnevi 97	76
Nigârname Mesnevi 98	177
Nigârname Mesnevi 99	189
Nigârname Mesnevi 100	188
Nigârname Mesnevi 101	179
Nigârname Mesnevi 102	180
Nigârname Mesnevi 103	201

Nigârname Mesnevi 104	173
Nigârname Mesnevi 105	186
Nigârname Mesnevi 106	194
Nigârname Mesnevi 107	181
Nigârname Mesnevi 108	192
Nigârname Mesnevi 109	199
Nigârname Mesnevi 110	200
Nigârname Mesnevi 111	202
Nigârname Mesnevi 112	204
Nigârname Mesnevi 113	211
Nigârname Mesnevi 114	196
Nigârname Mesnevi 115	180
Nigârname Mesnevi 116	192
Nigârname Mesnevi 117	173
Nigârname Mesnevi 118	185
Nigârname Mesnevi 119	191
Nigârname Mesnevi 120	195
Nigârname Mesnevi 121	187
Nigârname Mesnevi 122	190
Nigârname Mesnevi 123	194
Nigârname Mesnevi 124	194
Nigârname Mesnevi 125	200

Nigârname Mesnevi 126	190
Nigârname Mesnevi 127	186
Nigârname Mesnevi 128	200
Nigârname Mesnevi 129	199
Nigârname Mesnevi 130	194
Nigârname Mesnevi 131	192
Nigârname Mesnevi 132	196
Nigârname Mesnevi 133	186
Nigârname Mesnevi 134	187
Nigârname Mesnevi 135	206
Nigârname Mesnevi 136	188
Nigârname Mesnevi 137	200
Nigârname Mesnevi 138	195
Nigârname Mesnevi 139	213
Nigârname Mesnevi 140	195
Nigârname Mesnevi 141	184
Nigârname Mesnevi 142	202
Nigârname Mesnevi 143	199
Nigârname Mesnevi 144	188
Nigârname Mesnevi 145	208
Nigârname Mesnevi 146	201
Nigârname Mesnevi 147	191

Nigârname Mesnevi 148	203
Nigârname Mesnevi 149	208
Nigârname Mesnevi 150	193
Nigârname Mesnevi 151	195
Nigârname Mesnevi 152	159
Nigârname Mesnevi 153	194
Nigârname Mesnevi 154	195
Nigârname Mesnevi 155	191
Nigârname Mesnevi 156	187
Nigârname Mesnevi 157	202
Nigârname Mesnevi 158	184
Nigârname Mesnevi 159	202
Nigârname Mesnevi 160	197
Nigârname Mesnevi 161	189
Nigârname Mesnevi 162	192
Nigârname Mesnevi 163	191
Nigârname Mesnevi 164	191
Nigârname Mesnevi 165	193
Nigârname Mesnevi 166	179
Nigârname Mesnevi 167	177
Nigârname Mesnevi 168	193
Nigârname Mesnevi 169	178

Nigârname Mesnevi 170	181
Nigârname Mesnevi 171	199
Nigârname Mesnevi 172	185
Nigârname Mesnevi 173	198
Nigârname Mesnevi 174	199
Nigârname Mesnevi 175	204
Nigârname Mesnevi 176	199
Nigârname Mesnevi 177	183
Nigârname Mesnevi 178	197
Nigârname Mesnevi 179	200
Nigârname Mesnevi 180	184
Nigârname Mesnevi 181	186
Nigârname Mesnevi 182	193
Nigârname Mesnevi 183	199
Nigârname Mesnevi 184	194
Nigârname Mesnevi 185	191
Nigârname Mesnevi 186	187
Nigârname Mesnevi 187	208
Nigârname Mesnevi 188	185
Nigârname Mesnevi 189	198
Nigârname Mesnevi 190	204
Nigârname Mesnevi 191	193

Nigârname Mesnevi 192	210
Nigârname Mesnevi 193	185
Nigârname Mesnevi 194	98
Nigârname Mesnevi 195	117
Nigârname Mesnevi 196	131
Nigârname Mesnevi 197	75
Nigârname Mesnevi 198	206
Nigârname Mesnevi 199	190
Nigârname Mesnevi 200	197
Nigârname Mesnevi 201	199
Nigârname Mesnevi 202	196
Nigârname Mesnevi 203	195
Nigârname Mesnevi 204	107
Nigârname Mesnevi 205	110
Nigârname Mesnevi 206	216
Nigârname Mesnevi 207	205
Nigârname Mesnevi 208	188
Nigârname Mesnevi 209	197
Nigârname Mesnevi 210	199
Nigârname Mesnevi 211	188
Nigârname Mesnevi 212	211
Nigârname Mesnevi 213	99

Nigârname Mesnevi 214	86
Nigârname Mesnevi 215	206
Nigârname Mesnevi 216	197
Nigârname Mesnevi 217	201
Nigârname Mesnevi 218	201
Nigârname Mesnevi 219	179
Nigârname Mesnevi 220	198
Nigârname Mesnevi 221	17
Nigârname Mesnevi 222	201
Nigârname Mesnevi 223	197
Nigârname Mesnevi 224	211
Nigârname Mesnevi 225	177
Nigârname Mesnevi 226	204
Nigârname Mesnevi 227	197
Nigârname Mesnevi 228	186
Nigârname Mesnevi 229	195
Nigârname Mesnevi 230	189
Nigârname Mesnevi 231	135
Nigârname Mesnevi 232	82
Nigârname Mesnevi 233	194
Nigârname Mesnevi 234	200
Nigârname Mesnevi 235	197

Nigârname Mesnevi 236	177
Nigârname Mesnevi 237	200
Nigârname Mesnevi 238	182
Nigârname Mesnevi 239	50
Nigârname Mesnevi 240	179
Nigârname Mesnevi 242	390
Nigârname Mesnevi 243	189
Nigârname Mesnevi 244	147
Nigârname Mesnevi 245	58
Nigârname Mesnevi 246	197
Nigârname Mesnevi 247	40
Nigârname Mesnevi 248	134
Nigârname Mesnevi 249	191
Nigârname Mesnevi 250	185
Nigârname Mesnevi 251	183
Nigârname Mesnevi 252	173
Nigârname Mesnevi 253	206
Nigârname Mesnevi 254	196
Nigârname Mesnevi 255	100
Nigârname Mesnevi 256	120
Nigârname Mesnevi 257	176
Nigârname Mesnevi 258	90

Nigârname	Mesnevi	259	140
Nigârname	Mesnevi	260	176
Nigârname	Mesnevi	261	70

3.3. Kelime Grupları Sayıları Raporu

Eser Adı	Tipi	Eser Sıra Numarası	Grup Tipi	Sayısı
Nigârname	Gazel	1	Kalıp	
Nigârname	Gazel	1	İfade	2
Nigârname	Gazel	1	-	74
Nigârname	Gazel	1	Dua	
Nigârname	Gazel	1	İfadesi	1
Nigârname	Gazel	2	-	44
Nigârname	Gazel	3	-	84
Nigârname	Gazel	3	Kalıp	
Nigârname	Gazel	3	İfade	3
Nigârname	Gazel	4	-	46
Nigârname	Gazel	4	Kalıp	
Nigârname	Gazel	4	İfade	2
Nigârname	Gazel	5	-	62
Nigârname	Gazel	6	-	90
Nigârname	Gazel	6	Kalıp	
Nigârname	Gazel	6	İfade	4
Nigârname	Gazel	7	-	58
Nigârname	Gazel	7	Kalıp	
Nigârname	Gazel	7	İfade	4
Nigârname	Mesnevi	254	-	2
Nigârname	Gazel	8	-	42
Nigârname	Gazel	9	-	75
Nigârname	Gazel	11	-	93
Nigârname	Gazel	12	-	70
Nigârname	Gazel	13	-	62
Nigârname	Gazel	13	Kalıp	
Nigârname	Gazel	13	İfade	1
Nigârname	Gazel	14	-	39
Nigârname	Gazel	16	-	71
Nigârname	Gazel	16	Kalıp	
Nigârname	Gazel	16	İfade	1
Nigârname	Gazel	17	-	81
Nigârname	Gazel	17	Kalıp	
Nigârname	Gazel	17	İfade	6
Nigârname	Gazel	18	-	63
Nigârname	Gazel	18	Kalıp	2

			İfade	
Nigârname	Gazel	19	-	59
			Kalıp	
Nigârname	Gazel	19	İfade	2
Nigârname	Gazel	20	-	54
			Kalıp	
Nigârname	Gazel	20	İfade	1
Nigârname	Gazel	21	-	68
Nigârname	Gazel	22	-	59
			Kalıp	
Nigârname	Gazel	22	İfade	2
Nigârname	Gazel	23	-	142
Nigârname	Gazel	24	-	88
Nigârname	Gazel	23	Deyim	1
Nigârname	Gazel	25	-	133
Nigârname	Mesnevi	47	-	58
Nigârname	Mesnevi	59	-	52
Nigârname	Mesnevi	260	-	2
Nigârname	Gazel	15	-	22
Nigârname	Mesnevi	261	-	4
Nigârname	Gazel	9	Deyim	1
Nigârname	Gazel	10	-	20
Nigârname	Gazel	16	Deyim	1
Nigârname	Mesnevi	27	-	20
Nigârname	Mesnevi	28	-	24
Nigârname	Mesnevi	29	-	23
Nigârname	Mesnevi	30	-	42
Nigârname	Mesnevi	31	-	17
Nigârname	Mesnevi	32	-	22
Nigârname	Mesnevi	33	-	41
Nigârname	Mesnevi	34	-	49
Nigârname	Mesnevi	35	-	48
Nigârname	Mesnevi	38	-	16
Nigârname	Mesnevi	36	-	36
Nigârname	Mesnevi	37	-	39
Nigârname	Mesnevi	39	-	53
Nigârname	Mesnevi	40	-	34
Nigârname	Mesnevi	41	-	36
Nigârname	Mesnevi	42	-	37
Nigârname	Mesnevi	43	-	9
Nigârname	Mesnevi	44	-	44
Nigârname	Mesnevi	45	-	40
Nigârname	Mesnevi	46	-	35
Nigârname	Mesnevi	51	-	14
Nigârname	Mesnevi	50	-	35
Nigârname	Mesnevi	62	-	14
Nigârname	Mesnevi	48	-	49
Nigârname	Mesnevi	49	-	42

Nigârname	Mesnevi	52	-	44
Nigârname	Mesnevi	53	-	48
Nigârname	Mesnevi	54	-	41
Nigârname	Mesnevi	55	-	30
Nigârname	Mesnevi	56	-	41
Nigârname	Mesnevi	57	-	33
Nigârname	Mesnevi	58	-	19
Nigârname	Mesnevi	60	-	39
Nigârname	Mesnevi	61	-	45
Nigârname	Mesnevi	63	-	27
Nigârname	Mesnevi	71	-	11
Nigârname	Mesnevi	68	-	5
Nigârname	Mesnevi	64	-	38
Nigârname	Mesnevi	65	-	23
Nigârname	Mesnevi	66	-	17
Nigârname	Mesnevi	67	-	25
Nigârname	Mesnevi	69	-	29
Nigârname	Mesnevi	70	-	16
Nigârname	Mesnevi	72	-	42
Nigârname	Mesnevi	73	-	20
Nigârname	Mesnevi	74	-	17
Nigârname	Mesnevi	75	-	40
Nigârname	Mesnevi	76	-	37
Nigârname	Mesnevi	81	-	6
Nigârname	Mesnevi	97	-	8
Nigârname	Mesnevi	77	-	21
Nigârname	Mesnevi	78	-	30
Nigârname	Mesnevi	79	-	31
Nigârname	Mesnevi	80	-	32
Nigârname	Mesnevi	82	-	28
Nigârname	Mesnevi	83	-	21
Nigârname	Mesnevi	84	-	27
Nigârname	Mesnevi	85	-	38
Nigârname	Mesnevi	86	-	35
Nigârname	Mesnevi	87	-	30
Nigârname	Mesnevi	88	-	37
Nigârname	Mesnevi	89	-	39
Nigârname	Mesnevi	90	-	28
Nigârname	Mesnevi	91	-	23
Nigârname	Mesnevi	129	-	34
Nigârname	Mesnevi	92	-	26
Nigârname	Mesnevi	93	-	31
Nigârname	Mesnevi	94	-	35
Nigârname	Mesnevi	96	-	21
Nigârname	Mesnevi	95	-	26
Nigârname	Mesnevi	98	-	27
Nigârname	Mesnevi	99	-	24
Nigârname	Mesnevi	100	-	30

Nigârname	Mesnevi	101	-	23
Nigârname	Mesnevi	102	-	35
Nigârname	Mesnevi	103	-	41
Nigârname	Mesnevi	104	-	38
Nigârname	Mesnevi	197	-	20
Nigârname	Mesnevi	258	-	21
Nigârname	Mesnevi	247	-	5
Nigârname	Mesnevi	245	-	10
Nigârname	Mesnevi	239	-	11
Nigârname	Mesnevi	105	-	38
Nigârname	Mesnevi	106	-	29
Nigârname	Mesnevi	107	-	29
Nigârname	Mesnevi	108	-	32
Nigârname	Mesnevi	109	-	36
Nigârname	Mesnevi	110	-	41
Nigârname	Mesnevi	111	-	44
Nigârname	Mesnevi	112	-	32
Nigârname	Mesnevi	113	-	45
Nigârname	Mesnevi	114	-	29
Nigârname	Mesnevi	115	-	43
Nigârname	Mesnevi	116	-	42
Nigârname	Mesnevi	117	-	25
Nigârname	Mesnevi	118	-	27
Nigârname	Mesnevi	119	-	36
Nigârname	Mesnevi	120	-	44
Nigârname	Mesnevi	121	-	38
Nigârname	Mesnevi	122	-	49
Nigârname	Mesnevi	123	-	28
Nigârname	Mesnevi	124	-	39
Nigârname	Mesnevi	125	-	34
Nigârname	Mesnevi	126	-	36
Kalıp				
Nigârname	Mesnevi	126	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	127	-	35
Nigârname	Mesnevi	128	-	41
Nigârname	Mesnevi	130	-	52
Nigârname	Mesnevi	131	-	33
Kalıp				
Nigârname	Mesnevi	131	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	132	-	34
Nigârname	Mesnevi	133	-	29
Nigârname	Mesnevi	134	-	38
Nigârname	Mesnevi	135	-	34
Nigârname	Mesnevi	136	-	43
Nigârname	Mesnevi	137	-	44
Nigârname	Mesnevi	138	-	31
Nigârname	Mesnevi	139	-	60
Nigârname	Mesnevi	140	-	23

Nigârname	Mesnevi	141	-	24
Nigârname	Mesnevi	142	-	30
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	142	İfade	2
Nigârname	Mesnevi	143	-	42
Nigârname	Mesnevi	143	Atasözü	1
Nigârname	Mesnevi	144	-	23
Nigârname	Mesnevi	145	-	39
Nigârname	Mesnevi	146	-	40
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	146	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	146	Deyim	4
Nigârname	Mesnevi	147	-	31
Nigârname	Mesnevi	148	-	35
Nigârname	Mesnevi	149	-	41
Nigârname	Mesnevi	149	Deyim	1
Nigârname	Mesnevi	150	-	31
Nigârname	Mesnevi	151	-	35
Nigârname	Mesnevi	152	-	18
Nigârname	Mesnevi	153	-	28
Nigârname	Mesnevi	154	-	36
Nigârname	Mesnevi	155	-	29
Nigârname	Mesnevi	156	-	35
Nigârname	Mesnevi	157	-	29
Nigârname	Mesnevi	158	-	27
Nigârname	Mesnevi	159	-	36
Nigârname	Mesnevi	160	-	21
Nigârname	Mesnevi	161	-	25
Nigârname	Mesnevi	162	-	26
Nigârname	Mesnevi	163	-	38
Nigârname	Mesnevi	164	-	43
Nigârname	Mesnevi	165	-	29
Nigârname	Mesnevi	166	-	33
Nigârname	Mesnevi	167	-	21
Nigârname	Mesnevi	168	-	25
Nigârname	Mesnevi	169	-	33
Nigârname	Mesnevi	170	-	22
Nigârname	Mesnevi	171	-	38
Nigârname	Mesnevi	172	-	37
Nigârname	Mesnevi	173	-	37
Nigârname	Mesnevi	174	-	47
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	174	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	175	-	49
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	175	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	176	-	45
Nigârname	Mesnevi	177	-	30

Nigârname Mesnevi 178	-	41
Nigârname Mesnevi 179	-	35
Nigârname Mesnevi 180	-	34
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 180	İfade	1
Nigârname Mesnevi 181	-	36
Nigârname Mesnevi 182	-	38
Nigârname Mesnevi 183	-	35
Nigârname Mesnevi 184	-	35
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 184	İfade	1
Nigârname Mesnevi 185	-	27
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 185	İfade	1
Nigârname Mesnevi 186	-	41
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 186	İfade	14
Nigârname Mesnevi 187	-	27
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 187	İfade	12
Nigârname Mesnevi 188	-	39
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 188	İfade	9
Nigârname Mesnevi 189	-	24
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 189	İfade	13
Nigârname Mesnevi 190	-	50
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 190	İfade	4
Nigârname Mesnevi 191	-	39
	Dua	
Nigârname Mesnevi 191	İfadesi	1
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 191	İfade	5
Nigârname Mesnevi 191	Deyim	1
Nigârname Mesnevi 192	-	45
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 192	İfade	1
Nigârname Mesnevi 193	-	34
Nigârname Mesnevi 194	-	27
Nigârname Mesnevi 195	-	21
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 195	İfade	5
Nigârname Mesnevi 196	-	25
	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 196	İfade	3
Nigârname Mesnevi 204	-	31
Nigârname Mesnevi 198	-	41
Nigârname Mesnevi 198	Kalıp	26

			İfade	
Nigârname	Mesnevi	198	Deyim	3
			Dua	
Nigârname	Mesnevi	198	İfadesi	2
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	199	İfade	6
Nigârname	Mesnevi	199	Deyim	1
Nigârname	Mesnevi	199	-	41
Nigârname	Mesnevi	200	-	36
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	200	İfade	3
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	204	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	205	-	18
Nigârname	Mesnevi	232	-	13
Nigârname	Mesnevi	255	-	4
Nigârname	Mesnevi	256	-	7
Nigârname	Mesnevi	201	-	46
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	201	İfade	9
			Dua	
Nigârname	Mesnevi	201	İfadesi	1
Nigârname	Mesnevi	202	-	52
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	202	İfade	2
Nigârname	Mesnevi	203	-	44
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	203	İfade	4
Nigârname	Mesnevi	203	Deyim	1
Nigârname	Mesnevi	206	-	41
Nigârname	Mesnevi	207	-	37
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	207	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	208	-	29
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	208	İfade	3
Nigârname	Mesnevi	209	-	39
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	209	İfade	1
Nigârname	Mesnevi	210	-	48
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	210	İfade	8
			Dua	
Nigârname	Mesnevi	210	İfadesi	2
Nigârname	Mesnevi	211	-	39
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	211	İfade	20
			Dua	
Nigârname	Mesnevi	211	İfadesi	1

Nigârname Mesnevi 212	-	22
Nigârname Mesnevi 212	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 212	İfade	25
Nigârname Mesnevi 212	Dua	
Nigârname Mesnevi 212	İfadesi	1
Nigârname Mesnevi 213	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 213	İfade	25
Nigârname Mesnevi 213	-	6
Nigârname Mesnevi 213	Dua	
Nigârname Mesnevi 213	İfadesi	1
Nigârname Mesnevi 214	-	18
Nigârname Mesnevi 214	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 214	İfade	7
Nigârname Mesnevi 215	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 215	İfade	40
Nigârname Mesnevi 215	-	16
Nigârname Mesnevi 215	Atasözü	1
Nigârname Mesnevi 215	Deyim	1
Nigârname Mesnevi 216	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 216	İfade	42
Nigârname Mesnevi 216	-	2
Nigârname Mesnevi 217	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 217	İfade	47
Nigârname Mesnevi 217	Dua	
Nigârname Mesnevi 217	İfadesi	1
Nigârname Mesnevi 217	-	5
Nigârname Mesnevi 217	Deyim	2
Nigârname Mesnevi 218	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 218	İfade	24
Nigârname Mesnevi 218	-	24
Nigârname Mesnevi 218	Deyim	4
Nigârname Mesnevi 219	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 219	İfade	37
Nigârname Mesnevi 219	-	4
Nigârname Mesnevi 220	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 220	İfade	52
Nigârname Mesnevi 220	-	2
Nigârname Mesnevi 221	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 221	İfade	5
Nigârname Mesnevi 222	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 222	İfade	43
Nigârname Mesnevi 222	-	2
Nigârname Mesnevi 223	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 223	İfade	40
Nigârname Mesnevi 223	Deyim	1
Nigârname Mesnevi 224	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 224	İfade	49
Nigârname Mesnevi 224	-	4
Nigârname Mesnevi 225	Kalıp	32

			İfade	
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	226	İfade	46
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	227	İfade	28
Nigârname	Mesnevi	227	-	2
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	228	İfade	27
Nigârname	Mesnevi	228	-	1
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	229	İfade	42
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	230	İfade	54
Nigârname	Mesnevi	230	-	3
			Kelam-ı	
Nigârname	Mesnevi	230	Kibar	1
Nigârname	Mesnevi	231	-	2
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	231	İfade	37
Nigârname	Mesnevi	231	Deyim	1
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	233	İfade	46
Nigârname	Mesnevi	233	-	5
Nigârname	Mesnevi	233	Deyim	1
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	234	İfade	58
Nigârname	Mesnevi	234	-	1
Nigârname	Mesnevi	234	Deyim	1
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	235	İfade	58
Nigârname	Mesnevi	235	-	2
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	236	İfade	42
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	237	İfade	57
			Dua	
Nigârname	Mesnevi	237	İfadesi	1
Nigârname	Mesnevi	237	-	6
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	238	İfade	45
Nigârname	Mesnevi	238	Deyim	1
			Dua	
Nigârname	Mesnevi	238	İfadesi	1
Nigârname	Mesnevi	238	-	1
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	240	İfade	53
Nigârname	Mesnevi	240	-	1
			Kalıp	
Nigârname	Mesnevi	242	İfade	105

Nigârname Mesnevi 261	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 242	İfade	10
	-	1
Nigârname Mesnevi 243	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 243	İfade	56
	Argo	1
Nigârname Mesnevi 244	Kalıp	
	İfade	42
Nigârname Mesnevi 246	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 246	İfade	40
	-	1
Nigârname Mesnevi 248	Kalıp	
	İfade	36
Nigârname Mesnevi 249	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 249	İfade	57
	Deyim	2
Nigârname Mesnevi 250	Kalıp	
	İfade	60
Nigârname Mesnevi 251	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 251	İfade	54
	-	1
Nigârname Mesnevi 252	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 252	İfade	51
	-	1
Nigârname Mesnevi 253	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 253	İfade	50
	-	2
Nigârname Mesnevi 253	Dua	
	İfadesi	1
Nigârname Mesnevi 254	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 254	İfade	60
	Deyim	1
Nigârname Mesnevi 255	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 255	İfade	27
	Deyim	1
Nigârname Mesnevi 256	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 256	İfade	31
	Deyim	1
Nigârname Mesnevi 257	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 257	İfade	62
	-	1
Nigârname Mesnevi 259	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 259	İfade	49
	-	1
Nigârname Mesnevi 260	Kalıp	
Nigârname Mesnevi 260	İfade	53
	Deyim	1

3.4. Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük

3.4.1. Concordance Tipi Sözlük

Klasik Türk edebiyatında meydana getirilen eserler günümüzde karanlıktan aydınlığa çıkarılarak farklı yöntemler ile tanıtılmaktadır. Gün yüzüne çıkarılan bu eserlerin anlaşılabilmesi ve içerisinde barındırdığı derûn anlamlarını daha iyi bilinmesi için çeşitli çalışmalar yapılmış ve hala yapılmaktadır. Bu çalışmalardan bir tanesi de kelime anlamlandırma yöntemi olarak bilinen “bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük” çalışmasıdır. Bu yöntem ile eserlerde mevcut kelimeleri anlamlandırılarak daha iyi bir şekilde anlaşılmasına vesile olmaktadır.

Bu yöntemin asıl amacı, yazılan her eserin farklı dönem ve kültür ortamında meydana gelmesi, her kelimenin o gün ki şartlara mahsus bir anlam ve konuşma barındırdığı için bu kelimelerin de herkesçe bilinmemesi ve anlaşılmasından dolayı bu yönteme başvurulmuştur. “Batı’da “Concordance” olarak isimlendirilen bu çalışmalar, Türkiye’de “bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük” olarak nitelendirilmiştir” (Şenödeyici, 2011: 1).

Shakespeare’in defalarca yayımlanan concordance tipi sözlüklerinden birine imza atan Eugene F. Shewmaker, Shakespeare örneğinden hareketle, concordance tipi sözlüklere ihtiyaç duyulmasının nedenini de şu cümlelerle açıklar: “Shakespeare’in eserlerinin tam olarak anlaşılabilmesinin önündeki en büyük engel, açıkça söylemek gerekirse, okuyucunun sözcüklerin ne anlama geldiğini anlamadaki yetersizliğidir. Birçok şiirin ve oyunun metninde, problemli bir sözcüğün sayfaya ilâve edilen notlarla açıklanışı da bu durumun bir göstergesidir. Bu notlar çoğunlukla, doğal olarak, parçanın heyecan uyandırabilecek hissiyatının kaybolup gitmesine neden olan geri dönüşler gerektirir” (Şenödeyici, 2011: 2)

Bu bilgiler ışığında Klasik Türk edebiyatı sahasında yazılan şiirlerin günümüzde varlığının bilindiği ama kelimelerin anlamlarının ne olduğu bilinemediği için şairin sanat dünyasına ve şiirinin ne anlam ifade ettiği bilinmemektedir.

Mine Mengi bu durumu şu şekilde arz etmektedir: “Divan şiirinde kelime seçimi büyük önem taşımaktadır. Kullanılan kelimeler aruz içindeki yerleri, ses değerleri, özellikle de anlam açısından nitelikleri ve birbirleriyle olan ilişkileri göz önünde tutularak seçilirdi. Bir kelime, çeşitli edebî sanatları gerçekleştirmek, başka kelimelerle ilişkiyi sağlamak için beyitteki yerini alırdı. Kelimeler, çoğu zaman birden çok anlamın beyit içine konulması amacıyla şiirde bulunur; beyit çeşitli hatırlatmalar ve ses açısından sağladığı güçle etkili olmaya yöneltilirdi. Kısacası bugün bağlam ya da söylem dediğimiz dil kullanımı geçmiş dönem şairi için önem

arz etmekteydi” (Mengi, 2010: 430).

Bütün bu anlatılanların ışında Türk edebiyatında ilk olarak başlangıcı 2007 yılına kadar dayanan TEBDİZ (Türk Edebiyatı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) sistemi ortaya çıkmıştır. Bu sistem ile Klasik Türk edebiyatı alanında meydana gelen eserler daha iyi anlaşılacak, şair ve şiirlerin anlam dünyası rahatlıkla anlaşılabilir hale gelecektir.

3.4.2. Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük Meydana Getirirken İzlenen Yol

- Dizinsel ve İşlevsel sözlük kısmında bulunan kelimeler alfabetik sıraya göre oluşturulmuştur.
- Sözlükte bulunan Türkçe tamlamalar bir bütün olarak ele alınıp ona göre anlamlandırılmıştır.
- Eserde bulunan deyim, atasözleri, kalıplaşmış ve dua ifadeleri ayrı ayrı anlamlandırmak yerine bir bütün olarak incelenmiştir.
- Söz gruplarının sonlarındaki ekler ayrılmıştır.
- İstisnalar dışında çekim eklerine bakmayarak kelime ve kelime gruplarında anlamlandırma yapılmıştır. Deyimler bu yapılanın dışında bırakılmıştır.
- Kelimelerin türü bakımından “ayet, hadis, atasözü, deyim. . . vb. Şeklinde belirtilmiştir.
- Zamir olan “ben, sen, o, biz, siz, onlar” zamirleri türleri bakımından belirtilmiştir.
- Sözlükte kelimeleri anlamlandırırken gerçek anlamları verilmiştir.
- Bazı kelimelerin kaynaklarda, anlamlarının bulunmadığı surette tarafımızca anlamlandırılmıştır. Yapılan bu işlemde herhangi bir kaynak göstermeksizin kelimeler işlenmiştir.
- Bağlamlı dizin (concordance) sözlüklerinin amacı standart sözlükler gibi sözvarlığını oluşturan dil öğelerinin kökenini, türünü vb. ortaya koymak olmadığı için model alınan bağlamlı dizin sözlükleri gibi bu sözlükte de aynı uygulamaya gidilmiş; kelime kökeni, türü vb. bilgileri gösteren kısaltmalar kullanılmamıştır.
- Sözlüğü meydana getirirken teknolojinin yararlarından faydalanılarak, elektronik sözlüklerden de istifade edilmiştir.
- Nigârî’nin kendi üslubuyla oluşturduğu tamlama ve terkipler tarama yapılan sözlüklerde bulunmayışından ötürü tarafımızca anlamlandırma yapılmıştır. Söz gelişi; *merd-i vefa: Vefalı insan*, başka bir tamlama; *zehr-i belâ: Bela zehri*, başka bir terkip ise *pür-fen: İlim dolu*.

MÎR HAMZA NİGÂRÎ'NİN NİGÂRNÂME'Sİ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]
A-D harfleri

a: O-na (İkinci tekil şahıs işaret zamiri).

1. Cenneti eyledi ravza-yı karârı n'ideyim
Neyleyim çâre nedir yok **aña** imkân imkân (Nigârnâme, Gazel 6, Mısra 21). [aña, -ña]
2. Cenneti eyledi ravza-yı karârı n'ideyim
Neyleyim çâre nedir yok **aña** imkân imkân (Nigârnâme, Gazel 6, Mısra 21). [aña, -ña]
3. Ol kârı ki **anda** var vuşlat
Hâşıl bu seferde çok şafâlar (Nigârnâme, Gazel 7, Mısra 16). [anda, -n, -da]
4. Müştâk-ı cemâl terk eder mi
Ol kârı ki **anda** var vuşlat (Nigârnâme, Gazel 7, Mısra 17). [anda, -n, -da]
5. Mebnâsı **anıñ** ne mâ' ü tîndir
Yol bulmaz aña be-hıfz-ı Mevlâ (Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 13). [anıñ, -nıñ]
6. Mebnâsı anıñ ne mâ' ü tîndir
Yol bulmaz **aña** be-hıfz-ı Mevlâ (Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 14). [aña, -ña]
7. Mebnâsı anıñ ne mâ' ü tîndir
Yol bulmaz **aña** be-hıfz-ı Mevlâ (Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 14). [aña, -ña]
8. Şanma **anı** hamr-ı in ü ânî
Nûş eyle dem-â-dem ey Nigârî (Nigârnâme, Gazel 9, Mısra 20). [anı, -nı]
9. Nûr içre bulup biz içdik **anı** (Nigârnâme, Gazel 9, Mısra 28). [anı, -nı]
10. İkrâr-ı mey-i elesti eyler
Nûş eyleyen ol şarâb-ı **ânı** (Nigârnâme, Gazel 9, Mısra 11). [ânı, -nı]
11. Cümle şeydâlarınıñ böyle temennâları var
Şarf-ı cân eyler **anıñ** 'ıtr-ı tarab-nâkine dil (Nigârnâme, Gazel 10, Mısra 15). [anıñ, -nıñ]
12. Bî-tâdı bulunmaz **aña** hem-tâ
Hep nakş-ı Nigâr-ı bî-misâle (Nigârnâme, Gazel 10, Mısra 7). [aña, -ña]
13. Bî-tâdı ki yokdur **aña** hem-tâ (Nigârnâme, Gazel 10, Mısra 19). [aña, -ña]
14. Şarf-ı cân eyler **anıñ** 'ıtr-ı tarab-nâkine dil
Öyle müştâkları 'âşık-ı sevdâları var (Nigârnâme, Gazel 11, Mısra 16). [anıñ, -nıñ]
15. Şa'sa'a-yı mihr-i 'âlem-ârâ
Nisbet **aña** ol âftâb-ı tâbân (Nigârnâme, Gazel 11, Mısra 23). [aña, -ña]
16. Şa'sa'a-yı mihr-i 'âlem-ârâ
Nisbet **aña** ol âftâb-ı tâbân (Nigârnâme, Gazel 12, Mısra 24). [aña, -ña]
17. Meydân-ı dilârâdır cevlan-geh-i 'irfândır
Terk eyle in ü **ânı** şarf eyle şirîn cânı (Nigârnâme, Gazel 18, Mısra 3). [ânı, -nı]
18. 'İrfânıña vâcipdir nâtık **aña** Kur'andır
'İrfân olur hâşıl keş şems belâ burhân (Nigârnâme, Gazel 18, Mısra 4). [aña, -ña]
19. 'İrfânıña vâcipdir nâtık **aña** Kur'andır
'İrfân olur hâşıl keş-şems belâ burhân (Nigârnâme, Gazel 18, Mısra 5). [aña, -ña]
20. El yetmez **aña** zîrâ ol rütbe-i bâlâdır
Der-nâz olur lezzet müştâk-ı niyâz-bâza (Nigârnâme, Gazel 19, Mısra 16). [aña, -ña]
21. Veh veh ne güzeldir nâz her lahza niyâziş hem
El yetmez **aña** zîrâ ol rütbe-i bâlâdır (Nigârnâme, Gazel 19, Mısra 17). [aña, -ña]

22. Ey Mîr Nigârî bil cânân ile oynar dil
Cân vermek için cân ver **aña** ki müselmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 23*). [*aña, -ña*]
23. Cân vermek **aña** şîrîn her lahza revâdır bu
Hıfz eyle dilâ hıfz et güftârımı zîrâ kim (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 24*). [*aña, -ña*]
24. Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır
Cân vermek **aña** şîrîn her lahza revâdır bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 25*). [*aña, -ña*]
25. Ben de oluram **aña** mezâhir
El-hamd ki bende var ümmîd (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 7*). [*aña, -ña*]
26. Seyr eyledim **anıñ** ile her dem (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 42*). [*anıñ, -nıñ*]
27. Dînimdi benim niyâz-ı bî-pâ
Anıñ için eylerem be-her câ (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 36*). [*anıñ, -nıñ*]
28. Evşâf-ı habîb-i kibriyâdır
Vaşfindan **anıñ** ki toymak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 6*). [*anıñ, -nıñ*]
29. İrmez **aña** mümkün olmaz idrâk
Ey şâhneşini-i ‘arş-i a‘zam (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 31*). [*aña, -ña*]
30. Bu kârîna ol şi‘âr kıldı
Envârı **anıñ** dükenmez oldu (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 14*). [*anıñ, -nıñ*]
31. Vermiş **aña** bir nizâm-ı ‘âlî
Lâl etdi kamû feşâhat ehlin (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 1*). [*aña, -ña*]
32. Bir şâm ne şâm şâm-ı İsrâ
Esrâr-ı ilâhî **anda** peydâ (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 39*). [*anda, -n, -da*]
33. Serrest-i mezâk olup firâvân
Âhir **aña** böyle dedim ol an (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*aña, -ña*]
34. Ol dem ki **aña** süvâr oldu
Cibrîl-i Emîne yâr oldu (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 12*). [*aña, -ña*]
35. İçmeyen **anıñ** mezâk-ı şevkin
Keyfini içen bilür şarâbıñ (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 38*). [*anıñ, -nıñ*]
36. Cümle olur ‘âşıkân-ı dîdâr
Bî-misldir ol ki **aña** bûstân (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 21*). [*aña, -ña*]
37. Bî-şübhe **anıñ** şafâsı fâ’ik
Bir yer ki değil aña müşâbih (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 4*). [*anıñ, -nıñ*]
38. Gülşen desem er **aña** hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 1*). [*aña, -ña*]
39. Ol buña bu **aña** oldu hayrân
Bir niçe zamân u hayli müddet (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 2*). [*aña, -ña*]
40. Nuţkum açıla naşîhat-i çend
‘Arz eyleyem **aña** ey hired-mend (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 22*). [*aña, -ña*]
41. Anıñ için ey emîr-i kârım
Yok şabr u sükûn u ihtiyârım (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 29*). [*anıñ, -nıñ*]
42. Takrîr edeyim işit ne kim var
Tafşîli **anıñ** budur ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 4*). [*anıñ, -nıñ*]
43. Şûret görünürdü lîk bî-cân
Tezyîni **anıñ** nuķûş-ı Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 15*). [*anıñ, -nıñ*]
44. Bî-misl-i şefîf der-letâfet
Verdim **aña** dürlü dürlü zînet (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 7*). [*aña, -ña*]
45. Hem bir tarafında lâle-i dâğ
Hem **anıñ** ile şükûfe-i ağ (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 8*). [*anıñ, -nıñ*]
46. Bir nazmıña verdi ol nizâmı
Bu şi‘rdürür **anıñ** tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 34*). [*anıñ, -nıñ*]

47. Anıñ iledir vuşûl-i Mevlâ
Nâmıdır **anıñ** gül-i tevellâ (Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
48. Zîrâ ki **anıñ** kemâli çokdur
Bî-ğâyenin intihâsı yokdur (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 3). [anıñ, -nıñ]
49. Evşâfın **anıñ** tükenmek olmaz
Yok âhiri yoğa gelmek olmaz (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 7). [anıñ, -nıñ]
50. Varım gider **anıñ** ile bâda
İkrâm demidir ey kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 2). [anıñ, -nıñ]
51. Yazdığı **anıñ** ki bu gâzeldir
Bahşış-i ilâhidir güzeldir (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 26). [anıñ, -nıñ]
52. Lütûfâne dedi ki ey taleb-kâr
Vardır sebebi **anıñ** sezâ-var (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 10). [anıñ, -nıñ]
53. Şalmış anı perde böyle derde
‘Âlimligidir **anıñ** hicâbı (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 29). [anıñ, -nıñ]
54. Kendüsine eyledikçe ‘âdet
Bağladı **anıñ** gözün tamâmı (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 8). [anıñ, -nıñ]
55. Beyhûde yere verir o harlar
Ba‘zısı **anıñ** gelüp danışmaz (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 20). [anıñ, -nıñ]
56. Arkaya şalur **anıñ** ucun hem
Ger ‘ilm ü ‘amel haseb nesebden (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 27). [anıñ, -nıñ]
57. Bu kâr iledir **anıñ** sürûru
Ammâ geh o har olup ki şûfî (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 31). [anıñ, -nıñ]
58. Mekrine **anıñ** irişmek olmaz
Güftâr-ı nuhûseti zararlar (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 37). [anıñ, -nıñ]
59. Ammâ ki ne gül cünûn gülüdür
Mecnûnlar **anıñ** ki bülbulüdür (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 24). [anıñ, -nıñ]
60. Zîrâ ki bu çarh-ı pür-sitemdir
Kirdârı **anıñ** müdâm elemidir (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 7). [anıñ, -nıñ]
61. Anıñ içün âteşim ziyâde
Sönmez dilerim ziyâde bâde (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 10). [anıñ, -nıñ]
62. Etmezdi eger olaydı şad bir
Anıñ sebebi ile elemeler (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 35). [anıñ, -nıñ]
63. Eyleriz **anıñ** yanında ezber
Hep söyleriz aña pend-i ma‘kûl (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 28). [anıñ, -nıñ]
64. Anladılar **anda** her ne kim var
Meşgûl olup kamû senâya (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 20). [anda, -n, -da]
65. Erbâb-ı cinân **anıñ** fedâsı (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 1). [anıñ, -nıñ]
66. Bildik veririz şarâb-ı kâmin
Ya‘nî **aña** eyleriz ki bir pend (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 22). [aña, -ña]
67. Herkes diye Bârekallah üstâd
Bir pend **aña** eyleriz ki îcâd (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 26). [aña, -ña]
68. Ol ki eseri bulunmaz **anıñ**
Mâhiyyeti hiç bilinmez **anıñ** (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 9). [anıñ, -nıñ]
69. Ol ki eseri bulunmaz **anıñ**
Mâhiyyeti hiç bilinmez **anıñ** (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 10). [anıñ, -nıñ]
70. Mildir gözüne **anıñ** sezâ-var
Dedim ki kelâm tûl vermen (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 13). [anıñ, -nıñ]
71. Zîrâ ki **anıñ** füzûndur ‘aşkı (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 42). [anıñ, -nıñ]
72. Anladı **anıñ** işini ahibbâ
Böyle ki çeküp ferâğ dâğın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 34). [anıñ, -nıñ]

73. Ben **anıñ** elinde bir esîrim
Bî-tâkıım ü pend-i nâ-pezîrim (Nigârnâme, Mesnevi 104, Mısra 35). [anıñ, -nıñ]
74. Bir merd-i cünûn-ı bî-nazîrim
Ne çâre edem **anıñ** elinde (Nigârnâme, Mesnevi 105, Mısra 25). [anıñ, -nıñ]
75. Söyledi **anıñ** sözüne ma'il
Olmayan olur mu ğayr-ı kâil (Nigârnâme, Mesnevi 106, Mısra 37). [anıñ, -nıñ]
76. İkrârımıza gerek itâ'at
Anıñ içün eylerem naşîhat (Nigârnâme, Mesnevi 107, Mısra 8). [anıñ, -nıñ]
77. 'Âşıklar olur yakîne vâşıl
İkân-ı me'ârif **anda** hâşıl (Nigârnâme, Mesnevi 109, Mısra 8). [anda, -n, -da]
78. 'Aşk içre ki var hayli esrâr
Pinhân edip anı **anda** dildâr (Nigârnâme, Mesnevi 109, Mısra 16). [anda, -n, -da]
79. Anıñ biri pîr-i şeyh-i fânî
Müş tâkların dîn ü imânı (Nigârnâme, Mesnevi 109, Mısra 17). [anıñ, -nıñ]
80. Tersâ-beçe üzre kıldı izhâr
Tâ şeyhi ede **aña** giriftâr (Nigârnâme, Mesnevi 109, Mısra 26). [aña, -ña]
81. Kârın nedir **anda** pâyidâr ol
Çün pendden özge var bir kâr (Nigârnâme, Mesnevi 119, Mısra 41). [anda, -n, -da]
82. Anıñ iledir müdâm kârım
Sevgend be-nâm-ı ber-nigâre (Nigârnâme, Mesnevi 120, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
83. Çün geldi **anıñ** elinde zâra
Bulmadı aña bir özge çâre (Nigârnâme, Mesnevi 123, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
84. Her vakt der idiñ âferîn-bâd
Anda ki olan kemâl-i 'aşka (Nigârnâme, Mesnevi 124, Mısra 28). [anda, -n, -da]
85. Ol yerde oturdu hem-çü bülbül
'Aşk eyledi **anda** kim qarârı (Nigârnâme, Mesnevi 125, Mısra 40). [anda, -n, -da]
86. Anıñ gibi var çünkü Leylim
'Aqlın verüp ol şeyâkı almış (Nigârnâme, Mesnevi 125, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
87. Ol yerde olur **anıñ** kıyâmı
Ol bahtı yegin Züleyha nâmı (Nigârnâme, Mesnevi 125, Mısra 35). [anıñ, -nıñ]
88. Bu oldu **anıñ** enîs ü yârı
Bu rûtbe ne rûtbe-i berîndir (Nigârnâme, Mesnevi 125, Mısra 41). [anıñ, -nıñ]
89. Nâşih ki kelâmı taḥkik etdi
Künhine **anıñ** ki 'aql yetdi (Nigârnâme, Mesnevi 126, Mısra 34). [anıñ, -nıñ]
90. Bildi ki cünûn terk etmez
Bu kârı **anıñ** sözünü tutmaz (Nigârnâme, Mesnevi 126, Mısra 36). [anıñ, -nıñ]
91. Zîrâ ki **anıñ** maḳâmı 'âlî
A'lâhına delîl kâli (Nigârnâme, Mesnevi 127, Mısra 19). [anıñ, -nıñ]
92. Ortada gerekdi bir bahâne
Tâ kim **anıñ** ile ola hoş-dil (Nigârnâme, Mesnevi 128, Mısra 14). [anıñ, -nıñ]
93. Pâyın öpelim **anıñ** dem-â-dem
Anıñla olaḳ müdâm hürrem (Nigârnâme, Mesnevi 129, Mısra 11). [anıñ, -nıñ]
94. Yok şabr u qarârı bir dem **anıñ**
İmdi nedi söyle fikrin ey cân (Nigârnâme, Mesnevi 136, Mısra 27). [anıñ, -nıñ]
95. Hûş olmaya herkesin başında
Tedbîr mi olur **anıñ** işinde (Nigârnâme, Mesnevi 137, Mısra 22). [anıñ, -nıñ]
96. Bu 'arzayı mîzbân işitdi
Te'sîri **anıñ** ki câna yetdi (Nigârnâme, Mesnevi 138, Mısra 26). [anıñ, -nıñ]
97. Her yerde **anıñ** işin revâc et
Bî-tâc etme revâc-ı tâc et (Nigârnâme, Mesnevi 139, Mısra 37). [anıñ, -nıñ]

98. Eyleyem **anıñ** yanında tekrâr
Güftâr-ı naşîhate hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 11). [anıñ, -nıñ]
99. Sen zahiri görmediñ ki Leylân
Anıñ ola seniñ anı meyliñ (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 20). [anıñ, -nıñ]
100. Anıñ hüneri ki gûn-a-gûndur
‘Arz eyleyim imdi kim Züleyhâ (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 7). [anıñ, -nıñ]
101. Terk eyleyüp anı gayre gitmez
Def’ine **anıñ** ki şarf-ı himmet (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 18). [anıñ, -nıñ]
102. Dindâr imândan el çeker mi
Sevdâ ki **anıñ** revânı olmuş (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 22). [anıñ, -nıñ]
103. Ol kâr **anıñ** imânı olmuş
İş böyledir ammâ pend lâzım (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 23). [anıñ, -nıñ]
104. İkrârımıza gerek itâ’at
Anıñ içün eylerem naşîhat (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 30). [anıñ, -nıñ]
105. Def’ine **anıñ** arardı çâre
Âhir ki anı havâle dağa (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 19). [anıñ, -nıñ]
106. Taş ile bu kâr başa gelmez
Nezdinde **anıñ** degil bu mümkün (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 30). [anıñ, -nıñ]
107. Bî ferz hemân dem eyledi mât
İmdi ki budur **anıñ** kemâli (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 26). [anıñ, -nıñ]
108. Kâfidi hemîn ki mîzbâna
Anıñ ile eyleriz bahâne (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 20). [anıñ, -nıñ]
109. ‘Akl olmadı ‘aşk oldu derrâk
Anıñ ile ‘aşk eyler idrâk (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 30). [anıñ, -nıñ]
110. Anıñ ile eyleyek hitâbı
Bir var mı be-perde-i dü-gâhı (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 29). [anıñ, -nıñ]
111. Yâ var te’âşşukunda nokşan
Anıñ içün âlete atar cân (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 8). [anıñ, -nıñ]
112. Gördüler **anıñ** kelâmı şirîn
Lehce-i kelâmı cümle rengîn (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 5). [anıñ, -nıñ]
113. Zîrâ sözümü şayar mı ol er
Sözde kim olur **anıñ** berâber (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 24). [anıñ, -nıñ]
114. Bu kârdan özge cümle boşdur
Mihmânlar **anıñ** kemâl-i hâlin (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 36). [anıñ, -nıñ]
115. Buhl eyledi gör bu buhl-i pendi
Anıñ içün imdi eylerem ben (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 20). [anıñ, -nıñ]
116. Mâl ile olur mezâk-ı âdem
Bî-gam geçer **anıñ** ile her dem (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 4). [anıñ, -nıñ]
117. Hergiz **anıñ** olmaya zevâli
Dünyâda egerçi bâl çokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 23). [anıñ, -nıñ]
118. Elbette erer murâda âhir
Anıñ ile eyleriz tefâhur (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 22). [anıñ, -nıñ]
119. Gelmiş başına **anıñ** uşanmaz
Dönmez bu işinden ol utanmaz (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 21). [anıñ, -nıñ]
120. Tenhâ bu degil gelüp cihâna
Mânendi **anıñ** yegân yegâne (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 39). [anıñ, -nıñ]
121. Ver vermez isem gerek ki zincir
Boynunda ola **anıñ** bu tedbîr (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 19). [anıñ, -nıñ]
122. Bir kâr-ı ‘abes bu emr-i müşkil
Anıñ ile gelmez ‘akla bî-dil (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 21). [anıñ, -nıñ]

123. Anıñ yine çâresi icâzet
Vermekdi eger ki kâr-ı fırkat (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 30*). [anıñ, -nıñ]
124. Bilmediler anı mîzbânıñ
Sînesine girdigini **anıñ** (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 18*). [anıñ, -nıñ]
125. Mîzbân-ı dîvâne-i sevdâyı rü'yâda görüp **anıñ** güftâr -ı şeker-bârı ile müteselli olması
Gördü ki ol 'âşık-ı zamâne (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 3*). [anıñ, -nıñ]
126. Şükr eylegil etdigine **anıñ**
Zîrâ ne gelir ki ol kâderden (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 8*). [anıñ, -nıñ]
127. Şahrâ-yı talebde çekdi zahmet
Zîrâ ki **anıñ** kenârı yokdur (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 31*). [anıñ, -nıñ]
128. Derdi de **anıñ** gibidi bî-pâ
Zîrâ bu talebde yokdu gâyet (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 2*). [anıñ, -nıñ]
129. Zîrâ **anıñ** ıztırâbı çokdur
Her derd bu deşt-i pür-hatârda (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 31*). [anıñ, -nıñ]
130. Var 'aşk-ı melâhatin belâsı
Anıñ beni eyle mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 33*). [anıñ, -nıñ]
131. Künhüne **anıñ** ki yetmek olmaz
Elbette yanar lisânım ol dem (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 19*). [anıñ, -nıñ]
132. Ammâ ki fûnûn der-fûnûndur
Ağyâra **anıñ** ki meyli yokdur (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 30*). [anıñ, -nıñ]
133. Seyrinde **anıñ** kuşûru olmaz
Seyr etse ebed fûtûru olmaz (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 20*). [anıñ, -nıñ]
134. Bî-pâdır **anıñ** nihâyeti yok
Ne söyleyim ol ki gâyeti yok (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 40*). [anıñ, -nıñ]
135. Helâl niyâzdır ki ey dil
Anıñ iledir ki hâll-i müşkil (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 19*). [anıñ, -nıñ]
136. Elbette gerek niyâz-ı bî-hadd
Tâ açıla **anıñ** ile şad sedd (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 21*). [anıñ, -nıñ]
137. Şahrâ-yı 'azîmdesiñ nihâyet
Yokdur **anıñ** çünkü yokdu gâyet (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 2*). [anıñ, -nıñ]
138. Dîvâne-i şahrâ-neverdin şahrâ-yı tevîde vuşûlü ve ahvâli
Vaḥdet yeridir ki **anda** mevcûd (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 2*). [anda, -n, -da]
139. Künhüne **anıñ** ki yetmek olmaz
Dil bülbülünün gülü tükenmez (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 35*). [anıñ, -nıñ]
140. Güftâr-ı muḥabbetin revâcı
Senden bulunur **anıñ** 'ilâcı (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 11*). [anıñ, -nıñ]
141. Anıñ içün eylerim temennâ
İkrâmına şâyıkam hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 13*). [anıñ, -nıñ]
142. Vardır **anıñ** üzre lîk haylî
Etmiş anı yokluğa giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 27*). [anıñ, -nıñ]

âb: Su.

1. Ol **âbı** içenlerin dem-â-dem
Olmaz gam u guşşası der-'âlem (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 29*). [âbı, -ı]
2. Ol **âb-ı** şiyâkı içdi cânım
Her laḫza yakıldı hânümânım (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 16*). [âb-ı,]

âb u tâbı: Parlaklık, güzellik II İklim.

1. Bir cânibine gülâb-ı nâbı
Vaz‘ eyledim artdı **âb u tâbı** (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 2). [âb u tâbı, -]

‘abâ: Mürşitler.

1. Hâk-i pâ-yı server-i âl-i ‘**abâdır** menzilim
Şoḥbetim taḥdîs-i ni‘met yoksa bir kârım benim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 71).
[‘abâdır, -dır]

âbâd: Bakımlı, bayındır.

1. Ol dem dediler biḡ âferînet
Bir bir dediler sarâyıñ **âbâd** (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 27). [âbâd,]
2. Dil-hâne-yi her kim etdi **âbâd**
‘Aşk ile olur müdâm dil-şâd (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 9). [âbâd,]

‘abd: Kul.

1. ‘Abdîñ işi ‘arzdır niyâzdır
Mevlâsına ol ki çâre-sâzdır (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 28). [‘abdîñ, -i, -ñ]

‘abd-i bî-nevâ: Zavallı, yardıma muhtaç kişi.

1. Özgeleri ‘**abd-i bî-nevâdır**
Gördü ki özün gulâm-ı kemter (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 39). [‘abd-i bî-nevâdır, -dır]

‘abdiyyet-i bî-zevâl: Sonsuz kulluk.

1. ‘Abdiyyet-i bî-zevâl buldum
Ma‘bûd-ı ḥakîkî bir Hüdâdır (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 37). [‘abdiyyet-i bî-zevâl, -]

âbe: İşaret, alâmet.

1. Kând **âbe-i** bu dîdâr hem şehd-âne-i lebdır
Seyr eyle bu şahrâyı terk eyleme peymâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 14). [âbe-i, --i]
2. Kând **âbe-i** dîdâr hem şehd-âne-i lebdır bu
Seyr eyle bu şahrâyı terk eyleme peymâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 15). [âbe-i, --i]

abes: Boş, anlamsız, saçma, gereksiz.

1. Oynadır ‘aşk u cezebâtım benim
Şanma **abes** dâ‘ire-i mîhrde (Nigârname, Gazel 3, Mısra 15). [abes,]
2. Oynadır ‘aşk u cezebâtım benim
Şanma **abes** dâ‘ire-i mîhrde (Nigârname, Gazel 3, Mısra 14). [abes,]

‘abes: Boş, anlamsız, saçma, gereksiz.

1. Geh gögsün alup tekellüm eyler
Geh söyler ‘**abes** işe çarışmañ (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 16). [‘abes,]
2. Kılma özünü ‘**abesle** meftûn
Ger ‘âkîl iseñ yeter işâre (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 13). [‘abesle, -le]
3. Bu kârdan özge yokdu bâ‘is
Başka ne desey ‘**abes** mübâḥis (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 38). [‘abes,]

‘abes emek: Boş iş.

1. Ol gayr-i Hüdâdan istemekdir
Beyhûdedir ol **‘abes emekdir** (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 34). [‘abes emekdir, -dir]

âb-ı hayvân: İçenin ölümsüzlüğe kavuşacağı su.

1. Bir kelmeden ağıdı **âb-ı hayvân**
Söndürdü ferâğ-ı dâğın el’ân (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 5). [âb-ı hayvân, -]

âb-ı kand: Şeker suyu.

1. Nüş eyleye **âb-ı kand** pendim
Terk eyleye derd-i derd-mendim (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 23). [âb-ı kand, -]

âb-ı nâbı: Saf, berrak su.

1. Çekdim başa tâ ki **âb-ı nâbı**
Hâne-i diliñ açıldı bâbı (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 18). [âb-ı nâbı, -]

âb-ı tâb: Parlak su.

1. Erbâb-ı dilâna **âb-ı tâbı**
Leylâ ile Mecnun’ın kelâmın (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 19). [âb-ı tâbı, -ı]
2. Sâkî ki işitdi bu hitâbı
Yandı baña şundu **âb-ı tâbı** (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 15). [âb-ı tâbı, -ı]

‘âbid ü zâhidin: İbadet eden ve dindar.

1. Tâze bulur ol yakîn-i îmân
Hep **‘âbid ü zâhidin** esâsı (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 16). [‘âbid ü zâhidin, -]

aç: Açmak, göstermek.

1. Nutkum **açılıp** güşâde oldu
Zevkîm hemedem ziyâde oldu (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 12). [açılıp, -ıl, -ıp]
2. Açsun dilimi deyim tamâmı
Bu vâkı‘a-yı cünûn-ı hâmı (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 6). [açsun, -sun]
3. Elbette olur çü dürr-i şah-vâr
Aç dürc-i dehânın revân et (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 36). [aç,]
4. Ol hâzıkı pend **açdı** güftâr
Bâzâr-ı suhende oldu der-bâr (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 37). [açdı, -dı]
5. Dîvâne-i ‘aşk **açdı** güftâr
Böyle dedi ey naşîh-i hoş-kâr (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 25). [açdı, -dı]
6. Olmazsa eger niyâz-ı bî-hadd
Açılmaz ebed bu dâr-ı derbend (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 23). [açılmaz, -ıl, -maz]
7. Aç bâr-gehi şarâb-ı nâbı
Ver bâde-i kuvvet-i hitâbı (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 11). [aç,]

aç-: Açmak, göstermek.

1. Evşâf-ı gül eyle ol dem-â-dem
Tab‘ım **açılup** def‘ oldu müşkil (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 16). [açılup, --ıl, --up]
2. İçmeyen **açar** mı çeşm-i didâr
İdrâk eder mi ehl-i dâniş (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 22). [açar, -ar]

3. Tâli‘ ola âfitâb-ı ihlâş
İhlâş ile ger **açar** niķâbın (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 37). [açar, -ar]
4. Sâķiniñ ayağın öpdüm el’ân
Nuķkum **açılup** dedim ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 25). [açılup, --ıl, --up]

‘acabâ: Şüphe ve şaşma ifade eder.

1. Sende **‘acaba** kemâl yok mu
İnsâniyet ihtimâl yok mu (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 17). [‘acaba,]
2. Bilmem ne edem işim çetinde
Var mı **‘acabâ** bu mübtelâya (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 4). [‘acabâ,]
3. Var mı **‘acabâ** kim ede fermân
Tamâmi-i sühen-i dîvâne (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 35). [‘acabâ,]

‘aceb: Şaşırtıcı.

1. Nâgâh Hüdâ kılip ‘inâyet
Verdi baña bir **‘aceb** dirâyet (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 26). [‘aceb,]
2. Bu hey’et ile niçün hüveydâ
Olmaz çok **‘acebdi** bu mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 20). [‘acebdi, -di]
3. Gördün mü **‘aceb** kitâb içinde
Dermânını ya ki hâb içinde (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 9). [‘aceb,]
4. Ol dem bu belâya ben havâle
Eylersem **‘aceb** mi âh u nâle (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 26). [‘aceb,]
5. Dildârsız ol baña ne lâzım
Nîrâne **‘aceb** kim oldu ‘âzim (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 36). [‘aceb,]
6. Bu derde **‘aceb** devâ olur mu
Bu rence **‘aceb** şifâ olur mu (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 33). [‘aceb,]
7. Bu derde **‘aceb** devâ olur mu
Bu rence **‘aceb** şifâ olur mu (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 34). [‘aceb,]
8. Bu derd ile sîne çâk çâkem
Bu derde **‘aceb** olur mu dermân (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 20). [‘aceb,]

‘aceb ‘aceb: Acep...acep... Çok güzel.

1. Söylersüz **‘aceb ‘aceb** hüveydâ
Ol dem ki edersüz anı idrâk (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 31). [‘aceb ‘aceb, -]
2. Söylersiz **‘aceb ‘aceb** elem-nâk
‘Arz eylediler ki bu mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 33). [‘aceb ‘aceb, -]

‘aceb olur mu: Şaşılr mı?

1. Geh otura geh tura gezerdi
Söylendi **‘aceb olur mu** bir dem (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 13). [‘aceb olur mu, -]

‘acebdir: Nedendir? Nasıl iştir?

1. Çün rûh-ı hafîf bir laţîfdir
İdrâk olunması **‘acebdir** (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 32). [‘acebdir,]

‘acep: Şaşırtıcı.

1. Ol yerde maķâm-ı ehl-i temkîn
Zeh zeh ne **‘acep** maķâm-ı ‘âlî (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 37). [‘acep,]

‘acep edek: *Acaba ne yapalım?*

1. Âyâ dediler n’edek bu kâra
Bu derde **‘acep edek** ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 36*). [*‘acep edek, -*]

acı: *Üzülmek, acımak.*

1. Cânın **acıyup** diliñ der idi
N’olaydı benim de böyle kârım (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 37*). [*acıyup, -yup*]

açık: *Örtülü, kapalı olmayan, açılmış.*

1. Merd ehl-i hüner kavî **açık** pâ
Maflûbun arar gezer be-her-câ (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 23*). [*açık,]*

açıl: *Açmak, çiçeklenmek.*

1. Lâle güller **açılır** sîne-i sûzânımda
Dâğ dağ etdi beni lâle ‘ızârı n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 6*). [*açılır, -ur*]
2. Tâ **açıla** nuṭṭum edem efşân
Mi’râc-ı cevâhriñ firâvân (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 2*). [*açıla, -a*]
3. Taḃ’ım **açıla** ki yana yana
Erbâb-ı şafâya ol şirîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 16*). [*açıla, -a*]
4. Cânıñ ter olur gâmiñ perîşân
Göñlün **açılır** gülersin ol an (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 5*). [*açılır, -ur*]
5. Açılsa kûluz saña hüveydâ
Âyine ki kühlîñ fedâyız (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 35*). [*açılsa, -sa*]
6. ‘Arz eyleyim ey ḥekîm-i bî-tâ
Tâ **açıla** bu hafî mu‘ammâ (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 24*). [*açıla, -a*]
7. Tedbîr gerek bu kâra ammâ
Böyle **açılır** bu müşkil âyâ (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 16*). [*açılır, -ır*]
8. Tâ **açıla** bâr-gâh-ı güftâr
Nuṭṭum ola söyeyim ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 24*). [*açıla, -a*]
9. Ol bâde-i ‘aşkı şun dem-â-dem
Nuṭṭum **açıla** diyem ki her dem (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 23*). [*açıla, -a*]
10. Göñlüm **açıla** diyem seḥer şâm
Bâde-i şiyâkı eyle in‘âm (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 4*). [*açıla, -a*]
11. Elbette gerek niyâz-ı bî-ḥadd
Tâ **açıla** anıñ ile şad sedd (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 21*). [*açıla, -a*]
12. Tâ **açıla** ‘uḳde-i maḳâlîm
Vaḥdet sözü ola kıyl ü ḳâlîm (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 31*). [*açıla, -a*]
13. Göñlüm **açıla** deyim dem-â-dem
Aḥvâl-i cünûmî şâd u hürrem (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 13*). [*açıla, -a*]
14. Senden **açılır** kamû mu‘ammâ
Luṭf eyle baña baña nazâr ḳıl (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 15*). [*açılır, -ır*]

açıl-: *Açmak, çiçeklenmek.*

1. Nûş eyledim anı şâd ü hürrem
Ol laḥza **açıldı** nuṭṭ-ı şâdân (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 11*). [*açıldı, -dı*]
2. Açıldı ḥicâb-ı şems-i î mân
Bî-şüphe ki rahmet-i Hüdâsıñ (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 9*). [*açıldı, -dı*]
3. Göñlüm **açıla** diyem ki Allah
Ġam verme feraḥ ver ey şehen-şâh (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 14*). [*açıla, -a*]

4. Allah dedim **açıldı** müşkil
Bülbül gibi söyledim ki gül gül (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 20*). [*açıldı, -dı*]
5. Çekdim başa tâ ki âb-ı nâbı
Hâne-i diliñ **açıldı** bâbı (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 19*). [*açıldı, -dı*]
6. Bir nice kadeh velî be-tekrâr
Luğf etdi **açıldı** bâb-ı güftâr (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 23*). [*açıldı, -dı*]
7. Ol vakt **açıldı** bâb-ı sevdâ
Şahrâ-yı ta‘aşşuk oldu peydâ (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 20*). [*açıldı, -dı*]
8. Açıldı ki dîde-i revânım
Ol lahzâ cünûn-ı bî-tuvânı (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 17*). [*açıldı, -dı*]
9. Nûş eyledim anı şâd u handân
Ol lahzâ **açıldı** dîde-i cân (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 8*). [*açıldı, -dı*]
10. Ol lahzâ **açıldı** çeşm-i cânım
Gördü anı dîde-i revânım (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 31*). [*açıldı, -dı*]

‘âciz: Güçsüz, zayıf, beceriksiz.

1. Lezzet ki ola hâşıl şîrîn-ter olur şöbet
Ger ‘âciz-i hamd olsañ **‘âcizliğiñi** ikrâr Et ki kuluna eyler bî-şüphe Hüdâ şefkat
(*Nigârname, Gazel 1, Mısra 11*). [*‘âcizliğiñi, -lig, -iñi*]
2. Ger ‘âciz-i hamd olsañ **‘âcizliğiñi** ikrâr
Et ki kuluna eyler bî-şüphe Hüdâ şefkat (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 10*). [*‘âcizliğiñi, -lig, -iñi*]
3. Yetmez mi yeter saña bu bürhân
Erbâb-ı lisânı **‘âciz** etdi (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 40*). [*‘âciz,*]
4. Ben **‘âciz** ü bint-i bî-nevâyım
Şâh olsam eger yine gedâyım (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 27*). [*‘âciz,*]
5. Ne çâre edem dedi Hüdâyâ
Bu kârda **‘âcizim** hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 14*). [*‘âcizim, -im*]
6. Bir bende idim her işde **‘âciz**
Ne ‘aşk be hüsni ne nigârı (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 19*). [*‘âciz,*]

‘âciz ü bî-hüner: Aciz ve beceriksiz.

1. Zen **‘âciz ü bî-hüner** muqayyed
Pâ-beste-i ‘âr u beste-i bend (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 25*). [*‘âciz ü bî-hüner, -*]

‘âciz-i hamd: Hamd etmekten aciz, şükürsüz.

1. Lezzet ki ola hâşıl şîrîn-ter olur şöbet
Ger **‘âciz-i hamd** olsañ ‘âcizliğiñi ikrâr Et ki kuluna eyler bî-şüphe Hüdâ şefkat
(*Nigârname, Gazel 1, Mısra 9*). [*‘âciz-i hamd, -*]

‘âciz-i hamd olsañ: Hamd etmekten aciz olsañ.

1. Ger **‘âciz-i hamd olsañ** ‘âcizliğiñi ikrâr
Et ki kuluna eyler bî-şüphe Hüdâ şefkat (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 10*). [*‘âciz-i hamd olsañ, -*]

‘âcizlig: Güçsüz, zayıf; zavallı, çaresiz.

1. Sensin heme ey Ezel ü Âhir
‘Âcizligimi ki etdim ikrâr (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 13*). [*‘âcizligimi, -i, -mi*]

2. Ol ni‘mete şükreden Hüdâyâ
‘**Âcizliğimi** bilirsin ammâ (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 6). [‘âcizliğimi, -i, -mi]
3. ‘Âcizliğimi ki kıldım ikrâr
Allahdan oldu hem ‘inâyet (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 39). [‘âcizliğimi, -i, -mi]

‘âcizliğime: Aciz olma durumu, güçsüzlük, zavallılık.

1. ‘Âcizliğime değil mi ikrâr
‘Aczim baña ma‘rifet bahârı (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 16). [‘âcizliğime,]
2. Ammâ ki bu deşt-i bî-nihâyet
‘**Âcizliğime** ki yokdu gâyet (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 37). [‘âcizliğime,]

‘acz: Güçsüzlük, çaresizlik.

1. Bes ‘**acz-i** ‘ani’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmese bu şahrâyâ düşmezse bu deryâyâ (Nigârname, Gazel 18, Mısra 16). [‘acz-i, --i]
2. Bes ‘**acz-i** ‘ani’l-‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmese bu şahrâyâ düşmezse bu deryâyâ (Nigârname, Gazel 18, Mısra 17). [‘acz-i, --i]
3. ‘Âcizliğime değil mi ikrâr
‘**Aczim** baña ma‘rifet bahârı (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 17). [‘aczim, -im]

ad: İsim, şöhet.

1. Bu yerde gerek bî-hûd **ad** eyleye çün Mecnûn
Ne cây-ı Felâtûndur ne ‘arşa-i Loğmândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 14). [ad,]
2. Maḥsûd-ı cihân **adı** sevdâ
Bir özge cihândır ol ki cennet (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 16). [adı, -ı]
3. Ol dem ki işitdi Allah **adın**
Terk eyledi ol kâmû murâdın (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 31). [adın, -(ı)n]
4. Ol ‘aşka uyup cünûna yetdi
Kays iken **adını** Mecnun etdi (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 16). [adını, -ın, -ı]
5. Rûsvâlîk ile kâmû zamanda
Adın ola cümle dilde mezkûr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 40). [adın, -ı, -ı]
6. Kârında metîn işinde pergâr
Bir memleket **adı** kim Qarabağ (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 26). [adı, -ı]
7. Bir kız idi lîk arz-ı mâhı
Ol duhteriñ **adı** idi Şirîn (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 32). [adı, -ı]
8. Ferhâda eger ki etdi bîdâd
Pervîz cihânda yokdu bir **ad** (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 8). [ad,]
9. Şahrâdı ki **adı** ma‘rifetdir (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 21). [adı, -ı]
10. Bir menzile erdi kim sitiğnâ
Şahrâsıdır **adı** lîk bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 17). [adı, -ı]
11. Zîrâ ki cihânda eyledik **ad**
Bir **ad** kazandıñ ey Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 3). [ad,]
12. Zîrâ ki cihânda eyledik **ad**
Bir **ad** kazandıñ ey Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 4). [ad,]
13. Şahrâ idi **adı** lîk hayret (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 41). [adı, -ı]
14. Şahrâyı ki gördüm **adı** hayret
Ol merd-i cünûnu gördüm ol vâkt (Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 9). [adı, -ı]
15. Şahrâ-yı fenâ bekâdır **adı**
‘Aşk eyledi ol makâma irşâd (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 27). [adı, -ı]

16. Ey merd-i Hüdâyi eylediñ **âd**
Bir **âd** ki gelmedi cihâna (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 22*). [*âd,]*
17. Ey merd-i Hüdâyi eylediñ **âd**
Bir **âd** ki gelmedi cihâna (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 23*). [*âd,]*

âdâb: *Edeb, erkân || teşrifat.*

1. Âdâb ile durdu hizmetinde
Gûyâ ki ağa yanında bende (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 9*). [*âdâb,]*

‘aded: *Sayı.*

1. Vahdet yeridir ikilik olmaz
Ol yerde **‘aded** karar bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 36*). [*‘aded,]*

‘adem: *Yokluk.*

1. İmdâd ele kim şikeste hâlem
Feyz-i hünerim **‘ademdir** ammâ (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 4*). [*‘ademdir, -dir]*
2. Bu âteş-i sûzı **‘adem** kıl
Ya’nî ki yürüt şarâb-ı nâbı (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 19*). [*‘adem,]*
3. Manzûr olunmaz ol **‘adem** var
Ne âh u figâna bir başkan var (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 39*). [*‘adem,]*
4. Zîrâ ki vücûdu der **‘ademdir**
Bu nâz makâmıdır sitiğnâ (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 23*). [*‘ademdir, -dir]*
5. Seyriñ ola tâ çü berķ-ı bî-tâ
Kalmaya meâlîbiñ **‘ademde** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 22*). [*‘ademde, -de]*
6. Ağyâr **‘adem** kamû ‘alel-hakk
Hâliķdir o yerde cümle eşyâ (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 7*). [*‘adem,]*

âdem: *1. insan 2. kişi || adam 3. insan || Hz. Âdem 4. yaşam, insan ömrü.*

1. Tâ var cihân var **âdem**
Mihnet-keş-i ‘aşķ her zamânda (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 25*). [*âdem,]*
2. Ol olmasa gelmez idi **Âdem**
‘Âlemlere gerķi oldur ‘illet (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 20*). [*âdem,]*
3. Böyle dedi ol ki var ‘âlem
Bî-şûrb-i şarâb olmaz **âdem** (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 33*). [*âdem,]*
4. Böyle kurulup nizâm-ı ‘âlem
Elbette gerek için bir **âdem** (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 37*). [*âdem,]*
5. Söyler gezerem bu sözü tekrâr
Âdem degilem mi var ‘ârım (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 21*). [*âdem,]*
6. Hatm eyledi kim du‘âyı ol dem
Dedi ki cünûn vü böyle **âdem** (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 30*). [*âdem,]*
7. Dağa heves eyleyenler **âdem**
Olmaz bilir anı ehl-i ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 15*). [*âdem,]*
8. ‘Aşķ ile leb-â-leb ‘âlemem ben
‘Aşķ olmasa elbet **âdem** olmaz (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 36*). [*âdem,]*
9. Âyâ bu sözü niçün dediñ sen
Başķa degilem ki **âdemem** ben (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 34*). [*âdemem, -em]*
10. Söyler kamu gelmemiş bir **âdem**
Bu merd-i cünûn gibi der-‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 23*). [*âdem,]*
11. Güftârda yok ki ben tek **âdem**
Muṭrib sözüdür deyü uşanma (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 15*). [*âdem,]*

12. Ol **âdem** ede aña naşîhat
Dünyâsına belki ede rağbet (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 9*). [*âdem,]*
13. Mâl ile olur mezâk-ı **âdem**
Bî-ğam geçer anıñ ile her dem (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 3*). [*âdem,]*
14. Bu nükteyi anlar ehl-i ‘âlem
Ol kârı ki ermez aña **âdem** (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 12*). [*âdem,]*
15. Zîrâ ki o kâr-ı bî-vefâdır
Âdem odur eyleye tefâhir (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 10*). [*âdem,]*
16. Ol nârı meger Hüdâ-yı ‘âlem
Teskîn ede yoksa kim bir **âdem** (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 42*). [*âdem,]*
17. Olmaz kim olur degildir **âdem**
Fikr eyleme senden ayrı bir dem (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 18*). [*âdem,]*
18. Yok farkı zemîn ü âsumânın
Ger olsa helâk cümle **âdem** (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 32*). [*âdem,]*
19. Âdem ne ki belki cümle ‘âlem
Ger Mısr tamâm ğarķ olsa (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 33*). [*âdem,]*
20. Şekk eyler ise bu sözde **âdem**
Bî-şübhe çeker işinde hem-ğam (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 25*). [*âdem,]*

‘âdet: *Alışılmış durum, olay.*

1. Kendüsine eyledikçe **‘âdet**
Bağladı anıñ gözün tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 7*). [*‘âdet,]*

âd-ı cihân-gir: *Cihangir namı.*

1. Görmedi berâberin zamâne
Ol **âd-ı cihân-girinle** memnûn (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 25*). [*âd-ı cihân-girinle, -in, -l, -e]*

âferîn: *Takdir ve övgü sözü.*

1. Mümtâz-ı cünûn-ı **âferîndir**
Dîvâne-i muhabbete cenâb-ı şerîf-i ‘âli-nesebin pend-i pesendânesidir (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 36*). [*âferîndir, -dir]*
2. Ezkâr-ı cemîli **âferîniñ**
Ya‘nî ki kamûsunuñ Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 3*). [*âferîniñ, -i, -ñ]*
3. Söyledi kamûsu **âferin** bâd
Taḥsîn kemâliñe ey üstâd (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 35*). [*âferin,]*
4. ‘Arz eyle Hüdâ-yı bî-ķarîne
Ol kâr-ı ‘acîb-i **âferîne** (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 11*). [*âferîne, -e]*

âferîn-bâd: *Aferin olsun!.*

1. Her kimse okursa **âferîn-bâd**
Söyleye diye ki böyle üstâd (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 21*). [*âferîn-bâd,]*
2. Hüb kâr ki yüz bin **âferîn-bâd**
Cânân yolunda çünkü cân-dâd (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 23*). [*âferîn-bâd,]*
3. Her vakt der idiñ **âferîn-bâd**
Anda ki olan kemâl-i ‘aşķa (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 27*). [*âferîn-bâd,]*
4. Bir laḫza saña bin **âferîn-bâd**
Yok sen gibi bir cünûn-ı irşâd (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 3*). [*âferîn-bâd,]*
5. Ol merd-i fedâ-yı der fedâyî
Böyle ki saña şad **âferîn-bâd** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 2*). [*âferîn-bâd,]*

6. Biz gibi o da ferahla tolsun
‘Arz eyleyek aña **âferîn-bâd** (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 21). [*âferîn-bâd,]*

âferînet: *Aferin.*

1. Ol dem dediler biñ **âferînet**
Bir bir dediler sarâyın âbâd (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 26). [*âferînet,]*
2. Pîriñ sözüne idüp itâ‘at
Söyledi kamû ki **âferînet** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 14). [*âferînet,]*

âferîn-ter: *Aferin.*

1. Her biri dedi biñ **âferîn-ter**
Medh eyledi her biri firâvân (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 23). [*âferîn-ter,]*
2. Sen eyle nasîhat-ı şîrîn-ter
Her kim diye saña **âferîn-ter** (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 34). [*âferîn-ter,]*

âfet: *Bela. || Güzel.*

1. Zîrâ ki o gül gül-i melâhat
Ermez aña hiç dem bir **âfet** (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 26). [*âfet,]*
2. Teslîm elemiş ne yâre cânın
Ne **âfete** uğramış zebûndur (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 25). [*âfete, -e]*
3. Fikr ehli olur ferâset ile
İşi gücü olmaz **âfet** ile (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 42). [*âfet,]*
4. Tezlikde çü hayr var elbet
Te‘hîrde var yüz biñ **âfet** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 6). [*âfet,]*
5. Ferhâdın işi bir özge bâbet
Ol Şîrini buldu buldu **âfet** (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 16). [*âfet,]*
6. Bî-hûş kalup bir az ifâkat
Buldu kamu söyledi bu **âfet** (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 6). [*âfet,]*
7. Her çend ki fırkatındır **âfet**
Bizlere saña tamâm râhat (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 34). [*âfet,]*
8. Ammâ ki haţar haţar da **âfet**
Âfetle belâ berâber olmaz (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 20). [*âfet,]*
9. Ammâ ki haţar haţar da âfet
Âfetle belâ berâber olmaz (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 21). [*âfetle, -le]*

âfet işi: *Belalı iş.*

1. Ne Leyliye dil verüp cünûndur
Ne **âfet işi** ne Leyli kârı (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 27). [*âfet işi, -]*

âfitâb: *Güneş II Sevgili, dost.*

1. Her biri çü **âfitâb** enver
Ey dürr-i yetîm cevher-i pâk (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 37). [*âfitâb,]*
2. V‘ey mâye-i mâhitâb senden
Nûr verdi fûrûğun **âfitâba** (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 26). [*âfitâba, --a]*
3. Mecmu‘a-yı enbiyâ tûfeylî
Sensin bu gürûhın **âfitâbı** (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 32). [*âfitâbı, -ı]*
4. Şan doğdu semânın **âfitâbı**
Hayrân hayrân edip temâşâ (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 15). [*âfitâbı, -ı]*
5. Mevlâ seni kâm-yâb kılmış
Hûb kârda **âfitâb** kılmış (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 22). [*âfitâb,]*

6. K'ey kürsi-i pendin **âfitâbı**
Kürsî-i naşîhata otur sen (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 35*). [*âfitâbı, -ı*]
7. Bî-perde o **âfitâbı** gezdür
Tâ perde-i dil ola güşâde (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 7*). [*âfitâbı, -ı*]

âfitâb-ı cân: Hayat güneşi.

1. Anlarsın ey **âfitâb-ı cânım**
Bî-gâye mezâkı terk edüp yâ (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 33*). [*âfitâb-ı cânım, -ı, -m*]

âfitâb-ı ihlâs: Doğruluk güneşi.

1. Tâli' ola **âfitâb-ı ihlâş**
İhlâş ile ger açar niğâbın (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 36*). [*âfitâb-ı ihlâş, -ı*]

âfitâb-ı mi'râc: Miraç gecesinin güneşi. "Hz. Muhammet (sav)".

1. Bu server-i enbiyânın **âfitâb-ı mi'râcından** bir zerre nümâ ve ser-defter-i eşfiyânın mâhtâb-ı 'urûcundan bir leme'ân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 1*). [*âfitâb-ı mi'râcından, -n, -dan*]

âfitâb-ı ra'nâ: Güzel güneş.

1. Güftârım işit kelâmı dinle
Tağlarda çü **âfitâb-ı ra'nâ** (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 14*). [*âfitâb-ı ra'nâ, -ı*]

âfitâb-ı tâbân: Parlak güneş.

1. Her birisi **âfitâb-ı tâbân**
Her birisi berķ-i bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 4*). [*âfitâb-ı tâbân, -ı*]
2. Her birisi ğarķ-ı nûr-ı tâbe
Her birisi **âfitâb-ı tâbân** (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 5*). [*âfitâb-ı tâbân, -ı*]

âfitâb-sâye: Güneşin gölgesi.

1. Senden diler **âfitâb-sâye**
Ey mehbi' u mürsel ü melâyik (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 35*). [*âfitâb-sâye, -ı*]

âfitâb-ı tâbân: Parlak güneş.

1. Şa'sa'a-yı mihr-i 'âlem-ârâ
Nisbet aña ol **âfitâb-ı tâbân** (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 23*). [*âfitâb-ı tâbân, -ı*]
2. Şa'sa'a-yı mihr-i 'âlem-ârâ
Nisbet aña ol **âfitâb-ı tâbân** (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 24*). [*âfitâb-ı tâbân, -ı*]

'afv eyle: Affetmek, bağışlamak.

1. 'Afv eyle günâhımı kabûl et
Dergâh-ı keremde hâş kul et (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 5*). [*'afv eyle, -ı*]
2. 'Afv eyle ki 'afv ola bahâne
Şâdâne diyem ki âşîkâne (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*'afv eyle, -ı*]
3. 'Afv eyle ki 'afv ola bahâne
Şâdâne diyem ki âşîkâne (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*'afv eyle, -ı*]
4. Bu kâr-ı şîrînde pâydâr ol
'Afv eyle beni ki der-hatâyem (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 16*). [*'afv eyle, -ı*]
5. Bî-fâ'ide çeksem er nedâmet
'Afv eyle beni yetir cemâle (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 24*). [*'afv eyle, -ı*]

6. ‘Afv eyle ki âh u vâya şalma
Ya‘nî kerem et mey-i cemâli (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 29). [‘afv eyle, -]
7. Oldu baña bu ne kim hevâdan
‘Afv eyle Hüdâ ki sen kerîmsin (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 8). [‘afv eyle, -]

‘afv eyle: Affetmek.

1. ‘Afv eyle eger hayâsızam ben
Luţf eyle piyâle-i meyi sen (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 27). [‘afv eyle, -]

afv eyle: Affetmek, bağışlamak.

1. Afv eyle kuşûrumu gâzab-nâk
Olma saña ‘arz edem heves-nâk (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 25). [afv eyle, -]

‘afv eyledim: Affetmek: Bağışlamak, hoşgörü ile karşılamak, mazur görme.

1. ‘Afv eyledim imdi ey haţâ-kâr
Bildîñ ki işimde ber-ķarârım (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 38). [‘afv eyledim, -]

‘afv eylegil: Affetmek.

1. ‘Afv eylegil olmagil mükedder
Zîrâ ki ğarâz edâ-yı iķrâr (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 15). [‘afv eylegil, -]

‘afv kıl: Affetmek.

1. Luţf eylegil ‘afv kıl günâhım
‘Afvıñdı penâhım ey İlâhım (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 12). [‘afv kıl, -]

‘afv ola: Bir günahı bağışlamak, affetmek.

1. ‘Afv eyle ki ‘afv ola bahâne
Şâdâne diyem ki âşıkâne (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 9). [‘afv ola, -]

‘afvıñ dilerim: Af dilemek.

1. Ma‘zûr kıl ey şeh-i cünûnân
‘Afvıñ dilerim ki eyle ihsân (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 12). [‘afvıñ dilerim, -]

‘afvıñdı: Allah'ın affediciliği ve merhameti.

1. Luţf eylegil ‘afv kıl günâhım
‘Afvıñdı penâhım ey İlâhım (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 13). [‘afvıñdı,]

ağ: Tuzak. (Kara zülf kastedilerek.).

1. Gûyâ ki tutup ölüsü yasın
Ba‘zısı eder libâsını ağ (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 24). [ağ,]

ağa: Efendi, bey.

1. Âdâb ile durdu hizmetinde
Gûyâ ki ağa yanında bende (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 10). [ağa,]
2. Güftârına bakmayan ağanın
Diñler mi sözünü bir gedânın (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 39). [ağanın, -nı, -nı]
3. Bu kâr-ı ferâğa ben de şaşdım
Ne çâre bu ağa kim dolaşdım (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 29). [ağa,]

āgāh: Haberi olan, haberli, haberdar.

1. Her lahzâ dilimde kûlhuvalah
Âgâh-ı veyem ne gâfilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 12). [âgâh-ı,]
2. Çün nây-ı hezâr âh der âh
Etdim ki cünûnı kıldım âgâh (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 36). [âgâh,]
3. Bilmez ne bilür ki özge ey mâh
Sûzânıma ol degil ki âgâh (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 34). [âgâh,]
4. Şerh eylegil anı âşikârâ
Tâ kim olalım bu sırdan âgâh (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 11). [âgâh,]
5. Vel-hâşılı hâl-i dilden âgâh (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 42). [âgâh,]
6. İmdi ki işimden oldu âgâh (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 37). [âgâh,]
7. Ger bulsa idi mezâk-ı hâli
Ol zevkden olsa idi âgâh (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 20). [âgâh,]
8. Erbâb-ı diliñ dili yakılmaz
Ammâ ki olan rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 27). [âgâh,]
9. Şermendeligim nedâmetim var
Oldum ki işiñ sonuñda âgâh (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 24). [âgâh,]
10. Olma dedi ol cünûna dil-teng
Zîrâ ki benim rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 34). [âgâh,]
11. ‘Âlemde merâmıñ eyle dem-sâz
Oldum ki seniñ işiñden âgâh (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 36). [âgâh,]
12. Bî-gâh çeker bu kâra âgâh
Zîrâ ki bu ikisi güzeldir (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 24). [âgâh,]
13. ‘Âlemlere şaldı şûr-ı hayret
Ben ne ki olam rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 20). [âgâh,]
14. Tevfîk-i Hüdâ ile dem-â-dem
Erbâb-ı dilân olsun âgâh (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 10). [âgâh,]

âgah bi-gâh: Haberli habersiz.

1. Âh eylerim imdi âgah bi-gâh
Ne fâ’ide etdi âh u feryâd (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 25). [âgah bi-gâh, -]

âgâh edek: Haber vermek.

1. Ol merd-i cünûnı edek âgâh
Ahvâl-i sürûrumuzu bilsün (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 18). [âgâh edek, -]

âgâh eyle: Haberdar etmek.

1. Ol beste-i zencîr-i cânı
Pendâne sözüne eyle âgâh (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 32). [âgâh eyle, -]

âgâh olan: Haberdar olmak, bilmek, farkında olmak.

1. Zîrâ ki muhammer-i belâdır
Şahrâ-yı talebden olan âgâh (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 17). [âgâh olan, -]

âgâh oldu: Bilgi sahibi olmak.

1. Ol sâki-i mihr oldu âgâh
Ahvâl-i kalemde eyledi âh (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 18). [âgâh oldu, -]
2. İmdi ki işimden oldu âgâh
Terk eyle naşîhatiñ ki vallah (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 17). [âgâh oldu, -]

âgâh-ı veyem: Ey haberci.

1. Her lahzâ dilimde kûlhuvalah
Âgâh-ı veyem ne gâfilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 13). [âgâh-ı veyem, -]

ağla: Gözyaşı dökmek, gözü yaşarmak.

1. Geh âh kılar ve gâh ağlar
Geh ağlayarak kelâm söyler (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 13). [ağlar, -r]

ağla-: Gözyaşı dökmek, gözü yaşarmak.

1. Geh âh kılar ve gâh ağlar
Geh ağlayarak kelâm söyler (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 14). [ağlayarak, -y, -arak]

ağniyâ: Zenginler.

1. Çok beyleri eylemiş gedâyî
Muhtâc kılmış çok ağniyâyı (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 32). [ağniyâyı, -yı]

ağyâr: Rakip, el gün (sevgilinin dost edindiği kimseler).

1. Ağyâr derinde yok murâdım
Bir var derinde sâ'ilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 28). [ağyâr,]
2. Ağyâr haşîn der haşîndir
Mihmân-sarây-ı 'ârifândır (Nigârname, Gazel 8, Mısra 15). [ağyâr,]
3. Ağyâr haşîn der haşîndir
Mihmân-sarây-ı 'ârifândır (Nigârname, Gazel 8, Mısra 15). [ağyâr,]
4. Şâh-râh-ı Muhammeddir bu bir ulu devletdir
Ağyâr eger girmez sevdâya sanır âteş (Nigârname, Gazel 17, Mısra 11). [ağyâr,]
5. Ağyâr eger girmez sevdâya sanır âteş
Âteş ki ne cennettir 'âşıklara ni'mettir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 12). [ağyâr,]
6. Bî-şübhe taleb-kâra mahşûs-ı hidâyetdir
Kendin ne bilir Mecnûn ağyâr nedir bilmez (Nigârname, Gazel 20, Mısra 9). [ağyâr,]
7. Bî-şübhe taleb-kâra mahşûs-ı hidâyetdir
Kendin ne bilir Mecnûn ağyâr nedir bilmez (Nigârname, Gazel 20, Mısra 10). [ağyâr,]
8. Bahşîş-i ilâhîdir bî-ğaye 'inâyetdir
Mağv eylemek ağyârı isbât etmek yâri (Nigârname, Gazel 20, Mısra 13). [ağyârı, -ı]
9. Yârim dese ol mağlûb mağbûb-ı tarîkatdir
Müşâtâk bilir yârı bilmez nedir ağyârı (Nigârname, Gazel 20, Mısra 17). [ağyârı, -ı]
10. Bahşîş-i ilâhîdir bî-ğaye 'inâyetdir
Mağv eylemek ağyârı isbât etmek yâri (Nigârname, Gazel 20, Mısra 14). [ağyârı, -ı]
11. Yârim dese ol mağlûb mağbûb-ı tarîkatdir
Müşâtâk bilir yârı bilmez nedir ağyârı (Nigârname, Gazel 20, Mısra 18). [ağyârı, -ı]
12. Bilmez nedir ağyârı ne yâr iledir kârı
Sermest-i firâvândır çün şûret-i bî-cândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 16). [ağyârı, -ı]
13. Mûnisimdir manzar-ı müşkil-güşâdır menzilim
Hâlidir ağyârlardan hâne-i cemiyyetim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 60). [ağyârlardan, -lar, -dan]
14. Ağyârdan eyledim teberrâ
Taḥkîk kıldım ki var Sensin (Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 2). [ağyârdan, -dan]

15. Fark etmez idi şehi gedâdan
Ağyâr şanurdu sâyesin hem (*Nigârnâme, Mesnevi 52, Mısra 25*). [*ağyâr,]*
16. Allah kim olursa hem-dem
Ağyâr elemi ni çekmez ol hem (*Nigârnâme, Mesnevi 59, Mısra 10*). [*ağyâr,]*
17. Etse de olur Nigâra dil-bend
Ağyârdan er kenâr tutmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 78, Mısra 32*). [*ağyârdan, -dan]*
18. Ağyâr ne yâr ne özün hem
 Bilmez tanımaz nedir sözün hem (*Nigârnâme, Mesnevi 99, Mısra 10*). [*ağyâr,]*
19. Ağyâr tamâm gitdi bâda
 Dildârına ƣaldı gönlü sâde (*Nigârnâme, Mesnevi 110, Mısra 23*). [*ağyâr,]*
20. Ağyâra nazâr büyük hatâdır
Ağyâr etegini tutmak olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 119, Mısra 22*). [*ağyâr,]*
21. Ol kâr-ı şirîne mübtelâyım
Ağyâr yükün çeker mi ‘âşık (*Nigârnâme, Mesnevi 119, Mısra 32*). [*ağyâr,]*
22. Güftâr-ı nigâr ola inandım
 Güftârıñ eger olursa **ağyâr** (*Nigârnâme, Mesnevi 126, Mısra 22*). [*ağyâr,]*
23. Yârân ile bir olur mu **ağyâr**
 Ağyâr degil rumûza vâkıf (*Nigârnâme, Mesnevi 131, Mısra 14*). [*ağyâr,]*
24. Yârân ile bir olur mu ağyâr
Ağyâr degil rumûza vâkıf (*Nigârnâme, Mesnevi 131, Mısra 15*). [*ağyâr,]*
25. Ger taş ile ursa kâr etmez
Ağyâr işi ‘âşıkâ dokunmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 131, Mısra 21*). [*ağyâr,]*
26. Mâbeynimize düşerse **ağyâr**
 Elbet buluruz ki andan âzâr (*Nigârnâme, Mesnevi 141, Mısra 27*). [*ağyâr,]*
27. Bâz olsa o yerde olur **ağyâr**
 Elbette çeker kebûter âzâr (*Nigârnâme, Mesnevi 141, Mısra 33*). [*ağyâr,]*
28. Ağyâr ile cism ü cân gerekmez
 Mevlâ beni erdire nigâre (*Nigârnâme, Mesnevi 145, Mısra 17*). [*ağyâr,]*
29. Bî-fâ’ide kıyl u ƣâlî bağla
Ağyâr sözüne vermezem gûş (*Nigârnâme, Mesnevi 145, Mısra 26*). [*ağyâr,]*
30. Ol kâmil-i ‘aşk olur mu tâlib
Ağyârı ki zevk ü keyfi ģâlib (*Nigârnâme, Mesnevi 162, Mısra 18*). [*ağyârı, -ı]*
31. Ağyâr sözüne uymak olmaz
 Yâr olsa aña ki doymak olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 3*). [*ağyâr,]*
32. Ben ‘âşıkam ‘âşıkâ hatâdır
Ağyâr sözü ki nâ-revâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 6*). [*ağyâr,]*
33. Gerçi bu sözüñe soğbetim yok
Ağyâr sözüne rağbetim yok (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 8*). [*ağyâr,]*
34. Ağyâr sözü cefâ cefâdır
 Dildâr sözü şafâ şafâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 9*). [*ağyâr,]*
35. Ağyâr sözü ile rahat olmaz
 Cennetde olursa cennet olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 13*). [*ağyâr,]*
36. Ağyâr gibi sözü de ağyâr
 Güftârı da kendi gibi murdâr (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 15*). [*ağyâr,]*
37. Ağyâr gibi sözü de **ağyâr**
 Güftârı da kendi gibi murdâr (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 15*). [*ağyâr,]*
38. Her ne ki dediñse cümle **ağyâr**
 Dildârdan özge der ne kim var (*Nigârnâme, Mesnevi 170, Mısra 1*). [*ağyâr,]*
39. Anla diyem ey esîr-i **ağyâr**
 Mağzâ ki o bir nigâr içündür (*Nigârnâme, Mesnevi 177, Mısra 7*). [*ağyâr,]*

40. Ağyâr ile olmak özge nıkmət
Tāvûs işi ayrı mâr ayrı (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 7). [ağyâr,]
41. Ağyâr deme ki üzme cânım
Tāvûsdan ur nefes dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 11). [ağyâr,]
42. Ol söz ile bahş eyle cânı
Ağyâr ile olamaz feraḥ-yâb (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 16). [ağyâr,]
43. Terk eyleye hem din ü imânı
‘Uşşâka kemâl-i küfr-i ağyâr (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 32). [ağyâr,]
44. Mâriḡ sözü ile etme zehrâb
Ağyârdan urma dem ki her dem (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 20). [ağyârdan, -dan]
45. Ağyârdır ol imân olursa
Bu küfr iledir ḥuzûr-ı dildâr (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 35). [ağyârdır, -dır]
46. Terk eyle menâliḡ ne kim var
Ağyâr ile yâr yâr olur mu (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 2). [ağyâr,]
47. Bakmaya bir özge kâr u bâra
Maḥzâ ki bu kâr içündür ağyâr (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 34). [ağyâr,]
48. Kalmadı cünûnda gayr-ı dildâr
Dildâr ki ḡaldı dilden ağyâr (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 38). [ağyâr,]
49. Ağyârdan oldu sâde sâde
Ol râhneverd tutdı âteş (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 41). [ağyârdan, -dan]
50. Derdime devâyı eyle hem sen
İmdâd baḡa eder mi ağyâr (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 7). [ağyâr,]
51. Allahdan istemek ‘atâdır
Ağyârdan istemek haṡâdır (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 18). [ağyârdan, -dan]
52. Ağyâr baḡa eder mi imdâd
Şalma işim özgeye kerem kıḡ (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 13). [ağyâr,]
53. Senden eger olmasa ki dermân
Ağyârdan eylemem istimdâd (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 12). [ağyârdan, -dan]
54. Ağyâr ‘adem ḡamû ‘alel-ḡaḡḡ
Hâliḡdır o yerde cümle eşyâ (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 7). [ağyâr,]
55. Ağyâr kem oldu olmaz oldu
Ol yerde ki oldu ḡân-ı muṡḡaḡ (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 7). [ağyâr,]
56. Ağyârı ki aḡa meyl kılmaz
Zîrâ ki naḡar-ḡah-ı Hüdâdır (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 15). [ağyârı, -ı]
57. Zâḡü'l-basar eyledim Hüdâyı
Ağyârdan eyledim teberrâ (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 2). [ağyârdan, -dan]
58. Ne ağlaya ol ne gülmez oldu
Ne yâr tanır bilir ne ağyâr (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 18). [ağyâr,]
59. Bu yâr işidir degildir ağyâr
Fikr eyleme kim Hüdâ kerîmdir (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 5). [ağyâr,]

ağyâr derinde: Başkalarının kapısı, yabancı kimseler.

1. Ağyâr derinde yok murâdım
Bir var derinde sâ’ilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 27). [ağyâr derinde, -]

ağyâr olur: Yabancı olmak || Rakip olmak.

1. Ağyâr olur mu baḡa hem-dem
Terk eyledim ‘âlemi be-âheng (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 33). [ağyâr olur, -]

ağvâra: *Rakip, el gün (sevgilinin dost edindiği kimseler).*

1. Ateş ki ne cennettir ‘âşıklara ni’metdir
Ağvâra göre zulmet ammâ ki talebkâre (Nigârname, Gazel 17, Mısra 13). [ağvâra, --a]
2. Ağvâra göre zulmet ammâ ki talebkâre
Hurşîd-i hidâyetdir envâr-ı melâhatdır (Nigârname, Gazel 17, Mısra 14). [ağvâra, --a]
3. Ağvâra nazar büyük hatâdır
Ağvâr etegini tutmak olmaz (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 21). [ağvâra, --a]
4. Ağvâra enîs olur mu şâ’îk
Çekmez bilir anı ehl-i sevdâ (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 33). [ağvâra, --a]
5. Ağvâra uyup kenâre gitmek
Bî-hûşluğun ‘alâmetidir (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 1). [ağvâra, --a]
6. Ammâ ki fûnûn der-fûnûndur
Ağvâra anı ki meyli yokdur (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 30). [ağvâra, --a]
7. Terk eyledi buldu bir Nigârın
Ağvâra eger ki başka çokdur (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 12). [ağvâra, --a]

ağzın açma: *Tek bir söz bile söylememek, susup kalmak, hiç konuşmamak (ŞAKAR).*

1. Terk eylemek ‘aklı kâr-ı müşkil
Erbâb-ı hasûduñ ağzın açma (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 16). [ağzın açma, -]

âh: *Ah etme, inleme.*

1. Bu kâr-ı dilâradır zîrâ feraḥ-efzâdır
Bir âh ile zâr etmek her laḥza hezâr etmek (Nigârname, Gazel 19, Mısra 9). [âh,]
2. Oldur ki özün ayağa şaldı
Âh vây ile pâymâl oldu (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 31). [âh,]
3. Ahvâline yandım âh kıldım
Her laḥza ne gâh gâh kıldım (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 37). [âh,]
4. Ammâ ki ne çâre neyleyem âh
Almış beni bir Nigâr-ı dil-hâh (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 27). [âh,]
5. Geh âh kılar ve gâh ağlar
Geh ağlayarak kelâm söyler (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 13). [âh,]
6. Hâce ki işitdi etdi bir âh
Eyledi şerîfî ol nazar-gâh (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 35). [âh,]
7. Gâh âh vü gâh etdi efgân
Gâh ağladı gâh oldu sûzân (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 39). [âh,]
8. ‘Âşık idi âhı etdi te’sîr
Bî-şabr geriye döndü ol pîr (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 37). [âhı, -ı]
9. Gir dîn-i mübînime hüveydâ
Deyim saña laḥza laḥza âhlâ (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 14). [âhlâ, -la]
10. Âh eylemediñ nedir bu efgân
Bir gül saña n’etdi eylediñ âh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 4). [âh,]
11. Âh eylemediñ nedir bu efgân
Bir gül saña n’etdi eylediñ âh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 5). [âh,]
12. Bir âh ki yandı mihr ile mâh
Şerḥ eyle bu sırrı ey Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 6). [âh,]
13. Bî-şüphe olursun âh el’ân
Pendimi işit kelâmım anla (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 5). [âh,]

14. Söyler iken **âh-ı** bî-hud olduñ
Kendiñ unudup da nâ-bud olduñ (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 7). [âh-ı,]
15. Ruhsârı şîrîn kelâmı **ahlâ**
Ammâ anı ey ‘azîz hayret (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 27). [ahlâ, -la]
16. ‘Arz eyleyim **âh** var derdim
Derdime bahâne rûy-ı zerdim (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 25). [âh,]
17. Güftârı şîrîn kelâmı **ahlâ**
Bâzâr-ı halâvet içre bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 3). [ahlâ, -la]
18. Âheng ile **âh** eyleyek **âh**
Gâh oynayak elde çeng-i âhenk (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 23). [âh,]
19. Böyle ki du‘â-yı hayr ile yâd
Eyleñ beni **âh** gâh-ı bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 37). [âh,]
20. İhlâş ile **âh** u sûz-ı dildir (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 1). [âh,]
21. Sergeşte dönerdi gâh u bî-gâh
Eyledi dem-â-dem **âh** der-âh (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 26). [âh,]
22. Ol ‘arşada **âh** gör neler var
Ol ‘arşada ger olursa berbâd (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 17). [âh,]
23. Âh eylemeyim bu yerde her dem
Gerçi bilirim ki **âh** yetmez (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 14). [âh,]
24. İmdâdına iş anıñla bitmez
Olmaz bilirim ki **âh** çârem (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 16). [âh,]

âh âh: Acı ve pişmanlık durumunda söylenen söz.

1. Çün nây-ı hezâr âh der âh
Etdim ki cünûnı kıldım âgâh (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 35). [âh âh, -]

âh dedi: Ah dedi.

1. Böyle dedim ol cünûn-ı bî-çün
Âh vâh ile dedi âh eknûn (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 14). [âh dedi, -]
2. Tamâmi-i sühen-i nâdî
Ol dem dedi âh sehv kıldım (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 2). [âh dedi, -]

âh ederdi: Ah etmek.

1. Feryâd u figân u **âh ederdi**
Her lahza ne gâh gâh ederdi (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 1). [âh ederdi, -]
2. Bu rence şifâ olur mu yâ Rab
Söylерdi ederdi âh feryâd (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 37). [âh ederdi, -]

âh ederim: Ah etmek, inlemek.

1. Sûzân ile çâk çâk olursam
Bir **âh ederim** bu nüh revâkî (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 14). [âh ederim, -]

âh etdi: Feryat ermek, inlemek.

1. Bir gün aña oldu ol diğer-gün
Yakıldı revânı etdi bir âh (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 38). [âh etdi, -]
2. Âh etdi ki indi sûre-i Hûd
Ya‘nî ki o sûre oldu nâzil (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 5). [âh etdi, -]

âh etmek: Acı ile içini çekmek, yakınma sesi çıkarmak, inlemek.

1. Bir âh ile zâr etmek her lahza hezâr etmek
Gülzâr-ı niyâzişde kâr-ı dil-i şeydâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 10). [âh etmek, -]

âh eyle: Ah etmek.

1. Âheng ile **âh eyleyek** âh
Gâh oynayak elde çeng-i âhenk (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 23). [âh eyleyek, - ye, -k]

âh eyledi: Ağlamak, inlemek.

1. Ol sâki-i mihr oldu âgâh
Ahvâl-i kaleminden eyledi âh (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 19). [âh eyledi, -]
2. Pendâne kelâmı eyledi âh
Dedi bu civanlığımda bir bâr (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 37). [âh eyledi, -]

âh eylemeyim: Yüzmemek.

1. Âh eylemeyim bu yerde her dem
Gerçi bilirim ki âh yetmez (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 13). [âh eylemeyim, -]

âh eylerim: Ahlanıp vahlanmak, aşkın ateşiyle derinden yanmak.

1. Âh eylerim imdi âgah bi-gâh
Ne fâ'ide etdi âh u feryâd (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 25). [âh eylerim, -]
2. Bir başka degil başa budur kâr
Ol kâr ile **âh eylerim** ben (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 22). [âh eylerim, -]

âh kıldı: Ah etmek.

1. Pendâne kelâmdan dem ur sen
Vâ'iz ki işitdi kıldı bir âh (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 38). [âh kıldı, -]
2. Feryâd u figân u **âh kıldı**
Feryâd ile söyledi temennâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 25). [âh kıldı, -]
3. Hâsıl ola tâ ki bir kademde
Ol râhneverd **âh kıldı** (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 24). [âh kıldı, -]

âh kıldı: Ah etmek.

1. Benden ne olur kime edem dâd
Böyle dedi ol bir **âh kıldı** (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 2). [âh kıldı, -]

âh u elem: Ah ve keder.

1. İmdi saña ihtiyâc kalmaz
Her **âh u elem** havâle olmaz (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 14). [âh u elem, -]

âh u feryâd: Ağlama, inleme, feryat etme.

1. Derd ile kılarıd **âh u feryâd**
Öz özüne güft ü gû ederdi (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 10). [âh u feryâd, -]
2. Feryâd-ı devâ-yı derdi şandı
Sûzân ile etdi **âh u feryâd** (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 31). [âh u feryâd, -]

âh u feryâd: Ağlayıp inlemek, feryat figan etmek.

1. Âh eylerim imdi âgah bi-gâh
Ne fâ'ide etdi **âh u feryâd** (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 26). [âh u feryâd, -]

âh u figân: *Ah ve feryat, eyvah!.*

1. Manzûr olunmaz ol ‘adem var
Ne **âh u figâna** bir bağan var (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 40*). [*âh u figâna, -a*]

âh u gâhi: *Bazı bazı, ara sıra. Vakitli vakitsiz.*

1. Geh âh u vü gâhi dâd ederdi
Bî-ğaye gama olup giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 4*). [*âh u gâhi, -*]

âh u nâle: *Ah etme ve inleme.*

1. Ol dem bu belâya ben havâle
Eylersen ‘aceb mi **âh u nâle** (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 26*). [*âh u nâle, -*]
2. Etsem ne ‘acebdür **âh u nâle**
Bilseydim eger ki var çâre (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 7*). [*âh u nâle, -*]

âh u vâh: *Sızlanıp ağlama || pişmanlık.*

1. Bu sözleri mîzbân işitdi
Feryâd ile **âh u vâh** etdi (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 9*). [*âh u vâh, -*]

âh u vâv: *Ağlayıp sızlanma.*

1. Her birisi **âh u vâya** düşdü
Her birisi hûy u hâya düşdü (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 25*). [*âh u vâya, -a*]
2. Ol merhalede ki buldu yârîñ
Terk eyledi cümle **âh u vâyi** (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 35*). [*âh u vâyi, -i*]

âh u vâya: *Ağlayıp sızlanmak.*

1. Dîvâne-i ‘aşk **âh u vâya**
Bûlbûl gibi düşdü hûy u hâya (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 19*). [*âh u vâya, -*]
2. Her birisi düşdü **âh u vâya**
Söyledi kâmûsu mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 29*). [*âh u vâya, -*]
3. Ol yerde bulunmaz **âh u vâya**
Yüz biñ eger olsa tıfl-ı bî-cân (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 25*). [*âh u vâya, -*]
4. ‘Afv eyle ki **âh u vâya** şalma
Ya’nî kerem et mey-i cemâli (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 29*). [*âh u vâya, -*]

âh u zâra: *Ah çekip ağlamak.*

1. Lûtf eyle beni bu **âh u zâra**
Şalma çöle koymagil avâre (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 22*). [*âh u zâra, -*]

âh u zâre: *Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.*

1. Bu derdiñ elinden **âh u zâre**
Geldim ne edem buña ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 30*). [*âh u zâre, -*]

âh vâh: *Yazık.*

1. Seyr eyle niyâzâne kim seyr -i edebdir bu
Âh vâh ile zâr eyle her lahza hezâr eyle (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 13*). [*âh vâh, -*]
2. Seyr eyle niyâzâne kim seyr -i edebdir bu
Âh vâh ile zâr eyle her lahza hezâr eyle (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 14*). [*âh vâh, -*]

3. Âh vâh ile hâli pek perîşân
İmdi beni tâze bir azâre (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 16*). [*âh vâh, -*]
4. Bir kerre deyiñ ki mîzbâna
Âh vâh ile sözü yana yana (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 2*). [*âh vâh, -*]
5. Âh vâh ile dedi yandı cânım
Mağvoldu vücûd-ı nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 17*). [*âh vâh, -*]

âh vâh: *Yazık.*

1. Böyle dedim ol cünûn-ı bî-çûn
Âh vâh ile dedi âh eknûn (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 14*). [*âh vâh, -*]

âh vâv: *Ah! Vah!.*

1. Âh vâye düşüp ki ol pey-â-pey
Böyle dedi ey Hüdâ-yı her şey (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 6*). [*âh vâye, -e*]
2. Odlara tutuşdu gâh-ı bî-gâh
Âh vâv ile geldi ol makâle (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 24*). [*âh vâv, -*]

âh vâya: *Ah! Vah!.*

1. Âh vâya dönüştüler firâvân
El-hâsılı her biri perîşân (*Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 30*). [*âh vâya, -*]
2. Âh vâya düşüp kamû dem-â-dem
Feryâd u figân ederdi her dem (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 27*). [*âh vâya, -*]
3. Âh vâya tutuşdu yana yana
Her lahza figân ederdi feryâd (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 10*). [*âh vâya, -*]

aḥbâb: *Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.*

1. Anladı anıñ işini aḥbâb
Böyle ki çeküp ferâğ dâğın (*Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 34*). [*aḥbâb,]*
2. Ol lahza hezâr derde erdim
Aḥbâblarım naşîhat etdi (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 12*). [*aḥbâblarım, -lar, -ı, -m*]
3. Ellerini cümle mihmânın
Aḥbâb ile hem olup mu'ânık (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 11*). [*aḥbâb,]*
4. Tâ ola ziyâde bu beşâset
Aḥbâblara verem beşâret (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 9*). [*aḥbâblara, -lar, -a*]

aḥbâbıma: *Dostlar.*

1. Aḥbâbıma eylerem 'inâyet
Güftârım işit 'inâyet eyle (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 2*). [*aḥbâbıma,]*

aḥbâblar: *Dostlar, bildik, tanıdık, sevilen kimseler.*

1. Aḥbâbların sözün işitdim
Fil-hâl heme gamı dağıtdım (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 34*). [*aḥbâbların, -ı, -ı*]

'ahd: *Yemin, söz.*

1. Zîrâ ki ne çâre pend-i vâcib
Etmek baña çünkü 'ahd gâlib (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 40*). [*'ahd,]*
2. 'Ahdiñize eyleyiñ vefâlar
Besdir baña eylemen cefâlar (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 11*). [*'ahdiñize, -ı, -ı, -z, -e*]

‘ahd eyle: Bir şeyi yapmak için kendi kendine söz vermek.

1. ‘Ahd eylemişiz ki mîzbâna
Pend eyleriz anâ bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 5). [‘ahd eylemişiz, -miş, -i, -z]
2. Güftâr-ı naşîh dâde yetmez
‘Ahd eylemişiz ki mîzbâna (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 37). [‘ahd eylemişiz, -mi, -şiz]
3. ‘Ahd eylemişiz ki şarf-ı kudret
Elbette gerek bu kâra himmet (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 29). [‘ahd eylemişiz, -m, -i, -şiz, -z]

‘ahd ü ikrâr: Anlaşma; söz verme.

1. Pendâne gerek arada güftâr
Tâ kim yerin ala ‘ahd ü ikrâr (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 16). [‘ahd ü ikrâr, -]

‘ahdi: Söz, yemin.

1. Ne çâre kaşa-yı Kirdigâre
Ne çâre ki pende ‘ahdimiz var (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 9). [‘ahdimiz, -miz]

‘ahdimiz: Söz, yemin.

1. ‘Ahdimize turmasak cefâdır
Derler ki bu kavm-i bî-vefâdır (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 13). [‘ahdimize, -e]

‘ahdiñiz: Verilen söz.

1. Oluñ beni gamdan edin âzâd
Pendâne kelâma ‘ahdiñiz var (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 37). [‘ahdiñiz,]

âheng: Düzen, uygunluk.

1. Âhenge nizâm verdi ol an
Çaldı hevesinle verdi ol cân (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 40). [âhenge, -e]
2. Muṭrib-i tarab-sâzın dîvâne-i mümtâza pendî
Ol muṭrib-i ‘aşk çaldı âheng (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 32). [âheng,]
3. B’âheng-i ‘İraḳ ü Hicâzı
Âheng ile berbutı dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 2). [âheng,]
4. Âheng ile âh eyleyek âh
Gâh oynayak elde çeng-i âhenk (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 23). [âheng,]
5. Eş’âr be-nâle-i ney ü çeng
Ebyât be-ergânün âheng (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 32). [âheng,]
6. Ey çingene durma eyle cevḡân
Âheng ile ‘aşkı eyle efzûn (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 13). [âheng,]

âheng ü mey: Ahenk ve şarap.

1. Luṭf eyleye sâki bâde bâde
Âheng ü mey ile tâ olaḳ şâd (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 5). [âheng ü mey, -]

ahenk: Uyum.

1. Âheng ile âh eyleyek âh
Gâh oynayak elde çeng-i âhenk (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 24). [âhenk,]

2. Ol lâfına şekk oldu bî-şek
Sükkân lafına ki eyler **âhenk** (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 22*). [*âhenk,]*
3. Muṭrib ele aldı çaldı **âhenk**
Meydâna getirdi özge bir **âhenk** (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 26*). [*âhenk,]*

âhir: *Son.*

1. Yokdur nice vâşif eyler **âhir**
Mi'râc-ı kemâlîne nihâyet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 24*). [*âhir,]*
2. Bahş eyledi buldu istirâhat
Yokdur nice vâşif eyler **âhir** (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 23*). [*âhir,]*
3. Her laḫza derer güller gülzâr-ı velâ içre
Ṭayy et heme dem ṭayy et bu menzili kim **âhir** (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 16*). [*âhir,]*
4. Her laḫza derer güller gülzâr-ı velâ içre
Ṭayy et heme dem ṭayy et bu menzili kim **âhir** (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 15*). [*âhir,]*
5. Yâ taşâ teber urar ya başâ
Âhir nice olduğunu bildim (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 10*). [*âhir,]*
6. Elṭâfı anıñ ki bî-bedeldir
Bî-şübhe ki evvel **âhir** oldur (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 27*). [*âhir,]*
7. Sensin heme ey Ezel ü **Âhir**
'Âcizligimi ki etdim ikrâr (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 12*). [*âhir,]*
8. Sensin saña hâşdır bu pâye
Sen evvel ü **âhiri** bu hayliñ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 30*). [*âhiri, -i]*
9. Sermest-i mezâk olup firâvân
Âhir aña böyle dedim ol an (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*âhir,]*
10. Ver hâcetimi be-ḫaḫḫ-ı zâhir
Ey evvel-i enbiyâ ve **âhir** (*Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 3*). [*âhir,]*
11. Mümkün mü ki şerḫ-i mübtelâya
Âhir beni eyledi cihân-gerd (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 32*). [*âhir,]*
12. Dîvânelik eyler ol ki **âhir**
Az geçmedi ol dil-i avâre (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 6*). [*âhir,]*
13. Âhir dediler aña şîrîn cân
Vaşf eyledi zümre-i misâfir (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 25*). [*âhir,]*
14. Bulmadı nihâye yokdur **âhir**
Bir kerre gören olurdu mâ'il (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 27*). [*âhir,]*
15. Âhir dediler budur hüveydâ
Reşk-âver-i mâ'ide-i Cemşîd (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 17*). [*âhir,]*
16. Ammâ bilirim ki anı **âhir**
Elṭâf-ı nigârına mezâhir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 4*). [*âhir,]*
17. Çok güft gûyi ve kıyl u kâle
Âhir aña erdi âhir-i kâr (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 19*). [*âhir,]*
18. Âhir bu ki verdiler qarârı
Hâce ide pend-i bî şümârı (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 29*). [*âhir,]*
19. Yâ taşâ teber urar ya başâ
Âhir nice olduğunu bildim (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 10*). [*âhir,]*
20. Zîrâ ki cünûnluğun perîşân
Eyler seni **âhir** ey şîrîn cân (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 18*). [*âhir,]*
21. Âhir ki tamâm oldu bitdi
Ammâ ki bu 'aşḫ-ı pür-cefânıñ (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 1*). [*âhir,]*

22. Bu **âhiri** yok uzun belânın
Ne gitmesi ne nihâyeti var (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 3). [âhiri, -i]
23. Fikr eyledi hayli dedi **âhir**
Bir çâre ki yokdur anı zâhir (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 27). [âhir,]
24. ‘Âşık idi bu ikiye **âhir**
Elbette biri birin şorardı (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 31). [âhir,]
25. Def’ine anın arardı çâre
Âhir ki anı havâle dağa (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 20). [âhir,]
26. Şekerle müşâhib oldu **âhir**
Da’vasının oldu kizbi zâhir (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 15). [âhir,]
27. Şâdıkdi çü böyledir bu ma’nâ
Öyle şanırm ki âhir ol merd (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 18). [âhir,]
28. Bilmez degiliz biliriz ammâ
Âhirde bu söz olur hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 12). [âhirde, -de]
29. El’ân gerek naşîhat ey cân
Âhirde olan ne lâzım el’ân (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 22). [âhirde, -de]
30. Her birisi girdi kıyl u kâle
Söz âhiri erdi bu maqâle (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 38). [âhiri, -i]
31. Terk eyledi anı gitdi **âhir**
Bir şey ki seninle yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 5). [âhir,]
32. Her kâra anınla ola **âhir**
Her yerde olursa fâriğ olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 11). [âhir,]
33. Elbette erer murâda **âhir**
Anın ile eyleriz tefâhur (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 21). [âhir,]
34. Elbette o nîk-baht **âhir**
Kâmın bulur eyleriz tefâhir (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 34). [âhir,]
35. Rü’yâda Ayâz gördü şâhı
Âhirde ki buldu mihr ü mâhı (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 27). [âhirde, -de]
36. Gerçi bu işinde yokdu rahât
El’ân olur âhir istirâhat (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 37). [âhir,]
37. Âhirde ferağ ki nakl-i Yûsuf (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 40). [âhirde, -de]
38. Ol yerde qarâr buldu **âhir**
Hamd eyledi ol zamân Hüdâya (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 38). [âhir,]
39. Âhir ki merâma oldu vâsıl
El-istimdâd (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 10). [âhir,]
40. Şahrâyı uzundu hem erilmez
Pâyânına âhiri görölmez (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 39). [âhiri, -i]
41. Yok **âhiri** karşısı alınmaz
Her çend celâle lâyıkam ben (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 17). [âhiri, -i]
42. Cerrârlığın işi yamândır
Hem evveli âhiri ziyândır (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 36). [âhiri, -i]
43. Şaldın beni **âhiri** bu hâle
Bu kâr şirîn şikâyetim yok (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 27). [âhiri, -i]
44. Âhiri fenâ beğâdır elbet
Elbette bu bahşîş-i Hüdâdır (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 27). [âhiri, -i]
45. Kalmışdı ki kaldı hayret içre
Bir nice zamân yandı âhir (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 14). [âhir,]
46. Şanma ki anı uşandı **âhir**
Lâkin ki ne çâre meks olmaz (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 15). [âhir,]

47. Her ne ki saña erişdi **âhir**
Her birisi benden oldu ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 3*). [*âhir,]*
48. Bilmedi ne olduğun ne buldu
Âhirde fenâ ki oldu zâ'il (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 42*). [*âhirde, -de]*
49. Bî-misl ki zevk oldu zâhir
Bir hûb gâzel dedi ki **âhir** (*Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 19*). [*âhir,]*

âhir buldu: *Nihayet buldu.*

1. Ol mest özün ki buldu âhir
Ol kendini gördü bir gedâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 5*). [*âhir buldu, -]*

âhir erişdi: *Sonun da kavuştu.*

1. Tayy etdi mesâfe bî-nihâye
Âhir ki erişdi seyr-i pâye (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 15*). [*âhir erişdi, -]*

âhir oldu: *Son bulmak.*

1. El-hamd ki muhkem oldu âhir
Ol vâkt işitdi bir nidâyı (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 41*). [*âhir oldu, -]*
2. El-hamd ki **âhir oldu** eknûn
Ol nâme-i 'aşk u hüsn-i bî-çûn (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 4*). [*âhir oldu, -]*

âhiri: *Sonu, sonrası.*

1. Evşâfın anı tüklemek olmaz
Yok **âhiri** yoğa gelmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 8*). [*âhiri,]*

âhir-i kâr: *İşin sonu.*

1. Çok güft gûyi ve kıyl u kâle
Âhir aña erdi **âhir-i kâr** (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 19*). [*âhir-i kâr, -]*
2. Böyle işin evveli yamandır
Hem **âhir-i kârı** yok ziyândır (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 24*). [*âhir-i kârı, -ı]*

âhir-kâr: *Sonsuz etmek.*

1. Sen tek kim olur ki çâr -nâ-çâr
Tâb eylediñ imdi **âhir-kâr** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 10*). [*âhir-kâr,]*

ahkâm-ı kazâ: *Allah'ın takdiri, kader hükümleri.*

1. Ahkâm-ı kazâ olur ne çâre
Terk eyleyiñ anı vara vara (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 17*). [*ahkâm-ı kazâ, -]*

ahkâmları: *Hükümler, emirler, buyruklar.*

1. Ger zâhir ola vü ger nihâne
Ahkâmları cihânda cârî (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 27*). [*ahkâmları,]*

ahmed: *Hız. Muhammet.*

1. Başımda döner şarâb-ı **Ahmed**
Ahmed ki desem Ehâd hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 18*). [*ahmed,]*
2. Ol lahza olur dilimde peydâ
'Ayn olmasa **Ahmed** olmaz aşla (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 20*). [*ahmed,]*

ahşam: *Akşam.*

1. Ahşam tek oldu gündüzü târ
Zîrâ ki Şîrîni ol severdi (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 15*). [*ahşam,]*

ahsen: *Daha, en, pek güzel.*

1. Ferzend-i ‘azîz hûb u **ahsen**
Baba oğula hiyânet etmez (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 31*). [*ahsen,]*
2. Der-sâye-i serv-i hûb-ı **ahsen**
Bülbüller ile olup hem-âvâz (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 17*). [*ahsen,]*
3. Bir bir kâmusını söylediñ sen
Takrîre getirdiñ anı **ahsen** (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 40*). [*ahsen,]*
4. Ol merd-i cünûna pend-i **ahsen**
Ammâ işidiñ ki çend güftâr (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 21*). [*ahsen,]*

ahsenil-kaşâs: *Güzelin en güzel hikayesi.*

1. Ol kıssa ki **ahsenil-kaşâs**dır
Zîbâdı kâmusu faşş-ı naşdır (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 19*). [*ahsenil-kaşâs*dır, -
dır]

ahvâl: *Durumlar, hâller; olaylar.*

1. Dildâr iledir kârı kirdâr -ı kerâmetdir
Sâlikleriñ **ahvâli** bî-had veli maḥviyyet (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 12*). [*ahvâli, -i]*
2. Dildâr iledir kârı kirdâr -ı kerâmetdir
Sâlikleriñ **ahvâli** bî-had veli maḥviyyet (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 11*). [*ahvâli, -i]*
3. Cemiyeti var zâhir gerçi ki perîşândır
Ḥayrânlarıñ **ahvâlin** şerḥ eyleyelim şîrîn (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 9*). [*ahvâlin, -
in]*
4. Ḥayrânlarıñ **ahvâlin** şerḥ eyleyelim şîrîn
Ser-mest güler oynar gûyâ şeh-i devrândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 10*).
[*ahvâlin, -in]*
5. Ahvâline yandım âh kıldım
Her laḥza ne gâh gâh kıldım (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 37*). [*ahvâline, -i, -ne]*
6. Ahvâlini şerḥ ederken ol an
Bî-hod yere düşdü ol şîrîn cân (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 40*). [*ahvâlini, -ini]*
7. Ahvâl ne ise ‘arz ederdim
Ancak o idi benim penâhım (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 30*). [*ahvâl,]*
8. İmdâd demidir ey ‘azîzân
Ahvâlimi gördünüz perîşân (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 2*). [*ahvâlimi, -im, -i]*
9. Ne çâre edem ki hâli gördüğ
Ahvâl-i bu lâubâli gördüğ (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 14*). [*ahvâl-i, --i]*
10. Şerḥ eyleyim imdi bî-bahâne
Ahvâlimi söyle mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 28*). [*ahvâlimi, -im, -i]*
11. Güftârım işitdiñ ey tarab-sâz
Ahvâlimi bildiñ ey hoş-âvâz (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 26*). [*ahvâlimi, -im, -i
]*
12. Ahvâlini söyledi inandım
Dönmez bu tarîk-i mustakîmden (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 23*). [*ahvâlini, -i, -
n, -i]*
13. Dîvâne-i sevdânıñ şahrâ-yı talebde ma‘ata‘b sergüzeti vü **ahvâli**
Ol vâkt ki öpdü mîzbânıñ (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 1*). [*ahvâli, -i]*

14. Ahvâli füzûndur ‘âşıkânın
Bî-hadd belâsı mübtelânın (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 9). [ahvâli, -i]
15. Ahvâlîme imdi ‘ârif oldun
Güftârıma cümle vâkıf oldun (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 3). [ahvâlîme, -im, -e]
16. Dîvâne-i şahrâ-neverdin şahrâ-yı tevâhîde vüşûlü ve **ahvâli**
Vaḥdet yeridir ki anda mevcûd (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 1). [ahvâli, -i]
17. Ahvâlimi ‘arz kıldım ammâ
İkrâm seniñdir ey kerem-sâ (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 26). [ahvâlimi, -im, -i]
18. ‘Âşık-ı beyâbân-gerdin şahrâ-yı fenâ-bekâyâ vüşûlü ve **ahvâli**
Bir hâlete yetmiş ol fedâyî (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 1). [ahvâli, -i]

ahvâl-i cünûn: Delinin ahvali.

1. ‘Arz eyleyin imdi mîzbâna
Ahvâl-i cünûnu yana yana (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 14). [ahvâl-i cünûnu, -u]
2. Ahvâl-i cünûna vâkıf oldum
Şahrâ-yı ta‘aşşuk içre buldum (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 22). [ahvâl-i cünûna, -a]
3. Ser-mest-i şiyâk olam dem-â-dem
Ahvâl-i cünûnı söyleyem hem (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 13). [ahvâl-i cünûnı, -ı]
4. Ahvâl-i cünûndan haber-dâr
Cânım ola gönlüm ola bîdâr (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 37). [ahvâl-i cünûndan, -dan]
5. Gönlüm açıla deyim dem-â-dem
Ahvâl-i cünûnı şâd u hürrem (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 14). [ahvâl-i cünûnı, -ı]

ahvâl-i cünûnu: Delinin ahvali.

1. Ahvâl-i cünûnu söyleyim hem
‘Arz eyledim aña ol kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 30). [ahvâl-i cünûnu, -]

ahvâl-i derûn: Gönlümün hali.

1. Söyle ki görem nedir irâde
Ahvâl-i derûnu anlayım ben (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 20). [ahvâl-i derûnu, -u, -ı]

ahvâl-i gül: Gülün vaziyeti.

1. Ahvâl-i gülî diyem kem-â-kân
Şerḥ eyleyim anı kim ‘inâyet (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 18). [ahvâl-i gülî, -i]

ahvâl-i kalem: Kalemin durumu.

1. Ol sâkı-i mihr oldu âgâh
Ahvâl-i kalemden eyledi âh (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 19). [ahvâl-i kalem, -den]

ahvâl-i sürûr: Sevinç, mutluluk hali.

1. Ol merd-i cünûnı edek âgâh
Ahvâl-i sürûrumuzu bilsün (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 19*). [*ahvâl-i sürûrumuzu, -u, -muz, -u*]

ahvâl-i vüshûl: *Kavuşmanın ahvali, durumu.*

1. Esrâr-ı zamîr-i bî-nazîrin
Gül-i tevellânın **ahvâl-i vüshûlini** beyândır (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 31*). [*ahvâl-i vüshûlini, -i, -ni*]

ahvâl-i zebûn: *Düşkün durum.*

1. Ahvâl-i zebûnuma ‘alîmsin
Yok tâb u tüvân kuvvet-i cân (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 9*). [*ahvâl-i zebûnuma, -u, -ma*]

âh-vây: *Ah vah. İnleme, sızlanma, ahuvah.*

1. Âh-vây u tahayyür-i firâvân
Bu vaşf-ı güzeste oldu ma‘lûm (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 35*). [*âh-vây,]*
2. Âh-vâye düşüp çeker nedâmet
Evvel ki ta‘arruz-ı kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 27*). [*âh-vâye, -e*]

ahzı: *Alma, kabul etme.*

1. Her hâlde nigâr ile beğâsı
Şâh-ı hûbân şehenşeh-i hûbândan gül-i tevellânı **ahzının** beyânı (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 14*). [*ahzının, -nı, -n*]

ak: *Akmak, (gözyaşı) dökmek.*

1. Bir kelmeden **ağdı** âb-ı hayvân
Söndürdü ferâğ-ı dâğın el’ân (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 5*). [*ağdı, -dı*]

akçe: *Para, gümüş para.*

1. Bakmaz aña böyle kimse der kân
Bin cân bir **akçeye** alınmaz (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 28*). [*akçeye, -y, -e*]

‘âkıbet: *Sonunda, nihayet.*

1. Elbet olur **‘âkıbet** ki bî-dil
Bu vâkı‘anın işi yamandır (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 3*). [*‘âkıbet,]*
2. Tâ **‘âkıbet** olmaya fezîhat
Söndürmek olur odu evelden (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 7*). [*‘âkıbet,]*
3. Etdi anı **‘âkıbet** müselmân
Kalmadı küfür ki kaldı îmân (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 3*). [*‘âkıbet,]*
4. Mihmânlar içre düşdü güftâr
Söyleşdiler **‘âkıbet** ki nâ-çâr (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 9*). [*‘âkıbet,]*
5. Hâsıl olur **‘âkıbet** temennâ
Sen imdi işinde ber-çarâr ol (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 25*). [*‘âkıbet,]*
6. Fahr eyleriz **‘âkıbet** ferâh-bâl
Zîrâ oluruz anıñla hoş-hâl (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 36*). [*‘âkıbet,]*

‘âkıl: *Akıllı kimse.*

1. Dut doğru yolu bul istikâmet
Ki **‘âkıl** isen tefekkür eyle (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 32*). [*‘âkıl,]*

2. Dildârı olur dilinde şad pîş
Ger ‘âkıl ola veyâ ki şeydâ (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 10). [‘âkıl,]
3. Kılma özünü ‘abesle meftûn
Ger ‘âkıl isen yeter işâre (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 14). [‘âkıl,]
4. Gelmedi cihâna böyle ‘âkıl
Görmedi zamâne böyle kâmil (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 7). [‘âkıl,]
5. Cânâna şîrîn şîrîn vererek cân
Ger ‘âkıl isen yeter işâre (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 32). [‘âkıl,]
6. Kendi gibi tâlibi de murdâr
‘Âkıl olan ol menâle dalmaz (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 16). [‘âkıl,]
7. Geh Kays olur vü gâh Mecnûn
Geh ‘âkıl olur vü gâh meftûn (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 40). [‘âkıl,]
8. ‘Âkıl bu savâbdan uşanmaz
Bu gâmdan olan halaş ey cân (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 31). [‘âkıl,]

‘âkıl: Akıl.

1. Leylâ-yı ezeldir imdi kârım
Mecnûn degilem ki ‘âkılem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 20). [‘âkılem, -e, -m]
2. Leylâ-yı ezeldir imdi kârım
Mecnûn degilem ki ‘âkılem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 21). [‘âkılem, -e, -m]
3. Deryâ-yı muhîtt-i zevke dalmış
Zîrâ bu ‘âkıl büyük belâdır (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 8). [‘âkıl,]
4. Bir kimse ola ki ede hâşıl
‘Âkıl gibi bil ki cevher olmaz (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 40). [‘âkıl,]

‘âkıl ü kâmil: Akıllı ve kemal sahibi.

1. Çok ‘âkıl ü kâmil ü sühendân
Olmuş heves ile cümle nâdân (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 33). [‘âkıl ü kâmil, -]

‘âkıl-i ‘aşk: Aşık akıl.

1. Ol ‘âkıl-i ‘aşk u mest -i sevdâ
Bî-‘âkl biziz ki biz haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 21). [‘âkıl-i ‘aşk, -]

‘âkl: Akıl.

1. ‘Âkılın atup ol külüngi tutdu
Beyhûde yere tağı tağıtdı (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 3). [‘âkılın, -ın]
2. Anıñ gibi var çünkü Leylim
‘Âkılın verüp ol şîyâkı almış (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 6). [‘âkılın, -ın]

‘âkl: Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

1. Ne ‘âkl ile kâr u bâr ederdi
El-hâşılı kâr u bârı atmış (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 28). [‘âkl,]
2. Bu râh-ı metînde müstedâm ol
‘Âkl ile olur kemâl-i insân (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 4). [‘âkl,]
3. Şarf etme cünûna ‘âr u varıñ
Hâşıl olur ‘âkl ile şerâfet (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 8). [‘âkl,]
4. Bî-‘âkl bulur mu tâc-ı ‘izzet
‘Âkl ile olur kemâl rengîn (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 10). [‘âkl,]
5. Terk eyle cünûnu hâr olma
‘Âkla heves etmesen yamandır (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 26). [‘âkla, -a]

6. Dil-i sevdâ-zedeye şâhib-i diliñ pend-i dil-bendidir
‘**Aklıñ** revişinde ber-devâm ol (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 2). [‘aklıñ, -ıñ]
7. Tez ‘**aklıma** geldi var bir nâm
Anıñla olur merâm itmâm (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 27). [‘aklıma,]
8. Kim görse der elbet Allah Allah
Ne hâne ki oldu ‘**akıldan** dūr (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 7). [‘akıldan, -dan]
9. Bir bâdedir ol ki ‘**akl** peydâ
Eyler ki bu ‘akla uymaz aşlâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 22). [‘akl,]
10. Gönjünü görür cünûn-ı bî-tâ
‘**Aklımı** serâsime hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 39). [‘aklımı, -ımı]
11. Geh ‘âşıkı zemm edek tamâmî
Geh medh-i kemâl ü ‘**akıldan** dem (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 23). [‘akıldan, -dan]
12. Bunda kamu ‘**akl** beste-lebdir
Ol tâ’ife etdiler mübâhis (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 33). [‘akl,]
13. Bir ‘âşık-ı bî-bedeldi Mecnûn
Nisbet aña ‘**aklda** Felâtûn (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 33). [‘aklda, -da]
14. Ol cümle kemâlden oldu mehcûr
Kâmil mi olur ki ‘**akıldan** dūr (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 28). [‘akıldan, -dan]
15. Şanma beni bî-makâl ü lâlim
Ger ‘âlemi ‘**aklda** cünûnam (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 17). [‘aklda, -da]
16. Kim vermişem ‘**aklımı** nigâre
Lâkin bilirim sözünü kâmil (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 28). [‘aklımı, -ım, -ı]
17. Var ‘**aklıñ** eger alursañ ‘ibret
Ol kışşa ne kışşa Şeyh Şan’ân (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 31). [‘aklıñ, -ıñ]
18. Ne ‘**akl** bulur vü ne kemâli
Bî-câ yere gezme olma Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 11). [‘akl,]
19. Ol kâr ki zâhir oldu pîre
‘**Aklına** erişdi bâd-ı hayre (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 38). [‘aklına, -ı, -na]
20. Kalmadı elinde ‘**akl** u zâbiť
Oldu kamu emr ü nehy sâkıť (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 9). [‘akl,]
21. Bir vakt ki şeyh geldi ‘**akla**
Şıgmaz ğamı biñ hikâye nakle (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 35). [‘akla, -a]
22. Ol dem dedi ‘**akl** oldu hem-dem
Mañv oldu şiyâk geldi ol dem (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 17). [‘akl,]
23. Ger var ise ‘**aklıñ** ey ey harîdâr
Al dest-i makâlîmi ne kim var (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 25). [‘aklıñ, -ıñ]
24. ‘Aşk eyledi ‘**akıldan** kenâre
Şahrâya şalup kılup avâre (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 17). [‘akıldan, -dan]
25. Mânî’-i kemâl-i mübtelâdır
‘**Akl** ‘âşıkâ ‘ârdır hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 10). [‘akl,]
26. Şehdiñ işi özge naklıñ özge
‘**Akl** ile olur merâm-ı dünyâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 16). [‘akl,]
27. ‘Uşşâk merâme vâsıl olmaz
‘Aşkıñ işi özge ‘**aklıñ** özge (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 14). [‘aklıñ, -ıñ]
28. Nâsih ki kelâmı tahkik etdi
Künhine anıñ ki ‘**akl** yetdi (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 34). [‘akl,]
29. Bir lahza dudağım andan ayru
Olmaz bes olur mu ‘**akl** bende (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 14). [‘akl,]

30. Söylesem eger ki anı ma'zûr
Bu güft ü şenîd **'ağldan** dûr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 29). [**'ağldan**, -dan]
31. Mecnûn saña uymaz ol ki Leylî
Gördü anı verdi **'ağl** u meyli (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 14). [**'ağl**,]
32. 'Ağl ile olur kemâl-i âdem
'Ağl ile işiñ esâsı muhkem (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 33). [**'ağl**,]
33. 'Ağl ile olur kemâl-i âdem
'Ağl ile işiñ esâsı muhkem (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 34). [**'ağl**,]
34. Bes bu iki 'âşıkân-ı ma'zûr
Kim kılsa degildir **'ağldan** dûr (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 24). [**'ağldan**, -dan]
35. 'Ağlıñ dağıdup özüñ şaşırma
Vâdî-i melâmete düşürme (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 31). [**'ağlıñ**, -ıñ]
36. 'Ağl ile kemâle oldu vâşıl
Sen imdi gel ey 'âzîz-i kâmil (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 25). [**'ağl**,]
37. 'Ağl ile kemâli eyle hâşıl
'Ağl olmasa 'aşğdan ne hâşıl (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 27). [**'ağl**,]
38. 'Ağl ile kemâli eyle hâşıl
'Ağl olmasa 'aşğdan ne hâşıl (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 28). [**'ağl**,]
39. Hañ olmasa meşğden ne hâşıl
Her kârıñ esâsı **'ağldandır** (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 30). [**'ağldandır**, -dan, -dır]
40. Ol yerde olur mu **'ağl** sersem
Elbette firâr eyler ol dem (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 39). [**'ağl**,]
41. Cân u dile dâ'im ola hem-dem
'Ağlıñ başına urar dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 38). [**'ağlıñ**, -ıñ]
42. Ol vañt ki **'ağl** oldu sersâm
İdrâkini aldı 'aşğ fercâm (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 27). [**'ağl**,]
43. 'Ağl olmadı 'aşğ oldu derrâk
Anıñ ile 'aşğ eyler idrâk (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 29). [**'ağl**,]
44. 'Ağlıñ yeri ey 'âzîz bende
Yokdur diyen er çe var sende (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 1). [**'ağlıñ**, -ıñ]
45. Söylersen eger ki yokdur **'ağlıñ**
Kandan saçılır bu nağl ü nağlıñ (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 19). [**'ağlıñ**, -ıñ]
46. 'Ağlıñ yok eger nedir bu güftâr
Şerh eyle bu sırrı eyle tekrâr (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 21). [**'ağlıñ**, -ıñ]
47. 'Ağlıñ kim olur özüñde sersâm
Sersâmlık ile olmaz iş tam (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 39). [**'ağlıñ**, -ıñ]
48. 'Âlemde ki böyle gevher olmaz
'Âlemde ki **'ağl** özge cevher (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 42). [**'ağl**,]
49. 'Ağlıñ revişinde pâydâr ol
İkrâra göre saña naşîhat (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 3). [**'ağlıñ**, -ıñ]
50. 'Ağl ile olur kemâl hâşıl
Mâl ile olur menâl hâşıl (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 3). [**'ağl**,]
51. Bir kâr-ı 'abes bu emr-i müşkil
Anıñ ile gelmez **'ağla** bî-dil (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 21). [**'ağla**, -a]
52. Bî-kayd-ı ferâset-i ğam oldum
'Ağlıñ başına ayağ çaldım (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 40). [**'ağlıñ**, -ıñ]

'ağl-: Düşünme, anlama ve kavrama gücü, us.

1. Pendimi işit naşîhatim tüt
Cem‘ eylegil ‘**aklı** şöhetim tüt (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 2). [‘aklı, -ı]
2. Terk eylemek ‘**aklı** kâr-ı müşkil
Erbâb-ı hasûduñ ağzın açma (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 15). [‘aklı, -ı]

‘aklı başda: Akli başında olmak, akıllı olmak.

1. Zîrâ bu degildir ‘**aklı başda**
Sermâye-i ‘akldır ‘**aklı başda** (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 6). [‘aklı başda, -]
2. Zîrâ bu degildir ‘**aklı başda**
Sermâye-i ‘akldır ‘**aklı başda** (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 5). [‘aklı başda, -]

‘akla: Akıl.

1. Bir bâdedir ol ki ‘akl peydâ
Eyler ki bu ‘**akla** uymaz aşlâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 23). [‘akla,]

‘aklı dolaşup: Kafası karışmak. Akl-ı selim hareket düşünememek.

1. Cân u dil ile ki oldu mâ’il
‘**Aklı dolaşup** ki oldu zâ’il (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 32). [‘aklı dolaşup, -]

‘aklı gitdi: Kendini kaybetmek, delirmek, bilincini yitirmek.

1. Ol ‘âşık-ı derd-mend-i sâde
Düşdü yere ‘**aklı gitdi** bâda (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 32). [‘aklı gitdi, -]

‘aklı gitdi: Şaşırarak.

1. Kaşr eyleyeyim hikâye nakli
Çün kim anı gördü gitdi ‘aklı (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 8). [‘aklı gitdi, -]

‘aklı-ı lokmân: Lokman akli.

1. Ger olsa bu demde ey ‘azîzân
Eflâtun Aristo ‘**aklı-ı Lokmân** (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 36). [‘aklı-ı lokmân, -]

‘aklı-ı pür-fünûn: Bilgin akıl.

1. Güftârına böyle ola meftûn
Kâbil ola ‘**aklı-ı pür-fünûnu** (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 20). [‘aklı-ı pür-fünûnu, -u]

‘aklı vü nakli: Akıl ve söz.

1. Meyhâne-i ‘aşk u zevki tutdum
‘**Aklı vü nakli** tamâm unuttum (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 40). [‘aklı vü nakli, -]

‘aklı zâyilem: Delilik, deli olma.

1. Ne mestem ü ne cünûnam ammâ
Bir yâr için ‘**aklı zâyilem** ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 22). [‘aklı zâyilem, -]
2. Ne mestem ü ne cünûnam ammâ
Bir yâr için ‘**aklı zâyilem** ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 23). [‘aklı zâyilem, -]

‘aklım: Akılım.

1. Gördüm anı böyle mâ'il oldum
'Aklım dolaşup ki zâ'il oldum (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 34). ['aqlım,]

'aqlım dolaşup: Aqlın karışması.

1. Bilmem ne edem ki câna geldim
'Aklım dolaşup emâna geldim (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 8). ['aqlım dolaşup, -]

'aqlın dağıdup: Kafayı yemek, delirmek, aqlını kaybetmek.

1. 'Aqlın dağıdup cünûn olurdu
Mecnûnluğû gûnagûn olurdu (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 6). ['aqlın dağıdup, -]

'aqlın yitirüp: Aqlını kaybetmek.

1. 'Aqlın yitirüp olurdu zâ'il
Ne hân bâkan olurdu hayrân (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 29). ['aqlın yitirüp, -]

akrân: Bir yaşta veya bir rütbede olanlar.

1. Akrân içinde hor kılma
Gerçi degilem sezâ bu kâre (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 17). [akrân,]
2. Akrânım içinde hâr kılma
Bî-kadr ü bi-i'tibâr kılma (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 19). [akrânım, -ım]
3. Akrânına ol kemâlde fâ'ik
Elbette iştmişin ki Lokmân (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 17). [akrânına, -ı, -ı, -a]

akrân-ı zamân: Zamanın akranları.

1. Akrân-ı zamâna fâ'ik olgil
Artık ne diyem kemâl-i 'âlin (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 5). [akrân-ı zamâna, -a]
2. Ol vaşflar ile şâ'ik oldu
Akrân-ı zamâna fâ'ik oldu (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 24). [akrân-ı zamâna, -a]

'aks: Yansıma.

1. Dâreynde her ne var bû ter
'Aksidir anı ze-şems ezhar (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 36). ['aksidir, -idir]

'aks oldu: Belli bir iz bırakmak.

1. Cılve-i tecelli geldi başa
'Aks oldu kazıyye geldi hûşa (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 32). ['aks oldu, -]

âl: Kırmızı.

1. Al câm-ı dilârâyı çek bâde-i sevdâyı
Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek 'işret (Nigârname, Gazel 1, Mısra 14). [al,]
2. Hamdâne gerek güftâr şükrâne gerek kirdâr
Bu ni'meti 'uzmâya elbette gerek himmet Al câm-ı dilârâyı çek bâde-i sevdâyı
(Nigârname, Gazel 1, Mısra 13). [al,]
3. Ger var ise 'aqlı ey ey harîdâr
Al dest-i mağâlimi ne kim var (Nigârname, Gazel 23, Mısra 26). [al,]

4. Hâk-i pâ-yı server-i **âl-i** ‘abâdır menzirim
Şoḥbetim taḥdîs-i ni‘met yoksa bir kârım benim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 71*). [*âl-i,]*
5. Bir tâze hikâyeti edâ et
Al kilki ele kitâbet eyle (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 15*). [*al,]*
6. İkrâm demidir **al** piyâle
Fevt eyleme düşme kıl u kâle (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 4*). [*al,]*
7. Ol hânı alup miyâne verdim
Aldım üzerinden **al** niḳâbı (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 14*). [*al,]*
8. Ol zübde-i **âl** etdi inşâf
Etmedi anıḳla özge bir lâf (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 8*). [*âl,]*
9. Geh zülfünü eyledi perîşân
Geh yüzüne dökdü gözden **al** kan (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 42*). [*al,]*
10. Al kan döküp kana boyandı
Bî-kesligi tîri dikdi câna (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 8*). [*al,]*

âl: *Almak, tutmak.*

1. Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd
Eylemez sûd baḳa çây-ı Hâkâri n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 10*). [*alamaz, -a, -maz]*
2. Gör neler eyledi ol âteş-i yâri n’ideyim
Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 9*). [*alamaz, -a, -maz]*
3. Yâ kâm-ı dilim **alırım** elbet
Her birisi ‘âşîkâne hoşdur (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 8*). [*alırım, -ırım]*
4. Bu seyr ü seyâḫat içre mevtim
Yâ kâm-ı dilim **alırım** elbet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 9*). [*alırım, -ırım]*
5. Almaz dile ğayr-i güft ü gûyı
Bâ-fikret-i yâr der-sühendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 18*). [*almaz, -maz]*
6. Nem var ise **al** velâkin ‘aşkıım
Alma ki odur binâ-yı meşkıım (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 27*). [*al,]*
7. Al cânımı bî-merâm kıılma
Öldür beni bî-imâm kıılma (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 25*). [*al,]*
8. Hem senden **alır** kâmûsı tâbı
Ey pâdişeh-i bülend-pâye (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 33*). [*alır, -ır]*
9. Ne çâre ki yok mezâkıım **alan**
Söyleşmeye yok mecâlîm ey cân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 9*). [*alan, -an]*
10. Aldım ele kilki-i hoş-revânı
Meydâne getürdim esb-i cânı (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 14*). [*aldım, -dı, -m]*
11. Peymâne-i bâde-i feraḫ-sâz
Aldım ele sâkıniḳ ayağıın (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 14*). [*aldım, -dı, -m]*
12. Verdi baḳa bir heves şîrîn-ter
Aldım ele kilki-i ‘aşkı-ı hoş-ter (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 15*). [*aldım, -dı, -m]*
13. Aldım ele cân şâd u hürrem
Serşâr piyâleḳi ki aldım (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 24*). [*aldım, -dı, -m]*
14. Aldım ele cân şâd u hürrem
Serşâr piyâleḳi ki **aldım** (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 25*). [*aldım, -dı, -m]*
15. Bir nazm bulunmaz ey birâder
Her kim ki **alır** güherleriḳden (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 19*). [*alır,]*

16. Aldım elime peyâm yazdım
Bir tırfa gâzel ki etdi inşâ (Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 8). [aldım, -dı, -m]
17. Bilmez özün ol hayâle dalmış
Etrâfını baîr-ı hayret **almış** (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 32). [almış, -mış]
18. Ammâ ki ne çâre neyleyem âh
Almış beni bir Nigâr-ı dil-hâh (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 28). [almış, -mış]
19. Kim görse verir şu'ûra hayret
Hayret **alır** anı ol zamânda (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 19). [alır, -ır]
20. Bir deste gülü araya **aldım**
Anı ki miyân-ı hâne şaldım (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 13). [aldım, -dım]
21. V'ey rûh-ı şîrinim ey revânım
Al bâdeyi nûş eyle her -dem (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 14). [al,]
22. Takrîr edeyim ki hıfz eyle
Al sîneçe lahza lahza söyle (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 12). [al,]
23. Geh gögsün **alup** tekellüm eyler
Geh söyler 'abes işe karışmañ (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 15). [alup, -up]
24. Algil bu gülü saña verim ben
Ammâ şu vaîyyetim ki hem sen (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 35). [algil, -gil]
25. Etrâfını **aldı** bi-nihâyet
Fermânım işitdiler hırâmân (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 26). [aldı, -dı]
26. Aldık araya gülü münâsib
Ol hançe içinde şem'e-dânlar (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 12). [aldık, -dık]
27. Etrâf-ı tamâmını **alup** hem
Uzanmaya şöhet-i mübâhis (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 36). [alup, -up]
28. Kim görse olur hüzünden âzâd
Ammâ ki seni **alup** elemeler (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 31). [alup, -up]
29. Ya'nî ele **al** piyâle gezdir
Ol dâfi'-i gam nevâle gezdir (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 14). [al,]
30. Ol hânı alup miyâne verdim
Aldım üzerinden al niķâbı (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 14). [aldım, -dı, -m]
31. Fermâna itâ'ate hem ol dem
Aldım ele kâse-i dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 6). [aldım, -dı, -m]
32. Ol hânı **alup** miyâne verdim
Aldım üzerinden al niķâbı (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 13). [alup, -up]
33. Ansız ne olursa boş emekdir
Ol dem ki **alup** gül-âb-ı cânı (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 38). [alup, -up]
34. Ender nazarımdadır hüveydâ
Her tarfa da her ikisin **aldım** (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 2). [aldım, -dım]
35. Odlara alışmış hayret **almış**
Deryâçe-i mât-ı mâta dalmış (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 34). [almış, -mış]
36. Zîrâ anı 'aşk-ı yâri **almış**
Zencîr-i cünûn bende şalmış (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 8). [almış, -mış]
37. Zabt eylemiş idi anı hayret
Almışdı cevânibin nedâmet (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 42). [almışdı, -mışdı]
38. 'Aşk **aldı** elinden ihtiyârı
Maîv oldu taḥammülü kararı (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 33). [aldı, -dı]
39. Ger var ise 'aqlı ey ey harîdâr
Al dest-i maķâlîmi ne kim var (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 26). [al,]
40. Kürsî-yi kemâlde bul kararı
Al pendimi ey dil-i Nigârî (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 38). [al,]

41. Anıñ gibi var çünki Leylim
‘Aqlın verüp ol şiyâkı **almış** (Nigârnâme, Mesnevi 125, Mısra 6). [almış, -mış]
42. Dîvâne-i şîrîn-kârîñ şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdâra cevâbı
Dîvâne-i ‘aşk **aldı** meydân (Nigârnâme, Mesnevi 130, Mısra 4). [aldı, -dı]
43. Zîrâ **alırım** o bûy-ı cânı
Bu sözden ebed uşanmak olmaz (Nigârnâme, Mesnevi 132, Mısra 6). [alırım, -ırım]
44. Nâ-çâr edeyim ki pend-i çendi
Güftâra **alam** çü kand-ı pendî (Nigârnâme, Mesnevi 133, Mısra 37). [alam, -am]
45. Pîr-i kühen-sâliñ dîvâne-i civân-merde pendî
Bâzâr-ı sühende **aldı** meydân (Nigârnâme, Mesnevi 134, Mısra 4). [aldı, -dı]
46. Her câm ile **aldı** cümle varım
Kalmadı kararım ihtiyârım (Nigârnâme, Mesnevi 137, Mısra 23). [aldı, -dı]
47. Etrâfını **aldılar** çü hâle
Bülbül gibi etdiler ki nâle (Nigârnâme, Mesnevi 138, Mısra 37). [aldılar, -dı, -lar]
48. Âyâ dediler nedir cevâbı
Ol lahza kamûsun **aldı** hayret (Nigârnâme, Mesnevi 140, Mısra 18). [aldı, -dı]
49. Almış anı yok be-cüz naşîhat
Senden dileriz ki o civânı (Nigârnâme, Mesnevi 140, Mısra 29). [almış, -mış]
50. Getirdi bu gördü ol dem anı
‘Aşk **aldı** anı cünûn oldu (Nigârnâme, Mesnevi 148, Mısra 38). [aldı, -dı]
51. Bu râh-ı Şîrînde yâr **alırım**
Yâhûd ölürüm ki nâm **alırım** (Nigârnâme, Mesnevi 151, Mısra 33). [alırım, -ırım]
52. Feryâd-künân dest-der-zed
Etrâfını **aldılar** çü hâle (Nigârnâme, Mesnevi 152, Mısra 4). [aldılar, -dı, -lar]
53. Al behre-i ter tebâbetimden
Emrâz-ı bedenden ol haber-dâr (Nigârnâme, Mesnevi 155, Mısra 13). [al,]
54. Gel yanıma imdi bî-bahâne
Al feyz-i kemâl hikmetimden (Nigârnâme, Mesnevi 156, Mısra 2). [al,]
55. Ol vâkt ki ‘aql oldu sersâm
İdrâkını **aldı** ‘aşk fercâm (Nigârnâme, Mesnevi 157, Mısra 28). [aldı, -dı]
56. Zenginliği ‘âleme tağılmış
Emvâl-i cihânı cümle **almış** (Nigârnâme, Mesnevi 173, Mısra 8). [almış, -mış]
57. Dîvâne-i şîrîn-kirdârîñ mâl-dâr-ı zer-güftâra cevâbı
Dîvâne-i mihr **aldı** meydân (Nigârnâme, Mesnevi 177, Mısra 2). [aldı, -dı]
58. Al yanına yana yana söyle
Böyle ki kazâdır ol ne çâre (Nigârnâme, Mesnevi 180, Mısra 21). [al,]
59. Bî-çâreyi ‘aşk-ı yâri **almış**
Deryâ-yı hayâl ü fikre şalmış (Nigârnâme, Mesnevi 180, Mısra 33). [almış, -mış]
60. Ol kışsa kamûya verdi teskîn
Ol kışsadan **aldı** cümle temkîn (Nigârnâme, Mesnevi 190, Mısra 26). [aldı, -dı]
61. Her harfdan **aldı** biñ naşîhat
Bir noktadan **aldı** bildi hikmet (Nigârnâme, Mesnevi 190, Mısra 3). [aldı, -dı]
62. Her harfdan **aldı** biñ naşîhat
Bir noktadan **aldı** bildi hikmet (Nigârnâme, Mesnevi 190, Mısra 4). [aldı, -dı]
63. Teskîn edemez bu güft ü gûda
Aldı anı hâb ol yukuda (Nigârnâme, Mesnevi 193, Mısra 2). [aldı, -dı]
64. Şehrâh-ı talebde gezdi her dem
Ol râh-neverd **aldı** meydân (Nigârnâme, Mesnevi 197, Mısra 6). [aldı, -dı]
65. Etrâfını **aldı** vehm ü dehşet
Şahrâ-yı talebde çok dolandı (Nigârnâme, Mesnevi 200, Mısra 12). [aldı, -dı]

66. Şâhen-şeh-i enbiyâ Muhammed
Tırma ayağ **al** şarâbı gezdir (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 6). [al,]
67. Her kimse ki ol yemm içre daldı
Sûzânı kadar ma'ârif **aldı** (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 35). [aldı, -dı]
68. Ol râhneverd fikre daldı
Fikret anı her yañeden **aldı** (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 25). [aldı, -dı]
69. Leb-bestedir anda mübtelâlar
Katl olsa eger biñ **al-i** a'lâ (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 24). [al-i, --i]
70. Bakmaz aña böyle kimse der kân
Biñ cân bir akçeye **alınmaz** (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 28). [alınmaz, -ın, -maz]
71. Yok âhiri karşısı **alınmaz**
Her çend celâle lâyıkam ben (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 17). [alınmaz, -ın, -maz]
72. Al kâseyi nûş kıl dem-â-dem
Ol kışşayı söyle şâd u bî-ğam (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 19). [al,]
73. Alam ele cân-ı pür-fünûnı
Bir nice nefes içem ki hâlât (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 41). [alam, -am]
74. Aldım ele dâmen-i tevellâ
El verdi baña halâvet-i dost (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 3). [aldım, -dı, -m]
75. Zîrâ işi bahşış-i ezeldir
Ger şûreten **almış** anı hayret (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 12). [almış, -mış]
76. Gördüm seni ey 'azîz el'ân
Almış seni hûb-ter beşâset (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 15). [almış, -mış]

al-: Almak, tutmak.

1. Bağ-ı süknâsı güzel cây-ı kararı ne güzel
Tırna-i târına cân verdi ki **aldı** bir yer (Nigârname, Gazel 24, Mısra 9). [aldı, -dı]
2. Bağ-ı süknâsı güzel cây-ı kararı ne güzel
Tırna-i târına cân verdi ki **aldı** bir yer (Nigârname, Gazel 24, Mısra 10). [aldı, -dı]
3. Nem var diyem ki ol benimdir
Alsañ diyem **alma** şol benimdir (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 16). [alma, -ma]
4. Nem var ise al velâkin 'aşkıım
Alma ki odur binâ-yı meşkim (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 28). [alma, -ma]
5. Kurbân olayım şiyâkıım **alma**
Bu yolda beni belâya şalma (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 21). [alma, -ma]
6. Etrâfımı **aldı** nâr-ı ülfet
Tâb eylemedim dedim ki eyvâh (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 21). [aldı, -dı]
7. Ol hâneyi gördüler ki bî-tâ
Her birini **aldı** hayret-i hûb (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 21). [aldı, -dı]
8. Böyle dedi etdi kaç'-ı şöhet
Güftârına **almadı** naşîhat (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 7). [almadı, --ma, --dı]
9. Bu râh-ı Şirinde yâr **alırım**
Yâhûd ölürüm ki nâm **alırım** (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 34). [alırım, -ır, -ım]

al ele: Ele almak, eline almak.

1. Fevt eyleme vakti ey şirîn cân
Al çengi ele tekellüm eyle (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 39). [al ele, -]

al elimi: Elini tutmak.

1. Erbâb-ı Hüdâya mübtelâyım

Al elimi ey esîr-i hayret (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 20*). [*al elimi, -*]

al kan: Kırmızı kan.

1. Ol menzile vâsıl olsa insân

Yanar cigeri gözünde **al kan** (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 30*). [*al kan, -*]

âl ü ashâb: Hz. Peygamber'in sülâlesi ve arkadaşları ile Resulullah'ı gören müminler.

1. Deryâ-yı şefâ'atınle sîrâb

Kıl bizi be-hakķ-ı **Âl ü aşhâb** (*Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 5*). [*âl ü aşhâb, -*]

a'lâ: Yüce.

1. Leb-bestedir anda mübtelâlar

Ķatl olsa eger biñ al-i **a'lâ** (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 24*). [*a'lâ,]*

2. Kendini görür vü gâh **a'lâ**

Mevlâlık eder gehî gedâlık (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 11*). [*a'lâ,]*

3. Ol kâmdan özge yokdur **a'lâ**

Bir kâmdır ol ki oldu bâlâ (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 6*). [*a'lâ,]*

alak: Almak, Doldurmak.

1. Bülbülden **alak** harâc u bâcî

Evşâf-ı güle vererek revâcî (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 12*). [*alak,]*

2. İdrâk kılup görek işini

Alak heme hüzn ü teşvişini (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 40*). [*alak,]*

3. Saz eyleyek eyleyek sürûdî

Geh çengi **alak** ele berâber (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 6*). [*alak,]*

4. Geh Mesneviden **alak** merâmî

Bir nice habîb şöbeti hûb (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 13*). [*alak,]*

5. Her yerden **alak** menâl ü mâlî

Devletle bulak mezâķ-ı hâli (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 37*). [*alak,]*

a'lâlig: Yücelik, mükemmellik.

1. Zîrâ ki anıñ maķâmı 'âlî

A'lâligına delîl ķâli (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 20*). [*a'lâligına, -ı, -na*]

âlâm: Elemler, acılar, üzüntüler.

1. Âlâmın evin yaķaķ tamâmı

Sûzân ile şi'r-i sûzanını (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 33*). [*âlâmın, -ı, -ı*]

2. Âlâmına yokdu hem nihâyet

Şahrâ-yı talebde çok dolaşdı (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 4*). [*âlâmına, -ı, -n, -a*]

'alâmet: İşaret, belirti, iz.

1. Dildâra ki maķviyyet bu ķâra **'alâmetdir**

Tevhîd-i haķîķatdır maķviyyet-i müştâķın (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 6*).

[*'alâmetdir, -dir*]

2. Cümle bu gülün kerâmetidir

Hûbluğunun ol **'alâmetidir** (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 38*). [*'alâmetidir, -i, -dir*]

[

3. Ağyâra uyup kenâre gitmek

Bî-hûşluğun **'alâmetidir** (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 2*). [*'alâmetidir, -i, -dir*]

‘alâmetdir: İşaret, belirti, iz.

1. Dildâra ki maḥviyyet bu kâra **‘alâmetdir**
Tevhîd-i ḥaḳîḳatdır maḥviyyet-i müştâḳın (Nigârname, Gazel 20, Mısra 7). [‘alâmetdir,]

‘alâmet-i ḥayy: Allah'ın alameti.

1. Tâ kim görüne **‘alâmet-i Ḥayy**
Ya‘nî ki gerek seyâḥat etmek (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 27). [‘alâmet-i ḥayy, -]

âlâmımı: Kederler, acılar.

1. Âlâmımı pâre pâre kıl sen
Luṭf eyle şürâḥi-i dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 26). [âlâmımı, -ım, -ı]

âlât: Vasıtalardan. Âletler.

1. Âlât o kimseye sezâ-vâr
Olur ki muḥabbeti yok ey yâr (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 5). [âlât,]
2. Her kimiñ ola vücûdı sevdâ
Âlâta muḥabbet etmez aşlâ (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 22). [âlâta, -a]

aldan: Aldanmak, kanmak.

1. Aldanma ki mâr-ı pür-cefâdır
‘Arz eyleyim imdi sarḡa ey yâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 15). [aldanma, -ma]

aldana: Aldanmak, kanmak.

1. Ola ki cünûn-ı mülkü mâla
Aldana heves ede menâle (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 12). [aldana,]

aldat: Aldatmak.

1. Çok kesleri mülk ü mâl-ı dünyâ
Aldatdı ki oldu kârı ber -pâ (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 16). [aldatdı, -dı]

aldı ele: Tutmak, eline almak.

1. Atdı yine bir âteş aşḥâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 19). [aldı ele, -]

aldı elin: Eline almak.

1. Dut seyr ile ey ‘azîz-i hoş-dil
Aldı elin ol cünûn merâma (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 24). [aldı elin, -]

aldığı: Almak, tutmak; yerleştirmek.

1. Yâ ḡayrden **aldığın** şadâyı
Her ne ki bu yolda oldu zâhir (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 1). [aldığın, -ın]

‘alele: En yüksek, en ali, en yüce.

1. Ḥaḳḳâni evidir ol **‘alele** ḥaḳ
Ḥaḳḳâni evidir ol hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 24). [‘alele,]

‘alel-hak: *Şu gerçek ki.*

1. Bir vakt ki çâkerim **‘alel-hak**
Bu güft vü gûda iken ol hem (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 11*). [*‘alel-hak,]*

‘alel-hakk: *Sonsuzluk.*

1. Ağyâr ‘adem kamû **‘alel-hakk**
Hâlikdır o yerde cümle eşyâ (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 7*). [*‘alel-hakk,]*

‘âlem: *Evren, kainat.*

1. ‘Âlem-i ma‘nide ceh ceh-zen-i şeydâları var
Bûsitân-ı ezeliñ ol gülü zîbâ-teridir (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 2*). [*‘âlem-i, --i]*
2. ‘Âlemde şehîrdir bu ma‘na
Ammâ yine isterem dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 13*). [*‘âlemde, -de]*
3. Ser-pâ heme **‘âlem** ehl-i hayrân
Bildim seni lîk hayretim vâr (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 14*). [*‘âlem,]*
4. İhsân et nûr-ı lâ-yezâli
Hayretdeyem ey Hüdâ-yı **‘âlem** (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 11*). [*‘âlem,]*
5. ‘Âlemde olan vücûd-ı zıllî
Asliyle fûrû‘ berâber olmaz (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 36*). [*‘âlemde, -de]*
6. ‘Âlem seniñ ile şâd ü hürrem
Zîrâ ki sen evvel-i cihânsıñ (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 17*). [*‘âlem,]*
7. Ey mâye-i nûr-ı çeşm-i bîniş
Olmazdı sen olmasaydıñ **‘âlem** (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 22*). [*‘âlem,]*
8. Sensin hemîn nidâ-yı **‘âlem**
Ey hulûk-ı ‘azîm ü hilâti pâk (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 33*). [*‘âlem,]*
9. Ne müjde olur ne cennetistân
Bu **‘âlem** içinde cümle **‘âlem** (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 23*). [*‘âlem,]*
10. Revnak-şiken-i cihânıñ oldur
Bil anı bu **‘âlem** içredir ol (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 17*). [*‘âlem,]*
11. Ol şâh bu **‘âlem** añaadır kûl
Ol olmasa olmaz idi **‘âlem** (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 18*). [*‘âlem,]*
12. Ol şâh bu **‘âlem** añaadır kûl
Ol olmasa olmaz idi **‘âlem** (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 19*). [*‘âlem,]*
13. Ol **‘âlem** içinde şâh-ı hûbân
Gördü beni oldu şâd ü handân (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 1*). [*‘âlem,]*
14. Ne gül ki o **‘âlemiñ** gülünden
Gelmişdi nigâr-ı nâzeninden (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 21*). [*‘âlemiñ, -i, -ñ]*
15. Böyle dedi ol ki var **‘âlem**
Bî-şûrb-i şarâb olmaz âdem (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 32*). [*‘âlem,]*
16. ‘Âlemde hemîn nigârı tûtdu
Anıñ içün isterem delini (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 23*). [*‘âlemde, -de]*
17. Mahşûş İlâhidir bu hânçe
Bir sofradır **‘âlem** içre bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 25*). [*‘âlem,]*
18. ‘Aşk olmasa elbet **‘âlem** olmaz
Bûlbüllerin aňlagil makâlin (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 37*). [*‘âlem,]*
19. Gelmedi bu **‘âlem** içre bir er
Terk eyle bu güft ü gûy-ı pendî (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 13*). [*‘âlem,]*
20. Tahkîk etdim eger ki **‘âlem**
Cem‘ olsa naşîhat etse her dem (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 15*). [*‘âlem,]*

21. 'Âlem ne ki var derd ü gamdır
İllâ ki şarâb-ı bî-elemdir (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 27). ['âlem,]
22. 'Âlemde ki dürlü dürlü zahmet
Bir bir ne ki var geldi gitdi (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 39). ['âlemde, -de]
23. Anla ki nedir bu derd-i sûzî
'Âlem heme 'aşkıdır ki hâlî (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 38). ['âlem,]
24. 'Âlemde bilâ belâya hem-dem
Ben gibi cihâna gelmeyen merd (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 37). ['âlemde, -de]
25. Bed-nâmlığa olur bu bâ'î s
'Âlemde kalır bu bed havâdis (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 16). ['âlemde, -de]
26. Kim gördü ki var böyle bir merd
'Âlemde ola cünûn-ı sermed (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 34). ['âlemde, -de]
27. 'Âlemde ki buldu şöhret ü şân
Erbâb-ı fûnûn bilir Felâtûn (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 19). ['âlemde, -de]
28. 'Âlemde bulamaz hiç bir er
Fevt eyleme vakti ey yegâne (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 39). ['âlemde, -de]
29. 'Âlemde merâmın eyle dem-sâz
Oldum ki seniñ işiñden âgâh (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 35). ['âlemde, -de]
30. 'Âlemde bulak mezâk-ı tâmı
'Ârif ü 'Amîk ü Edîbîñ (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 25). ['âlemde, -de]
31. 'Âlemde koyak bu tumturâkı
Geh Şâ'ib geh Hilâlden dem (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 41). ['âlemde, -de]
32. Dîvânelik eylemekdi bî-câ
'Âlem bilir 'aşk bir belâdır (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 36). ['âlem,]
33. 'Âlemde ki böyle gevher olmaz
'Âlemde ki 'aql özge cevher (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 41). ['âlemde, -de]
34. 'Âlemde ki böyle gevher olmaz
'Âlemde ki 'aql özge cevher (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 42). ['âlemde, -de]
35. 'Âlemde ne kâr var müşkil
Mâl ile olur o kâr hâşıl (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 25). ['âlemde, -de]
36. Zenginliği 'âleme tağılmış
Emvâl-i cihânı cümle almış (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 7). ['âleme, -e]
37. Mâl ile yakîndi ki gam olmaz
'Âlemde ki böyle hoş dem olmaz (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 2). ['âlemde, -de]
38. Mâl ile gezek edek seyâhat
'Âlemde süre şafâ-yı devlet (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 26). ['âlemde, -de]
39. 'Âlemde ki var şehr-i bî-pâ
Her birisi şehr-i hûb zîbâ (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 27). ['âlemde, -de]
40. Ol dilber-i bî-nümâ ki yokdur
Bir zerre gözüme gelmez 'âlem (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 32). ['âlem,]
41. Mâl-dâre dedi ki ey cefâ-kâr
Bu 'âleme gelmeden nedir kâr (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 6). ['âleme, -e]
42. Şehd-âbdır o şîrîn şîfâdır
Zîrâ bî-'aşk ender 'âlem (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 17). ['âlem,]
43. Olmaz bu cünûnuñ ender 'âlem
Şanma seni ferd şanma tenhâ (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 20). ['âlem,]
44. Yandırım oda bu çâr tākı
'Âlem yakılır bu nâra ammâ (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 16). ['âlem,]
45. Yandım kerem et amâna geldim
'Âlemde ki var her merâmın (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 24). ['âlemde, -de]

46. ‘Âlem bütün olmaz aña imdâd
Âteşlere ger yakarda her dem (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 19). [‘âlem,]
47. ‘Âlemleri anda beste der dem
Söylenmez eger yağar belâlar (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 21). [‘âlemleri, -ler, -i]
48. ‘Âlemde seniñ gibi fedâyî
Yokdur ki cihânda gelmiş ey merd (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 5). [‘âlemde, -de]
49. Bilmedi o yerde nist yâ hest
‘Âlem gözüne görünmez oldu (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 6). [‘âlem,]
50. Sensin heme ‘âleme pesende (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 1). [‘âleme, -e]
51. ‘Âlemlere şaldı şûr-ı hayret
Ben ne ki olam rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 19). [‘âlemlere, -ler, -e]
52. ‘Âlemde eger ki var eşyâ (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 32). [‘âlemde, -de]

‘âlem-: Evren, kainat.

1. Ol ‘âlemi seyr eder firâvân
Her bir tarafında şâd ü handân (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 34). [‘âlemi, -i]
2. Hem ‘âleme eyle anı zâhir (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 39). [‘âleme, -e]
3. Şalmış yine ol dil-i avâre
Devr eylerem ‘âlemi ne kim var (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 19). [‘âlemi, -i]
4. Yokdur bu misilde hân aşlâ
‘Âlemde ki yokdu böyle bir iş (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 5). [‘âlemde, -de]
5. Tedbîriñiz ‘âleme mübîndir
Te’sîriñiz ‘âleme yakîndir (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 23). [‘âleme, -e]
6. Tedbîriñiz ‘âleme mübîndir
Te’sîriñiz ‘âleme yakîndir (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 24). [‘âleme, -e]
7. Şanma beni bî-mağâl ü lâlîm
Ger ‘âlemi ‘ağlda cünûnam (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 17). [‘âlemi, -i]
8. Ağyâr olur mu başa hem-dem
Terk eyledim ‘âlemi be-âheng (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 34). [‘âlemi, -i]
9. İmdâd eder iseñ imdi yek-bâr
Seyr eylerim ‘âlemi ne kim var (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 13). [‘âlemi, -i]

‘âlem içinde ‘âlem: İnsân, âlem içinde, ondan bir parça olarak yaratılmıştır. İnsan âlemin özüdür.

1. Bu ‘âlem içinde var ‘âlem
İkbâli güzel aña gider hem (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 32). [‘âlem içinde ‘âlem, -]

‘âlemârâ: Dünyayı süsleyen.

1. Ey bâr-i Hüdâ-yı ‘âlem-ârâ
V’ey hüsne veren bu reng-i bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 41). [‘âlem-ârâ,]
2. Uyğuda aña şabûh-ı sevdâ
Bahş etdi Hüdâ-yı ‘âlem-ârâ (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 32). [‘âlem-ârâ,]

‘âlemem: Dünya, evren, kainat.

1. ‘Aşk ile leb-â-leb ‘âlemem ben
‘Aşk olmasa elbet âdem olmaz (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 35). [‘âlemem,]

‘âlemeyne: *Âlem, kâinat.*

1. Sensin hemin ‘âlemeyne gâyet
Kimdir saña ihtiyâcı yokdur (Nigârname, Gazel 4, Mısra 8). [‘âlemeyne,]
2. Ne rütbe-i ‘âlidir ki mahşûs
Sensin hemin ‘âlemeyne gâyet (Nigârname, Gazel 4, Mısra 9). [‘âlemeyne,]

‘âlemeyn-i mevlâ: *Mevla'nın iki alemi. (Dünya ve Ahiret).*

1. Halk eyledi ‘âlemeyn-i Mevlâ
Ey şâh-ı mu‘azzam u mükerrem (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 9). [‘âlemeyn-i mevlâ, -]

‘âlem-i: *Evren, kainat.*

1. Tâlib olamazsa lâubâlî
Ol ‘âlem-i ‘âlem-i Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 27). [‘âlem-i,]

‘âlem-i derd-i ‘aşk: *Âlem'in derdi ile aşk ile uğraşmak.*

1. Yüz tutdu cünûna dedi ey cân
V'ey ‘âlem-i derd-i ‘aşka sultân (Nigârname, Gazel 23, Mısra 20). [‘âlem-i derd-i ‘aşka, -a]

‘âlem-i derd-i ‘aşka: *Âlem'in derdi ile aşk ile uğraşmak.*

1. Yüz tutdu cünûna dedi ey cân
V'ey ‘âlem-i derd-i ‘aşka sultân (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 20). [‘âlem-i derd-i ‘aşka, -]

‘âlem-i gayb: *Gayb âlemi, görünmeyen, bilinmeyen âlem.*

1. Bu sofrâ içinde her ne kim var
Ol ‘âlem-i gaybidendir ey yâr (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 4). [‘âlem-i gaybidendir, -i, -den, -dir]
2. Mânend-i anı bulunmaz aşla
Ol ‘âlem-i gayb armağanı (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 27). [‘âlem-i gayb, -]

‘âlem-i hüdâ: *Allah âlemi. (Allah'tan hiçbir şey yokken).*

1. Tâlib olamazsa lâubâlî
Ol ‘âlem-i ‘âlem-i Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 27). [‘âlem-i hüdâyî, -yî]

‘âlem-i ma'nide: *Ma'na âlemi.*

1. Seyr kıl ol gülü kim bûy-ı tevellâları var
‘Âlem-i ma'nide ceh ceh-zen-i şeydâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 3). [‘âlem-i ma'nide, -]

‘âlem-i şeri'at: *Şeriat âlemi.*

1. Hem bir nice ‘âlem-i şeri'at
Hem bir nice kâmil-i tarîkat (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 7). [‘âlem-i şeri'at, -]

‘âlemler: *Evren, kainat, dünya.*

1. Gâfilleri eylediñ haber-dâr
‘Âlemlere doldu mahfî esrâr (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 13). [‘âlemlere, -e]

2. Ol olmasa gelmez idi Âdem
‘**Âlemlere** gerçi oldur ‘illet (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 21). [‘âlemlere, -e]
3. Bilmez mi ki ol Hüdâ-yı bî-tâ
‘**Âlemleredir** ‘atâsı deryâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 28). [‘âlemleredir, -e, -dir]

âlet: Âlet, araç.

1. Ol bâdelere gerekdir **âlet**
Uymazlar anâ ki ola nisbet (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 18). [âlet,]
2. Bes kâmil-i ‘aşk olanlar **âlet**
Elbet dilemez ki yokdu hâcet (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 13). [âlet,]
3. Yâ var te‘aşşukunda nokşan
Anıñ içün **âlete** atar cân (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 8). [âlete, -e]
4. Olmadı ki **âlete** mülâzım
Olmağ anadır cihânda lâzım (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 25). [âlete, --e]
5. Bes baña ne lâzım imdi **âlet**
Cânımda ki var iken bu hâlet (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 3). [âlet,]

âlet-i ‘aşk: Aşka bağlayan araçlar.

1. Ne **âlet-i ‘aşk** rağbetim var
Ne ğayr ile saz u şöhetim var (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 3). [âlet-i ‘aşk, -a]

âlet-i mezâk: Tatlı alet.

1. Her perdede var bir sitâyış
Bâtıl deme **âlet-i mezâk** (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 40). [âlet-i mezâk, -a]

‘alî: Yüce, ulu.

1. Bahş eylediler yakup sirâcı
Geh söylediler ‘**Alî** velîden (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 4). [‘ali,]
2. Geh mertebe-i velî ‘Aliden
Anıñla merâtib oldu ‘**âlî** (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 6). [‘âlî,]
3. Geh mertebe-i velî ‘**Aliden**
Anıñla merâtib oldu ‘âlî (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 5). [‘aliden, -den]
4. El-hamd ki ‘**âlisin** nesebde
Hem var ferâsetin hasepde (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 13). [‘âlisin, -s, -i, -n]
5. Kıymetleri ‘**âlî** sîm ü zerdîr
Ol tağlara dahl etdiñ ammâ (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 25). [‘âlî,]

âlî: Yüce, ulu.

1. Bilmez şehî tanımaz gedâyı
Bî-farğ yanında **âlî** ednâ (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 4). [âlî,]

‘âlî eyle: Yükseltmek, yüceltmek.

1. Bî-şüphe bulur kemâli ‘âlî
Ger ma‘rifet istesen naşîhat (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 3). [‘âlî eyle, -]

‘âl-i himmet: Çok gayretli.

1. Bahş eyler idi ey ‘**âl-i himmet**
El-kışsa güzeşte ‘âşıkânı (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 37). [‘âl-i himmet, -]

‘âli himmet: Çok gayretli.

1. Hem var çü sende **‘âli himmet**
Himmet ki seniñdi cümle devlet (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 11). [‘âli himmet, -
]

âl-i kirâm: Soylu ulu kimseler.

1. Ol hurşîd-i ‘âleme hüveydâ
Hem **âl-i kirâmına** şalâtı (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 30). [âl-i kirâmına, -ı, -na]
2. Hem **âl-i kirâmına** dem-â-dem
Aşhab-ı güzînine çenîn hem (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 38). [âl-i kirâmına, -ı, -
na]

‘âlî makâm: Yüce makam.

1. Ol **‘âli makâmda** eğleşen dil
Eyler mi o yerde ol tenezzül (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 21). [‘âlî makâmda, -
da]
2. Zîrâ ki anıñ makâmı ‘âlî
A‘lâhına delîl kâli (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 19). [‘âlî makâmı, -ı]

‘âlî menzilet: Yüce makam.

1. Ol deşt makâm-ı ma‘rifetdir
‘Âriflere **‘âlî menziletdir** (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 7). [‘âlî menziletdir, -dir]

âl-i muhammed: Hz. Muhammed'in ailesi.

1. Bahş eyledi meclise kemâli
Hem **âl-i Muhammedîñ** kemâlin (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 8). [âl-i
muhammedîñ, -i, -ñ]

‘âli pâye: Yüce makam.

1. Bahş etdi saña ki **‘âli pâye**
Bes imdi ayağa dur temennâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 17). [‘âlî pâye, -]

âl-i şahâbe: Sahabe soyu.

1. Bezm oldu ki şems kurdı hırmen
Geh **âl-i şahâbe** güft ü gûyın (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 36). [âl-i şahâbe, -]

‘âlî-himmet: Gayreti çok olan.

1. Şâyesten ola ey **‘âlî-himmet**
Raħm eyle melâl der melâle (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 17). [‘âlî-himmet,]
2. ‘Azm-i sefer eyle kim icâzet
Verildi saña ey **‘âlî-himmet** (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 7). [‘âlî-himmet,]

‘alîm: Bilgili, çok şey bilen, ilim sahibi, bilge.

1. Bî-bâdelerin birisi mağrûr
‘Âlim biri hem o şûfî-i kör (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 13). [‘âlim,]
2. Hep **‘âlim-i** şûfiye kıyâsı
Bu tâ’ifelerde zevk olmaz (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 17). [‘âlim-i, --i]
3. Derdiñe **‘alîmdir** hakîmdir
İmrâz veren verir devâsın (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 34). [‘alîmdir, -dir]

4. Gör neyledi aña ‘aşk-ı zâlim
Ta’n eyledi aña câhil **‘âlim** (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 22). [‘âlim,]
5. Çok **‘âlimi** mâl şaldı tağa
Çok zâhidi şaldı baş ayağa (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 21). [‘âlimi, -i]
6. Ne gam ne elem Hüdâ kerîmdir
Her derde **‘Âlîmdir** Hakîmdir (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 3). [‘âlîmdir, -dir]
7. Ahvâl-i zebûnuma **‘alîmsin**
Yok tâb u tûvân kuvvet-i cân (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 9). [‘alîmsin, -sin]

‘âlî-makâm: Makamı yüce, yüce makamlı.

1. Ey **‘âli-makâm** u ‘âli-sâye
Başdın ki kadem semâya sâye (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 18). [‘âli-makâm,]
2. Ey **‘âli-makâm** ü tâcî mi‘râc
Kimdir ki ola seniñle hem-tâc (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 36). [‘âli-makâm,]

‘âlimlig: Âlimlik.

1. Şalmış anı perde böyle derde
‘Âlimligidir anıñ hicâbı (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 29). [‘âlimligidir, -i, -dir]

‘âli-neseb: Soylu, soyu yüce.

1. Mümtâz-ı cünûn-ı âferîndir
Dîvâne-i muhabbete cenâb-ı şerîf-i **‘âli-nesebiñ** pend-i pesendânesidir (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 37). [‘âli-nesebiñ, -i, -ñ]
2. Pendiñ eser ü mehâr bende
Ol **‘âli-neseb** ki bu makâlî (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 35). [‘âli-neseb,]

alış: Alışkan olmak, uyuşmak.

1. Ol vâkt ki meşk-i ‘aşka düşdü
Odlara düşüp tamâm **alışdı** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 36). [alışdı, -dı]
2. Odlara **alışmış** hayret almış
Deryâçe-i mât-ı mâta dalmış (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 34). [alışmış, -mış]
3. Pervâne gibi dönüp tolandı
Şem‘ tek **alışdı** cümle yandı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 22). [alışdı, -dı]
4. Odlara tutuşdu özge bâbet
Odlara **alışdı** gâh-ı bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 24). [alışdı, -dı]
5. Ol vâkt ki meşk-i ‘aşka düşdü
Odlara düşüp tamâm **alışdı** (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 36). [alışdı, -dı]
6. Dîvâne-i ‘arş-nişîniñ vâ‘iz-i kürsî-güzîne cevâbı
Dîvâne yanup **alışdı** nâra (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 6). [alışdı, -dı]
7. ‘Arz eylediler ki mîzbâne
Böyle ki **alışdı** yana yana (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 5). [alışdı, -dı]
8. Sûzân ile söyledi ki cânım
Alışdı tutuşdu hânümânım (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 7). [alışdı, -dı]
9. Firkat oduna düşüp tutuşdu
Başdan ayağa yanup **alışdı** (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 36). [alışdı, -dı]

alış-: Alışkan olmak, uyuşmak.

1. Ya‘nî yine nây gibi tutuşmak
Sûzîş-i niyâz ile **alışmak** (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 39). [alışmak, -mak]

‘âli-sâye: *Yüce gölge.*

1. Ey ‘âli-makâm u ‘âli-sâye
Başdın ki qadem semâya sâye (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 18*). [*‘âli-sâye,]*

‘âli-ter: *Pek yüce.*

1. Vermiş saña ‘âli-ter makâmat
Ya‘nî ki makâm-ı bî-nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 23*). [*‘âli-ter,]*

‘ali-yi murtezâ: *Murtezâ Ali. (Hz. Ali).*

1. Ya‘nî ki ‘Ali-yi Murtezâdır
Ol menziliñ ehli dir fedâyî (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 4*). [*‘ali-yi murtezâdır, -dır]*

alıñ: *Alın.*

1. Alın elinize ey birâder
Ta‘zîm-i tarîkine ri‘âyet (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 25*). [*alıñ,]*

allah: *Allah.*

1. Çün hâne-i zikr-i âferîndir
Kim görse de söyler **Allah** Allah (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 8*). [*allah,]*
2. Çün hâne-i zikr-i âferîndir
Kim görse de söyler **Allah** Allah (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 8*). [*allah,]*
3. Bu seyr ü seyâhatden maflûb olur hâsıl
Şükr eylegil **Allaha** bî-ğaye ‘inâyetdir (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 7*). [*allaha, -a]*
4. Cânım **Allaha** senâ eyledi kârı ne güzel
Eylese nîm nazar mest-i firâvân eyler (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 2*). [*allaha, -a]*
5. Cânım **Allaha** senâ eyledi kârı ne güzel
Eylese nîm nazar mest-i firâvân eyler (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 3*). [*allaha, -a]*
6. Bu fetih saña Hâk etdi in‘âm
Allah seni muzaffer etdi (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 14*). [*allah,]*
7. Allahı severseñ et ‘inâyet
Bu bâbda söyle özge bâbet (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 28*). [*allahı, -ı]*
8. Allah kim olursa hem-dem
Ağyar elemi ni çekmez ol hem (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 9*). [*allah,]*
9. Gönülüm açıla diyem ki **Allah**
Ğam verme ferah ver ey şehen-şâh (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 14*). [*allah,]*
10. Allah dedim açıldı müşkil
Bülbül gibi söyledim ki gül gül (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 20*). [*allah,]*
11. Ol dem ki işitdi **Allah** adın
Terk eyledi ol kamû murâdın (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 31*). [*allah,]*
12. Peyğambere taşlih-i selâmı
Allah deyüp kamûsı durdu (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 16*). [*allah,]*
13. Bâ-nâm-ı ilâhi-i inâma
Allahdan etdiler kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 14*). [*allahdan, -dan]*
14. Söyleyelim **Allah** Allah **Allah**
İstimdâd (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 12*). [*allah,]*
15. Anıñla olur müdâm **Allah**
Zîrâ ki nazar-gâh-ı Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 10*). [*allah,]*
16. Meger sebebini vere **Allah**
Esrâr-ı dili edersen izhâr (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 3*). [*allah,]*

17. Kim görse diye ey **Allah** Allah
Ne şî'r-i şîrîn ne nazm-ı dil-hâh (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 17). [allah,]
18. Hayretle dedi ki **Allah** Allah
Allah baña bir 'inâyet eyle (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 26). [allah,]
19. Güftâr-ı şîrîn kerâmet eyle
Allah deyüp ayağa tırdu (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 28). [allah,]
20. Bak sen de revâc-ı iştiyâka
Esbâb-ı tarab ki söyler **Allah** (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 42). [allah,]
21. Şevkâne diyek dem-â-dem **Allah**
Rûhî ile Nâşîrîñ dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 29). [allah,]
22. Allahdan iste bir ricâ et
Ben de saña eyleyim du'âyı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 13). [allahdan, -dan]
23. Allahdan eyleyim ricâyı
Mevlâ seni eylesün mu'ammer (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 15). [allahdan, -dan]
24. Elbette eder icâbet **Allah**
Allah baña yâr olursa yârim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 38). [allah,]
25. Elbette eder icâbet **Allah**
Allah baña yâr olursa yârim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 39). [allah,]
26. Allah seniñledir be-her-câ
Beytül-hüzününde kıl ikâmet (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 22). [allah,]
27. Allahdan iste istikâmet
Ol yerde müdâm kıl kararın (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 24). [allahdan, -dan]
28. Bu müjdeyi kim işitdim ol dem
Şükr eyledim **Allaha** dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 2). [allaha, -a]
29. Bu nâr ile yandı cânım **Allah**
Sönmedi uşandı cânım **Allah** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 3). [allah,]
30. Bu nâr ile yandı cânım **Allah**
Sönmedi uşandı cânım **Allah** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 2). [allah,]
31. Şükr eyle Hüdâya kim kerîmdir
Allah denilere rahîmdir (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 36). [allah,]
32. Şanma ki fedâyı kâma ermez
Allah diyen merâma ermez (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 38). [allah,]
33. Merdûd-ı Hüdâdır ol ki her gâh
Allahdan istemez ki **Allah** (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 20). [allah,]
34. Allahdan istemek 'atâdır
Ağyardan istemek hatâdır (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 17). [allahdan, -dan]
35. Merdûd-ı Hüdâdır ol ki her gâh
Allahdan istemez ki Allah (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 20). [allahdan, -dan]
36. 'Acizligimi ki kıldım ikrâr
Allahdan oldu hem 'inâyet (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 40). [allahdan, -dan]
37. Allah şiyâkım efzun etdi
Güftârımı dürr-i meknun etdi (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 6). [allah,]
38. Allah 'inâyet eyle **Allah**
Güftâr-ı nihâyet eyle **Allah** (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 12). [allah,]
39. Allah bizi şafâda dâ'im
Tesliyye-i Muştâfâda kâ'im (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 32). [allah,]

allah allah: Şaşıрма ifade eden bir söz.

1. Yetmez mi seninle **Allah Allah**
Perverde-i hâş bir Hüdâsın (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 23). [allah allah, -]
2. Eyvâh ile dedim **Allah Allah**
Böyle kurulur binâ-yı 'âlem (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 23). [allah allah, -]
3. Yandıkça der idim **Allah Allah**
Ol dem baña söyledi hayâlîm (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 4). [allah allah, -]
4. Kim görse der elbet **Allah Allah**
Ne hâne ki oldu 'aıldan dûr (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 6). [allah allah, -]
5. Zîrâ ki misâli yok cihânda
Hayretle der oldum **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 21). [allah allah, -]
6. Söyleyelim **Allah Allah** Allah
İstimdâd (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 12). [allah allah, -]
7. Kim görse anı der **Allah Allah**
Hıfz eyle İlâhî bed-nazardan (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 14). [allah allah, -]
8. Oldu kamu dedi **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 1). [allah allah, -]
9. Hayretle dedi ki **Allah Allah**
Allah baña bir 'inâyet eyle (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 25). [allah allah, -]
10. Er dâdîma dedi **Allah Allah**
Fermânîzî kâbûl kıldım (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 39). [allah allah, -]
11. Her lahzâ der idiñ **Allah Allah**
Söyledi şîrîn şîrîn zebânîñ (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 21). [allah allah, -]
12. Bahş eyler idiñ revân-ı şîrîn
Hayretle der idiñ **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 34). [allah allah, -]
13. Oldum ki ta'accübâne her -gâh
Ezkâr-ı dilim der **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 38). [allah allah, -]
14. Efkâr-ı dilim der **Allah Allah**
Zîrâ ki bu kâr kâr-ı Hâkdır (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 39). [allah allah, -]
15. Luğf eyle diyem ki **Allah Allah**
Anıñla idem devâ-yı derdim (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 17). [allah allah, -]
16. Evrâdı bu idi gâh u bî-gâh
Ya'nî ki dem-â-dem **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 30). [allah allah, -]
17. Bu sözde iken işitdi nâ-gâh
Bir nâdi der idim **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 40). [allah allah, -]
18. Şükr eyleyek aña **Allah Allah**
Her lahzâ diyek ki gâh-bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 23). [allah allah, -]
19. Pervâne gibi sen eyle pervâz
Sûzişle deyin ki **Allah Allah** (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 17). [allah allah, -]

allah allah: Şaşırma, hayret gibi duyguları ifade ederken kullanılan bir söz.

1. Çün hâne-i zikr-i âferîndir
Kim görse de söyler **Allah Allah** (Nigârname, Gazel 8, Mısra 8). [allah allah, -]

allah bilir: Allah biliyor.

1. Dildârdan özge bilmezem ferd
Allah bilir ki özge yokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 20). [allah bilir, -]

allah dedi: Ya Allah demek || Allah'a şükretmek. Bir işe başlarken güç kazanmak için söylenen bir söz.

1. Seyr eyledi her taraf yügürdü
Allah dedi ki her ne gördü (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 39*). [*allah dedi, -*]

allah deyüp: *Allah demek.*

1. Allah deyüp şîrîn şîrîn hem
Meydân-ı mezâka girdi ol dem (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 4*). [*allah deyüp, -*]

allah deyüp rızâsın iste: *Allah deyip onun rızasını iste.*

1. Allah deyüp rızâsın iste
‘Aşkına girüp likâsın iste (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 4*). [*allah deyüp rızâsın iste, -*]

allah için: *“Allah hakkı için” anlamında yemin sözü; doğrusu, gerçekten.*

1. Bu kârdan özge etme zinhâr
Allah için et müdâm her dem (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 42*). [*allah için, -*]

allah ‘inâyet eyle: *Allah yardımcın olsun.*

1. Allah ‘inâyet eyle Allah
Güftâr-ı nihâyet eyle Allah (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 12*). [*allah ‘inâyet eyle, -*]

allaha itâ‘at eylesünler: *Allaha itâat etsinler.*

1. Hep emriñe tâ‘at eylesünler
Allaha itâ‘at eylesünler (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 30*). [*allaha itâ‘at eylesünler, -*]
2. Hep emriñe tâ‘at eylesünler
Allaha itâ‘at eylesünler (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 30*). [*allaha itâ‘at eylesünler, -*]

allahdan: *Allah.*

1. Allahdan özge etme yârîñ
Verdi ki teselli mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 26*). [*allahdan,]*
2. Allahdan erdî hem ‘inâyet
Bahş eyledi hûb-ter feşâhat (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 12*). [*allahdan,]*
3. Ey bülbül-i gülistân-ı sevdâ
Allahdan eylegil temennâ (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 9*). [*allahdan,]*

allahdan istedik: *Allah'tan istemek.*

1. Ger var ise edelim devâsın
Allahdan istedik şifâsın (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 6*). [*allahdan istedik, -*]

allahdan özge yok temennâ: *Allahtan başka isteğim yok.*

1. Allahdan özge yok temennâ (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 1*). [*allahdan özge yok temennâ, -*]

allahdan temennâ eylemek: *Allah'tan temenni(istek) beklemek.*

1. Hakkıñ seniñ ey gedâ-yı bî-tâ
Allahdan eylemek temennâ (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 6*). [*allahdan temennâ eylemek, -*]

allahı sever: *Allah için, Allah aşkına.*

1. Allahı sever ki bir şîrîn-ter
Eş'âra giriş ki nâzenîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 25*). [*allahı sever, -*]
2. Terk et gamı olmagil diger -gûn
Allâhı sever bu gece şâd ol (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 39*). [*allâhı sever, -*]

allahı sever: *Allah'ını seversen.*

1. Yandı ki vücûd-ı nâ-tüvânım
Allahı sever be-hâk-ı Aḥmed (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 4*). [*allahı sever, -*]
2. Luṭf et ki kuluṅ niyâz-bâzdır
Allâhı sever yine meded kıl (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 27*). [*allâhı sever, -*]
3. Allahı sever ben-i zebûna
Luṭf eyle şarâb-ı gûna gûna (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 29*). [*allahı sever, -*]
4. Allahı sever baṅa meded kıl
Ammâ ne meded ki bî-'aded kıl (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 18*). [*allahı sever, -*]

allahı sever şefâ'at eyle: *Allah'ını seversen şefa'at et.*

1. Allahı sever şefâ'at eyle (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 42*). [*allahı sever şefâ'at eyle, -*]

allahı seversen: *Allah için, Allah aşkına.*

1. Ger var ise derd-i 'aşka dermân
Allahı seversen eyle el'ân (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 8*). [*allahı seversen, -*]

almaz dile: *Ağza almamak.*

1. Bu kâr ile mest-i Kûhkendir
Almaz dile gayr-i güft ü gûyî (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 17*). [*almaz dile, -*]

alsa: *Almak, kabul etmek.*

1. Alsaṅ ne ola ki cân seniṅdir
Nem var benim revân seniṅdir (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 11*). [*alsaṅ, -ḡ*]
2. Nem var diyem ki ol benimdir
Alsaṅ diyem alma şol benimdir (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 16*). [*alsaṅ, -ḡ*]

âlûde-i vehmi: *Korku karışmış. (gönlünün korkuyla kaplamış anlamında).*

1. Âlûde-i vehmi bî-keder kıl (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 41*). [*âlûde-i vehmi, -*]

âlûfte olur: *Alışkın olmak.*

1. Âlûfte olur vişâl-i 'âşık
Âlûfte olur kemâl-i 'âşık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 15*). [*âlûfte olur, -*]
2. Âlûfte olur vişâl-i 'âşık
Âlûfte olur kemâl-i 'âşık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 16*). [*âlûfte olur, -*]

âlûfteli: *Alışkanlık II düşkünlük.*

1. Âlûfteligim eger belâdır
Zâhir veli derdime şifâdır (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 13*). [*âlûfteligim, -*]

alursa: *Almak.*

1. Var ‘aqlıñ eger **alursañ** ‘ibret
Ol kıışsa ne kıışsa Şeyh Şan‘ân (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 31). [alursañ, -ñ]

a‘mâ: *Kör.*

1. Görmez kevinı anıma zamâne
İdrâk eder mi şemsi **a‘mâ** (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 19). [a‘mâ,]
2. Anılar ki neden imiş bu **a‘mâ**
Bildiklerin unudur tamâmı (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 7). [a‘mâ,]
3. Elbet görünür tamâmı yâ Hû
A‘mâ degiliz dahi başîriz (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 4). [a‘mâ,]

amân: *Aman, bağış, bağışlama.*

1. Yandım kerem et **amâna** geldim
‘Âlemde ki var her merâmın (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 23). [amâna, -a]

amânı ister: *Merhamet istemek.*

1. Dâd eylerim isterim amânı
Kurtar bu gedâ-yı bî-nevânı (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 27). [amânı isterim, -im]

‘amel: *1. İş, fiil, kâr: amel-i sâlih. 2. İş işleme: sa'y ü amel. amelen işçe, amelce.*

1. Şafvetden uzak düşüp o kûfî
Kirdâr u kâr **‘amel** ne kim var (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 34). [‘amel,]
2. Dergâhına çâkeriz gedâyız
Fermâyış-i mîzbânla mihmânların **‘amel** etmeleri ve şâhenşeh-i dîvâne-gânı görmeleri
(Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 38). [‘amel,]
3. Bî-fâ‘ide kâr u bed **‘ameldir**
Gördüm seni saña ‘âşık oldum (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 27). [‘ameldir, -dir]

‘amîk: *16.yy divan şairi.*

1. ‘Âlemde bulak mezâk-ı tâmı
‘Ârif ü **‘Amîk** ü Edîbîn (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 26). [‘amîk,]

âmîn dedi: *Du‘a, ettikten sonra Allah katında kabul edilmesi için söylenen kelâm.*

1. Meşgûl olup du‘âya ol dem
Âmîn dedi ol cünûn-ı bî-gâm (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 34). [âmîn dedi, -]
2. Âmîn dedi cümle ‘âşıkâne
Od düşdü vücûd-ı mîzbâne (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 9). [âmîn dedi, -]

‘âmir: *Buyruk, komut, talimat, ferman.*

1. Etdi ki tamâma erdi şöhet
Cenâb-ı hâzret-i İmâm Hasana Mecnûn-ı **‘âmiriñ** cevâb-ı şavâbı (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 20). [‘âmiriñ, -i, -ñ]

âmîz: *Düşmek, koymak, .*

1. Olmazsa tel-i nigâra **âmiz**
Vaḥdet yolunu dutup tamâmî (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 15). [âmiz,]

ammâ: *Ancak, ama.*

1. Ne mestem ü ne cünûnam **ammâ**
Bir yâr için ‘aklı zâyilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 21). [ammâ,]
2. Ne mestem ü ne cünûnam **ammâ**
Bir yâr için ‘aklı zâyilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 22). [ammâ,]
3. Öyle bir ‘ıtr-ı güzel ‘anber-i sârâları var
Kimse idrâk edemez zâtını aşlâ **ammâ** (Nigârname, Gazel 10, Mısra 9). [ammâ,]
4. Kimse idrâk edemez zâtını aşlâ **ammâ**
Gerçi mahfi görünür müşk-i hüveydâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 10).
[ammâ,]
5. ‘Arızları şems-i berķ-i bârân
Kâkülleri hâş-ı güldür **ammâ** (Nigârname, Gazel 12, Mısra 11). [ammâ,]
6. Ol gözgü ne gözgü cân-nümâdır
Ol gözgü bir özge gözgü **ammâ** (Nigârname, Gazel 13, Mısra 3). [ammâ,]
7. Kâkülleri hâş-ı güldür **ammâ**
Kâmetleri servdir hırâmân (Nigârname, Gazel 13, Mısra 12). [ammâ,]
8. Ol gözgü ne gözgü cân-nümâdır
Ol gözgü bir özge gözgü **ammâ** (Nigârname, Gazel 14, Mısra 4). [ammâ,]
9. Ger evveli âteşdir **ammâ** şonu cennetdir
Ne meyl-i menâl eyle ne başka hayâl eyle (Nigârname, Gazel 17, Mısra 2). [ammâ,]
10. Âteş ki ne cennetdir ‘âşıklara ni‘metdir
Ağyâra göre zulmet **ammâ** ki talebkâre (Nigârname, Gazel 17, Mısra 13). [ammâ,]
11. Hurşîd-i hidâyetdir envâr-ı melâhatdır
Ey dil heme dem seyr et **ammâ** ne ki bir dem et (Nigârname, Gazel 17, Mısra 15).
[ammâ,]
12. Seyr eyle dilâ seyr et şahrâ-yı muhabbetdir
Ger evveli âteşdir **ammâ** şonu cennetdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 3). [ammâ,]
13. Ağyâra göre zulmet **ammâ** ki talebkâre
Hurşîd-i hidâyetdir envâr-ı melâhatdır (Nigârname, Gazel 17, Mısra 14). [ammâ,]
14. Ey dil heme-dem seyr et **ammâ** ne ki bir dem et
Bu yolda kalırsan ger bir özge nedâmetdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 16). [ammâ,]
15. Toymaz ebedî her kim sûzân-ı firâvândır
El-‘acz ‘anî’l ‘irfân ‘irfândır ol **ammâ** (Nigârname, Gazel 18, Mısra 13). [ammâ,]
16. Toymaz ebedî her kim sûzân-ı firâvândır
El-‘acz ‘anî’l ‘irfân ‘irfândır ol **ammâ** (Nigârname, Gazel 18, Mısra 14). [ammâ,]
17. Ammâ ki senin kârın her lahza temennâdır
Dildâr-ı sitignâda müştâk-ı niyâzişde (Nigârname, Gazel 19, Mısra 6). [ammâ,]
18. Lezzet veli bî-tâdır keş-şems hüveydâdır
Der-nâz olur cânân **ammâ** ki niyâz-bâzân (Nigârname, Gazel 19, Mısra 19). [ammâ,]
19. Nâzın yeridir nâz-ı dildâr eder cevân
Ammâ ki senin kârın her lahza temennâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 7). [ammâ,]
20. Der-nâz olur cânân **ammâ** ki niyâz-bâzân
Gülzâr-ı niyâzişde ceh ceh-zen-i şeydâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 20). [ammâ,]
21. Ser-mest güler oynar güyâ şeh-i devrândır
Gerçi ki güler oynar hayret-zedeler **ammâ** (Nigârname, Gazel 21, Mısra 11). [ammâ,]
22. Gerçi ki güler oynar hayret-zedeler **ammâ**
Dîvâne değil zîrâ sermest-i mey-i ândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 12). [ammâ,]
23. Ammâ bilirim menzil etmiş heme lâ içre
Şahrâ-yı fenâdır bu bu yerde ki lâ olmaz (Nigârname, Gazel 22, Mısra 10). [ammâ,]

24. Ammâ bilirim menzil etmiş heme lâ içre
Şahrâ-yı fenâdır bu bu yerde ki lâ olmaz (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 11*). [ammâ,]
25. Zîrâ ki odur na'îm-i sermed
Ammâ baña el virüp firâvân (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 19*). [ammâ,]
26. Ammâ ki ümîdim ey kerem-sâ
İkrâmınadır velî dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 32*). [ammâ,]
27. İmdâd ele kim şikeste hâlem
Feyz-i hünerim 'ademdir **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 4*). [ammâ,]
28. Ammâ ki başa be-ğayr-i gâyet
Oldığı çü mâh âşikâre (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 11*). [ammâ,]
29. 'Âlemde şehîrdir bu ma'na
Ammâ yine isterem dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 14*). [ammâ,]
30. Şermendeligim füzündür **ammâ**
Tekye-gehim iltifât-ı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 1*). [ammâ,]
31. Ey sâki kerem demidir **ammâ**
Sûzânıma bahri kâfi şanma (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 13*). [ammâ,]
32. Bilmez degilem bilürem **ammâ**
Destimdedir ihtiyâr şanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 32*). [ammâ,]
33. Ol lahzâ kararı buldu **ammâ**
Meydâna getirdi bir mu'ammâ (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 13*). [ammâ,]
34. Ammâ ki ne çâre neyleyem âh
Almış beni bir Nigâr-ı dil-hâh (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 27*). [ammâ,]
35. Nakkâş revân ü kilik-i sevdâ
Ammâ ki ne zînet özge zînet (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 17*). [ammâ,]
36. Bir hân-serâ gerekdir **ammâ**
Olmaya cihânda misli bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 12*). [ammâ,]
37. Mizbân mihmân-ı rûhânîlere hânçe-i nûrânı müzeyyen vü müheyyâ eylemesidir
Ammâ ki ne hân bir mücellâ (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 3*). [ammâ,]
38. Ammâ ki bu bâde-i Hüdâyî
Bu bâde-i lutf-ı zül-'atâyî (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 20*). [ammâ,]
39. Evşâf-ı gülü edem dem-â-dem
Gül şöhet hûb-terdir **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 2*). [ammâ,]
40. Bülbül gibi söyledim ki gül gül
Ammâ ki ne gül bu özge güldür (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 18*). [ammâ,]
41. Nazm etdiği imdi bu gâzeldir
Ammâ ne gâzel güzel güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 17*). [ammâ,]
42. Vaşf-ı gülî nazm etdim **ammâ**
Bî-pây tüketmek olmaz aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 1*). [ammâ,]
43. İssî şovuka ne tâkatim var
Ammâ ki 'ilâcımdır hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 13*). [ammâ,]
44. Tâ ref' ola şekk ü fikr-i bâtil
Ammâ ki olan bu 'ilme tâlib (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 22*). [ammâ,]
45. Bu kâr iledir anı şürûru
Ammâ geh o har olup ki şûfî (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 32*). [ammâ,]
46. Her biri bir işe oldu meşgul
Ammâ deli her işi unuttu (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 22*). [ammâ,]
47. Ammâ ki ne gül cünûn gülüdür
Mecnûnlar anı ki bülbülüdür (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 23*). [ammâ,]
48. Ammâ ne deli cünûn-ı bî-tâ
Sen gibi cihânda yokdur aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 31*). [ammâ,]

49. Algil bu gülü saña verim ben
Ammâ şu vaşiiyetim ki hem sen (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 36*). [ammâ,]
50. Meydân-serâ ferahla tıldı
Ammâ yine gölge düşdü bir kâr (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 31*). [ammâ,]
51. Ammâ ki güzel güzel gerekdir
 Ol hâne-i mihr etdi cevân (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 4*). [ammâ,]
52. Ammâ ki güzeldi bî-bedeldir (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 8*). [ammâ,]
53. Yârâna erişdi başka hâlet
Ammâ ben-i haste derdi efzûn (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 13*). [ammâ,]
54. Kim görse olur hüzünden âzâd
Ammâ ki seni alup elemeler (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 31*). [ammâ,]
55. Ammâ baña etdigini bir an
 Görmedi cihânda hiç bir cân (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 8*). [ammâ,]
56. Nazmâne kelâm imdi lâzım
Ammâ ki kalem gama mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 11*). [ammâ,]
57. Rağm eyle baña baña meded kıl
Ammâ ne diyem ki bî-‘adet kıl (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 40*). [ammâ,]
58. Âyâ dediler bu nice âyet
 Mihmân-serâ güzeldir **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 3*). [ammâ,]
59. Gerçi hacilem yüzüm qaradır
Ammâ ki dahâletim şaşadır (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 25*). [ammâ,]
60. Ol bâbda hayli söz dediler
Ammâ bilürem ki pendî kınmaz (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 32*). [ammâ,]
61. Ey tab‘ giriş makâle **ammâ**
 Lâzım yine bir gâzel hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 13*). [ammâ,]
62. Edîğ görüne bu gizlû hâcet
 Maflûbuñuza erersiz **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 28*). [ammâ,]
63. Zîrâ o giyimden olmuş ‘üryân
Ammâ bu bedenden olmuş ey cân (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 21*). [ammâ,]
64. Keş-şems ne hâcet-i beyândır
Ammâ hesab ü nesebde tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 25*). [ammâ,]
65. Güftârıñızı edem naşîhat
Ammâ bilürem ki sûd etmez (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 33*). [ammâ,]
66. Ammâ ki işitmişem cünûnsağ
 Divânelik ile gûnagûnsağ (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 19*). [ammâ,]
67. Ammâ ne diyem kuşûr bende
 Başdan ayağa fûtûr bende (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 27*). [ammâ,]
68. Pür-nef‘a naşîhatiñi şâmil
Ammâ degilem ki pende kâbil (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 31*). [ammâ,]
69. Vermiş kamu varı bir nigâra
 Ol hatm-i naşîhat etdi **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 39*). [ammâ,]
70. Etmez bilirim kabûl **ammâ**
 Pinhân degil sözüm hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 1*). [ammâ,]
71. Ammâ bilürem birini kınmaz
 Bir akçeye bir sözümü şanmaz (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 9*). [ammâ,]
72. Ammâ deyim imdi var bir kâr
 Şâyeste-i sem‘ degilse ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 13*). [ammâ,]
73. Çün şehd-i lezîzi pek şîrindir
Ammâ ki şehir demi yakındır (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 26*). [ammâ,]

74. Her-çend o pîr ehl-i derddir
Ammâ ki bilirsin anı merddir (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 20). [ammâ,]
75. Ammâ ki saña ben oldum ‘âşık
 Oldum saña ey mehim mutâbık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 7). [ammâ,]
76. Zîrâ ben isem ki bir esîrem
Ammâ ne esîr bî-nazîrem (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 10). [ammâ,]
77. Her-çend ki zâhîren cünûndur
Ammâ ki fûnûn der fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 34). [ammâ,]
78. Ammâ yine eyleyim naşîhat
 Tutmaz ise de bu kâre himmet (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 37). [ammâ,]
79. İkrâra göre gerek sezâ-vâr
 Oldur ki edek naşîhat **ammâ** (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 2). [ammâ,]
80. Zîrâ ki bu yol çetindir **ammâ**
 Bî-râhnümûn gidilmez aşla (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 9). [ammâ,]
81. Pendâne sözün ki nâzenîndir
 Güftârına yokdu bir söz **ammâ** (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 36). [ammâ,]
82. Kıymetleri ‘âli sîm ü zerdîr
 Ol tağlara dahl etdiñ **ammâ** (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 26). [ammâ,]
83. Bî-râhnümûn olursa ‘âzîm
Ammâ ki benem benim refîkim (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 26). [ammâ,]
84. Ammâ ki ne çâre mîzbâna
 Her ne ki dediñse şâdıkhâne (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 19). [ammâ,]
85. Ammâ ne deyim ki Kays-ı mağbûn
 ‘Aşka ki şataşdı oldu Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 11). [ammâ,]
86. Yâ bu ki olur merâm-ı ‘uqbâ
Ammâ ki bu ‘aşk-ı reh-nümânîñ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 18). [ammâ,]
87. Ammâ ki murâdı maḥẓ Mevlâ
 ‘Aşkıñ hüner ü kemâlî bitmez (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 25). [ammâ,]
88. Ammâ ki şarâb ey civan-merd
 Merdâne verir sürûr-ı sermed (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 39). [ammâ,]
89. Ammâ deyim ey esîr-i sevdâ
 Sen gibi cünûn yokdur aşlâ (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 27). [ammâ,]
90. Erbâb-ı diliñ dili yakılmaz
Ammâ ki olan rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 27). [ammâ,]
91. Erbâb-ı dile ‘âzîm belâdır
Ammâ ki haṭâñı etdiñ ikrâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 37). [ammâ,]
92. İmdi saña düşdü kâr **ammâ**
 Bir kâr-ı yarar eyle hâlâ (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 18). [ammâ,]
93. Âhir ki tamâm oldu bitdi
Ammâ ki bu ‘aşk-ı pür-cefânîñ (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 2). [ammâ,]
94. İzhâr ile cümlesin kemâkân
Ammâ ki nihânı söyleyim ben (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 30). [ammâ,]
95. Ammâ ki ne çâre ey emîrim
 Pâ-bend esîr bir faķîrim (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 7). [ammâ,]
96. ‘Arz eylediler ki bu divâne
 Sen tek bu da bir civandır **ammâ** (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 26). [ammâ,]
97. Ruhsârî şîrîn kelâmı ahlâ
Ammâ anı ey ‘azîz hayret (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 28). [ammâ,]
98. Ol merd-i cünûn bakmaz **ammâ**
 İkrârımıza vefâdı güftâr (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 13). [ammâ,]

99. Olurdu sönerdi nâr-ı hicrân
Ammâ ki ben ol şikeste-hâlem (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 36*). [ammâ,]
100. Elbet geçerim bu cism ü cândan
Ammâ ki ne mümkün eyleyim terk (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 14*). [ammâ,]
101. Pendiñize eyler ol itâ‘at
Ammâ ki değil ki terk mümkün (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 14*). [ammâ,]
102. Ol kâr anıñ imânı olmuş
 İş böyledir **ammâ** pend lâzım (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 24*). [ammâ,]
103. Ammâ ki bu emr-i pende hizmet
 Lâzım bize eylemekdir elbet (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 25*). [ammâ,]
104. Etmış anı meşk-i ‘aşk üstâd
 Üstâd idi **ammâ** dağlar anı (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 20*). [ammâ,]
105. Ammâ (ki) o merd ya‘ni Ferhâd
 Dildâr yolunda k’oldu berbâd (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 17*). [ammâ,]
106. Bilmez değiliz biliriz **ammâ**
 Âhirde bu söz olur hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 11*). [ammâ,]
107. Ammâ ki biliñ değil divâne
 Çün güft ü şenîd ‘ârifâne (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 27*). [ammâ,]
108. Ammâ ki benim ki lâübâlim
 Müstağrak-ı ‘aşk-ı lâ-yezâlim (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 1*). [ammâ,]
109. Eş‘ârların ki gûn-a-gündür
 Eş‘ârına bir sözüm yok **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 4*). [ammâ,]
110. Maflûbuñu eylesün mü‘esser
Ammâ ki ne çâre mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 18*). [ammâ,]
111. Dîvâneyem **ammâ** var hûşum
 Bahşâyış-ı ‘aşk-ı hûş-ı gûşum (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 29*). [ammâ,]
112. Ol merd-i cünûna pend-i ahsen
Ammâ işidiñ ki çend güftâr (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 22*). [ammâ,]
113. Her birisi bâğ-i imândır
Ammâ ki benim murâdım el‘ân (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 28*). [ammâ,]
114. Ammâ ki ne çâre eyleyek biz
 Ey ehl-i temiz söyleyin siz (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 23*). [ammâ,]
115. Bizler çekeriz elemeler **ammâ**
 Mevlâ saña vermeye gam aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 38*). [ammâ,]
116. Hicrân elemi çetindi eyvâh
 Bilmez değilim bilirim **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 27*). [ammâ,]
117. Olursa baña olur bu gamlar
Ammâ ne edem kemend-i ülfet (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 35*). [ammâ,]
118. Ma‘zûr kılıñ benim ki ma‘zûr
 Bir özr kifâyet eyler **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 9*). [ammâ,]
119. Ammâ ki esîr-i bî-naẓîrim
 Zîrâ ki olur esîr-i derbend (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 12*). [ammâ,]
120. Bir yerden olur değil ki bend bend
Ammâ ki benem esîr ü zârem (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 15*). [ammâ,]
121. Tedbîr gerek bu kâra **ammâ**
 Böyle açılır bu müşkil âyâ (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 15*). [ammâ,]
122. Ammâ size eyleyim emânet
 İmdi baña el ki verdi fırkat (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 15*). [ammâ,]
123. Ammâ ki sen olmasan mezâhir
 Şevkâne gel imdi bir kıyâm et (*Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 12*). [ammâ,]

124. Gördü o cünûn-ı mübtelâyî
Ammâ ne belâ belâ-yı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 9*). [ammâ,]
125. Ammâ ne cefâ cefâ-yı bî-pâ
Her biri belâ-yı ‘âşıkândır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 10*). [ammâ,]
126. ‘Aşk oldu o dem belâ hüveydâ
Ferzend-i hüsündür ‘aşk **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 29*). [ammâ,]
127. Şahrâ-yı taleb tükenmez **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 1*). [ammâ,]
128. Ammâ ki haţar haţar da âfet
Âfetle belâ berâber olmaz (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 20*). [ammâ,]
129. Seyrim olur **ammâ** ‘âşikâne
Şâh-râh-ı talebde seyr ederdim (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 6*). [ammâ,]
130. Menzilleri tayy kıldı **ammâ**
Ne tayy şabâ hayâle beñzer (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 4*). [ammâ,]
131. Ammâ ki fûnûn der-fûnûndur
Ağyâra anıñ ki meyli yokdur (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 29*). [ammâ,]
132. ‘Aşk dedigîñ cehennem **ammâ**
Vuşlat dedigîñ behiş-i bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 19*). [ammâ,]
133. Ammâ ki tarîk-i cennet el-hâk
Oldur ne revâdır anda durmak (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 21*). [ammâ,]
134. Ol ni‘mete şükrden Hüdâyâ
‘Âcizligimi bilirsîñ **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 6*). [ammâ,]
135. Ammâ ki bu deşt-i bî-nihâyet
Müşkil görünür be-ğayr-i ğâyet (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 11*). [ammâ,]
136. Yandırâm oda bu çâr tâkı
‘Âlem yakılır bu nâra **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 16*). [ammâ,]
137. Ammâ ki ne râh-ı pür-haţardır
Menzilleri menzil-i kederdir (*Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 14*). [ammâ,]
138. Sâliklere var seyr **ammâ**
Seyrânda berâber olmaz aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 18*). [ammâ,]
139. Her birisi kaţ‘ eyler **ammâ**
Kadrince olur bu iş hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 10*). [ammâ,]
140. Ammâ ki bu ‘ilm-i bî-bedeldir (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 42*). [ammâ,]
141. Ammâ ki ne çâre reh-neverde
Ol tâlib-i Hâk ehl-i derde (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 8*). [ammâ,]
142. Ammâ ki bu kâr hâsıl olmaz
Bî-sa‘y ü niyâzsız bulunmaz (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 14*). [ammâ,]
143. Ammâ ki bu yerde durmak olmaz
‘Âşıklara hayme kırmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 26*). [ammâ,]
144. Ammâ ki bu deşt-i bî-nihâyet
‘Âcizligime ki yokdu ğâyet (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 36*). [ammâ,]
145. Ammâ ki o yerde zâr u mañzûn
Gördüm dedim ey cünûn-ı bî-çûn (*Nigârname, Mesnevi 221, Mısra 2*). [ammâ,]
146. Ammâ saña söyleyim bir esrâr
Esrâr nedir budur ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 9*). [ammâ,]
147. Dildâra gerekdi bu sitiğnâ
Ammâ ki bize niyâz-ı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 22*). [ammâ,]
148. Ammâ ki şikâyet etmek olmaz
Esrâr-ı Hüdâyâ yetmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 3*). [ammâ,]
149. Ammâ ki cemâle şâyıkam ben
Ger olmasa cîlve-i cemâliñ (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 19*). [ammâ,]

150. Şalma gam u miñnet ü melâle
Sen pâdişeh-i kerîmsin **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 26*). [ammâ,]
151. Ammâ ki degil itâ'atim yok
Meydân-ı celâldir bu meydân (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 1*). [ammâ,]
152. Maflûba erişdin ey fedâ-kâr
'Arşa-yı celâle düşdün **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 12*). [ammâ,]
153. Ammâ ki deyim bir özge hâlet
Vardır kim eder çeker nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 31*). [ammâ,]
154. Ammâ ki Hüdâdan olsa maqbûl
Olgil bu işe hemîşe meşgûl (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 39*). [ammâ,]
155. Ammâ ne deyim ki yokdu hâlim
Söyleşmege yok mecâl-i kâlim (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 19*). [ammâ,]
156. Senden talebim hemîn keremdir
İkrâmdır **ammâ** dem-be-demdir (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 6*). [ammâ,]
157. İllâ demeden vücûd-ı ma'bûd
Sâbitdi vücûd-ı zâtı **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 26*). [ammâ,]
158. Zîrâ ki cünûn-ı bî-gümândır
Bed-nâm-ı cihân oldu **ammâ** (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 20*). [ammâ,]
159. Ammâ şaşa söylemek hatâdır
Bed-nâmlığım eder kifâyet (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 31*). [ammâ,]
160. Hayretiñe ba'd-ı vahdet olmuş
Ammâ o maqâma varmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 8*). [ammâ,]
161. Allahı sever başa meded kıl
Ammâ ne meded ki bî-'aded kıl (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 19*). [ammâ,]
162. Ahvâlimi 'arz kıldım **ammâ**
İkrâm seniñdir ey kerem-sâ (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 26*). [ammâ,]
163. Ol yerde karar bulmuş **ammâ**
Etrâfını cümle hayret almış (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 3*). [ammâ,]
164. Zağmet çeker **ammâ** sonra muṭlak
Bî-kayd-ı cihân olur ne yerde (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 11*). [ammâ,]
165. Gerçi ki esîr-i pür-belâyım
Ammâ keremiñe mübtelâyım (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 40*). [ammâ,]
166. Ammâ ki vücûdu der-cihândır
Ol vaḳt ki mihr zâ'il olsa (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 17*). [ammâ,]
167. Vâriyyeti mahv olur hemânâ
Öyle şanır **ammâ** bir tecellî (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 26*). [ammâ,]
168. Vâriyyetini unutmuş ol yâr
Ammâ ki tecelli-i cemâldir (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 30*). [ammâ,]
169. Bir sebze-i kemterînsin **ammâ**
Başında gezer hümâ-yı sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 9*). [ammâ,]

ammâ bilirim ki: *Ancak bilirim ki.*

1. Ammâ bilirim ki anı âhir
Eltâf-ı nigârına mezâhir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 4*). [ammâ bilirim ki, -]

ammâ ki: *Ama, ne var ki.*

1. Ammâ ki yüzün tutup hayâle
Böyle dedi ol hayâl-i hâme (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 25*). [ammâ ki, -]

âmrin: *Emrin.*

1. Bildi nedir **âmriñ** merâmı
Ol lahzâ merâmı etdi icrâ (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 14*). [*âmriñ, -iñ*]

an: *O, üçüncü tekil şahıs zamiri.*

1. Hâmd eyle dilâ hâmd et hâmdıñ demidir elbet Zîrâ saña bahş etmiş bî-hadd Hüdâ ni'met
Şükr ile olur âsân her kâr-ı çetîn her **ân** (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 5*). [*ân,]*
2. Ol hamr-ı şarâb-ı lem-yezeldir
Şanma **anı** hamr-ı in ü ânî (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 21*). [*anı, -ı*]
3. Ol kes ki ne içdi zûlmet içre
Nûr içre bulup biz içdik **anı** (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 29*). [*anı, -ı*]
4. Meydân-ı dilârâdır cevlan-geh-i 'irfândır
Terk eyle in ü **ânî** şarf eyle şîrîn cânı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 4*). [*ânî, -ı*]
5. Hâmdâne kelâmı didim ol **ân**
Bu ravza-yı hâmd-ı ni'met-i rahmânîden bir numûne ve (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 12*). [*ân,]*
6. Sermest-i mezâk olup firâvân
Âhir aña böyle dedim ol **an** (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*an,]*
7. Âhenge nizâm verdi ol **an**
Çaldı hevesinle verdi ol cân (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 40*). [*an,]*
8. Ahvâlini şerh ederken ol **an**
Bî-hod yere düşdü ol şîrîn cân (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 40*). [*an,]*
9. Nâşihliğime olup peşîmân
Çabuqça ayağa durdum ol **an** (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*an,]*
10. Terk eylesem **anı** pek haâtâdır
Zîrâ reh-i 'aşka nâ-revâdır (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 25*). [*anı, -ı*]
11. 'Arz eyleyim **anı** ey revânım
Ey cân-ı şîrînîm ey civânım (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 39*). [*anı, -ı*]
12. Bî-kâr degil ki var bir kâr
İdrâk eder **anı** şarâb-hâr (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 9*). [*anı, -ı*]
13. Neş'e-i revânı buldular **an**
Hem söylediler kelâm-ı zîbâ (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 11*). [*an,]*
14. Ansız ne olursa boş emekdir
Ol dem ki alup gül-âb-ı cânı (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 37*). [*ansız, -sız*]
15. Ansız kim olur merâma vâsıl
Divâneye eyledi vaşîyet (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 5*). [*ansız, -sız*]
16. Tahsîniñ içündü yoksa hiç **ân**
Sen gibi cihâna gelmedi merd (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 27*). [*ân,]*
17. İncinme ki mîzbân için **ân**
Sen gibi kim oldu hâliş 'âşık (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 33*). [*ân,]*
18. Ansız nefes almaz idi bir dem (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 42*). [*ansız, -sız*]
19. Âzâdın olur seniñ be-her **an**
Her lahzâ eder du'â-yı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 33*). [*an,]*

ân ân: *Zaman zaman.*

1. Ser-şâr şürâhiye el urdu
Şundu baña **ân ân** tekrâr (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 14*). [*ân ân, -*]
2. Eknûn müdâm nâ-tüvânım
Luţf eyle müdâm **ân ânım** (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 22*). [*ân ânım, -ım*]

ân u îni: *Bu ve şu, varlık.*

1. Ne söyleyim ol çenîn-çenîndir
Bir bir ne deyim ki **ân u îndir** (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 15*). [*ân u îndir, -dir*]
2. Ne elli şeşi ne **ân u îni**
Zîrâ ki müdâm yâr iledir (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 13*). [*ân u îni, -i*]

aña: *T. Ona.*

1. Ğaflet ne idem **aña** ne dermân
Ğafletle geçer ki rûzigârım (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 20*). [*aña,*]

‘anber-i sârâ: *Halis, saf anber.*

1. Öyle bir ‘ıtr-ı güzel **‘anber-i sârâları** var
Kimse idrâk edemez zâtını aşlâ ammâ (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 8*). [*‘anber-i sârâları, -lar, -ı*]
2. Görmeden ‘âşık-ı şeydâları ser-mest eyler
Öyle bir ‘ıtr-ı güzel **‘anber-i sârâları** var (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 9*). [*‘anber-i sârâları, -lar, -ı*]

ancak: *Sadece, tamamı tamamına.*

1. Ancak başa bir du‘â de senden
Hoşnudluğun bir de benden (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 15*). [*ancak,*]
2. Ğam-hâr u mu‘în bir kesim yok
Ancak ki başa mu‘în ü Ğam-hâr (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 25*). [*ancak,*]
3. Ahvâl ne ise ‘arz ederdim
Ancak o idi benim penâhım (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 31*). [*ancak,*]
4. Ancak ki benim ümîd-gâhım
Sensiñ saqadır benim penâhım (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 29*). [*ancak,*]

and: *Yemin, ahit.*

1. Dildârına **and** içüp uşanmaz
Emr eylediler buyur ki gelsün (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 33*). [*and,*]

anda: *O, Teklik üçüncü kişiyi gösteren bir söz.*

1. Ne çâre idem ki ihtiyârım
Bende degil **andadır** mehârım (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 32*). [*andadır, -dır*]
2. Hem nâm-ı nigû koyup cihânda
Hem cilve qarâr buldu **anda** (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 20*). [*anda,*]
3. Şahrâ-yı muhabbetiñ kemâlin
‘Âşıkların **anda** keyf-i hâlin (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 25*). [*anda,*]
4. Kalmadı ki **anda** Ğayr-i ez-cân
Zîrâ revân cânân içündür (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 5*). [*anda,*]
5. Ammâ ki tarîk-i cennet el-hâk
Oldur ne revâdır **anda** durmak (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 22*). [*anda,*]
6. ‘Âlemleri **anda** beste der dem
Söylenmez eger yağar belâlar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 21*). [*anda,*]
7. Leb-bestedir **anda** mübtelâlar
Qatl olsa eger biñ al-i a‘lâ (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 23*). [*anda,*]
8. Ben neyleyim **anda** yokdu hem-râz
Bî-hadd belâlara giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 3*). [*anda,*]

9. Olmaz veli var nümûne **anda**

Variyyeti ger kevâkibîñ var (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 9). [anda,]

andan: Ondan.

1. Andan ulu a‘zam olmaz aşlâ
Ol yerde ma‘kâm-ı hûb-ı zengîn (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 34). [andan,]
2. Nûş eylerim ey enîs-i hoş-dem
Bir kerre ayağım **andan** ayru (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 12). [andan,]
3. Bir lahza dudağım **andan** ayru
Olmaz bes olur mu ‘aql bende (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 13). [andan,]
4. Mâbeynimize düşerse âgyâr
Elbet buluruz ki **andan** âzâr (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 28). [andan,]
5. Bil-küllîye nûr oldu peydâ
Ne var ise **andan** oldu ‘uryân (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 4). [andan,]

ân-der-ân: Zaman içinde zaman. An be an.

1. Güftârlarını **ân-der-ân**
Meydân-ı muhabbet içre der-sâz (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 5). [ân-der-ân,]
2. Mihmânlara dedi ey ‘azîzân
Pendâne kelâm **ân-der-ân** (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 4). [ân-der-ân,]
3. Yetmez mi bize bu ni‘met ey cân
Şahrâ-yı bekâda **ân-der-ân** (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 28). [ân-der-ân,]

ânî: T. Üçüncü çokluk şahıs zamiri, onlar.

1. Nûş eyleyen ol şarâb-ı **ânî**
Peymâne-keşân-ı mest söyler (Nigârname, Gazel 9, Mısra 10). [ânî,]
2. Nûş eyledim **ânî** şâd ü hürrem
Ol lahza açıldı nu‘t-ı şâdân (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 10). [ânî,]
3. Olmaz mı ki rişte-i beyâne
Çeksem **ânî** derdime bahâne (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 30). [ânî,]
4. Meydân-ı ferahta tırnak olmaz
Fevt eylesen **ânî** bulmak olmaz (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 23). [ânî,]
5. Esrârına onun ermek olmaz
Efkâr ile **ânî** bilmek olmaz (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 23). [ânî,]
6. Ger olsa bulur **ânî** kemâhî
Bu sözde hilâf yokdur ey cân (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 30). [ânî,]
7. Ne mâni‘ olur saña ne perde
Ol vakt yakîn edersen **ânî** (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 35). [ânî,]
8. Revnak-şiken-i cihânıñ oldur
Bil **ânî** bu ‘âlem içredir ol (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 17). [ânî,]
9. Ol deşti gezende bir nigâre
Nâ-gâh erişdi gördü **ânî** (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 27). [ânî,]
10. Bu gördü **ânî** belâyı buldu
Her biri birine mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 32). [ânî,]
11. Bu gördü **ânî** düşüp menâra
Ol âteşe gark olup dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 38). [ânî,]
12. Gördüm **ânî** böyle mâ’il oldum
‘Aqlım dolaşup ki zâ’il oldum (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 33). [ânî,]
13. Etdiñ **ânî** lik özge âyîn
Vaqtı ki aña verildi zînet (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 10). [ânî,]

14. Zînetle ki buldu hûb-şûret
Kim görse **anı** olurdu hayrân (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 13). [anı,]
15. Kim görse verir şu'ûra hayret
Hayret alır **anı** ol zamânda (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 19). [anı,]
16. Görmez **anı** gayr-ı ehl-i sevdâ
Olsa kime lutf-ı Hâk nazar-gâh (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 26). [anı,]
17. Ol lahza şarâb-ı nâb-ı cânı
Bahş eyledi nûş kıldım **anı** (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 19). [anı,]
18. Ol bâde ne bâde kılmagil kâl
İçmez **anı** kim ola bed-ıkbâl (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 29). [anı,]
19. Bir deste gülü araya aldım
Anı ki miyân-ı hâne şaldım (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 14). [anı,]
20. Aqlar **anı** kim ki ehl-i dildir
Gül-i tevellâ ve gonca-yı sevdânın rûhı lefzâsından bir şemme (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 19). [anı,]
21. Ya'nî ki o gül ne vakt ermiş
Âyâ ki kim **anı** başa vermiş (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 18). [anı,]
22. Ahvâl-i gülî diyem kem-â-kân
Şerh eyleyim **anı** kim 'inâyet (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 19). [anı,]
23. Lutf eyledi kâse-i ferağ-bâl
Nûş eyledim **anı** hâle geldim (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 25). [anı,]
24. Anı severem ki ola dâ'im
Meyhânede bâdeye müdâvim (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 12). [anı,]
25. Çün meykede içre var bir nûr
İdrâk eder **anı** ger ola kör (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 19). [anı,]
26. Mey-hâre-i bâde-i tevellâ
Görmez mi **anı** görür hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 23). [anı,]
27. Şalmış **anı** perde böyle derde
'Âlimligidir anın hicâbı (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 28). [anı,]
28. Hodbînligi şalmış **anı** derde
Ger Hâkdan ola hidâyet-i hâş (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 34). [anı,]
29. Bu güft ü guyu tezekkür eyle
Takrîr edeyim **anı** bir aqla (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 40). [anı,]
30. Ben de **anı** şevk ile araram
Her kimi göreydim er şoraram (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 25). [anı,]
31. Hem 'âleme eyle **anı** zâhir (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 39). [anı,]
32. Tâc eyledim **anı** şâd u handân
Fermânına eyledim itâ'at (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 8). [anı,]
33. Söyle ki makâm ister **anı** (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 40). [anı,]
34. Takrîre getür ki **anı** el'ân (Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 1). [anı,]
35. Gördüler **anı** ki böyle maḥbûb
Evşâfına girdiler ki böyle (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 22). [anı,]
36. Bîñ söylerem er birini kanmaz
Her ne diler ise **anı** eyler (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 3). [anı,]
37. Terk etmiş **anı** cünûnu tutmuş
Hûy hây iledir tamâm şeb rûz (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 12). [anı,]
38. Yâ buluram **anı** yâ ölürem
Her-çend cünûn ise görürdüm (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 24). [anı,]
39. Nûş eyleyek **anı** mest-i bî-bâk
Bir nice hikâyet-i dil-âviz (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 8). [anı,]

40. Hıfz eyleriz **anı** intihâsı
Mihmânların kelâm-ı dürr-bârları ile mizbânın tesellî olması (*Nigârnâme, Mesnevi 86, Mısra 32*). [anı,]
41. Şaçdım onların yüzüne **anı** (*Nigârnâme, Mesnevi 90, Mısra 39*). [anı,]
42. Şerh eylegil **anı** âşikârâ
Tâ kim olalım bu sırdan âgâh (*Nigârnâme, Mesnevi 91, Mısra 10*). [anı,]
43. Anıyla olur tamâm zevki
Müş tâklar eyler **anı** manzûr (*Nigârnâme, Mesnevi 92, Mısra 7*). [anı,]
44. Aşhâb-ı şafâ anıyla mesrûr
Her kim **anı** eyleye nazar-gâh (*Nigârnâme, Mesnevi 92, Mısra 9*). [anı,]
45. Kim görse **anı** der Allah Allah
Hıfz eyle İlâhî bed-naazardan (*Nigârnâme, Mesnevi 92, Mısra 14*). [anı,]
46. Görmez **anı** dide-i cihânî
Ol hânçe ki hânçe-i şirindir (*Nigârnâme, Mesnevi 92, Mısra 28*). [anı,]
47. Şerh eyleyim **anı** size bir bir
Evvel ki nedir budur ki el-hakk (*Nigârnâme, Mesnevi 94, Mısra 27*). [anı,]
48. Anı görecek o göz muhakkağ
Yok sözde o bahşîş-i Hüdâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 94, Mısra 29*). [anı,]
49. Kılmış **anı** ol za'îf-i bî-tâ
Görmez **anı** imdi bir kes aşlâ (*Nigârnâme, Mesnevi 94, Mısra 33*). [anı,]
50. 'Arz eylediler ki ey filânî
İdrâke sebep ne söyle **anı** (*Nigârnâme, Mesnevi 95, Mısra 38*). [anı,]
51. Vaşf eyledi **anı** böyle rengin
Bu şi'r ile kıldı **anı** tahsîn (*Nigârnâme, Mesnevi 96, Mısra 27*). [anı,]
52. Vaşf eyledi **anı** böyle rengin
Bu şi'r ile kıldı **anı** tahsîn (*Nigârnâme, Mesnevi 96, Mısra 28*). [anı,]
53. Görersüz **anı** za'îf ü bî-tâ
Ol dem ki görersüz **anı** bî-tâ (*Nigârnâme, Mesnevi 98, Mısra 29*). [anı,]
54. Görersüz **anı** za'îf ü bî-tâ
Ol dem ki görersüz **anı** bî-tâ (*Nigârnâme, Mesnevi 98, Mısra 30*). [anı,]
55. Söylersüz 'aceb 'aceb hüveydâ
Ol dem ki edersüz **anı** idrâk (*Nigârnâme, Mesnevi 98, Mısra 32*). [anı,]
56. Âyîneye bakdılar hüveydâ
Gördüler **anı** za'îf ü bî-tâ (*Nigârnâme, Mesnevi 99, Mısra 5*). [anı,]
57. Mecnûn eger göreydi **anı**
Derdi özüne cünûn-ı sâni (*Nigârnâme, Mesnevi 99, Mısra 18*). [anı,]
58. Ferhâdî aña diyen müsâvî
Azmış yolu kılmış **anı** yâvî (*Nigârnâme, Mesnevi 99, Mısra 23*). [anı,]
59. Ammâ bilirim ki **anı** âhir
Eltâf-ı nigârına mezâhir (*Nigârnâme, Mesnevi 100, Mısra 4*). [anı,]
60. Zîrâ **anı** 'aşk-ı yâri almış
Zencîr-i cünûn bende şalmış (*Nigârnâme, Mesnevi 100, Mısra 8*). [anı,]
61. Bir gün **anı** erdirir nigâra
Şabr ile olur bu vara vara (*Nigârnâme, Mesnevi 100, Mısra 10*). [anı,]
62. Hoş kâra erişdiñ **anı** hoş bil
Bakma dahi özge kıyl ü kâle (*Nigârnâme, Mesnevi 106, Mısra 9*). [anı,]
63. Müştâklık ile gör neler var
'Arz eyleyim **anı** her ne kim var (*Nigârnâme, Mesnevi 108, Mısra 30*). [anı,]
64. 'Aşk içre ki var hayli esrâr
Pinhân edip **anı** anda dildâr (*Nigârnâme, Mesnevi 109, Mısra 16*). [anı,]

65. Gördü **anı** şeyh oldu meftûn
Maḥv oldu qarârı hem-çü Mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 29*). [*anı,]*
66. Ol vâkı‘ada ki lem‘a-yı yâr
Nefhayı ki kıldı **anı** bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 36*). [*anı,]*
67. Kaşr eyleyeyim hikâye nakli
Çün kim **anı** gördü gitdi ‘aklı (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 8*). [*anı,]*
68. Bâde-i şiyâk **anı** medhûş
Kıldı özün eyledi ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 19*). [*anı,]*
69. Zabt eylemiş idi **anı** hayret
Almışdı cevânibin nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 41*). [*anı,]*
70. Gösterdi aḡa tarîk-i imdâd
Eyledi **anı** bu resme irşâd (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 8*). [*anı,]*
71. Her-çend o pîr ehl-i derddir
Ammâ ki bilirsin **anı** merddir (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 20*). [*anı,]*
72. Kız **anı** görüp ayağa durdu
Fil-hâl ayağına yüz urdu (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 39*). [*anı,]*
73. Her ne dediñ ise etdim **anı**
Verdim saḡa hep dîn ü imânı (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 9*). [*anı,]*
74. Etdi **anı** ‘âkıbet müselmân
Kılmadı küfür ki kıldı imân (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 3*). [*anı,]*
75. Daḡa heves eyleyenler âdem
Olmaz bilir **anı** ehl-i ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 16*). [*anı,]*
76. Ağyâra enîs olur mu şâ‘ik
Çekmez bilir **anı** ehl-i sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 34*). [*anı,]*
77. ‘Aşk **anı** ki şaldı böyle hâle
Eyledi **anı** taḡa havâle (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 1*). [*anı,]*
78. ‘Aşk **anı** ki şaldı böyle hâle
Eyledi **anı** taḡa havâle (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 2*). [*anı,]*
79. ‘Aşkın işi böyle bak bu hâle
Kim tutsa **anı** verir zevâle (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 10*). [*anı,]*
80. Kıldı **anı** kisvesinden ‘üryân
Şahrâyâ bıraktı zâr u giryân (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 19*). [*anı,]*
81. Var ise eger sözün yarârı
Söyle **anı** eyle câri câri (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 40*). [*anı,]*
82. Pendâne kelâmımı işitdiñ
Yâ tutmadıñ **anı** yâ ki tutduñ (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 42*). [*anı,]*
83. Her ne ise **anı** takrir eyle
Her ne ki merâmıñ ise söyle (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 1*). [*anı,]*
84. Teslîmine laḡza laḡza rengîn
Taḡsîn eder idiñ **anı** rengîn (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 32*). [*anı,]*
85. Neyler ise **anı** şey’ şanmaz
Yahşi ne yaman ederse ma‘zûr (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 22*). [*anı,]*
86. Ol derde ne lâzım ise söyler
Dermânı ne ise **anı** eyler (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 12*). [*anı,]*
87. Ruhsârı şîrîn kelâmı ahlâ
Ammâ **anı** ey ‘azîz hayret (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 28*). [*anı,]*
88. İnşâf ele sen sözümü diñle
Her ne ki der isem **anı** aḡla (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 40*). [*anı,]*
89. Herkes bilir **anı** kim belâdır
Bed-bahtlar aḡa mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 39*). [*anı,]*

90. Bî-şübhe görürdü gâh-ı bî-gâh
Her yerde gezüp arardı **anı** (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 24). [anı,]
91. Elbette bulup görürdü **anı**
Kûhî baña benzemez ki Şirîn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 25). [anı,]
92. Belki bulam ol cinâne cânı
Bir yerde **anı** ya in ki bulam (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 10). [anı,]
93. Terk eyleyüp **anı** gayre gitmez
Defîne anıñ ki şarf-ı himmet (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 17). [anı,]
94. Terk eylemek olmaz **anı** aşlâ
Ya az ya çok naşihat eyleñ (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 27). [anı,]
95. Kaşr eyleyelim **anı** ki el'ân
Zîrâ ki murâdımız naşihat (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 15). [anı,]
96. Etmiş **anı** meşğ-i 'aşk üstâd
Üstâd idi ammâ dağlar **anı** (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 19). [anı,]
97. Etmiş **anı** meşğ-i 'aşk üstâd
Üstâd idi ammâ dağlar **anı** (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 20). [anı,]
98. Getirdi bu gördü ol dem **anı**
'Aşk aldı **anı** cünûn oldu (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 37). [anı,]
99. Getirdi bu gördü ol dem **anı**
'Aşk aldı **anı** cünûn oldu (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 38). [anı,]
100. Defîne anıñ arardı çâre
Âhir ki **anı** havâle dağa (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 20). [anı,]
101. Ne çâre ki mîzbâna ikrâr
Etdik **anı** eyleriz haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 10). [anı,]
102. Elbette yakın zamân görersiz
Siz **anı** cihân cihân görersiz (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 38). [anı,]
103. 'Aşka degiliz degil midir 'âr
Ben ki bilirim **anı** kemende (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 24). [anı,]
104. Ne söyleyim **anı** eyle dil-hâh
Gel yanıma şâd ol dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 35). [anı,]
105. Her kimse ki 'aşkdandı tahmîr
Esbâb eder mi **anı** teshîr (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 20). [anı,]
106. Bir bir kâmusını söylediñ sen
Takrîre getirdiñ **anı** ahsen (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 40). [anı,]
107. 'Arz eyleyim **anı** hıfz eyle
Fikr eyle menâfi'ini böyle (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 37). [anı,]
108. Hangisine tâlib olsañ ey er
Eyleyek **anı** seniñle hem-ser (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 32). [anı,]
109. Pendâne kelâmımı işitdiñ
Tutmadıñ **anı** vü yâ ki tutduñ (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 32). [anı,]
110. Fâniniñ olur mu kâdr ü şânı
Eblehdir **anı** olan taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 14). [anı,]
111. Terk eyledi **anı** gitdi âhir
Bir şey ki seniñle yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 5). [anı,]
112. Meydâna çıkardı mâ-zamîrin
Takrîre getirdi **anı** rengîn (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 30). [anı,]
113. Ahkâm-ı kazâ olur ne çâre
Terk eyleyiñ **anı** vara vara (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 18). [anı,]
114. Zîrâ bu eger bulursa gelmez
V'er bulmasa **anı** şanma ölmez (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 32). [anı,]

115. Ger hâhiş edersen aña burhân
‘Arz eyleyek **anı** saña ey cân (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 7). [anı,]
116. Mihmânlara dedi imdi söyleñ
Burhân ile **anı** te’yid eyleñ (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 9). [anı,]
117. Anlar dediler ki **anı** izhâr
Eyleyelim imdi gör neler var (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 12). [anı,]
118. Rü’yâ ile câhı buldu Yûsuf
Fikr et **anı** eyleme te’essüf (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 17). [anı,]
119. Rü’yâ hevesiyle ol taleb-kâr
Buldu **anı** kıldı kendine yâr (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 25). [anı,]
120. Çağırdılar **anı** geldi ol dem
Anladı ne olduğunu hürrem (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 12). [anı,]
121. Fikr eyle nigârını unutma
Terk eyleme **anı** gayrı tutma (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 11). [anı,]
122. Bilmediler **anı** mîzbânın
Sînesine girdigini anın (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 17). [anı,]
123. Bilmediler **anı** der-bedendir
Zîrâ ki bu seyr der-vaatandır (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 19). [anı,]
124. Bu hâl ile terk etmek olmaz
Tenhâ koyup **anı** gitmek olmaz (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 14). [anı,]
125. Okuyak **anı** anıyla elbet
Maḥvolur elem gider küdüret (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 33). [anı,]
126. İlham-ı ilâhidir muḥakkak
Vermiş **anı** saña Rabb-i muṭlak (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 40). [anı,]
127. Maḫşûdı ne ise ḥâsıl eyle
Maṭlûbuna **anı** vâsıl eyle (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 8). [anı,]
128. Teskîn edemez bu güft ü gûda
Aldı **anı** hâb ol yukuda (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 2). [anı,]
129. Evhâma düşende hâb olmaz
Elbette ki vehm **anı** berbâd (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 27). [anı,]
130. Maṭlûbuña eyle **anı** vâsıl
‘Ukde-i tarîkini güşâd et (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 34). [anı,]
131. Çâbükterin **anı** ber-murâd et
Şahrâ-yı talebden eyle âzâd (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 36). [anı,]
132. ‘Aşk eylemiş **anı** böyle mümtâz
‘Aşk iledir ol gedâ ser-efrâz (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 20). [anı,]
133. Bilmez **anı** yanmayanlar aslâ
Ne mâla heves koyar ne câna (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 19). [anı,]
134. Müştâk bu kâra meyli çokdur
İster **anı** ilete nigâre (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 32). [anı,]
135. Koymaz **anı** yandırır be-her bâr
‘Aşk âteşine yakıldı her kâr (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 35). [anı,]
136. Yakıldı tutuşdu ol cünûn-kâr
Bildi **anı** ‘aşk terk etmez (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 14). [anı,]
137. O yerde bir ân qarâr olmaz
‘Aşk âteşi olmasaydı **anı** (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 32). [anı,]
138. Terk eylemek olmaz **anı** zinhâr
Zîrâ ki verir bir özge ḥâlet (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 7). [anı,]
139. Ne yahşi yamânı fark eyler
Her ne ki bilirse **anı** söyler (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 36). [anı,]

140. Ger kûlzüm-i kân içre dem-â-dem
Toymaz yine ister **anî** her dem (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 20*). [*anî,]*
141. Bir kaçrece hiç saymaz **anî**
Senden kerem ey ‘atıyye kânı (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 23*). [*anî,]*
142. Ol deşt ne deşt heşt deryâ
Kandırılmaz **anî** içerse aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 22*). [*anî,]*
143. Her birisi âşikâre yeksân
Olmaz bilir **anî** cümle insân (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 19*). [*anî,]*
144. Ol râhneverd fikre daldı
Fikret **anî** her yañeden aldı (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 25*). [*anî,]*
145. Ser-şâr-ı müdâm şâd ü hürrem
Nûş eyleyem **anî** şâd ü hürrem (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 29*). [*anî,]*
146. Ser-şâr-ı şürâhiye el urdu
Lutf eyledi nûş kıldım **anî** (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 37*). [*anî,]*
147. Bilmem neden oldu kâr böyle
Derdiñ ne ise **anî** söyle (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 4*). [*anî,]*
148. Ger var bu yerde çok belâlar
Ni‘met bilür **anî** mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 28*). [*anî,]*
149. Bu deşt-i muhabbetiñ belâsı
Çokdur çeker **anî** mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 30*). [*anî,]*
150. Ol gayrda gayr **anî** bulmaz
Ol râh-neverd bî-hud oldu (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 31*). [*anî,]*
151. Lücce-i şarâb-ı nâb-ı **ânî**
Vel-hâşıl-ı cümle keyf ü lezzet (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 27*). [*ânî,]*
152. Nûş eyledim **anî** şâd u handân
Ol lahza açıldı dîde-i cân (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 7*). [*anî,]*
153. Hayret **anî** bir hîşâra şalmış
Gitdikce ziyâd olur muhabbet (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 5*). [*anî,]*
154. Etmez bilir **anî** ehl-i ‘irfân
Müşâkların işi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 9*). [*anî,]*
155. Zîrâ işi bahşîş-i ezeldir
Ger şûreten almış **anî** hayret (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 12*). [*anî,]*
156. Şanma ki **anî** uşandı âhir
Lâkin ki ne çâre meks olmaz (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 15*). [*anî,]*
157. Ol lahza açıldı çeşm-i cânım
Gördü **anî** dîde-i revânım (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 32*). [*anî,]*
158. Gün gibi görür **anî** her âdem
Rütbe-i fenâyâ olsa nâ’il (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 21*). [*anî,]*
159. Vardır anıñ üzre lîk haylî
Etmiş **anî** yokluğa giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 28*). [*anî,]*
160. Nûş eyledim **anî** cûşa geldim
Bülbül gibi tâ hurûşa geldim (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 3*). [*anî,]*
161. Şahrâ-yı bekâda bulmuş **ânî**
Eknûn o yerde şâd ü hürrem (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 30*). [*ânî,]*
162. İstersen eger ki her neyim var
Bahş eyleyim **anî** müjde kâna (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 39*). [*anî,]*
163. İnşâ edem edem **anî** imlâ
Nâ-çîz yetîm-i bî-nevâyî (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 11*). [*anî,]*
164. Kılğil **anî** dil-rübâ-yı a‘zam
Meftûnu ola ki cümle ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 24*). [*anî,]*

ânî: *Bir anda oluveren, birden, apansız.*

1. Şanma anı hamr-ı in ü **ânî**
Nûş eyle dem-â-dem ey Nigârî (Nigârname, Gazel 9, Mısra 20). [ânî,]
2. Ol hamr-ı şarâb-ı lem-yezeldir
Şanma anı hamr-ı in ü **ânî** (Nigârname, Gazel 9, Mısra 21). [ânî,]
3. Gördükde figân ederdi **ânî**
Zîrâ ki yarardı yol ederdi (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 21). [ânî,]

ân-ı ân: *An be an, her zaman.*

1. Güftârımı cümle hırz-ı cân et
Her ne ki dedimse **ân-ı ân** et (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 16). [ân-ı ân, -]

ân-ı ‘âşıkân: *Aşıkların canı.*

1. Ez-vaḥdet-i yâr ğayr-ı vahdet
Bil-küllîye **ân-ı ‘âşıkândır** (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 30). [ân-ı ‘âşıkândır, -
dır]

anı imdi: *A-nı= o_nı: Onu. O-nu şimdi.*

1. Kılmıṣ anı ol za‘îf-i bî-tâ
Görmez **anı imdi** bir kes aşlâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 34). [anı imdi, -]

anı ki: *Onu ki.*

1. Handâne ü zâr u pür-leṭâfet
Gördüler **anı ki** pür-beşâset (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 18). [anı ki, -]

‘ani’l: *Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.*

1. Toymaz ebedî her kim sûzân-ı firâvândır
El-‘acz **‘ani’l** ‘irfân ‘irfândır ol ammâ (Nigârname, Gazel 18, Mısra 13). [‘ani’l,]
2. Bes ‘acz-i **‘ani’l** ‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmezse bu şahrâya düşmezse bu deryâya (Nigârname, Gazel 18, Mısra 16). [‘ani’l,
]

‘ani’l idrâk: *Onu idrak etmek nedir biliyor musunuz? Onu idrak edemeyeceğinizi idrak etmektir.*

1. Güftâr-ı ma-‘aref-nâk kavlı-i şeh-i hûbândır
El-‘acz **‘ani’l idrâk** el-ḥâşıl idrâkdır (Nigârname, Gazel 18, Mısra 15). [‘ani’l idrâk, -
]

‘ani’l-idrâk: *Anlamaktan, anlamak.*

1. Güftâr-ı ma-‘aref-nâk kavlı-i şeh-i hûbândır
El-‘acz **‘ani’l-idrâk** idrâkdır el-ḥâşıl (Nigârname, Gazel 18, Mısra 16). [‘ani’l-idrâk,
]

‘ani’l-‘irfân: *Bilmekten.*

1. Toymaz ebedî her kim sûzân-ı firâvândır
El-‘acz **‘ani’l-‘irfân** ‘irfândır ol ammâ (Nigârname, Gazel 18, Mısra 14). [‘ani’l-
‘irfân,]

2. Bes ‘acַz-i ‘**ani**’l-‘**irfân** ma‘rifet-i cânândır
Girmezse bu şahrâya düşmezse bu deryâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 17*). [‘ani’l-‘irfân,]

anıñ: Üçüncü tekil şahıs eki "O".

1. Luṭfuna **anıñ** ümîd-vârım
Zîrâ ki Hüdâ-yı lem-yezeldir (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 24*). [anıñ,]
2. Elṭâfı **anıñ** ki bî-bedeldir
Bî-şübhe ki evvel âhir oldur (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 26*). [anıñ,]

anıñ: Üçüncü tekil şahıs eki "O".

1. Mebnâsı **anıñ** ne mâ’ ü ṭındır
Yol bulmaz aṇa be-ḥıfz-ı Mevlâ (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 13*). [anıñ,]
2. Destinde **anıñ** ki çarh-ı çenber
Bir zerre kadar degil ki ey er (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 36*). [anıñ,]
3. Ne çâre edem ki nâ-tuvânem
Destinde **anıñ** ki bî-emânem (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 39*). [anıñ,]
4. Cân versem eger aṇa dem-â-dem
Cânlar buluram **anıñla** ben hem (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 11*). [anıñla, -la]
5. Ol ism-i ‘azizi yâd kıldım
Göñlümü **anıñla** şâd kıldım (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 34*). [anıñla, -la]
6. Tez ‘aklıma geldi var bir nâm
Anıñla olur merâm itmâm (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 28*). [anıñla, -la]
7. Derdiñe **anıñla** eyle dermân
Eyle kamu miḥnetiñ perişân (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 7*). [anıñla, -la]
8. Eyleyem **anıñla** derde çâre
Ġamlar çeküp olmayam avâre (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 13*). [anıñla, -la]
9. Dâreynde her ne var bû ter
‘Aksidir **anıñ** ze-şems ezhar (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 36*). [anıñ,]
10. Anıñ iledir vuşûl-i Mevlâ
Nâmıdır anıñ gül-i tevellâ (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 4*). [anıñ,]
11. Hem eyle ġamıñ **anıñla** tâhir (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 1*). [anıñla, -la]
12. Her laḥza **anıñla** ‘aşk u meşki
Uymaz baṇa neyleyim ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 6*). [anıñla, -la]
13. Efzûn eder artırır şiyâkı
Bu gece olağ **anıñla** hem-dem (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 17*). [anıñla, -la]
14. Kıldılar **anıñla** bezmî rengîn
Yâd eylediler bâr-ı Hüdâyı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 23*). [anıñla, -la]
15. Eylerler idi **anıñla** tezyîn
Ḥassân kelâmın eyleyüp ġuş (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 25*). [anıñla, -la]
16. Söylerler idi şîrîn ü hürrem
Anıñla bulup sürûr-ı maḥfil (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 32*). [anıñla, -la]
17. Hem kışsa-i Yûsuf u Züleyhâ
Verdiler **anıñla** bezme şevki (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 14*). [anıñla, -la]
18. Geh mertebe-i velî ‘Aliden
Anıñla merâtib oldu ‘âlî (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 6*). [anıñla, -la]
19. Mânend-i **anıñ** bulunmaz aşla
Ol ‘âlem-i ġayb armağanı (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 26*). [anıñ,]
20. Eyler kamu seyrden tehâşâ
Anıñla olur müdâm şevki (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 5*). [anıñla, -la]

21. Anıñla olur tamâm zevki
Müşâklar eyler anı manzûr (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 6). [anıñla, -la]
22. Aşhâb-ı şafâ **anıñla** mesrûr
Her kim anı eyleye nazar-gâh (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 8). [anıñla, -la]
23. Anıñla olur müdâm Allah
Zîrâ ki nazar-gâh-ı Hüdâdır (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 10). [anıñla, -la]
24. Anıñla hemân olur hired-mend
Bir pend aña eyleriz ki bünyâd (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 23). [anıñla, -la]
25. Sevdâ iledir benim medârım
Anıñla olur müdâm kârım (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 30). [anıñla, -la]
26. Ol zübde-i âl etdi inşâf
Etmedi **anıñla** özge bir lâf (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 9). [anıñla, -la]
27. Pes çâre nedir ki çâr-nâ-çâr
Eyleyim **anıñla** çend güftâr (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 4). [anıñla, -la]
28. Elbette gerek seninle hem-dem
Seyr eylesen **anıñla** her dem (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 2). [anıñla, -la]
29. Pâyın öpelim anıñ dem-â-dem
Anıñla olağ müdâm hürrem (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 12). [anıñla, -la]
30. Güftâr-ı tezvîrimi şikâr et
Anıñ nedir ol **anıñla** kâr et (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 26). [anıñla, -la]
31. Anıñla gider bu ‘aşk-ı dil-dâr
Gerçi özü rûh ile revândır (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 11). [anıñla, -la]
32. Cem‘ oldu kamû dedi ne çâre
Olsa ki yete **anıñla** yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 36). [anıñla, -la]
33. Derdime **anıñla** ede çâre
Ol nâm-ı dem-â-dem eyle tekrâr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 19). [anıñla, -la]
34. El çekme işiñden müstedâm ol
Zîrâ ki **anıñla** kâm hâsıl (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 4). [anıñla, -la]
35. Ya bir ya iki **anıñla** söylen
Ne çâre edek ki mîzbâna (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 29). [anıñla, -la]
36. Böyle dediler ki özge kim var
Yokdur ki ede **anıñla** güftâr (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 10). [anıñla, -la]
37. Her kâra **anıñla** ola âhir
Her yerde olursa fâriğ olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 11). [anıñla, -la]
38. Anıñla berâber ‘aşk-ı şâdık
Ya‘nî ki ne yerde olsa tâlib (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 29). [anıñla, -la]
39. Anıñla berâber ‘aşk-ı câzib
Ya‘nî ki ne işde olsa meftûn (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 31). [anıñla, -la]
40. Anıñla berâber ‘aşk-ı bî-çûn
Bir böyle vefâlî yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 33). [anıñla, -la]
41. Şâd eyle beni **anıñla** herdem
Dildâr sözüne ver nizâmı (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 13). [anıñla, -la]
42. Anıñla çekişme nâ-revâdir
Her iş ki kazâ işidir elbet (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 7). [anıñla, -la]
43. Fahr eyleriz ‘âkıbet ferâh-bâl
Zîrâ oluruz **anıñla** hoş-hâl (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 37). [anıñla, -la]
44. Tâ kim bula gönülüm istirâhat
Def‘ ola **anıñla** bu melâmet (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 11). [anıñla, -la]
45. Oldur ki biter **anıñla** kârım
Bu râh-ı talebde lâzım aşlâ (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 40). [anıñla, -la]

46. Okuyak anı **anıñla** elbet
Maḥvolur elem gider küdür (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 33). [anıñla, -la]
47. Şahrâ-yı talebde yokdu bâde
Zevk eyledi tâ **anıñla** kuvvet (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 19). [anıñla, -la]
48. Gönlini **anıñla** şâd ederdi
Efkar-ı nigârı idi her dem (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 2). [anıñla, -la]
49. Luṭf eyle diyem ki Allah Allah
Anıñla idem devâ-yı derdim (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 18). [anıñla, -la]
50. Anıñla idem şifâ-yı derdim
‘Arz etdi bu resme kıldı izhâr (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 19). [anıñla, -la]
51. Yok çâre edem **anıñla** çâre
Hûb-kâr nedir müdâm yanmak (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 17). [anıñla, -la]
52. Hoşdur ki niyâz ile olur kâm
Anıñla olur merâm itmâm (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 41). [anıñla, -la]
53. İmdâdına iş **anıñla** bitmez
Olmaz bilirim ki âh çârem (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 15). [anıñla, -la]
54. Bitmez bilirim **anıñla** yârem
Bes neyleyim etmeyim ki nâle (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 17). [anıñla, -la]
55. Söyledi o dem şarâb-hâne
Anıñdı seniñ ki ey divâne (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 18). [anıñdı, -dı]
56. Luṭf eyle be-kâmî-i müdâmı
Maḥv ola **anıñla** ğam tamâmı (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 15). [anıñla, -la]
57. Maṭlûba erişmiş ol yegîn er
Hem-demdi müdâm **anıñla** dilber (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 8). [anıñla, -la]

anıñ için: Onun için.

1. ‘Âlemde hemîn nigârı tutdu
Anıñ için isterem delini (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 24). [anıñ için, -]

anıñam: O-nu-n-am (İkinci tekil şahıs işaret zamiri "O").

1. Ben **anıñam** ol benim maḥzâ
Ben ‘âşıkım aña ol baña tâ (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 1). [anıñam,]

anıñ-çün: Onun için (a-nın için/o-nun için).

1. Şart etdi **anıñ-çün** ol siyeh-dil
Müşkildi bu kâr başa gelmez (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 27). [anıñ-çün,]
2. Bî-şübhe var **anıñ-çün** âyât
Bu baḥs-i füzûn uzundur ey cân (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 11). [anıñ-çün,]

anıñla: A-nıñ-la: onunla. Üçüncü tekil şahıs zamiri.

1. Zîrâ ki **anıñladır** vi şâli
Cânâmı iledir ittişâli (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 36). [anıñladır, -dır]
2. Başka sözü yoksa terk eyle
Zîrâ ki **anıñladır** qarârım (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 4). [anıñladır, -dır]
3. Ol cilve **anıñladır** be her an
Dem-sâz Şirindir aña ey cân (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 21). [anıñladır, -dır]
4. Müştâkı **anıñladır** be-her bâr
‘Aşk gibi kim olur vefâ-kâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 37). [anıñladır, -dır]

anıñlayam: Üçüncü tekil şahıs zamiri "O". O-n-un-la-yı-m.

1. Hâlâ ki **anıñlayam** dem-â-dem

Ne hâl ki hâl-i dil-rübâdır (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 9). [anıñlayam,]

‘ankâ: Her hayvandan bir iz taşıyan, kırmızı altın rengi tüylü, yüzü insana benzer, güzel sesli, bir tek, efsanevi bir dağ olan Kaf dağının ardında yaşadığı söylenen erkek bir masal kuşu, Sirenk, Sîmurg, Zümrüd, Zümrüdüanka Tuğrul, Anka-yı mugrip, devlet kuşu (Adı olup da kendisi olmayan nesne bağlamında).

1. Fânî ender fâniyem tâ kim bekâdır menzîlim
Tâlib-i **‘ankâ-yı** bî-tâyım ki tâ Kâf-ı bekâ (Nigârname, Gazel 25, Mısra 14). [‘ankâ-yı,]
2. Hem çü ‘arş-ı bî-fenâ muhkem binâdır menzîlim
Kimse bilmez anlamaz **‘ankâ-yı** ‘aşkı kim müdâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 66). [‘ankâ-yı,]

anla: Anlamak, fark etmek, farkına varmak.

1. Keşf eyleyelim sizin-çün el’ân
Anlañ bu maqamda var iki sır (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 26). [anlañ, -ñ]

anlar: T. Üçüncü çokluk şahıs zamiri, onlar.

1. Gün dersem eger ki nâ-revâdır
Anlarda zevâl çünkü çokdur (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 2). [anlarda, -da]
2. Kim pîr-i muğândan içdi câmı
Anlar ki bu bâde-i letâfet (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 10). [anlar,]
3. Bu hâli ki gördü mihmânlar
Feryâd u figâna düşdü **anlar** (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 34). [anlar,]
4. ‘Arz eyledi mîzbâna **anlar**
Ya’nî ki cemî’-i mihmânlar (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 15). [anlar,]
5. Pîr **anlara** dedi mîzbâna
Söyleñ bu sözü ki yana yana (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 7). [anlara, -a]
6. Mâbâkiyi **anlara** kıyâs et
Her birisi kıldı ‘ilm hâsıl (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 23). [anlara, -a]
7. Anlar ki nedir bu kâr-ı dil-hâh
Eltâf-ı ilâhi-i ezeldir (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 18). [anlar,]

anları: T. Üçüncü çokluk şahıs zamiri, onlar.

1. Anları sebep dediñ bu yerde
Şaldıñ o sebeple bizi derde (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 7). [anları,]

ansız: Onsuz.

1. Cânsız olurum ki **ansız** olmam
Sen de öz işinde ber-çarâr ol (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 39). [ansız,]
2. Cânân olursa var cânım
Ger **ansız** olursa yok revânım (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 2). [ansız,]

‘âr: Utanma duygusu, çekinme.

1. Terk eylemiş **‘âr** u vâri atmış
Bî-târi deliydi bu cihânda (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 30). [‘âr,]
2. Şarf etme cünûna **‘âr** u varıñ
Hâsıl olur ‘aql ile şerâfet (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 7). [‘âr,]

3. Terk eyledi oldu **‘âr u vârin**
Tutdu reh-i vuşlat-ı nigârın (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 41). [‘âr,]
4. Zen ‘âciz ü bi-hüner muḳayyed
Pâ-beste-i **‘âr u beste-i bend** (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 26). [‘âr,]
5. İzhârdı çü hurşîd-i müzeyyâ
‘Âr ile kemâl hâsıl olmaz (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 12). [‘âr,]
6. Zîrâ ki zevâhir ile me’mûr
Ol her ne ederse **‘âr etmez** (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 19). [‘âr,]
7. Bir pend bu merde kâr kılmaz
Terk eylemez ‘aşkı **‘âr** kılmaz (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 36). [‘âr,]
8. ‘Aşka degiliz degil midir **‘âr**
Ben ki bilirim anı kemende (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 23). [‘âr,]
9. Oldur ki mücerred ola ‘âşık
Terk eyleye cümle **‘âr u varın** (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 28). [‘âr,]
10. Şâf olmak için bu ḳavl-i şâdık
Ne nâm u ḳayâ koyar ne **‘ârı** (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 14). [‘ârı, -ı]
11. Yok mu meger **‘ârın** ey ḳayâsız
Bî-şerm hevâysisin hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 29). [‘ârın, -ı, -ın]
12. Yok **‘ârın** işin senin temennâ
Eyler baḳa el ki böyle töhmet (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 31). [‘ârın, -ı, -ın]

‘âr etmez: Utanmak, hicap duymak.

1. Senden saḳa eylerem şikâyet
Zîrâ ki bu işden etmezem **‘âr** (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 3). [‘âr etmezem, -em]

‘âr eyle: Utanmak.

1. Seyran-geh-i vaḳdetdir birlikden ‘ibâretdir
Ne kâr u ne **‘âr eyle** ne şabr u ḳarâr eyle (Nigârname, Gazel 20, Mısra 4). [‘âr eyle, -]

‘âr u edeb: Namus ve edeb.

1. Bu kâr saḳa degil sezâ-vâr
Ger **‘âr u edebde** ḳayretin var (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 34). [‘âr u edebde, -de]

‘âr u var: Utanma ve zenginlik.

1. Maḳv oldu ki ol dedi enel-ḳaḳ
Maḳv oldu itirdi **‘âr u varın** (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 10). [‘âr u varın, -ın]

‘âr u vârin: Utanma ve zenginlik.

1. Ḳalmadı bir özge kâra meyli
Terk eyledi cümle **‘âr u vârin** (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 30). [‘âr u vârin, -]

ara: Bulmaya çalışmak.

1. Maḳvoldı vüçüd-ı mâsivâlık
Ḳalmadı **ara** ki yok aralık (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 27). [ara,]
2. Bir deste gülü **araya** aldım
Anı ki miyân-ı hâne şaldım (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 13). [araya, -ya]
3. Ol gül ki hemân **araya** düşdü
Bir özge melâḳata erişdi (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 15). [araya, -ya]

4. Aldık **araya** gülü münâsib
Ol hançe içinde şem‘e-dânlar (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 12). [araya, -ya]
5. Şeydâ olup **ararım** nigârım
Elbette gezüp nişân oluram (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 22). [ararım, -r, -ım]
6. Mihmân cem‘ oldu bir **araya**
Her biri düşüp çûn u çerâyâ (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 25). [araya, -ya]
7. Ol anı **aradı** buldu maḥzâ
‘Âşıklara ‘aşk mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 29). [aradı, -dı]
8. Bî-şübhe görürdü gâh-ı bî-gâh
Her yerde gezüp **arardı** anı (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 24). [arardı, -r, -dı]
9. Olmuş aḡa dil-rübâ-yı rengîn
Geh Kûhi **arardı** gâh Şîrîn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 28). [arardı, -r, -dı]
10. Derddi ki sağalmaz aḡa çâre
Beyhûdedir arama ya **ara** (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 34). [ara,]

ara-: Bulmaya çalışmak.

1. Yanar yakılır **arar** nigârın
Ol vakt yakîn eder ledünnî (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 13). [arar, -r]
2. Ben de anı şevk ile **araram**
Her kimi göreydim er şoraram (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 25). [araram, -r, -am]
3. Ol laḡza ki gördü ol yeri zâr
Ol ‘âşık-ı şadıkını **arar** (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 14). [arar, -r]
4. Merd ehl-i hüner kavî açık pâ
Maṭlûbun **arar** gezer be-her-câ (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 24). [arar, -r]
5. Zîrâ ki olar buḡa belâdır
Her vakt **arar** makâm-ı a‘lâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 32). [arar, -r]
6. Derddi ki sağalmaz aḡa çâre
Beyhûdedir **arama** ya ara (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 34). [arama, -ma]

arada: İki şeyin arası.

1. Tâ ol beni erdire murâda
Sa‘yim telef olmaya **arada** (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 34). [arada,]
2. Verdi aḡa öyle zîb-şûret
Kalmadı **arada** bir kedûret (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 18). [arada,]
3. Ne çâre **arada** var ikrâr
İkrâr sözün unutmak olmaz (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 33). [arada,]
4. İrşâd edeyim seni murâda
Sen di göreyim nedir **arada** (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 20). [arada,]
5. Pendâne gerek **arada** güftâr
Tâ kim yerin ala ‘ahd ü ikrâr (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 15). [arada,]
6. İdrâk-i ma‘âşım ola zâ’il
Kalmaya **arada** perde hâ’il (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 9). [arada,]
7. Ol nâm-ı lezîz verdi lezzet
Kalmadı **arada** başḡa şöḡbet (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 17). [arada,]

arada kalma: Ortada kalmamak, tamamen yok olmak.

1. Zîrâ ki celâl oldu zâ’il
Kalmadı arada perde hâ’il (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 18). [arada kalmadı, -dı]

aralarında: İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, aralık, boşluk, mesafe.

1. Kalmadı **aralarında** mübhem
Ol dem her ikisi oldu peydâ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 5). [aralarında,]

aralık: Ara, aralık.

1. Maḥvoldı vücûd-ı mâsivâlık
Kalmadı ara ki yok **aralık** (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 27). [aralık,]

ârâm: Rahat, huzur.

1. Zevk ile bulak dem-â-dem **ârâm**
Geh saz çalak ü gâh dûdı (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 19). [ârâm,]
2. Ol yerde bulup qarâr-ı **ârâm**
Bu rûtbe-i âliye taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 1). [ârâm,]

ârâm bulduk: Rahatlamak, rahat bulmak.

1. Biz de heves ile bulduk ârâm
Sen hâdim-i yâr olduḡ ey cân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 28). [ârâm bulduk, -]

arar gezer: Araştırmak, iyice aramak, dolaşmak.

1. Ermeye düşerse şekk ğamına
Ol demde **arar gezer** delâil (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 20). [arar gezer, -]

araya: Oraya.

1. Hânçayı getirdiler **araya**
Baḡdı kamu gözgü-i hümâyâ (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 3). [araya,]

ârâyiş: Zinet, süs.

1. Mâlikdir o bî-misâl-i bî-tâ
Ârâyiş ü naḡş-ı bî-misâli (Nigârname, Gazel 10, Mısra 10). [ârâyiş,]

‘ârdır: Utanma, utanç, hayâ, hicap.

1. Mânî‘-i kemâl-i mübtelâdır
‘Aḡl ‘âşıḡa ‘ârdır hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 10). [‘ârdır,]

‘ârî: Yoksun, ...den uzak.

1. Luṡf eyle bu varlardan ‘ârî
Eyle kerem et bir özge varı (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 21). [‘ârî,]

‘ârî: Temiz, arınmış, katışıksız.

1. Mevlâ ki benem bedenden ‘ârî
Sen bil ki benim gibi cünûn-ter (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 11). [‘ârî,]

‘âric olur: Dışarı çıkmak.

1. Geh ‘âric olur vü gâh nâzil
Geh baḡr olur vü gâh sâhil (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 3). [‘âric olur, -]

‘ârif: Ârif, bilge kişi.

1. Bu yerde olur ‘ârif her kimse ki sûzândır
Ey Mîr Nigârî kıl hizmet dil-i şeydâyâ (Nigârname, Gazel 18, Mısra 20). [‘ârif,]
2. ‘Âriflere kâfidir işâre
Kâfi degil özgeye neḡâre (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 11). [‘âriflere, -ler, -e]

3. ‘İrfân ile söyledi ol **‘ârif**
Mecnûna mezemmet ü naşîhat (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 17). [‘ârif,]
4. Zîrâ ki degil hafîye **‘ârif**
Ma‘zûrdur ol ne derse ma‘zûr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 16). [‘ârif,]
5. Ne söylesem ol ki gâyeti yok
Ger **‘ârif** isen k’ufâk işâre (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 18). [‘ârif,]
6. ‘Âlemde bulak mezâk-ı tâmı
‘Ârif ü ‘Amîk ü Edîbî (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 26). [‘ârif,]
7. Ol deşt maâm-ı ma‘rifetdir
‘Âriflere ‘âlî menziletdir (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 7). [‘âriflere, -ler, -e]
8. Mânî‘ degil aña zulmet-i şeb
Birdir gece gündüz **‘ârife** hep (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 17). [‘ârife, -e]
9. Belki gece seyri hûb-terdir
‘Âriflere bih-terîn hünerdir (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 19). [‘âriflere, -ler, -e]
10. Bu ‘ilm-i ledünni pür-‘arefdir
‘Âriflere başka bir şerefdir (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 7). [‘âriflere, -ler, -e]
11. Her zerre ki var eder delâlet
‘Ârifleri kâmina o elbet (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 3). [‘ârifleri, -ler, -i]
12. ‘Âriflere bahşî-i ezeldir (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 1). [‘âriflere, -ler, -e]

‘ârif oldu: Meşhur oldu.

1. Ahvâlîme imdi **‘ârif oldun**
Güftârıma cümle vâkıf oldun (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 3). [‘ârif oldun, -n]

‘ârif olur: İrfan sahibi olmak.

1. Bu yerde olur ‘ârif her kimse ki sûzândır
Ey Mîr Nigârî kıl hizmet dil-i şeydâya (Nigârname, Gazel 18, Mısra 21). [‘ârif olur, -n]

‘ârif olur: Arif olmak, irfan sahibi olmak.

1. Her kim ki olur vâkıf dildâra olur ‘ârif
Çekmez gam-ı dâreyni kim ‘ârif-i cânândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 20). [‘ârif olur, -n]

‘ârif ü kâmil: Bilgili ve olgun.

1. Ermişdi merâtib-i a‘lâya
Ol **‘ârif ü kâmil** ü mükemmel (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 36). [‘ârif ü kâmil, -n]

‘ârifân: Arifler.

1. Kâf-ı kurbetdir yerim Kâf-ı likâdır menzîlim
‘Ârifân anlar nukât-ı güft ü gûyımdan benim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 68). [‘ârifân,]

‘ârifâne: Arif olana yakışır surette.

1. Ammâ ki biliş degil divâne
Çün güft ü şenîd **‘ârifâne** (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 28). [‘ârifâne,]

‘ârifânî: Arifler; Allah’ın sırları kendisine açılmış olan seçkin kul, herkesin göremediği mânevî gerçekleri gören, anlayan kimse.

1. Nefha-i o güldür **‘ârifânî** (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 1*). [**‘ârifânî**,]

‘ârif-i: Ârif, bilge kişi.

1. Her kim ki olur vâkıf dildâra olur ‘ârif
Çekmez gam-ı dâreyni kim **‘ârif-i** cânândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 21*). [**‘ârif-i**,]

‘ârif-i güft: Bilge kişinin sözü.

1. Ol **‘ârif-i güft** ü gûy-ı hikmet
Ne çâre dedi kılam naşihat (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 25*). [**‘ârif-i güft**, -]

‘ârif-i hak: Allah'ı bilen alim.

1. ‘Arz eyledi ol ganî cünûna
Ol **‘ârif-i Hak** fûnûn fûnûna (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 26*). [**‘ârif-i hak**, -]

‘ârif-i pend: Nasihatli arif.

1. Ol **‘ârif-i pend** hem-çü Loqmân
Güftâra gelip dedi ki ey dil (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 13*). [**‘ârif-i pend**, -]

‘ârifler: Âlim, bilgin, marifet ehli.

1. Terk eyleyim künûn-ı pendî
‘Âriflerin ey şarâb-ı kandı (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 20*). [**‘âriflerin**, -i, -n]

‘ârifliğ: Bilgelik.

1. Bu luğf-ı ilâhîdir **‘ârifliğe** âyetdir
Tevhîde şîrîn cân ver ey Mîr Nigârî kim (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 20*). [**‘ârifliğe**, -e]
2. Bu luğf-ı ilâhîdir **‘ârifliğe** âyetdir
Tevhîde şîrîn cân ver ey Mîr Nigârî kim (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 21*). [**‘ârifliğe**, -e]

‘ârim: Utanç.

1. Söyler gezerem bu sözü tekrâr
Âdem degilem mi var **‘ârim** (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 21*). [**‘ârim**,]

aristo: Yunan filozofu, akıl, hikmet ve doğrunun sembolü.

1. Ger olsa bu demde ey ‘azîzân
Eflâtun **Aristo** ‘aql-ı Loqmân (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 36*). [**aristo**,]

‘ârizları: Yanakları.

1. ‘Ârizları şems-i berğ-i bârân
Kâkülli hâş-ı güldür ammâ (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 10*). [**‘ârizları**,]
2. Cebheleri mâhitâb lâkin
‘Ârizları şems-i berğ-i bârân (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 11*). [**‘ârizları**,]

arka: Bir şeyin temel tutulan yüzünün tam ters yanı, ön karşıtı.

1. Arkaya şalur anıñ ucun hem
Ger ‘ilm ü ‘amel hesab nesebden (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 27*). [**arkaya**, -y, a]

armağan: Hediye.

1. Mânend-i anıñ bulunmaz aşla
Ol ‘âlem-i gayb **armağanı** (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 27*). [*armağanı, -ı*]

‘arş-: *İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.*

1. Baş çekmemiş **‘arşa** tâ mahalden
Serkeşligi âteşin yamandır (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 9*). [*‘arşa, -a*]
2. Kim ‘aşka girişdi buldu râhı
‘Arş üzre yetürdü taht-gâhı (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 36*). [*‘arş,]*
3. Âteşlere düşdü yandı mâhı
Tâ **‘arşa** erişdi dūd-ı âhı (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 36*). [*‘arşa, -a*]
4. Her birisi gitdi kaldı tenhâ
Tâ **‘arşa** erişdi nâr-ı hey-hâ (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 40*). [*‘arşa, -a*]

‘arş-: *İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, âlem tasavvurunda en yüksek nokta.*

1. Erbâb-ı gönül terakki etdi
Neş‘e-i şafâsı **‘arşa** etdi (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 21*). [*‘arşa, -a*]

‘arşa: *Gök,gökyüzü.*

1. ‘Arşa-yı kelâma çıkıdı ol dem
Oynatdı atın o pîr-i hoş-dem (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 22*). [*‘arşa-yı, --yı*]
2. Gir **‘arşa-yı** pende eyle cevân
Sür esb-i makâliñ ile meydân (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 15*). [*‘arşa-yı, --yı*]
3. Ol **‘arşada** âh gör neler var
Ol **‘arşada** ger olursa berbâd (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 17*). [*‘arşada, -da*]
4. Ol **‘arşada** âh gör neler var
Ol **‘arşada** ger olursa berbâd (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 18*). [*‘arşada, -da*]
5. Matlûba erişdiñ ey fedâ-kâr
‘Arşa-yı celâle düşdün ammâ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 12*). [*‘arşa-yı, --yı*]

‘arşa-i: *Gök,gökyüzü.*

1. ‘Arşa-i cevâbda kıldı cevân
Böyle ki şarâb-ı ‘aşk medhûş (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 5*). [*‘arşa-i,]*
2. Yüz açdı saña cemâl-i bî-tâ
Bil kadrini **‘arşa-i** celâliñ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 14*). [*‘arşa-i,]*
3. Ol **‘arşa-i** hayretiñ kelâmın
Tafşil ile söyleye tamâmın (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 24*). [*‘arşa-i,]*

‘arşa-i celâl: *Büyüklik/ululuk arsasının meydana.*

1. Tâ mest bu **‘arşa-i celâli**
Kaṭ‘ eyleyim ey Hüdâ-ı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 31*). [*‘arşa-i celâli, -i*]

‘arşa-i lokmân: *Lokman Hekim'in yeri.*

1. Bu yerde gerek bî-hûd ad eyleye çün Mecnûn
Ne cây-ı Felâtûndur ne **‘arşa-i Lokmândır** (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 15*). [*‘arşa-i lokmândır, -dır*]

‘arşa-yı gâzel: *Gökyüzü gazeli, şiiri.*

1. Ey hâme bu **‘arşa-yı ğazeldir**
Söylersen eger ğazel ğazâldir (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 17). [‘arşa-yı ğazeldir, -dir]

‘arşa-yı sühen: Söz meydanı.

1. ‘Arşa-yı sühende ol dil-âver
Luţfâne dedi ki ey berâder (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 38). [‘arşa-yı sühende, -de]

‘arş-ğâh: Arş.

1. V’ey tâvus-ı **‘arş-ğâh-ı ünsî**
Gelmezdi vücûda şey’-i muţlak (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 5). [‘arş-ğâh-ı, --ı]
2. Kürsî geçüp **‘arş-ğâha** erdin
Bilmem oradan ne yere vardın (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 14). [‘arş-ğâha, -a]

‘arş-ı a‘zam: Allah’ın yarattığı gök katlarının en yükseği.

1. Hâk-i kademiñi **‘arş-ı a‘zam**
Bûs eyledi iftihâr kıldı (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 11). [‘arş-ı a‘zam, -]
2. Nezdinde çü nokta **‘arş-ı a‘zâm**
Görmez o maķâm-ı bî-misâli (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 24). [‘arş-ı a‘zâm, -]
3. Ser-hânesi gönü Müştâfâdır
Ol hâneye nisbet **‘arş-ı a‘zam** (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 31). [‘arş-ı a‘zam, -]
4. Öyle ki cihân cümle ‘âlem
Eflâk ü serâ vü **‘arş-ı a‘zâm** (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 14). [‘arş-ı a‘zâm, -]
5. ‘Arz eyledi ey Hüdâ-yı ‘âlem
Ey hâliķ-ı kürsi **‘arş-ı a‘zam** (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 36). [‘arş-ı a‘zam, -]
6. Yer yok sen oturma lâubâlî
Birdir aña ferş-i **‘arş-ı a‘zam** (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 40). [‘arş-ı a‘zam, -]

‘arş-ı a‘zam: Allah’ın kudretinin tecelli ettiği gök katlarının en yükseği.

1. Olmazdı vücûd-ı **‘arş-ı a‘zam**
Ey pertev-i âfitâb senden (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 23). [‘arş-ı a‘zam, -]

‘arş-ı bî-fenâ: Sonu olmayan arş.

1. Hem çü **‘arş-ı bî-fenâ** muhkem binâdır menzirim
Kimse bilmez anlamaz ‘anķâ-yı ‘aşķım kim müdâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 65). [‘arş-ı bî-fenâ, -]

‘arş-ı rahmân: Bütün yaratılmışları şefkat ve merhametle besleyip büyüten Allah’ın tasarruf dairesi, makamı.

1. Ey aşl-ı vücûd-ı mâye-i cân
V’ey bâ’is-i ferş-i **‘arş-ı Rahmân** (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 35). [‘arş-ı rahmân, -]

‘arş-i zül-metîndir: Karanlık gökyüzü.

1. Ne hâne-i **‘arş-i zül-metîndir** (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 42). [‘arş-i zül-metîndir, -]

art: Fazlalaşmak, çoğalmak.

1. Ey sâķi-i mihr zevķim **artur** (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 1). [artur, -u, -r]

2. Hamdâne kelâma şevkim **artur**
Hamd ile ola müdâm varım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 2). [artur, -u, -r]
3. Bir cânibine gülâb-ı nâbı
Vaz' eyledim **artdı** âb u tâbı (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 2). [artdı, -dı]
4. Yanmış cigerim ki merhem eyle
Ya'nî kerem eyle zevküm **artur** (Nigârname, Mesnevi 68, Mısra 4). [artur, -u, -r]
5. Ver bâde-i zevki şevkim **artur**
Tâ keyfim ura damağıma hem (Nigârname, Mesnevi 68, Mısra 5). [artur, -u, -r]
6. Ey sâki gel imdi ver mezâkı
Artur yine zevk ü iştiyâkı (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 39). [artur, -u, -r]
7. Ey şâki-i 'aşk-ı 'aşkım **artur**
Şun bâde-i 'aşkı meşkim **artur** (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 12). [artur, -u, -r]
8. Ey şâki-i 'aşk-ı 'aşkım **artur**
Şun bâde-i 'aşkı meşkim **artur** (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 13). [artur, -u, -r]

art-: Fazlalaşmak, çoğalmak.

1. Her lahza şiyâkımı pey-â-pey
Artır benim ey Hüdâ-yı her şey (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 12). [artır, -ır]
2. Ey sâki-i 'aşk 'aşkım **artır**
Ezfûn ile 'aşk u meşkim **artır** (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 3). [artır, -ır]
3. Ey sâki-i 'aşk 'aşkım **artır**
Ezfûn ile 'aşk u meşkim **artır** (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 4). [artır, -ır]
4. Luţf eyle künûn mezâkım **artır**
Söyleşmeye iştiyâkım **artır** (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 11). [artır, -ır]
5. Luţf eyle künûn mezâkım **artır**
Söyleşmeye iştiyâkım **artır** (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 12). [artır, -ır]
6. Ey hâtif-i gayb mâlikim ben
'Aşk âteşi ile şevkim **artır** (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 4). [artır, -ır]
7. Her lahza sürûr u zevkim **artır**
Bu âteş içinde var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 5). [artır, -ır]

artık: Bundan sonra.

1. Akrân-ı zamâna fâ'ik olgil
Artık ne diyem kemâl-i 'âliq (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 6). [artık,]
2. Anlayana bir işâre çokdur
Artık ne diyem ki budı hâlim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 23). [artık,]

artır: Artırmak, çoğaltmak.

1. Ezfûn eder **artırır** şiyâkı
Bu gece olağ anıqla hem-dem (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 16). [artırır, -ır]
2. Artırdı şiyâk-ı keyf zevki
Ol yerde ki buldu bu mezâkı (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 1). [artırdı, -dı]

artur: Arttırmak.

1. Artura mezâk-ı iştiyâkı
Ol râkım-ı vaşf yâne yâne (Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 25). [artura, -a]
2. Bahş eyledi lahza lahza bâde
Arturdi mezâkımı ziyâde (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 11). [arturdi, -dı]
3. Arturdi gamım gamım ziyâde
Ey sâki getir ki bâde dâde (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 4). [arturdi, -dı]

‘arz: *Sunma, bir büyüğe takdim etme, sunu.*

1. Tamâmi-i suhen-i Mecnûn bâ-imâm ve divâne-i sevdânın şerîfe **‘arzi**
‘Arz eyleyim imdi ey kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 12). [‘arzı, -ı]
2. Düş hâk-i mezellete niyâz et
Çâre dile **‘arz-ı** çâre-sâz et (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 10). [‘arz-ı,]
3. Her nerde kalırsan ol seninle
‘Arz ile semâ ona berâber (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 22). [‘arz,]
4. ‘Abdî işi **‘arzdır** niyâzdır
Mevlâsına ol ki çâre-sâzdır (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 28). [‘arzdır, -dır]

‘arz edem: *Bildirmek.*

1. Afv eyle kuşûrumu gâzab-nâk
Olma saña **‘arz edem** heves-nâk (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 26). [‘arz edem, -]

‘arz ederdim: *Söylemek, açıklamak, sunmak, bildirmek.*

1. Ahvâl ne ise **‘arz ederdim**
Ancak o idi benim penâhım (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 30). [‘arz ederdim, -]

‘arz etdi: *Sunmak, kendini göstermek, belli etmek.*

1. Mihmânlara **‘arz etdi** sûzân
Bu resm ile dedi ey habîbân (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 39). [‘arz etdi, -]
2. ‘Arz etdi şehir demidir eknûn
Emriñize muntazıram efzûn (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 14). [‘arz etdi, -]
3. Anılla idem şifâ-yı derdim
‘Arz etdi bu resme kıldı izhâr (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 20). [‘arz etdi, -]
4. Divânesini ki kâma yetmiş
‘Arz etdi şabâya böyle k’ey yâr (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 37). [‘arz etdi, -]

‘arz etdi: *Sunmak.*

1. Od düşdü karar u ihtiyâra
‘Arz etdi ki ey nâşih-i kâmil (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 8). [‘arz etdi, -]
2. Güftâra girişdi **‘arz etdi**
Böyle ki işim tamâma yetdi (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 24). [‘arz etdi, -]

‘arz etdi: *Sunmak, göstermek.*

1. ‘Arz etdi kâmûsı mîzbâna
Böyle dediler ki ey yegâne (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 9). [‘arz etdi, -]

‘arz etdi: *Sunmak, takdim etmek.*

1. Ol bende-i ‘aşk-ı pür-fünûna
‘Arz etdi ki ey cünûn-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 16). [‘arz etdi, -]

‘arz etmek: *Sunmak, göstermek.*

1. Lâzımdı başa ki **‘arz etmek**
Tevhîdi tarîk-i Hakk’a gitmek (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 21). [‘arz etmek, -]

‘arz eyle: *Sunmak, göstermek.*

1. ‘Arz eylemeden î mânâ geldi
Ol tâlib-i Hakkı hakkı buldu (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 17*). [‘arz eylemeden, -me, -den]
2. ‘Arz eyleyin imdi mîzbâna
Ahvâl-i cünûnu yana yana (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 13*). [‘arz eyleyin, -y, -i, -η]
3. Ger hâhiş edersen anı burhân
‘Arz eyleyek anı saña ey cân (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 7*). [‘arz eyleyek, -y, -e, -k]
4. ‘Arz eyleyemem bu keyf ü hâlî
Lutf eylemeseñ mey-i cemâlî (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 23*). [‘arz eyleyemem, -y, -e, -me, -m]
5. Biz gibi o da ferahla tolsun
‘Arz eyleyek anı âferîn-bâd (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 21*). [‘arz eyleyek, -y, -e, -k]
6. ‘Arz eyle Hüdâ-yı bî-karîne
Ol kâr-ı ‘acîb-i âferîne (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 10*). [‘arz eyle, -]

‘arz eyledi: Bildirme.

1. ‘Arz eyledi ey vücûd-ı eflâk
Muhtâc saña sañadı levlâk (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 2*). [‘arz eyledi, -]
2. ‘Arz eyledi gördüğün ne kim var
Bir bir işidip tamâm yazdım (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 6*). [‘arz eyledi, -]
3. ‘Arz eyledi böyle dedi ey yâr
İmdi heme tâlibân-i didâr (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 1*). [‘arz eyledi, -]
4. Mîzbânın ricâsını mihmânların kabûl buyurması
‘Arz eyledi cümlesi merâmın (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 20*). [‘arz eyledi, -]
5. Dîvâne-i bî-mânendiñ şerîf-i bî-tâyâ cevâbı
‘Arz eyledi böyle ey şehen-şâh (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 8*). [‘arz eyledi, -]
6. Çün pend-i şerîf etdi itmâm
‘Arz eyledi ol cünûn-ı hoş-kâm (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 6*). [‘arz eyledi, -]
7. ‘Arz eyledi ol imâma ey cân
Güftâr-ı neşâyih içre Loğmân (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 21*). [‘arz eyledi, -]
8. ‘Arz eyledi böyle böyle mecnûn
Gelmedi cihâna hûb güftâr (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 25*). [‘arz eyledi, -]
9. Tutmaz ise de gerek bu şöhet
‘Arz eyledi böyle mihmâna (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 38*). [‘arz eyledi, -]
10. Tahsîn-i cünûna girdi ol dem
‘Arz eyledi böyle ey şeker -fem (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 18*). [‘arz eyledi, -]
11. ‘Arz eyledi böyle oldu hâmûş
Mihmânlar işitdi oldu bî-hûş (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 31*). [‘arz eyledi, -]
12. ‘Arz eyledi böyle key taleb-kâr
Ey tâlib-i mest-i rûy-ı dildâr (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 19*). [‘arz eyledi, -]
13. Ol pîr çü rahş etdi cevân [
‘Arz eyledi böyle ey civân-merd (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 6*). [‘arz eyledi, -]
14. ‘Arz eyledi böyle ey sühen-ver
V’ey pîr kelâmı şehd ü şekker (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 3*). [‘arz eyledi, -]
15. ‘Arz eyledi mîzbâna anlar
Ya’nî ki cemî‘-i mihmânlar (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 15*). [‘arz eyledi, -]

16. ‘Arz eyledi ey Hüdâ-yı ‘âlem
Ey hâlik-ı kürsi ‘arş-ı a‘zam (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 35). [‘arz eyledi, -]
17. ‘Arz eyledi böyle yana yana
K’ey nâsih-i nev eger bileydiñ (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 27). [‘arz eyledi, -]
18. Pervîz idi ey ‘azîz ey cân
‘Arz eyledi ol hekîm-i hâzık (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 4). [‘arz eyledi, -]
19. ‘Arz eyledi böyle bize yazık
Zîrâ ki cünûn degil hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 19). [‘arz eyledi, -]
20. ‘Arz eyledi ol ganî cünûna
Ol ‘ârif-i Hâk fûnûn fûnûna (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 25). [‘arz eyledi, -]
21. Oynatdı semend u top u çevgân
‘Arz eyledi böyle ol vefâdâr (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 4). [‘arz eyledi, -]
22. Ger var ise eyle aña çâre
‘Arz eyledi cümle yana yana (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 14). [‘arz eyledi, -]
23. ‘Arz eyledi mîzbâna mihmân
Ger izniñ olursa diyek el’ân (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 4). [‘arz eyledi, -]
24. ‘Arz eyledi böyle ol taleb-kâr
Söyledi kamû aña ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 18). [‘arz eyledi, -]
25. Evrâdını çâre-sâz kıldı
‘Arz eyledi böyle gâh-ı bi-gâh (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 16). [‘arz eyledi, -]
26. ‘Arz eyledi oldu çâre-sâzı (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 42). [‘arz eyledi, -]
27. ‘Arz eyledi böyle ol niyâz-bâz
Derdine ‘ilâc oldu dem-sâz (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 8). [‘arz eyledi, -]
28. ‘Arz eyledi böyle şâh-niyâza
K’ey nâzına olmayan nihâyet (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 9). [‘arz eyledi, -]
29. ‘Arz eyledi ol esîr-i hicrân
Böyle ki şabâ-yı lutf-ı cânân (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 29). [‘arz eyledi, -]
30. ‘Arz eyledi böyle cümle yârân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 42). [‘arz eyledi, -]

‘arz eyledi: Göstermek, sunmak, takdim etmek.

1. ‘Arz eyledi ey Hüdâ-yı ekber
Ben kendimi bildigim unuttum (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 41). [‘arz eyledi, -]

‘arz eylediler: Sunmak, göstermek.

1. ‘Arz eylediler ki mîzbâna
Böyle ne elem fikâra dalma (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 28). [‘arz eylediler, -]
2. ‘Arz eylediler ki biz biliriz
Evşâf-ı dile ki biz habîriz (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 11). [‘arz eylediler, -]
3. ‘Arz eylediler ki ey filânî
İdrâke sebep ne söyle anı (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 37). [‘arz eylediler, -]
4. ‘Arz eylediler ki ey filânî
Toğrusu ki sevmeyiz yalanı (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 3). [‘arz eylediler, -]
5. Söylersiz ‘aceb ‘aceb elem-nâk
‘Arz eylediler ki bu mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 34). [‘arz eylediler, -]
6. Var idi kelâmı sekr î sâr
‘Arz eylediler kamûsu bir bir (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 40). [‘arz eylediler, -]
7. ‘Arz eylediler ki ey Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 1). [‘arz eylediler, -]

8. ‘Arz eylediler aña ki ey cân
Bu nâşih-i köhne böyle el’ân (Nigârnâme, Mesnevi 139, Mısra 5). [‘arz eylediler, -]
9. ‘Arz eylediler ki bu divâne
Sen tek bu da bir civandır ammâ (Nigârnâme, Mesnevi 140, Mısra 25). [‘arz eylediler, -]
10. ‘Arz eylediler ki ey cihân-gerd
Sen gibi cihânda yokdu bir ferd (Nigârnâme, Mesnevi 147, Mısra 7). [‘arz eylediler, -]
11. ‘Arz eylediler ki mîzbâne
Böyle ki alışdı yana yana (Nigârnâme, Mesnevi 184, Mısra 4). [‘arz eylediler, -]
12. Mihmânlar ayağa turdu ol an
‘Arz eylediler ki sîne-sûzân (Nigârnâme, Mesnevi 192, Mısra 26). [‘arz eylediler, -]
13. ‘Arz eylediler aña ki ey cân
El-hamd ki imdi şâd ü handân (Nigârnâme, Mesnevi 250, Mısra 19). [‘arz eylediler, -]

arz eylediler: Sunmak, göstermek.

1. Cân qadrini bilmeyen Hüdâyî
Arz eylediler ki ey tarîkat (Nigârnâme, Mesnevi 115, Mısra 16). [arz eylediler, -]

‘arz eylediler ki: Gösterdiler ki.

1. Etmek bize lâzım ey birâder
‘Arz eylediler ki mîzbâna (Nigârnâme, Mesnevi 252, Mısra 4). [‘arz eylediler ki, -]

‘arz eyledim: Söylemek, sunmak, göstermek.

1. ‘Arz eyledim ey ‘azîz-i cânım
V’ey yâr-i şîrînım ey revânım (Nigârnâme, Mesnevi 59, Mısra 1). [‘arz eyledim, -]
2. Vakti ki niyâzım oldu hâşıl
‘Arz eyledim ey cünûn-ı kâmil (Nigârnâme, Mesnevi 59, Mısra 32). [‘arz eyledim, -]
3. ‘Arz eyledim ol kırup icâbet
Böyle dedi ey esîr-i miñnet (Nigârnâme, Mesnevi 60, Mısra 29). [‘arz eyledim, -]
4. ‘Arz eyledim aña çâr-nâ-çâr
Böyle ki ne çâre hâcetim var (Nigârnâme, Mesnevi 80, Mısra 32). [‘arz eyledim, -]
5. ‘Arz eyledim oturuñ ferañ-bâl
Eğleşdi kamû ki oldu râhat (Nigârnâme, Mesnevi 82, Mısra 10). [‘arz eyledim, -]
6. Olmaz ki bahâ cihân harâcı
‘Arz eyledim ey birâderân şâd (Nigârnâme, Mesnevi 92, Mısra 35). [‘arz eyledim, -]
7. Mecnûnuña söyle hazır olsun
‘Arz eyledim ol bu yerde hazır (Nigârnâme, Mesnevi 93, Mısra 36). [‘arz eyledim, -]
8. Ahvâl-i cünûnu söyleyim hem
‘Arz eyledim aña ol kerem-kâr (Nigârnâme, Mesnevi 220, Mısra 31). [‘arz eyledim, -]
9. ‘Arz eyledim aña ey Hüdâyî
V’ey derd-i muhabbete fedâyî (Nigârnâme, Mesnevi 223, Mısra 23). [‘arz eyledim, -]
10. ‘Arz eyledim imdi bûd-nâ-bûd
Bî-ma‘na degil bu pend-i behbûd (Nigârnâme, Mesnevi 224, Mısra 41). [‘arz eyledim, -]

‘arz eylemege: Arz eylemek, etmek: Saygı ile anlatmak, bildirmek, ifâde etmek.

1. Dergâhına gerçi hâcetim var
‘Arz eylemege hacâletim var (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 5). [‘arz eylemege, -]
2. Evşâf-ı cemîl sende çokdur
‘Arz eylemege mecâl yokdur (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 16). [‘arz eylemege, -]

‘arz eyleyem: *Sunmak.*

1. ‘Arz eyleyem indi bir hikâyet
Ya‘nî ki güzelce bir rivâyet (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 30). [‘arz eyleyem, -]

‘arz eyleyem: *Sunmak, göstermek, anlatmak.*

1. Nutkum açıla naşîhat-i çend
‘Arz eyleyem aña ey hired-mend (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 22). [‘arz eyleyem, -]

‘arz eyleyim: *Sunmak, göstermek.*

1. O kıssa-i hâba ‘azm-i tâm et
‘Arz eyleyim imdi ol avâre (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 25). [‘arz eyleyim, -]
2. ‘Arz eyleyim anı ey revânım
Ey cân-ı şîrinim ey civânım (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 39). [‘arz eyleyim, -]
3. ‘Arz eyleyim imdi var esrâr
İzhâr-ı makâmadır sezâ-vâr (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 3). [‘arz eyleyim, -]
4. Olmuş ki kıllıq biñi birince
‘Arz eyleyim imdi var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 28). [‘arz eyleyim, -]
5. Tamâmi-i suhen-i Mecnûn bâ-imâm ve divâne-i sevdânî şerîfe ‘arzı
‘Arz eyleyim imdi ey kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 13). [‘arz eyleyim, -]
6. Sevdâda fûnûn der-fûnûnam
‘Arz eyleyim imdi ol haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 19). [‘arz eyleyim, -]
7. ‘Aşka girişenler oldu zâ’il
‘Arz eyleyim imdi bir hikâyet (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 30). [‘arz eyleyim, -]
8. Müştâklık ile gör neler var
‘Arz eyleyim anı her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 30). [‘arz eyleyim, -]
9. Tamâmi-i sühen-i Hallâc
‘Arz eyleyim imdi ey şarâb-dâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 31). [‘arz eyleyim, -]
10. Anıñ hünéri ki gûn-a-gûndur
‘Arz eyleyim imdi kim Züleyhâ (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 8). [‘arz eyleyim, -]
11. Vardır eser-i sözüñ hüveydâ
‘Arz eyleyim imdi dinle şâ’ik (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 8). [‘arz eyleyim, -]
12. ‘Arz eyleyim âh var derdim
Derdime bahâne rûy-ı zerdim (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 25). [‘arz eyleyim, -]
13. ‘Arz eyleyim ey hekîm-i bî-tâ
Tâ açıla bu hafî mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 23). [‘arz eyleyim, -]
14. ‘Arz eyleyim anı hıfz eyle
Fikr eyle menâfi‘ini böyle (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 37). [‘arz eyleyim, -]

15. ‘Arz eyleyim imdi saña ey yâr
Söyle görüm ey cünûn-ı hoş-kâr (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 29). [‘arz eyleyim, -]
16. Aldanma ki mâr-ı pür-cefâdır
‘Arz eyleyim imdi saña ey yâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 16). [‘arz eyleyim, -]
17. Tamâmi-i sühen-i meşûk
‘Arz eyleyim imdi ol haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 16). [‘arz eyleyim, -]
18. ‘Arz eyleyim imdi hûşyâr ol
Ne söyleyim aña gûş-dâr ol (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 1). [‘arz eyleyim, -]
19. Tahdîsi çü kâd ü şehd-i eş‘âr
‘Arz eyleyim imdi dinle ey yâr (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 18). [‘arz eyleyim, -]

‘arz eyleyüben: Arz eyleyim.

1. ‘Arz eyleyüben dediler ey pîr
Elbette gerek bu kâra tedbîr (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 16). [‘arz eyleyüben, -]

‘arz kıldı: Sunmak, takdim etmek.

1. Mihmânlara ‘arz kıldı ol dem
Şanmañ delidir ki bu şeker -fem (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 5). [‘arz kıldı, -]
2. Mihmânlara ‘arz kıldı ol vaqt
Böyle bu misillü mecnun olmaz (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 7). [‘arz kıldı, -]

‘arz kıldım: Söylemek, bildirmek.

1. Ahvâlimi ‘arz kıldım ammâ
İkrâm seniñdir ey kerem-sâ (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 26). [‘arz kıldım, -]

‘arz u niyâz: Rica etmek, istemek.

1. Bu ‘arz u niyâz u ihtiyâc
Olsa n’ola derdimiñ ‘ilâc (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 27). [‘arz u niyâz, -]

‘arza: Sunmak, anlatmak, bildirmek.

1. Bu ‘arzayı mîzbân işitdi
Te’sîri anıñ ki câna yetdi (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 25). [‘arzayı, -yı]
2. Vaşfâne ki nazma ihtimâm et
‘Arza-i niyâzımı işitdi (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 15). [‘arza-i, --i]

‘arza-i hâcet: İhtiyacını göstermek, sunmak.

1. Kıl ‘arza-i hâcetim icâbet
Şâd eyle gedânı bî-nihâyet (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 14). [‘arza-i hâcetim, -i, -m]

‘arza-i niyâz: İhtiyacı olanı bildirmek.

1. ‘Arza-i niyâzımı kabûl et
Şâd eyle kuluñu bî-melûl et (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 20). [‘arza-i niyâzımı, -ımı]

‘arza-vı hâcât: Şiddetli istek, arzu.

1. 'Arza-yı hâcât necâtım benim Rütbe-i 'âlî derecâtım benim
'Arza-yı hâcât reşehât-ı revân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 1). ['arza-yı hâcât, -]
2. Gazel-i münâcât ve 'arz-ı hâcâtî
'Arza-yı hâcât necâtım benim (Nigârname, Gazel 3, Mısra 2). ['arza-yı hâcât, -]

'arza-yı hâcât-ı sıfât: İhtiyaç duyulan şiddetli özellik.

1. 'Arza-yı hâcât-ı sıfâtım benim
'Arz-ı münâcâtımı hâcâtımı (Nigârname, Gazel 3, Mısra 7). ['arza-yı hâcât-ı sıfâtım, -ı, -m]

'arza-yı hâcât-ı sıfâtım: İhtiyaç duyulan şiddetli özellik.

1. 'Arza-yı hâcât-ı sıfâtım benim
'Arz-ı münâcâtımı hâcâtımı (Nigârname, Gazel 3, Mısra 6). ['arza-yı hâcât-ı sıfâtım, -]

'arza-yı hâcet: Şiddetli gözyaşı seli.

1. 'Arza-yı hâcât necâtım benim Rütbe-i 'âlî derecâtım benim
'Arza-yı hâcet reşehât-ı revân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 3). ['arza-yı hâcet, -]
2. Rütbe-i 'âlî derecâtım benim
'Arza-yı hâcet reşehât-ı revân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 4). ['arza-yı hâcet, -]

'arza-yı niyâz: Rica sunmak.

1. 'Arza-yı niyâzımı icâbet
Kıl lîk icâbet özge bâbet (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 23). ['arza-yı niyâzımı, -ı, -mı]

'arza-yı niyâzımı: Rica sunmak.

1. 'Arza-yı niyâzımı kabul et
Şâd eyle gedânı bî-melûl et (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 22). ['arza-yı niyâzımı, -]

'arza-yı niyâziş-i 'alîmdir: Bilgisi ezeli olan Allah'a yakarışını sunmak.

1. Ma'rûz-ı Raḥîmdir Kerîmdir
'Arza-yı niyâziş-i 'Alîmdir (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 34). ['arza-yı niyâziş-i 'alîmdir, -]

'arze-i hâcât-ı münâcât: Allah'ın yaratmış olduğu yeryüzünde, insanların istekleri için yapmış oldukları dua.

1. Şehd-i muşaffâdı fûrâtım benim
'Arze-i hâcât-ı münâcâtdır (Nigârname, Gazel 3, Mısra 24). ['arze-i hâcât-ı münâcâtdır, -dır]

'arze-i hâcât-ı münâcâtdır: Allah'ın yaratmış olduğu yeryüzünde, insanların istekleri için yapmış oldukları dua.

1. 'Arze-i hâcât-ı münâcâtdır
Pîr Sirâcî ḥasenâtım benim Câ'ize-i medḥ-i münâcât-ı cân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 23). ['arze-i hâcât-ı münâcâtdır, -]

'arzi: İstek.

1. Ceddiñe muṭî' kâf tâ kâf
'Arzımı işt deme cünündur (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 12). ['arzımı, -mı]
2. Bî-çâreyim 'arzımı icâbet
Kıl gayre ne edem 'arz-ı hâcet (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 19). ['arzımı, -mı]

'arz-ı hâcât: İhtiyacın sunulması.

1. Gâzel-i münâcât ve 'arz-ı hâcâtî
'Arza-yı hâcât necâtım benim (Nigârname, Gâzel 3, Mısra 1). ['arz-ı hâcâtî, -î]

'arz-ı hâcet: İsteğini bildirme.

1. Mevlâsına 'arz-ı hâcet eyler
Elmâs vü la'l-i âşikâre (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 21). ['arz-ı hâcet, -]
2. Sen eylemesen baña 'inâyet
Kim var idem yâ 'arz-ı hâcet (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 19). ['arz-ı hâcet, -]
3. Senden dilerim baña 'inâyet
Yok başka edem ki 'arz-ı hâcet (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 18). ['arz-ı hâcet, -]
4. Efkâra sen etme 'arz-ı hâcet
Fikr eyleme kim benim medârî (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 39). ['arz-ı hâcet, -]

'arz-ı hâcet kıl: İhtiyacını, muhtaç olduğunu bildirmek. İsteğini söylemek.

1. Bî-çâreyim 'arzımı icâbet
Kıl gayre ne edem 'arz-ı hâcet (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 20). ['arz-ı hâcet kıl, -]

'arz-ı hâlim: Dilekçe, istekte bulunma.

1. Neşr ola cihâne dürr-i nâ-yâb
Sâkî ki iştîdi 'arz-ı hâlim (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 41). ['arz-ı hâlim, -]

'arz-ı mâh: Ay'ın isteği.

1. Bir kız idi lîk arz-ı mâhı
Ol duhterîñ adı idi Şîrîn (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 31). ['arz-ı mâhı, -ı]

'arz-ı muhkem: Dayanıklı yeryüzü.

1. Ol lahza gelirdi çâr şad kes
Ol 'arz-ı metinde muhkem evtâd (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 40). ['arz-ı muhkem, -]

'arz-ı münâcâtımı: Yakarış sunma.

1. 'Arza-yı hâcât-ı şîfâtım benim
'Arz-ı münâcâtımı hâcâtımı (Nigârname, Gâzel 3, Mısra 8). ['arz-ı münâcâtımı, -]

'arz-ı münâcâtımı: Yer yüzünde edilen dua.

1. 'Arza-yı hâcât-ı şîfâtım benim
'Arz-ı münâcâtımı hâcâtımı (Nigârname, Gâzel 3, Mısra 7). ['arz-ı münâcâtımı, -]

'arz-ı niyâz: Rica sunma.

1. 'Arz-ı niyâzım nefehâtım benim
Sûz-i münâcât u niyâz u güdâz (Nigârname, Gâzel 3, Mısra 5). ['arz-ı niyâzım, -ım]

2. Tâ kalmaya ğayrı kâra hâcet
Bu ‘**arż-ı niyâzımı** işitdi (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 7). [‘arż-ı niyâzımı, -ı, -mı]
3. Bu ‘**arż-ı niyâzımı** işitdi
Ol sâkı-i ‘aşk tahkîk etdi (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 18). [‘arż-ı niyâzımı, -ı, -mı]
4. Ol ‘**arż-ı niyâzımı** işitdi
Ol baħr-i kerem keremler etdi (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 32). [‘arż-ı niyâzımı, -ı, -mı]

‘arż-ı niyâzım: Dünyadaki arzular.

1. ‘Arż-ı niyâzım nefehâtım benim
Sûz-i münâcât u niyâz u güdâz (Nigârname, Gazel 3, Mısra 4). [‘arż-ı niyâzım, -]

arzula: Bir şeyi candan ve yürekten istemek, arzu etmek.

1. Meccâne degil bu **ârzûlar**
Her nağmede var bir nümâyiş (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 37). [ârzûlar, -r]

âsân: Kolay.

1. Zîrâ ki olur **âsân** ger cây-ı ta‘abdır bu
Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (Nigârname, Gazel 16, Mısra 10). [âsân,]
2. Zîrâ ki niyâz ile olur kâr
Âsân veya çetin ne kim var (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 14). [âsân,]

âsân olmaz: Kolay olmak.

1. Elbette velîlik olmaz âsân
Âsân mı olur vilâyet ey cân (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 33). [âsân olmaz, -]

âsân olur: Kolaylaşmak, kolayca yapılmak.

1. Ħamd eyle dilâ Ħamd et Ħamdın demidir elbet Zîrâ saña bahş etmiş bî-Ħadd Hüdâ
ni‘met
Şükr ile olur âsân her kâr-ı çetin her ân (Nigârname, Gazel 1, Mısra 3). [âsân olur, -]
2. Şükr ile olur âsân her kâr -ı çetin her ân
Şükr eyle dilâ şükr et berbâd ola tâ ‘usret (Nigârname, Gazel 1, Mısra 4). [âsân olur, -]
3. Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta‘abdır bu
Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (Nigârname, Gazel 16, Mısra 11). [âsân olur, -]
4. Elbette velîlik olmaz âsân
Âsân mı olur vilâyet ey cân (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 34). [âsân olur, -]

âsâr: Eserler.

1. Âsâr-ı o güldü bûy-ı bostân
Sâye-i o güldü gül-gülistân (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 29). [âsâr-ı, --ı]
2. Âsâr-ı vücûdum ‘aşkdandır
Sermâye-i bûdum ‘aşkdandır (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 33). [âsâr-ı, --ı]

‘aşâr: Eserler.

1. ‘Aşâr u bisât-ı hoş-nihâdın
Manzûmlar ile şâd u hürrem (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 11). [‘aşâr,]

âsâr-ı muhabbet: Muhabbet eserleri.

1. El-hamd ki buldu hûb gâyet
Âsâr-ı muhabbet ü melâhat (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 3). [âsâr-ı muhabbet, -]

âsâyîş-i dil: Gönlin asayîş ve huzuru.

1. Neş'e-i revân mâl iledir
Âsâyîş-i dil menâl iledir (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 20). [âsâyîş-i dil, -]

aşhâb: Dost.

1. Oldu dili ki görüp kemâkân
Keyf-i dili çünkü bildi aşhâb (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 33). [aşhâb,]
2. Erbâb-ı dilân ü şâ'irânî
Aşhâb ü şafâ vü kâmürânî (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 32). [aşhâb,]

aşhab-ı güzîn: Hazret-i Peygamber Aleyhisselâtü ve's-selâm Efendimizi görüp şeref-i sohbetleriyle teşerrüf etmiş olan seçilmiş, seçkin kişiler.

1. Behcetle tamâm olurdu şöhet
Aşhab-ı güzîn çâr-ı yârîñ (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 40). [aşhab-ı güzîn, -]
2. Hem âl-i kirâmına dem-â-dem
Aşhab-ı güzînine çenîn hem (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 39). [aşhab-ı güzînine, -i, -n, -e]

aşhâb-ı ma'ârif-i ilâhî: İlahi ilimlerin sahipleri.

1. Aşhâb-ı ma'ârif-i ilâhî
Anlar bu sözü bilir kemâhî (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 36). [aşhâb-ı ma'ârif-i ilâhî, -]

aşhâb-ı şafâ: Eğlence, işret dostları.

1. Ol ki şeydâlarına lutf ile i'tâları var
Bilür aşhâb-ı şafâ şî'r-i şeker-bârımdan (Nigârname, Gazel 10, Mısra 23). [aşhâb-ı şafâ, -]
2. Bilür aşhâb-ı şafâ şî'r-i şeker-bârımdan
Lafz-ı bî-ma'na değil nükteli ma'nâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 24). [aşhâb-ı şafâ, -]
3. Atdı yine bir âteş aşhâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 18). [aşhâb-ı şafâ, -]
4. Atdı yine bir âteş aşhâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 19). [aşhâb-ı şafâ, -]
5. Aşhâb-ı şafâsı lâübâlî
Ol hânede lutf-gâh-ı Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 38). [aşhâb-ı şafâsı, -sı]
6. Aşhab-ı şafâ gamı ferâmûş
Eylerler idi be-zevk-i bâkî (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 27). [aşhab-ı şafâ, -]
7. Aşhâb-ı şafâ anıpla mesrûr
Her kim anı eyleye nazar-gâh (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 8). [aşhâb-ı şafâ, -]
8. Meydân-ı ferahta eyleyek bâz
Aşhâb-ı şafâlar ile dâ'im (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 20). [aşhâb-ı şafâlar, -lar]

9. Geh deşt vü gâh tağlarda
Aşhâb-ı şafâ ile beher-câ (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 26). [aşhâb-ı şafâ, -]
10. Ol âhenk ile ol ki çaldı sazı
Aşhâb-ı şafâlar etdi bâzı (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 29). [aşhâb-ı şafâlar, -lar]
11. Aşhâb-ı şafâyâ verdi zevkî
‘Ayyûka yetirdi zevk ü şevkî (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 16). [aşhâb-ı şafâyâ, -y, -a]

ashâb-ı şafâyâ: Gönül şenliği olan kişiler.

1. Aşhâb-ı şafâyâ şeh-nişindir
Evşâf-ı cemîli bî-nihâyet (Nigârname, Gazel 8, Mısra 16). [aşhâb-ı şafâyâ, -]
2. Aşhâb-ı şafâyâ şeh-nişindir
Evşâf-ı cemîli bî-nihâyet (Nigârname, Gazel 8, Mısra 17). [aşhâb-ı şafâyâ, -]
3. Mâlâyâ‘ni sözü konuşma
Aşhâb-ı şafâyâ çok kederler (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 18). [aşhâb-ı şafâyâ, -]

‘âşik: Sevgili’ye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

1. Elbette olur nâ‘il şahrâ-yı talebdir bu
Ol yerde eger ‘âşik seyr eyleye ol şâyık (Nigârname, Gazel 16, Mısra 6). [‘âşik,]
2. Elbette olur nâ‘il şahrâ-yı talebdir bu
Ol yerde eger ‘âşik seyr eyleye ol şâyık (Nigârname, Gazel 16, Mısra 5). [‘âşik,]
3. Ağyâr eger girmez sevdâyâ sanır âteş
Âteş ki ne cennettir ‘âşiklara ni‘metdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 13). [‘âşiklara, -lar, -a]
4. Âteş ki ne cennettir ‘âşiklara ni‘metdir
Ağyâra göre zulmet ammâ ki talebkâre (Nigârname, Gazel 17, Mısra 12). [‘âşiklara, -lar, -a]
5. Tâ kim olasan bâkî şahrâ-yı bekâ içre
Bu yerde karar etmez menzil yaşamaz ‘âşik (Nigârname, Gazel 22, Mısra 3). [‘âşik,]
6. Tâ kim olasan bâkî şahrâ-yı bekâ içre
Bu yerde karar etmez menzil yaşamaz ‘âşik (Nigârname, Gazel 22, Mısra 4). [‘âşik,]
7. Ey vermeyen ‘âşika memâtı
Ey ay u günü eden pür-enver (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 10). [‘âşika, -a]
8. Ey eyleyen ‘âşikânı dil-şâd
Ey eyleyen ‘âşiki giriftâr (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 7). [‘âşiki, -ı]
9. Ey şer‘-i şehensâh-ı mesâlik
‘Âşik saña Rabb-i zül-memâlik (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 7). [‘âşik,]
10. Ol yerde olur mu istirâhat
Râhat dileyen olur mu ‘âşik (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 38). [‘âşik,]
11. Sen de aña eyle hayli meyli
‘Aşkın eseri budur ki ‘âşik (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 21). [‘âşik,]
12. ‘Âşiklara şanma boş emekdir
Bir tâze hikâyet eyle icâd (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 30). [‘âşiklara, -lar, -a]
13. Geh ‘âşiki zemm edek tamâmî
Geh medh-i kemâl ü ‘âkldan dem (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 22). [‘âşiki, -ı]
14. El-minnet-i Hakk ki lutf-ı Hâlik
Erdi baña imdi oldum ‘âşik (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 38). [‘âşik,]
15. ‘Âşıklık ile kim oldu mu ‘tâd
Ferhâd gibi tağıtdı evtâd (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 33). [‘âşıklık, -lık]

16. ‘Âşıklar olur yakîne vâsıl
İkân-ı me‘ârif anda hâsıl (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 7). [‘âşıklar, -lar]
17. Her-çend bu kıssa-yı şîrîn-ter
‘Âşıklara der ki nâzenîn-ter (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 22). [‘âşıklara, -lar, -a]
18. Evvel ki baña ol ‘âşık oldu
Sa’y etdi beni hevesle buldu (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 17). [‘âşık,]
19. ‘Âşık idi âhî etdi te’sîr
Bî-şabr geriye döndü ol pîr (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 37). [‘âşık,]
20. Dedi saña ‘âşık olmuşam ben
Olduñ nice kim evel baña sen (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 41). [‘âşık,]
21. Olma ben-i hastadan müfârık
Bildîñ ne elem çekermiş ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 4). [‘âşık,]
22. Ammâ ki saña ben oldum ‘âşık
Oldum saña ey mehim muţâbık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 7). [‘âşık,]
23. İmdi baña kim sen olduñ ‘âşık
Toğru isen ol baña muvâfık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 11). [‘âşık,]
24. Ol yerde bir oldu iki ‘âşık
Ol yerde bir oldu iki ma’sûk (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 33). [‘âşık,]
25. Dildâr iledir merâm u kâmım
‘Âşıklara hayli töhmet etdiñ (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 8). [‘âşıklara, -lar, -a]
26. Ol kâr-ı şîrîne mübtelâyım
Ağyâr yükün çeker mi ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 32). [‘âşık,]
27. Ruhsâr-ı nigârıma nazarsız
Ma’lûm ki ‘âşık olmadıñ sen (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 14). [‘âşık,]
28. Mânî-i kemâl-i mübtelâdır
‘Akl ‘âşıka ‘ârdır hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 10). [‘âşıka, -a]
29. Ol anı aradı buldu maḥzâ
‘Âşıklara ‘aşk mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 30). [‘âşıklara, -lar, -a]
30. Ger taş ile ursa kâr etmez
Ağyâr işi ‘âşıka dokunmaz (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 21). [‘âşıka, -a]
31. Bu şân u bu şevkete ne lâyıķ
Eyler diyeler ki saña ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 10). [‘âşık,]
32. ‘Âşık idi bu ikiye âhir
Elbette biri birin şorardı (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 31). [‘âşık,]
33. ‘Âşıkları şayd eyler ey yâr
Rû’yâda füzûn-der-füzûndur (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 5). [‘âşıkları, -lar, -ı]
34. Dâneninde demek aña revâdır
‘Âşıkdı melâmeti füzûndur (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 12). [‘âşıkdı, -dı]
35. Mahfî degil ‘âşıka ki esrâr
Zâhirdi çü Şems her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 31). [‘âşıka, -a]
36. Ol baña ben aña oldum ‘âşık
Ol baña ben anayım muţâbık (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 5). [‘âşık,]
37. Ben anıñam ol benim maḥzâ
Ben ‘âşıķım aña ol baña tâ (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 2). [‘âşıķım, -ım]
38. Ben ‘âşıķam ‘âşıka hatâdır
Ağyâr sözü ki nâ-revâdır (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 5). [‘âşıka, -a]
39. İncinme ki mîzbân için ân
Sen gibi kim oldu hâliş ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 34). [‘âşık,]

40. Her lahza işinde ber-çarâr ol
‘**Âşıklık** işinde pâydâr ol (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 36). [‘âşıklık, -lık]
41. ‘Âşık anı vere iştiyâkı
Vâriyyeti fâni kendi fâni (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 11). [‘âşık,]
42. Kerkes gibi cîfe-hâr olmaz
Ben ‘**âşık-ı** şâdıkım mücerred (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 18). [‘âşık-ı,]
43. Berzahla cihân onı berâber
Ya’nî ki ne yerde olsa ‘**âşık** (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 28). [‘âşık,]
44. Tecrîd iledir kemâl-i tefrîd
Tecrîd nedir sivâ-yı ‘**âşık** (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 40). [‘âşık,]
45. Oldur ki mücerred ola ‘**âşık**
Terk eyleye cümle ‘âr u varın (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 27). [‘âşık,]
46. Lâzım ne revâ edek şikâyet
‘**Âşıklara** gerçi derd çokdur (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 13). [‘âşıklara, -lar, -a]
47. ‘Âşıklara kısmet-i güzeldir
Zîrâ ki ezel bu kâr-hâne (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 20). [‘âşıklara, -lar, -a]
48. Şahrâ-yı muhabbetin kemâlin
‘**Âşıkların** anda keyf-i hâlin (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 25). [‘âşıkların, -lar, -r, -i, -î]
49. Elbette yanar giden vü şâle
Kim ‘**âşık** ise vücûdu gül gül (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 16). [‘âşık,]
50. ‘Âşıklara gerçi şeh-nişîndir
Âteşdi o deşt-i pür-belâyî (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 5). [‘âşıklara, -lar, -a]
51. Yandırmadan ‘**âşıkı** döner mi
Elbette yanar vücûd-ı ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 11). [‘âşıkı, -ı]
52. Hikmet ile ‘**âşıka** ne lâyıf
Râhat mı eder belâlî ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 11). [‘âşıka, -a]
53. Ammâ ki bu yerde durmak olmaz
‘**Âşıklara** hayme kırmak olmaz (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 27). [‘âşıklara, -lar, -a]
54. Birdir diyen ‘**âşık-ı** rübûda
‘Aşk ile oyun olur mu olmaz (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 1). [‘âşık-ı,]
55. Her nerde olursa yok cüdâlık
‘**Âşıklara** yok ğam-ı cüdâyî (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 18). [‘âşıklara, -lar, -a]
56. Bu vaşfların kamûsu cândır
‘**Âşıkların** ey hayâl-i hâmı (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 32). [‘âşıkların, -lar, -r, -i, -î]
57. Müşkil ki ne var var ehven
Ger müşkil olursa ‘**âşıka** kâr (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 22). [‘âşıka, -a]
58. Men ‘**âşık-ı** ‘âşık-ı cemâlim
Evvelce eger ki ‘**âşık-ı** Hakk (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 9). [‘âşık-ı,]
59. Ğam çekme özünü bî-keder kıl
Men ‘**âşık-ı** ‘âşık-ı Hüdâyım (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 18). [‘âşık-ı,]

‘âşık-: Sevgili’ye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

1. Ben ‘**âşıkam** ‘âşıka hatâdır
Ağyâr sözü ki nâ-revâdır (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 5). [‘âşıkam, -(a)m]

‘âşık ile ma‘şûk: *Seven ve sevilen.*

1. ‘Azm eyledi **‘âşık ile ma‘şûk**
Girdi yola sâbık ile mesbûk (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 19*). [‘âşık ile ma‘şûk, -]

‘âşık oldu: *Bir şey veya kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak.*

1. Envâr-ı tecelliyâtı fâ’ik
Pîr üzre görüp kız oldu ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 30*). [‘âşık oldu, -]

‘âşık oldum: *Bir kimseye aşırı sevgi duymak, gönlünü kaptırmak.*

1. Bî-fâ’ide kâr u bed ‘ameldir
Gördüm seni saña **‘âşık oldum** (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 28*). [‘âşık oldum, -]

‘âşık u âşk: *Aşık ve aşk.*

1. Ben **‘Âşık u âşk** mübtelâsı
Şehdâb-ı şifâdurur belâsı (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 13*). [‘âşık u âşk, -]

‘âşıkân: *Aşıklar.*

1. Her birisi başka başka lezzet
Bu seyrden **‘âşıkân** uşanmaz (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 11*). [‘âşıkân,]
2. Bu seyrden **‘âşıkân** uşanmaz
Ger başına gelse bin felâket (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 12*). [‘âşıkân,]
3. Ey eyleyen **‘âşıkânı** dil-şâd
Ey eyleyen ‘âşıkı giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 6*). [‘âşıkânı, -ı]
4. Eyler aña **‘âşıkân** ülfet
Zîrâ o cihânın ehli ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 18*). [‘âşıkân,]
5. Bahş eyler idi ey ‘âl-i himmet
El-kıssa güzeşte **‘âşıkânı** (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 38*). [‘âşıkânı, -ı]
6. Terk eyle mezemmet ü makâli
Şâyeste mi **‘âşıkâna** töhmet (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 4*). [‘âşıkâna, -a]
7. Ahvâli füzündür **‘âşıkânın**
Bî-hadd belâsı mübtelânın (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 9*). [‘âşıkânın, -ı, -n]
8. El-minnet-i Hakk ki **‘âşıkânız**
Her lahza cemâle nâzirânız (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 25*). [‘âşıkânız, -ı, -z]

‘âşıkâne: *‘âşığa yaraşır şekilde || kendinden geçmiş bir şekilde.*

1. Yâ kâm-ı dilim alırım elbet
Her birisi **‘âşıkâne** hoşdur (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 9*). [‘âşıkâne,]
2. Her birisi **‘âşıkâne** hoşdur
Her birisi başka başka lezzet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 10*). [‘âşıkâne,]
3. Nazm eyledi böyle **‘âşıkâne** (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 27*). [‘âşıkâne,]
4. Bir tâze şîrin hikâyet eyle
Ya’nî ki bir **‘âşıkâne** güftâr (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 5*). [‘âşıkâne,]
5. Ger izn olaydı **‘âşıkâne**
Esrârı der idi bî-bahâne (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 33*). [‘âşıkâne,]
6. Bî-ğam gezek **‘âşıkâne** her dem
Nây ile dönek edek sürûru (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 15*). [‘âşıkâne,]
7. Âmîn dedi cümle **‘âşıkâne**
Od düşdü vücûd-ı mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 9*). [‘âşıkâne,]

8. Seyrim olur ammâ **‘âşîkâne**
Şâh-râh-ı talebde seyr ederdim (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 6). [‘âşîkâne,]
9. Ol sâki-i mihr-i mihribâne
Lutf eyledi cür‘a **‘âşîkâne** (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 16). [‘âşîkâne,]
10. Zîrâ ki bekhâda **‘âşîkâne**
Hurşîd-i cemâl-i bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 21). [‘âşîkâne,]

‘âşîkâne: Aşığa yaraşır şekilde.

1. Pend eyleriz anâ **‘âşîkâne**
İkrâra vefâ gerekdir ey yâr (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 38). [‘âşîkâne,]

âşîkâne: Aşığa yaraşır şekilde.

1. ‘Afv eyle ki ‘afv ola bahâne
Şâdâne diyem ki **âşîkâne** (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 10). [âşîkâne,]

âşîkânî: Aşıklar.

1. Nefha-i o güldür **âşîkânî** (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 39). [âşîkânî,]

‘âşîkân-ı cânân: Aşırı derecede sevgiliye âşık olmak.

1. Ner birisi **‘âşîkân-ı cânân**
Ol kavm-i Hüdâya ey Nigârî (Nigârname, Gazel 12, Mısra 20). [‘âşîkân-ı cânân, -]
2. Her birisi tâlibân-ı Mevlâ
Her birisi **‘âşîkân-ı cânân** (Nigârname, Gazel 13, Mısra 21). [‘âşîkân-ı cânân, -]

‘âşîkân-ı dîdâr: Güler yüzlü âşıklar.

1. Cümle olur **‘âşîkân-ı dîdâr**
Bî-misldir ol ki anâ bûstân (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 20). [‘âşîkân-ı dîdâr, -]

‘âşîkân-ı hak: Hak âşıkları.

1. Söyleyim anâ deyim bu şâbih
Ol yeredir **‘âşîkân-ı hak** gûy (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 7). [‘âşîkân-ı hak, -]

‘âşîkân-ı ma‘zûr: Mazeretli âşıklar.

1. Bes bu iki **‘âşîkân-ı ma‘zûr**
Kim kılsa degildir ‘ağldan dûr (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 23). [‘âşîkân-ı ma‘zûr, -]

‘âşîkân-ı sevdâ: Sevda âşıkları.

1. Ne vaşf edeyim o bî-misâli
Ey hâme-i **‘âşîkân-ı sevdâ** (Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 9). [‘âşîkân-ı sevdâ, -]

‘âşîkân-ı sevdâ: Sevda âşıkları.

1. Ey sâki-i **‘âşîkân-ı sevdâ**
Yetmez mi saña bu kâr-ı ahsen (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 35). [‘âşîkân-ı sevdâ, -]

âşîkâr: Açıkça.

1. Kirdârları tamâm riyâdır
Şûfî ki ne şûfî **âşîkârâ** (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 2). [âşîkârâ, -a]

âşikâra: Açıkça.

1. Bî-kâr değil işinde kâ'im
Bâzâr-ı şîrine **âşikârâ** (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 23). [*âşikârâ,]*
2. Gönülünde olur müdâm dildâr
Pinhân vü gerekse **âşikârâ** (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 36). [*âşikârâ,]*
3. Şerh eylegil anı **âşikârâ**
Tâ kim olalım bu sırdan âgâh (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 10). [*âşikârâ,]*
4. Cılve-i tecelli **âşikârâ**
Fikr eylemediñ mi tağ-ı Tûru (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 15). [*âşikârâ,]*

âşikâre: Belli, meydanda, açık.

1. Ammâ ki baña be-ğayr-i ğâyet
Oldığı çü mâh **âşikâre** (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 12). [*âşikâre,]*
2. Ol hâl ile kaldı vara vara
Bî-hodluğa oldu **âşikâre** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 2). [*âşikâre,]*
3. Sermest-i sürûr olup nigâra
Bir kerre dedim ki **âşikâre** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 36). [*âşikâre,]*
4. Hem kibr ü gurûrdur niķâbı
Nîze-i cidâli **âşikâre** (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 31). [*âşikâre,]*
5. Mevlâsına ‘arz-ı hâcet eyler
Elmâs vü la‘l-i **âşikâre** (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 22). [*âşikâre,]*
6. Uymaz saña Mecnûn **âşikâre**
Tamâme-i sühen-i dîvâne (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 7). [*âşikâre,]*
7. Bir iş ki bilürsüz **âşikâre**
Olmaz niçün edesiz müdâra (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 41). [*âşikâre,]*
8. Pinhân demen **âşikâre** eylen
Anlar dediler tükendi güftâr (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 26). [*âşikâre,]*
9. Her birisi **âşikâre** yeksân
Olmaz bilir anı cümle insân (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 18). [*âşikâre,]*

‘âşıkı: Bir kimseye veya bir şeye karşı aşırı sevgi ve bağılılık duyan, vurgun, tutkun kimse.

1. Pervâ ile sûzişi bir özge
Anla nedir **‘âşıkıñ** kemâli (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 2). [*‘âşıkıñ, -ñ]*

‘âşık-ı beyâbân-gerd: Çölde dolaşan âşık.

1. ‘Âşık-ı beyâbân-gerdin şahrâ-yı fenâ-beķâyâ vüşülü ve ahvâli
Bir hâlete yetmiş ol fedâyî (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 1). [*‘âşık-ı beyâbân-gerdin, -i, -ñ]*

‘âşık-ı bî-bedel: Eşi benzeri görülmeyen âşık.

1. Bir **‘âşık-ı bî-bedeldi** Mecnûn
Nisbet anı ‘aķlda Felâtûn (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 32). [*‘âşık-ı bî-bedeldi, -di]*

‘âşık-ı bî-misâl: Benzersiz âşık.

1. Ervâha vererek mezâķ-ı bî-‘ad
Gah **‘âşık-ı bî-misâlin** ey cân (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 4). [*‘âşık-ı bî-misâlin, -i, -ñ]*

‘âşık-ı cemâl: Güzel yüzün aşığı (hem maşuk hem âşık olarak Allah).

1. Men ‘âşık-ı **‘âşık-ı cemâlim**
Evvelce eger ki ‘âşık-ı Hakk (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 9). [‘âşık-ı cemâlim, -im]

‘âşık-ı derd: Dert aşığı.

1. Zîrâ ki bilirsin ey cihân-gerd
Bu kıssa-yı merd-i **‘âşık-ı derd** (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 34). [‘âşık-ı derd, -]

‘âşık-ı derd-mend: Dert sahibi aşık.

1. Hem ver bize tâb-ı istiâmet
Hem **‘âşık-ı derd-mende** tâkat (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 38). [‘âşık-ı derd-mende, -e]

‘âşık-ı derd-mend-i sâde: Sadece üzüntülü aşk.

1. Ol **‘âşık-ı derd-mend-i sâde**
Düşdü yere ‘aklı gitdi bâda (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 31). [‘âşık-ı derd-mend-i sâde, -]

‘âşık-ı gedây: Dilenci aşık.

1. Böyle ki ey **‘âşık-ı gedây**
Dîvâne-i sevdâya hâtif-i meded-kârın güftârı (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 7). [‘âşık-ı gedây, -]

‘âşık-ı hak: Allah aşığı || Dünyanın geçici sevdalarından vazgeçmiş Allah sevdalısı.

1. Bilmez özünü ki nist ü hestdir
Sermestdir o yerde **‘âşık-ı Hak** (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 12). [‘âşık-ı hak, -]

‘âşık-ı hakk: Allah aşığı.

1. Men ‘âşık-ı **‘âşık-ı cemâlim**
Evvelce eger ki **‘âşık-ı Hakk** (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 10). [‘âşık-ı hakk, -]

‘âşık harîdâr: Sevgiliye talip olan, onu isteyen aşık.

1. Ey eyleyen **‘âşık harîdâr**
Ey ‘aşka veren kemâl-i irşâd (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 4). [‘âşık harîdâr, -]

‘âşık-ı hûb: Hoş aşık.

1. Mevlâ seni hâş yâr kılmış
Bir **‘âşık-ı hûb** kâr kılmış (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 20). [‘âşık-ı hûb, -]

‘âşık-ı hûb: Hoş aşık.

1. Mevlâ seni hâş yâr kılmış
Bir **‘âşık-ı hûb** kâr kılmış (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 20). [‘âşık-ı hûb, -]

‘âşık-ı hüdâ: Allah aşığı.

1. Ğam çekme özünü bî-keder kıl
Men ‘âşık-ı **‘âşık-ı Hüdâyım** (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 18). [‘âşık-ı hüdâyım, -y, -ım]

‘âşık-ı hüsn: Güzelliğin aşığı.

1. Hem-râh-ı şadîk her demimdir
Ben ‘âşık-ı hüsn-i ber-Hüdâyım (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 30). [‘âşık-ı hüsn-i, --i]

‘âşık-ı mehcûr: *Ayrı düşmüş âşık.*

1. Ol ‘âşık-ı müstemend-i mehcûr
Ya’nî ki o pîr-i hasta rencûr (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 23). [‘âşık-ı mehcûr, -]

‘âşık-ı mest: *Sarhoş âşık.*

1. Şâhenşeh-i hakîkatîñ serdâr-ı tarîkata cevâbı
Ol ‘âşık-ı mest-i bî-nihâyet (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 22). [‘âşık-ı mest-i, --i]

‘âşık-ı mübtelâ: *Tutkun âşık.*

1. Ey ‘âşık-ı mübtelâ-yı dîdâr
Bu ‘ilme devâm eyle şâ’ik (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 15). [‘âşık-ı mübtelâ-yı, -yî]

‘âşık-ı müstemend: *Çaresiz, zavallı aşkını.*

1. Ol ‘âşık-ı müstemend-i hicrân
Söyler ki şehir demidir el’ân (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 9). [‘âşık-ı müstemend-i, --i]

‘âşık-ı şadık: *Gerçek ‘âşık.*

1. Ol lahza ki gördü ol yeri zâr
Ol ‘âşık-ı şadıkını arar (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 14). [‘âşık-ı şadıkını, -ı, -nı]

‘âşık-ı şahrâ-neverd: *Çölde dolaşan âşık.*

1. Şahrâ-yı hayret-efzâya ‘âşık-ı şahrâ-neverdin vüşûlü
Gördüm ki gedâ-yı hayret-efzâ (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 1). [‘âşık-ı şahrâ-neverdin, -i, -î]

‘âşık-ı sevdâ: *Sevdanın âşığı.*

1. Öyle müştâkları ‘âşık-ı sevdâları var
Hâne-i şohbetimi ‘itr-ı tarab-nâk etmiş (Nigârname, Gazel 10, Mısra 16). [‘âşık-ı sevdâları, -lar, -ı]
2. Sûzânı kadar her kim içmezse peşimândır
Ey ‘âşık-ı sevdâyî seyr eyle bu şahrâyı (Nigârname, Gazel 18, Mısra 20). [‘âşık-ı sevdâyî, -yî]

‘âşık-ı sevdâ: *Sevdaya düşmüş âşık.*

1. Şarf-ı cân eyler anıñ ‘itr-ı tarab-nâkine dil
Öyle müştâkları ‘âşık-ı sevdâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 17). [‘âşık-ı sevdâları, -lar, -ı]

‘âşık-ı sevdâyî: *Sevdanın âşığı.*

1. Sûzânı kadar her kim içmezse peşimândır
Ey ‘âşık-ı sevdâyî seyr eyle bu şahrâyı (Nigârname, Gazel 18, Mısra 19). [‘âşık-ı sevdâyî, -]

‘âşık-ı şeydâ: Çılgın âşık.

1. ‘Âşık-ı şeydânın şahrâ-yı ma‘rifet-i bî-tâya vuşûlü (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 1). [‘âşık-ı şeydânın, -n, -ı, -n]

‘âşık-ı şeydâları: Aşktan aklını kaybetmiş, divâne, düşkün, şaşkın.

1. Gör nice seyr ü şafâ-bahş temâşâları var
Görmeden ‘âşık-ı şeydâları ser-mest eyler (Nigârname, Gazel 10, Mısra 7). [‘âşık-ı şeydâları, -]
2. Görmeden ‘âşık-ı şeydâları ser-mest eyler
Öyle bir ‘ıtr-ı güzel ‘anber-i sârâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 8). [‘âşık-ı şeydâları, -]

‘âşık-ı şeydâya: Divane âşık II çılgın âşık.

1. Eltâf-ı ilâhidir bahşîş-i Hüdâdır bu
Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya (Nigârname, Gazel 23, Mısra 5). [‘âşık-ı şeydâya, -]
2. Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya
Bûstân-ı melâhatdır gülzâr-ı şafâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 6). [‘âşık-ı şeydâya, -]

‘âşık-ı şîrîn: Tatlı âşık.

1. Başdan ayağa yakıldı çün verd
Ol ‘âşık-ı müstemend-i şîrîn (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 2). [‘âşık-ı şîrîn, -]

‘âşık-ı sûz-ı bî-nevâyım: Zavallı ıstırap çeken aşığım.

1. Yandırma gel âteş-i ferâğa
Ben ‘âşık-ı sûz-ı bî-nevâyım (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 4). [‘âşık-ı sûz-ı bî-nevâyım, -]

‘âşık-ı taleb-kâr: İstekli âşık.

1. İmdi benem ‘âşık-ı taleb-kâr
Var oldu çü bende mihr-i dildâr (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 21). [‘âşık-ı taleb-kâr, -]
2. Söylediğin ‘âşık-ı taleb-kâr
Çün der ki etdi gûş-vâre (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 30). [‘âşık-ı taleb-kâr, -]
3. Her lahza belâ belâdı kârı
Bes neyleye ‘âşık-ı taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 10). [‘âşık-ı taleb-kâr, -]

‘âşık-ı yâr: Sevgilinin aşığı.

1. Ben ‘âşık-ı pür-belâ-yı yârem
Ser-mest-i muhabbetem dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 3). [‘âşık-ı yârem, -e, -m]
2. Benzer baña yok ki yokdu hem-tâ
Ben ‘âşık-ı mübtelâ-yı yârem (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 2). [‘âşık-ı yârem, -e, -m]

‘âşık-ı zamân: Zamanın aşığı. (Devir anlamında.).

1. Mîzbân-ı dîvâne-i sevdâyı rü’yâda görüp anın güftâr -ı şeker-bârı ile müteselli olması
Gördü ki ol ‘âşık-ı zamâne (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 5). [‘âşık-ı zamâne, -e]

‘âşık-ı zâr: Ağlayan âşık.

1. Uğradı belâlı **‘âşık-ı zâr**
Her lahza çekerdi bin cefâyı (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 24). [‘âşık-ı zâr, -]

‘âşıklığ: Aşıklık.

1. İmdi baña bu şîrîn hikâyet
‘Âşıklığıma verir metânet (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 40). [‘âşıklığıma, -ı, -ma]
2. Dinlemedigidi yoksa şöhet
‘Âşıklığıma değil ki hâşâ (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 16). [‘âşıklığına, -ı, -na]

‘âşıklığa: Aşıklık.

1. ‘Âşıklığa her kim oldu mâ’il
Mi’râc-ı kemâle oldu nâ’il (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 31). [‘âşıklığa,]
2. ‘Âşıklığa girme olma mâ’il
Mâ’illik ile kim oldu kâmil (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 11). [‘âşıklığa,]

âşinâ: Bildik kimse, dost, enîs.

1. Hamd-i lil Mevlâ maḥall-i **âşinâdır** menzirim
Neylesin meyhâne-i cemiyetinden bî-haber (Nigârname, Gazel 25, Mısra 61).
[âşinâdır, -dır]
2. Ne zerrece tâb u ihtiyârı
Olmuşdu ba’id **âşinâdan** (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 23). [âşinâdan, -dan]
3. Hem bir nice hikmeti çü Lokmân
Derd-i dile **âşinâ** firâvân (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 18). [âşinâ,]

âşinâlık: Tanışmak.

1. Dinle deyim anlagil kemâlin
Tâ nâr ile etmiş **âşinâlık** (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 16). [âşinâlık,]

âsitân-ı yâre: Sevgilinin eşiği.

1. ‘Azm eylemiş **âsitân-ı yâre**
Bu şeb gidecekler ol diyâre (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 3). [âsitân-ı yâre, -]

‘aşk: Aşk, sevgi, muhabbet.

1. Bî-misl ki der derûn-ı tendir
Çeh çeh-zen-i **‘aşk-ı** dil-sitândır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 5). [‘aşk-ı, --ı]
2. Dem-be-dem zîrâ nazar-gâh-ı bahâdır menzirim
Fârîğ olmaz bâde-gâhımdan şarab hârân-ı **‘aşk** (Nigârname, Gazel 25, Mısra 40).
[‘aşk,]
3. V’ey bülbüle hûb-ter şadâyı
Ey tâlib-i yâre bahş eden **‘aşk** (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 15). [‘aşk,]
4. Ey eyleyen ‘âşıkı harîdâr
Ey **‘aşka** veren kemâl-i irşâd (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 5). [‘aşka, -a]
5. Ya’nî ki belâ-keş-i füzûna
Şaldı beni **‘aşk** bir belâyâ (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 30). [‘aşk,]
6. Ey yâr-i ‘azîz-i bî-misâlim
Mevlâ saña bahş etmiş **‘aşkı** (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 7). [‘aşkı, -ı]

7. Tâ var ki var hüsn ü sevdâ
‘**Aşk** ile Hüsün cihânda dâ’im (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 21). [‘aşk,]
8. ‘Aşk ile olur zevâl-i insân
Bahş eyle kemâle imdi kârın (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 5). [‘aşk,]
9. Başda döne eyleyek naşihat
Geh ‘**aşk**ı mezemmete kelâmî (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 21). [‘aşk, -ı]
10. ‘Aşk içre olan nizâm-ı tâmin
Bâ-şî’r-i ‘Arab gehi Hicâzî (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 21). [‘aşk,]
11. Gül-gönca gibi dehânı beste
‘**Aşk** ile zebûn u zâr u hayrân (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 18). [‘aşk,]
12. Cân bahş eden ‘**aşk** ile cinâna
Şan vâsıl olur bir özge cânâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 32). [‘aşk,]
13. ‘Aşk ile yanan bulur necâtı
Zevk içre hayâtı hem memâtı (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 30). [‘aşk,]
14. Tevfik-i Hüdâ olup cemâlî
‘**Aşk** ile yetüp yetüp kemâlî (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 13). [‘aşk,]
15. Böyle deli ‘**aşkdan** uşanmaz
Bir vakt ki gelmişiz ne çâre (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 6). [‘aşkdan, -dan]
16. Çok şâh u gedâ vü ehl-i tedbîr
‘**Aşk** ile hevâye gitdi bir bir (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 38). [‘aşk,]
17. Bir fikr-i ferâset ile ey dil
‘**Aşk** ile olur mu hâll müşkil (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 40). [‘aşk,]
18. Kim oldu müşerref ‘**aşk** ile yâr
Yâr oldu aña enîs ü dildâr (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 3). [‘aşk,]
19. Dil-hâneyi her kim etdi âbâd
‘**Aşk** ile olur müdâm dil-şâd (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 10). [‘aşk,]
20. ‘Aşk içre ki var hayli esrâr
Pinhân edip anı anda dildâr (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 15). [‘aşk,]
21. Ol nûr-ı tecelli geldi pîre
Ol ‘**aşk** bu duhter-i esîre (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 34). [‘aşk,]
22. ‘Aşk aldı elinden ihtiyârı
Mağv oldu taḥammülü kararî (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 33). [‘aşk,]
23. Sûzân ile öyle kıldı feryâd
Raḥm eyledi ‘**aşk** oldu üstâd (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 6). [‘aşk,]
24. Terk eyle bu kârı ‘**aşkdan** geç
Naḳş eyleme ‘aşkı meşḳden geç (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 19). [‘aşkdan, -dan]
25. ‘Aşk ile leb-â-leb ‘âlemem ben
‘**Aşk** olmasa elbet âdem olmaz (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 35). [‘aşk,]
26. ‘Aşk ile leb-â-leb ‘âlemem ben
‘**Aşk** olmasa elbet âdem olmaz (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 36). [‘aşk,]
27. ‘Aşk olmasa elbet ‘âlem olmaz
Bûlbûllerin anlagil makâlîn (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 37). [‘aşk,]
28. Bilmem ki nice tarîke gitdin
Zemmeyledin ‘**aşk**ı bilmezem ben (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 32). [‘aşk, -ı]
29. ‘Aşk eyledi ‘akldan kenâre
Şahrâya şalup kılup avâre (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 17). [‘aşk,]
30. Zâhirdir olara ‘**aşk** n’itdi
Etdikleri hep cihâna yetdi (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 27). [‘aşk,]

31. ‘Aşk anı ki şaldı böyle hâle
Eyledi anı tağa havâle (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 1). [‘aşk,]
32. Yokdur ne edim kılam ne çâre
Gördüm seni ‘aşkdan habersiz (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 12). [‘aşkdan, -dan]
33. Ol anı aradı buldu mahzâ
‘Âşıklara ‘aşk mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 30). [‘aşk,]
34. Ol yerde oturdu hem-çü bülbül
‘Aşk eyledi anda kim karârı (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 40). [‘aşk,]
35. Biñ söyleseler birine kanmaz
Böyle deli ‘aşkdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 18). [‘aşkdan, -dan]
36. ‘Aşk içre olan makâlîmi sen
Bildikde naşîhatîñ hatâdır (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 19). [‘aşk,]
37. Eyler seni ‘aşk yâre vâsıl
Bir lahza işiñde ber-karâr ol (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 16). [‘aşk,]
38. ‘Aşkıñda olan kemâl-i ‘âliñ
Elbet seni erdirir merâma (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 20). [‘aşkıñda, -ı, -ı, -da]
39. Sevdâ-yı kara hevâ imiş ‘aşk
Hûşyâr olan belâya girmez (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 31). [‘aşk,]
40. Anladım ey cünûn-ı pür-fen
Başdan ayağa belâ imiş ‘aşk (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 30). [‘aşk,]
41. ‘Aşka heves etdiğin yamandır
Zîrâ ki ziyân-der-ziyândır (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 37). [‘aşka, -a]
42. Anla ki nedir bu derd-i sûzî
‘Âlem heme ‘aşkdır ki hâlî (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 38). [‘aşkdır, -dır]
43. ‘Aşka nazaran müsâvi diñle
Zâhirde nice ki ‘aşk-ı dil-dâr (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 3). [‘aşka, -a]
44. Getirdi bu gördü ol dem anı
‘Aşk aldı anı cünûn oldu (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 38). [‘aşk,]
45. ‘Akl ile kemâli eyle hâşıl
‘Akl olmasa ‘aşkdan ne hâşıl (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 28). [‘aşkdan, -dan]
46. Şanma ki bir özge naıldendir
Kim oldu ki ‘aşkdan kemâle (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 32). [‘aşkdan, -dan]
47. ‘Aşk gibi bil ki yara olmaz
Bu derd-i cigerdi çâre olmaz (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 31). [‘aşk,]
48. ‘Akl olmadı ‘aşk oldu derrâk
Anıñ ile ‘aşk eyler idrâk (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 29). [‘aşk,]
49. ‘Akl olmadı ‘aşk oldu derrâk
Anıñ ile ‘aşk eyler idrâk (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 30). [‘aşk,]
50. Ol vakt ki ‘akl oldu sersâm
İdrâkini aldı ‘aşk fercâm (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 28). [‘aşk,]
51. Esbâb-ı tarab anı ne lâzım
Ol ki anı ‘aşk ola mülâzım (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 16). [‘aşk,]
52. Gel pendini imdi kıl havâle
Ol kimseye ‘aşkdan nevâle (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 24). [‘aşkdan, -dan]
53. Ben tâlib-i vaşlım imdi ey yâr
Ol kârıma ‘aşkdır hevâdâr (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 8). [‘aşkdır, -dır]
54. El-hâşılı ‘aşkdır medârım
Bil-küllîye her ne var varım (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 19). [‘aşkdır, -dır]
55. Pendâne kelâmı diñle bî-pâ
Bî-güft ü gu ‘aşkdan ne hâşıl (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 40). [‘aşkdan, -dan]

56. Dîvânelik eylemekdi bî-câ
‘Âlem bilir **‘aşk** bir belâdır (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 36). [‘aşk,]
57. Bî-‘aql olan aña mübtelâdır
Kim gördü ki **‘aşkdan** menâzil (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 38). [‘aşkdan, -dan]
58. Âşüftesine ola giriftâr
El-hâşılı **‘aşk** fâriğ olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 40). [‘aşk,]
59. Müştâkı anırladır be-her bâr
‘Aşk gibi kim olur vefâ-kâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 38). [‘aşk,]
60. ‘Aşk oldu o dem belâ hüveydâ
Ferzend-i hüsündür ‘aşk ammâ (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 28). [‘aşk,]
61. ‘Aşk oldu o dem belâ hüveydâ
Ferzend-i hüsündür **‘aşk** ammâ (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 29). [‘aşk,]
62. ‘Aşk eylemiş anı böyle mümtâz
‘Aşk iledir ol gedâ ser-efrâz (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 20). [‘aşk,]
63. ‘Aşk eylemiş anı böyle mümtâz
‘Aşk iledir ol gedâ ser-efrâz (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 21). [‘aşk,]
64. ‘Aşkıyla beni gel eyle yâ Rab
Yandır her dem kül eyle yâ Rab (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 36). [‘aşkıyla, -ı, -
η, -l, -a]
65. ‘Aşk oldu ki her ne var varım
Hep gitdi hevâya nâm u ‘ârım (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 18). [‘aşk,]
66. Koymaz ki yakar kamû ne kim var
Zîrâ ki bu **‘aşk** reh-nümündür (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 28). [‘aşk,]
67. ‘Aşk âteşi oldu bâde bâde
‘Aşk içre yakıldı rengin oldu (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 9). [‘aşk,]
68. ‘Aşk âteşi oldu bâde bâde
‘Aşk içre yakıldı rengin oldu (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 10). [‘aşk,]
69. Yakıldı tutuşdu ol cünûn-kâr
Bildi anı **‘aşk** terk etmez (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 14). [‘aşk,]
70. ‘Aşk işi ile kıldıñ ülfet
Ülfetle ki bulduñ imdi lezzet (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 9). [‘aşk,]
71. ‘Aşk dedigîñ cehennem ammâ
Vuşlat dedigîñ behîşt-i bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 19). [‘aşk,]
72. Olsa kimîñ **‘aşkdan** cenâhı
Hergiz tanımaz şeb ü şabâhı (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 12). [‘aşkdan, -dan]
73. Kim **‘aşk** sözünde yandı cânım
Kalmadı vücûd-ı nâ-tüvânım (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 4). [‘aşk,]
74. Allah deyüp rızâsın iste
‘Aşkına girüp likâsın iste (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 5). [‘aşkına, -ı, -n, -a]

‘aşk-: *Aşk, sevgi, muhabbet.*

1. Kalmazdı giderdi guşsa gamlar
İmdi düşüb **‘aşka** ol avâre (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 37). [‘aşka, -a]
2. Revnâk verîñ imdi aşl-ı kâle
‘Aşka girişüb nizâr olmuş (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 10). [‘aşka, -a]
3. Zîrâ ki anıñ füzûndur **‘aşkı** (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 42). [‘aşkı, -ı]
4. Her kimse ki **‘aşkı** etdi bünyâd
Kâr eylemedi ki oldu berbâd (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 25). [‘aşkı, -ı]
5. Terk eyle cünûnu pendî diñle
‘Aşka heves eyleyen kemâli (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 22). [‘aşka, -a]

6. ‘Aşka girişenler oldu zâ’il
‘Arz eyleyim imdi bir hikâyet (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 29). [‘aşka, -a]
7. Mevlâya ederdi nâsı irşâd
Bir vakt ki şeyh ‘aşka girdi (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 2). [‘aşka, -a]
8. ‘Aşkın hevesiyle düşdü pâya
‘Aşka girişen bulur zevâli (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 10). [‘aşka, -a]
9. Kim ‘aşka girişdi buldu râhı
‘Arş üzre yetürdü taht-gâhı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 35). [‘aşka, -a]
10. Çün ‘aşka tutuşdu düşdü nâra
Âteşlere yandı geldi zâra (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 31). [‘aşka, -a]
11. ‘Aşka heves eyleyen budâla
Elbette olur dağa havâle (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 13). [‘aşka, -a]
12. Terk eyle bu kârı ‘aşkdan geç
Naş eyleme ‘aşkı meşkten geç (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 20). [‘aşkı, -ı]
13. Ammâ ne deyim ki Kays-ı mağbûn
‘Aşka ki şataşdı oldu Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 12). [‘aşka, -a]
14. Ol ‘aşka uyup cünûna yetdi
Kays iken adını Mecnun etdi (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 15). [‘aşka, -a]
15. Divâne ki ‘aşkı etdi bünyâd
Hâne-i kemâlin etdi berbâd (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 13). [‘aşkı, -ı]
16. Bâkî eseri zevâle gitmez
‘Aşka heves etmedi Züleyhâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 28). [‘aşka, -a]
17. Rû’yâda dutuldu ‘aşka bî-pâ
Dinle ki deyim ki Şeyh-i San’ân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 9). [‘aşka, -a]
18. Rû’yâda ki verdi ‘aşka îmân
Maḥmûd-ı Sebüktekin ey cân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 11). [‘aşka, -a]
19. Rû’yâda ki ‘aşka oldu miḥmân
Birbir ne deyim ki bî-‘adeddir (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 13). [‘aşka, -a]
20. Bir pend bu merde kâr kılmaz
Terk eylemez ‘aşkı ‘âr kılmaz (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 36). [‘aşkı, -ı]
21. ‘Aşka degiliz degil midir ‘âr
Ben ki bilirim anı kemende (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 23). [‘aşka, -a]
22. Esrâr-ı hafîye ey şîrîn-kâr
Bilmez idim ‘aşkı anladım ben (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 12). [‘aşkı, -ı]
23. Ol kimse ki ‘aşkı ola gâlib
Muḥtâc degil ki ola tâlib (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 9). [‘aşkı, -ı]
24. Ol kimse ki ‘aşkı olsa kâmil
Kâmilde olur mu naş hâsıl (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 11). [‘aşkı, -ı]
25. Bî-pâye belâ-yı der-belâdır
Ne Hüsne ne ‘Aşka var gâyet (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 35). [‘aşka, -a]
26. Bir başka şeye yok ihtimâmım
El-ḥamd ki ‘aşkı gâlibem ben (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 36). [‘aşkı, -ı]
27. Ey çingene durma eyle cevḡân
Âheng ile ‘aşkı eyle efzûn (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 13). [‘aşkı, -ı]

‘aşk âteşi: *Âşık olmaktan duyulan acı, keder.*

1. Söndümez nâr-ı firâvânımı çây-ı Zemzem Söndümez çây-ı revân nâr-ı çenârı
n’ideyim
Baḥr-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (Nigârname, Gazel 6, Mısra 17). [‘aşk âteşi, -
/]

2. Söndümez çây-ı revân nâr-ı çenârı n'ideyim
Baħr-i Zehâr ile **'aşk âteşi** teskîn olmaz (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 17*). [*'aşk âteşi, -*
/]
3. 'Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 37*). [*'aşk âteşini, -ni*]
4. 'Aşk âteşi yandı bî-amândır
Sönmez ne edem ki çok zamândır (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 16*). [*'aşk âteşi, -*]
5. 'Aşk âteşi zevk-i bî-bedeldir
Zîrâ ki şayâk bir güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 28*). [*'aşk âteşi, -*]
6. 'Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 37*). [*'aşk âteşini, -n, -i*]
7. Bî-âlet-i hüsn-i 'ilm peydâ
'Aşk âteşi özge âteş anla (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 18*). [*'aşk âteşi, -*]
8. Koymaz anı yandırır be-her bâr
'Aşk âteşine yakıldı her kâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 36*). [*'aşk âteşine, -n, -*
e]
9. O yerde bir ân qarâr olmaz
'Aşk âteşi olmasaydı anı (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 32*). [*'aşk âteşi, -*]
10. Ey hâtif-i gayb mâlikim ben
'Aşk âteşi ile şevkim artır (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 4*). [*'aşk âteşi, -*]

'aşk âteşi: *(İlâhî) Aşk ateşi.*

1. 'Aşk âteşi âteş-i revândır
Tâ yanmaya cân çal 'ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 33*). [*'aşk âteşi, -*]

'aşk âteşine: *Aşk ateşi.*

1. 'Aşk âteşine yanar velâkin
Âteşle olur tılâ vü rengîn (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 26*). [*'aşk âteşine, -*]
2. Âteşlere yandı zerrin oldu
'Aşk âteşine olup giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 12*). [*'aşk âteşine, -*]
3. 'Aşk âteşine yanup boyanmak
Yandıkça mezâk buldu feryâd (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 19*). [*'aşk âteşine, -*]

'aşk eyile: *Aşk etmek.*

1. Şahrâ-yı fenâ bekâdır adı
'Aşk eyiledi ol makâma irşâd (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 28*). [*'aşk eyiledi, -di*]

'aşk ile hüsn: *Aşk ile güzellik.*

1. 'Aşk ile vü Hüsn aña bahâne
'Aşk ile Hüsn belâsını gâh (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 22*). [*'aşk ile hüsn, -*]

'aşk ile hüsn: *Aşk ile güzellik.*

1. 'Aşk ile vü Hüsn aña bahâne
'Aşk ile Hüsn belâsını gâh (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 23*). [*'aşk ile hüsn, -*]

'aşk ile oyun olmaz: *Aşk ile oyun olmaz.*

1. Birdir diyen 'âşık-ı rübûda
'Aşk ile oyun olur mu olmaz (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 2*). [*'aşk ile oyun*
olmaz, -]

‘aşk meşk: *Aşk meşk.*

1. Nâz ile seniñdir **‘aşk meşki**
Ol kâr-ı şîrine mâlik olduñ (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 8). [‘aşk meşki, -i]

‘aşk şahrâsı: *Aşk çölü.*

1. Gülsitân-ı mecma‘-i ehl-i şafâdır menzilim
Tayy gâhim **‘aşk şahrâsı** mezâk ender mezâk (Nigârname, Gazel 25, Mısra 24). [‘aşk şahrâsı, -]

‘aşk u cezebâtım: *Aştan coşma, kendini kaybetme.*

1. Oynadır **‘aşk u cezebâtım** benim
Şanma abes dâ‘ire-i mihrde (Nigârname, Gazel 3, Mısra 12). [‘aşk u cezebâtım, -]
2. Oynadır **‘aşk u cezebâtım** benim
Şanma abes dâ‘ire-i mihrde (Nigârname, Gazel 3, Mısra 13). [‘aşk u cezebâtım, -]

‘aşk u cünûn: *Aşk ve delilik.*

1. Hem **‘aşk u cünûnda** zevâli
Bir nice perî-yi mâh-peyker (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 26). [‘aşk u cünûnda, -da]

‘aşk u meşk: *Aşk ve meşk.*

1. Bahş eyle müdâm **‘aşk u meşki**
Bahş eyle şarâb-ı hüsn-i ânı (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 4). [‘aşk u meşki, -i]
2. Ey sâki-i ‘aşk ‘aşkım artır
Efizûn ile **‘aşk u meşkim** artır (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 4). [‘aşk u meşkim, -im]
3. Her lahza anıñla **‘aşk u meşki**
Uymaz baña neyleyim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 6). [‘aşk u meşki, -i]
4. Bir başka nigâra **‘aşk u meşki** (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 1). [‘aşk u meşki, -i]
5. Bir başka olur mu **‘aşk u meşki**
Ben kim bu şarâb-ı âşkı her dem (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 9). [‘aşk u meşki, -i]

‘aşk yolu: *Aşka ulaşmak için takip edilen seyir.*

1. Hem **‘aşk yolunda** hayli gezmiş
Hem seng-i sitemle bağrın ezmiş (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 3). [‘aşk yolunda, -n, -da]

‘aşka düşüp: *Âşık olmak.*

1. ‘Aşka düşüp oldular mu‘arrâ
Sermâye-i ‘ağldan müberrâ (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 29). [‘aşka düşüp, -]

‘aşk-bâz: *Aşkla oynayan, yalancı aşık.*

1. Ol dem baña ol dedi niyâzın
Mağbûl yanında **‘aşk-bâzın** (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 22). [‘aşk-bâzın, -ın]

‘aşkdan: *Aştan dolayı II aşk ile.*

1. Her kimse ki **‘aşkdandı** tahmîr
Esbâb eder mi anı teshîr (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 19). [‘aşkdandı, -dı]

2. Mâye-i vücûdum **‘aşkdandır**
Sâye-i vücûdum **’aşkdandır** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 27). [‘aşkdandır, -dır]
3. Güftâr-ı haķîkim **‘aşkdandır**
Efkâr-ı daķîkim **‘aşkdandır** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 31). [‘aşkdandır, -dır]
4. Güftâr-ı haķîkim **‘aşkdandır**
Efkâr-ı daķîkim **‘aşkdandır** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 32). [‘aşkdandır, -dır]
5. Âsâr-ı vücûdum **‘aşkdandır**
Sermâye-i bûdum **‘aşkdandır** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 33). [‘aşkdandır, -dır]
6. Âsâr-ı vücûdum **‘aşkdandır**
Sermâye-i bûdum **‘aşkdandır** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 34). [‘aşkdandır, -dır]

’aşkdan: *Aşktan dolayı II aşk ile.*

1. Mâye-i vücûdum **‘aşkdandır**
Sâye-i vücûdum **’aşkdandır** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 28). [‘aşkdandır, -dır]

‘aşkdan uşanmaz: *Aşktan usanmamak.*

1. Gerçi bilirim ki pendî kıanmaz
Böyle delî **‘aşkdan uşanmaz** (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 36). [‘aşkdan uşanmaz, -]
2. Dîvânelere ki reh-nümûndur
Böyle delî **‘aşkdan uşanmaz** (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 6). [‘aşkdan uşanmaz, -]

‘aşk-ı: *Aşk, sevgi, muhabbet.*

1. Çeh çeh-zen-i **‘aşk-ı** dil-sitândır
Der-bâğ-ı beden ki nâle-zendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 6). [‘aşk-ı,]
2. Tecrîd vü terk ü mâsivâdır
İkinci budur ki **‘aşk-ı** bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 32). [‘aşk-ı,]
3. Sermâye-i ‘aķldan mu‘arrâ
Etmiş beni **‘aşk-ı** hûsn-i Leylâ (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 34). [‘aşk-ı,]
4. Dîvâneyem ammâ var hûşum
Bahşâyış-ı **‘aşk-ı** hûş-ı gûşum (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 30). [‘aşk-ı,]
5. Terk eyleme meşķ ü ‘aşķı hergîz
Terk eyleme **‘aşk-ı** meşķi hergîz (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 38). [‘aşk-ı,]
6. Anıķla berâber **‘aşk-ı** bî-çûn
Bir böyle vefâlî yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 33). [‘aşk-ı,]

‘aşķı: *Aşk, sevgi, muhabbet.*

1. ‘Aşķını yetürmeye zevâle
Fikr eyleme ber-murâd olursun (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 13). [‘aşķını, -n, -ı]

‘aşk-ı bî-nihâyet: *Sınırsız aşķ.*

1. Var sende ki **‘aşk-ı bî-nihâyet**
Hem nisbet-i nisbet-i şerâfet (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 5). [‘aşk-ı bî-nihâyet, -]

‘aşk-ı bîtâ: *Bal şerbetli aşķ.*

1. Ol pertev-i hüsn ü **‘aşk-ı bî-tâ**
Her ne ki cihânda var neyyir (Nigârname, Gazel 11, Mısra 18). [‘aşk-ı bî-tâ, -]

‘aşk-ı bî-tâ: Bal şerbetli aşk.

1. Ol pertev-i hüsn ü **‘aşk-ı bî-tâ**
Her ne ki cihânda var neyyir (Nigârname, Gazel 12, Mısra 19). [‘aşk-ı bî-tâ, -]

‘aşk-ı bî-tâ: Bal şerbetli aşk.

1. Evvel dahi sonra **‘aşk-ı bî-tâ**
Mevlâya şığın giriş makâle (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 36). [‘aşk-ı bî-tâ, -]
2. Bak lutf-ı Hüdâ-yı zül-cemâle
Üstâd şaşa bu **‘aşk-ı bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 39). [‘aşk-ı bî-tâ, -]

‘aşk-ı câzib: Çekici aşk.

1. Anılla berâber **‘aşk-ı câzib**
Ya‘nî ki ne işde olsa meftûn (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 31). [‘aşk-ı câzib, -]

‘aşk-ı dil-dâr: Sevgili aşkı.

1. Anılla gider bu **‘aşk-ı dil-dâr**
Gerçi özü rûh ile revândır (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 11). [‘aşk-ı dil-dâr, -]
2. ‘Aşka nazaran müsâvi dinle
Zâhirde nice ki **‘aşk-ı dil-dâr** (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 4). [‘aşk-ı dil-dâr, -]

‘aşk-ı dildâr: Sevgili aşkı.

1. Boynumdadır ol kemend-i târım
Her yaña çekerse **‘aşk-ı dildâr** (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 3). [‘aşk-ı dildâr, -]

‘aşk-ı dil-rübâ: Gönül alan güzelin aşkı.

1. Ol kârı ki maḥẓ o vefâ-dâr
Ol ‘aşk-ı nigâr-ı dil-rübâdır (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 18). [‘aşk-ı dil-rübâdır, -dır]

‘aşk-ı hûb: Güzellerin aşkı.

1. Ol kâmil-i ‘aşk-ı pür kerâmet
Meydân-ı kelâmda sordu gül-gün (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 26). [‘aşk-ı hûb, -]

‘aşk-ı hüdâ-yı lem-yezâli: Ölümsüz Allah'ın aşkı.

1. Bende-i şiyâkına rahîmdir
Men **‘aşk-ı Hüdâ-yı lem-yezâlim** (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 8). [‘aşk-ı hüdâ-yı lem-yezâlim, -m]

‘aşk-ı hüsnü: Güzelliğinin aşkı.

1. Böyle dediler ki ey cihân-sâz
V’ey eyleyen **‘aşk-ı hüsnü** mümtâz (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 34). [‘aşk-ı hüsnü, -]

‘aşk-ı hüsn-zâde: Güzelliğin sahibi aşk.

1. Ey sâki-i **‘aşk-ı hüsn-zâde**
İn‘âm ile imdi bâde bâde (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 33). [‘aşk-ı hüsn-zâde, -]

‘aşk-ı kibriyâ: *Allah aşkı.*

1. Menzil-gehi **‘aşk-ı kibriyâdır**
Ol rütbeyle her kim olsa nâ’îl (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 17*). [*‘aşk-ı kibriyâdır, -dır*]

‘aşk-ı melâhat: *Güzel aşk.*

1. Var **‘aşk-ı melâhatî** belâsı
Anıñ beni eyle mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 32*). [*‘aşk-ı melâhatî, -i, -î*]

‘aşk-ı pür-belâ: *Bela dolu aşk.*

1. Zîrâ ki melâhatî belâsı
Maḥbûbdur **‘aşk-ı pür-belâsı** (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 29*). [*‘aşk-ı pür-belâsı, -s, -ı*]

‘aşk-ı pür-cefâ: *Cefası çok olan aşk.*

1. Âhir ki tamâm oldu bitdi
Ammâ ki bu **‘aşk-ı pür-cefânî** (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 2*). [*‘aşk-ı pür-cefânî, -nî*]

‘aşk-ı reh-nümâ: *Aşk rehberi.*

1. Yâ bu ki olur merâm-ı ‘ukbâ
Ammâ ki bu **‘aşk-ı reh-nümânî** (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 18*). [*‘aşk-ı reh-nümânî, -nî, -î*]

‘aşk-ı şâdık: *Gerçek aşk.*

1. Anıñla berâber **‘aşk-ı şâdık**
Ya’nî ki ne yerde olsa tâlib (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 29*). [*‘aşk-ı şâdık, -*]
2. ‘Aşkîñ gidişindedir hilâfî
Zîrâ ki tarîk-i **‘aşk-ı şâdık** (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 26*). [*‘aşk-ı şâdık, -*]

‘aşk-ı ya‘kûb: *Hz. Yakub’un aşkı.*

1. Ez-behr-i kemâl-i **‘aşk-ı Ya‘kûb**
V’ez-behr-i cemâl-i Yûsuf-ı hûb (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 35*). [*‘aşk-ı ya‘kûb, -*]

‘aşk-ı yâr: *Sevgiliye duyulan aşk.*

1. Bu kâr ne kâr-ı nâzenîndir
Zîrâ kimîñ olsa **‘aşk-ı yârî** (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 2*). [*‘aşk-ı yârî, -î*]
2. Terk eyleye meşk ü **‘aşk-ı yârî**
Terk eyleye şevk-i meşk-i yârî (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 13*). [*‘aşk-ı yârî, -î*]
3. Bî-çâreyi **‘aşk-ı yârî** almış
Deryâ-yı hayâl ü fikre şalmış (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 33*). [*‘aşk-ı yârî, -î*]

‘aşk-ı yârî: *Sevgilinin aşkıyla.*

1. Zîrâ anı **‘aşk-ı yârî** almış
Zencîr-i cünûn bende şalmış (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 8*). [*‘aşk-ı yârî, -*]

‘aşk-ı zâlim: *Zalim aşk.*

1. Gör neyledi aña ‘aşk-ı zâlim

Ta’n eyledi aña câhil ‘âlim (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 21). [‘aşk-ı zâlim, -]

‘aşkım: Sevgim.

1. Hem çü ‘arş-ı bî-fenâ muhkem binâdır menzilim

Kimse bilmez anlamaz ‘ankâ-yı ‘aşkım kim müdâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 66). [‘aşkım,]

2. Nem var ise al velâkin ‘aşkım

Alma ki odur binâ-yı meşkim (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 27). [‘aşkım,]

3. Ey sâki-i ‘aşk ‘aşkım artır

Efzûn ile ‘aşk u meşkim artır (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 3). [‘aşkım,]

4. ‘Aşkım bañadır ben aña lâzım

Ben aña o bañadır mülâzım (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 37). [‘aşkım,]

5. Ey şâki-i ‘aşk-ı ‘aşkım artur

Şun bâde-i ‘aşkı meşkim artur (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 12). [‘aşkım,]

‘aşkın: Aşk.

1. Sen de aña eyle hayli meyli

‘Aşkın eseri budur ki ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 21). [‘aşkın,]

2. Meydâne getür bu tûmturâkı

‘Aşkın saña var meyli hayli (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 19). [‘aşkın,]

3. ‘Aşkın işi her ne var yamandır

Zîrâ ki ne eylese ziyândır (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 29). [‘aşkın,]

4. ‘Aşkın hevesiyle düşdü pâyâ

‘Aşka giren bulur zevâli (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 9). [‘aşkın,]

5. ‘Aşkın saña söyleyim kemâlin

Anla nedir imdi şân u hâlin (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 27). [‘aşkın,]

6. ‘Aşkın işi böyledir ki ey cân

Tersâ-beçede ki oldu mihmân (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 1). [‘aşkın,]

7. Fikr eyle bu kıssayı ey üstâd

‘Aşkın işin anla kılma bîdâd (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 6). [‘aşkın,]

8. ‘Aşkın işi her ne var boşdur

Bî-fâ’ide kâr-ı şeşdi beşdir (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 21). [‘aşkın,]

9. ‘Aşkın işi böyle bak bu hâle

Kim tutsa anı verir zevâle (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 9). [‘aşkın,]

10. Ammâ ki murâdı mañz Mevlâ

‘Aşkın hüner ü kemâli bitmez (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 26). [‘aşkın,]

11. ‘Uşşâk merâme vâsıl olmaz

‘Aşkın işi özge ‘aşkın özge (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 14). [‘aşkın,]

12. Söylendi değil bu kâr-ı insân

‘Aşkın işidir bu kâr elbet (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 42). [‘aşkın,]

13. O kûhdadır mezârı el’ân

‘Aşkın işi böyledir ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 12). [‘aşkın,]

14. Bî-hûşluğum yakîndir ey cân

‘Aşkın işidir bu la’l ü mercân (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 26). [‘aşkın,]

15. Güftâra getirdi bu kitâbı

‘Aşkın seni eylemiş haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 10). [‘aşkın,]

16. Elbette olur bu kâr behbûd

‘Aşkın işi hiç olur mu nâbûd (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 10). [‘aşkın,]

17. ‘Aşkını gidişindedir hilâfi
Zîrâ ki ʔarîk-i ‘aşk-ı şâdık (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 25). [‘aşkın,]
18. ‘Aşkını seni iletir Nigâra
Elbette olur bu vara vara (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 8). [‘aşkın,]
19. ‘Aşkını veledi belâ-yı bî-pâ
Sermâye-i ‘aşk hep belâdır (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 30). [‘aşkın,]
20. Bu kârdan özge varı yokdur
‘Aşkını işi ehl-i ‘aşkı her dem (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 24). [‘aşkın,]

‘aşkın hevesiyle: *Aşk hevesi.*

1. Çok ehl-i hüner dilir-i behbûd
‘Aşkını hevesiyle oldu nâ-bûd (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 36). [‘aşkın hevesiyle, -]

‘aşkın vukusu: *Aşk uykuyu.*

1. ‘Aşkını yukusundadır uyanmaz (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 1). [‘aşkın yukusundadır, -n, -da, -dır]

aşl: *Asıl, gerçek.*

1. ‘Âlemde olan vücûd-ı zillî
Aşliyle fûrû‘ berâber olmaz (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 37). [aşliyle, -i, -y, -le]
2. Mîzbânın mihmânlara aşl-ı hânçeyi beyân
Böyle ki o hânçe-i keremdir (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 32). [aşl-ı, --ı]
3. Aşlın bize di be-hakk-ı Bârî
Kândır bize aşlını Hüdârâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 8). [aşlın, -ı, -n]
4. Aşlın bize di be-hakk-ı Bârî
Kândır bize aşlını Hüdârâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 9). [aşlını, -ı, -(n)ı]
5. Her ne ki dedimse dinlediler
Aşlını ki oldular haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 19). [aşlını, -ı, -n, -a]
6. Aşlı bu ki sözde kâr yokdur
Bir söz ki içinde yâr yokdur (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 11). [aşlı, -ı]

aşl u neseb: *Soy sop.*

1. Her ma‘reke de medârımızsın
Aşl u nesebin bize ‘ayândır (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 23). [aşl u nesebin, -]
2. İnşâf mürüvete nâzar-gâh
Aşl u nesebinde hatm ü inşâf (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 10). [aşl u nesebinde, -i, -n, -de]

aşlâ: *Asla.*

1. Mânendi olur mu olmaz aşlâ
Mânendi cihânda yok çü hurşîd (Nigârname, Gazel 10, Mısra 5). [aşlâ,]
2. Öyle bir ‘ıtr-ı güzel ‘anber-i sârâları var
Kimse idrâk edemez zâtını aşlâ ammâ (Nigârname, Gazel 10, Mısra 9). [aşlâ,]
3. Kimse idrâk edemez zâtını aşlâ ammâ
Gerçi mahfî görünür müşk-i hüveydâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 10). [aşlâ,]
4. Her birisi bî-bedel güşâdır
Her birine yok hicâb aşlâ (Nigârname, Gazel 14, Mısra 18). [aşlâ,]

5. Ol lahza olur dilimde peydâ
‘Ayn olmasa Ahmed olmaz **aşla** (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 20). [aşla,]
6. Böyle ki o nâm-ı hakkı **aşlâ**
Uymaz saña bu cünûn-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 15). [aşlâ,]
7. Andan ulu a‘zam olmaz **aşlâ**
Ol yerde makâm-ı hûb-ı zengîn (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 34). [aşlâ,]
8. Bir bâdedir ol ki ‘aql peydâ
Eyler ki bu ‘akla uymaz **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 23). [aşlâ,]
9. Vaşf-ı güli nazm etdim ammâ
Bî-pây tüketmek olmaz **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 2). [aşlâ,]
10. Kör eylemiş hakkı görmez **aşlâ**
Hôdbînligidir gözüne perde (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 32). [aşlâ,]
11. Ammâ ne deli cünûn-ı bî-tâ
Sen gibi cihânda yokdur **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 32). [aşlâ,]
12. Yokdur bu misilde hân **aşlâ**
‘Âlemde ki yokdu böyle bir iş (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 4). [aşlâ,]
13. Mânend-i anı bulunmaz **aşla**
Ol ‘âlem-i gayb armağanı (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 26). [aşla,]
14. Kılmış anı ol za‘îf-i bî-tâ
Görmez anı imdi bir kes **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 34). [aşlâ,]
15. Ol kühl bu gözgü-i mücellâ
Resmi eseri bulunmaz **aşla** (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 6). [aşla,]
16. Cândır veli o ne cândı bî-tâ
Mânend bulunmaz anı **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 35). [aşlâ,]
17. Tutmaz ise de eger ki **aşlâ**
Zîrâ ki olur ki mîzbâna (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 3). [aşlâ,]
18. Zîrâ ki bu yol çetindir ammâ
Bî-râhnümûn gidilmez **aşla** (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 10). [aşla,]
19. Başka işe bakmaz idiñ **aşlâ**
Terk eyler idiñ bu kıyl u kâli (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 17). [aşlâ,]
20. Ammâ deyim ey esîr-i sevdâ
Sen gibi cünûn yokdur **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 28). [aşlâ,]
21. Terk eylemek olmaz anı **aşlâ**
Ya az ya çok naşihat eylen (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 27). [aşlâ,]
22. Her kimiñ ola vücûdı sevdâ
Âlâta muhabbet etmez **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 22). [aşlâ,]
23. Bî-dağ-dağa nazm olmaz **aşla**
Bî-râh-nümûn kâr hâşıl (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 5). [aşla,]
24. Bizler çekeriz elemeler ammâ
Mevlâ saña vermeye gam **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 39). [aşlâ,]
25. Oldur ki biter anıñla kârım
Bu râh-ı talebde lâzım **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 41). [aşlâ,]
26. Kurtulmağa çâre yokdur **aşlâ**
Her lahza belâ olur ziyâde (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 16). [aşlâ,]
27. Kalmaz eser-i hatardan **aşlâ**
Evhamı eder niyâz berbâd (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 7). [aşlâ,]
28. Bilmez anı yanmayanlar **aşlâ**
Ne mâla heves koyar ne câna (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 19). [aşlâ,]
29. Ol deşt ne deşt heşt deryâ
Kandırmaz anı içerse **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 22). [aşlâ,]

30. Sâliklere var seyr ammâ
Seyrânda berâber olmaz **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 19). [aşlâ,]
31. Her lahzâ cemâli tâlibem ben
Dâreyn degil gözümde **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 38). [aşlâ,]
32. Vaḥdet bu ki kârı kâr-ı bî-tâ
Mânend bulunmaz aḡa **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 18). [aşlâ,]
33. Zann eyleme kim fenâya gitmiş
Yoksa bu degil ki yokdur **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 14). [aşlâ,]
34. Esrâr-ı nihân-ı bî-nişânı
Gelmezdi hayâlîme ki **aşlâ** (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 10). [aşlâ,]

aşl-ı güftâr: Sözüñ aslı.

1. Aḡla bu kelâmı hayr söyle
Ger fikr ile olsa **aşl-ı güftâr** (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 34). [aşl-ı güftâr, -]

aşl-ı hâl: Hâlin aslı. Dururumun özü.

1. İşitdi ve bildi **aşl-ı hâli**
İnşâf ile söyledi ne çâre (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 36). [aşl-ı hâli, -i]

aşl-ı kâle: Sözüñ aslı.

1. Revnâk veriḡ imdi **aşl-ı kâle**
'Aşka girişüb nizâr olmuş (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 9). [aşl-ı kâle, -]

aşl-ı vücûd: Vücudun, varlığın aslı.

1. Ey **aşl-ı vücûd-ı** mâye-i cân
V'ey bâ'is-i ferş-i 'arş-ı Rahmân (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 34). [aşl-ı vücûd-ı, -
-ı]

'aşr: Yüzyıl, devir, zaman.

1. Gerçi bu **'aşrda** rind çokdur
Sen gibi cünûn-ı rind yokdur (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 8). ['aşrda, -da]

âşüfte: Meftun, tutkun, divane.

1. Âşüftesine ola giriftâr
El-hâşılı 'aşḡ fârîḡ olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 39). [âşüftesine, -si, -n, -e
]

âsumân: Gökyüzü.

1. Dûd-ı ünü **âsumâna** düşdü
Eyvâh dedim nedim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 7). [âsumâna, -a]

at: Atmak, fırlatmak.

1. Atdı yine bir âteş aşḡâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 18). [atdı, -dı]
2. Atdı yine bir âteş aşḡâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 19). [atdı, -dı]
3. Ne 'aḡl ile kâr u bâr ederdi
El-hâşılı kâr u bârı **atmış** (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 29). [atmış, -mış]
4. Terk eylemiş 'âr u vârı **atmış**
Bî-târi deliydi bu cihânda (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 30). [atmış, -mış]

5. Zîrâ ki o Bîsütûnda kalmış
Atmış bu dağı tamâm kılmış (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 29). [atmış, -mış]
6. Ol var yokun tamâm yitirdi
İslâmını atdı küfrü tutdu (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 4). [atdı, -dı]
7. 'Aqlın atup ol külüngi tutdu
Beyhûde yere tağı tağıtdı (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 3). [atup, -up]
8. Ol hâk diyen olmaz idi dil-teng
Ol vâkt çü atdı anâ Selmûn (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 36). [atdı, -dı]
9. 'Arşa-yı kelâma çıkdı ol dem
Oynatdı atın o pîr-i hoş-dem (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 23). [atın, -ı, -n]
10. Eyledi ki düşdü nâle dağa
Bu şart ile kim atarsa dağı (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 22). [atarsa, -ar, -sa]
11. Ferhâdın işine verdi revnâk
Meydân-ı kelâma sürmeden at (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 24). [at,]
12. Yâ var te'aşşukunda nokşan
Anıñ içün âlete atar cân (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 8). [atar, -ar]
13. Fârâbî kelâmı ile her an
Meydân-ı suhinde oynadağ at (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 20). [at,]

at-: Atmak, fırlatmak.

1. Başdan beni atma daşa tağa
İnşâf ele imdi zâr olma (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 23). [atma, -ma]

'atâ: Bağış, ihsan, bahşış.

1. Her birisi bî-bedel 'atâdır
Kalmaz olar nümâyîşinden (Nigârname, Gazel 13, Mısra 6). ['atâdır, -dır]
2. Her birisi bî-bedel 'atâdır
Kalmaz olar nümâyîşinden (Nigârname, Gazel 14, Mısra 7). ['atâdır, -dır]
3. Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan 'atâdır bu
Zevk eyle dilâ zevk et her lahza ferah-efzâ (Nigârname, Gazel 23, Mısra 16). ['atâdır, -dır]
4. Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki bilâ-fırkat
Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan 'atâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 17). ['atâdır, -dır]
5. Bâde-gâh-ı lutf u yenbu'-yı 'atâdır menzirim
Devletim fakr u fenâ sîmurg-âsâ meskenim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 49). ['atâdır, -dır]
6. Ey kân-ı kerâmet ey Muhammed
Ey baħr-ı 'atâ 'atâsı bî-hadd (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 37). ['atâsı, -s, -ı]
7. Bendelerine 'atâsı çok cân
Güftâre getirdi mâ-zamîrin (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 28). ['atâsı, -s, -ı]
8. Her güft ü guyı tamâm 'atâdır
Hâkdan kamu toğru bî-hatâdır (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 15). ['atâdır, -dır]
9. Müştâkların işi güzeldir
Zîrâ bu 'atâ-yı lem-yezeldir (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 36). ['atâ-yı, --yı]
10. Hoşnûd değil misin buña sen
Ey sâķi 'atâ demidir el'ân (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 38). ['atâ,]
11. Yok başka işim işim ricâdır
Nice ki işin senin 'atâdır (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 5). ['atâdır, -dır]

12. Allahdan istemek **‘atâdır**
Agyârdan istemek haâtâr (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 17). [‘atâdır, -dır]
13. Elbette verir ğınâsı bî-pâ
Bî-ğaye kerîm **‘atâsı** deryâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 10). [‘atâsı, -sı]
14. Bî-şübhe **‘atâsı** bî-karîndir
İkrâmı çü hurşîd-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 11). [‘atâsı, -s, -ı]
15. Bilmez mi ki ol Hüdâ-yı bî-tâ
‘Âlemleredir **‘atâsı** deryâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 28). [‘atâsı, -s, -ı]
16. Muhtâc seniñ **‘atâ** seniñdir
İkrâm seniñ gedâ seniñdir (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 7). [‘atâ,]
17. Hem münkir-i şurb-ı câm imişsin
Ne ni‘mete nâ’ilem **‘atâdır** (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 30). [‘atâdır, -dır]

‘atâ kıl: Cömert davranmak.

1. Reddeyleme hâcetim revâ kıl
Bahş eyle ne isterem **‘atâ kıl** (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 40). [‘atâ kıl, -]
2. İflâsıma hem benim de ğayet
Dergâhına gelmişim **‘atâ kıl** (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 30). [‘atâ kıl, -]

atak: Atmak.

1. Meydâne girek **atak** cünûnu
Her şâm u seher urağ rübâbı (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 27). [atak,]

‘ata-sâz: Gönül bağışlayıcı, ihsan sahibi olmak.

1. Bî-şübhe olur kerîm **‘ata-sâz**
Ben derdimi söyleyim hevâyî (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 12). [‘ata-sâz,]

‘ataşım: Aşkın ateşi.

1. Zîrâ **‘ataşım** füzûndü bâde
Elbette gerek gerek ziyâde (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 8). [‘ataşım,]

‘atâsız: Babasız.

1. Ben bende-i ‘âcizem haâtâsız
Olmaz kıl olan Hüdâ **‘atâsız** (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 22). [‘atâsız,]

‘atâyî: Cömertlik, ihsan.

1. Ben bende-i ‘âcizim haâtâyî
Sen Hâlik-ı zül-kerem **‘atâyî** (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 16). [‘atâyî,]

atdı: Atmak, fırlatmak.

1. İşlerini taşâ tağa **atdıñ**
Tağlara işiñ havâle kıldıñ (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 9). [atdıñ, -ñ]

âtes: Ateş II Gönül ateşi, yoğun aşk.

1. Çây-ı Terter dahi söndürmez o nârı n’ideyim
Eylemez çây-ı Aras fâ’ide-i **âteşime** (Nigârname, Gazel 6, Mısra 13). [âteşime, -i, -m, -e]
2. Eylemez çây-ı Aras fâ’ide-i **âteşime**
Çây-ı Kür şöndüremez nâr-ı menârı n’ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 14). [âteşime, -i, -m, -e]

3. Şâh-râh-ı Muhammeddir bu bir ulu devletdir
Ağyâr eger girmez sevdâya sanır **âteş** (Nigârname, Gazel 17, Mısra 11). [âteş,]
4. Âteş ki ne cennettir 'âşıklara ni'mettir
Ağyâra göre zulmet ammâ ki talebkâre (Nigârname, Gazel 17, Mısra 12). [âteş,]
5. Ağyâr eger girmez sevdâya sanır **âteş**
Âteş ki ne cennettir 'âşıklara ni'mettir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 12). [âteş,]
6. Ağyâr eger girmez sevdâya sanır âteş
Âteş ki ne cennettir 'âşıklara ni'mettir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 13). [âteş,]
7. Seyr eyle dilâ seyr et şahrâ-yı muhabbetdir
Ger evveli **âteşdir** ammâ şonu cennettir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 3). [âteşdir, -dir]
8. Ger evveli **âteşdir** ammâ şonu cennettir
Ne meyl-i menâl eyle ne başka hayâl eyle (Nigârname, Gazel 17, Mısra 2). [âteşdir, -dir]
9. Atdı yine bir **âteş** aşhâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 18). [âteş,]
10. Atdı yine bir **âteş** aşhâb-ı şafâ içre
Aldı ele bir hâme yazdı yine bir nâme (Nigârname, Gazel 22, Mısra 19). [âteş,]
11. Cem'dir bâz gözüm şayd u şikârı ne güzel
Âteşi la'l gibi nâr-ı 'izârı gül-gün (Nigârname, Gazel 24, Mısra 16). [âteşi, -i]
12. Her lahza şayâk oduna yandım
Ol **âteş** ile ki gâh-ı bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 3). [âteş,]
13. Bu gördü anı düşüp menâra
Ol **âteşe** garķ olup dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 39). [âteşe, -e]
14. Yanmış ciger **âteşim** füzündür
Kâfi değil aña câm dündür (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 17). [âteşim, -im]
15. Anı için **âteşim** ziyâde
Sönmez dilerim ziyâde bâde (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 10). [âteşim, -im]
16. Cânın elem **âteşine** şalma
Her birisi dedi böyle ey cân (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 30). [âteşine, -i, -n, -e]
17. Âteşlere yanmış olmuş ol kül
Bâde-i muhabbet ile medhûş (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 23). [âteşlere, -lere]
18. 'Aşk âteşine yanar velâkin
Âteşle olur tılâ vü rengîn (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 27). [âteşle, -le]
19. Çün 'aşka tutuşdu düşdü nâra
Âteşlere yandı geldi zâra (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 32). [âteşlere, -lere]
20. Geh **âteşe** girdi yandı ol hem
Geh söyledi gâh oldu ebsem (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 1). [âteşe, -e]
21. Âteşlere düşdü yandı mâhı
Tâ 'arşa erişdi dūd-ı âhı (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 35). [âteşlere, -ler, -e]
22. Câme-i 'ağıldan olmuş 'üryân
Âteşlere düşdü ol civânmerd (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 42). [âteşlere, -lere]
23. Bilmem ne ile edem müdârâ
Bu **âteşe** neyleyim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 28). [âteşe, -e]
24. Âteş ile penbe mûnis olmaz
Hâsiyyet-i böyledir şiyâķın (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 11). [âteş,]
25. 'Âşıklara gerçi şeh-nişindir
Âteşdi o deşt-i pür-belâyî (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 6). [âteşdi, -di]
26. Âteşdi vücûdu iştiyâķın
Ol yerde olan yanar çü lâle (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 13). [âteşdi, -di]

27. Bî-âlet-i hüsn-i 'ilm peydâ
'Aşk âteşi özge **âteş** anla (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 18). [âteş,]
28. Şabr etdi söner bu odu şandı
Âteş ki dem-â-dem oldu efzûn (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 8). [âteş,]
29. Âteşlere düşdü köz köz oldu
Her menzile gitdi gördü **âteş** (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 4). [âteş,]
30. Âteşle ki buldu başka lezzet
Müstağrak **âteş** idi gûyâ (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 26). [âteş,]
31. Ol hût idi **âteş** idi deryâ
Bir hâle yetişdi nârdan ayru (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 27). [âteş,]
32. Âteşle ki buldu başka lezzet
Müstağrak âteş idi gûyâ (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 25). [âteşle, -le]
33. Âteşlere yandı zerrin oldu
'Aşk âteşine olup giriftâr (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 11). [âteşlere, -lere]
34. Âteş ile kül berâber olmaz
Zehr-âb ile mül berâber olmaz (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 23). [âteş,]
35. Şanma ki bu kârı nâr etmez
Âteş ile tâ ki sâlikim ben (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 2). [âteş,]
36. Her lahza sürûr u zevkim artır
Bu **âteş** içinde var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 6). [âteş,]
37. 'Âlem bütün olmaz aña imdâd
Âteşlere ger yakarda her dem (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 20). [âteşlere, -lere]

âteş almış: Alevlenmek, tutuşmak.

1. Lâyık mı ki özge yaña gitmek
Zîrâ beni cümle **âteş almış** (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 12). [âteş almış, -]

âteş icre: Ateş içinde.

1. Şan nâr idi yârsız bahârı
Eylerdi o **âteş icre** devrân (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 38). [âteş icre, -]

âteş tutdı: Ateşe tutuşmak.

1. Ağyardan oldu sâde sâde
Ol râhneverd tutdı âteş (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 42). [âteş tutdı, -]

âteş-i: Ateş II Gönül ateşi, yoğun aşk.

1. Yandırma gel **âteş-i** ferâğa
Ben 'âşık-ı sûz-ı bî-nevâyım (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 3). [âteş-i,]

âteş-i 'aşk: Aşk ateşi. || Aşkın acısı.

1. Pür **âteş-i 'aşk** pür şikâyet
Ol kışsa uzandı imdi ey cân (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 13). [âteş-i 'aşk, -]
2. Şabr eyledi ol cünûn-ı bî-çûn
Ol **âteş-i 'aşk** hiç söner mi (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 10). [âteş-i 'aşk, -]

âteş-i 'aşkı: Aşk ateşi || Aşk acısı.

1. Böyledir lûtf ile kim yansa fenârı n'ideyim
Âteş-i 'aşkı ki cân eyledi me'vâ gûyâ (Nigârname, Gazel 6, Mısra 19). [âteş-i 'aşkı, -]

2. Böyledir lutf ile kim yansa fenârı n'ideyim
Âteş-i 'aşkı ki cân eyledi me'vâ gûyâ (Nigârname, Gazel 6, Mısra 19). [âteş-i 'aşkı, -]

âteş-i belâ: *Bela ateşi II ızdırıp.*

1. Zîrâ ki bu âteş-i belâdır
Biñ derd ü belâyâ mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 19). [âteş-i belâdır, -dır]

âteş-i cân: *Gönül ateşi.*

1. Böyle ki füzündür âteş-i cân
Dergâhına düşmüşem ki el'ân (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 27). [âteş-i cân, -]

âteş-i firâğ: *Ayrılık ateşi.*

1. Şabr eyleye âteş-i firâğa
Ol çâre ede bu dâğ-dâğa (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 7). [âteş-i firâğa, -a]

âteş-i firâk: *Ayrılık ateşi.*

1. Tâb etmedi âteş-i firâka
Katlanmadı nâr-ı iftirâka (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 25). [âteş-i firâka, -a]

âteş-i firkat: *Ayrılık ateşi.*

1. Bu âteş-i firâte ne çâre
Çâresi odur gezem cihânı (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 7). [âteş-i firâte, -e]

âteşi gibi: *Ateş gibi.*

1. Cem'dir bâz gözüm şayd u şikârı ne güzel
Âteşi la'l gibi nâr-ı 'izârı gül-gûn (Nigârname, Gazel 24, Mısra 15). [âteşi gibi, -]

âteş-i hicrânımı: *Ayrılık ateşi.*

1. Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd
Eylemez sûd baña çây-ı Hâkâri n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 9). [âteş-i hicrânımı, -]
2. Gör neler eyledi ol âteş-i yârı n'ideyim
Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd (Nigârname, Gazel 6, Mısra 9). [âteş-i hicrânımı, -]

âteş-i mihr: *Sevgi ateşi.*

1. K'ey nükte-i 'aşktan habersiz
De âteş-i mihrden esersiz (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 26). [âteş-i mihrden, -den]

âteş-i revân: *Yolcunun ateşi.*

1. 'Aşk âteşi âteş-i revândır
Tâ yanmaya cân çal 'ırâkı (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 33). [âteş-i revândır, -dır]

âteş-i sûzı: *Yakan ateş.*

1. Bu âteş-i sûzı 'adem kııl
Ya'nî ki yürüt şarâb-ı nâbı (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 19). [âteş-i sûzı, -]

âteş-i vaşl: *Kavuşmanın ateşi.*

1. Âteş-i vaşlı güzel kâr-ı Nigârî ne güzel (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 18*). [*âteş-i vaşlı, -ı*]
2. Âteş-i vaşlı güzel kâr-ı Nigârî ne güzel (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 19*). [*âteş-i vaşlı, -ı*]

âteşi yakıldı: *Ateşi yanmak.*

1. 'Aşk âteşi oldu bâde bâde
'Aşk içre yakıldı rengin oldu (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 10*). [*âteşi yakıldı, -*]

âteş-i yâri: *Sevgilinin aşk ateşi.*

1. Hirmen-i vâriyetim yakdı perîşân etdi
Gör neler eyledi ol **âteş-i yâri** n'ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 8*). [*âteş-i yâri, -*]
2. Gör neler eyledi ol **âteş-i yâri** n'ideyim
Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 8*). [*âteş-i yâri, -*]

âteşin: *Ateşli, yakıcı.*

1. Baş çekmemiş 'arşa tâ maḥalden
Serkeşligi **âteşin** yamandır (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 10*). [*âteşin,]*
2. Seyr etdi o yerde yana yana
Şahrâ-yı şiyâk **âteşindir** (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 4*). [*âteşindir, -dir*]

âteşlere düşdü: *Ateşler düşmek, yanmak, kavrulmak.*

1. Ol merd-i fûnûn der-fûnûnu
Âteşlere düşdü yandı kâmil (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 9*). [*âteşlere düşdü, -*]
2. Âteşlere düşdü köz köz oldu
Her menzile gitdi gördü âteş (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 3*). [*âteşlere düşdü, -*]

âteşlere yandı: *Yanmak, yakılmak. II Çok büyük zarara uğramak, mahvolmak.*

1. Âteşlere yandı hânümânım
Senden meded olmasa yamandır (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 1*). [*âteşlere yandı, -*]

'atîk-i 'âlem: *Alemin özgürlüğü.*

1. Cem olsa eger **'atîk-i 'âlem**
Vaşf-ı dil için kâmu dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 20*). [*'atîk-i 'âlem, -*]

'atiyye: *Hediye, ihsan.*

1. Bir katrece hiç şaymaz anı
Senden kerem ey **'atiyye** kânı (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 24*). [*'atiyye,]*

'atiyye-i ezal: *Sonsuzluk hediyesi.*

1. Zîrâ ki **'atiyye-i ezeldir**
Bahşîş-i Hüdâ-ı lemyezeldir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 40*). [*'atiyye-i ezeldir, -dir*]

'atiyye-i hüdâ: *Allah'ın hediyesi.*

1. Erbâb-ı dilân oldu mesrûr
Bir şemme **‘aṭiyye-i Hüdâdan** (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 20). [**‘aṭiyye-i hüdâdan, -dan**]

‘aṭiyye-i hüdâ: Allah'ın hediyesi.

1. Her biri **‘aṭiyye-i Hüdâdır**
Her biri cefâ değil şafâdır (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 7). [**‘aṭiyye-i hüdâdır, -dır**]
2. Fil-hâl Hüdâyâ secde etdim
Bildim ki **‘aṭiyye-i Hüdâdır** (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 32). [**‘aṭiyye-i hüdâdır, -dır**]

avâre: Perişan, derbeder, zavallı.

1. Eyleyem anıñla derde çâre
Ėamlar çeküp olmayam **avâre** (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 14). [**avâre,]**
2. Kalmazdı giderdi Ėuşşâ Ėamlar
İmdi düşüb ‘aşka ol **avâre** (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 37). [**avâre,]**
3. Şahrâyâ düşüp gezer **avâre**
Bir kimse ile demez danışmaz (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 8). [**avâre,]**
4. Luṭf eyle beni bu âh u zâra
Şalma çöle koymagil **avâre** (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 23). [**avâre,]**
5. Pende ne kınar ya bu **avâre**
Bu ma‘rekemizde olsa Loḡmân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 38). [**avâre,]**
6. Pendi ne bilir böyle **avâre**
Bir vakt ki eyledim icâbet (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 30). [**avâre,]**
7. Bir boynu ayağı bağılı bende
Bu derd ile olmuşam **avâre** (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 27). [**avâre,]**
8. ‘Aşk eyledi ‘akldan kenâre
Şahrâyâ şalup kırup **avâre** (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 18). [**avâre,]**
9. Bilmem ne deyim edim ne çâre
Lâkin meger ayıla **avâre** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 32). [**avâre,]**
10. Bir çâre olur mu bu belâyâ
Bilmem ne idem ben-i **avâre** (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 6). [**avâre,]**
11. Bu vâdi-i ‘aşkda **avâre**
Kılma beni eyle başa çâre (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 23). [**avâre,]**

avâre ol: Başı boş gezer olmak II perişan hale gelmek.

1. O kışşâ-i hâba ‘azm-i tâm et
‘Arz eyleyim imdi ol avâre (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 25). [**avâre ol, -]**

avâre olmuş: Perişan olmak, sersemleşmek.

1. Ne çâre ki olmuş ol avâre (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 1). [**avâre olmuş, -]**

âvâz: Ses, sada.

1. imdâd-ı çâre-sâz
Ol böyle ki Ėaybdan bir **âvâz** (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 2). [**âvâz,]**
2. Cümlemizi eyle şâd u memnûn
Ney gibi edek bülend **âvâz** (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 15). [**âvâz,]**

âvâz eyle: Seslenmek, ötmek.

1. Söyledi kamûsı ey tarab-sâz
Nağme-i naşîhat eyle âvâz (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 6). [âvâz eyle, -]

âvâz geldi ki: Sesin gelmesi, sesi duymak.

1. Güftârıma el ola giriftâr
Bu sözde iken ki geldi âvâz (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 24). [âvâz geldi ki, -]

âvâze-i def: Def'in civıltısı.

1. Sanâtür ile zevk edek tamâmı
Âvâze-i def ile dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 14). [âvâze-i def, -]

âvâze-i saz: Sazın sesi.

1. Âvâze-i saz ile be-gülbang
Geh saz çalağ geh erğanûnu (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 25). [âvâze-i saz, -]

âvâz-ı bülend: Yüksek ses.

1. Gördüm ki şadâ vü hâyı bilmez
Âvâz-ı bülend ü nâyı bilmez (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 16). [âvâz-ı bülend, -]

‘avf eyle: Af etmek.

1. İkrâr-ı hatâdayım kerem kıl
‘Avf eyle hatâmı def-i ğam kıl (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 42). [‘avf eyle, -]
2. ‘Avf eyle beni ki nâtüvânem
Der-pençe-i qahr-ı bî-emânem (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 31). [‘avf eyle, -]

ay: Ay. II Sevgilinin yüzü.

1. Ey gevher-i kavlı-i mâ‘arefnâk
Ay dersem eger saña hatâdır (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 40). [ay,]
2. Ya‘nî ki o gül ne vaqt ermiş
Âyâ ki kim anı baña vermiş (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 18). [âyâ, -a]
3. Âyâ bu kederden ayılır mı
Ayılsa bu şonra bayılır mı (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 40). [ayılsa, -ıl , -sa]
4. Oldum ne ‘aceb deyim ki şad bâr
Mavlâ baña verdigini âyâ (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 6). [âyâ, -a]

ay u günü: Ay ve gün.

1. Ey vermeyen ‘aşıkâ memâtı
Ey ay u günü eden pür-enver (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 11). [ay u günü, -]

âyâ: Acaba anlamında tereddüt edati.

1. Bir dem olam ol menâme hem-dem
Ey bâr-i Hüda olur mu âya (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 15). [âya,]
2. Âyâ ki neden olup bu ğamlar
Zâhir görünür ki ğamların var (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 32). [âyâ,]
3. Âyâ bu gama edem ne çâre
İstimdâd (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 36). [âyâ,]
4. Âyâ dediler bu nice âyet
Mihmân-serâ güzeldir ammâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 2). [âyâ,]
5. Âyâ bu sözü niçün dediñ sen
Başka degilem ki âdemem ben (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 33). [âyâ,]

6. Âyâ dediler n'edek bu kâra
Bu derde 'acep edek ne çâre (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 35). [âyâ,]
7. Âyâ bu kederden ayılır mı
Ayılsa bu sonra bayılır mı (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 39). [âyâ,]
8. Böyle dediler ki yana yana
Âyâ ne edek ki bu divâne (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 18). [âyâ,]
9. Dedi ki baña ne oldu âyâ
Bu hâle neden erişdim eyvâ (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 3). [âyâ,]
10. Âyâ dediler nedir cevâbı
Ol lahza kamûsun aldı hayret (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 17). [âyâ,]
11. Mihmânlar içine düşdü gavğa
Âyâ ne ile gider bu sevdâ (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 34). [âyâ,]
12. Ne söyleyek imdi mîzbâna
Âyâ ne ile edek bahâne (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 38). [âyâ,]
13. Âyâ ne 'aceb edersen ikrâr
Böyle ki naşîhatim aña kâr (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 13). [âyâ,]
14. Âyâ ki bu vâkı'a olur mu
Rû'yâda bu gördüğün bulur mu (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 25). [âyâ,]
15. Âyâ ne olur bu kâra çâre
Şanman ki firâğa ülfet etdim (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 38). [âyâ,]
16. Âyâ bulunur mu buña çâre
Ne çâre edek bu gam-güsâra (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 5). [âyâ,]
17. Tedbîr gerek bu kâra ammâ
Böyle açılır bu müşkil âyâ (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 16). [âyâ,]
18. Âyâ ne edek bu ihtirâka
Bu nâr-ı derûn-ı iftirâka (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 33). [âyâ,]
19. Gördü ki hevâdan olmaz imdâd
Âyâ ne edem kılam ne çâre (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 33). [âyâ,]
20. Âyâ ne devâ olur bu kâre
Hülyâsına düşdü etdi efkâr (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 34). [âyâ,]
21. Âyâ ne edem kılam ne çâre
Fikrinde iken ki o bi-çâre (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 34). [âyâ,]
22. Âyâ ne edem yetem ki kâma
Bu sözde iken erişdi sevdâ (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 35). [âyâ,]
23. Senden eger olmasa bir imdâd
Âyâ kime eyleyim ki feryâd (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 17). [âyâ,]
24. Her yerde baña medâr sensin
Âyâ ne deyim ki var sensin (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 21). [âyâ,]

âyâ neden böyle oldu: Acaba neden böyle oldu.

1. Âyâ neden oldu böyle hâlin
Söyleşmege yok niçün mecâlin (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 1). [âyâ neden böyle oldu, -]

ayağ: Ayak.

1. Ol merd-i cünûn ayağa durdu
Nâşihîñ **ayağına** yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 3). [ayağına, -ına]
2. Ayağına baş dese yeridir
Başdan ayağa ki serserîdir (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 38). [ayağına, -ına]

3. Fil-hâl gönül ayağa durdu
Ayağına serveriñ yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 6). [ayağına, -ına]
4. Kız anı görüp ayağa durdu
Fil-hâl ayağına yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 40). [ayağına, -ına]
5. Fil-hâl kamû ayağa durdu
Sâz-bâziñ ayağına yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 35). [ayağına, -ına]

ayağ: 1. Ayak.

1. Filhâl o dem ayağa tırdı
Ser-şâr sürâhiye el urdı (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 8). [ayağa, -a]
2. Oldur ki özün ayağa şaldı
Âh vâi ile pâyâmâl oldu (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 30). [ayağa, -a]
3. Ol lahzâ Burâk-ı berķ-reftâr
Bûs etdi ayağıñ ey kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 11). [ayağıñ, -ı, -ı]
4. Mey-hâre-i mihri nâra şalma
Fil-hâl ayağa durdı ol dem (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 10). [ayağa, -a]
5. Sebeb-i nazm-ı Nigârname
Sâķi kerem eyle dur ayağa (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 2). [ayağa, -a]
6. Peymâne-i bâde-i feraħ-sâz
Aldım ele sâķiniñ ayağıñ (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 14). [ayağıñ, -ın]
7. Öpdüm başa çekdim el ayağıñ
Ol bâde-i mihri nûş kıldım (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 15). [ayağıñ, -ın]
8. İdrâki olursa ger ziyâde
Sâķiniñ ayağıñ öpdüm ol dem (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 23). [ayağıñ, -ın]
9. Bî-mûnis ü bî-enîs-i yârem
Raħm et başa şalma gel ayağa (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 22). [ayağa, -a]
10. Ol merd-i cünûn ayağa durdı
Nâşihîñ ayağına yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 2). [ayağa, -a]
11. Anladı maķâlî bildi hâlî
Ol lahzâ ayağa tırdı fil-hâl (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 23). [ayağa, -a]
12. Gâh elini öpdü gâh ayağıñ
Geh şolunu öpdü gâh sağın (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 7). [ayağıñ, -ın]
13. Nûş eylerim ey enîs-i hoş-dem
Bir kerre ayağıñ andan ayru (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 12). [ayağıñ,]
14. Ğam eyler ayağa baksa tâvûs
İmdi başa sen ri'âyet eyle (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 1). [ayağa, -a]
15. Çok 'âlimi mâl şaldı tağa
Çok zâhidi şaldı baş ayağa (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 22). [ayağa, -a]
16. Sâķiniñ ayağıñ öpdüm el'ân
Nuṭķum açılıp dedim ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 24). [ayağıñ, -ı, -ı]

ayağ cal: Çabalamak, can çekmek.

1. Bî-kayd-ı ferâset-i ğam oldum
'Aķlıñ başına ayağ çaldım (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 40). [ayağ çaldım, -dı, -m]

ayağa dur: Ayakta kalmak.

1. Bahş etdi saña ki 'âli pâyê
Bes imdi ayağa dur temennâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 18). [ayağa dur, -]

ayağa durdu: *Ayağa kalkmak.*

1. Fil-hâl gönül **ayağa durdu**
Ayağına serveriñ yüz urdu (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 5*). [ayağa durdu, -]
2. Kız anı görüp **ayağa durdu**
Fil-hâl ayağına yüz urdu (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 39*). [ayağa durdu, -]
3. Fil-hâl kâmu **ayağa durdu**
Sâz-bâziñ ayağına yüz urdu (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 34*). [ayağa durdu, -]

ayağa durdu: *Ayaklarının üzerinde durmak, ayağa kalkmak.*

1. Fil-hâl cünûn **ayağa durdu**
Geh sağa vü geh şola yürüdü (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 37*). [ayağa durdu, -]
2. Maflûbuma irgüren Hüdâdır
Böyle deyip ol **ayağa durdu** (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 7*). [ayağa durdu, -]
3. Ol bülbül-i ‘örf-i gonca zârı
Fil-hâl ki ol **ayağa durdu** (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 12*). [ayağa durdu, -]
4. Her kimiñ olur nigârı gül-renk
Böyle dedi ol **ayağa durdu** (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 35*). [ayağa durdu, -]

ayağa durdum: *Ayağa kalkmak.*

1. Nâsihliğime olup peşimân
Çabukça **ayağa durdum** ol an (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 10*). [ayağa durdum, -]
2. Ol kavm-i müsâfir oldu hürrem
Fil-hâl o dem **ayağa durdum** (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 3*). [ayağa durdum, -]

ayağa düşdüm: *Şarap müptelası olmak.*

1. Beyhûde yere **ayağa düşdüm**
Herkes ki havâle oldu taşâ (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 7*). [ayağa düşdüm, -]

ayağa düşdüm: *(Kadehin son damlası için) yere dökülmek. II Değersiz bir duruma düşmek.*

1. Beyhûde yere **ayağa düşdüm**
Herkes ki havâle oldu taşâ (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 7*). [ayağa düşdüm, -]

ayağa düşer: *Kadehe dökülmek. || Kıymetini kaybetmek, değersiz olmak.*

1. Şıdk ile giderse yana yana
Sûzâne gönül düşer ayağa (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 2*). [ayağa düşer, -]

ayağa şaldı: *Hor görmek, küçük düşürmek II Şaraba sevk etmek.*

1. Nefsini işini **ayağa şaldım**
Terk eyledim ol iki gedâyı (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 41*). [ayağa şaldım, -m]

ayağa salma: *Hor görmek, küçük düşürmek.*

1. Bahş eyle Hüdâ **ayağa salma**
Bî-kadr ü bi-i‘tibâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 20*). [ayağa salma, -]

ayağa tırdı: *Oturmamak, ayakları üzerinde dikilmek.*

1. Şâdâne gönül **ayağa tırdı**
Tersâ-beçe dârına yüz urdu (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 11*). [ayağa tırdı, -]
2. Güftâr-ı şîrîn kerâmet eyle
Allah deyiüp **ayağa tırdı** (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 28*). [ayağa tırdı, -]

3. Mihmânlar **ayağa turdu** ol an
‘Arz eylediler ki sîne-sûzân (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 25). [ayağa turdu, -]

ayağı bağlı: Ayağı bağlı.

1. Bir boynu **ayağı bağlı** bende
Bu derd ile olmuşam avâre (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 26). [ayağı bağlı, -]

ayağın öpdüm: Çok yalvarmak.

1. Tamâm-ı kelâm-ı şâh-ı hûbân
Ol dem ki **ayağın öpdüm** ol an (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 7). [ayağın öpdüm, -]

ayağın öpüb: Ayağını öpmek.

1. Ol lahza yetişdi mîzbâna
Handâne öpüb ayağın ol an (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 11). [ayağın öpüb, -]

ayağını öpdü: Ayağını öptürmek.

1. Ez-bağr-i Hüdâ yere yüz urdu
Ayağını öpdü mîzbânî (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 9). [ayağını öpdü, -]

ayağına: Ayağına.

1. Yüz sürdü mâh **ayağına** tâ
Kâr eyledi lik kâr-ı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 22). [ayağına,]

ayağ-zâde-i muhabbet: Muhabbet ayakçısı.

1. Ayağ-zâde-i muhabbet eyle
Ser-mest-i müdâm-ı ülfet eyle (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 34). [ayağ-zâde-i muhabbet, -]

ayak: Ayak.

1. Fil-hâl ele alup **ayağı**
Ol dâfi‘-i gûşşâ-yı dimağı (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 20). [ayağı, -ı]
2. Cânân yolunda cân telâş
Çekmez tanımaz **ayağı** başı (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 4). [ayağı, -ı]

‘ayân: Açık, âşikâr, gözle görülür, belli.

1. Her ma‘reke medârimızsın
Aşl u nesebî bize **‘ayândır** (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 23). [‘ayândır, -dır]
2. Dildârdan özge pendî kınamaz
Keş-şems bu güft ü gû **‘ayândır** (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 16). [‘ayândır, -dır]

‘ayân et: Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek.

1. Esrâr-ı nihânı bir **‘ayân et**
Keşf eyledi ol bülend esrâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 10). [‘ayân et, -]
2. Ger var ise bir sözün beyân et
Esrâr-ı nihânı **‘ayân et** (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 21). [‘ayân et, -]

âyât: Âyetler II sevgilinin ayva tüyleri.

1. Bî-şübhe var anı-çün **âyât**
Bu baḥs-i füzûn uzundur ey cân (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 11). [âyât,]

ayâz: Gazneli Mahmud'un kölesi.

1. Rü'yâda **Ayâz** gördü şâhı
Âhirde ki buldu mihr ü mâhı (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 26). [ayâz,]
2. Maḥmûd-ı Sebüktekin-i şahbâz
Rü'yâda **Ayâzı** gördü mümtâz (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 23). [ayâzı, -ı]

âyet: Kur'anın müstakil mana ifade eden her cümlesi.

1. Bî-tâlıḡıḡa değil mi **âyet**
Ne rütbe-i 'âlidir ki mahşûş (Nigârname, Gazel 4, Mısra 6). [âyet,]
2. Cibrîl-i emîn nüzûl-i Qur'ân
Bî-tâlıḡıḡa değil mi **âyet** (Nigârname, Gazel 4, Mısra 7). [âyet,]
3. Bu luḡf-ı ilâhîdir 'ârifliğe **âyetdir**
Tevhîde şîrîn cân ver ey Mîr Nigârî kim (Nigârname, Gazel 20, Mısra 20). [âyetdir, -dir]
4. Bu luḡf-ı ilâhîdir 'ârifliğe **âyetdir**
Tevhîde şîrîn cân ver ey Mîr Nigârî kim (Nigârname, Gazel 20, Mısra 21). [âyetdir, -dir]
5. Âyâ dediler bu nice **âyet**
Mihmân-serâ güzeldir ammâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 2). [âyet,]
6. Her **âyeti** biḡ naşîḡat-i hûb
Her lafzı güzel tamâm maḡbûb (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 7). [âyeti, -i]

âyet âyet: Ayet ayet.

1. Dedi ki eger olursa ruhşat
Sizden baḡa diyem **âyet âyet** (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 30). [âyet âyet, -]
2. Sûziş ile oḡu **âyet âyet**
Bu sûre-i ḡusn-i pür-melâḡat (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 41). [âyet âyet, -]

ayık olur vü bî-hûş: Ayık olmak ve sersem.

1. Bir kimseden eyleye istimdâd
Geh ayık olur vü ḡâh bî-hûş (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 26). [ayık olur vü bî-hûş, -]

ayıl: Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.

1. Ol bâde-i vaḡdet ile medhûş
Öyle degilem ki **ayıl**am ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 6). [ayıl, -am]
2. Ol bâde-i vaḡdet ile medhûş
Öyle degilem ki **ayıl**am ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 7). [ayıl, -am]
3. Bilmem ne deyim edim ne çâre
Lâkin meḡer **ayıla** avâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 32). [ayıla, -a]
4. Böyle ki ḡamû dedi nigâra
Dîvâne **ayıldı** dedi yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 40). [ayıldı, -dı]
5. Bu hâb-ı hayalden **ayılır** ol
Ne bî-hud olur ne bayılır ol (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 11). [ayılır, -ır]
6. Gerçi biliriz ki başa gelmez
Böyle deli pend ile **ayılmaz** (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 32). [ayılmaz, -maz]

7. Bir vaqt **ayıldı** ol belâyî
Ol bende-i ‘aşk mübtelâyî (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 32*). [*ayıldı, -dı*]

ayıl-: *Sarhoşluk, baygınlık vb. bir durumdan kurtulmak, kendine gelmek.*

1. Hayretten **ayıldı** oldu bîdâr
Anladı ki kâr hâşıl olmaz (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 23*). [*ayıldı, --dı*]

ayılır mı: *Ayılmak. Ayılır mı?*

1. Âyâ bu kederden **ayılır mı**
Ayılsa bu sonra bayılır mı (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 39*). [*ayılır mı, -*]

ayılma: *Ayılmamak, kendine gelmemek.*

1. Ayılmadı hâliyâ ne çâre
Bir çâre olur mu böyle kâra (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 19*). [*ayılmadı, -dı*]
2. Senden meded olmasa yamandır
Ayılmasa kârımız ziyândır (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 24*). [*ayılmasa, -sa*]

ayılmağa: *Ayılmak.*

1. Hayrân ne oldu şanki bî-cân
Ayılmağa bir sebep gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 36*). [*ayılmağa,]*

âyîn: *Adet, kanun.*

1. Etdiñ anı lîk özge **âyîn**
Vaqtı ki aña verildi zînet (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 10*). [*âyîn,]*

âyine: *Ayna.*

1. Ne kühl ki mâye-i ziyâdır
Ne **âyine** ki revân nümâdır (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 6*). [*âyine,]*
2. Hem kühl ile göz olur ziyâ-dâr
Hem **âyine** gösterir ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 10*). [*âyine,]*
3. Açılsa kuluz saña hüveydâ
Âyine ki kühlîne fedâyız (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 36*). [*âyine,]*
4. Bil-küllîhi şoñbetimi diñleñ
Âyineyi sürmeyi berâber (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 24*). [*âyineyi, -y, -i*]
5. Âyineye bakdılar hüveydâ
Gördüler anı za‘îf ü bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 4*). [*âyineye, -y, -e*]

âyîne-i cân: *Gönül aynası.*

1. Dinleñ sebebini söyleyim ben
Âyîne-i cân u kühl-i rûşen (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 4*). [*âyîne-i cân, -*]

ayır: *Ayrı.*

1. Sensiñ heme kâ’inâta rahmet
Ayırma gubâr-i maqðemiñden (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 17*). [*ayırma, -ma*]
2. Ayırma gubâr-i maqðemiñden
Ey hâdi-i râh-ı istikâmet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 18*). [*ayırma, -ma*]

‘ayn: *Göz.*

1. Ol lahza olur dilimde peydâ
‘Ayn olmasa Ahmed olmaz aşla (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 20*). [*‘ayn,]*

ayrı: *Ayrı.*

1. Olmaz kim olur degildir âdem
Fikr eyleme senden **ayrı** bir dem (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 19*). [*ayrı,]*
2. Bir lahza cüdâ ze-‘aşk yâ Rab
İtme beni **ayrı** meşk yâ Rab (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 31*). [*ayrı,]*

ayrı ayrı: *Başka başka.*

1. Ağyâr ile olmak özge nıkmî
Tâvûs işi ayrı mâr ayrı (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 9*). [*ayrı ayrı, -]*
2. Ağyâr ile olmak özge nıkmî
Tâvûs işi ayrı mâr ayrı (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 9*). [*ayrı ayrı, -]*

ayrı olmaz: *Uzak olmak.*

1. Olsa ne niķâb olur ne perde
Dildâr-ı şîrinden **ayrı olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 14*). [*ayrı olmaz, -]*

ayrıl: *Bir yerden, bir kimseden, bir şeyden uzaklaşmak.*

1. Her vakt baña olurdu hem-dem
Ayrılmaz idi ger olsa ber -dem (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 35*). [*ayrılmaz, -maz]*

ayrılmağ: *Ayrılmak.*

1. Ayrılmağıma ümîd tutma
Pendiñi unut sözüm unutma (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 17*). [*ayrılmağıma, -ı, -ma]*
2. Ayrılmağıma yokdu çâre
Hiç çâre olur mu böyle kâre (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 39*). [*ayrılmağıma, -ı, -mız, -a]*

ayru: *Ayrı, uzak.*

1. Ne ğam olayım bu cândan **ayru**
Ğam oldur olayım Senden **ayru** (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 25*). [*ayru,]*
2. Ne ğam olayım bu cândan **ayru**
Ğam oldur olayım Senden **ayru** (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 26*). [*ayru,]*
3. Nûş eylerim ey enîs-i hoş-dem
Bir kerre ayağım andan **ayru** (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 12*). [*ayru,]*
4. Bir lahza dudağım andan **ayru**
Olmaz bes olur mu ‘aķl bende (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 13*). [*ayru,]*
5. Ol hût idi âteş idi deryâ
Bir hâle yetişdi nârdan **ayru** (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 28*). [*ayru,]*

ayrulursun: *Ayrılmak, kendine gelmek.*

1. Ne çâre kim itdi **ayrulursun**
Ġurbet sitem olduğun bilürsin (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 3*). [*ayrulursun,]*

‘ayş-ı: *Yeme içme. II eğlence, zevk u safâ.*

1. Bî-fâni-i ‘**ayş-ı** der şafâdır
Ol râh-neverd oldu fânî (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 35*). [*‘ayş-ı,]*

‘ayyûka: *Göğün en yüksek noktası.*

1. Aşhâb-ı şafâya verdi zevki
‘Ayyûka yetirdi zevk ü şevki (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 17). [‘ayyûka,]

az: *Az, çok'un karşıtı.*

1. Dîvânelik eyler ol ki âhir
Az geçmedi ol dil-i avâre (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 7). [az,]
2. Ferhâdî aña diyen müsâvî
Azmış yolu kılmış anı yâvî (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 23). [azmış, -mış]
3. Az olsa da kâfidir bu şöhet
Bu merd-i hüner ki nâm-ı Ferhâd (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 17). [az,]
4. Vardır geceden bir az ne çâre
Lâzımdı bize gerek bu kâra (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 33). [az,]

az müddet: *Kısa zamanda.*

1. Az müddet içinde seni mâl-dâr
Eyleyim unut gamın ne kim var (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 21). [az müddet, -]

âzâd: *Özgür, hür II Kölelikten kurtulmuş kimse.*

1. Bir lahza ola bu gamdan âzâd
Bir dem gülek oynaya ola şâd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 11). [âzâd,]
2. Âzâdın olur senin be-her an
Her lahza eder du‘â-yı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 33). [âzâdın, -ı, -ın]

âzâd edin: *Salmak, bırakmak.*

1. Olu benî gamdan edin âzâd
Pendâne kelâma ‘ahdiniz var (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 36). [âzâd edin, -]

âzâd etdi: *Sebest bırakmak, salıvermek.*

1. İmdi benî gamdan etdin âzâd
Mevlâ seni eyleye müdâm şâd (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 33). [âzâd etdin, -ın]

âzâd eyle: *Kurtarmak.*

1. Rağm et başa imdi ey Hüdâ sen
Deryâ-yı hatardan eyle âzâd (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 26). [âzâd eyle, -]
2. Çâbükerin anı ber-murâd et
Şahrâ-yı talebden eyle âzâd (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 37). [âzâd eyle, -]

âzâd eyler: *Serbest bırakmak, kurtarmak, özgürlüğüne kavuşturmak.*

1. Elbette şarâb-ı nâb-ı dil-şâd
Eyler içeni elemden âzâd (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 8). [âzâd eyler, -]

âzâd ola: *Azad olmak, serbest kalmak.*

1. Ol pend ile guşsa ola berbâd
Gönlüm güle gamdan ola âzâd (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 16). [âzâd ola, -]
2. Âzâd ola vehmden ola şâd
Şabr eyleyemez bu derd-i dâğa (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 38). [âzâd ola, -]

âzâd olalım: *Kurtulmak, serbest kalmak. II Âşığın gönlündeki dertten, sıkıntıdan kurtulup huzura erişmesi.*

1. Söyle olalım kederden âzâd
Bir nice piyâle-i muğânı (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 2*). [*âzâd olalım, -*]

âzâd oldu: *Serbest olma, kurtulma.*

1. Şahrâ-yı talebden oldu âzâd (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 1*). [*âzâd oldu, -*]

âzad olduk: *Esri durumundan kurtulmak.*

1. Gördük seni cümle şâd olduk
Ez-ıyâd-ı elemden **âzad olduk** (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 22*). [*âzad olduk, -*]

âzâd olur: *Kurtulmak.*

1. Kim görse olur hüzünden âzâd
Ammâ ki seni alup elemeler (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 30*). [*âzâd olur, -*]

âzâd olur: *Kurtulmak, serbest kalmak.*

1. Ol lahza olur cünûndan âzâd
Bir pend aña eyleriz ki şâmil (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 27*). [*âzâd olur, -*]

âzâd olursun: *Serbest kalmak, hürriyetine kavuşmak; uzaklaşmak, ayrılmak.*

1. Ol gamdan ebed olursun âzâd
Bu nükteyi ol cünûn işitdi (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 9*). [*âzâd olursun, -*]

âzâde-yi ‘aşkam: *Aşkın hürlüğü, serbestliği.*

1. Cünbüş-i cândır harekâtım benim
Bî-elem **âzâde-yi ‘aşkam** künûn Dâğ-ı ciger-sûz berâtım benim (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 15*). [*âzâde-yi ‘aşkam, -*]
2. Cünbüş-i cândır harekâtım benim
Bî-elem **âzâde-yi ‘aşkam** künûn (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 16*). [*âzâde-yi ‘aşkam, -*]

â‘zam: *Büyük, ulu, yüce.*

1. Andan ulu **â‘zam** olmaz aşlâ
Ol yerde mağâm-ı hûb-ı zengîn (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 34*). [*â‘zam, -*]

âzâr: *Azarlama, incitme, kırma, üzme.*

1. Âh vâh ile hâli pek perîşân
İmdi beni tâze bir **âzâr** (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 17*). [*âzâr, -e*]
2. Mâbeynimize düşerse âğyâr
Elbet buluruz ki andan **âzâr** (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 28*). [*âzâr, -*]
3. Bâz olsa o yerde olur âğyâr
Elbette çeker kebûter **âzâr** (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 34*). [*âzâr, -*]
4. Ne çâre edem deyü uşandı
Âzâr-ı haşardan oldu kim hâr (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 15*). [*âzâr-ı, -*]

‘azîm: *Büyük, ulu.*

1. Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
Bu da‘vete ki biz olduk **‘âzîm** (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 24*). [*‘âzîm, -*]
2. Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
Bu da‘vete ki biz olduk **‘âzîm** (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 24*). [*‘âzîm, -*]

3. Nâcâr taleb ki oldu lâzım
Ol kâr-ı şerîfe oldum **‘âzîm** (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 24). [‘âzîm,]
4. Ka’be-i vişâle oldum **‘azîm**
Elbette gerek refîk lâzım (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 9). [‘azîm,]
5. Maflûb-ı **‘azîme** ermediñ mi
Huccâc-ı kamû ziyâret eyler (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 19). [‘azîme, -e]
6. Bî-râhnümün olursa **‘âzîm**
Ammâ ki benem benim refîkim (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 25). [‘âzîm,]
7. Erbâb-ı dile **‘azîm** belâdır
Ammâ ki haâtânı etdiñ ikrâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 36). [‘azîm,]
8. Dildârsız ol baña ne lâzım
Nîrâne ‘aceb kim oldu **‘âzîm** (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 36). [‘âzîm,]
9. Ol sûreye kim ola mülâzım
Bî-şübhe olur merâma **‘âzîm** (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 22). [‘âzîm,]

‘azîmet: *Gitme, gidiş.*

1. Hem saña **‘azîmetiñ** belâdır
Zîrâ ki benim bu hâlimi sen (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 17). [‘azîmetiñ, -i, -ñ]

‘azîz: *Saygın ve hürmetli kişi, sevgili.*

1. Her yerde **‘azîz** ü muhteremdir
Bir mâ-hâzer-i ilâhidir ol (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 34). [‘azîz,]
2. Mevlâ seni eylesin mükerrem
Her yerde **‘azîz** şâd ü hürrem (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 22). [‘azîz,]
3. Eltâfına ihtiyâc bende
İkrâm ü ‘aât **‘azîz** sende (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 23). [‘azîz,]

‘azîz et: *Değerli etmek, saygın etmek.*

1. Her yerde ‘azîzimi **‘azîz et**
Mümtâz ele gayrden temiz et (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 22). [‘azîz et, -]

‘azîz-i: *Saygın ve hürmetli kişi, sevgili.*

1. ‘Arz eyledim ey **‘azîz-i** cânım
V’ey yâr-i şîrinim ey revânım (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 1). [‘azîz-i,]
2. Bu remz ile ol **‘azîz-i** bî-tâ
Ya’nî dedi ey dil-i Nigârî (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 1). [‘azîz-i,]
3. Zevk eyleyek ey **‘azîz-i** hürrem
Geh kaçrda gâh bağlarda (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 23). [‘azîz-i,]

‘azîz-i hoş-dil: *Gönlü hoş Allah'ım.*

1. Dut seyr ile ey **‘azîz-i hoş-dil**
Aldı eliñ ol cünûn merâma (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 23). [‘azîz-i hoş-dil, -]

‘âzîz-i kâmil: *Kamil kişilerin sevgili dostu.*

1. ‘Akl ile kemâle oldu vâşıl
Sen imdi gel ey **‘âzîz-i kâmil** (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 26). [‘âzîz-i kâmil, -]

‘azîzim: *Saygın ve hürmetli kişi, sevgili.*

1. Yok mu el içinde nâm u ‘arım
Kıl pend-i **‘azîzimi** icâbet (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 30). [‘azîzimi, -i]

2. İkrâmını isterim dem-â-dem
İkrâm ile **‘azîzim** her dem (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 15*). [‘azîzim,]
3. Her yerde **‘azîzimi** ‘azîz et
Mümtâz ele gayrden temiz et (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 22*). [‘azîzimi, -i]

‘azm etdi: Kararlılıkla gayret göstermek.

1. ‘Azm etdi ola o yerde bâkî
O şugl-i şîrîn şiyâk içinde (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 3*). [‘azm etdi, -]

‘azm eyle: Niyet etmek, yönelmek, karar vermek.

- ‘Azm eylemiş âsitân-ı yâre
Bu şeb gidecekler ol diyâre (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 3*). [‘azm eylemiş, -miş]

‘azm eyle: Niyet etmek, yönelmek, karar vermek.

- ‘Azm eyle bu yolda eyle cevân
Bir özge maḥalde eyle devrân (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 13*). [‘azm eyle, -]

‘azm eyledi: Gitmek, yönelmek, yola çıkmak.

- ‘Azm eyledi ‘âşık ile ma‘şûk
Girdi yola sâbık ile mesbûk (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 19*). [‘azm eyledi, -]

‘azm eyledim: Karar vermek, gayret etmek.

- ‘Azm eyledim eyleyem seyâhat (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 1*). [‘azm eyledim, -]
- ‘Azm eyledim eyleyem seyâhat
Bu yolda eger ki var zaḥmet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 2*). [‘azm eyledim, -]

‘azm kıldım: Karar kılmak.

- Bî-fâ’ide kâra **‘azm kıldım**
Zîrâ bilirim ki mîzbâne (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 11*). [‘azm kıldım, -]
- İmdâd kıl imdi cezm kıldım
Güftâr-ı ‘urûca **‘azm kıldım** (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 37*). [‘azm kıldım, -]
- Bî-fâ’ide kâra **‘azm kıldım**
Zîrâ bilirim ki mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 11*). [‘azm kıldım, -]

‘azm-i sefer: Yolculuğa çıkma.

- ‘Azm-i sefer eyle kim icâzet
Verildi saḥa ey ‘âli-himmet (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 6*). [‘azm-i sefer, -]
- ‘Azm-i sefer eyle fevt-i fırsat
Etme ki çekilmeye nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 24*). [‘azm-i sefer, -]

‘azm-i tâm: Kararlık, gayret göstermek.

- Bir özge merâme **‘azm-i tâm et**
Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 23*). [‘azm-i tâm, -]

‘azm-i tâm et: Kararlık, gayret göstermek.

- Bir özge merâme **‘azm-i tâm et**
Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 22*). [‘azm-i tâm et, -]
- Her laḥza olur güzel bu hâlet

Her ne ki dilerseñ ‘**azm-i tâm et** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 11). [‘azm-i tâm et, -]

□ O kıssa-i hâba ‘**azm-i tâm et**

‘Arz eyleyim imdi ol avâre (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 24). [‘azm-i tâm et, -]

□ Bu kâr-ı ‘azîme ihtimâm et

Fevt eyleme aña ‘**azm-i tâm et** (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 12). [‘azm-i tâm et, -]

□ Sen imdi naşîhate kıyâm et

Pendâne kelâma ‘**azm-i tâm et** (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 24). [‘azm-i tâm et, -]

aña: O-na (Üçüncü tekil şahıs işaret zamiri).

□ Sen de **aña** eyle hayli meyli

‘Aşkıñ eseri budur ki ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 20). [aña,]

□ Eyler **aña** ‘âşıkân ülfet

Zîrâ o cihânîñ ehli ey yâr (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 18). [aña,]

□ Bî-şübhe anıñ şafâsı fâ’ik

Bir yer ki degil **aña** müşâbih (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 5). [aña,]

□ Söyleyim **aña** deyim bu şâbih

Ol yerdedir ‘âşıkân-ı hâk gûy (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 6). [aña,]

□ Maḥbûb-ı Hüdâ sebepdir elbet

Bu meth yeter **aña** tamâm et (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 23). [aña,]

□ Bu **aña** o buña oldı mâ’il

Ol gördü bunu muḳayyed oldu (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 30). [aña,]

□ Mecnûnluḡu çüñkü bî-gümândır

Lâzımdır **aña** kılam naşîhat (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 6). [aña,]

□ Yanmış ciğer âteşim füzûndur

Kâfi degil **aña** câm dündür (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 18). [aña,]

□ Cân versem eger **aña** dem-â-dem

Cânlar buluram anıñla ben hem (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 10). [aña,]

□ Bahş eylesem **aña** cân revâdır

Zîrâ ki sözüñ bahâ bahâdır (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 12). [aña,]

□ Ger söylesem **aña** der ğalaṭdır

Zîrâ sözüñ özge bir nemaṭdır (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 16). [aña,]

□ Bu kâr-ı ‘azîme ihtimâm et

Fevt eyleme **aña** ‘azm-i tâm et (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 12). [aña,]

□ Gördüm ki ricâya kâni’ olmaz

Pendim **aña** kâfi mâni’ olmaz (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 18). [aña,]

□ Dedim **aña** hayrdır bu eyvâh

Ger başa gelürse lev-haşallah (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 1). [aña,]

□ Verdim **aña** hûb zîb ü zîbâ

Mihmân-sarây-ı ‘âşıkândır (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 37). [aña,]

□ Etdiñ anı lîk özge âyîn

Vaḳti ki **aña** verildi zînet (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 11). [aña,]

□ Her kim ede gûne gûne ülfet

Naḳş eyledim **aña** mihr ü mâhi (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 9). [aña,]

□ Ol bâdelere gerekdir âlet

Uymazlar **aña** ki ola nisbet (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 19). [aña,]

□ Zîrâ ki **aña** zevâl yokdur

Sâbitdi zevâl-i hâl yokdur (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 24). [aña,]

- Ya'nî ki **anâ** melâl gelmez
Mest olmak ile zevâl gelmez (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 26*). [*anâ,]*
- Bu 'âlem içinde var 'âlem
İkbâli güzel **anâ** gider hem (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 33*). [*anâ,]*
- Bir cânibe nergis ile sünbül
Kıldım **anâ** sûseni muķâbil (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 6*). [*anâ,]*
- Bir cânibe nesterîn ü zanbak
Vaz' eyledim **anâ** buldu revnak (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 10*). [*anâ,]*
- El-hâşılı her ne var zînet
Kıldım **anâ** buldu hûb şûret (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 8*). [*anâ,]*
- Verdi **anâ** öyle zîb-şûret
Kalmadı arada bir kedûret (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 17*). [*anâ,]*
- Zîrâ ki o gül gül-i melâhat
Ermez **anâ** hiç dem bir âfet (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 26*). [*anâ,]*
- Vaşf eyledi böyle şâh-ı hûbân
Ol lahza **anâ** dedim ki ey cân (*Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 2*). [*anâ,]*
- Lâzım degil **anâ** lemme enni
Ol dem olur enni lemme lâzım (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 15*). [*anâ,]*
- Zâhirdir **anâ** olan meţâlib
Hakkâ ki yakîn bu 'ilm-i maḥbûb (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 23*). [*anâ,]*
- 'Uşşâka veren yakîn-i maţlûb
Ol vakt gelir **anâ** melâmet (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 26*). [*anâ,]*
- Ol dem tolanur ki şola şağa
Bir hâl olur **anâ** nümâyân (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 4*). [*anâ,]*
- Hâne-i dilin görür pür-envâr
Yüz gösterür **anâ** kim bu devlet (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 8*). [*anâ,]*
- Her kında ki rind-i ehl-i îkân
Görseñ bu güli ver **anâ** ey cân (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 20*). [*anâ,]*
- 'Arz eyledim **anâ** çâr-nâ-çâr
Böyle ki ne çâre hâcetim var (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 32*). [*anâ,]*
- Eyledi baña ki ben o demler
Nâşâd u ḥazîn **anâ** giderdim (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 29*). [*anâ,]*
- Eyleriz anıñ yanında ezber
Hep söyleriz **anâ** pend-i ma'kûl (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 29*). [*anâ,]*
- Âhir dediler **anâ** şîrîn cân
Vaşf eyledi zümre-i misâfir (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 25*). [*anâ,]*
- Ervâḥların o muktedâsı
Her kim **anâ** eyleye temâşâ (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 3*). [*anâ,]*
- Eyleyesiz **anâ** öyle bir pend
Tâ eyleye ol cünûnu der bend (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 9*). [*anâ,]*
- Anıñla hemân olur hired-mend
Bir pend **anâ** eyleriz ki bünyâd (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 24*). [*anâ,]*
- Ol lahza olur cünûndan âzâd
Bir pend **anâ** eyleriz ki şâmil (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 28*). [*anâ,]*
- Bînden biridir mûyîñ haţâdır
Dersem **anâ** yok desem revâdır (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 7*). [*anâ,]*

- Mecnûnu **aḡa** diyen berâber
Olmaz mı görürse ol hacil-ter (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 16*). [*aḡa,]*
- Ferhâdı **aḡa** diyen müsâvî
Azmış yolu kılmış anı yâvî (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 22*). [*aḡa,]*
- Bir ‘âşık-ı bî-bedeldi Mecnûn
Nisbet **aḡa** ‘aḡlda Felâtûn (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 33*). [*aḡa,]*
- Ki imdi olaydı Ḳays-ı Leylî
Fil-hâl ederdi **aḡa** meyli (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 13*). [*aḡa,]*
- Zîrâ ki bulur dili kemâli
Mevlâ **aḡa** vermesün zevâlî (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 17*). [*aḡa,]*
- Cândır veli o ne cândı bî-tâ
Mânend bulunmaz **aḡa** aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 35*). [*aḡa,]*
- Çok güft gûyi ve kıyl u kâle
Âhir **aḡa** erdi âhir-i kâr (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 19*). [*aḡa,]*
- Var sizde ve pendinizde te’ sîr
Evvel siz edîḡ **aḡa** naşîḡat (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 27*). [*aḡa,]*
- ‘Ahd eylemişiz ki mîzbâna
Pend eyleriz **aḡa** bî-bahâne (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 6*). [*aḡa,]*
- Kim oldu müşerref ‘aşḡ ile yâr
Yâr oldu **aḡa** enîs ü dildâr (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 4*). [*aḡa,]*
- Fil-hâl olup **aḡa** giriftâr
Ol laḡza göründü kim **aḡa** yâr (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 33*). [*aḡa,]*
- Fil-hâl olup **aḡa** giriftâr
Ol laḡza göründü kim **aḡa** yâr (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 34*). [*aḡa,]*
- Keşf oldu **aḡa** rumûz-ı esrâr
Düşdü yola şevḡ ile şîrîn-kâr (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 1*). [*aḡa,]*
- Muşḡaf görünürdü **aḡa** peygâm
Nezinde bir idi hûk u aḡnâm (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 13*). [*aḡa,]*
- Ol laḡza tutuşdu girdi nâra
Oldu gece gündüz **aḡa** kara (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 36*). [*aḡa,]*
- Kıldı bu ‘ilimleri firâvân
Olmadı birinden **aḡa** dermân (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 4*). [*aḡa,]*
- Gösterdi **aḡa** ṡarîḡ-i imdâd
Eyledi anı bu resme irşâd (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 7*). [*aḡa,]*
- Ol yolda ki teslîm eyledi cân
Ḥaḡḡa heme oldu **aḡa** ḡayrân (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 22*). [*aḡa,]*
- Kâr eylemez **aḡa** biḡ naşîḡat
Söylersem egerḡi dürr-i meknûn (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 29*). [*aḡa,]*
- Mecnûn demek **aḡa** nâ-revâdır
Medḡ içün olursa ol sezâdır (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 9*). [*aḡa,]*
- Her ne dese ger **aḡa** inânmaz
Dildârdan özge sözü ḡanmaz (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 17*). [*aḡa,]*
- Çün geldi anıḡ elinde zâra
Bulmadı **aḡa** bir özge çâre (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 6*). [*aḡa,]*
- Gör neyledi **aḡa** ‘aşḡ-ı zâlim
ṡa’n eyledi **aḡa** câhil ‘âlim (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 21*). [*aḡa,]*

- Gör neyledi **anâ** ‘aşk-ı zâlim
Ta’n eyledi **anâ** câhil ‘âlim (*Nigâr-nâme, Mesnevi 123, Mısra 22*). [*anâ,]*
- El vermiş **anâ** bir özge hâlet
Cânım yakılır desem ne çâre (*Nigâr-nâme, Mesnevi 125, Mısra 1*). [*anâ,]*
- Lâzım yakılam girem menâre
Zîrâ **anâ** var hayli meylim (*Nigâr-nâme, Mesnevi 125, Mısra 4*). [*anâ,]*
- Şıgmaz **anâ** güft ü gû hüveydâ
Söyleşmek olur o yerde maķ‘ûl (*Nigâr-nâme, Mesnevi 126, Mısra 17*). [*anâ,]*
- Dil lâldir ol kelâmı tutmaz
Söylersen **anâ** nigâr söyle (*Nigâr-nâme, Mesnevi 126, Mısra 26*). [*anâ,]*
- Güftâra gelüp ki ol şîrîn-ter
Böyle dedi **anâ** ey cünûn-ter (*Nigâr-nâme, Mesnevi 126, Mısra 38*). [*anâ,]*
- Her birisi bir cezâ ederdi
Her kimse atardı **anâ** bir seng (*Nigâr-nâme, Mesnevi 130, Mısra 34*). [*anâ,]*
- Ol hâķ diyen olmaz idi dil-teng
Ol vaķt çû atdı **anâ** Selmûn (*Nigâr-nâme, Mesnevi 130, Mısra 36*). [*anâ,]*
- Bir gün **anâ** oldu ol dige-r-gûn
Yakıldı revânı etdi bir âh (*Nigâr-nâme, Mesnevi 130, Mısra 37*). [*anâ,]*
- Zîrâ ki mezâķ-ı ‘aşķdan dûr
Olduğı içün **anâ** bakılmaz (*Nigâr-nâme, Mesnevi 131, Mısra 25*). [*anâ,]*
- Söylesem eger ki **anâ** ma‘zûr
Bu güft ü şenîd ‘aķldan dûr (*Nigâr-nâme, Mesnevi 131, Mısra 28*). [*anâ,]*
- Pend eyleriz **anâ** ‘âşîkâne
İķrâra vefâ gereķdir ey yâr (*Nigâr-nâme, Mesnevi 132, Mısra 38*). [*anâ,]*
- Anla nedir eyle **anâ** ülfet
Bir vaķt olur ki sen peşîmân (*Nigâr-nâme, Mesnevi 136, Mısra 3*). [*anâ,]*
- İster idim eyleyim itâ‘at
Şarf eyleyim **anâ** nakd-i ķudret (*Nigâr-nâme, Mesnevi 137, Mısra 14*). [*anâ,]*
- Fikr eyledi hayli dedi âhir
Bir çâre ki yokdur **anâ** zâhir (*Nigâr-nâme, Mesnevi 138, Mısra 28*). [*anâ,]*
- ‘Arz eylediler **anâ** ki ey cân
Bu nâşîh-i köhne böyle el’ân (*Nigâr-nâme, Mesnevi 139, Mısra 5*). [*anâ,]*
- Luţf eylegil **anâ** ol seniñdir
Dîvâne seniñdi ķul seniñdir (*Nigâr-nâme, Mesnevi 139, Mısra 39*). [*anâ,]*
- Almış **anâ** yok be-cüz nâşîhat
Senden dileriz ki o civânı (*Nigâr-nâme, Mesnevi 140, Mısra 29*). [*anâ,]*
- Mecnûn saķa uymaz ol ki Leylî
Gördü **anâ** verdi ‘aķl u meyli (*Nigâr-nâme, Mesnevi 142, Mısra 14*). [*anâ,]*
- Zâhirde bu ikisi tecelli
Görüp **anâ** etdilerdi meyli (*Nigâr-nâme, Mesnevi 142, Mısra 18*). [*anâ,]*
- Sen zâhiri görmediñ ki Leylân
Anıñ ola seniñ **anâ** meyliñ (*Nigâr-nâme, Mesnevi 142, Mısra 20*). [*anâ,]*
- Herkes bilir anı kim belâdır
Bed-bahtlar **anâ** mübtelâdır (*Nigâr-nâme, Mesnevi 142, Mısra 40*). [*anâ,]*
- Yer yok sen oturma lâubâlî
Birdir **anâ** ferş-i ‘arş-ı a‘zam (*Nigâr-nâme, Mesnevi 143, Mısra 40*). [*anâ,]*

- Bir Leyliye olmuş idi meftûn
Leylâ **aḩa** olmuş idi dil-hâh (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 22*). [*aḩa,]*
- Olmuş **aḩa** dil-rübâ-yı rengîn
Geh Kûhi arardı gâh Şîrîn (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 27*). [*aḩa,]*
- Lâzım ne ise **aḩa** mülâzım
Olmaḩ bize farzdır hemânâ (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 25*). [*aḩa,]*
- Bu derde Felâtun ile Lokmân
Tedbîr edemezler **aḩa** dermân (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 24*). [*aḩa,]*
- Zîrâ demişiz ki mîzbâna
Pend eyleriz **aḩa** ḩikmet-âne (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 28*). [*aḩa,]*
- Olmuş iken **aḩa** özge bir kâr
El verdi ḩavâle oldu daḒa (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 9*). [*aḩa,]*
- Dergâh-ı ũehen-ũehîde Ḓâyete
Te'sîr etdi **aḩa** bu Ḓüftâr (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 14*). [*aḩa,]*
- ũevḩinde ki yel gibi yelerdi
Havf eyledi Şîrîn **aḩa** vara (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 18*). [*aḩa,]*
- Hem-demlik ede Şîrîn **aḩa** hem
Bu kâr ũeḩe gelirdi müũkil (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 25*). [*aḩa,]*
- Meyl eyleyen **aḩa** eylemez kâr
Çok kesleri eylemiş ḩûn-efũân (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 13*). [*aḩa,]*
- Ger olsa idi o cilve bâḒî
Şîrîn olur idi **aḩa** sâḒî (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 12*). [*aḩa,]*
- Ol cilve anıḩladır be her an
Dem-sâz Şîrîndir **aḩa** ey cân (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 22*). [*aḩa,]*
- Erbâb-ı fûnûn yok cihânda
Dîvâne demek **aḩa** ḩatâdır (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 10*). [*aḩa,]*
- Dâneninde demek **aḩa** revâdır
'Âũıḩdı melâmeti füzûndur (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 11*). [*aḩa,]*
- Bakmaḩ **aḩa** söyleyiḩ ki mevfûr
Zîrâ ki murâdımız rızâdır (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 31*). [*aḩa,]*
- Söylediler **aḩa** pend-der-pend
Maḩzûn diliḩde ey ḩîret-mend (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 27*). [*aḩa,]*
- Ol ḩavm **aḩa** dediler ey cân
ḩaḒdır dediḒiḩ kelâm el'ân (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 9*). [*aḩa,]*
- Böyle biliḩiz ki bu cûnûnî
Mânend yok **aḩa** der-fûnûnî (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 40*). [*aḩa,]*
- Derddi ki ũaḒalmaz **aḩa** çâre
Beyḩûdedir arama ya ara (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 33*). [*aḩa,]*
- Dediler **aḩa** ki niçûn efgân
Etdiḩ dedi bildim ey ḩabîbân (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 17*). [*aḩa,]*
- Esbâb-ı ṫarab **aḩa** ne lâzım
Ol ki **aḩa** 'aşḒ ola mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 15*). [*aḩa,]*
- Esbâb-ı ṫarab **aḩa** ne lâzım
Ol ki **aḩa** 'aşḒ ola mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 16*). [*aḩa,]*
- 'Aũḩım baḩadır ben **aḩa** lâzım
Ben **aḩa** o baḩadır mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 37*). [*aḩa,]*

- ‘Aşkım bañadır ben **aña** lâzım
Ben **aña** o bañadır mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 38*). [*aña,]*
- Ben anıñam ol benim mahzâ
Ben ‘âşıkım **aña** ol baña tâ (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 2*). [*aña,]*
- Ol baña ben **aña** oldum ‘âşık
Ol baña ben añaıym muṭâbık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 5*). [*aña,]*
- Ol baña ben aña oldum ‘âşık
Ol baña ben **añaıym** muṭâbık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 6*). [*añaıym, -y, -ım]*
- Bir şâ‘ir-i ferd ya‘ni bî-tâ
Olmazdı cihânda **aña** hem-tâ (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 4*). [*aña,]*
- Olmaz diyem **aña** böyle ğâye
Zevk ehli isen kelâm-ı nâbım (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 31*). [*aña,]*
- Bî-‘aql olan **aña** mübtelâdır
Kim gördü ki ‘aşkdan menâzil (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 37*). [*aña,]*
- Ağyâr sözüne uymak olmaz
Yâr olsa **aña** ki doymak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 4*). [*aña,]*
- Ol âdem ede **aña** naşîhat
Dünyâsına belki ede rağbet (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 9*). [*aña,]*
- Tedbîri yerinde hûb rengîn
Cümle dediler **aña** ki ey cân (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 40*). [*aña,]*
- Âyâ ne ‘aceb edersen ikrâr
Böyle ki naşîhatim **aña** kâr (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 14*). [*aña,]*
- Bu nükteyi anlar ehl-i ‘âlem
Ol kârı ki ermez **aña** âdem (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 12*). [*aña,]*
- Ol kâr ki yetmez **aña** bir er
Sîm ü zer ile olur müyesser (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 15*). [*aña,]*
- ‘Âşık **aña** vere iştîyâkı
Vâriyyeti fâni kendi fâni (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 11*). [*aña,]*
- Takrîr eyle **aña** yana yana
Böyle ki seniñ cünûn-kârıñ (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 17*). [*aña,]*
- Söylediler **aña** yana yana
Böyle ki sen imdi gel meded kıl (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 31*). [*aña,]*
- Pend eylediñ **aña** her ne ki var
Kâr eylemedi **aña** naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 3*). [*aña,]*
- Pend eylediñ **aña** her ne ki var
Kâr eylemedi **aña** naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 4*). [*aña,]*
- Farzdır **aña** eylemek itâ‘at
Zîrâ biliriz kazâyı vallah (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 9*). [*aña,]*
- Ger var ise eyle **aña** çâre
‘Arz eyledi cümle yana yana (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 13*). [*aña,]*
- Ger hâhiş edersen **aña** burhân
‘Arz eyleyek anı saña ey cân (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 6*). [*aña,]*
- Rü‘yâda ne gördülerse vâsıl
Oldular **aña** ki oldu hâsıl (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 41*). [*aña,]*
- Mihmânlar **aña** dediler ey cân
Elbette bu iş münâsib el‘ân (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 34*). [*aña,]*

- ‘Arz eyledi böyle ol taleb-kâr
Söyledi kamû **anâ** ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 19). [anâ,]
- Vermezsem **anâ** rızâ hatâdır
Fırkatde nice size elemeler (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 32). [anâ,]
- Her ne ise söyle ki kemâkân
Şarf eyleyelim biz **anâ** himmet (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 33). [anâ,]
- Feryâd **anâ** eylemezdi imdâd
Gerçi ki be-her taraf yüğürdü (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 12). [anâ,]
- Tâb eylemez özge ol cefâya
Tâb eyleyen **anâ** mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 15). [anâ,]
- ‘Aşk ile vü Hüsn **anâ** bahâne
‘Aşk ile Hüsün belâsını gâh (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 22). [anâ,]
- Müştâklar **anâ** mübtelâdır
Bî-gaye cefâ-yı der-cefâdır (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 32). [anâ,]
- Efkârdan olmadı **anâ** kâr
Gitdikçe hatâr olup ziyâde (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 36). [anâ,]
- Teslîm edem **anâ** cümle varım
Hasretle eger helâk olursam (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 26). [anâ,]
- Bülbül nice bağçe zâr içinde
Gülzâr idi şanki **anâ** nârı (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 36). [anâ,]
- Bu sözde iken cünûn-ı bî-‘âr
Gör neyledi **anâ** gayret-i yâr (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 20). [anâ,]
- Bî-gaye ta‘aşşukun belâsı
Tâb eylemez **anâ** mübtelâsı (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 34). [anâ,]
- Tâb etmedi cilve-i celâle
Tâb etmez **anâ** olan havâle (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 28). [anâ,]
- Uyğuda **anâ** şabûh-ı sevdâ
Bahş etdi Hüdâ-yı ‘âlem-ârâ (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 31). [anâ,]
- Ol râh vişâl-i bî-nihâyet
Yoldur **anâ** yokdu çünkü gâyet (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 11). [anâ,]
- Ya‘nî gece gündüz ol seyâhat
Eyler **anâ** seyrdendi râhat (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 15). [anâ,]
- Mânî‘ degil **anâ** zulmet-i şeb
Birdir gece gündüz ‘ârife hep (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 16). [anâ,]
- Lâzımdır **anâ** ki seyr etmek
Terk eylemek ol diyârı gitmek (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 10). [anâ,]
- Müstağrak-ı hayret idi çâre
Bilmezdi ne ede **anâ** ne çâre (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 29). [anâ,]
- Luğf eyledi **anâ** berç-âsâ
Bir seyr-i seri‘ ya‘nî bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 12). [anâ,]
- Ahvâl-i cünûnu söyleyim hem
‘Arz eyledim **anâ** ol kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 31). [anâ,]
- Bu derde giren çeker belâlar
Girmez **anâ** lîk mübtelâlar (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 8). [anâ,]
- ‘Âlem bütün olmaz **anâ** imdâd
Âteşlere ger yakarda her dem (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 19). [anâ,]

- Bakmaz **aḩa** böyle kimse der kân
 Bîñ cân bir aḩçeye alınmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 222, Mısra 27*). [*aḩa,]*
- ‘Arz eyledim **aḩa** ey Hüdâyî
 V’ey derd-i muḩabbete fedâyî (*Nigârnâme, Mesnevi 223, Mısra 23*). [*aḩa,]*
- Her kâr-ı ‘azîm **aḩa** girişmek
 Bî-çâre gedâ-yı nâ-tuvânım (*Nigârnâme, Mesnevi 229, Mısra 35*). [*aḩa,]*
- Sundu **aḩa** bir cenâḩ-ı sevdâ
 Tıyy etdi merâḩil ü menâzil (*Nigârnâme, Mesnevi 230, Mısra 5*). [*aḩa,]*
- Vaḩdet bu ki kârı kâr-ı bî-tâ
 Mânend bulunmaz **aḩa** aḩlâ (*Nigârnâme, Mesnevi 230, Mısra 18*). [*aḩa,]*
- Ağyârı ki **aḩa** meyl kılmaz
 Zîrâ ki nazar-gah-ı Hüdâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 233, Mısra 15*). [*aḩa,]*
- Ol ki **aḩa** cân u dil fedâdır
 Şâkirlige düşdü ol dem-â-dem (*Nigârnâme, Mesnevi 234, Mısra 33*). [*aḩa,]*
- Encâma erişdi kâm-ı mes’ûl
 Ya’nî **aḩa** bahş etdi Mevlâ (*Nigârnâme, Mesnevi 237, Mısra 36*). [*aḩa,]*
- Hayret **aḩa** kurbân ola cânım
 Zîrâ ki bu hayretiñ nihâyet (*Nigârnâme, Mesnevi 241, Mısra 25*). [*aḩa,]*
- Erbâb-ı Hüdâ **aḩa** fedâdır
 Şahrâ-yı şeş olmuş ey sühendân (*Nigârnâme, Mesnevi 241, Mısra 29*). [*aḩa,]*
- Zaḩmet çekilir yolunda bî-tâ
 Müştâklık **aḩa** özge ni’met (*Nigârnâme, Mesnevi 241, Mısra 34*). [*aḩa,]*
- Dedi **aḩa** ey cünûn-ı Mevlâ
 Ben var iken özgeye ne ḩâcet (*Nigârnâme, Mesnevi 242, Mısra 37*). [*aḩa,]*
- Ol yerde olur **aḩa** sezâ-vâr
 Zîrâ ki elem olur o yerde (*Nigârnâme, Mesnevi 246, Mısra 3*). [*aḩa,]*
- Varlığı ola ki **aḩa** perde
 Hurşîd demi kevâkib olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 246, Mısra 5*). [*aḩa,]*
- Aḩa dedi mîzbân ey cân
 Ruḩsârı güşâde şâd ü handân (*Nigârnâme, Mesnevi 249, Mısra 12*). [*aḩa,]*
- ‘Arz eylediler **aḩa** ki ey cân
 El-ḩamd ki imdi şâd ü handân (*Nigârnâme, Mesnevi 250, Mısra 19*). [*aḩa,]*
- Mevlâ bize eyleye şükürler
 Kısmet edek **aḩa** şükr-i bihter (*Nigârnâme, Mesnevi 252, Mısra 18*). [*aḩa,]*
- Şükr eyleyek **aḩa** Allah Allah
 Her laḩza diyek ki gâḩ-bî-gâḩ (*Nigârnâme, Mesnevi 252, Mısra 23*). [*aḩa,]*
- Biz gibi o da ferâḩla ṭolsun
 ‘Arz eyleyek **aḩa** âferîn-bâd (*Nigârnâme, Mesnevi 253, Mısra 21*). [*aḩa,]*
- Tezyîn-i kelâm edüp ki zînet
 Verdim **aḩa** buldu ḩûb şûret (*Nigârnâme, Mesnevi 259, Mısra 15*). [*aḩa,]*
- Başda geze ol Nigâr-nâme
 Baş indire **aḩa** Şâḩ-nâme (*Nigârnâme, Mesnevi 259, Mısra 27*). [*aḩa,]*
- Kıl **aḩa** şîrîn şîrîn şalâtı
 Bulgıl ebедî necât-ı zâtı (*Nigârnâme, Mesnevi 260, Mısra 20*). [*aḩa,]*
- Her laḩza **aḩa** dürûd eyle
 Her bâr **aḩa** selâm söyle (*Nigârnâme, Mesnevi 260, Mısra 22*). [*aḩa,]*

□ Her lahza **aḡa** dūrūd eyle

Her bār **aḡa** selām söyle (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 23). [aḡa,]

aḡa gûş-dâr ol: Onu dikkatli dinle.

□ ‘Arz eyleyim imdi hûşyâr ol

Ne söyleyim **aḡa gûş-dâr ol** (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 2). [aḡa gûş-dâr ol, -]

aḡadır: O-na (Üçüncü tekil şahıs zamiri).

□ Ol şâh bu ‘âlem **aḡadır** kul

Ol olmasa olmaz idi ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 18). [aḡadır,]

□ Olmadı ki âlete mülâzım

Olmaḡ **aḡadır** cihânda lâzım (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 26). [aḡadır,]

aḡla: O-na (Üçüncü tekil şahıs işaret zamiri).

□ Söyleyim **aḡla** belâ ender belâdır menzirim

Gelme ey bî-derd zîrâ bî-münâsibdir saḡa (Nigârname, Gazel 25, Mısra 5). [aḡla,]

□ Aḡla sözümü yakîn uşanma

Güftâr-ı lezîzim ey dilârâ (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 30). [aḡla,]

□ Aḡla bu kelâmı hayr söyle

Ger fikr ile olsa aşl-ı güftâr (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 33). [aḡla,]

□ Bu güft ü guyı tezekkür eyle

Takrîr edeyim anı bir **aḡla** (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 40). [aḡla,]

□ Gel yanıma eyle baḡa hizmet

Dersimde olan kemâli **aḡla** (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 20). [aḡla,]

□ Aḡla sözümü naşîhatim tut

Çün ‘ilme erenler oldu kâmil (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 27). [aḡla,]

□ ‘Aşkıḡ saḡa söyleyim kemâlin

Aḡla nedir imdi şân u hâlin (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 28). [aḡla,]

□ Fikr eyle bu kışşayı ey üstâd

‘Aşkıḡ işin **aḡla** kılma bîdâd (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 6). [aḡla,]

□ Aḡla ki cefâ-yı ‘aşk-ı cândır

Zehrâbe-i telh u cân-ı cândır (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 11). [aḡla,]

□ Bî-‘aḡl dedîḡ budâla kıldıḡ

Ṭaḡlarda olan kemâli **aḡla** (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 12). [aḡla,]

□ Laklaklarıḡ **aḡla** kıyl u kâlin

Bülbül sesi zevk-ı ‘aşkdandır (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 39). [aḡla,]

□ Pervâ ile sûzişi bir özge

Aḡla nedir ‘âşkıḡ kemâli (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 2). [aḡla,]

□ Erbâb-ı naşîhatiḡe bendi

Aḡla ki nedir maḡâm-ı sevdâ (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 16). [aḡla,]

□ Güftâr-ı tezvîrimi şikâr et

Aḡla nedir ol anıḡla kâr et (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 26). [aḡla,]

□ Gül destesi ise nâ-revâdır

Bir kışşa deyim saḡa sen **aḡla** (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 22). [aḡla,]

□ Aḡla nedir eyle aḡa ülfet

Bir vaḡt olur ki sen peşimân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 3). [aḡla,]

□ Bî-şüphe olursun âh el’ân

Pendimi işit kelâmım **anla** (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 6). [anla,]

□ Dinle sözümü merâmım **anla**

Ger ferd ola vakt-i pend ey cân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 7). [anla,]

□ İnşâf ele sen sözümü dinle

Her ne ki der isem anı **anla** (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 40). [anla,]

□ Anla ki nedir bu derd-i sûzî

‘Âlem heme ‘aşkıdır ki hâlî (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 37). [anla,]

□ Büt-hâne vü Ka‘be-i mu‘azzam

Zâhir ile bâtını ki **anla** (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 2). [anla,]

□ Anla ne desem itâ‘at eyle

Zîrâ baña bundan özge ni‘met (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 3). [anla,]

□ Anla ki cihânda fenn-der-fenn

Maḥzâ ki benem baña berâber (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 37). [anla,]

□ Beyhûdedi bu deyü uşanma

Güftârımı **anla** hikmetâne (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 10). [anla,]

□ Anla diyem ey esîr-i ağıâr

Maḥzâ ki o bir nigâr içündür (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 7). [anla,]

□ Anla ki nedir bu seyri ey cân

Her birisi seyr der-bedendir (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 2). [anla,]

□ Anla ki nedir cünûn-ı bî-çûn

Bu seyrde gör ki ol cünûnu (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 6). [anla,]

□ Bî-âlet-i ḥüsn-i ‘ilm peydâ

‘Aşk âteşi özge âteş **anla** (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 18). [anla,]

□ Güftârımı **anla** kim hüveydâ

Müşâkların işi yamândır (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 17). [anla,]

anladı: *Anladı.*

□ Ol hâme ki **anladı** bu ḥâlî

Meydâna getürdi esb-i kâli (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 30). [anladı,]

□ Nâhid nazar etdi gördü zâtın

Anladı nedir nedir şifâtın (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 39). [anladı,]

□ Ol sâki-i ‘aşk bildi ḥalim

Anladı nedir me‘âl-i kâlim (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 17). [anladı,]

□ Anladı ki ol me‘âl-i kâli

Güftâra girişdi lâübâli (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 23). [anladı,]

□ Anladı maḥâlî bildi ḥâlî

Ol laḥza ayağa tırdu fil-ḥâl (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 22). [anladı,]

□ Anladı anın işini aḥbâb

Böyle ki çeküp ferâğ dâğın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 34). [anladı,]

□ Ol pîr ki **anladı** bu kârı

Ḳalmadı ḳarâr u ihtiyârı (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 9). [anladı,]

□ Bî-kârlık etme kârına git

Anladı ne oluğun şarâb-dâr (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 13). [anladı,]

□ Anladı ki rütbe-i kemâlin

Ol laḥza cünûna dedi ey merd (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 29). [anladı,]

□ El‘ân seher yakındır ey cân

Var söyle ne **anladın** kemâkân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 22). [anladın, -n]

□ Güftârımı **anladın** işitdin

Her ne ki dedimse taḥkîk etdin (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 17*). [*anladın, -n*]

□ Efkârımı **anladın** ne kim var

Güftârımı söyle mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 15*). [*anladın, -n*]

□ Çağırdılar anı geldi ol dem

Anladı ne olduğunu hürrem (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 13*). [*anladı,]*

□ Anladı ki eyler etdi feryâd

Odlara tutuşdu cânı yandı (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 28*). [*anladı,]*

□ Anladı ki çaḡdı şevḡ-ı câmın

Sermest-i şiyâḡ olup dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 5*). [*anladı,]*

□ Nâdî ki tamâm etdi ol dem

Güftârını **anladı** cünûn hem (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 42*). [*anladı,]*

□ Ol vâḡt ki buldu bir Nigârın

Anladı hemîn ki bir Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 32*). [*anladı,]*

□ Anladı el urdu ol sebûya

Ser-şâr-ı sebû-yı müşk-bûya (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 30*). [*anladı,]*

anladı ki: *Anlamak.*

□ Ḥayretten ayıldı oldu bîdâr

Anladı ki kâr ḥâsıl olmaz (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 24*). [*anladı ki, -*]

□ Bilmez ki elem nedir nedir ḡam

Anladı ki mîzbân ḡâlî (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 33*). [*anladı ki, -*]

anladığım: *Anlamak, idrak etmek.*

□ Ney ney ki fûnûn-der-fûnûndur

Ben **anladığımdır** ol ser-efrâz (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 12*). [*anladığımdır, -dır*]

anladılar: *Anlamak.*

□ Hem seng-i ḥaṣûd-ı pür-zarardan

Evşâf-ı kemâlin **anladılar** (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 17*). [*anladılar,]*

□ Anladılar anda her ne kim var

Meşḡûl olup ḡamû senâya (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 20*). [*anladılar,]*

anladım: *Anlamak.*

□ Ne bir tûruşundan **anladım** ben

Bu kârı ki ol cünûn-ı pür-fen (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 28*). [*anladım,]*

□ Anladım ey cünûn-ı pür-fen

Başdan ayaḡa belâ imiş ‘aşḡ (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 29*). [*anladım,]*

□ Güftârın işitdim **anladım** ben

Pendiḡi tamâm dinledim ben (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 11*). [*anladım,]*

□ Esrâr-ı hafîye ey şîrîn-kâr

Bilmez idim ‘aşḡı **anladım** ben (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 12*). [*anladım,]*

anlagil: *Anlamak.*

□ ‘Aşḡ olmasa elbet ‘âlem olmaz

Bûlbûllerin **anlagil** makâlin (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 38*). [*anlagil,]*

□ Dinle deyim **anlagil** kemâlin

Tâ nâr ile etmiş âşinâlık (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 15*). [anlagil,]

anlamaz: *Anlamamak.*

□ Hem çü ‘arş-ı bî-fenâ muhkem binâdır menzirim

Kimse bilmez **anlamaz** ‘ankâ-yı ‘aşkı kim müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 66*). [anlamaz,]

□ Cân kadrini **anlamaz** Hüdâyî

Ol hâne-i lutf-ı Zül-cemâli (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 6*). [anlamaz,]

anlar: *Anlamak.*

□ Kâf-ı kurbetdir yerim Kâf-ı likâdır menzirim

‘Ârifân **anlar** nukât-ı güft ü gûyımdan benim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 68*). [anlar,]

□ Bî-hod olup öyle ki ne **anlar**

Ne hây işidir ne hûy diñler (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 3*). [anlar,]

□ Anlar anı kim ki ehl-i dildir

Gül-i tevellâ ve gönca-yı sevdânın rûhl efzâsından bir şemme (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 19*). [anlar,]

□ Anlar ki neden imiş bu a‘mâ

Bildiklerin unudur tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 7*). [anlar,]

□ Anlar mı söze olur mu kânî‘

Gerçi ki o pendimize kanmaz (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 9*). [anlar,]

□ Ger yârı olur kelâmı **anlar**

Olmazsa ne işidir ne diñler (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 13*). [anlar,]

□ Ol merd-i cünûmı gâh bî-gâh

Zîrâ ki senin kelâmın **anlar** (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 34*). [anlar,]

□ Anlarsın ey âfitâb-ı cânım

Bî-gâye mezâkı terk edüp yâ (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 33*). [anlarsın, -s, -ı, -ı]

□ Bu nükteyi **anlar** ehl-i ‘âlem

Ol kârı ki ermez aña âdem (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 11*). [anlar,]

□ Anlar dediler ki anı izhâr

Eyleyelim imdi gör neler var (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 12*). [anlar,]

□ Pinhân demen aşikâre eylen

Anlar dediler tükendi güftâr (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 27*). [anlar,]

□ Aşhâb-ı ma‘ârif-i ilâhî

Anlar bu sözü bilir kemâhî (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 37*). [anlar,]

□ Anlar ne bilir nedir şifâtın

Bu hâlet-i hayrete giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 11*). [anlar,]

anlara: *Üçün tekil şahıs zamiri "O". Anlara = (O)nlara.*

□ Anlara verirdi şevk-i bâkî

Geh nazm-ı nizâmdan urup dem (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 29*). [anlara,]

anlayan anlar: *Sohbet esnasında anlatılan bir şey için söylenen kalıpsal ifade.*

□ Anlayan anlar ki ne zâtım benim

Şâm u şehir nâr-geh-i ‘aşkıda (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 8*). [anlayan anlar, -]

□ Anlayan anlar ki ne zâtım benim

Şâm u şehir nâr-geh-i ‘aşkıda (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 9*). [anlayan anlar, -]

anlayana: *Anlayana, anlamak.*

□ Anlayana bir işâre çokdur

Artık ne diyem ki budı hâlim (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 22*). [*anlayana,]*

anlayasız: *Anlayasınız, anlamak.*

□ Ben söyledim ömr hayli bî-tâ

Tâ **anlayasız** ki ben esîrim (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 11*). [*anlayasız,]*

anlayım: *Anlamak.*

□ Söyle ki görem nedir irâde

Ah vâl-i derûnu **anlayım** ben (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 20*). [*anlayım,]*

□ Şerh eyle merâmın **anlayım** ben

Ey kâmil-i ‘aşk u merd-i pür-fen (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 33*). [*anlayım,]*

□ Lâzımdı görem ki **anlayım** ben

Keyfiyyet-i sözü dinleyim ben (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 35*). [*anlayım,]*

□ Kârın nedi söyle **anlayım** tâ

Ol bende-i ‘aşk etdi bir âh (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 21*). [*anlayım,]*

anlañ: *Anlamak.*

□ Keş-şems dile edin temâşâ

Her ne ki dedimse cümle **anlañ** (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 22*). [*anlañ,]*

anma: *Zikretmek.*

□ Görmez kevini **anma** zamâne

İdrâk eder mi şemsi a‘mâ (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 18*). [*anma,]*

bâ: *İle edatı.*

□ Bâ muṭrib-i hoş-nevâ ile tâ

Geh çeng çâlâk ü gâh sâzı (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 27*). [*bâ,]*

bâb: *Kapı, konu.*

□ Allahı seversen et ‘inâyet

Bu **bâbda** söyle özge bâbet (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 29*). [*bâbda, -da]*

□ Çekdim başa tâ ki âb-ı nâbı

Hâne-i dilin açıldı **bâbı** (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 19*). [*bâbı, -ı]*

□ Ol **bâbda** hayli söz dediler

Ammâ bilürem ki pendî ıanmaz (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 31*). [*bâbda, -da]*

□ Dermân ede bu derd-mende

Bu **bâbda** düşdüler hayâle (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 17*). [*bâbda, -da]*

□ Bil ki sözümün hilâfı yokdur

Bu **bâbda** kizb ü lâfı yokdur (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 30*). [*bâbda, -da]*

□ Bu **bâbda** kizb ü lâf olmaz

İkrâr söze hilâf olmaz (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 27*). [*bâbda, -da]*

babâ: *Peder, baba.*

□ Pendâne kelâma şâyık oldum

Baba de başa saña dedim ben (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 30*). [*baba,]*

□ Ferzend-i ‘azîz hûb u aḥsen

Baba oğula hiyânet etmez (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 32*). [*baba,]*

bâ-bâde-i reng-i ergûvân: *Erguvanın rengi şarap rengidir.*

□ Ger olsa be şahın u bûsitânı

Bâ-bâde-i reng-i ergûvânı (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 34*). [*bâ-bâde-i reng-i ergûvânı, -ı]*

bâbet: *Çeşit, sınıf, cins, tür.*

□ Cân cân buluram bir özge **bâbet**

Dildârsız olmaz ey revânım (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 4*). [*bâbet,]*

□ Bu yolda eger ki teslîm etsem

Cân cânı bulurdum özge **bâbet** (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 5*). [*bâbet,]*

□ Zîrâ ki bu seyr der-vaṭandır

Bu seyr ü seyâhat özge **bâbet** (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 3*). [*bâbet,]*

□ Bu seyr ü seyâhat özge **bâbet**

Bî-misl ki der derûn-ı tendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 4*). [*bâbet,]*

□ ‘Arza-yı niyâzımı icâbet

Ḳıl lîk icâbet özge **bâbet** (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 24*). [*bâbet,]*

□ Allahı seversen et ‘inâyet

Bu bâbda söyle özge **bâbet** (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 29*). [*bâbet,]*

□ Odlara tutuşdu özge **bâbet**

Odlara alışdı gâh-ı bî-gâh (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 23*). [*bâbet,]*

□ Olaydı ki yâr olaydı yârım

Mecnûnuñ işi bir özge **bâbet** (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 40*). [*bâbet,]*

□ Ferhâdın işi bir özge **bâbet**

Ol Şirini buldu buldu âfet (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 15*). [*bâbet,]*

bâb-ı güftâr: *Söz kapısı.*

□ Bir nice kadeḥ velî be-tekrâr

Luṭf etdi açıldı **bâb-ı güftâr** (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 23*). [*bâb-ı güftâr, -]*

bâb-ı sevdâ: *Sevda kapısı.*

□ Ol vaḳt açıldı **bâb-ı sevdâ**

Şahrâ-yı ta‘aşşuḳ oldu peydâ (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 20*). [*bâb-ı sevdâ, -]*

bâc: *Vergi.*

□ Bûlbûlden alaḳ harâc u **bâcı**

Evşâf-ı güle vererek revâcı (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 12*). [*bâcı, -ı]*

bâ-câm-ı cem: *Cem'in kadehi ile.*

□ Bâ-câm-ı Cem est elḥamdülillâh

Hamrem ne ham est elḥamdülillâh (*Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 8*). [*bâ-câm-ı cem, -]*

bâd: *Rüzgar.*

□ Varım gider anıñ ile **bâda**

İkrâm demidir ey kerem-kâr (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 2*). [*bâda, -a]*

□ Ağyâr tamâm gitdi **bâda**

Dildârına ƣaldı gönlü sâde (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 23). [bâda, -a]

□ Ol ‘âşık-ı derd-mend-i sâde

Düşdü yere ‘aklı gitdi **bâda** (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 32). [bâda, -a]

□ Söyledi ƣamûsu âferin **bâd**

Tahsîn kemâlîne ey üstâd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 35). [bâd,]

□ Bâd ile sinek berâber olmaz

Berƣ ile külek berâber olmaz (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 8). [bâd,]

bâd-âsâ erdi: Rüzgar gibi vardı.

□ Ol dem ki cünûn-ı ‘aşık-ı bî-tâ

Ol menzile erdi bâd-âsâ (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 27). [bâd-âsâ erdi, -]

bâde: Şarap.

□ Dem-be-dem pür ez-şalâ ender şalâdır menzilim

K’es-sârî **bâde-i** cârî çeker hem-demlerim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 38). [bâde-i, --i]

□ Bahş eyledi lahza lahza **bâde**

Arturdi mezâƣımı ziyâde (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 10). [bâde,]

□ Hem bir nice sâkiyân-ı mestân

Peymânesi mihr ü **bâdesi** cân (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 12). [bâdesi, -si]

□ Zîrâ ‘aşaşım füzûndü **bâde**

Elbette gerek gerek ziyâde (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 8). [bâde,]

□ Pür **bâde** velî mey-i me‘ânî

Mey-i me‘ânî-i rûh-efzânî evşâfindan şemme-i nümâyîş (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 12). [bâde,]

□ Bir **bâdedir** ol ki ‘akl peydâ

Eyler ki bu ‘akla uymaz aşlâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 22). [bâdedir, -dir]

□ Ol **bâdelere** gerekdir âlet

Uymazlar anâ ki ola nisbet (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 18). [bâdelere, -ler, -e]

□ Ol **bâdeyi** kim içerse ol an

Bî-şüphe olur enî-i cânân (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 30). [bâdeyi, -y, -i]

□ Ger **bâde** ile olursa bî-tâ

İkrâm ele sen ben eyleyim nûş (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 3). [bâde,]

□ V’ey rûh-ı şîrînîm ey revânîm

Al **bâdeyi** nûş eyle her -dem (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 14). [bâdeyi, -y, -i]

□ Rahm eyle baña mürüvvetîñ var

Çâre-i bürüdetimdi **bâde** (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 5). [bâde,]

□ İkrâmıña hâcetîm ziyâde

Ol **bâdeyi** kıl kerem hâreî (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 7). [bâdeyi, -y, -i]

□ Ey sâki-i lutf-kâr-ı şahbâ

Ol **bâdeyi** lutf kıl dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 15). [bâdeyi, -y, -i]

□ Mey-hâre-i **bâde-i** tevellâ

Görmez mi anı görür hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 22). [bâde-i, --i]

□ Anı severem ki ola dâ’im

Meyhânede **bâdeye** müdâvim (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 13). [bâdeye, -ye]

□ Ol **bâde-i** ülfet-i Hüdâdır

Sâkîsi habîb-i Kibriyâdır (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 2). [bâde-i, --i]

- Anıñ içün âteşim ziyâde
Sönmez dilerim ziyâde **bâde** (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 11). [bâde,]
- Her bir taraf-ı suhende **bâde**
Bezm ehline lutf edin ziyâde (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 9). [bâde,]
- Meydân-ı sühen ferahla tıldu
Bâde-i tekellüm ile medhûş (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 14). [bâde-i, --i]
- İçdim ki o **bâde-i** revânı
Verdi baña hânçeden nişânı (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 30). [bâde-i, --i]
- Ne kârı ne varı var **bâde**
Vermiş kuru bir cünûn-ı sâde (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 14). [bâde,]
- Ol **bâde** ile ki öyle medhûş
Oldum ki başımda kalmadı hûş (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 19). [bâde,]
- Şahrâ-yı talebde yokdu **bâde**
Zevk eyledi tâ anıñla kuvvet (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 18). [bâde,]
- Ol **bâde** ile olam dem-â-dem
Ser-mest ü şiyâk u şâd u hürrem (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 6). [bâde,]
- Mağv oldu yakıldı her ne kim var
Variyyeti gitdi cümle **bâde** (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 40). [bâde,]
- Lutf eyledi lahzâ lahzâ **bâde**
Ne **bâde** ferah ferah ziyâde (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 34). [bâde,]
- Lutf eyledi lahzâ lahzâ **bâde**
Ne **bâde** ferah ferah ziyâde (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 35). [bâde,]
- Ol **bâdeyi** şundu kâse kâse
Bî-hadd ki şıgmaz ol kıyâsa (Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 5). [bâdeyi, -y, -i]
- Ol lahzâ ki lutf etdi **bâde**
Bahş etdi ferah ferah ziyâde (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 29). [bâde,]
- Lutf eyledi **bâde-i** cünûnı
Ya'nî mey-i cân-ı câvidânı (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 27). [bâde-i, --i]

bâde bâde: Kadeh kadeh.

- Zîrâ ki ciger yanup ziyâde
Bahş eyle ziyâde **bâde bâde** (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 16). [bâde bâde, -]
- Ol bâde ne bâde kılmagıl kâl
İçmez anı kim ola bed-ıkbâl (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 28). [bâde bâde, -]
- ‘Aşk âteşi oldu **bâde bâde**
‘Aşk içre yakıldı rengin oldu (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 9). [bâde bâde, -]
- Çek bâde-i ‘aşkı er murâda
Dâdıña yeter ki **bâde bâde** (Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 4). [bâde bâde, -]
- Ey sâkı-i ‘aşk-ı hüsn-zâde
În‘âm ile imdi **bâde bâde** (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 34). [bâde bâde, -]
- Elbette yeter şarâb dâde
Er dâdıma ver ki **bâde bâde** (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 18). [bâde bâde, -]
- Ey sâkı ‘inâyet et ziyâde
İkrâmını eyle **bâde bâde** (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 3). [bâde bâde, -]
- Yandı baña şundu **bâde bâde**
Gördü ki harâretim ziyâde (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 1). [bâde bâde, -]

□ Luṭf eyleye sâķi **bâde bâde**

Şûkr eyleyelim Hüdâya sâde (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 25*). [*bâde bâde, -*]

□ Luṭf eyleye sâķi **bâde bâde**

Âheng ü mey ile tâ olaķ şâd (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 4*). [*bâde bâde, -*]

bâde bâde müdâm: *Kadeh kadeh şarap.*

□ Luṭf eyle müdâm bâde bâde

Ol sâķi-i ma‘rifet bahârı (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 9*). [*bâde bâde müdâm, -*]

bâde dâde: *Kadeh kadeh.*

□ Arturdu ğamım ğamım ziyâde

Ey sâķi getir ki **bâde dâde** (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 5*). [*bâde dâde, -*]

bâde-gâh: *Şarap içilen yer.*

□ Bâde-gâh-ı luṭf u yenbu‘-yı ‘atâdır menzirim

Devletim faķr u fenâ sîmurġ-âsâ meskenim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 49*). [*bâde-gâh-ı, --ı*]

□ Bâde-gâh-ı dil-rübâdır cân-fezâdır menzirim

Nâz-ender-nâzım ey Mîr Nigârî kim müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 69*). [*bâde-gâh-ı, --ı*]

□ Dem-be-dem zîrâ nazar-gâh-ı bahâdır menzirim

Fârîġ olmaz **bâde-gâhımdan** şarab hârân-ı ‘aşķ (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 40*). [*bâde-gâhımdan, -ım, -dan*]

bâde-hârân: *Bade kazanı.*

□ Bâde-hârânam ki dergâh-ı rızâdır menzirim

Yüz çevirmez bâr-gâhımdan çeken zaĥmetlerim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 17*). [*bâde-hârânam, -a, -m*]

bâde-hârânımla: *Bade kazanı.*

□ Bâr-gâh-ı zikr-i Hâķķ fikr-i Hüdâdır menzirim

Bâde-hârânımla memlûdur şarab-hânem müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 22*). [*bâde-hârânımla,]*

□ Zevķ-efzâ cân-fezâdır dil-rübâdır menzirim

Bâde-hârânımla memlû bir ziyâret-gâhdır (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 42*). [*bâde-hârânımla,]*

bâde-i ‘aşķ: *Aşk şarabı.*

□ Ol **bâde-i ‘aşķla** ser-efrâz

Eyle bu gedâyı eyle mümtâz (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 16*). [*bâde-i ‘aşķla, -l, -a*]

bâde-i ‘aşķı: *Aşk şarabı.*

□ Ey sâķi-i ‘aşķ-ı ‘aşķım artur

Şun **bâde-i ‘aşķı** meşķım artur (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 13*). [*bâde-i ‘aşķı, -*]

□ Şun **bâde-i ‘aşķı** lîk bî-ĥadd

Tâ meşķ-i şiyâķım ola sermed (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 14*). [*bâde-i ‘aşķı, -*]

□ Ol **bâde-i ‘aşķı** şun dem-â-dem

Nuṭķum açıla diyem ki her dem (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 22*). [*bâde-i ‘aşķı, -*]

□ Çek **bâde-i ‘aşkı** er murâda

Dâdına yeter ki bâde bâde (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 3*). [*bâde-i ‘aşkı, -*]

bâde-i bekâ: *Sonsuz şarap.*

□ Şahrâ-yı bekâda bâkî oldu

Bâde-i bekâyâ sâkî oldu (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 14*). [*bâde-i bekâyâ, -ya*]

bâde-i bî-tâyı: *Kadehi korkusuzca çekmek, içmek.*

□ Tut dâmen-i sevdâyı pervâ-yı ‘acebdir bu

Tut dâmen-i sevdâyı çek **bâde-i bî-tâyı** (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 20*). [*bâde-i bî-tâyı, -*]

bâde-i efzûn: *Büyülü şarap.*

□ Kılma beni derd-mend ü maḥzûn

Bâde-i revânı eyle efzûn (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 27*). [*bâde-i efzûn, -*]

bâde-i elest: *Bade meclisi.*

□ Bâde-i elest-i mihribânî

Her cür’ası eyler Ḥaḳkî isbât (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 6*). [*bâde-i elest-i, --i*]

bâde-i elest-i: *Bade meclisi.*

□ Bir laḥza verir şafâ-yı câvîd

Bâde-i elest-i mihribânî (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 7*). [*bâde-i elest-i, -*]

bâde-i enîs: *Dostluk kadehi.*

□ Ḳuds-i dili **bâde-i enîsde**

Şahrâda veya ola şehirde (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 1*). [*bâde-i enîsde, -de*]

bâde-i ferah: *Ferahlık veren şarap.*

□ Ya’nî kerem eyle bî-maḳâlîm

Bâde-i ferah ki der-melâlîm (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 23*). [*bâde-i ferah, -*]

bâde-i ferah-sâz: *Ferahlık veren şarap.*

□ Peymâne-i **bâde-i ferah-sâz**

Aldım ele sâḳîniñ ayağın (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 13*). [*bâde-i ferah-sâz, -*]

bâde-i hoş-güvârı: *Tatlı şarap.*

□ Şun **bâde-i hoş-güvârı** her dem

Dünyâ-peresiñ olur mu lâfî (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 23*). [*bâde-i hoş-güvârı, -*]

bâde-i hüdüâyî: *Allah’ın şarabı. "İman".*

□ Ammâ ki bu **bâde-i Hüdüâyî**

Bu bâde-i luṭf-ı zül-‘atâyî (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 20*). [*bâde-i hüdüâyî, -*]

bâde-i hümâm: *Gayret şarabı.*

□ Nûş eyle bu **bâde-i hümâmı**

Ġam mülküne vermegil nîzâmı (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 5*). [*bâde-i hümâmı, -ı*]

bâde-i hûşk-vâr: *Soğuk şarap.*

□ Ver **bâde-i hûşk-vârı** kandır

Dil-teşneyi uykudan uyandır (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 15). [bâde-i hûşk-vârı, -ı]

bâde-i hużûr-ı câvidân: Ebedi huzur şarabı.

□ Keyfiyyet-i neş'e-i sıfâtı

Bâde-i hużûr-ı câvidânı (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 26). [bâde-i hużûr-ı câvidânı, -ı]

bâde-i kuvvet: Kuvvet şarabı.

□ Aç bâr-gehi şarâb-ı nâbı

Ver **bâde-i kuvvet-i** hitâbı (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 12). [bâde-i kuvvet-i, --ı]

bâde-i letâfet: Güzellik şarabı.

□ Kim pîr-i muğândan içdi câmı

Anlar ki bu **bâde-i letâfet** (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 10). [bâde-i letâfet, -]

bâde-i lutf: Lütuf şarabı.

□ Ammâ ki bu bâde-i Hüdâyî

Bu **bâde-i lutf-ı** zül-'atâyî (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 21). [bâde-i lutf-ı, --ı]

bâde-i melâhat: Güzellik badesi.

□ Var anda ki **bâde-i melâhat**

Şâh-nâmede var boş hikâyet (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 28). [bâde-i melâhat, -]

bâde-i mezâk: Zevkin badesi.

□ Şahbâ-yı şiyâk 'unşurumdur

Bâde-i mezâk 'unşurumdur (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 36). [bâde-i mezâk, -]

bâde-i mihir: Lütuf kadehi.

□ Öpdüm başa çekdim el ayağın

Ol **bâde-i mihri** nûş kıldım (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 16). [bâde-i mihri, -i]

□ Hem **bâde-i mihir** ile dem-â-dem

Hem kâse-i zevk ile beher-dem (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 14). [bâde-i mihir, -]

bâde-i muhabbet: Muhabbet kadehi.

□ Öz özüme güft ü gûya düşdüm

Zûr eyledi **bâde-i muhabbet** (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 20). [bâde-i muhabbet, -]

□ Âteşlere yanmış olmuş ol kül

Bâde-i muhabbet ile medhûş (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 24). [bâde-i muhabbet, -]

bâde-i nâb: Saf şarap.

□ Çek **bâde-i nâbımı** gûşâd ol

Ben kim seninem saña beşâşet (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 8). [bâde-i nâbımı, -ı, -mı]

□ Çek **bâde-i nâbımı** uşanma

Bî-bâde kılam seni ki şanma (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 38). [bâde-i nâbımı, -ı, -mı]

bâde-i nûş: Şarap, içki içmek.

□ Ol yerde kadîmi ger olursam

Bâde-i şafâyî nûş edersem (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 40). [bâde-i nûş, -]

bâde-i pend: *Nasihat kadehi.*

□ İç **bâde-i pendimi** uşanma

Bî-fâ'ide sözdürür bu şanma (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 1*). [*bâde-i pendimi, -i, -mi, -*]

bâde-i sevdâ: *Sevda kadehi.*

□ Der-şadâ ender şadâ ender şadâdır menzilim

Teşne-gân-ı **bâde-i sevdâyâ** ez-bağr-i ilâh (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 36*). [*bâde-i sevdâyâ, -ya*]

bâde-i sevdâyı: *Sevda kadehi.*

□ Hamdâne gerek güftâr şükrâne gerek kirdâr

Bu ni'meti 'uzmâyâ elbette gerek himmet Al câm-ı dilârâyı çek **bâde-i sevdâyı** (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 13*). [*bâde-i sevdâyı, -*]

□ Al câm-ı dilârâyı çek **bâde-i sevdâyı**

Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek 'işret (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 14*). [*bâde-i sevdâyı, -*]

bâde-i şevki: *Arzu şarabı.*

□ Bes **bâde-i şevki** efsun eyle

Ez-bağr-i Hüdâyı bî-çün eyle (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 6*). [*bâde-i şevki, -*]

bâde-i şiyâk: *Badenin şekli, biçimi.*

□ Bâde-i şiyâk anı medhûş

Kıldı özün eyledi ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 19*). [*bâde-i şiyâk, -*]

□ Gönülüm açıla diyem seher şâm

Bâde-i şiyâkı eyle in'âm (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 5*). [*bâde-i şiyâkı, -ı*]

□ Sâkî-i revân-ı iştiyâkım

Bâde-i şiyâka ihtirâkım (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 29*). [*bâde-i şiyâka, -a*]

bâde-i vahdet: *Vahdet şarabı.*

□ Ol **bâde-i vahdet** ile medhûş

Öyle degilem ki ayılam ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 6*). [*bâde-i vahdet, -*]

□ Kendini itirdi nâ-bud oldu

Ol **bâde-i vahdet** ile medhûş (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 34*). [*bâde-i vahdet, -*]

bâde-i vahdet: *Birlik şarabı.*

□ Ol **bâde-i vahdet** ile medhûş

Öyle degilem ki ayılam ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 5*). [*bâde-i vahdet, -*]

bâde-i zevk: *Keyif şarabı.*

□ Hem **bâde-i zevkimi** naşîb et

Dermânını derdime tabîb et (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 7*). [*bâde-i zevkimi, -i, -mi*]

bâde-i zevki: *Şarap içmenin zevkini.*

□ Ver **bâde-i zevki** şevkim artur

Tâ keyfim ura damağıma hem (*Nigârname, Mesnevi 68, Mısra 5*). [*bâde-i zevki, -*]

bâdem: *İçi ve taze iken kabuğu dahi yenilen ve yağı çıkarılan meyve, göz.*

□ Kilk-i **bâdem** kühlüdür dâr-ı devâdır menzirim
Lem'a-yı câm-ı tevellâdır çerâğ-ı meskenim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 45*). [*bâdem,]*

bâ-dem: *Zamanla.*

□ Bâ-dem be-kam est elhamdülillâh
Câmem imam est elhamdülillâh (*Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 6*). [*bâ-dem,]*

bâde-perest: *Şarap sever.*

□ Bu remz ile eyledi latîfe
Key **bâde-perestlere** halîfe (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 5*). [*bâde-perestlere, -ler, -e]*

ba'd-ez: *Bundan sonra.*

□ El-minnet-i Hakk ki **ba'd-ez** in
Bî-gâm oluruz müdâm bî-kîn (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 15*). [*ba'd-ez,]*

bâdî: *Sebep olan, sebep olucu.*

□ Bâdî-i tarîk-i Muşafâyı
Tâ kim yete câna zevk-i câvid (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 33*). [*bâdî-i,]*

bâd-ı hayr: *Hayırlı rüzgar.*

□ Ol kâr ki zâhir oldu pîre
'Aqlına erişdi **bâd-ı hayre** (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 38*). [*bâd-ı hayre, -e]*

ba'd-ı vahdet: *Birlik rüzgarı.*

□ Hayretine **ba'd-ı vahdet** olmuş
Ammâ o maķâma varmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 7*). [*ba'd-ı vahdet, -]*

bâdî-i fenâ: *Kötülüğe sebep olan.*

□ Bâdî-i fenâ bekâ kemâkân
Esbâb-ı merâm oldular tâ (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 31*). [*bâdî-i fenâ, -]*

bâdî-i vüşûl-i dil-rübâya: *Sevgiliye kavuşma sebebi.*

□ İrşâd-ı tarîk-i ihtidâya
Bâdî-i vüşûl-i dil-rübâya (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 3*). [*bâdî-i vüşûl-i dil-rübâya, -]*

bâ-farsi: *Fars şiiriyle.*

□ Bâ-Farsi gehi Irak u Tâzî
Söylerler idi sarâyı rengin (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 23*). [*bâ-farsi,]*

bâ-fikret: *Fikir sahibi.*

□ Bâ-fikret-i yâr der-sühendir
Ey tûti-i tab'-ı güft ü gûyuñ (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 18*). [*bâ-fikret-i, --i]*
□ Almaz dile gayr-i güft ü gûy
Bâ-fikret-i yâr der-sühendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 19*). [*bâ-fikret-i, --i]*

bâğ: *Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.*

□ Zevk eyleyek ey 'azîz-i hürrem
Geh kaçrda gâh **bağlarda** (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 24*). [*bağlarda, -lar, -da]*

□ Zevk eyledi **bağda** şanki bülbül

Gitdikce ki hâşıl oldu ülfet (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 23*). [*bağda, -da*]

bağ u gülsitânı: *Bağ ve gül bahçesi.*

□ Muṭribleri **bağ u gülsitânı**

Şahrâ-yı tamâm bûsitânı (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 35*). [*bağ u gülsitânı, -*]

bâğçe: *Bahçe.*

□ bâğçe-i şükr-i in‘âm-ı şamedânîden bir şemme nümâyîş

El-hamd Hüdâya der-niyâzem (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 14*). [*bâğçe-i,]*

□ Bülbül nice **bâğçe** zâr içinde

Gülzâr idi şanki aña nârı (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 35*). [*bâğçe,]*

bâğ-ı cân: *Can bahçesi.*

□ Ol ravza ne ravza **bâğ-ı cân**dır

Tiflîse qarîb gülsitândır (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 39*). [*bâğ-ı cân*dır, -dır]

bâğ-ı dünyâ: *Dünya bahçesi, yeryüzü.*

□ Bülbülsüz olur mu **bâğ-ı dünyâ**

Bî-gül mü olur bu bâğ-ı sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 38*). [*bâğ-ı dünyâ, -*]

bâğ-ı rızvân: *Cennet bahçesi.*

□ Firdevsi berîn **bâğ-ı rızvân**

Ol yerde ki var hûr u ğılmân (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 37*). [*bâğ-ı rızvân, -*]

bâğ-ı sevdâ: *Sevda bahçesinde.*

□ Bülbülsüz olur mu bâğ-ı dünyâ

Bî-gül mü olur bu **bâğ-ı sevdâ** (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 39*). [*bâğ-ı sevdâ, -*]

bâğ-ı süknâ: *Bahçede ki oturma yeri.*

□ Bâğ-ı süknâsı güzel cây-ı kararî ne güzel

Ṭurra-i târına cân verdi ki aldı bir yer (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 8*). [*bâğ-ı süknâsı, -sı*]

bâğ-ı süknâsı: *Bahçede ki oturma yeri.*

□ Bâğ-ı süknâsı güzel cây-ı kararî ne güzel

Ṭurra-i târına cân verdi ki aldı bir yer (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 9*). [*bâğ-ı süknâsı, -*]

bâği-i imân: *İman bahçesi.*

□ Her birisi **bâği-i imân**dır

Ammâ ki benim murâdım el‘ân (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 27*). [*bâği-i imândır, -dır*]

bağır: *Göğüs, sine.*

□ Hem ‘aşk yolunda hayli gezmiş

Hem seng-i sitemle **bağırın** ezmiş (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 4*). [*bağırın, -ın*]

bağışla: *Affetmek.*

□ Bağışlaya Hakk mîzbâna

Ger eylemez ol maḳâlî manzûr (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 29*). [*bağışlaya, -ya*]

bağla: *Bağlamak.*

□ Kendüsine eyledikçe ‘âdet

Bağladı anıñ gözün tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 8*). [*bağladı, -dı*]

□ Mekk ile olur müdâm hem-dem

Geh mekk ile bâr-ı hîle **bağlar** (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*bağlar, -r*]

bağla-: *Bağlamak.*

□ Güftâr-ı şîrînini şeker-bâr

Yoksa ki der-i maqâli **bağla** (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 24*). [*bağla,]*

□ Bî-fâ’ide kıyl u kâli **bağla**

Ağyâr sözüne vermezem gûş (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 25*). [*bağla,]*

bağlan: *Bağlama işine konu olmak.*

□ Dâğ-ı der-dâğı güzel lâle ü zârı ne güzel

Zülf-i tarrârına **bağlandı** revânım hoş-ter (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 7*). [*bağlandı, -dı*]

□ Dâğ-ı der-dâğı güzel lâle ü zârı ne güzel

Zülf-i tarrârına **bağlandı** revânım hoş-ter (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 8*). [*bağlandı, -dı*]

bağrı: *Bağır, kalp, gönül.*

□ Hoş mertebedir bu bârekallah

Hasret odu **bağrı** yer idi (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 36*). [*bağrı, -ı, -ı*]

bahâ: *Kıymet, değer, bedel.*

□ Bahş eylesem aña cân revâdır

Zîrâ ki sözün **bahâ** bahâdır (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 13*). [*bahâ,]*

□ Olmaz ki **bahâ** cihân harâcı

‘Arz eyledim ey birâderân şâd (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 34*). [*bahâ,]*

bahâdır: *Yiğit, cesur, kahraman.*

□ Dem-be-dem zîrâ nazar-gâh-ı **bahâdır** menzilim

Fârîğ olmaz bâde-gâhımdan şarab hârân-ı ‘aşk (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 39*). [*bahâdır,]*

□ Bahş eylesem aña cân revâdır

Zîrâ ki sözün bahâ **bahâdır** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 13*). [*bahâdır,]*

bahâne: *Vesile, sebep.*

□ Yok pendden özge bir **bahâne**

Ne çâre gerek edem naşîhat (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 13*). [*bahâne,]*

□ Ne çâre ki messetdi hâcet

Mağv oldı **bahâne-i** hacâlet (*Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 7*). [*bahâne-i, -i*]

□ ‘Afv eyle ki ‘afv ola **bahâne**

Şâdâne diyem ki aşîkâne (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 9*). [*bahâne,]*

□ Olmaz mı ki rişte-i beyâne

Çeksem anı derdime **bahâne** (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 30*). [*bahâne,]*

□ Zîrâ ki **bahâne-i** merâmım

Oldur ki yakîn odur imâmım (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 23*). [*bahâne-i, -i*]

□ Lâzımdı ne çâre mîzbâna

- Başka yaramaz ‘özür **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 40). [bahâne,]
- Güftâr-ı şîrînimiz **bahâne**
- Bu sözleri takrîr etdi ol dem (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 5). [bahâne,]
- Edek ki ne çâre mîzbâna
- Pend elbet olur büyük **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 26). [bahâne,]
- Ne çâre edek gerek **bahâne**
- Bir başka bahâneye girişmek (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 31). [bahâne,]
- Ne çâre edek gerek bahâne
- Bir başka **bahâneye** girişmek (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 32). [bahâneye,]
- Yok pendden özge bir **bahâne**
- Ne çâre gerek edem naşîhat (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 13). [bahâne,]
- Böyle dedi ol misâfirâne
- Pend eylemek imdi bir **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 26). [bahâne,]
- Ortada gerekdi bir **bahâne**
- Tâ kim anı ile ola hoş-dil (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 13). [bahâne,]
- Sa‘yîñiz olur size **bahâne**
- Tamâmi-i sühen (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 6). [bahâne,]
- Da‘vetçiye ya‘ni mîzbâna
- Pendimiz ola meger **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 2). [bahâne,]
- Zîrâ ki bulara var **bahâne**
- Yok saña bahânededen nişâne (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 25). [bahâne,]
- Zîrâ ki bulara var bahâne
- Yok saña **bahânededen** nişâne (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 26). [bahânededen, -den]
- Bir özge ne var edek **bahâne**
- Tamâmi-i sühen-i civân-merd (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 31). [bahâne,]
- Pendimiz olur bize **bahâne**
- Pende bu makâmda yokdu bir kâr (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 35). [bahâne,]
- Kâfidi hemîn ki mîzbâna
- Anı ile eyleriz **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 20). [bahâne,]
- ‘Arz eyleyim âh var derdim
- Derdime **bahâne** rûy-ı zerdim (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 26). [bahâne,]
- Ya‘nî yine pend-i dilberâne
- Lâzımdır edek gerek **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 36). [bahâne,]
- Çün pendden özge mîzbâna
- Bir kâr ki yok ola **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 14). [bahâne,]
- Ne çâre edek ki mîzbâna
- Elbette gerekdi bir **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 34). [bahâne,]
- Ne söyleyek imdi mîzbâna
- Âyâ ne ile edek **bahâne** (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 38). [bahâne,]
- ‘Aşk ile vü Hüsn aña **bahâne**
- ‘Aşk ile Hüsün belâsını gâh (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 22). [bahâne,]
- Kimse edemez o yerde cevân
- Zîrâ ki **bahâne-i** cihân zûd (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 4). [bahâne-i, -i]

bahâne eyle: Herhangi bir şeyi sebep olarak ileri sürmek; kusur bulmak.

- Tutsa ne güzel ki mîzbâna
- Tutmaz ise eyleriz bahâne (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 36). [bahâne eyleriz, -r, -i, -z]

□ Sözüñ nedir eyleyim bahâne

Takrîre getir merâmıñ izhâr (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 19). [bahâne eyleyim, -y, -i, -m]

bahâne-i kâm: Arzu vesilesi.

□ Elbette olur **bahâne-i kâm**

İbrâm yeter nedir bu ibrâm (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 31). [bahâne-i kâm, -]

bahâr: Bahar mevsimi.

□ ‘Âcizliğime değil mi ikrâr

‘Aczim baña ma‘rifet **bahârı** (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 17). [bahârı, -ı]

□ Şan nâr idi yârsız **bahârı**

Eylerdî o âteş içre devrân (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 37). [bahârı, -ı]

□ Luţf eyle müdâm bâde bâde

Ol sâki-i ma‘rifet **bahârı** (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 10). [bahârı, -ı]

b’âheng: Uyum, uygunluk, eğlence, uygunluk ve düzen.

□ B’âheng-i ‘Irâk ü Hicâzı

Âheng ile berbuţı dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 1). [b’âheng-i, --i]

bahr: Deniz.

□ Ey sâki kerem demidir ammâ

Sûzânıma **bahri** kâfi şanma (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 14). [bahri, -i]

□ Her kimse o **bahrden** ey ‘ârif

Sûzânı kadar içre ma‘ârif (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 28). [bahrden, -den]

□ Bir **bahrdir** ol uşanmak olmaz

İçdikçe müdâm kınamak olmaz (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 20). [bahrdir, -dir]

bahr olur: Deniz olmak, denize dönüşmek II bol olmak, çok olmak.

□ Geh ‘âric olur vü gâh nâzil

Geh **bahr olur** vü gâh sâhil (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 4). [bahr olur, -]

bahr-ı ‘atâ: Cömertlik denizi.

□ Ey kân-ı kerâmet ey Muhammed

Ey **bahr-ı ‘atâ** ‘atâsı bî-hadd (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 37). [bahr-ı ‘atâ, -]

bahr-ı elem: Keder denizi.

□ Bahr-ı elem ü melâle talma

Ger pendim işitmek cedeldir (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 25). [bahr-ı elem, -]

bahr-i fenâ: Yokluk denizi, fani deniz.

□ Ol **bahr-i fenâda** buldu kânı

Dildârda ya‘ni fânî oldu (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 37). [bahr-i fenâda, -da]

bahr-ı hayret: Hayret, şaşkınlık denizi.

□ Bilmez özün ol hayâle dalmış

Etrâfını **bahr-ı hayret** almış (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 32). [bahr-ı hayret, -]

bahr-ı kerem: Cömertlik denizi.

□ Güftâr-ı niyâzımı işitdi

Ol **bahr-ı kerem** keremler etdi (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 2*). [*bahr-ı kerem, -*]

□ Ol ‘arz-ı niyâzımı işitdi

Ol **bahr-i kerem** keremler etdi (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 33*). [*bahr-i kerem, -*]

bahr-ı nazma: Şiir denizi. II Bütün şiirler.

□ Çekdim başa **bahr-ı nazma** daldım

Nazm eyledim ol menâmı hoşter (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 26*). [*bahr-ı nazma, -*]

bahr-i zehâr: Hazar denizi.

□ Söndümez nâr-ı firâvânımı çây-ı Zemzem Söndümez çây-ı revân nâr-ı çenârı n’ideyim

Bahr-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 17*). [*bahr-i zehâr, -*]

□ Söndümez çây-ı revân nâr-ı çenârı n’ideyim

Bahr-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 17*). [*bahr-i zehâr, -*]

bahs: İkrâm, iltifat.

□ Ne neş’e ki neş’e-i revândır

Bahşîşi Hüdâ-yı ins ü cândır (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 25*). [*bahşîşi, -i, -ş, -i*]

bahs: Mevzu, mesele.

□ Şehdâbımı **bahş** eder hâlâvet

Tâ Mir Nigârî vaşfına cân (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 20*). [*bahş,]*

□ Bahş eyledi buldu istirâhat

Yokdur nice vâşif eyler ahir (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 22*). [*bahş,]*

□ Bî-şübhe var anı-çün âyât

Bu **bahs-i** füzûn uzundur ey cân (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 12*). [*bahs-i, --i*]

bahş ede: Bahşetmek, sunmak, ihsan etmek.

□ Vaşfâne şirîn bir gâzel hem

Nazm eyle ki **bahş ede** mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 24*). [*bahş ede, -*]

□ Meydâna getür velî şeker -vâr

Bezm ehline **bahş ede** hâlâvet (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 7*). [*bahş ede, -*]

bahş eden: İhsan etmek.

□ V’ey bülbüle hûb-ter şadâyı

Ey tâlib-i yâre **bahş eden** ‘aşk (*Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 15*). [*bahş eden, -*]

□ Cân **bahş eden** ‘aşk ile cinâna

Şan vâşıl olur bir özge cânâ (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 32*). [*bahş eden, -*]

bahş eder: Konusunu açmak, söylemek, hakkında konuşmak, bahsetmek.

□ Evşâf-ı lezîzi ey ‘azîzim

Şehdâbımı **bahş eder** hâlâvet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 21*). [*bahş eder, -*]

□ Erbâbına **bahş eder** hâlâvet

Dildârı cünûn ey Nigârî (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 20*). [*bahş eder, -*]

□ Bu seyr-i şafâ-yı ‘âşîkândır

Erbâbına **bahş eder** hâlâvet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 21*). [*bahş eder, -*]

bahş eder: *Sunmak, bağışlamak, ikram etmek.*

□ Her birisi kâmil-i cilâdır

Her birisi **bahş eder** nümâyîş (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 13*). [*bahş eder, -*]

bahş eder: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Her birisi kâmil-i cilâdır

Her birisi **bahş eder** nümâyîş (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 14*). [*bahş eder, -*]

bahş edüp: *İhsan etmek.*

□ Ol kârda yok baña berâber

Zîrâ baña **bahş edüp** bu kârı (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 10*). [*bahş edüp, -*]

bahş et: *Söz etmek, hakkında konuşmak.*

□ Bu hâric-i bahsdir müsellemler

Bahş etdigimiz vücûd olmaz (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 30*). [*bahş etdigimiz, -di, -g, -i, -miz*]

bahş etdi: *Karşılıksız olarak vermek, bağışlamak, sunmak.*

□ Ol sâki-i mihr kim merâmım

Cezm eyledi **bahş etdi** kâmım (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 5*). [*bahş etdi, -*]

□ Bahş etdi saña ki ‘âli pâyê

Bes imdi ayağa dur temennâ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 17*). [*bahş etdi, -*]

□ Encâma erişdi kâm-ı mes’ûl

Ya’nî aña **bahş etdi** Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 36*). [*bahş etdi, -*]

bahş etdi: *Bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Luṭf eyledi ol şarâb-ı sâde

Bahş etdi feraḥ feraḥ ziyâde (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 28*). [*bahş etdi, -*]

□ Ol laḥza ki luṭf etdi bâde

Bahş etdi feraḥ feraḥ ziyâde (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 30*). [*bahş etdi, -*]

bahş etdi: *Vermek, bağışlamak, karşılıksız verilen nimet.*

□ Uyḡuda aña şabûḥ-ı sevdâ

Bahş etdi Hüdâ-yı ‘âlem-ârâ (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 32*). [*bahş etdi, -*]

bahş etmiş: *Vermek, bağışlamak. II Allah tarafından gökten yağdırılmak.*

□ Ḥamd eyle dilâ ḥamd et ḥamdıñ demidir elbet Zîrâ saña **bahş etmiş** bî-ḥadd Hüdâ ni‘met Şükr ile olur âsân her kâr-ı çetîn her ân (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 2*). [*bahş etmiş, -*]

□ Ḥamd eyle dilâ ḥamd et ḥamdıñ demidir elbet

Zîrâ saña **bahş etmiş** bî-ḥadd Hüdâ ni‘met (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 3*). [*bahş etmiş, -*]

□ Ey yâr-i ‘azîz-i bî-misâlim

Mevlâ saña **bahş etmiş** ‘aşḡı (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 7*). [*bahş etmiş, -*]

bahş eyle: *Konuşmak, çekişmek, bahse tutuşmak.*

□ Ḥayret-zedeler dâ‘im cânân iledir kâ‘im

Bahş eyle bu kirdâra varıñ ki şîrîn cândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 5*). [*bahş eyle, -*]

□ ‘Aşḡ ile olur zevâl-i insân

Bahş eyle kemâle imdi kârıñ (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 6*). [*bahş eyle, -*]

bahş eyle: *Konuşmak, bahsetmek, hakkında söz söylemek.*

□ Bahş eyle fûnûn-ı der-fûnûnu

İkrâm et pertev-i cemâli (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 8). [bahş eyle, -]

bahş eyle: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Bahş eyle müdâm ‘aşk u meşki

Bahş eyle şarâb-ı hüsni-âni (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 5). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle şiyâk-ı câvidânı

Bahş eyle merâtib-i cünûnu (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 7). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle şiyâk-ı câvidânı

Bahş eyle merâtib-i cünûnu (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 6). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle şarâb-ı nâbı tecrîd

Bahş eyle müdâm sûz-ı ‘aşkı (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 3). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle şarâb-ı nâbı tecrîd

Bahş eyle müdâm sûz-ı ‘aşkı (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 2). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle mey-i mezâk-ı tevîd (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 1). [bahş eyle, -]

□ Ver hâcetimi benim revâ kıl

Bahş eyle murâdımı edâ kıl (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 9). [bahş eyle, -]

□ Reddeyleme hâcetim revâ kıl

Bahş eyle ne isterem ‘atâ kıl (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 40). [bahş eyle, -]

□ Zîrâ ki ciger yanup ziyâde

Bahş eyle ziyâde bâde bâde (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 16). [bahş eyle, -]

□ Ey sâki yine elem demidir

Bahş eyle piyâle gam demidir (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 3). [bahş eyle, -]

□ Ol söz ile **bahş eyle** câmi

Ağyâr ile olamaz ferağ-yâb (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 15). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle ki eyleyim seyâhat

Bende bu belâyâ tâb yokdur (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 29). [bahş eyle, -]

bahş eyle: *Bağışlamak, vermek.*

□ Bahş eyle cinânı bahş kıl cân (Nigârname, Gazel 12, Mısra 22). [bahş eyle, -]

□ Ol kavm-i Hüdâyâ ey Nigârî

Bahş eyle cinânı bahş kıl cân (Nigârname, Gazel 13, Mısra 23). [bahş eyle, -]

bahş eyle: *Ihsan etmek; bağışlamak.*

□ Bahş eyle müdâm ‘aşk u meşki

Bahş eyle şarâb-ı hüsni-âni (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 4). [bahş eyle, -]

□ Bahş eyle şarâb lîk bî-pâ

Tâ başdan aşâ harâret-i dil (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 34). [bahş eyle, -]

□ İstersen eger ki her neyim var

Bahş eyleyim anı müjde kâna (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 39). [bahş eyleyim, -y, -i, -m]

bahş eyle: *Ihsan verme.*

□ Bahş eyle bu kirdâra varıñ ki şirîn cândır

Dildâr iledir kârı hayrânların efkârı (Nigârname, Gazel 21, Mısra 4). [bahş eyle, -]

bahş eyle hüdâ: *Allah'ın bağışlaması.*

□ Bahş eyle Hüdâ ayağa şalma

Bî-ğadr ü bi-i'tibâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 20*). [*bahş eyle hüdâ, -*]

bahş eyledi: *Konuşmak, bahsetmek, hakkında söz söylemek.*

□ Tâ Mîr Nigâri vaşfına cân

Bahş eyledi buldu istirâhat (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 23*). [*bahş eyledi, -*]

□ Kıl hayme-i ârâmın bî-fânî kazâ içre

Erbâb-ı fenâlardan **bahş eyledi** kim nâzım (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 17*). [*bahş eyledi, -*]

□ Kıl hayme-i ârâmın bî-fânî kazâ içre

Erbâb-ı fenâlardan **bahş eyledi** kim nâzım (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 18*). [*bahş eyledi, -*]

□ Bahş eyledi lahza lahza bâde

Arturdu mezâkımı ziyâde (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 10*). [*bahş eyledi, -*]

□ Bahş eyledi kıl nûş kıldı

Ol lahza hurûş-ı cûş kıldı (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 22*). [*bahş eyledi, -*]

□ Bahş eyledi meclise kemâli

Hem âl-i Muhammedin kemâlin (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 7*). [*bahş eyledi, -*]

□ Allahdan erdi hem 'inâyet

Bahş eyledi hûb-ter feşâhat (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 13*). [*bahş eyledi, -*]

bahş eyledi: *Allah'ın kullarına ihsanda bulunması.*

□ Bahş eyledi varını talana

Biñ miñnet ile erişdi cânâ (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 39*). [*bahş eyledi, -*]

□ Yâd eyledi nâm-ı Mustafâyı

Bahş eyledi neş'e-i şafâyı (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 23*). [*bahş eyledi, -*]

bahş eyledi: *Bağışlamak, ihsan etmek, vermek.*

□ Ol lahza şarâb-ı nâb-ı cânı

Bahş eyledi nûş kıldım anı (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 19*). [*bahş eyledi, -*]

□ Bahş eyledi varını talana

Biñ miñnet ile erişdi cânâ (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 39*). [*bahş eyledi, -*]

bahş eylediler: *Bağışlamak, vermek.*

□ Bir şemme kemâl-i Muştafâdan

Bahş eylediler tamâm şirîn (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 22*). [*bahş eylediler, -*]

□ Bahş eylediler yakup sirâcı

Geh söylediler 'Ali veliden (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 3*). [*bahş eylediler, -*]

□ Bahş eylediler şarâb-ı lezzet

Her birisi bir şirîn kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 41*). [*bahş eylediler, -*]

bahş eyledim: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Ey sâki dehâlet etdim el-ân

Dergehiñe **bahş eyledim** cân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 6*). [*bahş eyledim, -*]

bahş eylemiş: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Zîrâ saña lûtf-ı lâ-yezâli

Bahş eylemiş ol makâm-ı ‘âlî (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 22). [bahş eylemiş, -]

bahş eyler: *Sunmak.*

□ Ehl-i hacet dergeh-i cây-ı du‘âdır menzîlim

Nûr-ı nâ-bînâya **bahş eyler** şarâb-ı ‘işretim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 44). [bahş eyler, -]

□ Bahş eyler idiñ revân-ı şîrîn

Hayretle der idiñ Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 33). [bahş eyler, -]

bahş eyler: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Bahş eyler idi ey ‘âl-i himmet

El-kışsa gûzeşte ‘âşıkânı (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 37). [bahş eyler, -]

bahş eyler: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Eylemler idi ki bu rivâyet

Bahş eyler idi şarâb-ı nâbı (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 18). [bahş eyler, -]

bahş eylerem: *Karşılıksız olarak vermek, bağışlamak, sunmak.*

□ İkrâmına **bahş eylerem** cân

Bir ne iki ne meger ki her ân (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 1). [bahş eylerem, -]

bahş eylesem: *Çekişmek, (birbirleriyle) boy ölçüşmeye kalkmak, iddialaşmak.*

□ Bahş eylesem aña cân revâdır

Zîrâ ki sözün bahâ bahâdır (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 12). [bahş eylesem, -]

bahş eyleye: *(Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.*

□ Bahş eyleye ol Hüdâ-yı bî-tâ

Şükrâne kelâmı kim be-her-câ (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 21). [bahş eyleye, -]

bahş eyleye: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Bahş eyleye def’ ola burûdet

Mihriñ işidir ki geh harâret (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 8). [bahş eyleye, -]

□ Bir kes dediler gerekdir el’ân

Bahş eyleye ol cünûna pendî (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 36). [bahş eyleye, -]

□ Pendâne kelâmı bu takrîr

Bahş eyleye ol cünûna bir hâl (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 2). [bahş eyleye, -]

bahş eyleye: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Bahş eyleye Hâk saña selâmet (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 1). [bahş eyleye, -]

bahş eyleyen: *Vermek, bağışlamak, ihsan etmek.*

□ Pervâneyi eyleyen hevâdâr

Bahş eyleyen ey neye nevâyı (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 13). [bahş eyleyen, -]

bahş kıl: *Bağışlamak.*

□ Ol kavm-i Hüdâya ey Nigârî

Bahş eyle cinânı **bahş kıl** cân (Nigârname, Gazel 13, Mısra 23). [bahş kıl, -]

□ Şabr eyle niyâza **bahş kıl** cân

Rahm eyleye tâ ki saña cânân (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 11). [bahş kıl, -]

bahş kıl cân: *Sevgilini bağışlaması.*

□ Bahş eyle cinânı **bahş kıl cân** (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 22*). [*bahş kıl cân, -*]

bahşâviş: *Bağışlama, ihsan.*

□ Dîvânem ammâ var hûşum

Bahşâviş-i ‘aşk-ı hûş-ı gûşum (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 30*). [*bahşâviş-i, -i*]

bahsi: *Konu.*

□ Terk eyleyelim bu **bahsi** el’ân

Evvelki makam ezelki hâle (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 7*). [*bahsi,]*

bahş-ı hak: *Allah'ın ihsanı.*

□ Meccâne değil ki **bahş-ı Hakdır**

Bir kâr ki bahş-ı Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 1*). [*bahş-ı hakdır, -dır*]

bahş-ı ilâhi: *İlahi bağış. Allah tarafından verilen lütuf, iyilik, ihsan.*

□ Ol **bahş-ı ilâhidir** dem-â-dem

Şükr eyle Hüdâya dem-be-dem hem (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 1*). [*bahş-ı ilâhidir, -dir*]

bahş-ı ezal: *Sonsuz hediye.*

□ ‘Âriflere **bahş-ı ezeldir** (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 1*). [*bahş-ı ezeldir, -dir*]

□ Zîrâ işi **bahş-ı ezeldir**

Ger şûreten almış anı hayret (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 11*). [*bahş-ı ezeldir, -dir*]

bahş-ı hüdâ: *Allah'ın hediyesi.*

□ Eltâf-ı ilâhidir **bahş-ı Hüdâdır** bu

Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 4*). [*bahş-ı hüdâdır, -dır*]

□ Şükr eyle dilâ şükr et her dem ki taleb-kâra

Eltâf-ı ilâhidir **bahş-ı Hüdâdır** bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 5*). [*bahş-ı hüdâdır, -dır*]

□ Anı göreceksin o göz muhakka

Yok sözde o **bahş-ı Hüdâdır** (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 30*). [*bahş-ı hüdâdır, -dır*]

□ Zîrâ ki ‘atîyye-i ezeldir

Bahş-ı Hüdâ-ı lemyezeldir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 41*). [*bahş-ı hüdâ-ı, --ı*]

□ Meccâne değil ki bahş-ı Hakdır

Bir kâr ki **bahş-ı Hüdâdır** (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 2*). [*bahş-ı hüdâdır, -dır*]

□ Bahş-ı ilâhi-i ezeldir

Bahş-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 28*). [*bahş-ı hüdâ-yı, --yı*]

□ Âhiri fenâ be-kâdir elbet

Elbette bu **bahş-ı Hüdâdır** (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 28*). [*bahş-ı hüdâdır, -dır*]

bahş-ı ilâhî: *İlahi hediye.*

□ Bahş-ı ilâhidir bî-ğaye ‘inâyetdir

Mağv eylemek âğyârı isbât etmek yârı (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 12*). [*bahş-ı ilâhîdir, -dir*]

bahşîş-i ilâhîdir: *İlahi hediye.*

□ Bahşîş-i ilâhîdir bî-ğaye ‘inâyetdir

Mağv eylemek ağyârı isbât etmek yârı (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 13*). [*bahşîş-i ilâhîdir, -*]

□ Yazdığı anıñ ki bu ğazeldir

Bahşîş-i ilâhîdir güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 27*). [*bahşîş-i ilâhîdir, -*]

bahşîş-i ilâhi: *İlahi hediye.*

□ Bahşîş-i İlâhi-i ezeldir

Bahşîş-i Hüdâ-yı lem-yezeldir (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 27*). [*bahşîş-i ilâhi-i, --i*]

baht: *Şans talih.*

□ Ru’yâdaki zâhir oldu duhter

Ol **bahtı** yegîn bülend-ahter (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 28*). [*bahtı, -ı*]

□ Girdim diniñ dedi o duhter

Ol **bahtı** güzel bülend duhter (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 16*). [*bahtı, -ı*]

□ Ol yerde olur anıñ kıyâmı

Ol **bahtı** yegin Züleyha nâmı (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 36*). [*bahtı, -ı*]

ba’îd: *Uzak.*

□ Ne zerrece tâb u ihtiyârı

Olmuşdu **ba’îd** âşinâdan (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 23*). [*ba’îd,]*

bâ-imâm: *İmam ile.*

□ Tamâmî-i suhen-i Mecnûn **bâ-imâm** ve divâne-i sevdânın şerîfe ‘arzı

‘Arz eyleyim imdi ey kerem-kâr (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 12*). [*bâ-imâm,]*

bâ’is: *Sebep olan.*

□ Ser-menzil-i bîtâdır **bâ’is-i** likâdır bu

Şükr eyle dilâ şükr et her dem ki taleb-kâra (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 2*). [*bâ’is-i, -i*]

□ Hâmd eyle dilâ hâmd et zîrâ ki beğâdır bu

Ser-menzil-i bîtâdır **bâ’is-i** likâdır bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 3*). [*bâ’is-i, -i*]

□ Fer verdi ırâğ-ı mâhitâba

Ey **bâ’is-i** hâne-i nüh-eflâk (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 28*). [*bâ’is-i, -i*]

□ Ey aşl-ı vücûd-ı mâye-i cân

V’ey **bâ’is-i** ferş-i ‘arş-ı Rahmân (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 35*). [*bâ’is-i, -i*]

□ İdrâkine bes ne ola **bâ’is**

Bâis-i idrâkı beyândır (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 35*). [*bâ’is,]*

□ Ya’nî nedeyim bu ki ne **bâ’is**

Bu emrde itdiler mübâhis (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 27*). [*bâ’is,]*

□ Bu kârdan özge yokdu **bâ’is**

Başka ne deseñ ‘abes mübâhis (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 37*). [*bâ’is,]*

bais: *Sebep, neden.*

□ İdrâkine bes ne ola bâ’is

Bâis-i idrâkı beyândır (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 36*). [*bâis-i,]*

bâ'is oldun: *Sebep oldun.*

□ İcâd-i Hüdâya **bâ'is oldun**

Bu rütbe ne rütbe-i berîndir (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 13*). [*bâ'is oldun, -*]

bâ'isi: *Sebep.*

□ Olsa eger iğne mû görürüz

Bâ'isi nedir niçün görünmez (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 6*). [*bâ'isi,]*

bâ'is-i vuslat: *Kavuşma sebebi olmak.*

□ Terkiyyet-i var eyle kim **bâ'is-i vuslatdır**

Variyyet ile olmaz erbâb-ı taleb nâ'il (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 4*). [*bâ'is-i vuslatdır, -dır]*

bâ'is-i vuslat: *Kavuşma sebebi.*

□ Terkiyyet-i var eyle kim **bâ'is-i vuslatdır**

Variyyet ile olmaz erbâb-ı taleb nâ'il (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 5*). [*bâ'is-i vuslatdır, -dır]*

bak: *Bakmak II nazar etmek.*

□ Bak lutf-i Hüdâ-yı zül-cemâle

Üstâd saña bu 'aşk-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 38*). [*bak,]*

□ Bakdı biri birine firâvân (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 1*). [*bakdı, -dı]*

□ Bî-mağz deyü civânî şanma

Güftârıma **bak** çabuk uşanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 21*). [*bak,]*

□ 'Aqlın yitirüp olurdu zâ'il

Ne hân **bakan** olurdu hayrân (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 30*). [*bakan, -an]*

□ Hayrân hayrân **bakardı** her ân

Eylerdi özün sözün ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 31*). [*bakardı, -ar, -dı]*

□ Âyîneye **bakdılar** hüveydâ

Gördüler anı za'îf ü bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 4*). [*bakdılar, -dı, -lar]*

□ Güftârıma **bak** fûnûn fûnûndur

Bir vaqt-i ferâh imâm-ı ahsen (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 13*). [*bak,]*

□ Güftârına **bakmayan** ağanın

Diñler mi sözünü bir gedânın (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 39*). [*bakmayan, -ma, -y, -an]*

□ Bak hikmet-i kâr-ı Kirdigâra

Seyr eylegil imdi hâl-i yâra (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 7*). [*bak,]*

□ 'Aşkın işi böyle **bak** bu hâle

Kim tutsa anı verir zevâle (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 9*). [*bak,]*

□ Başka işe **bakmaz** idin aşlâ

Terk eyler idin bu kıyl u kâli (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 17*). [*bakmaz, -maz]*

□ Tedbîrine **bakmamak** hatâdır

Te'hîri bunun ki nâ-revâdır (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 3*). [*bakmamak, -ma, -mak]*

□ Ol merd-i cünûn **bakmaz** ammâ

İkrârımıza vefâdı güftâr (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 13*). [*bakmaz, -maz]*

□ Bakmazsa da pendimize ol yâr

Civân-merd-i şîrîn-mağâlîñ dîvâne-i bî-misâle pendî (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 15*).

[*bakmazsa, -maz, -sa*]

□ Ğam eyler ayağa **baksa** tâvûs

İmdi baňa sen ri'âyet eyle (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 1*). [*baksa, -sa*]

□ Ta'n etme baňa ki bî-bahâne

Güftârıma **bakmaz** ol divâne (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 14*). [*bakmaz, -maz*]

□ Bak sen de revâc-ı iştiyâka

Esbâb-ı tarab ki söyler Allah (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 41*). [*bak,]*

□ Pend etmeden özge yokdu çâre

Böyle dedi **bakdı** kâr-dâre (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 36*). [*bakdı, -dı*]

□ Cennet ilerüde var iken **bak**

Lâyık mı cehennem içre kalmak (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 17*). [*bak,]*

□ Bakmaz aña böyle kimse der kân

Biñ cân bir aqçeye alınmaz (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 27*). [*bakmaz, -maz*]

□ Sen haqqına **bak** Hüdâ-yı 'âlem

Her lahza verir ne istesen hem (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 7*). [*bak,]*

□ Hânçayı getirdiler araya

Bakdı kamu gözgü-i hümayâ (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 4*). [*bakdı, -dı*]

bak-: Bakmak II nazar etmek.

□ Hoş kâra erişdiñ anı hoş bil

Bakma dahi özge kıyl ü kâle (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 10*). [*bakma, -ma*]

□ Bakmadı ki lutf-ı lâ-yezâle

Ferhâd bu şartı etdi ikrâr (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 33*). [*bakmadı, -madı*]

□ Her san'ata var lâyıkiyyet

Nabzına **bakup** da bildim el'ân (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 10*). [*bakup, -up*]

□ Bakmaya bir özge kâr u bâra

Mağzâ ki bu kâr içündür ağıâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 33*). [*bakmaya, -ma, -ya*]

bakan var: Gözetleyen.

□ Manzûr olunmaz ol 'adem var

Ne âh u figâna bir **bakan var** (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 40*). [*bakan var, -*]

bakdı gördü: Bakıp görmek.

□ Her zerreye **bakdı gördü** yâri

Her katreye **bakdı gördü** yâri (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 34*). [*bakdı gördü, -*]

□ Her zerreye **bakdı gördü** yâri

Her katreye **bakdı gördü** yâri (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 35*). [*bakdı gördü, -*]

bâkî: Ebedî, sonsuz.

□ Tâ kim olasan **bâkî** şahrâ-yı bekâ içre

Bu yerde karar etmez menzil yaşamaz 'âşık (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 2*). [*bâkî,]*

□ Var **bâkî** gülistâna seyr eyle şafâ içre

Seyr eyle bu şahrâyı gör hâl-i dilârâyı (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 4*). [*bâkî,]*

□ Tâ kim olasan **bâkî** şahrâ-yı bekâ içre

Bu yerde karar etmez menzil yaşamaz 'âşık (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 3*). [*bâkî,]*

□ Var **bâkî** gülistâna seyr eyle şafâ içre

Seyr eyle bu şahrâyı gör hâl-i dilârâyı (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 5*). [*bâkî,]*

□ Bâkî eseri zevâle gitmez

‘Aşka heves etmedi Züleyhâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 27). [bâkî,]

□ Ger olsa idi o cilve **bâkî**

Şîrîn olur idi aña sâkî (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 11). [bâkî,]

□ Ger olsa bu kâr ile olur iş

V’er olmasa **bâkî** bize teşvîş (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 30). [bâkî,]

□ Bir dilber-i pâydâr içündür

Dünyâ dediğin değil ki **bâkî** (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 10). [bâkî,]

□ ‘Azm etdi ola o yerde **bâkî**

O şıgı-lî şîrîn şiyâk içinde (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 3). [bâkî,]

□ Ol mülk-i bekâda râhat oldu

Ya’nî canânı ile **bâkî** (Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 4). [bâkî,]

□ Bâkîdir o yer şafâsı bitmez

‘Uşşâk makâmıdır bu meydân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 10). [bâkîdir, -dir]

□ Buldum çü makâm-ı istikâmet

Ol dem ki gedâlığında **bâkî** (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 2). [bâkî,]

bâkî ola: Daimi olsun! Sonsuz olsun!.

□ Bu kâr-ı şîrînün ola bâkî

Görmedi cihân bu tûmturâkı (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 38). [bâkî ola, -]

bâkî oldu: Ölümsüz olmak (cennete gitmek bağlamında).

□ Şahrâ-yı bekâda **bâkî** oldu

Bâde-i bekâyâ sâkî oldu (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 13). [bâkî oldu, -]

bakıl: Bakma işi yapılmak, nazar edilmek.

□ Zîrâ ki mezâk-ı ‘aşkıdan dûr

Olduğu için aña **bakılmaz** (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 25). [bakılmaz, -maz]

bakma: Bakmak.

□ Bakmañ aña söyleyin ki mevfûr

Zîrâ ki murâdımız rızâdır (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 31). [bakmañ, -ñ]

bal: Arının yaptığı tatlı madde II Sevgilinin dudağı.

□ Hergiz anıñ olmaya zevâli

Dünyâda egerçi **bâl** çokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 24). [bâl,]

bâlâ oldu: Yükselmek.

□ Ol kâmdan özge yokdur a’lâ

Bir kâmdır ol ki oldu bâlâ (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 7). [bâlâ oldu, -]

bâliğ: Erişmiş, ulaşmış, vasıl.

□ Ser-defter-i hayl-i enbiyâsın

Kârın ki kemâle oldu **bâliğ** (Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 18). [bâliğ,]

bañ: Birinci teklik şahıs zamiri.

□ Zîrâ ki odur na’îm-i sermed

Ammâ **baña** el virüp firâvân (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 19). [baña, -a]

□ Raḥm eyle **baña** be-ğayr-i ğâyet
Ġafletle geçer günüm hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 30*). [*baña, -a*]

bâ-nâm: *Banmak, batırmak.*

□ Bâ-nâm-ı ilâhi-i inâma
Allahdan etdiler kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 13*). [*bâ-nâm-ı, --ı*]

banden: *Benden.*

□ Banden saña söylemek işitmek
Lâzım saña baña pend vermek (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 3*). [*banden,]*

bâ-neş'e: *Neşe sahibi.*

□ Bâ-neş'e-i nâm-ı bî-nişânı
Evşâf-ı cemîli bî-nihâyet (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 22*). [*bâ-neş'e-i, --ı*]

bar: *Yük, ağırlık.*

□ İllâ ki nigâr söyle her **bâr**
Hoşnûd olurum eger ki güftâr (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 2*). [*bâr,]*
□ Pend eyleme mende kâr yokdur
Bî-berg diraht u **bâr** yokdur (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 33*). [*bâr,]*
□ Pendâne kelâmı eyledi âh
Dedi bu civanlığımda bir **bâr** (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 38*). [*bâr,]*
□ Ol **bârı** götürmegim çetindir
Zîrâ bilirim kabûl kılmaz (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 1*). [*bârı, -ı*]
□ Müştâkı anıqladır be-her **bâr**
'Aşk gibi kim olur vefâ-kâr (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 37*). [*bâr,]*
□ Bir yârdan özge her ne ki var
Bir **bârdır** ol revân olursa (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 34*). [*bârdır, -dır*]
□ Bu vehm-i cefâ-yı der cefâya
Yok tâkat-i **bâr-ı** nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 19*). [*bâr-ı, --ı*]
□ Koymaz anı yandırır be-her **bâr**
'Aşk âteşine yakıldı her kâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 35*). [*bâr,]*
□ Her **bâr** niyâz kıl niyâz et
Bu lahza niyâzı çâre-sâz et (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 17*). [*bâr,]*
□ Her **bâr** eger ki bâr-i nâziş
Eylerse bize gerek niyâziş (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 19*). [*bâr,]*
□ Her bâr eger ki **bâr-i** nâziş
Eylerse bize gerek niyâziş (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 19*). [*bâr-i, --ı*]
□ Odlara yakılmaya be-her **bâr**
Bir nice zamân vahdet içre (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 11*). [*bâr,]*
□ Şemsiñ toğacağ zamânı her **bâr**
Gözden ki oları mahv etmiş (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 11*). [*bâr,]*
□ Manzûrumuz oldu imdi ol yâr
Mevlâya şükür eder be-her **bâr** (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 16*). [*bâr,]*
□ Her lahza aña dürûd eyle
Her **bâr** aña selâm söyle (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 23*). [*bâr,]*
□ Her **bâr-ı** muķîm ü müstedâm et

Her lahza devâm-der-devâm et (*Nigâr-nâme, Mesnevi 260, Mısra 34*). [*bâr-ı, --ı*]

bârân: Yağmur.

□ Ey merd-i Hüdâyî vey fedâyî

Ger başına seng oldu **bârân** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 131, Mısra 3*). [*bârân,]*

bârekalah: Allah ne mübarek yaratmış, Allah hayırlı ve mübarek kılsın, hayırlı ve bereketli olsun.

□ Ol hâl ne hâl lev-şaşallah

Bu kâr ne kâr **bârekalah** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 101, Mısra 3*). [*bârekalah,]*

bârekallâh: Beğeni ve övgüyü dile getirmek için ‘Allah mübarek etsin, hayırlı uğurlu olsun, maşallah’ anlamında bir dua sözü.

□ El söyleye **Bârekallah** üstâd

Bu sözleri kim hayâl söyler (*Nigâr-nâme, Mesnevi 45, Mısra 32*). [*bârekallah,]*

□ Herkes diye **Bârekallah** üstâd

Bir pend aña eyleriz ki îcâd (*Nigâr-nâme, Mesnevi 93, Mısra 25*). [*bârekallah,]*

□ Hoş mertebedir bu **bârekallah**

Hasret odu bağrını yer idi (*Nigâr-nâme, Mesnevi 124, Mısra 35*). [*bârekallah,]*

bâr-gâh: Çadır, yüksek divan.

□ Bâr-gâh-ı lutf-ı Hakk dârüş-şifâdır menzilim

Terk ü tecrîd eyleyüp buldum muhallid bir makâm (*Nigâr-nâme, Gazel 25, Mısra 11*). [*bâr-gâh-ı, --ı*]

□ Bâde-hârânâ ki dergâh-ı rızâdır menzilim

Yüz çevirmez **bâr-gâhımdan** çeken zahmetlerim (*Nigâr-nâme, Gazel 25, Mısra 18*). [*bâr-gâhımdan, -ım, -dan*]

□ Nûr-ender-nûrdur dâr-ı ziyâdır menzilim

Eksik olmaz **bâr-gâhımdan** şarab-hârım ki tâ (*Nigâr-nâme, Gazel 25, Mısra 48*). [*bâr-gâhımdan, -ım, -dan*]

bâr-gâh-ı güftâr: Söz sarayı.

□ Tâ açıla **bâr-gâh-ı güftâr**

Nutqum ola söyeyim ne kim var (*Nigâr-nâme, Mesnevi 195, Mısra 24*). [*bâr-gâh-ı güftâr, -*]

bâr-gâh-ı zikr-i hakk: Hakk zikri çekilen saray.

□ Bâr-gâh-ı zikr-i Hakk fikr-i Hüdâdır menzilim

Bâde-hârânımla memlûdur şarab-hânem müdâm (*Nigâr-nâme, Gazel 25, Mısra 21*). [*bâr-gâh-ı zikr-i hakk, -*]

bâr-gâhım: Hükümdar sarayı veya çadırı, otağ, taht salonu, saray.

□ Der-şafâ ender şafâ bî-had fezâdır menzilim

Pür şafâ ender şafâdır **bâr-gâhım** kim müdâm (*Nigâr-nâme, Gazel 25, Mısra 26*). [*bâr-gâhım,]*

□ Bâr-gâhım hâne-i Hakk bî-hatâdır menzilim

Şâh-ı şâhân-ı cünûnam Leyli-i Mecnûn nevâz (*Nigâr-nâme, Gazel 25, Mısra 55*). [*bâr-gâhım,]*

bârgēh: *Gidilecek yer, huzur (Mahşer meydanı).*

□ Bârgēh-i çâre-sâza düşdü

Ol dem ki niyâza meşğul oldu (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 35*). [*bârgēh-i, --i*]

bâr-geh: *Hükümdar sarayı veya çadırı, otağ, taht salonu, saray.*

□ Aç **bâr-gehi** şarâb-ı nâbı

Ver bâde-i kuvvet-i hiâtâbı (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 11*). [*bâr-gehi, -i*]

bârî: *Bari, hiç olmazsa.*

□ Bârî bu gice benimle yâr ol

Ġam-hâne-i dilde Ġam-güsâr ol (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 5*). [*bârî,]*

□ Her vakt çekerdim intizârı

Her vakt olur mu gelse **bârî** (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 28*). [*bârî,]*

□ Tekrâr degilse **bârî** bir yâr

Bir yâr baña kifâyet eyler (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 13*). [*bârî,]*

□ Gelsin dedi söyleyiñ huzûra

Bârî nazar eyleyim o nûra (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 11*). [*bârî,]*

bârî: *Hâlık, Cenabıhak.*

□ Aşlın bize di be-hakk-ı **Bârî**

Ġândır bize aşlını Hüdârâ (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 8*). [*bârî,]*

bâr-ı girân: *Ağır yük.*

□ Bu **bâr-ı girâna** tâkatim yok

Bu kâr-ı ferâğa râġbetim yok (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 16*). [*bâr-ı girâna, -a*]

□ Elbette giren çeker ne kim var

Her **bâr-ı girân** u kâr-ı düşvar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 10*). [*bâr-ı girân, -*]

bâr-ı hayret: *Şaşkınlığın yükü, ağırlığı.*

□ Ver kâmımı şâd u bî keder kı

Gerçi bilirim ki **bâr-ı hayret** (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 18*). [*bâr-ı hayret, -*]

bâr-ı hîle: *Hilenin ağırlığı.*

□ Mekk ile olur müdâm hem-dem

Geh mekk ile **bâr-ı hîle** bağlar (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 12*). [*bâr-ı hîle, -*]

bârî hüdâ: *Yüce Allah.*

□ Elbette bu sevdâdır kâlî'-i der-i vuşlat

Ey **Bârî Hüdâ** eyle müstağrak-ı ihsâne Ya'nî ki Nigârîye hamdâne sözü kısmet (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 17*). [*bârî hüdâ, -*]

bâr-ı hüdâ: *Allah.*

□ Lütfula ola sitâd ü dâdım

Ey **bâr-ı Hüdâ** ki haste hâlem (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 2*). [*bâr-ı hüdâ, -*]

□ Eş'âr-ı şîrîne reh-nümâdır

Ey **bâr-ı Hüdâ** be-hakk-ı Ahmed (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 22*). [*bâr-ı hüdâ, -*]

□ Kıldılar anıñla bezmi rengin

Yâd eylediler **bâr-ı Hüdâyı** (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 24*). [*bâr-ı hüdâyı, -yı*]

bâr-ı hüdâ: *Allah.*

□ Ey **bâr-i Hüdâ** dehâletim var

Dergâhına çünkü hâcetim var (*Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 2*). [*bâr-i hüdâ, -*]

baş: *Kişinin kendi şahsı, zâtı.*

□ Başımda o zıll-i bî-zevâlin

Benden ne olur ki tâ kıyâmet (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 21*). [*başımda, -ım, -da*]

baş: *Baş. || Yüz.*

□ Varmaz **baş**a vaşfın ey filânî

Terk eyle makâl-i vaşfı besdir (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 24*). [*baş*a, -a]

□ Yâ taş a teber urar ya **baş**a

Âhir nice olduğunu bildim (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 9*). [*baş*a, -a]

□ Başımda döner şarâb-ı Ahmed

Ahmed ki desem Ehâd hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 17*). [*başımda, -ım, -da*]

□ Öpdüm **baş**a çekdim el ayağın

Ol bâde-i mihri nûş kıldım (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 15*). [*baş*a, -a]

□ Başımda bir özge hoş buldum

Bülbül gibi hây u hûya düşdüm (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 17*). [*başımda, -ım, -da*]

□ Başımda döne mey-i muhabbet

Ser-mest-i mezâk olam dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 8*). [*başımda, -ım, -da*]

□ Çekdim **baş**a bahr-ı nazma daldım

Nazm eyledim ol menâmı hoşter (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 26*). [*baş*a, -a]

□ Çekdim **baş**a tâ ki âb-ı nâbı

Hâne-i dilin açıldı bâbı (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 18*). [*baş*a, -a]

□ Ayağına **baş** dese yeridir

Başdan ayağa ki serserîdir (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 38*). [*baş*,]

□ Ne çâre erişdi kârı taş a

Bî-çâre külüngü çaldı **baş**a (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 8*). [*baş*a, -a]

□ Haylî kılıç oynadı **baş**ımda

Bî-gâye belâlar ile oldum (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 35*). [*baş*ımda, -ım, -da]

□ Ol bâde ile ki öyle medhûş

Oldum ki **baş**ımda kalmadı hûş (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 20*). [*baş*ımda, -ım, -da]

□ Hûş olmaya herkesin **baş**ında

Tedbîr mi olur anı işinde (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 21*). [*baş*ında, -ında]

□ Cânân yolunda cân telâş

Çekmez tanımaz ayağı **baş**ı (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 4*). [*baş*ı, -ı]

□ Cân u dile dâ'im ola hem-dem

‘Akıln **baş**ına urar dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 38*). [*baş*ına, -ın, -a]

□ Çok ‘âlimi mâl şaldı tağa

Çok zâhidi şaldı **baş** ayağa (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 22*). [*baş*,]

□ Gelmiş **baş**ına anı uşanmaz

Dönmez bu işinden ol utanmaz (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 21*). [*baş*ına, -ın, -a]

□ Daş **baş**ına düştü mîzbânın

Hasret-keşi oldu imdi cânın (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 31*). [*baş*ına, -ın, -a]

□ Bilmem ne edem ki tâkatim yok

Başımda nevâ-yı nây-ı tevhîd (Nigâr-nâme, Mesnevi 229, Mısra 30). [başımda, -ım, -da]

□ Sâkî yine düşdü kâr-ı bî-tâ

Başımda gezer hevâ-yı bî-pâ (Nigâr-nâme, Mesnevi 230, Mısra 12). [başımda, -ım, -da]

□ Cilve-i celâli ki cemâli

Başında gezer ki gâh ednâ (Nigâr-nâme, Mesnevi 234, Mısra 10). [başında, -ı, -n, -da]

□ Bî-kayd-ı ferâset-i ğam oldum

‘Aklıñ **başına** ayağ çaldım (Nigâr-nâme, Mesnevi 235, Mısra 40). [başına, -ın, -a]

□ Başında ola sürûr-efser

Mihmânları berây-ı beşâret ve beşâset mîzbânınñ ziyâfetidir (Nigâr-nâme, Mesnevi 250, Mısra 10). [başında, -ı, -n, -da]

□ Bir sebze-i kemterînsin ammâ

Başında gezer hüma-yı sevdâ (Nigâr-nâme, Mesnevi 257, Mısra 10). [başında, -ı, -n, -da]

baş çekme: İsyan etmek, karşı gelmek.

□ Baş çekmemiş ‘arşa tâ mahalden

Serkeşliği âteşin yamandır (Nigâr-nâme, Mesnevi 53, Mısra 9). [baş çekmemiş, -miş]

baş indire: Saygı gösterdiğinden.

□ Başda geze ol Nigâr-nâme

Baş indire aña Şâh-nâme (Nigâr-nâme, Mesnevi 259, Mısra 27). [baş indire, -]

baş çıkar: Başarmak, üstesinden gelmek.

□ Şabr ile olur tamâm kirdâr

Şabr ile **baş çıkar** ne iş var (Nigâr-nâme, Mesnevi 191, Mısra 38). [baş çıkar, -]

baş düşme: Kendi işini kendin yapama.

□ Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta‘abdır bu

Elbette gelir **baş düşme** dahi teşvişe (Nigâr-nâme, Gazel 16, Mısra 11). [baş düşme, -]

baş geldi: Başkası için düşündüğünü yaşamak.

□ Cilve-i tecelli geldi başa

‘Aks oldu kazıyye geldi hûşa (Nigâr-nâme, Mesnevi 110, Mısra 31). [baş geldi, -]

baş gelir: Kişinin istenmeyen bir olaya maruz kaldığında kullanılan terim.

□ Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta‘abdır bu

Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (Nigâr-nâme, Gazel 16, Mısra 12). [baş gelir, -]

baş gelmez: Kötü bir durumla karşı karşıya kalmak.

□ Şart etdi anıñ-çün ol siyeh-dil

Müşkildi bu kâr **baş gelmez** (Nigâr-nâme, Mesnevi 149, Mısra 28). [baş gelmez, -]

□ Taş ile bu kâr **baş gelmez**

Nezinde anıñ değil bu mümkün (Nigâr-nâme, Mesnevi 149, Mısra 29). [baş gelmez, -]

□ Gerçi biliriz ki **baş gelmez**

Böyle deli pend ile ayılmaz (Nigâr-nâme, Mesnevi 165, Mısra 31). [baş gelmez, -]

baş gelürse: Başa gelmek, önder olmak.

□ Dedim aña hayırdır bu eyvâh

Ger **baş gelürse** lev-haşallah (Nigâr-nâme, Mesnevi 60, Mısra 2). [baş gelürse, -]

başa varmaz: Başarmak, üstesinden gelmek.

□ Evşâf-ı cemîli bî-nihâyet

Varmaz başa vaşîñ ey filânî (Nigâr-nâme, Gazel 9, Mısra 25). [başa varmaz, -]

□ Pend ile bulur mu hiç gâye

Elbette bu kâr **başa varmaz** (Nigâr-nâme, Gazel 23, Mısra 4). [başa varmaz, -]

□ Pend ile bulur mu hiç gâye

Elbette bu kâr **başa varmaz** (Nigâr-nâme, Mesnevi 122, Mısra 4). [başa varmaz, -]

başa varsañ: Sonunu getirmek.

□ Ser-rişte-i vuşlatdır dîdâra bu ‘illetdir

Bu yolda telef olsañ yâ in ki **başa varsañ** (Nigâr-nâme, Gazel 17, Mısra 19). [başa varsañ, -]

□ Bu yolda telef olsañ yâ in ki **başa varsañ**

Her biri şerâfetdir her biri kerâmetdir (Nigâr-nâme, Gazel 17, Mısra 20). [başa varsañ, -]

bâ-sâz: Saz ile.

□ Bâ-sâz okuyak hevâ-yı şehnâz

Geh rakş edek vü gâh devrân (Nigâr-nâme, Mesnevi 168, Mısra 19). [bâ-sâz,]

başda: Başta.

□ Başda döne eyleyek naşihat

Geh ‘aşkı mezemmete kelâmî (Nigâr-nâme, Mesnevi 86, Mısra 20). [başda,]

□ Bezm ehli okurdu hem-çü bülbül

Geh **başda** gezerdi Şâh-nâme (Nigâr-nâme, Mesnevi 88, Mısra 34). [başda,]

başda geze: Baş üstünde.

□ Başda geze ol Nigâr-nâme

Baş indire aña Şâh-nâme (Nigâr-nâme, Mesnevi 259, Mısra 26). [başda geze, -]

başdan: Baştan, yine, yeniden.

□ Başdan beni atma daşa tağa

İnşâf ele imdi zâr olma (Nigâr-nâme, Mesnevi 54, Mısra 23). [başdan,]

başdan aşa: Baştan aşağı.

□ Bahş eyle şarâb lîk bî-pâ

Tâ **başdan aşa** harâret-i dil (Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 35). [başdan aşa, -]

başdan ayağa: Bütünüyle, tamamıyla.

□ Ayağına baş dese yeridir

Başdan ayağa ki serserîdir (Nigâr-nâme, Mesnevi 99, Mısra 39). [başdan ayağa, -]

□ Ammâ ne diyem kuşûr bende

Başdan ayağa fütûr bende (Nigâr-nâme, Mesnevi 104, Mısra 28). [başdan ayağa, -]

□ Anladım ey cünûn-ı pür-fen

Başdan ayağa belâ imiş ‘aşk (Nigâr-nâme, Mesnevi 134, Mısra 30). [başdan ayağa, -]

□ Başdan ayağa yakıldı çün verd

Ol ‘âşık-ı müstemend-i şîrîn (Nigâr-nâme, Mesnevi 149, Mısra 1). [başdan ayağa, -]

□ Firkat oduna düşüp tutuşdu

Başdan ayağa yanup alışdı (Nigâr-nâme, Mesnevi 188, Mısra 36). [başdan ayağa, -]

□ Bî-şübhe sözümü doğru şansın

Başdan ayağa Nigârname (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 14). [başdan ayağa, -]

başdın: Basmak.

□ Ey ‘âli-mağâm u ‘âli-sâye

Başdın ki kadem semâya sâye (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 19). [başdın,]

bâ-selâm: Rahatlık ve güvenle.

□ Maḥbûb-ı Hüdâya **bâ-selâmı** (Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 1). [bâ-selâmı, -ı]

başı: İnsan vücudunun en üst kısmı, kelle, kafa.

□ Ey merd-i Hüdâyî vey fedâyî

Ger **başına** seng oldu bârân (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 3). [başına, -n, -a]

başı ayağı: Baş (ve) ayağı II üst baş, giyim kuşam.

□ Bî-fark yanında şolu sağı

Bî-hûd ne bilir **başı ayağı** (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 37). [başı ayağı, -]

başına gelse: İnsanın başına gelen türlü zorluklar.

□ Bu seyrden ‘âşikân uşanmaz

Ger **başına gelse** biñ felâket (Nigârname, Gazel 7, Mısra 13). [başına gelse, -]

başına gelse biñ felâket: İnsanın başına gelen türlü zorluklar.

□ Ger **başına gelse biñ felâket**

Zîrâ bu seyâhat içre hâşıl (Nigârname, Gazel 7, Mısra 12). [başına gelse biñ felâket, -]

başîr: Her şeyi görmek.

□ Elbet görünür tamâmı yâ Hû

A‘mâ degiliz dahi **başîriz** (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 4). [başîriz, -iz]

bâ-şî‘r-i ‘arab: Arap şiiriyle.

□ ‘Aşk içre olan nizâm-ı tâmın

Bâ-şî‘r-i ‘Arab gehi Hicâzî (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 22). [bâ-şî‘r-i ‘arab, -]

başka: "Bilinenden gayri, diğer" anlamlarında belgisiz zamir.

□ Her lutf-i dilârâ ki şükriñ gerek ey şâkir

Zîrâ ki seniñ şükriñ bir **başka** saña devlet (Nigârname, Gazel 1, Mısra 7). [başka,]

□ Zîrâ ki seniñ şükriñ bir **başka** saña devlet

Ḥamdâne gerek şöḥbet tâ hâşıl ola lezzet (Nigârname, Gazel 1, Mısra 8). [başka,]

□ Ne meyl-i menâl eyle ne **başka** hayâl eyle

Maṭlûb-ı vişâl eyle zîrâ ki bu gâyetdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 4). [başka,]

□ Ger evveli âteşdir ammâ şonu cennetdir

Ne meyl-i menâl eyle ne **başka** hayâl eyle (Nigârname, Gazel 17, Mısra 3). [başka,]

□ Başka hele bildigim ezelden (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 1). [başka,]

□ Hülyâda görüp hayâle düşme

Efkâr ile **başka** hâle düşme (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 14). [başka,]

□ Hem bir nice mâl-dâr-ı zengin

Zenginliği lik **başka** rengin (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 24). [başka,]

- Yârâna erişdi **başka** hâlet
Ammâ ben-i haste derdi efzûn (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 12*). [başka,]
- Başka yok idi ümîd-gâhım
Ol vakt ederdî öyle tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 32*). [başka,]
- Bir **başka** tarîke fikr vermen
Ol sürme-i nûr nûr peydâ (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 17*). [başka,]
- Ferhâd ile Kaysdan füzûndur
Başkaları kavilde ger cünûndur (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 31*). [başkaları, -lar, -ı]
- Bir **başka** nigâra ‘aşk u meşki (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 1*). [başka,]
- Lâzımdı ne çâre mîzbâna
Başka yaramaz ‘özür bahâne (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 40*). [başka,]
- İmdi bañadır tarîk-i ülfet
Başka yere varma çekme zahmet (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 28*). [başka,]
- Âyâ bu sözü niçün dedin sen
Başka degilem ki âdemem ben (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 34*). [başka,]
- Lağlak sesi **başka** meşkdendir
Pervânelerin işi bir özge (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 41*). [başka,]
- Başka sözü yoksa terk eyle
Zîrâ ki anıñladır qarârım (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 3*). [başka,]
- Başka işe bakmaz idin aşlâ
Terk eyler idin bu kıyl u kâli (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 17*). [başka,]
- Başka sözü yoksa terk eyle
Başka sözü söyleme ki boş boş (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 27*). [başka,]
- Başka sözü yoksa terk eyle
Başka sözü söyleme ki boş boş (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 28*). [başka,]
- Bir **başka** olur mu ‘aşk u meşki
Ben kim bu şarâb-ı âşkı her dem (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 9*). [başka,]
- Başka ne bilek nedek ne çâre
Yüz tutdu kâmûsı bir civâna (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 23*). [başka,]
- Sen gibi cihânda yokdu el’ân
Sen gibi olur mu **başka** insân (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 12*). [başka,]
- Güftârım işitiñ ey cihân-gerd
Var kârına çekme **başka** bir derd (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 42*). [başka,]
- Ger izniñ olursa ey birâder
Başka işini görek berâber (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 6*). [başka,]
- Bu kârdan özge yokdu bâ’is
Başka ne desen ‘abes mübâhis (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 38*). [başka,]
- Bir **başka** degil baña budur kâr
Ol kâr ile âh eylerim ben (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 21*). [başka,]
- Bî-şübhe olur ki **başka** gevher
Terk eyle şiyâkı huş-yâr ol (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 1*). [başka,]
- Mihmânlara düşdü **başka** bir kâr
Zîrâ ki ezel cünûna pendî (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 27*). [başka,]
- Bu râhda **başka** kâr-ı züldür
Nâle-i dilim ki râhberdir (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 2*). [başka,]
- Âteşle ki buldu **başka** lezzet

- Müstagrağ âteş idi gûyâ (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 25). [başka,]
- Ey tâlib-i ma‘rifet budur kâr
- Başka** işe fikr verme zinhâr (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 32). [başka,]
- Gelmez ki hayâle **başka** lezzet
- Bu kâr-ı şîrîni terk etmek (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 9). [başka,]
- Senden dilerim başa ‘inâyet
- Yok **başka** edem ki ‘arz-ı hâcet (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 18). [başka,]
- Bu ‘ilm-i ledünni pür-‘arefdır
- ‘Âriflere **başka** bir şerefdır (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 7). [başka,]
- Güftâr ile bilme **başka** bilmek
- Dîdâr ile bilme **başka** bilmek (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 13). [başka,]
- Güftâr ile bilme **başka** bilmek
- Dîdâr ile bilme **başka** bilmek (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 12). [başka,]
- Bir **başka** şeye yok ihtimâmım
- El-hamd ki ‘aşkı gâlibem ben (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 35). [başka,]
- Terk eyledi buldu bir Nigârın
- Ağyâra eger ki **başka** çokdur (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 12). [başka,]
- Müştâk-ı cemâle **başka** yokdur
- Müş tâk işi başkadır ki bilmez (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 13). [başka,]
- Müştâk-ı cemâle **başka** yokdur
- Müş tâk işi **başkadır** ki bilmez (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 14). [başkadır, -dır]
- Erbâb-ı Hüdâya **başka** devlet
- Diñle ki nedir cefâ-yı râhı (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 35). [başka,]
- Gerçi ki tamâma yetdi güftâr
- Lâkin yine var **başka** bir kâr (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 5). [başka,]
- Senden dileğim ki müjde-gâne
- Bir **başka** degil hemîn du‘âdır (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 5). [başka,]
- Ol nâm-ı lezîz verdi lezzet
- Çalmadı arada **başka** şöhet (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 17). [başka,]

başka başka: *Ayrı ayrı; başka başka her şeyi.*

- Her birisi ‘âşıkâne hoşdur
- Her birisi **başka başka** lezzet (Nigârname, Gazel 7, Mısra 11). [başka başka, -]

başka başka: *Farklı farklı, çeşit çeşit.*

- Her birisi **başka başka** lezzet
- Bu seyrdan ‘âşıkân uşanmaz (Nigârname, Gazel 7, Mısra 10). [başka başka, -]

bast: *Yayma, serme, açma.*

- Geh **bast-ı** muhîtt içre maḥbûb
- Geh feyz ü seḳâmet içre maḡlûb (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 5). [bast-ı, --ı]

bâtıl: *Hak ve hakikat olmayan şey, boş şey, yalan, yanlış.*

- Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir
- Nâ ḥak demezem ne **bâtıl**am ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 18). [bâtıl, -a, -m]
- Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir
- Nâ ḥak demezem ne **bâtıl**am ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 19). [bâtıl, -a, -m]

□ Her perdede var bir sitâyiş

Bâtl deme âlet-i mezâka (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 40*). [*bâtl,]*

bâtın: İç, gizli, derun.

□ Hem **bâtın** u var u zâhir oldur

Ey lutfuna olmayan nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 28*). [*bâtın,]*

□ Büt-hâne vü Ka'be-i mu'azzam

Zâhir ile **bâtını** ki anla (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 2*). [*bâtını, -ı]*

bâver: Doğru, gerçek.

□ Güftârıma gerçi **bâver** etmez

Pendâne kelâmı yâver etmez (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 38*). [*bâver,]*

bâ-yar: Sevgiliyle.

□ Güftâr hoş-est lîk **bâ-yar**

Bî-yâr-ı kelâm nâr-der-nâr (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 19*). [*bâ-yar,]*

bâvil: Kendinden geçmek.

□ Bu hâb-ı hayalden ayılır ol

Ne bî-hud olur ne **bayılır** ol (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 12*). [*bayılır, -ır]*

bâvil: Bayılmak.

□ Tevhîd-i İlâhi ile mestem

Şanma ki mey ile **bâyilem** ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 16*). [*bâyilem, -e, -m]*

□ Tevhîd-i İlâhi ile mestem

Şanma ki mey ile **bâyilem** ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 17*). [*bâyilem, -e, -m]*

bayılır mı: Bayılmak. Bayılır mı?

□ Âyâ bu kederden ayılır mı

Ayılsa bu sonra **bayılır mı** (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 40*). [*bayılır mı, -]*

bâz: Geri, tekrar.

□ Cem'dir **bâz** gözüm şayd u şikârı ne güzel

Âteşi la'1 gibi nâr-ı 'izârı gül-gûn (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 14*). [*bâz,]*

□ Cem'dir **bâz** gözüm şayd u şikârı ne güzel

Âteşi la'1 gibi nâr-ı 'izârı gül-gûn (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 15*). [*bâz,]*

□ Eyler kâmûsu o yerde pervâz

Zevkâne eger ki olmasa **bâz** (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 32*). [*bâz,]*

□ Bâz olsa o yerde olur ağyâr

Elbette çeker kebûter âzâr (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 33*). [*bâz,]*

□ Meydân-ı ferahta eyleyek **bâz**

Aşhâb-ı şafâlar ile dâ'im (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 19*). [*bâz,]*

□ Meydân-ı ferahta eyleyek **bâz**

Geh Enveriniñ sözün be-âheng (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 37*). [*bâz,]*

□ Ya'nî kamu etdi öyle bir **bâz**

Mu'trib okudu vü çaldı şehnâz (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 10*). [*bâz,]*

□ Ol **bâz** ile oldu cümle hürrem

Çalmadı birinde zerre-i ğam (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 12). [bâz,]

□ Bâzî ki cemâ'at-i kadeh-hâr

Ol bâz ile oldular hevâ-dâr (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 31). [bâz,]

bâzâr: Çarşı.

□ Eyledi ne bir meger ki şad bâr

Bâzâr-ı kelâm mükerrerem oldu (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 12). [bâzâr-ı,]

bâzâr-ı beşâset: Mutluluk pazarı.

□ Bî-minnet-i halk bî-elem biz

Bâzâr-ı beşâseti edek tîz (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 34). [bâzâr-ı beşâseti, -i]

bâzâr-ı gül: Gül pazarı.

□ Bâzâr-ı gülün revâcî müldür (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 1). [bâzâr-ı gülün, -ü, -ı]

bâzâr-ı halâvet: Şirinlik pazarı.

□ Güftârî şîrîn kelâmı ahlâ

Bâzâr-ı halâvet içre bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 4). [bâzâr-ı halâvet, -ı]

bâzâr-ı şîrîn: Tatlı pazar.

□ Bî-kâr degil işinde kâ'im

Bâzâr-ı şîrîne âşîkârâ (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 23). [bâzâr-ı şîrîne, -e]

bâzâr-ı sühen: Söz pazarı.

□ Pîr-i kühen-sâliq dîvâne-i civân-merde pendî

Bâzâr-ı sühende aldı meydân (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 4). [bâzâr-ı sühende, -de]

□ Ol hâzıkı pend açdı güftâr

Bâzâr-ı suhinde oldu der-bâr (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 38). [bâzâr-ı suhinde, -de]

ba'zî: Kimi, bir kısım.

□ Beyhûde yere verir o harlar

Ba'zısı anıq gelüp danışmaz (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 20). [ba'zısı, -sı]

□ Gûyâ ki tutup ölüsü yasın

Ba'zısı eder libâsını ağ (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 24). [ba'zısı, -sı]

□ Seyr eyler idi o mest-i şâyık

Ba'zısı urardı seng-i töhmet (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 30). [ba'zısı, -sı]

□ Ba'zısı ederdi çok mezemmet

Her birisi bir ezâ ederdi (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 31). [ba'zısı, -sı]

□ Bî-kesligimi ki yâd eylen

Dîdâr ile ba'zî şad eylen (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 20). [ba'zî,]

bâzî: Oyun, eğlence, lehv.

□ Bâzî ki cemâ'at-i kadeh-hâr

Ol bâz ile oldular hevâ-dâr (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 30). [bâzî,]

□ Ol âhenk ile ol ki çaldı sazı

Aşhâb-ı şafâlar etdi bâzî (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 29). [bâzî,]

baña: Ben-a (Birinci tekil şahıs).

- Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd
Eylemez sûd **baña** çây-ı Hâkârî n'ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 11*). [baña,]
- Eylemez sûd **baña** çây-ı Hâkârî n'ideyim
Eylemez fâ'ide sûzânıma çây-ı Hâçin (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 10*). [baña,]
- Sen tıflsın imdi saña lâzım
Oldur olasıñ **baña** mülâzım (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 24*). [baña,]
- Kâle-i kâf-ı kanâ'atdır gînâdır menzilim
Rızık-ı bî-had dem-be-dem Hâkdan muḳarrerdir **baña** (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 52*).
[baña,]
- Ammâ ki **baña** be-ğayr-i gâyet
Oldıgı çü mâh âşîkâre (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 11*). [baña,]
- 'Âcizliğime degil mi ikrâr
'Aczim **baña** ma'rifet bahârî (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 17*). [baña,]
- Variyyetiñi odur **baña** kâr
Kâdir degil özge maḳz-ı Kâdir (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 10*). [baña,]
- Kalmadı **baña** bir özge kirdâr
Kirdâr u kâr her ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 14*). [baña,]
- Yandıkça der idim Allah Allah
Ol dem **baña** söyledi hayâlim (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 5*). [baña,]
- Verdi **baña** bir heves şîrîn-ter
Aldım ele kilik-i 'aşk-ı hoş-ter (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 14*). [baña,]
- Olduğuna ülfetim ziyâde
İçirdi **baña** şarâb-ı sâde (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 23*). [baña,]
- Her vâkt **baña** olurdu hem-dem
Ayrılmaz idi ger olsa ber -dem (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 34*). [baña,]
- Bes gezme hevâyî lâubâlî
Verme **baña** gam gezüp budâle (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 14*). [baña,]
- Bî-mûnis ü bî-enîs-i yârem
Raḥm et **baña** şalma gel ayağâ (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 22*). [baña,]
- Hem saña vü hem **baña** ziyandır
Fikr eylegil ey cünûn-ı kârım (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 27*). [baña,]
- K'ey **baña** veren naşîḥat-ı hûb
Her ḥarf-i suzuñ çü dürr-i merğûb (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 6*). [baña,]
- Feryâd ile söyledim ki ey cân
Raḥm eyle **baña** yeter bu giryân (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 14*). [baña,]
- Nâgâh Hüdâ kılıp 'inâyet
Verdi **baña** bir 'aceb dirâyet (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 26*). [baña,]
- Ancağ **baña** bir du'â de senden
Hoşnudluğundu bir de benden (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 15*). [baña,]
- Yandı **baña** kim işitdi kâlim
Bildirdi ki melâl-der-melâlim (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 19*). [baña,]
- Ol dem **baña** ol dedi niyâzın
Maḳbûl yanında 'aşk-bâzın (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 21*). [baña,]
- Ol kim **baña** lutfun etdi hem-dem
Bildirdi ki **baña** gelür elem gam (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 9*). [baña,]
- Ol kim **baña** lutfun etdi hem-dem

- Bildim ki **baḡa** gelür elem ğam (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 10*). [*baḡa,]*
- Ya'nî ki o gül ne vakt ermiş
Âyâ ki kim anı **baḡa** vermiş (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 18*). [*baḡa,]*
- Raḥm eyle **baḡa** mürüvvetiñ var
Çâre-i bürûdetimdi bâde (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 4*). [*baḡa,]*
- Ol dem **baḡa** ol bu gülü verdi
Fil-hâl ki emr edip buyurdu (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 17*). [*baḡa,]*
- Ammâ **baḡa** etdiğini bir an
Görmedi cihânda hîç bir cân (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 8*). [*baḡa,]*
- El-ḥamd niyâzım oldu maḡbûl
Ser-şâr **baḡa** ki şundu keşkül (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 17*). [*baḡa,]*
- Ğam-hâr u mu'în bir kesim yok
Ancak ki **baḡa** mu'în ü ğam-hâr (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 25*). [*baḡa,]*
- Eyledi **baḡa** ki ben o demler
Nâşâd u ḥazîn aḡa giderdim (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 28*). [*baḡa,]*
- Her laḡza anıñla 'aşk u meşki
Uymaz **baḡa** neyleyim ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 7*). [*baḡa,]*
- Yüz verdi **baḡa** yamandı ḡasret
Hicrân odu imdi düşdü cânâ (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 28*). [*baḡa,]*
- Raḥm eyle **baḡa** baḡa meded kıl
Ammâ ne diyem ki bî-'adet kıl (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 39*). [*baḡa,]*
- Raḥm eyle **baḡa** baḡa meded kıl
Ammâ ne diyem ki bî-'adet kıl (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 39*). [*baḡa,]*
- Sûz-i dilimi ki gördü sâḡî
Yandı **baḡa** şundu mey-i bâḡî (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 29*). [*baḡa,]*
- İçdim ki o bâde-i revânı
Verdi **baḡa** hânçeden nişânı (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 31*). [*baḡa,]*
- Zîrâ **baḡa** yüz verüp cefâlar
Eṭrâfımı zabt edüp belâlar (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 3*). [*baḡa,]*
- Gel yanıma eyle **baḡa** hizmet
Dersimde olan kemâli aḡla (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 19*). [*baḡa,]*
- El-minnet-i Ḥaḡḡ ki luṭf-ı Hâlık
Erdi **baḡa** imdi oldum 'âşık (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 38*). [*baḡa,]*
- Emr eyledi n'oldu terk-i kirdâr
Etdiñ **baḡa** söyle ey şîrîn-kâr (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 16*). [*baḡa,]*
- Evvel ki **baḡa** ol 'âşık oldu
Sa'y etdi beni hevesle buldu (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 17*). [*baḡa,]*
- Raḥm eyle **baḡa** sen ey kerem-kâr
Pîrim yine kıl **baḡa** giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 31*). [*baḡa,]*
- Raḥm eyle **baḡa** sen ey kerem-kâr
Pîrim yine kıl **baḡa** giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 32*). [*baḡa,]*
- Dedi saḡa 'âşık olmuşam ben
Olduñ nice kim evel **baḡa** sen (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 42*). [*baḡa,]*
- Raḥm eyle **baḡa** kerem seniñdir
Bu ḡasta-yı ğam elem seniñdir (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 1*). [*baḡa,]*
- İmdi **baḡa** kim sen olduñ 'âşık

Toğru isen ol **baña** muvâfık (Nigârnâme, Mesnevi 113, Mısra 11). [baña,]
 □ İmdi **baña** kim sen olduñ ‘âşık
 Toğru isen ol **baña** muvâfık (Nigârnâme, Mesnevi 113, Mısra 12). [baña,]
 □ Mevlâ **baña** kısmet eyle böyle
 Her yerde nigârım ile böyle (Nigârnâme, Mesnevi 113, Mısra 41). [baña,]
 □ Şanma **baña** pendin ide te’ sır
 Bir özge içün gerek bu tedbîr (Nigârnâme, Mesnevi 114, Mısra 7). [baña,]
 □ Dîvâneligim **baña** keremdir
 Hem rütbe-i ‘âli muhteremdir (Nigârnâme, Mesnevi 114, Mısra 15). [baña,]
 □ İmdi **bañadır** tarîk-i ülfet
 Başka yere varma çekme zahmet (Nigârnâme, Mesnevi 116, Mısra 27). [bañadır, -dır]
 □ El-hâlet-i hezihi mülâzım
 Ol **baña** benim çü saña lâzım (Nigârnâme, Mesnevi 117, Mısra 8). [baña,]
 □ Sen de **baña** gel ‘itâ‘at eyle
 Er maţluba hayli tâ‘at eyle (Nigârnâme, Mesnevi 117, Mısra 17). [baña,]
 □ Hayretle dedi ki Allah Allah
 Allah **baña** bir ‘inâyet eyle (Nigârnâme, Mesnevi 117, Mısra 26). [baña,]
 □ Zîrâ **baña** yok müsâvi bir er
 Zîrâ ki benim cünûn-ı bî-tâ (Nigârnâme, Mesnevi 117, Mısra 39). [baña,]
 □ Benzer **baña** yok ki yokdu hem-tâ
 Ben ‘âşık-ı mübtelâ-yı yârem (Nigârnâme, Mesnevi 118, Mısra 1). [baña,]
 □ Yok yârdan özge **baña** hem-dem
 Ğayre heves etmezem merâmım (Nigârnâme, Mesnevi 118, Mısra 5). [baña,]
 □ Müştâk-ı cemâl-i ber-nigârem
 Bu yolda **baña** delîl-i sevdâ (Nigârnâme, Mesnevi 119, Mısra 18). [baña,]
 □ Sen tıflsın imdi saña lâzım
 Oldur olasıñ **baña** mülâzım (Nigârnâme, Mesnevi 122, Mısra 24). [baña,]
 □ Bî-şüphe Hüdâ olur nigârı
 Mevlâ **baña** da bu kârı versün (Nigârnâme, Mesnevi 126, Mısra 4). [baña,]
 □ Ol kârda yok **baña** berâber
 Zîrâ **baña** bahş edüp bu kârı (Nigârnâme, Mesnevi 126, Mısra 9). [baña,]
 □ Ol kârda yok **baña** berâber
 Zîrâ **baña** bahş edüp bu kârı (Nigârnâme, Mesnevi 126, Mısra 10). [baña,]
 □ Ben de sen içenden içmişem tâ
 Zâhirdi **baña** işin hüveydâ (Nigârnâme, Mesnevi 129, Mısra 32). [baña,]
 □ Zîrâ ki ne çâre pend-i vâcib
 Etmek **baña** çünkü ‘ahd gâlib (Nigârnâme, Mesnevi 129, Mısra 40). [baña,]
 □ Ger var ise bir sözün habîbâ
 Söyle **baña** ey cünûn-ı bî-tâ (Nigârnâme, Mesnevi 130, Mısra 2). [baña,]
 □ Divâne girer mi bend-i pende
 Bes **baña** naşîhatin haţâdır (Nigârnâme, Mesnevi 130, Mısra 16). [baña,]
 □ Söyleme **baña** bir özge güftâr (Nigârnâme, Mesnevi 132, Mısra 1). [baña,]
 □ Her şâm u seher olursa tekrâr
 Tekrârı verir **baña** revânı (Nigârnâme, Mesnevi 132, Mısra 5). [baña,]
 □ Pendâne kelâma şâyık oldum
 Baba de **baña** saña dedim ben (Nigârnâme, Mesnevi 135, Mısra 30). [baña,]

□ Güftârınî dinlemek **baña**dır

Pîr-i kühen-sâla dîvâne-i civân-merdin cevâbı (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 39).

[baña, -dır]

□ Ol lahza olup **baña** havâle

Ol dem **baña** şundu bir piyâle (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 17). [baña,]

□ Ol lahza olup **baña** havâle

Ol dem **baña** şundu bir piyâle (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 18). [baña,]

□ Dedi ki **baña** ne oldu âyâ

Bu hâle neden erişdim eyvâ (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 3). [baña,]

□ Zîrâ ki naşîhatin **baña** kâr

Etmez **baña** verme zahmet ey yâr (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 23). [baña,]

□ Zîrâ ki naşîhatin **baña** kâr

Etmez **baña** verme zahmet ey yâr (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 24). [baña,]

□ Eyle **baña** bir du'â derûnî

Şâd eyle cünûn-der-cünûnı (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 27). [baña,]

□ Yüklendi **baña** ki böyle bir kâr

Yokdur ki diyem ki bu yakındır (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 39). [baña,]

□ Sensin **baña** ben saña sezâ-vâr

Zîrâ ikimiz civânız ey yâr (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 19). [baña,]

□ Sensin **baña** ben saña muvâfık

Zîrâ ki kemâlimiz muţâbık (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 21). [baña,]

□ Sen **baña** ne söylesen revâdır

Ben tutmasam er büyük hatâdır (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 23). [baña,]

□ Sen **baña** ne söylesen vefâdır

Ben saña ne söylesem şafâdır (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 37). [baña,]

□ Banden saña söylemek işitmek

Lâzım saña **baña** pend vermek (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 4). [baña,]

□ Ma'zûr degilmiyem mi ey cân

Mecnûn **baña** benzemem ki Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 20). [baña,]

□ Elbette bulup görürdü anı

Kûhî **baña** benzemem ki Şîrîn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 26). [baña,]

□ Ğam eyler ayağa baksa tâvûs

İmdi **baña** sen ri'âyet eyle (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 2). [baña,]

□ Añla ne desem itâ'at eyle

Zîrâ **baña** bundan özge ni'met (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 4). [baña,]

□ Müştâklığında pâydâr ol

İncinme **baña** ki çâr u nâ-çâr (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 28). [baña,]

□ İmdi **baña** bu şîrîn hikâyet

'Âşıklığıma verir metânet (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 39). [baña,]

□ Cân-dâdelik imdi **baña** geldi

İnşâflık imdi saña geldi (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 27). [baña,]

□ Añla ki cihânda fenn-der-fenn

Mağzâ ki benem **baña** berâber (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 38). [baña,]

□ Ta'n etme **baña** ki bî-bahâne

Güftârıma bakmaz ol divâne (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 13). [baña,]

□ Bir başka degil **baña** budur kâr

- Ol kâr ile âh eylerim ben (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 21*). [baña,]
- Ser tâ-be-ka-dem vücûdum ey yâr
Sevdâdî bu kârdır **baña** kâr (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 42*). [baña,]
- ‘Aşkım **bañadır** ben aña lâzım
Ben aña o **bañadır** mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 37*). [bañadır, -dır]
- ‘Aşkım **bañadır** ben aña lâzım
Ben aña o **bañadır** mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 38*). [bañadır, -dır]
- Ben anıñam ol benim mahzâ
Ben ‘âşıkım aña ol **baña** tâ (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 2*). [baña,]
- Bes **baña** ne lâzım imdi âlet
Cânımda ki var iken bu hâlet (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 3*). [baña,]
- Ol **baña** ben aña oldum ‘âşık
Ol **baña** ben añayım mutâbık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 5*). [baña,]
- Ol **baña** ben aña oldum ‘âşık
Ol **baña** ben añayım mutâbık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 6*). [baña,]
- Vâh vâh **baña** ki yetişdi nevbet
Dîvâneye eylemek naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 19*). [baña,]
- Kârîñ eder ol nigâra vâşıl
Lillâhi o dem **baña** du‘â et (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 12*). [baña,]
- Nîrânda olursa yârdan söz
Cennetdi **baña** o nâr-ı cân-sûz (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 12*). [baña,]
- Dildâr **baña** gerek ne lâzım
Güftâr nedir olam mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 17*). [baña,]
- Dildârsız ol **baña** ne lâzım
Nîrâne ‘aceb kim oldu ‘âzim (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 35*). [baña,]
- Birdir **baña** cennet ile nîrân
Cânan ile ger olursam ey cân (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 3*). [baña,]
- Tekrâr degilse bâri bir yâr
Bir yâr **baña** kifâyet eyler (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 14*). [baña,]
- Eller **baña** eylemez mi töhmet
Eyler kamu böyle pend-i çendi (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 17*). [baña,]
- Ağyâr olur mu **baña** hem-dem
Terk eyledim ‘âlemi be-âheng (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 33*). [baña,]
- ‘Ahdiñize eyleyiñ vefâlar
Besdir **baña** eylemeñ cefâlar (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 12*). [baña,]
- Olursa **baña** olur bu ğamlar
Ammâ ne edem kemend-i ülfet (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 34*). [baña,]
- Elbette eder icâbet Allah
Allah **baña** yâr olursa yârim (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 39*). [baña,]
- Bir şey degil **baña** ki illâ (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 42*). [baña,]
- Dedi ki eger olursa ruhşat
Sizden **baña** diyem âyet âyet (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 30*). [baña,]
- Derd ü eleme olam mülâzım
Zîrâ ki **baña** bu imdi lâzım (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 14*). [baña,]
- Ammâ size eyleyim emânet
İmdi **baña** el ki verdi firka (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 16*). [baña,]

- Raḥm eyle **baṇa** kerem seniñdir
Bu derd-i firâğ elem seniñdir (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 16*). [baṇa,]
- Sen eylemesen **baṇa** ‘inâyet
Kim var idem yâ ‘arz-ı hâcet (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 18*). [baṇa,]
- Kimden **baṇadır** merâma irşâd (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 1*). [baṇadır, -dır]
- Raḥm et **baṇa** imdi ey Hüdâ sen
Deryâ-yı haṭardan eyle âzâd (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 25*). [baṇa,]
- Sâkî ki işitdi bu hiṭâbı
Yandı **baṇa** şundu âb-ı tâbı (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 15*). [baṇa,]
- Bî-ma‘na degil ki taḥkik etdim
Lâkin **baṇa** nâr kâr etmez (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 38*). [baṇa,]
- Senden dilerim **baṇa** ‘inâyet
Yok başka edem ki ‘arz-ı hâcet (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 17*). [baṇa,]
- Bu vâdi-i ‘aşkda avâre
Kılma beni eyle **baṇa** çâre (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 24*). [baṇa,]
- Üftâde-i mihr-i bî-amânım
Raḥm eyle **baṇa** ki nâ-tüvânım (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 26*). [baṇa,]
- Ya‘nî dilerim **baṇa** ‘inâyet
Luṭf eyle velî be-gâyr-i gâyet (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 35*). [baṇa,]
- Eflâk yerine ermeye dâd
Yakılsam eger **baṇa** ziyândır (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 6*). [baṇa,]
- Hem saṇa bu kâr-ı bî-gümândır
Zîrâ ki **baṇa** ziyândı cânım (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 8*). [baṇa,]
- Kandır bu kebâb-ı der kebâbı
Raḥm eyle **baṇa** ki câna geldim (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 22*). [baṇa,]
- Def‘ eyle bu sûz-ı iştiyâkı
Nef‘î deme kim hemin **baṇadır** (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 28*). [baṇadır, -dır]
- Ser-şâr şürâhiye el urdu
Şundu **baṇa** ân ân tekrâr (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 14*). [baṇa,]
- Senden **baṇa** olsa bir ‘inâyet
Maṭlûbuma eyler ol kifâyet (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 8*). [baṇa,]
- Raḥm et **baṇa** hâcetim edâ kıl
Luṭf eyle ki derdime devâ kıl (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 6*). [baṇa,]
- Meydir **baṇa** çâre eyle çârem
Bu rûḥ tenim de bir nefesdir (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 22*). [baṇa,]
- Peymâne şürâhi vü ne kim var
Çakdıķca **baṇa** ḥayât versün (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 33*). [baṇa,]
- Yokdur **baṇa** senden özge kim var
Bes derdimi söyleyim kime ben (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 4*). [baṇa,]
- Derdime devâyı eyle hem sen
İmdâd **baṇa** eder mi âgyâr (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 7*). [baṇa,]
- Haşmân olur mu **baṇa** ğam-hâr
Çâre yine saṇadır niyâzım (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 8*). [baṇa,]
- Senden bilirim **baṇa** devâyı
Derdim ne deyim şikeste-ḥâlîm (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 14*). [baṇa,]
- Yok kimse ki **baṇa** ola dem-sâz

- Eyvâ ki helâk der-helâkem (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 17*). [baña,]
- Eylersem eger ki hâşâ hâşâ
- Eller **baña** söyler ey hüdâsız (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 28*). [baña,]
- Yok ‘ârîş işiñ seniñ temennâ
- Eyler **baña** el ki böyle töhmet (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 32*). [baña,]
- Töhmet **baña** bir büyük nedâmet
- Bilmem ne edem bu derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 33*). [baña,]
- Oldu **baña** bu ne kim hevâdan
- ‘Afv eyle Hüdâ ki sen kerîmsin (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 7*). [baña,]
- Ağyâr **baña** eder mi imdâd
- Şalma işim özgeye kerem kıl (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 13*). [baña,]
- Rahm eyle **baña** ki def‘-i ğam kıl
- İlet beni kâm olan maķâma (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 15*). [baña,]
- Vermez **baña** el edem ikâmet
- Tevhîd maķâmına erişmek (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 33*). [baña,]
- Lâzımdı **baña** ki ‘arz etmek
- Tevhîdi tarîķ-i Hâķķa gitmek (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 21*). [baña,]
- Aldım ele dâmen-i tevellâ
- El verdi **baña** hâlâvet-i dost (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 4*). [baña,]
- Ol dem **baña** oldu ki nümâyân
- Bir hâlê hemân yetdim ol dem (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 7*). [baña,]
- Güçdür **baña** senden olsa şefķat
- Elbette olur bu kâr ehven (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 19*). [baña,]
- Allahı sever **baña** meded kıl
- Ammâ ne meded ki bî-‘aded kıl (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 18*). [baña,]
- Gördü ki yakıldı yandı cânım
- Yandı **baña** sâķi-i revânım (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 24*). [baña,]
- Her yerde **baña** medâr sensin
- Âyâ ne deyim ki var sensin (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 20*). [baña,]
- Yandı **baña** şundu bâde bâde
- Gördü ki harâretim ziyâde (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 1*). [baña,]
- Var mı **baña** söyle bir beşâret
- Gördüm seni şâd ü hürrem oldum (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 16*). [baña,]
- Geldi **baña** bir eser ki bî-tâb
- Şahrâ-yı tefekkürü gezerken (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 3*). [baña,]
- Oldum ne ‘aceb deyim ki şâd bâr
- Mavlâ **baña** verdigini âyâ (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 6*). [baña,]

baña baña: Bana bana.

- Senden açılır kamû mu‘ammâ
- Luţf eyle **baña baña** nazar kıl (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 16*). [baña baña, -]

be: A!, bre! (teklifsiz konuşmalarda dikkati çekmek için kullanılan bir ünlem).

- Ol cilde anıñladır **be** her an
- Dem-sâz Şirîndir aña ey cân (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 21*). [be,]
- Ger olsa **be** şahn u bûsitânı
- Bâ-bâde-i reng-i ergüvânı (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 33*). [be,]

□ Bir bende idim her işde ‘âciz
Ne ‘aşk **be** hüsni ne nigârî (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 20). [be,]

be-âheng: *Ahenkli.*

□ Meydân-ı ferahta eyleyek bâz
Geh Enveriniñ sözün **be-âheng** (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 38). [be-âheng,]
□ Ağyâr olur mu baña hem-dem
Terk eyledim ‘âlemi **be-âheng** (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 34). [be-âheng,]

be-‘âşıkân-ı mevlâ: *Allah âşıkları.*

□ Sevgend **be-‘âşıkân-ı Mevlâ**
Sevgend be-nûr-ı Muşafâyî (Nigârname, Gazel 11, Mısra 2). [be-‘âşıkân-ı mevlâ, -]
□ Sevgend **be-‘âşıkân-ı Mevlâ**
Sevgend be-nûr-ı Muşafâyî (Nigârname, Gazel 12, Mısra 3). [be-‘âşıkân-ı mevlâ, -]

be-âvâz: *Haykırmak, söylemek.*

□ Yâd eylemek ile şâd şâd et
Bu sözleri söyleyin **be-âvâz** (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 35). [be-âvâz,]

be-âvâz-ı bülend: *Yüksek sesle (söylemek, haykırmak).*

□ Dergeh-i dildârdır dilber-nümâdır menzîlim
Tâ ki der meyhâne-i mihrem **be-âvâz-ı bülend** (Nigârname, Gazel 25, Mısra 34). [be-âvâz-ı bülend, -]

be-bağ-ı gülşen: *Gül bahçesinin bağı.*

□ Güftârî şîrîn kelâmı mergûb
Cem‘ eyleyelim **be-bağ-ı gülşen** (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 16). [be-bağ-ı gülşen, -]

be-çeng: *Harba benzer bir çeşit telli çalgı ile.*

□ Meydâna getir **be-çeng** ü nâyı
Zîrâ ki bu bezm-i ‘âşıkândır (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 31). [be-çeng,]

be-cüz: *Küçücük.*

□ Almış anı yok **be-cüz** naşîhat
Senden dileriz ki o civânı (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 29). [be-cüz,]

bed: *Kötülük, fenalık.*

□ Bî-fâ’ide kâr u **bed** ‘ameldir
Gördüm seni saña ‘âşık oldum (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 27). [bed,]

bed havâdis: *Kötü havadisler.*

□ Bed-nâmlığa olur bu bâ’î s
‘Âlemde kalır bu **bed havâdis** (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 16). [bed havâdis, -]

be-dam: *Tohum.*

□ Yuhyil-‘ızam est elhamdülillâh
Şaydam **be-dam** est elhamdülillâh (Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 11). [be-dam,]

bed-baht: *Uğursuz.*

□ Herkes bilir anı kim belâdır

Bed-bahtlar aña mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 40*). [*bed-bahtlar, -lar*]

bed-efkâr: *Kötü fikir.*

□ Ferhâdın olur Şirîn ol an

Hülyâsına düştü ol **bed-efkâr** (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 6*). [*bed-efkâr,]*

bed-ele: *Kötü el.*

□ Bulmaz ebedî bulur zevâli

Beyhûde yere gezip **bed-ele** (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 24*). [*bed-ele,]*

beden: *Vücut.*

□ Der-seyr-i **beden** ü ten hasendir

Dil seyri dükenmez ey Nigârî (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 20*). [*beden,]*

□ Çeh çeh-zen-i ‘aşk-ı dil-sitândır

Der-bâğ-ı **beden** ki nâle-zendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 7*). [*beden,]*

□ Ey tûti-i tab‘-ı güft ü gûyûn

Der-seyr-i **beden** ü ten hasendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 21*). [*beden,]*

□ Gûyâ ki çıkup revân gider hem

Maḥzâ kuru bir **beden** kalur hem (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 6*). [*beden,]*

□ Zîrâ o giyimden olmuş ‘üryân

Ammâ bu **bedenden** olmuş ey cân (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 21*). [*bedenden, -den*]

□ Mevlâ ki benem **bedenden** ‘ârî

Sen bil ki benim gibi cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 11*). [*bedenden, -den*]

□ Bir derddi ki ola cümle tende

Yer kıymaya hâli ol **bedende** (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 36*). [*bedende, -de*]

bedi‘i: *Güzel şeylerle ilgili, estetik.*

□ Bu kâr-ı **bedi‘i** var sende (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 40*). [*bedi‘i,]*

bed-ıkbâl: *Bahtsız.*

□ Ol bâde ne bâde kılmagil kâl

İçmez anı kim ola **bed-ıkbâl** (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 29*). [*bed-ıkbâl,]*

bed-nâm: *Kötü şöretli.*

□ Bed-nâmlığa olur bu bâ‘i s

‘Âlemde kalır bu bed ḥavâdis (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 15*). [*bed-nâmlığa, -lığ, -a*]

bed-nâm-ı cihân: *(Birinin) Cihanda adının kötüye çıkması.*

□ Zîrâ ki cünûn-ı bî-gümândır

Bed-nâm-ı cihân olduḡ ammâ (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 20*). [*bed-nâm-ı cihân, -*]

bed-nâmlıg: *Kötü adlı.*

□ Ammâ saña söylemek ḥaḫâdır

Bed-nâmlıgım eder kifâyet (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 32*). [*bed-nâmlıgım, -ım*]

bed-nâmlıgı: *Kötü adlı.*

□ Bed-nâmlığı cihâne yetdi

Zîrâ ki Hüdâ-yı lâ-yezâli (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 41). [bed-nâmlığı,]

bed-nazar: *Kötü, uğursuz bakış.*

□ Kim görse anı der Allah Allah

Hıfz eyle İlâhi **bed-naẓardan** (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 15). [bed-naẓardan, -dan]

bed-nefs: *Kötü ruhlu.*

□ Bed-nefsini eyler ol mezemmet

Ol dem ki der ol habîs-kâra (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 9). [bed-nefsini, -i, -ni]

be-ergânûn: *Erganûn'dan.*

□ Eş'âr be-nâle-i ney ü çeng

Ebyât **be-ergânûn** âheng (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 32). [be-ergânûn,]

be-ğayr: *Başkası.*

□ Raḥm eyle baña **be-ğayr-i** ğâyet

Ġafletle geçer günüm hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 30). [be-ğayr-i, --i]

□ Ammâ ki baña **be-ğayr-i** ğâyet

Oldığı çü mâh âşikâre (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 11). [be-ğayr-i, --i]

□ Verildi saña **be-ğayr-ı** ğâyet (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 1). [be-ğayr-ı, --ı]

□ Zîrâ keremiñdi bî-nihâyet

Bî-çâre benim **be-ğayr-ı** ğâyet (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 23). [be-ğayr-ı, --ı]

□ Mevlâ saña eylesin 'inâyet

Her yerde velî **be-ğayr-i** ğâyet (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 28). [be-ğayr-i, --i]

□ Ya'nî dilerim baña 'inâyet

Luṭf eyle velî **be-ğayr-i** ğâyet (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 36). [be-ğayr-i, --i]

□ Ammâ ki bu deşt-i bî-nihâyet

Müşkil görünür **be-ğayr-i** ğâyet (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 12). [be-ğayr-i, --i]

□ Luṭf eyle velî **be-ğayr-i** ğâyet

Bu zâr u nizârımı qabûl et (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 29). [be-ğayr-i, --i]

□ Maḥv oldı kâmû **be-ğayr-i** ülfet

Müstağrak-ı hayret oldu bir vâkt (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 7). [be-ğayr-i, --i]

□ İkrâmına çünki yok nihâyet

Ben de dilerim **be-ğayr-i** ğâyet (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 2). [be-ğayr-i, --i]

be-ğonce-i ciger-hûn: *Yüreği yanan gonca gibi.*

□ Sevgend be-murğ-ı nâr-ı pervâ

Sevgend **be-ğonce-i ciger-hûn** (Nigârname, Gazel 11, Mısra 13). [be-ğonce-i ciger-hûn, -]

□ Sevgend be-murğ-ı nâr-ı pervâ

Sevgend **be-ğonce-i ciger-hûn** (Nigârname, Gazel 12, Mısra 14). [be-ğonce-i ciger-hûn, -]

be-gülbang: *Şakıyamamak.*

□ Âvâze-i saz ile **be-gülbang**

Geh saz çalâk geh ergânûnu (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 25). [be-gülbang,]

be-hakk-ı: *Hakkı için.*

□ Ver hâcetimi **be-ḥaḳḳ-ı** zâhir

Ey evvel-i enbiyâ ve âhîr (Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 2). [be-ḥaḳḳ-ı,]

□ Deryâ-yı şefâ'atîñle sîrâb

Qıl bizi **be-ḥaḳḳ-ı** Âl ü aşhâb (Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 5). [be-ḥaḳḳ-ı,]

□ Aşlın bize di **be-ḥaḳḳ-ı** Bârî

Qândır bize aşlını Hüdârâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 8). [be-ḥaḳḳ-ı,]

be-ḥaḳḳ-ı ahmed: Ahmed hakkı için.

□ Eş'âr-ı şîrîne reh-nümâdır

Ey bâr-ı Hüdâ **be-ḥaḳḳ-ı Ahmed** (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 22). [be-ḥaḳḳ-ı ahmed, -]

□ Yandı ki vücûd-ı nâ-tüvânım

Allahı sever **be-ḥaḳḳ-ı Ahmed** (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 4). [be-ḥaḳḳ-ı ahmed, -]

be-ḥaḳḳ-ı bâkî: Ebedi hakkı için.

□ Hâşıl ola ey 'azîz câmîñ

Meydâna getir **be-ḥaḳḳ-ı bâkî** (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 26). [be-ḥaḳḳ-ı bâkî, -]

be-ḥaḳḳ-ı mevlâ: Allah hakkı için.

□ Ol söyledi ki **be-ḥaḳḳ-ı Mevlâ**

Lâzım bize şükrdür ki bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 7). [be-ḥaḳḳ-ı mevlâ, -]

behbûd: İyilik, sağlık, sıhhat.

□ Elbette olur bu kâr **behbûd**

'Aşkıñ işi hiç olur mu nâbûd (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 9). [behbûd,]

beh-bûd: İyilik, sağlık, sıhhat.

□ Senden bir 'inâyet olsa **beh-bûd**

Elbette gelir vücûda nâ-bûd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 21). [beh-bûd,]

behcet: Sevinç, güleryüzlülük, güzellik, şirinlik.

□ Behcetle tamâm olurdu şöḥbet

Aşḥab-ı güzîn çâr-ı yârîñ (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 39). [behcetle, -le]

be-her: Her, her bir.

□ Eltâfîñadır velî **be-her** dem

Her laḫza budur benim murâdım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 34). [be-her,]

□ Dînimdi benim niyâz-ı bî-pâ

Anıñ içün eylerem **be-her** câ (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 36). [be-her,]

□ Oldukca **be-her** zamân tilâvet

Tamâmî-i sühen-i hayâl-i feraḥ-bâl (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 8). [be-her,]

□ Nâbî ile 'Eskeri **be-her** dem

Manzûmlarına vererek nizâmı (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 31). [be-her,]

□ Müştâkı anıñladır **be-her** bâr

'Aşk gibi kim olur vefâ-kâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 37). [be-her,]

□ Böyle dediler kamûsı yâ Hâḳ

Senden **be-her** iş olur muḥaḳḳâḳ (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 18). [be-her,]

□ Feryâd anâ eylemezdi imdâd

Gerçi ki **be-her** taraf yügürdü (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 13*). [*be-her,]*

□ Koymaz anı yandırır **be-her** bâr

‘Aşk âteşine yakıldı her kâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 35*). [*be-her,]*

□ Âzâdın olur senin **be-her** an

Her lahza eder du‘â-yı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 33*). [*be-her,]*

□ Odlara yakılmaya **be-her** bâr

Bir nice zamân vahdet içre (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 11*). [*be-her,]*

□ Manzûrumuz oldu imdi ol yâr

Mevlâyâ şükür eder **be-her** bâr (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 16*). [*be-her,]*

be-her câ: *Her yerde.*

□ Tâ şevk ü mezâkıla Hüdâyâ

Her lahza diyem Hüdâ **be-her câ** (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 20*). [*be-her câ, -]*

be-her dem: *Her zaman, her anda.*

□ İkrâmın isterim dem-â-dem

Bî-gâye nefes nefes **be-her dem** (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 16*). [*be-her dem, -]*

be-her vakt: *Her bir vakit.*

□ Gam çekmegil ey esîr-i firât

Elbette seninleyiz **be-her vakt** (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 28*). [*be-her vakt, -]*

be-her-câ: *Her tarafta.*

□ Merd ehl-i hüner kavî açık pâ

Maflûbun arar gezer **be-her-câ** (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 24*). [*be-her-câ,]*

□ Allah seninledir **be-her-câ**

Beytül-hüzününde kıl ikâmet (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 22*). [*be-her-câ,]*

□ Bahş eyleye ol Hüdâ-yı bî-tâ

Şükrâne kelâmı kim **be-her-câ** (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 22*). [*be-her-câ,]*

beher-câ: *Her tarafta.*

□ Geh deşt vü gâh tağlarda

Aşhâb-ı şafâ ile **beher-câ** (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 26*). [*beher-câ,]*

beher-dem: *Daima, sürekli.*

□ Hem bâde-i mihr ile dem-â-dem

Hem kâse-i zevk ile **beher-dem** (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 15*). [*beher-dem,]*

be-hıfz-ı mevlâ: *Mevla'nın güzellikler bahçesini koruma.*

□ Mebnâsı anın ne mâ' ü tındır

Yol bulmaz aña **be-hıfz-ı Mevlâ** (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 13*). [*be-hıfz-ı mevlâ, -]*

□ Mebnâsı anın ne mâ' ü tındır

Yol bulmaz aña **be-hıfz-ı Mevlâ** (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 14*). [*be-hıfz-ı mevlâ, -]*

behişt-i bî-tâ: *Zahmetsiz cennet.*

□ ‘Aşk dedigin cehennem ammâ

Vuşlat dedigin **behişt-i bî-tâ** (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 20*). [*behişt-i bî-tâ, -]*

behrâm: *Merih yıldızı.*

□ Behrâm ki gördü ğamzeñi tîz

Veh veh dedi zülfikâr-ı hûnrîz (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 28*). [*behrâm,]*

behre: *1. Pay, hiss. 2. Kısım, nasip.*

□ Al **behre-i** ter tebâbetimden

Emrâz-ı bedenden ol haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 13*). [*behre-i,]*

be-hüsn-i ‘âlem-ârâ: *Dünyayı süsleyen güzellik.*

□ Sevgend **be-hüsn-i ‘âlem-ârâ** (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 1*). [*be-hüsn-i ‘âlem-ârâ, -]*

□ Ğazel

Sevgend **be-hüsn-i ‘âlem-ârâ** (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 2*). [*be-hüsn-i ‘âlem-ârâ, -]*

bekâ: *Sonsuzluk, ölümsüzlük.*

□ Tâ kim olasan bâkî şahrâ-yı **bekâ** içre

Bu yerde karar etmez menzil yaşamaz ‘âşık (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 2*). [*bekâ,]*

□ Hamd eyle dilâ hamd et zîrâ ki **beķâdır** bu

Ser-menzil-i bîtâdır bâ‘is-i likâdır bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 2*). [*beķâdır, -dır]*

□ Fânî ender fâniyem tâ kim **beķâdır** menzirim

Tâlib-i ‘anķâ-yı bî-tâyım ki tâ Kâf-ı bekâ (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 13*). [*beķâdır, -dır]*

□ Zîrâ o **beķâda** bu fenâdır

Cennet desem er değil muvâfık (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 2*). [*beķâda, -da]*

□ Her hâlde nigâr ile **beķâsı**

Şâh-ı hûbân şehenşehir-i hûbândan gül-i tevellâmı ahzının beyânı (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 13*). [*beķâsı, -sı]*

□ Bâdî-i fenâ **beķâ** kemâkân

Esbâb-ı merâm oldular tâ (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 31*). [*beķâ,]*

□ Âhiri fenâ **beķâdır** elbet

Elbette bu bahşış-i Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 27*). [*beķâdır, -dır]*

□ Menzil-i fenâ beķâyâ gitmek

Müştaş-ı fenâ **beķâsız** olmaz (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 30*). [*beķâsız, -sız]*

□ Menzil-i fenâ **beķâyâ** gitmek

Müştaş-ı fenâ beķâsız olmaz (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 29*). [*beķâyâ, -y, -a]*

□ Tâ kim bulasın makâm-ı ‘izzet

Ya‘nî ki fenâ **beķâda** menzil (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 22*). [*beķâda, -da]*

□ Şahrâ-yı fenâ **beķâdır** adı

‘Aşk eyledi ol makâma irşâd (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 27*). [*beķâdır, -dır]*

□ Şahrâ-yı fenâ **beķâda** menzil

Etmîş o gedâ gedâ-yı bî-dil (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 33*). [*beķâda, -da]*

□ Kendini görür beķâyâ nâ‘il

Kendini görür ki der **beķâdır** (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 34*). [*beķâdır, -dır]*

□ Kendini görür **beķâyâ** nâ‘il

Kendini görür ki der beķâdır (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 33*). [*beķâyâ, -y, -a]*

□ Ol lahza beķâyâ oldu zâhir

Dildârını ol **beķâda** buldu (*Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 2*). [*beķâda, -da]*

□ Ol lahza **beķâyâ** oldu zâhir

Dildârını ol beķâda buldu (*Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 1*). [*beķâyâ, -y, -a]*

- Zîrâ ki **be-kâda** ‘âşikâne
Hurşîd-i cemâl-i bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 21). [be-kâda, -da]
- ‘İşret-gehimiz ola der-âbâd
Zîrâ degil öze bu **be-kâdır** (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 7). [be-kâdır, -dır]

be-kadem: *Baştan ayağa kadar.*

- Ser **tâ-be-kadem** vücûdum ey yâr
Sevdâdı bu kârdır baña kâr (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 41). [tâ-be-kadem,]

be-kâm: *Maksat ve merâmına ulaşan.*

- Dil-dârîñ ile **be-kâm** kılsun
Bu kâr-ı şîrîn ile müdâm ol (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 1). [be-kâm,]
- Kârîñ heme-dem **be-kâm** olsun
Ol şâ‘ir-i nîk-baht ol an (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 19). [be-kâm,]
- Câmem **be-kam** est elhamdülillâh
Nûşem müdam est elhamdülillâh (Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 4). [be-kam,]
- Bâ-dem **be-kam** est elhamdülillâh
Câmem imam est elhamdülillâh (Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 6). [be-kam,]

be-kâmî-i müdâmı: *Şarap arzusudur.*

- Luţf eyle **be-kâmî-i müdâmı**
Mağv ola anıñla ğam tamâmı (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 14). [be-kâmî-i müdâmı, -]

bel bağladı: *Birisinin kendisine yardımcı olacağına inanmak, güvenmek.*

- Sermest-i sücûd olup dem-â-dem
Bel bağladı ol niyâza muhkem (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 5). [bel bağladı, -]

belâ: *Musibet, felaket, dert, gam, keder.*

- Ger var **belâ** bî-had maţlûba sebebdır bu
Her lahza niyâz ile şahrâ-yı taleb içre (Nigârname, Gazel 16, Mısra 9). [belâ,]
- Ger var **belâ** bî-had maţlûba sebebdır bu
Her lahza niyâz ile şahrâ-yı taleb içre (Nigârname, Gazel 16, Mısra 8). [belâ,]
- ‘İrfânıña vâcipdir nâtîk anâ Kur’ândır
‘İrfân olur hâşıl keş-şems **belâ** burhân (Nigârname, Gazel 18, Mısra 6). [belâ,]
- ‘İrfânıña vâcipdir nâtîk anâ Kur’ândır
‘İrfân olur hâşıl keş-şems **belâ** burhân (Nigârname, Gazel 18, Mısra 5). [belâ,]
- Söyleyim anla **belâ** ender belâdır menzilim
Gelme ey bî-derd zîrâ bî-münâsibdir saña (Nigârname, Gazel 25, Mısra 5). [belâ,]
- Eş‘âr-ı taḥdîsî
Sâkin-i meyhâne-i mihrem **belâdır** menzilim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 2). [belâdır, -dır]
- Taht-ğâhımdır muhallid bî-fenâdır menzilim
İştikâ etmez **belâlardan** kabûl eyler çü cân (Nigârname, Gazel 25, Mısra 16). [belâlardan, - lar, -dan]
- Kırbân olayım şiyâkım alma
Bu yolda beni **belâyâ** şalma (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 22). [belâyâ, -y, -a]
- Ya‘nî ki belâ-keş-i füzûna
Şaldı beni ‘aşk bir **belâyâ** (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 30). [belâyâ, -y, -a]

- Dil olmasa ger **belâ** da olmaz
Cân olmasa dil cemâli bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 28*). [*belâ,]*
- Bir vâkı‘a-yı belâya düşmüş
Görmüş o **belâyı** vâya düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 39*). [*belâyı, -y, -ı]*
- Bu gördü anı **belâyı** buldu
Her biri birine mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 32*). [*belâyı, -y, -ı]*
- Kılmadı eser biri **belâya**
Ne çâre edem bu mübtelâya (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 19*). [*belâya, -y, -a]*
- Zîrâ başa yüz verüp cefâlar
Etrâfımı zabt edüp **belâlar** (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 4*). [*belâlar, -lar]*
- Ben ‘Âşık u âşk mübtelâsı
Şehdâb-ı şifâdurur **belâsı** (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 14*). [*belâsı, -sı]*
- Çün râh-ı muhabbetin **belâsı**
Bî-ğaye **belâsı** hûlyâsı (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 3*). [*belâsı, -sı]*
- Çün râh-ı muhabbetin **belâsı**
Bî-ğaye **belâsı** hûlyâsı (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 4*). [*belâsı, -sı]*
- Deryâ-yı muhî-i zevke dalmış
Zîrâ bu ‘akıl büyük **belâdır** (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 8*). [*belâdır, -dır]*
- Zîrâ ki olar buña **belâdır**
Her vakt arar makâm-ı a‘lâ (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 31*). [*belâdır, -dır]*
- Hem saña ‘azîmetin **belâdır**
Zîrâ ki benim bu hâlimi sen (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 17*). [*belâdır, -dır]*
- Erbâb-ı dile ‘azîm **belâdır**
Ammâ ki hatânı etdin ikrâr (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 36*). [*belâdır, -dır]*
- Haylî kılıç oynadı başımda
Bî-ğaye **belâlar** ile oldum (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 36*). [*belâlar, -lar]*
- Bî-misl **belâlara** şataşdım
Bir vakt ki hûşa geldim ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 17*). [*belâlara, -lar, -a]*
- Bir merd-i vefâ **belâsı** pek çok
Bir vakt bu kâra ben de girdim (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 9*). [*belâsı, -sı]*
- Sevdâ-yı kara hevâ imiş ‘aşk
Hûşyâr olan **belâya** girmez (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 32*). [*belâya, -y, -a]*
- Bu âhiri yok uzun **belânın**
Ne gitmesi ne nihâyeti var (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 3*). [*belânın, -n, -ı, -n]*
- Herkes bilir anı kim **belâdır**
Bed-bahtlar aña mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 39*). [*belâdır, -dır]*
- Olmaz mı veyâ olur mu çâre
Bir böyle **belâya** mübtelâyım (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 42*). [*belâya, -y, -a]*
- Sen gibi **belâsı** pîç-der-pîç
Merdâneligim helâlin olsun (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 33*). [*belâsı, -sı]*
- Bir çâre olur mu bu **belâya**
Bilmem ne idem ben-i avâre (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 5*). [*belâya, -y, -a]*
- Bî-şübhe bilin bu bir **belâdır**
Biñ derd ü belâya mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 21*). [*belâdır, -dır]*
- ‘Âlemde bilâ **belâya** hem-dem
Ben gibi cihâna gelmeyen merd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 37*). [*belâya, -y, -a]*

- Ne çâre edek ki bu **belâdır**
Beyhûde degil ki mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 7*). [*belâdır, -dır*]
- Kim gördü ki böyle bir **belâyı**
Kim gördü ki böyle mübtelâyı (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 35*). [*belâyı, -y, -ı*]
- Ol dem bu **belâya** ben havâle
Eylersem ‘aceb mi âh u nâle (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 25*). [*belâya, -y, -a*]
- Âlüfteligim eger **belâdır**
Zâhir veli derdime şifâdır (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 13*). [*belâdır, -dır*]
- Dîvânelik eylemekdi bî-câ
‘Âlem bilir ‘aşk bir **belâdır** (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 36*). [*belâdır, -dır*]
- Böyle ki kazâ işidir ey yâr
Olmuş bu **belâya** ol giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 16*). [*belâya, -y, -a*]
- Her şâm ü seher çeken **belâyı**
Bu kâr-ı kazâdı bunda endîş (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 35*). [*belâyı, -y, -ı*]
- Her biri belâyı mübtelâdır
Her biri **belâ-yı** der-belâdır (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 30*). [*belâ-yı, --yı*]
- Her biri **belâyı** mübtelâdır
Her biri belâ-yı der-belâdır (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 29*). [*belâyı, -y, -ı*]
- Her çend ki firkatîñ **belâdır**
Bizlere saña kamu şifâdır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 32*). [*belâdır, -dır*]
- Ger var hasen nedir **belâya**
Şabr eyleme hoşdu mübtelâyâ (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 29*). [*belâya, -y, -a*]
- Çok çekdi **belâyı** rûz u şebde (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 15*). [*belâyı, -y, -ı*]
- Kurtulmağa çâre yokdur aşlâ
Her lahza **belâ** olur ziyâde (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 17*). [*belâ,]*
- Uğradı **belâlî** ‘âşık-ı zâr
Her lahza çekerdî biñ cefâyı (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 24*). [*belâlî, -lî*]
- Her yerde belâ-yı hayli gördü
Gördü ki taleb **belâsı** bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 15*). [*belâsı, -sı*]
- Etrâfı dolaşdı gâh u bî-gâh
Bir böyle **belâya** çâr u nâ-çâr (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 23*). [*belâya, -y, -a*]
- Her lahza güürdü biñ **belâyı**
Kurtulmağa gördü yokdu çâre (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 26*). [*belâyı, -y, -ı*]
- Gördü o cünûn-ı mübtelâyî
Ammâ ne **belâ** belâ-yı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 9*). [*belâ,]*
- ‘Aşk oldu o dem **belâ** hüveydâ
Ferzend-i hüsendür ‘aşk ammâ (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 28*). [*belâ,]*
- ‘Aşkîñ veledi belâ-yı bî-pâ
Sermâye-i ‘aşk hep **belâdır** (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 31*). [*belâdır, -dır*]
- ‘Aşk ile vü Hüsn anâ bahâne
‘Aşk ile Hüsn **belâsını** gâh (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 23*). [*belâsını, -sını*]
- Her kimse o yeredir elem-hâr
Tâlib kim olur ola **belâsız** (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 39*). [*belâsız, -sız*]
- Her biri belâ-yı mihribândır
Tâb eylemez özge ol **belâya** (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 13*). [*belâya, -y, -a*]
- Dildâr-ı nigârı idi zikri

Ol râh-ı talebde çok **belâyı** (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 7*). [*belâyı, -y, -ı*]

□ Ammâ ki haşar haşar da âfet

Âfetle **belâ** berâber olmaz (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 21*). [*belâ,]*

□ Mevt ile cefâ berâber olmaz

Katl ile **belâ** olur mu yeksân (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 23*). [*belâ,]*

□ Şükr eyledi imdi bî-nihâye

Zîrâ ki **belâda** var zaîmet (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 19*). [*belâda, -da*]

□ Bahş eyle ki eyleyim seyâhat

Bende bu **belâya** tâb yokdur (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 30*). [*belâya, -y, -a*]

□ Zîrâ ki melâhatin **belâsı**

Maîbûbdur ‘aşk-ı pür-belâsı (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 28*). [*belâsı, -sı*]

□ Var ‘aşk-ı melâhatin **belâsı**

Anın beni eyle mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 32*). [*belâsı, -sı*]

□ Bî-ğâye ta‘aşşukun **belâsı**

Tâb eylemez anı mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 33*). [*belâsı, -sı*]

□ Ahvâli füzûndur ‘âşıkânın

Bî-hadd **belâsı** mübtelânın (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 10*). [*belâsı, -sı*]

□ Bu derde giren çeker **belâlar**

Girmez anı lîk mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 7*). [*belâlar, -lar*]

□ Ger var bu yerde çok **belâlar**

Nî‘met bilür anı mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 27*). [*belâlar, -lar*]

□ Ben neyleyim anda yokdu hem-râz

Bî-hadd **belâlara** giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 4*). [*belâlara, -lar, -a*]

□ Bu deşt-i muîabbetin **belâsı**

Çokdur çeker anı mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 29*). [*belâsı, -sı*]

□ Zîrâ ki velî **belâsız** olmaz

Bu devleti nâzikân bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 31*). [*belâsız, -sız*]

□ Gerçi ki bu deşt-i bî-nihâyet

Yokdur ki **belâya** anda ğayet (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 28*). [*belâya, -y, -a*]

□ Peygamber-i ‘âli zül-menâzil

Ol laîza dedi **belâ** te’enni (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 8*). [*belâ,]*

□ Bir özge **belâya** ol giriftâr

Bî-fark yanında küfr ü îmân (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 19*). [*belâya, -y, -a*]

□ Huşyâr-ı nigârdır be-sîret

Tâb eylemez ol **belâya** hergiz (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 14*). [*belâya, -y, -a*]

□ Her laîza **belâ** belâdı kârı

Bes neyleye ‘âşık-ı taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 9*). [*belâ,]*

□ Her laîza belâ **belâdı** kârı

Bes neyleye ‘âşık-ı taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 9*). [*belâdı, -dı*]

belâ imiş: *Belalı, belaymış.*

□ Anladım ey cünûn-ı pür-fen

Başdan ayağa **belâ imiş** ‘aşk (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 30*). [*belâ imiş, -*]

belâğat: *Etkili, güzel ve yerinde söz söyleme.*

□ Kül etdi kâmû **belâğat** ehlin

Yok misl saîa ki bî-kârînsin (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 3*). [*belâğat,]*

belâ-kerd: *Belayı kovmak.*

□ Ey ferd-i fedâyi v'ey **belâ-kerd**

Gerçi bu cihânda sen gibi yok (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 7*). [*belâ-kerd,]*

belâ-keş-i füzûn: *Fazla sıkıntı çeken.*

□ Ya'nî ki **belâ-keş-i füzûna**

Şaldı beni 'aşk bir belâya (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 29*). [*belâ-keş-i füzûna, -a]*

belâ-keş-i nigâr: *Sevgili yüzünden sıkıntı çekmek.*

□ Hem biri ki mübtelâ-yı yârsın

Ya'nî ki **belâ-keş-i nigârsın** (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 14*). [*belâ-keş-i nigârsın, -s, -ı, -η]*

belâlar vağar: *Bela yağmuru.*

□ 'Âlemleri anda beste der dem

Söylenmez eger vağar belâlar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 22*). [*belâlar vağar, -]*

belâlî 'âşık: *Belalı aşık.*

□ Girdi yola ol **belâlî 'âşık**

Dîvâne-i sevdânın sefer-i iştîyâkı ve cânib-i merâma müterâhi olması (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 12*). [*belâlî 'âşık, -]*

□ Hikmet ile 'âşıka ne lâyıq

Râhat mı eder **belâlî 'âşık** (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 12*). [*belâlî 'âşık, -]*

belâya düşdüm: *Belaya düşmek.*

□ Hîç birine vermedim kulağım

El-hâşılı çok **belâya düşdüm** (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 16*). [*belâya düşdüm, -]*

belâya şalmış: *Belaya, derde atmış.*

□ Sevdâ beni bir **belâya şalmış**

Çengâlini kebg-i câna çalmış (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 26*). [*belâya şalmış, -]*

□ İfrât-ı hevâ **belâya şalmış**

Ol keyfden ol geçerse ol vaqt (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 11*). [*belâya şalmış, -]*

belâ-yı: *Bela.*

□ Ol derd ü **belâ-yı** bî-şümâra

Ey nefis-i bedim hicâb imişsin (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 11*). [*belâ-yı,]*

□ Her yerde **belâ-yı** hayli gördü

Gördü ki taleb belâsı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 14*). [*belâ-yı,]*

□ Her biri **belâ-yı** mihrîbândır

Tâb eylemez özge ol belâya (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 12*). [*belâ-yı,]*

□ 'Aşkın veledi **belâ-yı** bî-pâ

Sermâye-i 'aşk hep belâdır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 30*). [*belâ-yı,]*

□ Bî-pâye **belâ-yı** der-belâdır

Ne Hüsne ne 'Aşka var gâyet (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 34*). [*belâ-yı,]*

belâyî: *Bela.*

□ Şahrâ-yı talebde etdi cevân

Şahrâ-yı talebde çok **belâyî** (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 8). [belâyî,]

□ Bir vakt ayıldı ol **belâyî**

Ol bende-i ‘aşk mübtelâyî (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 32). [belâyî,]

belâ-yı ‘âlem: Alemin sıkıntıları.

□ Girdi dedi ey cünûn-ı sermed

Sensiñ meger ey **belâ-yı ‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 36). [belâ-yı ‘âlem, -]

belâ-yı ‘âşıkân: Âşıkların büyük derdi (büyük sıkıntı ve zarar sebebi olan kişi, sevgili bağlamında).

□ Ammâ ne cefâ cefâ-yı bî-pâ

Her biri **belâ-yı ‘âşıkândır** (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 11). [belâ-yı ‘âşıkândır, -dır]

belâ-yı âsumânî: Gökten gelen belâlar, musibetler.

□ Mihmân kabre sâye-bândır

Bir böyle **belâ-yı âsumânî** (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 14). [belâ-yı âsumânî, -]

belâ-yı bî-emânî: Amansız bela.

□ Bir böyle **belâ-yı bî-emânî**

Bir kimseyi eylese giriftâr (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 15). [belâ-yı bî-emânî, -]

belâ-yı bî-nihâyet: Sınırsız bela.

□ Dildâr olur mu mübtelâsız

Elbette **belâ-yı bî-nihâyet** (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 41). [belâ-yı bî-nihâyet, -]

belâ-yı bî-pâ: Bitmez tükenmez bela.

□ Gördü o cünûn-ı mübtelâyî

Ammâ ne belâ **belâ-yı bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 9). [belâ-yı bî-pâ, -]

belâ-yı cân: İnsan ruhunun derdi.

□ Bî-fâ’idedir şafâsı yokdur

Her birisi bir **belâ-yı cân** (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 26). [belâ-yı cân, -dır]

□ Bir emr-i ‘azîm **belâ-yı cân**

Bir zehr-i belâ-yı bî-amandır (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 32). [belâ-yı cân, -dır]

belâ-yı firkat: Ayrılık belası.

□ Bizler çekeriz **belâ-yı firkat** (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 42). [belâ-yı firkat, -]

be-lem’a: Pariltıdan, parlamak.

□ Sevgend **be-lem’a-i** tevellâ

Sevgend be-şa’şa’a-i hüsnâ (Nigârname, Gazel 11, Mısra 4). [be-lem’a-i, --i]

□ Sevgend **be-lem’a-i** tevellâ

Sevgend be-şa’şa’a-i hüsnâ (Nigârname, Gazel 12, Mısra 5). [be-lem’a-i, --i]

belîğ: Etkili, güzel ve yerinde söylenmiş.

□ Hâfız-ı **belîğ-i** nîk-nâmın

Güftârlarıyla zevk edek tâ (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 33). [belîğ-i, --i]

belki: *Belki, bir ihtimal.*

- Esmâ ile **belki** ola çâre
Evrâd okudum velî ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 17*). [belki,]
- Bu kâra kılam kıyâm ey cân
Belki ola derdimize dermân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 28*). [belki,]
- Belki ola ol cünûn-ı kâmil
Ol kula karar verdiler hem (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 11*). [belki,]
- Tahkîkîni söyledim velâkin
Pend eyleyim ola **belki** sâkin (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 10*). [belki,]
- Belki bulam ol cinâne cânı
Bir yerde anı ya in ki bulam (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 9*). [belki,]
- Ol âdem ede aña naşîhat
Dünyâsına **belki** ede ragbet (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 10*). [belki,]
- Zannım bu ki hayr ola ki el'ân
Bu kârdan ola **belki** dermân (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 28*). [belki,]
- Belki gece seyri hûb-terdir
'Âriflere bih-terîn hünerrdir (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 18*). [belki,]
- Âdem ne ki **belki** cümle 'âlem
Ger Mısr tamâm garq olsa (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 33*). [belki,]

be-murğ-ı nâr-ı pervâ: *Kuşlar gibi korkusuz yanan.*

- Sevgend **be-murğ-ı nâr-ı pervâ**
Sevgend be-ğonce-i ciger-hûn (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 12*). [be-murğ-ı nâr-ı pervâ, -]
- Sevgend **be-murğ-ı nâr-ı pervâ**
Sevgend be-ğonce-i ciger-hûn (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 13*). [be-murğ-ı nâr-ı pervâ, -]

ben: *Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

- Tevhîd-i Hüdâya mâ'ilem **ben**
El-hamd merâma nâ'ilem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 1*). [ben,]
- Tevhîd-i Hüdâya mâ'ilem **ben**
El-hamd merâma nâ'ilem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 2*). [ben,]
- Tevhîd iledir müdâm kârım
Tevhîd ile mest-i şâğılem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 4*). [ben,]
- Ol bâde-i vahdet ile medhûş
Öyle degilem ki ayılam **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 6*). [ben,]
- Tevhîd-i Hüdâdır imdi cânım
Tahkîk deme ki nâkilem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 8*). [ben,]
- Vahdetle fûnûn-ı der fûnûnam
Dânâ-yı berem ne câhilem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 10*). [ben,]
- Her lahzâ dilimde kulhuvallah
Âgâh-ı veyem ne gâfilem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 12*). [ben,]
- Her kârda gerçi bî-kemâlem
Tevhîd içinde kâmilem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 14*). [ben,]
- Tevhîd-i İlâhi ile mestem
Şanma ki mey ile bâyılem **ben** (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 16*). [ben,]
- Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir

Nâ hak demezem ne bâtilam **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 18*). [ben,]

□ Leylâ-yı ezeldir imdi kârım

Mecnûn degilem ki ‘âkılem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 20*). [ben,]

□ Ne mestem ü ne cünûnam ammâ

Bir yâr için ‘aklı zâyilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 22*). [ben,]

□ Der gerden-i men hevâ-yı tevîd

Dâ’imdi ne bî-hamâyilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 24*). [ben,]

□ El-hamd-i hezâr ey fedâyî

Tevîd-i Hüdâ-yı kâ’ilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 26*). [ben,]

□ Ağyâr derinde yok murâdım

Bir var derinde sâ’ilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 28*). [ben,]

□ Tevîd-i Hüdâya mâ’ilem **ben**

El-hamd merâma nâ’ilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 2*). [ben,]

□ Tevîd-i Hüdâya mâ’ilem **ben**

El-hamd merâma nâ’ilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 3*). [ben,]

□ Tevîd iledir müdâm kârım

Tevîd ile mest-i şâğılem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 5*). [ben,]

□ Ol bâde-i vahdet ile medhûş

Öyle degilem ki ayılam **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 7*). [ben,]

□ Tevîd-i Hüdâdır imdi cânım

Tahkîk deme ki nâkılem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 9*). [ben,]

□ Vahdetle fûnûn-ı der fûnûnam

Dânâ-yı berem ne câhilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 11*). [ben,]

□ Her lahzâ dilimde kulhuvallah

Âgâh-ı veyem ne gâfilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 13*). [ben,]

□ Her kârda gerçi bî-kemâlem

Tevîd işinde kâmilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 15*). [ben,]

□ Tevîd-i İlâhi ile mestem

Şanma ki mey ile bâyılem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 17*). [ben,]

□ Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir

Nâ hak demezem ne bâtilam **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 19*). [ben,]

□ Leylâ-yı ezeldir imdi kârım

Mecnûn degilem ki ‘âkılem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 21*). [ben,]

□ Ne mestem ü ne cünûnam ammâ

Bir yâr için ‘aklı zâyilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 23*). [ben,]

□ Der gerden-i men hevâ-yı tevîd

Dâ’imdi ne bî-hamâyilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 25*). [ben,]

□ El-hamd-i hezâr ey fedâyî

Tevîd-i Hüdâ-yı kâ’ilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 27*). [ben,]

□ Ağyâr derinde yok murâdım

Bir var derinde sâ’ilem **ben** (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 29*). [ben,]

□ ‘Arza-yı hâcât necâtım **benim** Rütbe-i ‘âlî derecâtım **benim**

‘Arza-yı hâcât reşehât-ı revân (*Nigârnâme, Gazel 3, Mısra 4*). [benim, -im]

□ ‘Arza-yı hâcât necâtım **benim** Rütbe-i ‘âlî derecâtım **benim**

‘Arza-yı hâcât reşehât-ı revân (*Nigârnâme, Gazel 3, Mısra 4*). [benim, -im]

□ ‘Arza-yı hâcât-ı şifâtım **benim**

- ‘Arz-ı münâcâtımı hâcâtımı (Nigârname, Gazel 3, Mısra 8). [benim, -im]
- Anlayan anlar ki ne zâtım **benim**
- Şâm u seher nâr-geh-i ‘aşkda (Nigârname, Gazel 3, Mısra 10). [benim, -im]
- Sûz u güzdâzîş-i şalâtım **benim**
- Rindi-i şeydâları bî-nây u çeng (Nigârname, Gazel 3, Mısra 12). [benim, -im]
- Oynadır ‘aşk u cezebâtım **benim**
- Şanma abes dâ’ire-i mihrde (Nigârname, Gazel 3, Mısra 14). [benim, -im]
- Cünbüş-i cândır harekâtım **benim**
- Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn Dâğ-ı ciger-sûz berâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 16). [benim, -im]
- Cünbüş-i cândır harekâtım **benim**
- Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn Dâğ-ı ciger-sûz berâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 17). [benim, -im]
- Vâsıl-ı sîmurğ-ı melâhat eder
- Ķâf-ı ta‘aşşukda sebâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 19). [benim, -im]
- Söyleme bî-fâ’ide Mevlâ bilür
- Lütf-ı Hüdâdır sübehâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 21). [benim, -im]
- Çeşme-i tab‘ım şeker-efşân eder
- Şehd-i muşaffâdı fûrâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 23). [benim, -im]
- ‘Arze-i hâcât-ı münâcâtdır
- Pîr Sirâcî hasenâtım **benim** Câ’ize-i medh-i münâcât-ı cân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 25). [benim, -im]
- Sâye-i Mevlâda necâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 26). [benim, -im]
- Ķazel-i münâcât ve ‘arz-ı hâcâtî
- ‘Arza-yı hâcât necâtım **benim** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 2). [benim, -im]
- Rûtbe-i ‘âlî derecâtım **benim**
- ‘Arza-yı hâcet reşehât-ı revân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 3). [benim, -im]
- ‘Arz-ı niyâzım nefehâtım **benim**
- Sûz-i münâcât u niyâz u güdâz (Nigârname, Gazel 3, Mısra 5). [benim, -im]
- ‘Arza-yı hâcât-ı şifâtım **benim**
- ‘Arz-ı münâcâtımı hâcâtımı (Nigârname, Gazel 3, Mısra 7). [benim, -im]
- Anlayan anlar ki ne zâtım **benim**
- Şâm u seher nâr-geh-i ‘aşkda (Nigârname, Gazel 3, Mısra 9). [benim, -im]
- Sûz u güzdâzîş-i şalâtım **benim**
- Rindi-i şeydâları bî-nây u çeng (Nigârname, Gazel 3, Mısra 11). [benim, -im]
- Oynadır ‘aşk u cezebâtım **benim**
- Şanma abes dâ’ire-i mihrde (Nigârname, Gazel 3, Mısra 13). [benim, -im]
- Cünbüş-i cândır harekâtım **benim**
- Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn (Nigârname, Gazel 3, Mısra 15). [benim, -im]
- Dâğ-ı ciger-sûz berâtım **benim**
- Vâsıl-ı sîmurğ-ı melâhat eder (Nigârname, Gazel 3, Mısra 17). [benim, -im]
- Ķâf-ı ta‘aşşukda nebâtım **benim**
- Söyleme bî-fâ’ide Mevlâ bilür (Nigârname, Gazel 3, Mısra 19). [benim, -im]
- Lütf-ı Hüdâdır sebehâtım **benim**
- Çeşme-i tab‘ım şeker-efşân eder (Nigârname, Gazel 3, Mısra 21). [benim, -im]
- Şehd-i muşaffâdı fûrâtım **benim**
- ‘Arze-i hâcât-ı münâcâtdır (Nigârname, Gazel 3, Mısra 23). [benim, -im]

- Pîr Sirâcî hasenâtım **benim**
 Hâ'ize-i medh-i münâcât-ı cân (Nigârname, Gazel 3, Mısra 25). [benim, -im]
- Yağdı yandırdı **beni** nâr-ı nigârî n'ideyim Tâ ki cânımda karar eyledi nârı n'ideyim
 (Nigârname, Gazel 6, Mısra 3). [beni, -i]
- Lâle güller açılır sîne-i sûzânımda
 Dâğ dağ etdi **beni** lâle 'ızârı n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 7). [beni, -i]
- Yağdı yandırdı **beni** nâr-ı nigârî n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 1). [beni, -i]
- Dâğ dağ etdi **beni** lâle 'ı 'ızârı n'ideyim
 Hirmen-i vâriyetim yağdı perîşân etdi (Nigârname, Gazel 6, Mısra 6). [beni, -i]
- Tûti-i tab'-ı terîş şoĥbet-i zîbâları var
 Ne ğamım var Nigârâ **beni** manzûr etmiş (Nigârname, Gazel 10, Mısra 21). [beni, -i]
- Ne ğamım var Nigârâ **beni** mezmûr etmiş
 Ol ki şeydâlarına lutf ile i'tâlâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 22). [beni, -i]
- Ne kendisidir ne sen ne **bendir**
 Şîrîn iledir müdâm kârı (Nigârname, Gazel 15, Mısra 14). [bendir, -dir]
- Efkâr-ı nigâr-ı nâzeniñdir
 Ne kendisidir ne sen ne **bendir** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 15). [bendir, -dir]
- Kâf-ı kurbetdir yerim Kâf-ı likâdır menzilim
 'Ârifân anlar nukât-ı güft ü gûyımdan **benim** (Nigârname, Gazel 25, Mısra 68). [benim, -im]
- Hâk-i pây-ı server-i âl-i 'abâdır menzilim
 Şoĥbetim taĥdîs-i ni'met yoksa bir kârım **benim** (Nigârname, Gazel 25, Mısra 72). [benim, -im]
- Eltâfıñdır velî be-her dem
 Her laĥza budur **benim** murâdım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 35). [benim, -im]
- Ben de oluram aña mezâhir
 El-ĥamd ki bende var ümmîd (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 7). [ben,]
- Ben de oluram aña mezâhir
 El-ĥamd ki **bende** var ümmîd (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 8). [bende, -de]
- İkrâmın ey Hüdâ-yı a'zam
 Lutf et **beni** şerm-sâr kılma (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 16). [beni, -i]
- Şâhenşeh-i enbiyâ Muĥammed
 Her ĥacetimi **benim** revâ kıl (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 24). [benim, -im]
- Çâre ne idem bu derde merhem
 Bir **ben** degilem çün ehl-i 'irfân (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 13). [ben,]
- Ver ĥacetimi **benim** revâ kıl
 Bahş eyle murâdımı edâ kıl (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 8). [benim, -im]
- Tâ ol **beni** erdire murâda
 Sa'yım telef olmaya arada (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 33). [beni, -i]
- Alsañ ne ola ki cân seniñdir
 Nem var **benim** revân seniñdir (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 12). [benim, -im]
- Ya'ni ki binâ-yı cism ü cânım
 Oldur **benim** ey Hüdâ imânım (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 30). [benim, -im]
- Dînimdi **benim** niyâz-ı bî-pâ
 Anıñ içün eylerem be-her câ (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 35). [benim, -im]
- Nem var diyem ki ol **benimdir**
 Alsañ diyem alma şol **benimdir** (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 15). [benimdir, -im, -dir]

- Nem var diyem ki ol **benimdir**
 Alsañ diyem alma şol **benimdir** (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 16*). [*benimdir, -im, -dir*]
- Kurbân olayım şiyâkım alma
 Bu yolda **beni** belâya şalma (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 22*). [*beni, -i*]
- Al cânımı bî-merâm kılma
 Öldür **beni** bî-imâm kılma (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 26*). [*beni, -i*]
- Her lahza şiyâkımı pey-â-pey
 Artır **benim** ey Hüdâ-yı her şey (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 12*). [*benim, -im*]
- Ger eylemesen **beni** perîşân
 Kimden dilerim bu derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 34*). [*beni, -i*]
- Yoğdur keremiñe mâni' ey cân
 Muhtâc **benim** ki eyle ihsân (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 21*). [*benim, -im*]
- Zîrâ keremiñdi bî-nihâyet
 Bî-çâre **benim** be-ğayr-ı gâyet (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 23*). [*benim, -im*]
- Yandırma gel âteş-i ferâğa
Ben 'âşık-ı sûz-ı bî-nevâyım (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 4*). [*ben,]*
- Elbet gerek ola bu cihânda
 Nevbet ki yetüp **beni** cünûna (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 28*). [*beni, -i*]
- Ya'nî ki belâ-keş-i füzûna
 Şaldı **beni** 'aşk bir belâya (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 30*). [*beni, -i*]
- Mümkün mü ki şerh-i mübtelâya
 Âhir **beni** eyledi cihân-gerd (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 32*). [*beni, -i*]
- Biñ derd ü belâlara şataşdım
 Bir kâse ile **beni** cünûn et (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 37*). [*beni, -i*]
- Ğam çekme dedi zahîrinem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 1*). [*ben,]*
- Hem mûnis-i bî-naẓîrinem **ben**
 Fikr eyleme kim benim habîbiñ (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 2*). [*ben,]*
- Çek bâde-i nâbımı güşâd ol
Ben kim seninem saña beşâset (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 9*). [*ben,]*
- Hem mûnis-i bî-naẓîrinem **ben**
 Fikr eyleme kim **benim** habîbiñ (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 3*). [*benim, -im*]
- Derdiñe devâ **benim** tabîbiñ
 Ğam çekme yürü çü mest dâ'im (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 4*). [*benim, -im*]
- Şalma **beni** miñnet ü vebâle
 Raħm eyle ki imdi bî-medârem (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 19*). [*beni, -i*]
- Başdan **beni** atma daşa tağa
 İnşâf ele imdi zâr olma (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 23*). [*beni, -i*]
- Cân versem eger aña dem-â-dem
 Cânlar buluram anıñla **ben** hem (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 11*). [*ben,]*
- Hâr-mühreni dür çü bilmezem **ben**
 Şanma ki temîz kılmazam **ben** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 18*). [*ben,]*
- Hâr-mühreni dür çü bilmezem **ben**
 Şanma ki temîz kılmazam **ben** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 19*). [*ben,]*
- Der dest-i şiyâk **ben** esîrim
 Ne çâre ki yok dest-gîrim (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 24*). [*ben,]*
- Sevdâ **beni** bir belâya şalmış

- Çengâlini kebg-i câna çalmış (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 26*). [beni, -i]
- Bilmem ne edem kılam ne çâre
- Şalmış **beni** böyle kâr-zâre (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 29*). [beni, -i]
- Ne çâre edem dedim n'idem **ben**
- Yanında kalam mı ya gidem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 21*). [ben,]
- Ne çâre edem dedim n'idem **ben**
- Yanında kalam mı ya gidem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 22*). [ben,]
- İmdi benem 'âşık-ı taleb-kâr
- Var oldu çü **bende** mihr -i dildâr (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 22*). [bende, -de]
- İmdi **benem** 'âşık-ı taleb-kâr
- Var oldu çü bende mihr -i dildâr (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 21*). [benem, -em]
- Zîrâ ki benimle fikr-i yârim
- Oldur **benim** imdi gam-güsârım (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 20*). [benim, -im]
- Zîrâ ki **benimle** fikr-i yârim
- Oldur benim imdi gam-güsârım (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 19*). [benimle, -im, -le]
- Ancağ başa bir du'â de senden
- Hoşnudluğundu bir de **benden** (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 16*). [benden, -den]
- Tâlibler ile **beni** revân et
- Ser-halka-i kaydıña revân et (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 7*). [beni, -i]
- Ammâ ki ne çâre neyleyem âh
- Almış **beni** bir Nigâr-ı dil-hâh (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 28*). [beni, -i]
- Bâri bu gice **benimle** yâr ol
- Ğam-hâne-i dilde gam-güsâr ol (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 5*). [benimle, -im, -le]
- Ol gül bu gice **benimle** hem-dem
- Tâ şubh olunca şâd u hürrem (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 15*). [benimle, -im, -le]
- Ol 'âlem içinde şâh-ı hûbân
- Gördü **beni** oldu şâd ü handân (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 2*). [beni, -i]
- Ger bâde ile olursa bî-tâ
- İkrâm ele sen **ben** eyleyim nûş (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 4*). [ben,]
- Ben gül diyeyim sen eylegil gûş
- Ser-mest-i şarâb olam fîravân (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 5*). [ben,]
- Ben şâh-ı velî deli-perestem
- Dîvânededen ötrü böyle mestem (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 10*). [ben,]
- Ben de anı şevk ile araram
- Her kimi göreydim er şoraram (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 25*). [ben,]
- Algıl bu gülü saña verim **ben**
- Ammâ şu vaşiiyetim ki hem sen (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 35*). [ben,]
- Çün **bende** de yok hilâf-ı tâ'at
- Emr etdiği vâkt oldu şâ'ib (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 10*). [bende, -de]
- Yârâna erişdi başka hâlet
- Ammâ **ben-i** haste derdi efzûn (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 13*). [ben-i, --i]
- Eyledi başa ki **ben** o demler
- Nâşâd u hazîn aña giderdim (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 28*). [ben,]
- Ahvâl ne ise 'arz ederdim
- Ancağ o idi **benim** penâhım (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 31*). [benim, -im]
- Âh vâh ile hâli pek perîşân

- İmdi **beni** tâze bir azâre (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 17*). [*beni, -i*]
- Senden meded olmasa n'idem **ben**
- Hangi kapuya varam gidem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 21*). [*ben,]*
- Senden eger olmasa bir imdâd
- Elbette yakar **beni** bu bî-dâd (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 19*). [*beni, -i*]
- Luṭf eyle **beni** bu âh u zâra
- Şalma çöle koymagil avâre (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 22*). [*beni, -i*]
- Kılma **beni** derd-mend ü maḥzûn
- Bâde-i revânı eyle efzûn (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 26*). [*beni, -i*]
- Olun **beni** ğamdan edin âzâd
- Pendâne kelâma 'ahdîñiz var (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 36*). [*beni, -i*]
- Raḥm eyleyesiz **ben-i** zebûna
- Dermân edesiz ğam-ı cünûna (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 7*). [*ben-i, --i*]
- Dinleñ sebebini söyleyim **ben**
- Âyîne-i cân u kühl-i rûşen (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 3*). [*ben,]*
- Âdâb ile durdu hizmetinde
- Gûyâ ki aĝa yanında **bende** (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 10*). [*bende, -de*]
- Ben anıñ elinde bir esîrim
- Bî-tâķım ü pend-i nâ-pezîrim (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 35*). [*ben,]*
- Ammâ ne diyem kuşûr **bende**
- Başdan ayaĝa fûtûr **bende** (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 27*). [*bende, -de*]
- Ammâ ne diyem kuşûr **bende**
- Başdan ayaĝa fûtûr **bende** (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 28*). [*bende, -de*]
- Ne çâre idem ki ihtiyârım
- Bende** degil andadır mehârım (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 32*). [*bende, -de*]
- Sermâye-i 'aķldan mu'arrâ
- Etmiş **beni** 'aşķ-ı ḥüsn-i Leylâ (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 34*). [*beni, -i*]
- Sevdâ iledir **benim** medârım
- Anıñla olur müdâm kârım (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 29*). [*benim, -im*]
- Bir boynu ayaĝı baĝlı **bende**
- Bu derd ile olmuşam avâre (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 26*). [*bende, -de*]
- Kâbil mi olur cünûn-ı kâmil
- Yok şabr u sükûn qarâr **bende** (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 33*). [*bende, -de*]
- Pendîñ eser ü mehâr **bende**
- Ol 'âli-neseb ki bu maķâlî (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 34*). [*bende, -de*]
- Şanma **beni** bî-maķâl ü lâlim
- Ger 'âlemi 'aķlda cünûnam (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 16*). [*beni, -i*]
- Ben 'âciz ü bint-i bî-nevâyım
- Şâh olsam eger yine gedâyım (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 27*). [*ben,]*
- Dedi saņa 'âşık olmuşam **ben**
- Olduñ nice kim evel baņa sen (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 41*). [*ben,]*
- Evvel ki baņa ol 'âşık oldu
- Sa'y etdi **beni** hevesle buldu (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 18*). [*beni, -i*]
- Ancaķ ki **benim** ümîd-ĝâhım
- Sensiñ sañadır **benim** penâhım (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 29*). [*benim, -im*]
- Ancaķ ki **benim** ümîd-ĝâhım

- Sensiñ sañadır **benim** penâhım (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 30). [benim, -im]
- Ammâ ki saña **ben** oldum ‘âşık
Oldum saña ey mehim muţâbık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 7). [ben,]
- Olma **ben-i** hastadan müfârık
Bildiñ ne elem çekermiş ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 3). [ben-i, --i]
- Zîrâ **ben** isem ki bir esîrem
Ammâ ne esîr bî-naẓîrem (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 9). [ben,]
- Ben ‘Âşık u âşk mübtelâsı
Şehdâb-ı şifâdurur belâsı (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 13). [ben,]
- Bende degil ihtiyâr-ı sevdâ
Şanma beni özgeye berâber (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 37). [bende, -de]
- Bende degil ihtiyâr-ı sevdâ
Şanma **beni** özgeye berâber (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 38). [beni, -i]
- El-hâlet-i hezihi mülâzım
Ol baña **benim** çü saña lâzım (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 8). [benim, -im]
- Çok kimse **benim** itâ‘atimde
Hal eyledi kâm hizmetimde (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 15). [benim, -im]
- Zîrâ baña yok müsâvi bir er
Zîrâ ki **benim** cünûn-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 40). [benim, -im]
- Beñzer baña yok ki yokdu hem-tâ
Ben ‘âşık-ı mübtelâ-yı yârem (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 2). [ben,]
- Ben ‘âşık-ı pür-belâ-yı yârem
Ser-mest-i muḥabbetem dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 3). [ben,]
- Bilmem ki nice tarîke gitdiñ
Zemmeylediñ ‘aşkı bilmezem **ben** (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 32). [ben,]
- Âyâ bu sözü niçün dediñ sen
Başka degilem ki âdemem **ben** (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 34). [ben,]
- ‘Aşk ile leb-â-leb ‘âlemem **ben**
‘Aşk olmasa elbet âdem olmaz (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 35). [ben,]
- Şan‘ânı ki eylemek mezemmet
Ben saña uyar mıyım ki sermest (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 6). [ben,]
- Hem-râh-ı şadîk her demimdir
Ben ‘âşık-ı hüsn-i ber-Hüdâyım (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 30). [ben,]
- Keş-şems bu kârdır hüveydâ
Ben kendi işimde ber-çarârım (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 36). [ben,]
- Bî-râhnümün olursa ‘âzım
Ammâ ki **benem** benim refikim (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 26). [benem, -em]
- Bî-râhnümün olursa ‘âzım
Ammâ ki benem **benim** refikim (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 26). [benim, -im]
- Var ol işe var **benimle** tek var
Geh var sözün nigâr söyle (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 1). [benimle, -im, -le]
- Cânın acıyup diliñ der idi
N’olaydı **benim** de böyle kârım (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 38). [benim, -im]
- Mevlâ ki **benem** bedenden ‘ârî
Sen bil ki benim gibi cünûn-ter (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 11). [benem, -em]
- Mevlâ ki benem bedenden ‘ârî

- Sen bil ki **benim** gibi cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 12*). [*benim, -im*]
- Zîrâ **beni** etdiñ ey cünûn-kâr
Güftâr-ı Nigârın ile bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 5*). [*beni, -i*]
- Bir nice zamân **benimle** hem-dem
Olgil mey içek şîrîn şîrîn hem (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 21*). [*benimle, -im, -le*]
- Cânım gibi isterem seni **ben**
Gel pend-i ‘azîzimi işit sen (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 19*). [*ben,]*
- Ben de sen içenden içmişem tâ
Zâhirdi baña işin hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 31*). [*ben,]*
- İncinme eger ki söyledim **ben**
Bir nice hurûf ey cünûn sen (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 37*). [*ben,]*
- Bir başka olur mu ‘aşk u meşkî
Ben kim bu şarâb-ı âşkî her dem (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 10*). [*ben,]*
- Bir lahza dudağım andan ayru
Olmaz bes olur mu ‘aql **bende** (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 14*). [*bende, -de*]
- Kılmış **beni** bilmezem nedir hûş
Bir kerre içen şarâb-ı ‘aşkî (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 7*). [*beni, -i*]
- Hem saña ‘azîmetin belâdır
Zîrâ ki **benim** bu hâlimi sen (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 18*). [*benim, -im*]
- Ne bir tıruşundan aqladım **ben**
Bu kârı ki ol cünûn-ı pür-fen (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 28*). [*ben,]*
- Bir merd-i vefâ belâsı pek çok
Bir vâkt bu kâra **ben** de girdim (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 10*). [*ben,]*
- Ne dâdîma yetdi dâd-der-dâd
Dinle ne ki söylerim saña **ben** (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 28*). [*ben,]*
- Pendâne kelâma şâyık oldum
Baba de baña saña dedim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 30*). [*ben,]*
- Yâd-âver ü sâbık u selefdir
Bes ki nice isterim seni **ben** (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 36*). [*ben,]*
- Öyle beni iste ey cünûn sen
Ben istemesem saña naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 38*). [*ben,]*
- Öyle **beni** iste ey cünûn sen
Ben istemesem saña naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 37*). [*beni, -i*]
- Eyler miyim ey cünûn-ı ülfet
Sen de **beni** iste ey şîrînîm (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 40*). [*beni, -i*]
- İzhar ile cümlesin kemâkân
Ammâ ki nihânı söyleyim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 30*). [*ben,]*
- Güftârın işitdim aqladım **ben**
Pendiñi tamâm dinledim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 11*). [*ben,]*
- Güftârın işitdim aqladım **ben**
Pendiñi tamâm dinledim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 12*). [*ben,]*
- Sensin baña **ben** saña sezâ-vâr
Zîrâ ikimiz civânız ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 19*). [*ben,]*
- Sensin baña **ben** saña muvâfık
Zîrâ ki kemâlimiz muţâbık (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 21*). [*ben,]*
- Sen baña ne söylesen revâdır

- Ben** tutmasam er büyük hatâdır (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 24). [ben,]
- Sen başa ne söyleseñ vefâdır
- Ben** saña ne söylesem şafâdır (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 38). [ben,]
- El-hamd ki var imdi sende
- Ol nakd-i kemâl yokdu **bende** (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 6). [bende, -de]
- Kâf olmaz idi olurdu hem hâk
- Ol nârdan özge **bende** yokdur (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 34). [bende, -de]
- Bende ki ne var seniñdir ey dost
- Ne kâr u ne ‘âr seniñdir ey dost (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 15). [bende ki, -de, -ki]
- Sende ki ne var ol **benimdir**
- Ne ‘âr u ne kâr ol **benimdir** (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 13). [benimdir, -im, -dir]
- Olurdu sönerdi nâr-ı hicrân
- Ammâ ki **ben** ol şikeste-hâlem (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 36). [ben,]
- Bir çâre olur mu bu belâya
- Bilmem ne idem **ben-i** avâre (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 6). [ben-i, --i]
- Ağyâr ile cism ü cân gerekmez
- Mevlâ **beni** erdire nigâre (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 18). [beni, -i]
- Ol nâm ile kıl **benimle** güftâr
- Dört harf ile kıl dem-â-dem ey yâr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 21). [benimle, -im, -le]
- ‘Âlemde bilâ belâya hem-dem
- Ben** gibi cihâna gelmeyen merd (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 38). [ben,]
- Bî-‘aql olan işi doğru şanmaz
- Her ‘ilm ü kemâlde mâhirem **ben** (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 36). [ben,]
- Aqla ki cihânda fenn-der-fenn
- Mağzâ ki **benem** başa berâber (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 38). [benem, -em]
- Söyle ki görem nedir irâde
- Ahvâl-i derûnuñ anlayım **ben** (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 20). [ben,]
- Efkârını söyle dinleyim **ben**
- Dîvâne-i haq-şinâsın hekîm-i ma‘rifet-esâsa cevâbı (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 21). [ben,]
- Dîvâne-i ‘aşk dedi ey er
- Her lahzâ **benimle** ol berâber (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 24). [benimle, -im, -le]
- ‘Aklıñ yeri ey ‘azîz **bende**
- Yokdur diyen er çe var sende (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 1). [bende, -de]
- Ger **bende** eger ki zerre-i hûş
- Olsaydı naşîhatını der-gûş (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 15). [bende, -de]
- Esrâr-ı hafîye ey şîrîn-kâr
- Bilmez idim ‘aşkı anladım **ben** (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 12). [ben,]
- Güftârını tâ ki dinledim **ben**
- Var imdi işinde ber-karâr ol (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 13). [ben,]
- ‘Aşka degiliz degil midir ‘âr
- Ben** ki bilirim anı kemende (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 24). [ben,]
- Girmez ki hevâ girer mi **bende**
- İmdi ne deyim ki kâr u kirdâr (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 25). [bende, -de]
- Bu kâr-ı şîrinde pâyidâr ol
- ‘Afv eyle **beni** ki der-hatâyem (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 16). [beni, -i]

- Ger var ise kâr-ı lâzımın var
Ol kâr ile ol **benimle** neñ var (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 6*). [*benimle, -im, -le*]
- Ol dem bu belâya **ben** havâle
Eylersem ‘aceb mi âh u nâle (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 25*). [*ben,*]
- Olma dedi ol cünûna dil-teng
Zîrâ ki **benim** rumûza âgâh (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 34*). [*benim, -im*]
- Zîrâ ki **benim** müdâm hürrem
El-hâl **benim** kemâle mâlik (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 37*). [*benim, -im*]
- Zîrâ ki **benim** müdâm hürrem
El-hâl **benim** kemâle mâlik (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 38*). [*benim, -im*]
- Güftârda yok ki **ben** tek âdem
Muṭrib sözüdür deyü uşanma (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 15*). [*ben,*]
- Ben gibi cihânda yokdur el’ân
Zîrâ ṭarabım ze-‘aşk-ı dildâr (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 19*). [*ben,*]
- Bir başka degil baña budur kâr
Ol kâr ile âh eylerim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 22*). [*ben,*]
- Her gâh ne gâh eylerim **ben**
Der saz-gehim füzûn füzûndur (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 23*). [*ben,*]
- Güftârım işit ki imdi Loḳmân
Der pend **benim** şehir-i ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 14*). [*benim, -im*]
- Beyhûde **benim** sözümlü şanma
Ger muṭribem ey cünûn-ı devrân (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 17*). [*benim, -im*]
- Bî-‘aşk bir an görmezem **ben**
Kendimi sözümlü bilmezem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 29*). [*ben,*]
- Bî-‘aşk bir an görmezem **ben**
Kendimi sözümlü bilmezem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 30*). [*ben,*]
- ‘Aşkım bañadır **ben** aña lâzım
Ben aña o bañadır mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 37*). [*ben,*]
- ‘Aşkım bañadır ben aña lâzım
Ben aña o bañadır mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 38*). [*ben,*]
- Ammâ ki **benim** ki lâübâlim
Müstâğrak-ı ‘aşk-ı lâ-yezâlim (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 1*). [*benim, -im*]
- Ben anıñam ol benim maḥzâ
Ben ‘âşıkım aña ol baña tâ (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 1*). [*ben,*]
- Ben anıñam ol benim maḥzâ
Ben ‘âşıkım aña ol baña tâ (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 2*). [*ben,*]
- Ol baña **ben** aña oldum ‘âşık
Ol baña **ben** anayım muṭâbık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 5*). [*ben,*]
- Ol baña **ben** aña oldum ‘âşık
Ol baña **ben** anayım muṭâbık (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 6*). [*ben,*]
- Ben ṭâlib-i vaşlım imdi ey yâr
Ol kârıma ‘aşkıdır hevâdâr (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 7*). [*ben,*]
- Ben anıñam ol **benim** maḥzâ
Ben ‘âşıkım aña ol baña tâ (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 1*). [*benim, -im*]
- Ney ney ki fûnûn-der-fûnûndur
Ben anladığımdır ol ser-efrâz (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 12*). [*ben,*]

- Bu kâra ki himmet eyleriz biz
İkrâra **ben** eyledim itâ‘at (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 22). [ben,]
- Olmaz kim olur merâma vâsıl
Her şâm u seher **benimle** hem-râh (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 8). [benimle, -im, -le]
- Allahdan iste bir ricâ et
Ben de saña eyleyim du‘âyı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 14). [ben,]
- Eyle görüm ey ‘azîz-i hoş-kâr
Ben pendî dükettim ey şîrîn cân (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 22). [ben,]
- Ben ‘âşıkam ‘âşîka hatâdır
Ağyâr sözü ki nâ-revâdır (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 5). [ben,]
- Bir elf iledir **benim** medârım
Dâreynde o nigâr u yârım (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 21). [benim, -im]
- Bûlbûl gibi hây hûy-ı şîrîn
Her ne ki dedim saña **ben** ey cân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 32). [ben,]
- Ol dâhil-i heşt cennet eyler
Ben de saña eyleyim du‘âyı (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 16). [ben,]
- Ol dem ki senâya meşğul oldu
Zikr eyle **beni** du‘âda ey yâr (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 12). [beni, -i]
- Pend ile hevâ muqayyed olmaz
Ol dem ki bu kâra **ben** havâle (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 6). [ben,]
- Buhl eyledi gör bu buhl-i pendî
Anıñ içün imdi eylerem **ben** (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 20). [ben,]
- Cem‘ eylemeniñ tarîkin ey yâr
Benden taleb eyle her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 36). [benden, -den]
- Bir nice zamân **benimle** hem-dem
Olğıl ki gezek cihânı bî-ğam (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 29). [benimle, -im, -le]
- Şerh eyle merâmın anılayım **ben**
Ey kâmil-i ‘aşk u merd-i pür-fen (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 33). [ben,]
- Hatm eyledim imdi **ben** kelâmı
Güftâra sen imdi ver nizâmı (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 41). [ben,]
- Kerkes gibi cîfe-hâr olmaz
Ben ‘âşık-ı şâdıkım mücerred (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 18). [ben,]
- Her birisi bâği-i imândır
Ammâ ki **benim** murâdım el‘ân (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 28). [benim, -im]
- Şâd eyle **beni** anıñla herdem
Dildâr sözüne ver nizâmı (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 13). [beni, -i]
- Bir yârdır özge yokdu kâmım
Bildîñ ise ehl-i tecridem **ben** (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 10). [ben,]
- Müştâk-ı cemâl-i tevhidem **ben**
Terk eyle naşîhatıñı tutmam (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 11). [ben,]
- ‘Ukbâ seveniñ işi bir özge
El-minnet-i Hâk **benim** merâmım (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 8). [benim, -im]
- Ben de bilirim ki emr-i sevdâ
Ez-hükm-i kazâ vü emr-i Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 19). [ben,]
- Ben neyler idim ki böyle lâfi
Ol ola ümîdimiñ hilâfı (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 8). [ben,]

- Sizden bu mudur murâd-ı cânım
Benden çeke el gide revânım (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 11). [benden, -den]
- Ben söyledim özr hayli bî-tâ
Tâ anlayasız ki ben esîrim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 10). [ben,]
- Ben söyledim özr hayli bî-tâ
Tâ anlayasız ki **ben** esîrim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 11). [ben,]
- Bir yerden olur değil ki bend bend
Ammâ ki **benem** esîr ü zârem (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 15). [benem, -em]
- Her biri ki kayd-ı câ-be-câdır
Her biri çeker **beni** kenâre (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 19). [beni, -i]
- Böyle ki du‘â-yı hayr ile yâd
Eyleñ **beni** âh gâh-ı bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 37). [beni, -i]
- Ma‘zûr kılın **benim** ki ma‘zûr
Bir özr kifâyet eyler ammâ (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 8). [benim, -im]
- Tenhâ **beni** bî-celîs koymañ
Bî-mûnis ü bî-enîs koymañ (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 17). [beni, -i]
- Gerçi bilirim ki lutf çokdur
Sende velî **bende** şabr yokdur (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 7). [bende, -de]
- İmdâd eger olmaz ise senden
Ümmîd-i hayât kılma **benden** (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 17). [benden, -den]
- Ol kâr ile hâr hâr oldum
Girdâbe-i vehme düşmüşem **ben** (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 24). [ben,]
- Bahş eyle ki eyleyim seyâhat
Bende bu belâya tâb yokdur (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 30). [bende, -de]
- Var ‘aşk-ı melâhatîñ belâsı
Anıñ **beni** eyle mübtelâsı (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 33). [beni, -i]
- ‘Aşkınla **beni** gel eyle yâ Rab
Yandır her dem kül eyle yâ Rab (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 36). [beni, -i]
- Şanma ki bu kârı nâr etmez
Âteş ile tâ ki sâlikim **ben** (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 2). [ben,]
- Ey hâtîf-i ğayb mâlikim **ben**
‘Aşk âteşi ile şevķim artır (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 3). [ben,]
- Lâyık mı ki özge yaña gitmek
Zîrâ **beni** cümle âteş almış (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 12). [beni, -i]
- ‘Avf eyle **beni** ki nâtüvânem
Der-pençe-i qahr-ı bî-emânem (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 31). [beni, -i]
- Ben bende-i ‘âcizim haţâyî
Sen Hâlik-ı zül-kerem ‘atayî (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 15). [ben,]
- Ben bende-i ‘âcizem haţâsız
Olmañ kûl olan Hüdâ ‘atâsız (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 21). [ben,]
- Bu vâdi-i ‘aşkda avâre
Kılma **beni** eyle baña çâre (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 24). [beni, -i]
- Cilve-i cemâle kıl işâret
Kılğil **beni** ğarkâ-i beşâret (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 32). [beni, -i]
- Bu yolda **beni** nizâr kılma
Lutf et **beni** intizâr kılma (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 33). [beni, -i]

- Bu yolda **beni** nizâr kılma
Lut̃f et **beni** intizâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 34*). [*beni, -i*]
- Bir vakt bu şevke düşmüşem **ben**
Bî-ğâye işe girişmişem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 15*). [*ben,]*
- Bir vakt bu şevke düşmüşem **ben**
Bî-ğâye işe girişmişem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 16*). [*ben,]*
- Yanar yakılır ki ey revânım
Hem saña ziyândı çünkü **ben** tek (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 10*). [*ben,]*
- Hem özgeyedir vü hem saqadır
Ben yanmasam özge dahi yanmaz (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 30*). [*ben,]*
- Bu hâcetimi **benim** revâ kıl (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 42*). [*benim, -im*]
- Bî-şübhe olur kerîm ‘ata-sâz
Ben derdimi söyleyim hevâyî (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 13*). [*ben,]*
- Lut̃fâne dedi ki ey elem-hâr
Ėam çekme çeker mi Ėam ki **ben** tek (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 33*). [*ben,]*
- Ben bende-i müflisim hüveydâ
İhsânına yok seniñ nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 27*). [*ben,]*
- Her lahza cemâli tâlibem **ben**
Dâreyn degil gözümde aslâ (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 37*). [*ben,]*
- Bir başka şeye yok ihtimâmım
El-hamd ki ‘aşkı ġâlibem **ben** (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 36*). [*ben,]*
- Cilve-i cemâle mâ’ilem **ben**
Mağzâ ki cemâldir merâmım (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 33*). [*ben,]*
- Silsile-i fakrdan rehâ kıl
Hâcet dilerim ki sâ’îlim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 32*). [*ben,]*
- Ammâ ki cemâle şâyıkam **ben**
Ger olmasa cilve-i cemâliñ (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 19*). [*ben,]*
- Yok âhiri qarşısı alınmaz
Her çend celâle lâyıkam **ben** (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 18*). [*ben,]*
- Başımda o zıll-i bî-zevâliñ
Benden ne olur ki tâ kıyâmet (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 22*). [*benden, -den*]
- Bî-fâ’ide çeksem er nedâmet
‘Afv eyle **beni** yetir cemâle (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 24*). [*beni, -i*]
- İflâsıma hem **benim** de ġayet
Dergâhına gelmişim ‘atâ kıl (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 29*). [*benim, -im*]
- Me’mûrı olur mu lâübâlî
Bes **ben** kimem ey Hüdâ-yı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 12*). [*ben,]*
- Bilmez idim eyleyim bu nârı
Ne **ben** ne bu seyr ne seyâhat (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 22*). [*ben,]*
- Bir **bende** idim her işde ‘âciz
Ne ‘aşk be hüsni ne nigârî (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 19*). [*bende, -de*]
- İlet **beni** ol makâm-ı kâma
Senden eger olmasa bir imdâd (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 39*). [*beni, -i*]
- Ėamlar çekerim ki çâr u nâ-çâr
Evvel **beni** eylediñ budala (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 26*). [*beni, -i*]
- Raĥm eyle baña ki def’-i Ėam kıl

- İlet **beni** kâm olan maķâma (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 16*). [*beni, --i*]
- ‘Afv eyle eger hayâsızam **ben**
Luţf eyle piyâle-i meyi sen (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 27*). [*ben,]*
- Lâzımdı görem ki anlayım **ben**
Keyfiyyet-i sözü dinleyim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 35*). [*ben,]*
- Lâzımdı görem ki anlayım **ben**
Keyfiyyet-i sözü dinleyim **ben** (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 36*). [*ben,]*
- Allahı sever **ben-i** zebûna
Luţf eyle şarâb-ı gûna gûna (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 29*). [*ben-i, --i*]
- Benden ne olur kime edem dâd
Böyle dedi ol bir âh kıldı (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 1*). [*benden, -den*]
- Dildâr **benim** der idi her dem
Bir nice zamân vü hayli müddet (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 39*). [*benim, -im*]
- ‘Arz eyledi ey Hüdâ-yı ekber
Ben kendimi bildiğim unuttum (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 42*). [*ben,]*
- Bilmez çü özün bilir Nigârın
Ben senlige düşdüğüme ‘illet (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 6*). [*ben,]*
- Her lahzâ kuluğu kâm-yâb et
Kılma **beni** sen esîr-i zillet (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 28*). [*beni, -i*]
- Luţf ile çetin değil ne kim var
Luţfunla yetir **beni** merâme (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 24*). [*beni, -i*]
- Emreyledi böyle kim enîşin
Her yerde **benim** ne ğam celîşin (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 37*). [*benim, -im*]
- Öpdüm ayağın şarâb-dârın
Dedi ne elem **benim** medârın (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 41*). [*benim, -im*]
- Her demde **benim** penâh-ğâhın
Her yerde **benim** ümîd-ğâhın (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 1*). [*benim, -im*]
- Her demde **benim** penâh-ğâhın
Her yerde **benim** ümîd-ğâhın (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 2*). [*benim, -im*]
- Dedi aña ey cünûn-ı Mevlâ
Ben var iken özgeye ne hâcet (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 38*). [*ben,]*
- Efkâra sen etme ‘arz-ı hâcet
Fikr eyleme kim **benim** medârın (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 40*). [*benim, -im*]
- Her ne ki saña erişdi âhir
Her birisi **benden** oldu ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 4*). [*benden, -den*]
- İkrâmına çünki yok nihâyet
Ben de dilerim be-ğayr-i ğâyet (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 2*). [*ben,]*
- Elţâfına ihtiyâc **bende**
İkrâm ü ‘atâ ‘azîz sende (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 22*). [*bende, -de*]
- Zîrâ ki **benim** beşîr-i hûş-ter
Müjde saña keç te’essüfünden (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 24*). [*benim, -im*]

ben: Birinci teklik şahıs zamiri || *Âşık, şâir.*

- Sâye-i Mevlâda necâtım **benim** (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 27*). [*benim, -im*]

ben de: *Ben de.*

- Her çend ki **ben de** nev-civânım

Pendâne kelâmda pehlivânım (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 3*). [*ben de, -*]

□ Bu kâr-ı ferâğa **ben de şaşdım**

Ne çâre bu ağa kim dolaşdım (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 28*). [*ben de, -*]

ben de şaşdım: *Ben de şaşırdım.*

□ Bu kâra girişmegim hüveydâ

Bu kâr-ı ‘azîme **ben de şaşdım** (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 16*). [*ben de şaşdım, -*]

ben derdimi kime söyleyim: *Ben derdimi kime söyleyeyim.*

□ Yokdur baña senden özge kim var

Bes derdimi söyleyim kime ben (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 5*). [*ben derdimi kime söyleyim, -*]

ben ne olam ki: *Ben ne olayım.*

□ ‘Âlemlere şaldı şûr-ı hayret

Ben ne ki olam rumûza âgâh (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 20*). [*ben ne olam ki, -*]

ben neyleyim: *Ben ne yapayım.*

□ Ben neyleyim anda yokdu hem-râz

Bî-hadd belâlara giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 3*). [*ben neyleyim, -*]

ben tâlib-i yâr-i pâydâr: *Ben sonsuza kadar sevgiliyi beklerim.*

□ Her şâm u seher nigâr iledir

Ben tâlib-i yâr-i pâydârem (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 16*). [*ben tâlib-i yâr-i pâydârem, -e, -m*]

be-nâle: *İnleyerek.*

□ Gâh Rûdekiniñ **be-nâle-i** çeng

Sâz eyleyek eyleyek mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 39*). [*be-nâle-i, --i*]

□ Eş‘âr **be-nâle-i** ney ü çeng

Ebyât be-ergânün âheng (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 31*). [*be-nâle-i, --i*]

be-nâlehâ-yı şeydâ: *Divane gibi inlemek.*

□ Sevgend **be-nâlehâ-yı şeydâ**

Ol nûr-ı cemâl-i bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 14*). [*be-nâlehâ-yı şeydâ, -*]

□ Sevgend **be-nâlehâ-yı şeydâ**

Ol nûr-ı cemâl-i bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 15*). [*be-nâlehâ-yı şeydâ, -*]

be-nâle-i sâz: *Sazın inlemesi.*

□ Zevkîñ yeridir **be-nâle-i sâz**

Ey çengi dem-i ferahdır el’ân (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 36*). [*be-nâle-i sâz, -*]

be-nâm: *Namlı, şan ve şöhrat sahibi.*

□ Anıñ iledir müdâm kârım

Sevgend **be-nâm-ı** ber-nigâre (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 6*). [*be-nâm-ı, -ı*]

be-nâm-ı hüddâ: *Allah’ın adı ile.*

□ Eyledi kabûl çâr u nâ-çâr

Be-nâm-ı Hüdâ ki meşgul oldu (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 36*). [*be-nâm-ı hüdâ, -*]

be-nazm: *Şiir ile.*

□ Mümtâzı **be-nazm-ı** bî-kıyâsın

‘Eş‘ârları ile urağ dem (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 29*). [*be-nazm-ı, --ı*]

bend: *Bağ, engel.*

□ Eyleyesiz aña öyle bir pend

Tâ eyleye ol cünûnu der **bend** (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 10*). [*bend,]*

□ Erbâb-ı naşihatî **bendi**

Anla ki nedir makâm-ı sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 15*). [*bendi, -i*]

□ Gerçi bilirim ki **bendi** yokdur

Erbâb-ı diliñ niyâzı çokdur (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 11*). [*bendi, -i*]

bend bend: *Bölük bölük, parça parça.*

□ Zincîr ki **bend bend** dârem

Her tâ nigâr-ı dil-rübâdır (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 16*). [*bend bend, -*]

□ Bir yerden olur değil ki **bend bend**

Ammâ ki benem esîr ü zârem (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 14*). [*bend bend, -*]

bende: *Kul, köle, hizmetkâr || bağıllıkla yolunu takip eden kimse.*

□ Bendelerine ‘atâsı çok cân

Güftâre getirdi mâ-zamîrin (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*bendelerine, -ler, -i, -n, -e*]

□ Bende-i şiyâkına rahîmdir

Men ‘aşk-ı Hüdâ-yı lem-yezâlim (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 7*). [*bende-i,]*

bende-i ‘âciz: *Aciz kul.*

□ Ben **bende-i ‘âcizem** hatâsız

Olmaz kıl olan Hüdâ ‘atâsız (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 21*). [*bende-i ‘âcizem, -e, -m*]

□ Ben **bende-i ‘âcizim** hatâyî

Sen Hâlik-ı zül-kerem ‘atâyî (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 15*). [*bende-i ‘âcizim, -im*]

bende-i ‘aşk: *Aşkın kölesi, aşk kulu.*

□ Bir vakt ayıldı ol belâyî

Ol **bende-i ‘aşk** mübtelâyî (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 33*). [*bende-i ‘aşk, -*]

□ Kârîñ nedi söyle anlayım tâ

Ol **bende-i ‘aşk** etdi bir âh (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 22*). [*bende-i ‘aşk, -*]

□ Ol **bende-i ‘aşk-ı** pür-fünûna

‘Arz etdi ki ey cünûn-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 15*). [*bende-i ‘aşk-ı, --ı*]

bende-i bî-nevâ vü nâcîz: *Önemsiz ve nasipsiz köle.*

□ Zîrâ ki odur Hüdâ-yı mutlak

Bir **bende-i bî-nevâ vü nâcîz** (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 36*). [*bende-i bî-nevâ vü nâcîz, -*]

bende-i hüdâ: *Allah'ın kulu.*

□ Ednâ ter-i **bende-i Hüdâdır**

Müşâkların budur ki hâli (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 7*). [*bende-i hüdâdır, -dır*]

bende-i müflis: *Muhtaç kişi.*

□ Ben **bende-i müflisim** hüveydâ

İhsânına yok senin nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 27*). [*bende-i müflisim, -im*]

bend-i pend: *Nasihat engeli.*

□ Divâne girer mi **bend-i pende**

Bes baña naşîhatin hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 15*). [*bend-i pende, -e*]

bend-i ülfet: *Yakınlık, dostluk bağı.*

□ Boynumda kolumda **bend-i ülfet**

Bilmem ne edem kılam ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 36*). [*bend-i ülfet, -*]

be-neş'e: *Neşeden. Neşelenmek.*

□ Nûş eyle dem-â-dem ey Nigârî

Be-neş'e-i nâm-ı bî-nişânı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 23*). [*be-neş'e-i, --i*]

benevşe: *Menekşe çiçeği. Doğru yazılışı "benefşe"dir.*

□ Hem bir tarafında ergüvânı

Hem bir tarafa **benevşe** kânı (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 12*). [*benevşe, -*]

be-nezd-i ehl-i sevdâ: *Sevda ehlinin nazarında.*

□ Keş-şems **be-nezd-i ehl-i sevdâ**

Bir câm ile eylegil bir imdâd (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 32*). [*be-nezd-i ehl-i sevdâ, -*]

ben(i): *Ben, birinci tekil şahıs zamiri.*

□ Ol dem o meyi **ben(i)** kemîne

Şundu ki düşünde gam-zemîne (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 3*). [*ben(i), -*]

ben-i avâre: *Zavallı kul.*

□ Bilmem yolumun idem ne çâre

Bî-çâre ola **ben-i avâre** (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 28*). [*ben-i avâre, -*]

□ Bu vâdi-i 'aşk-ı bî-kenâra

Düşdüm ne edem **ben-i avâre** (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 38*). [*ben-i avâre, -*]

beni bu hâle şaldın: *Beni bu duruma sen soktun.*

□ Şaldın beni âhiri bu hâle

Bu kâr şirîn şikâyetim yok (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 27*). [*beni bu hâle şaldın, -*]

benim: *Benim.*

□ Bu yolda eger verir isem cân

Her yerde **benimdi** şöhet ü şân (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 30*). [*benimdi, -di*]

benim gibi: *Benim gibi.*

□ Mâl ile **benim gibi** emîr ol

Devletle fakîre dest-gîr ol (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 5*). [*benim gibi, -*]

benüm: *Birinci teklik şahıs zamiri.*

□ Hakkın nice olduğunu bildim

Bildim ki **benim** gulâm-ı mutlak (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 10). [benim,]

be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam: Cenab-ı Hakk'ın arşı'nın nuru, parlaklığı.

□ Sevgend be-şa‘şa‘a-i sevdâ

Sevgend **be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam** (Nigârname, Gazel 11, Mısra 7). [be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam, -]

□ Sevgend be-şa‘şa‘a-i sevdâ

Sevgend **be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam** (Nigârname, Gazel 12, Mısra 8). [be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam, -]

be-nûr-ı muşafâyî: Hz. Peygamberin nuru.

□ Sevgend be-‘âşıkân-ı Mevlâ

Sevgend **be-nûr-ı Muşafâyî** (Nigârname, Gazel 11, Mısra 3). [be-nûr-ı muşafâyî, -]

□ Sevgend be-‘âşıkân-ı Mevlâ

Sevgend **be-nûr-ı Muşafâyî** (Nigârname, Gazel 12, Mısra 4). [be-nûr-ı muşafâyî, -]

be-nûr-ı şems-i bîtâ: Güneşin parlaklığının ortaya çıkması.

□ Sevgend **be-nûr-ı şems-i bîtâ**

Sevgend be-nûr-ı zikr-i Hak Hak (Nigârname, Gazel 11, Mısra 8). [be-nûr-ı şems-i bîtâ, -]

□ Sevgend **be-nûr-ı şems-i bîtâ**

Sevgend be-nûr-ı zikr-i Hak Hak (Nigârname, Gazel 12, Mısra 9). [be-nûr-ı şems-i bîtâ, -]

be-perde: Perdesiz.

□ Anı ile eyleyek hitâbı

Bir var mı **be-perde-i** dü-gâhı (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 30). [be-perde-i, --i]

berâber: Birlikte, beraber.

□ Sendendir hemîn şerâfet-i hâk

Ey zâhir ü bâtını **berâber** (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 36). [berâber,]

□ Manzûmun olur çü la‘l-i zîbâ

Gencîne-i nazmına **berâber** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 17). [berâber,]

□ Hem bir tarafında müşk ü ‘anber

Hem gâliye ‘ıtr-ı şeh **berâber** (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 4). [berâber,]

□ Bil-küllihî şöhetimi dinle

Âyineyi sürmeyi **berâber** (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 24). [berâber,]

□ Mecnûnu anı diyen **berâber**

Olmaz mı görürse ol hacil-ter (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 16). [berâber,]

□ El-hâşılı gelmedi cihâna

Görmedi **berâberin** zamâne (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 41). [berâberin, -in]

□ Elbette zenân merde gelmez

Merdân ile zen **berâber** olmaz (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 22). [berâber,]

□ Bende değil ihtiyâr-ı sevdâ

Şanma beni özgeye **berâber** (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 38). [berâber,]

□ Ol kârda yok başa **berâber**

Zîrâ başa bahş edüp bu kârı (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 9). [berâber,]

□ Nükte-i hafiyi etdi izhâr

Böyle ki **berâber** olmaz ey yâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 13). [berâber,]

□ Ol devlet-i ma‘rifet ki ey yâr

- Sendendi saña ki yok **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 142, Mısra 8*). [berâber,]
- Ger izniñ olursa ey birâder
- Başka işini görek **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 154, Mısra 6*). [berâber,]
- Anı ki cihânda fenn-der-fenn
- Maḥzâ ki benem baña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 155, Mısra 38*). [berâber,]
- Saz eyleyek eyleyek sürûdı
- Geh çengi alaḳ ele **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 160, Mısra 6*). [berâber,]
- Zîrâ sözümü şayar mı ol er
- Sözde kim olur aña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 165, Mısra 24*). [berâber,]
- Her şehride var mâh-peyker
- Hurşîd-i münevvere **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 175, Mısra 30*). [berâber,]
- Her nerde ḳalır sañ ol seniñle
- ‘Arz ile semâ oña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 22*). [berâber,]
- Anıñla **berâber** ‘aşḳ-ı bî-çûn
- Bir böyle vefâlı yâr olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 33*). [berâber,]
- Anıñla **berâber** ‘aşḳ-ı câzib
- Ya’nî ki ne işde olsa meftûn (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 31*). [berâber,]
- Anıñla **berâber** ‘aşḳ-ı şâdık
- Ya’nî ki ne yerde olsa tâlib (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 29*). [berâber,]
- Berzahla cihân oña **berâber**
- Ya’nî ki ne yerde olsa ‘âşık (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 27*). [berâber,]
- Kevserle ḥamîm oña **berâber**
- Zâhîrle nihân oña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 26*). [berâber,]
- Kevserle ḥamîm oña **berâber**
- Zâhîrle nihân oña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 25*). [berâber,]
- Miḥnetle şafâ oña **berâber**
- Cennetle cahîm oña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 24*). [berâber,]
- Miḥnetle şafâ oña **berâber**
- Cennetle cahîm oña **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 178, Mısra 23*). [berâber,]
- Ammâ ki haṭar haṭar da âfet
- Âfetle belâ **berâber** olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 200, Mısra 21*). [berâber,]
- Mevt ile cefâ **berâber** olmaz
- Ḳatl ile belâ olur mu yeksân (*Nigârnâme, Mesnevi 200, Mısra 22*). [berâber,]
- Âteş ile kül **berâber** olmaz
- Zehr-âb ile mül **berâber** olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 208, Mısra 23*). [berâber,]
- Âteş ile kül **berâber** olmaz
- Zehr-âb ile mül **berâber** olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 208, Mısra 24*). [berâber,]
- Bî-şûphe ki seyrde **berâber** (*Nigârnâme, Mesnevi 214, Mısra 20*). [berâber,]
- Ol ḥâlet-i hûb ile **berâber**
- Ol yerde ḳarâr tıttı hayli (*Nigârnâme, Mesnevi 234, Mısra 27*). [berâber,]
- Görmedi **berâberin** zamâne
- Ol âd-ı cihân-girinle memnûn (*Nigârnâme, Mesnevi 253, Mısra 24*). [berâberin, -i, -n]

berâber ol: Beraber, birlikte olmak.

- Dîvâne-i ‘aşḳ dedi ey er
- Her laḫza benimle ol berâber (*Nigârnâme, Mesnevi 156, Mısra 24*). [berâber ol, -]

berâber olmaz: *Denk, eşdeğer olmak; benzemek.*

□ ‘Âlemde olan vücûd-ı zıllî

Aşliyle fûrû‘ **berâber olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 37*). [*berâber olmaz, -*]

□ Fakr ile gınâ **berâber olmaz**

Şâh ile gedâ **berâber olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 5*). [*berâber olmaz, -*]

berâber olmaz: *Bir olmak, denk olmak.*

□ Fakr ile gınâ **berâber olmaz**

Şâh ile gedâ **berâber olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 6*). [*berâber olmaz, -*]

□ Sâliklere var seyr ammâ

Seyrânda **berâber olmaz** aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 19*). [*berâber olmaz, -*]

□ Bâd ile sinek **berâber olmaz**

Berķ ile külek **berâber olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 8*). [*berâber olmaz, -*]

berâber olmaz: *Beraber olmak, birlikte bulunmak.*

□ Bâd ile sinek **berâber olmaz**

Berķ ile külek **berâber olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 9*). [*berâber olmaz, -*]

berâder: *Birlikte, beraber.*

□ ‘Arşa-yı sühende ol dil-âver

Luţfâne dedi ki ey **berâder** (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 39*). [*berâder,]*

berât: *Kurtuluş.*

□ Cünbüş-i cândır harekâtım benim

Bî-elem âzâde-yi ‘aşķam künûn Dâğ-ı ciger-sûz **berâtım** benim (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 17*). [*berâtım, -im*]

□ Dâğ-ı ciger-sûz **berâtım** benim

Vâşıl-ı sîmurğ-ı melâhat eder (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 17*). [*berâtım, -im*]

berâ-yı: *Yaratılış amacı.*

□ Berâ-yı terğîb-i ğazel-i talebî

Şabr eyle dilâ şabr et şahrâ-yı talebdır bu (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 1*). [*berâ-yı,]*

□ Berâ-yı mihmân-ı mizbânın mihmân-saraya revnaķ u zînet vermesidir

Mihmân evin eyledim müheyyâ (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 35*). [*berâ-yı,]*

berây-ı beşâret: *Müjde için.*

□ Başınđa ola sürûr-efser

Mihmânları **berây-ı beşâret** ve beşâset mizbânın zıyâfetidir (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 11*). [*berây-ı beşâret, -*]

berây-ı beşâset: *Mutluluk için.*

□ Berây-ı beşâset muţrib-i ţarab-sâzdan ţarab-sâzlığı yârânın iltimâsı

Ey muţrib-i hoş nevâ nevâyî (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 29*). [*berây-ı beşâset, -*]

berâ-yı teşvîk-i ğazel-i şevķî: *Arzu ile yazılan şiirin, yazılış amacı.*

□ Berâ-yı teşvîk-i ğazel-i şevķî (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 1*). [*berâ-yı teşvîk-i ğazel-i şevķî, -*]

berbâd: *Perişan, virane, helak olmuş.*

- Ammâ (ki) o merd ya‘ni Ferhâd
Dildâr yolunda k’oldu **berbâd** (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 18*). [*berbâd,]*
- Evhâma düşende hâb olmaz
Elbette ki vehm anı **berbâd** (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 27*). [*berbâd,]*
- Bilmez ne ede cünûn-ı sâde
Evhâmı ne ile ede **berbâd** (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 39*). [*berbâd,]*
- Ol lahza olur kamûsu **berbâd**
Ne söyleyim imdi yok mecâlim (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 35*). [*berbâd,]*
- Ol ‘arşada âh gör neler var
Ol ‘arşada ger olursa **berbâd** (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 18*). [*berbâd,]*

ber-bâd: *Perişan, virane, helak olmuş.*

- Ğark olmaya bu esîr **ber-bâd**
Evhâmı götür ki istirâhat (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 27*). [*ber-bâd,]*

berbâd eder: *Mahvetmek, bozmak, kötü duruma sokmak.*

- Kalmaz eser-i hatardan aşlâ
Evhâmı eder niyâz berbâd (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 8*). [*berbâd eder, -]*

berbâd etdi: *Bozmak, viran etmek.*

- Pâyimâl eyledi çün varımı **berbâd etdi**
Târümâr eyledi hep eldeki varı n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 3*). [*berbâd etdi, -]*
- Tâ ki cânımda karar eyledi nârı n’ideyim
Pâyimâl eyledi çün varımı **berbâd etdi** (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 3*). [*berbâd etdi, -]*
- Dîvâne ki ‘aşkı etdi bünyâd
Hâne-i kemâlin etdi berbâd (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 14*). [*berbâd etdi, -]*

berbâd ola: *Perişan olsun, yok olsun.*

- Şükr eyle dilâ şükr et **berbâd ola** tâ ‘usret
Her lutf-i dilârâ ki şükriñ gerek ey şâkir (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 4*). [*berbâd ola, -]*
- Şükr ile olur âsân her kâr -ı çetîn her ân
Şükr eyle dilâ şükr et **berbâd ola** tâ ‘usret (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 5*). [*berbâd ola, -]*
- Ol pend ile guşsa ola berbâd
Göñlüm güle gamdan ola âzâd (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 15*). [*berbâd ola, -]*

berbâd oldu: *Perişan olmak.*

- ‘Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 38*). [*berbâd oldu, -]*
- Her kimse ki ‘aşkı etdi bünyâd
Kâr eylemedi ki oldu berbâd (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 26*). [*berbâd oldu, -]*
- ‘Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 38*). [*berbâd oldu, -]*
- Evhâm u gamûmı oldu berbâd
Ol lahza tutup reh-i tevellâ (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 2*). [*berbâd oldu, -]*

berbut: *Ut, kopuz cinsinden çalgı aleti.*

□ B'âheng-i 'Irak ü Hicâzı

Âheng ile **berbuṭı** dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 2*). [*berbuṭı, -ı*]

ber-dâr etdi ki: *Haber vermek, bilgilendirmek.*

□ Evvelce egerçi hicr-i bîdâd

Her laḥza bizi ki etdi ber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 12*). [*ber-dâr etdi ki, -*]

ber-devâm: *Devamlı.*

□ Vaşfın ola cümle ilde meşhûr

Mevlâ seni **ber-devâm** kılsun (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 42*). [*ber-devâm,]*

ber-devâm ol: *Devamlı, daim, daimî olmak.*

□ Dil-i sevdâ-zedeye şâhib-i diliṇ pend-i dil-bendidir

'Aklıṇ revişinde **ber-devâm ol** (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 2*). [*ber-devâm ol, -*]

□ Sen var öz işiṇe **ber-devâm ol**

Ol kâr-ı şîrinde müstedâm ol (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 27*). [*ber-devâm ol, -*]

□ Ol kâr-ı ṭarîkat-i rızâdır

Terk etme bu kârı **ber-devâm ol** (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 4*). [*ber-devâm ol, -*]

ber-devâm ol: *Daim olmak.*

□ Sen gibi kim oldu kavlı-i şâdık

Şuğlunḍe müdâm **ber-devâm ol** (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 36*). [*ber-devâm ol, -*]

berg-i semen-sâ: *Yasemin çiçeğinin yaprağı.*

□ Ol ki şeydâlarına **berg-i semen-sâları** var

Yine erbâb-ı diliṇ bezmine vermiş revnâk (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 18*). [*berg-i semen-sâları, -lar, -ı*]

berg-i semen-sâları: *Yasemin çiçeğinin yaprağı.*

□ Hâne-i şöḥbetimi 'ıṭr-ı ṭarab-nâk etmiş

Ol ki şeydâlarına **berg-i semen-sâları** var (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 19*). [*berg-i semen-sâları, -*]

ber-hudâ: *Allah'ın dilediği şekilde.*

□ Ol ni'met-i luṭf-ı **ber-hudânın**

Dâreyn degil merâmı zîrâ (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 19*). [*ber-hudânın, -nı, -ı*]

□ Ol cılve-i 'aşk-ı **ber-Hüdâdır**

Her yerde olursan ol seniṇle (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 19*). [*ber-hüdâdır, -dır*]

□ Tevhîd nedir ki ehl-i tefrîd

Söyler ki vücûd-ı **ber-Hüdâda** (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 22*). [*ber-hüdâda, -da*]

ber-hüdâyı: *Allah'ın dilediği şekilde.*

□ Hem-râh-ı şadık her demimdir

Ben 'âşık-ı hüsn-i **ber-Hüdâyım** (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 30*). [*ber-hüdâyım, -m*]

berîn: *Pek yüksek, yüce.*

□ Firdevsi **berîn** bâğ-ı rızvân

Ol yerde ki var hûr u ğılmân (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 37*). [*berîn,]*

berk: *Şimşek.*

□ Dildârı tutam cihânı bir **berk**

Dildârsız ol cihân gerekmez (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 15*). [*berk,]*

□ Bâd ile sinek berâber olmaz

Berk ile külek berâber olmaz (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 9*). [*berk,]*

□ Seyriñ ola tâ çü **berk-i** bî-tâ

Çalmaya metâlibiñ ‘ademde (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 21*). [*berk-i,]*

ber-karâr: *Kararlı, yerli, daimî, devamlı olsun.*

□ Keş-şems bu kârdır hüveydâ

Ben kendi işimde **ber-karârım** (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 36*). [*ber-karârım, -ım]*

□ ‘Afv eyledim imdi ey hatâ-kâr

Bildiñ ki işimde **ber-karârım** (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 39*). [*ber-karârım, -ım]*

□ Kârında ki **ber-karâr** imişsiñ

Elbette bu iş seni nigâre (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 24*). [*ber-karâr,]*

ber-karâr ol: *Devamlı aynı olmamak, aynı kararda devam etmemek.*

□ Cânsız olurum ki ansız olmam

Sen de öz işinde **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 40*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Eyler seni ‘aşk yâre vâsıl

Bir lahza işinde **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 17*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Dinle ne desem saña işit sen

Kârında müdâm **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 32*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Hâsıl olur ‘âkıbet temennâ

Sen imdi işinde **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 26*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Güftârıñı tâ ki dinledim ben

Var imdi işinde **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 14*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Saz ile dedi ki ey ser-efrâz

Her lahza işinde **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 32*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Şarf eyle işinde cümle kârıñ

Çam çekme işinde **ber-karâr ol** (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 8*). [*ber-karâr ol, -]*

□ Her lahza işinde **ber-karâr ol**

‘Âşıklık işinde pâyidâr ol (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 35*). [*ber-karâr ol, -]*

berk-âsâ: *Şimşek gibi.*

□ Luṭf eyledi aña **berk-âsâ**

Bir seyr-i seri‘ ya‘nî bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 12*). [*berk-âsâ,]*

berk-i bârân: *Yağmur şimşegi.*

□ ‘Ârızları şems-i **berk-i bârân**

Kâkülleri hâş-ı güldür ammâ (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 10*). [*berk-i bârân, -]*

□ Cebheleri mâhitâb lâkin

‘Ârızları şems-i **berk-i bârân** (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 11*). [*berk-i bârân, -]*

berk-i bî-bedel: *Benzersiz Yıldırım.*

□ Her birisi âfitâb-ı tâbân

Her birisi **berķ-i bî-bedeldir** (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 5*). [*berķ-i bî-bedeldir, -dir*]

berķ-i bî-bedeldir: *Benzersiz Yıldırım.*

□ Her birisi **berķ-i bî-bedeldir**

Her birisi neyyîr-i dırâşân (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 6*). [*berķ-i bî-bedeldir, -*]

ber-merâm: *Memnun olmak.*

□ Bu fikr ile **ber-merâm** olursun

Yârîñ ile şâd-kâm olursun (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 14*). [*ber-merâm,]*

ber-murâd: *Isteğine kavuşan.*

□ Elbette ki **ber-murâd** olursun

Divâneñ ile ki şâd olursun (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 18*). [*ber-murâd,]*

□ ‘Aşkıñı yetürmeye zevâle

Fikr eyleme **ber-murâd** olursun (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 14*). [*ber-murâd,]*

□ Ğam çekme ki **ber-murâd** olursun

Bir vaķt olur ki şâd olursun (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 4*). [*ber-murâd,]*

ber-murâd et: *Arzusuna kavuşturmak.*

□ Çâbüķterin anı **ber-murâd et**

Şahrâ-yı talebden eyle âzâd (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 36*). [*ber-murâd et, -*]

ber-murâd olur: *Isteğine kavuşmak.*

□ Kâmıñı müdâm hâşıl etsün

Ğam çekme ki **ber-murâd olursun** (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 6*). [*ber-murâd olursun, -s, -u, -n*]

ber-nigâr: *Sevgilinin yanı.*

□ Müştâķ-ı cemâl-i **ber-nigârem**

Bu yolda baña delîl-i sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 17*). [*ber-nigârem, -e, -m*]

□ Anıñ iledir müdâm kârım

Sevgend be-nâm-ı **ber-nigâre** (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 6*). [*ber-nigâre, -e*]

ber-pâ: *Ayak üzerinde, ayakta, kaim.*

□ Mecmu‘a-yı sâbite Süreyyâ

Hâķ-i kademiñ-çün oldu **ber-pâ** (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 5*). [*ber-pâ,]*

□ Zîrâ ki firâğ oldu **ber-pâ**

Bu ni‘met-i vuşlata şükûrler (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 1*). [*ber-pâ,]*

ber-şikest: *Kötülük üstüne.*

□ Gördüm ki miyânı hâli kalmış

Hep zîneti **ber-şikest** olmuş (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 10*). [*ber-şikest,]*

berzah: *Ölümlle başlayıp yeniden diriltilmeye kadar süreceκ olan ara dönem, dünya ile âhiret arasındaki âlem ve kabir hayatı.*

□ Berzahla cihân oña berâber

Ya‘nî ki ne yerde olsa ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 27*). [*berzahla, -la*]

bes: *Artık, bundan sonra.*

□ Terk eyle maḳâl-i vaşfi **besdir**

Nûş eyle şarâb-ı zinde-gânı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 26*). [*besdir, -dir*]

□ Varmaz başa vaşfı ey filânî

Terk eyle maḳâl-i vaşfi **besdir** (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 25*). [*besdir, -dir*]

□ Bes ‘acz-i ‘ani’l-‘irfân ma‘rifet-i cânândır

Girmezse bu şahrâya düşmezse bu deryâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 17*). [*bes,]*

□ Bes ‘acz-i ‘ani’l-‘irfân ma‘rifet-i cânândır

Girmezse bu şahrâya düşmezse bu deryâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 16*). [*bes,]*

□ Şânıñ seniñ eylemek icâbet

Bes eyle ḳabûl-i ‘arz-ı hâcet (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 38*). [*bes,]*

□ Şâhen-şeh-i enbiyâ ve mürsel

Bes evvel ü âhir enbiyâya (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 28*). [*bes,]*

□ Bes gezme hevâyî lâubâlî

Verme baña ḡam gezüp budâle (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 13*). [*bes,]*

□ Erbâb-ı dilâna **besdir** elbet

Bir ḫarf yeter eder kifâyet (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 9*). [*besdir, -dir*]

□ Besdir bu ḳadar uzun-zebânlık

Besdir bu ḳadar şeker-feşânlık (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 13*). [*besdir, -dir*]

□ Besdir bu ḳadar uzun-zebânlık

Besdir bu ḳadar şeker-feşânlık (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 14*). [*besdir, -dir*]

□ Bes vechi nedir görünmez ol nûr

Gözden niçün oldu böyle mestûr (*Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 7*). [*bes,]*

□ Mecmû‘ı ḳıyâs olunsa **bes** bil

Mensûb-ı dile çü ṭohm-ı hardâl (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 17*). [*bes,]*

□ Şıgmaz bu maḫal-i tenge ey yâr

Bes yahşî nedir diyem ki ey cân (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 6*). [*bes,]*

□ İdrâkine **bes** ne ola bâ‘is

Bâis-i idrâkı beyândır (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 35*). [*bes,]*

□ Şems-i nazara efûl vermen

Besdir yeter imtiḫâna girmen (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 16*). [*besdir, -dir*]

□ Maṭlûbı hemîn vişâl-i Mevlâ

Bes bil ki nedir kemâl-i Mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 22*). [*bes,]*

□ Beyhûde söze ki vermezem ḡuş

Besdir bu ḳadar saña maḳâlim (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 30*). [*besdir, -dir*]

□ Divâne girer mi bend-i pende

Bes baña naşîḫatın ḫatâdır (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 16*). [*bes,]*

□ Bir laḫza dudaḡım andan ayru

Olmaz **bes** olur mu ‘aḳl bende (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 14*). [*bes,]*

□ İflâhı çetindir ey cünûn-kâr

Bes kâr-ı güzel nedir ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 18*). [*bes,]*

□ Yâd-âver ü sâbık u selefdir

Bes ki nice isterim seni ben (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 36*). [*bes,]*

□ Her ne ki dediñ ise revâdir

Bes pendi işitmek ḫatâdır (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 6*). [*bes,]*

□ Bes imdi bu ikimiz de yârız

- Dostlukda muķîm-i pâydârız (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 35*). [bes,]
- Bes bu iki ‘âşıkân-ı ma‘zûr
- Kim kılsa degildir ‘aķıldan dûr (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 23*). [bes,]
- Bî-‘ârife **bes** degil neķâra
- Divâneligim füzûndur el’ân (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 17*). [bes,]
- Bes kâmil-i ‘aşk olanlar âlet
- Elbet dilemez ki yokdu hâcet (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 13*). [bes,]
- Bes baņa ne lâzım imdi âlet
- Cânımda ki var iken bu hâlet (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 3*). [bes,]
- Bir dirheme **beş** olur yakındır
- Tüccâra çü hurşid-i mübîndir (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 39*). [beş,]
- ‘Ahdiñize eyleyiñ vefâlar
- Besdir** baņa eylemeñ cefâlar (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 12*). [besdir, -dir]
- Yokdur baņa senden özge kim var
- Bes** derdimi söyleyim kime ben (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 5*). [bes,]
- Derdiñe odur ‘ilâc-ı bî-tâ
- Bes** kâr-ı niyâzı ile bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 32*). [bes,]
- Me’mûrı olur mu lâübâlî
- Bes** ben kimem ey Hüdâ-yı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 12*). [bes,]
- Bitmez bilirim anıñla yârem
- Bes** neyleyim etmeyim ki nâle (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 18*). [bes,]
- Bahş etdi saņa ki ‘âli pây
- Bes** imdi ayağa dur temennâ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 18*). [bes,]
- Her laħza belâ belâdı kârı
- Bes** neyleye ‘âşık-ı taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 10*). [bes,]
- Bes bâde-i şevķi efzun eyle
- Ez-baħr-i Hüdâyı bî-çün eyle (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 6*). [bes,]

bes: Beş.

- ‘Aşķıñ işi her ne var boşdur
- Bî-fâ’ide kâr-ı şeşdi **beşdir** (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 22*). [beşdir, -dir]

beşâret: Mijde.

- Tâ ola ziyâde bu beşâset
- Aħbâblara verem **beşâret** (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 9*). [beşâret,]
- Var mı baņa söyle bir **beşâret**
- Gördüm seni şâd ü hürrem oldum (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 16*). [beşâret,]
- Ol hayr haber içün ziyâfet
- Etdim ki verem size **beşâret** (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 38*). [beşâret,]

be-şâ’sâ’a-i hüsnâ: En güzel parlaklık.

- Sevgend be-lem’a-i tevellâ
- Sevgend **be-şâ’sâ’a-i hüsnâ** (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 5*). [be-şâ’sâ’a-i hüsnâ, -]
- Sevgend be-lem’a-i tevellâ
- Sevgend **be-şâ’sâ’a-i hüsnâ** (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 6*). [be-şâ’sâ’a-i hüsnâ, -]

be-şâ’sâ’a-i sevdâ: Sevdanın parlaklığı, gösterişi.

□ Sevgend **be-şa‘şa‘a-i sevdâ**

Sevgend be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam (Nigârname, Gazel 11, Mısra 6). [be-şa‘şa‘a-i sevdâ, -]

□ Sevgend **be-şa‘şa‘a-i sevdâ**

Sevgend be-nûr-ı ‘arş-ı a‘zam (Nigârname, Gazel 12, Mısra 7). [be-şa‘şa‘a-i sevdâ, -]

beşâşet: Güler yüzlülük ve mutluluk.

□ Çek bâde-i nâbımı güşâd ol

Ben kim seninem sağa **beşâşet** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 9). [beşâşet,]

□ Geldi kamu istiyor icâzet

Gelsün dedim ol zamân **beşâşet** (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 25). [beşâşet,]

□ Mihmânların **beşâşeti** içün mîzbânın hânçe-i feraḥ-efzâyı getürmesi

Fil-hâl varup sarâya girdim (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 11). [beşâşeti, -i]

□ Tâ ola ziyâde bu **beşâşet**

Aḥbâblara verem beşâret (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 8). [beşâşet,]

□ Gördüm seni ey ‘azîz el’ân

Almış seni hûb-ter **beşâşet** (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 15). [beşâşet,]

□ Başında ola sürûr-efser

Mihmânları berây-ı beşâret ve **beşâşet** mîzbânın ziyâfetidir (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 11). [beşâşet,]

□ Geldi mi beşîr-i hoş-beşâret

Hâşıldı ruhuḡda çok **beşâşet** (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 28). [beşâşet,]

be-şem‘-i sîne sûzân: Yüreği kederden yanan.

□ Sevgend be-nûr-ı cümle esmâ

Sevgend **be-şem‘-i sîne sûzân** (Nigârname, Gazel 11, Mısra 11). [be-şem‘-i sîne sûzân, -]

□ Sevgend be-nûr-ı cümle esmâ

Sevgend **be-şem‘-i sîne sûzân** (Nigârname, Gazel 12, Mısra 12). [be-şem‘-i sîne sûzân, -]

be-sîret: Siret olarak; ahlaken.

□ Huşyâr-ı nigârdır **be-sîret**

Tâb eylemez ol belâya hergiz (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 13). [be-sîret,]

beşîr-i hoş-beşâret: Hoş mutluluğun müjdeleyicisi.

□ Geldi mi **beşîr-i hoş-beşâret**

Hâşıldı ruhuḡda çok beşâşet (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 27). [beşîr-i hoş-beşâret, -]

beşîr-i hûş-ter: Hoş müjdeleyici.

□ Zîrâ ki benim **beşîr-i hûş-ter**

Müjde sağa keç te’essüfünḡden (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 24). [beşîr-i hûş-ter, -]

beste: Bağlı, bağlanmış.

□ İkrârına **besteyem** giriftâr

Manzûr degil vücûd-ı ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 20). [besteyem, -y-em]

□ Gül-ğonca gibi dehânı **beste**

‘Aşk ile zebûn u zâr u ḡayrân (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 17). [beste,]

□ ‘Âlemleri anda **beste** der dem

Söylenmez eger yaḡar belâlar (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 21). [beste,]

beste-dem: *Nefesi tutulmuş.*

□ İmdâdına gelse rûh-ı a'zam

Bu yerde kâmusu **beste-demdir** (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 22*). [*beste-demdir, -dir*]

beste-i bend: *Bela bağına bağlanmış. İl. Sevgilinin saçına tutulmak.*

□ Zen 'âciz ü bî-hüner muqayyed

Pâ-beste-i 'âr u **beste-i bend** (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 26*). [*beste-i bend, -*]

beste-i dehân: *Ağzı bağlanmış.*

□ Muhtâc u gedâ-yı nâ-tüvânım

Beste-i dehân ü bî-zebânım (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 10*). [*beste-i dehân, -*]

beste-i zencîr-i cân: *Canını zincir ile bağlanmış.*

□ Ol **beste-i zencîr-i cânı**

Pendâne sözüne eyle âgâh (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 31*). [*beste-i zencîr-i cânı, -ı*]

beste-leb: *Dudağı kapalı, açılmamış, cansız.*

□ Bunda kamu 'aql **beste-lebdir**

Ol tâ'ife etdiler mübâhis (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 33*). [*beste-lebdir, -dir*]

be-tekrâr: *Tekrar tekrar olarak.*

□ Bir nice kadeh velî **be-tekrâr**

Luft etdi açıldı bâb-ı güftâr (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 22*). [*be-tekrâr,]*

bey: *Erkek özel adları yerine kullanılan bir söz.*

□ Çok **beyleri** eylemiş gedâyî

Muhtâc kılmış çok ağıniyâyı (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 31*). [*beyleri, -ler, -i*]

beyâbân: *Sahra, çöl.*

□ Der-hâb velî revânı bîdâr

Rû'yâda görür ki bir **beyâbân** (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 13*). [*beyâbân,]*

beyân: *Anlatma, açık ve güzel söyleme, ifade.*

□ Esrâr-ı zâmîr-i bî-naẓîrin

Gül-i tevellânın ahvâl-i vüshûlini **beyândır** (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 31*). [*beyândır, -dır*]

□ Dânişmendlerin perde-i ru'yetlerini **beyândır** şâh-ı hûbânın takrîr-i dür-bârlarıdır

Bir nûkte deyim ki bî-bahâne (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 16*). [*beyândır, -dır*]

□ Her hâlde nigâr ile beğâsı

Şâh-ı hûbân şehenşeh-i hûbândan gül-i tevellânı ahzının **beyânı** (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 14*). [*beyânı, -ı*]

□ Mîzbânın mihmânlara aşl-ı hânçeyi **beyân**

Böyle ki o hânçe-i keremdir (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 32*). [*beyân,]*

□ İdrâkine bes ne ola bâ'is

Bâis-i idrâkı **beyândır** (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 36*). [*beyândır, -dır*]

□ Keş-şems ne hâcet-i **beyândır**

Ammâ hesab ü nesebe tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 24*). [*beyândır, -dır*]

beyân beyân: *Ayan beyan, çok açık, açık seçik, apaçık, besbelli.*

□ Çün mihr-i cihân **beyân beyândır**

Elbet biliriz ki böyledir kâr (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 17). [beyân beyândır, -dır]

beyân et: *Bildirmek, açıklamak; anlatmak.*

□ Ez-behr-i Hüdâyî ey fedâyî

Ol nükteyi imdi bir **beyân et** (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 9). [beyân et, -]

□ Ger var ise bir sözün **beyân et**

Esrâr-ı nihânını ‘ayân et (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 20). [beyân et, -]

beydak: *Satrançta piyade denilen taş.*

□ Dîvâne gibi diyem ki merdem

Şetranc-ı cevâbda sürdü **beydak** (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 22). [beydak,]

beyhûde: *Boş yere, boşuna.*

□ Kârı **beyhûde** güzel yokluğu varı ne güzel

Tûtiyâ-yı kâdemi çeşm-i nazar-bâzımda (Nigârname, Gazel 24, Mısra 12). [beyhûde,]

□ Kârı **beyhûde** güzel yokluğu varı ne güzel

Tûtiyâ-yı kâdemi çeşm-i nazar-bâzımda (Nigârname, Gazel 24, Mısra 13). [beyhûde,]

□ Beyhûde gerek ki perd vermek

Hep vâ‘ize kıldılar hitâbı (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 33). [beyhûde,]

□ Beyhûdedir ol ki eylemez kâr

Sem‘ kârdır ol sözü işitmez (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 23). [beyhûdedir, -dir]

□ Bî-fâ‘ide kâr ile üzülmek

Beyhûde yere hayâle talma (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 24). [beyhûde,]

□ Seninle ne olduğum bilirsin

Beyhûde mi ülfetim şanursın (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 8). [beyhûde,]

□ Beyhûde makâli kıl ferâmûş

Ol merd-i civân gördü hâlin (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 27). [beyhûde,]

□ Beyhûdedi bu deyü uşanma

Güftârımı anla hikmetâne (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 9). [beyhûdedi, -di]

□ Derddi ki şağalmaz anı çâre

Beyhûdedir arama ya ara (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 34). [beyhûdedir, -dir]

□ Beyhûde benim sözümü şanma

Ger muṭribem ey cünûn-ı devrân (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 17). [beyhûde,]

□ Ol gayr-i Hüdâdan istemekdir

Beyhûdedir ol ‘abes emekdir (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 34). [beyhûdedir, -dir]

beyhûde değil: *Boşa değil.*

□ Ne çâre edek ki bu belâdır

Beyhûde değil ki mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 8). [beyhûde değil, -]

beyhûde söz: *Boş, faydasız sözler.*

□ Beyhûde söze ki vermezem gûş

Besdir bu kadar şanma makâlim (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 29). [beyhûde söze, -e]

beyhûde vere: Boş yere, gereksizce.

□ Beyhûde yere ayağa düşdüm

Herkes ki havâle oldu taşâ (Nigârname, Gazel 23, Mısra 7). [beyhûde yere, -]

□ Beyhûde yere verir o harlar

Ba'zısı anıñ gelüp danışmaz (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 19). [beyhûde yere, -]

□ Beyhûde yere ayağa düşdüm

Herkes ki havâle oldu taşâ (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 7). [beyhûde yere, -]

□ 'Aqlın atup ol külüñgi tutdu

Beyhûde yere tağı tağıtdı (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 4). [beyhûde yere, -]

beyhûde vere: Boş yere, boşuna.

□ Bulmaz ebedî bulur zevâli

Beyhûde yere gezip bed-ele (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 24). [beyhûde yere, -]

bey'-i bazârı: Pazar alışverişi.

□ Kâr-ı kirdârı güzel **bey'-i bazârı** ne güzel

Çarışub tırâ-i tarrâre bilinmez göñlüm (Nigârname, Gazel 24, Mısra 10). [bey'-i bazârı, -]

□ Kâr-ı kirdârı güzel **bey'-i bazârı** ne güzel

Çarışub tırâ-i tarrâre bilinmez göñlüm (Nigârname, Gazel 24, Mısra 11). [bey'-i bazârı, -]

beyt-i hazîn: Hüzünlü ev.

□ Siz kârınıza gidiñ ferağ-nâk

Men **beyt-i hazîn**de zâr u ğam-nâk (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 12). [beyt-i hazîn, -de]

beytül-hazan: Hüzünler evi.

□ Bu kâr ile ol erişdi kâme

Beytül-hazan içre etdi kârın (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 33). [beytül-hazan,]

beytül-hüzün: Hüzün evi.

□ Allah seniñledir be-her-câ

Beytül-hüzününde kıl ikâmet (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 23). [beytül-hüzününde, -ü, -
-de]

be-zevk: Zevkiyle.

□ Saz elde edek bu tımtırağı

Bî-ğam geçinek **be-zevk** her an (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 30). [be-zevk,]

be-zevk-i bâkî: Sonsuzluğun zevkiyle.

□ Aşhab-ı şafâ ğamı ferâmûş

Eylerler idi **be-zevk-i bâkî** (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 28). [be-zevk-i bâkî, -]

be-zevk-i şâd-mânî: Sevinç'in zevkiyle.

□ Dâ'imdi **be-zevk-i şâd-mânî**

İşrâbına şart yokdur ey cân (Nigârname, Gazel 9, Mısra 14). [be-zevk-i şâd-mânî, -]

□ Nûş eyleyen ol şarâbı dâ'im

Dâ'imdi **be-zevk-i şâd-mânî** (Nigârname, Gazel 9, Mısra 15). [be-zevk-i şâd-mânî, -]

bezm: *Sohbet, yaran sohbeti || ziyafet, işret sohbeti.*

□ Bezm oldu ki şems kurdu hırmen

Geh âl-i şahâbe güft ü gûyın (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 35*). [bezm,]

□ Söylerler idi şîrîn ü rengîn

Bezm içre düşüp kemâl-i behcet (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 38*). [bezm,]

□ Leylâ sözü ile **bezmi** meşhûn

Edek işidenler ola mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 5*). [bezmi, -i]

□ Kıldılar anıñla **bezmi** rengîn

Yâd eylediler bâr-ı Hüdâyı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 23*). [bezmi, -i]

□ Hem kışsa-i Yûsuf u Züleyhâ

Verdiler anıñla **bezme** şevki (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 14*). [bezme, -e]

□ Söylerdi bulurdu zevk-ı tâmı

Bezm içre şalup halâvet-i hûb (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 2*). [bezm,]

□ Bildim ki nedir veren harâret

Bezme bu kadar sunan halâvet (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 10*). [bezme,]

□ Her ikisi var iken perîşân

Etmek ne revâdı **bezmi** el'ân (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 18*). [bezmi, -i]

bezm ehli: *Eğlence meclisine katılan kişi.*

□ Bezm ehli okurdu hem-çü bülbül

Geh başda gezerdi Şâh-nâme (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 33*). [bezm ehli, -]

bezm ehline: *İçki ve eğlence meclisine katılanlar. II Âşıklar.*

□ Meydâna getir velî şeker -vâr

Bezm ehline bahş ede halâvet (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 7*). [bezm ehline, -]

□ Her bir taraf-ı suhinde bâde

Bezm ehline lutf ediñ ziyâde (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 10*). [bezm ehline, -]

bezm-gâh: *Sohbet ve işret için toplanılan, meclis kurulan yer.*

□ Hân-kâh-ı mihrdir dâr-ı vefâdır menzîlim

Nûr-ı yâ hû **bezm-gâhımdan** 'urûc eyler ki tâ (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 20*). [bezm-gâhımdan, -ım, -dan]

bezm-i 'âşıkân: *Âşıklar meclisi.*

□ Meydâna getir be-çeng ü nâyı

Zîrâ ki bu **bezm-i 'âşıkândır** (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 32*). [bezm-i 'âşıkândır, -dır]

bezm-i hâli: *Sâdık ve gerçek dost meclisi.*

□ Zîrâ ki miyânı hâli ez gül

Bî-zevk çü **bezm-i hâli** ez-mül (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 12*). [bezm-i hâli, -]

bezm-i ilâhîdir: *İlahi meclis, tekke, cami.*

□ Bu **bezm-i İlâhîdir** şükrâne gerek 'işret

Şükr eyle dilâ şükret ol ni'met-i sevdâya (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 14*). [bezm-i ilâhîdir, -]

□ Al câm-ı dilârâyı çek bâde-i sevdâyı

Bu **bezm-i İlâhîdir** şükrâne gerek 'işret (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 15*). [bezm-i ilâhîdir, -]

bezmîne revnâk vermiş: *Gönül sohbetine parlaklık verme.*

□ Ol ki şeydâlarına berg-i semen-sâları var

Yine erbâb-ı diliñ bezmîne vermiş revnâk (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 19*). [*bezmîne revnâk vermiş, -*]

□ Yine erbâb-ı diliñ bezmîne vermiş revnâk

Ṭûṭi-i ṭab'-ı teriñ şoḥbet-i zîbâları var (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 20*). [*bezmîne revnâk vermiş, -*]

benzemez: *Benzeyememek.*

□ Ma'zûr degilmiyem mi ey cân

Mecnûn baña **benzemez** ki Mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 20*). [*benzemez, -*]

□ Elbette bulup görürdü anı

Kûhî baña **benzemez** ki Şirîn (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 26*). [*benzemez, -*]

benzer: *Benzer.*

□ Benzer baña yok ki yokdu hem-tâ

Ben 'âşık-ı mübtelâ-yı yârem (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 1*). [*benzer, -*]

□ Menzilleri tayy kıldı ammâ

Ne tayy şabâ hayâle **benzer** (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 5*). [*benzer, -*]

□ Bu tayy ne özge hâle **benzer**

Bu tayy ne tayy-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 6*). [*benzer, -*]

benzi şararup soldu: *Yüzü sararıp soldu.*

□ Bî-tâḳat ü bî-ḳarâr oldu

Benzi şararup da rengi şoldu (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 2*). [*benzi şararup şoldu, -*]

bî: *Kelimeye olumsuzluk anlamı katan Farsça ön ek.*

□ Bî ferz hemân dem eyledi mât

İmdi ki budur anıñ kemâli (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 25*). [*bî, -*]

bî misl: *Eşsiz, benzersiz.*

□ Bî-misl bu ḳavl der yakîndir

Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 3*). [*bî-misl, -*]

□ Zîrâ ki sarây-ı zâkirîndir

Bî-misl sarây-ı dil-rübâdır (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 10*). [*bî-misl, -*]

□ Bî-misl bu ḳavl der yakîndir

Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 3*). [*bî-misl, -*]

□ Zîrâ ki sarây-ı zâkirîndir

Bî-misl sarây-ı dil-rübâdır (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 10*). [*bî-misl, -*]

□ Bî-misl ki der derûn-ı tendir

Çeh çeh-zen-i 'aşḳ-ı dil-sitândır (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 4*). [*bî-misl, -*]

□ Bu seyr ü seyâḫat özge bâbet

Bî-misl ki der derûn-ı tendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 5*). [*bî-misl, -*]

□ Bî-misl belâlâra şataşdım

Bir vaḳt ki hûşa geldim ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 17*). [*bî-misl, -*]

□ Ol hûb ḡazel ki bu ḡazeldir

Bî-misl velî ki hûb ḡuzeldir (*Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 21*). [*bî-misl, -*]

bî şümâr: Sayısız.

□ Âhir bu ki verdiler kararını

Hâce ide pend-i **bî şümârı** (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 30*). [*bî-şümârı, -ı*]

bî-‘aded: Sayısız, pek çok.

□ Rü’yâda ki ‘aşka oldu mihmân

Birbir ne deyim ki **bî-‘adeddir** (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 14*). [*bî-‘adeddir, -dir*]

□ İmdâdını lîk **bî-‘aded** kıl

Ey merd-i belâ-yı mübtelâyî (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 33*). [*bî-‘aded,]*

□ Ol sûreden oldu hayli hayli

Her birine **bî-‘aded** teselli (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 16*). [*bî-‘aded,]*

□ Şayma keremiñi **bî-‘aded** kıl

Şun destime **bî-‘aded** şürâhî (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 29*). [*bî-‘aded,]*

□ Allahı sever baña meded kıl

Ammâ ne meded ki **bî-‘aded** kıl (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 19*). [*bî-‘aded,]*

bî-‘aded kıl: Sayısız kılmak.

□ Ser-şâr ile câmı **bî-‘aded** kıl

Zor eyleye tâ şarâb-ı ülfet (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 6*). [*bî-‘aded kıl, -]*

□ Şayma keremiñi **bî-‘aded** kıl

Şun destime **bî-‘aded** şürâhî (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 28*). [*bî-‘aded kıl, -]*

bî-‘adet: Hesapsız.

□ Raḥm eyle baña baña meded kıl

Ammâ ne diyem ki **bî-‘adet** kıl (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 40*). [*bî-‘adet,]*

bî-âhir: Sonsuz.

□ Bî-âhir eger ki pend-i efzûn

Söylerse ki ol birini kınamaz (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 4*). [*bî-âhir,]*

bî-‘aql: Akli melekesini yitirmiş bir şekilde.

□ Bî-‘aql bulur mu tâc-ı ‘izzet

‘Aql ile olur kemâl rengin (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 9*). [*bî-‘aql,]*

□ Bî-‘aql dedin budâla kıldın

Tağlarda olan kemâli anla (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 11*). [*bî-‘aql,]*

□ Bî-‘aql olur mu kâr hâşıl

Bî-‘aql olur mu kâma vâşıl (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 35*). [*bî-‘aql,]*

□ Bî-‘aql olur mu kâr hâşıl

Bî-‘aql olur mu kâma vâşıl (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 36*). [*bî-‘aql,]*

□ Bî-‘aql olan işi doğru şanmaz

Her ‘ilm ü kemâlde mâhirem ben (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 35*). [*bî-‘aql,]*

□ Ol ‘âkil-i ‘aşk u mest -i sevdâ

Bî-‘aql biziz ki biz haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 22*). [*bî-‘aql,]*

□ Bî-‘aql iseñ n’ider nakâre

Güftârı tamâm etdim el’ân (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 33*). [*bî-‘aql,]*

□ Bî-‘aql olan aña mübtelâdır

Kim gördü ki ‘aşkıdan menâzil (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 37*). [bî-‘aql,]

bî-âlet: Aletsiz işleri yapan yaradan(Allah).

□ Sâkinleri kavm-i nâzenîndir

Bî-âlet-i bir binâ-yı muhkem (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 12*). [bî-âlet-i, --i]

□ Sâkinleri kavm-i nâzenîndir

Bî-âlet-i bir binâ-yı muhkem (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 12*). [bî-âlet-i, --i]

□ Bî-âlet-i hüsn-i ‘ilm peydâ

‘Aşk âteşi özge âteş anla (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 17*). [bî-âlet-i, --i]

bî-amân: İnsafsız, merhametsiz.

□ Sevdâya girişme **bî-amândır**

Bir derd-i yamândır yamândır (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 21*). [bî-amândır, -dır]

□ Bî-tâbdır ol ki **bî-amândır**

Bî-gâye za‘îf ü nâtüvândır (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 2*). [bî-amândır, -dır]

□ ‘Aşk âteşi yandı **bî-amândır**

Sönmez ne edem ki çok zamândır (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 16*). [bî-amândır, -dır]

□ Sevdâya girişme **bî-amândır**

Bir derd-i yamândır yamândır (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 21*). [bî-amândır, -dır]

□ Bir emr-i ‘azîm belâ-yı cândır

Bir zehr-i belâ-yı **bî-amandır** (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 33*). [bî-amandır, -dır]

□ Yok kuvvet-i haml-i **bî-amânım**

Elbette vücûd-ı nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 20*). [bî-amânım, --ım]

□ Üftâde-i mihr-i **bî-amânım**

Rahm eyle başa ki nâ-tüvânım (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 25*). [bî-amânım, --ım]

□ Ne çâre edem ki **bî-amânım**

Bu yerde za‘îf ü nâ-tüvânım (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 25*). [bî-amânım, --ım]

bî-‘ârif: Bilgisiz.

□ Bî-‘ârif bes degil ne‘âra

Divâneligim füzûndur el’ân (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 17*). [bî-‘ârif, -e]

bî-‘aşk: Aşk olmadan, aşksız.

□ Bî-‘aşk kelâm nâ-revâdır

Her ne ki olursa nâ-sezâdır (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 1*). [bî-‘aşk,]

□ Bî-‘aşk bir an görmezem ben

Kendimi sözümlü bilmezem ben (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 29*). [bî-‘aşk,]

□ Bî-‘aşk dirilmegime çâre

Yokdur ne edem edem ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 17*). [bî-‘aşk,]

□ Şehd-âbdır o şîrîn şifâdır

Zîrâ **bî-‘aşk** ender ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 17*). [bî-‘aşk,]

bî-bâde: Şarapsız, şarap olmadan.

□ Olmaz dü-cihân bî-şarâb-dâr

Bî-bâde şurâhî bî-şarâb-hâr (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 35*). [bî-bâde,]

□ Bî-bâdelerin işi hatâdır

Bî-bâde sülûk nâ-revâdır (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 11*). [bî-bâde,]

□ Bî-bâdelerin işi hatâdır

Bî-bâde sülûk nâ-revâdır (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 10*). [*bî-bâdelerin, -ler, -i, -η*]

□ Bî-bâdelerin birisi mağrûr

‘Âlim biri hem o şûfi-i kör (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 12*). [*bî-bâdelerin, -ler, -i, -η*]

□ Bî-bâde bu kâr hâsıl olmaz

Bî-mey söze tâb‘ vâsıl olmaz (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 1*). [*bî-bâde,]*

□ Çek bâde-i nâbımı uşanma

Bî-bâde kılam seni ki şanma (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 39*). [*bî-bâde,]*

bî-bâde-i lutf: *Şarapsız ihsan.*

□ Feryâdına yetsün ol ki yokdur

Bî-bâde-i lutf gerçi çokdur (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 19*). [*bî-bâde-i lutf, -]*

bî-bahâne: *Bahanesiz.*

□ Dânişmendlerin perde-i ru‘yetlerini beyândır şâh-ı hûbânın takrîr-i dür-bârlarıdır

Bir nükte deyim ki **bî-bahâne** (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 17*). [*bî-bahâne,]*

□ ‘Ahd eylemişiz ki mîzbâna

Pend eyleriz aña **bî-bahâne** (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 6*). [*bî-bahâne,]*

□ Gel yanıma imdi **bî-bahâne**

Al feyz-i kemâl hikmetimden (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 1*). [*bî-bahâne,]*

□ Şerh eyleyim imdi **bî-bahâne**

Ahvâlimi söyle mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 27*). [*bî-bahâne,]*

□ Ta‘n etme baña ki **bî-bahâne**

Güftârıma bakmaz ol divâne (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 13*). [*bî-bahâne,]*

□ Ger izn olaydı ‘âşikâne

Esrârı der idi **bî-bahâne** (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 34*). [*bî-bahâne,]*

□ Cânım dahi saña **bî-bahâne** (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 40*). [*bî-bahâne,]*

bî-bedel: *Eşsiz, bedelsiz.*

□ Her birisi **bî-bedel** ‘atâdır

Çalmaz olar nümâyîşinden (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 6*). [*bî-bedel,]*

□ Her birisi **bî-bedel** güşâdır

Her birine yok hicâb aşlâ (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 16*). [*bî-bedel,]*

□ Her birisi **bî-bedel** ‘atâdır

Çalmaz olar nümâyîşinden (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 7*). [*bî-bedel,]*

□ Her birisi **bî-bedel** güşâdır

Her birine yok hicâb aşlâ (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 17*). [*bî-bedel,]*

□ Bilmez ol kim mecma‘-i ehl-i Hüdâdır menzirim

Meskenimdir hâne-i sevdâ muhallid **bî-bedel** (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 64*). [*bî-bedel,]*

□ Eltâfı anı ki **bî-bedeldir**

Bî-şübhe ki evvel âhir oldur (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 26*). [*bî-bedeldir, -dir]*

□ Hoş-hâl bu seyr-i **bî-bedelden**

Nâzişle dönende ol seferden (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 2*). [*bî-bedelden, -den]*

□ Ammâ ki güzeldi **bî-bedeldir** (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 8*). [*bî-bedeldir, -dir]*

□ Gelmedi cihâna **bî-bedeldir**

Bir böyle gazel ki bu güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 19*). [*bî-bedeldir, -dir]*

□ Bir kârdır ol ki **bî-bedeldir**

Bir vâkı‘aya uyup ezilme (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 21*). [*bî-bedeldir, -dir*]

□ Bu tayy ne özge hâle beñzer

Bu tayy ne tayy-ı **bî-bedeldir** (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 7*). [*bî-bedeldir, -dir*]

bî-behre: *Hissersiz, nasipsiz.*

□ Şanma el üzem der-i sehâdan

Bî-behre gidem der-i ‘atâdan (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 5*). [*bî-behre,]*

bî-bend ola: *Bağımsız olmak.*

□ Senden dilegi budur gedânıñ

Bî-bend ola dergeh-i ‘atânıñ (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 10*). [*bî-bend ola, -*]

bî-berg: *Yapraksız.*

□ Pend eyleme mende kâr yokdur

Bî-berg dıraht u bâr yokdur (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 33*). [*bî-berg,]*

bî-câ: *Yersiz, olmadık yere, gereksiz yere.*

□ Nakkaş-ı eder mi kâr-ı **bî-câ**

Nakkaş-ı nigâr-ı hâne-i Çîn (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 13*). [*bî-câ,]*

□ Ne ‘aql bulur vü ne kemâli

Bî-câ yere gezme olma Mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 12*). [*bî-câ,]*

□ Dîvânelik eylemekdi **bî-câ**

‘Âlem bilir ‘aşk bir belâdır (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 35*). [*bî-câ,]*

bî-cân: *Cansız, ölü.*

□ Şûret görünürdü lîk **bî-cân**

Tezyîni anıñ nuķûş-ı Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 14*). [*bî-cân,]*

□ Hayrân ne oldu şanki **bî-cân**

Ayıлмаğa bir sebep gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 35*). [*bî-cân,]*

bî-çâre: *Çaresiz, düşkün, zavallı.*

□ Zîrâ keremiñdi bî-nihâyet

Bî-çâre benim be-ğayr-ı gâyet (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 23*). [*bî-çâre,]*

□ Bî-çâre Nigâriyem perîşân

Cürm ile geçer günüm firâvân (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 26*). [*bî-çâre,]*

□ Bî-ğâye za‘îf ü zâr olmuş

Bî-çâre ne çâre öyle bîmâr (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 12*). [*bî-çâre,]*

□ Bî-çâre ki olmuş öyle bî-hûş

Bilmez özün eylemiş ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 8*). [*bî-çâre,]*

□ Ne çâre erişdi kârı taşâ

Bî-çâre külüngü çaldı başa (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 8*). [*bî-çâre,]*

□ Bî-çâreyi ‘aşk-ı yâri almış

Deryâ-yı hayâl ü fikre şalmış (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 33*). [*bî-çâreyi, -yi*]

□ Hâşıl ede çekmeye nedâmet

Bî-çâre o yerde hâh u nâ-hâh (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 21*). [*bî-çâre,]*

□ Bilmem yolumun idem ne çâre

Bî-çâre ola ben-i avâre (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 28*). [*bî-çâre,]*

□ Bî-çâreyim ‘arzımı icâbet

Kıl gayre ne edem ‘arz-ı hâcet (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 19). [bî-çâreyim, -yim]

□ Âyâ ne edem kılam ne çâre

Fikrinde iken ki o **bi-çâre** (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 35). [bi-çâre,]

□ Ger desti tehî gidem haâtâdır

Bî-çârenim imdi çâre kıl sen (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 25). [bî-çârenim, -n, -im]

□ Tâ kim erişem mağâm-ı kâma

Bî-çâre yetim gedâ-yı nâ-çîz (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 18). [bî-çâre,]

□ Her kâr-ı ‘azîm aña girişmek

Bî-çâre gedâ-yı nâ-tuvânım (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 36). [bî-çâre,]

bî-cedel: Tartışmasız.

□ Güftârımı şanma kim hezeldir

Hağdır dedi kim ki **bî-cedeldir** (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 16). [bî-cedeldir, -dir]

bî-celîs: Dostsuz.

□ Tenhâ beni **bî-celîs** koyman

Bî-mûnis ü bî-enîs koyman (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 17). [bî-celîs,]

bî-çîz: Hiçbir şeyi olmayan.

□ Bî-çîz değil ki hikmetin var

Bî-hikmet olur mu kâr-ı Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 30). [bî-çîz,]

□ Bî-kayd-ı cihân ü bî-ğam oldum

Bî-çîz değil ferah ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 19). [bî-çîz,]

bî-çîz ü tehî: Bir şeyi olmayan ve boş.

□ Bî-mâye derinden el çeker mi

Bî-çîz ü tehî gedâ gider mi (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 13). [bî-çîz ü tehî, -]

bî-cün: Emsalsiz, eşsiz, ortaksız, benzersiz.

□ Bî-cün ü çerâ verir şafânı

Bir lahza verir şafâ-yı câvîd (Nigârname, Gazel 9, Mısra 4). [bî-cün,]

□ Bî-leb içilür ne câm ister

Bî-cün ü çerâ verir şafânı (Nigârname, Gazel 9, Mısra 5). [bî-cün,]

□ Bir böyle cünûn-ı **bî-çün** olmaz

Deryâ-yı muhabbet içre dalmış (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 9). [bî-çün,]

□ Anıpla berâber ‘aşk-ı **bî-çün**

Bir böyle vefâlî yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 33). [bî-çün,]

□ Bes bâde-i şevki efzun eyle

Ez-bağr-i Hüdâyî **bî-çün** eyle (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 7). [bî-çün,]

bî-dâd: Gadir, cevri, zulüm.

□ Senden eger olmasa bir imdâd

Elbette yağar beni bu **bî-dâd** (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 19). [bî-dâd,]

bîdâd: Zulüm, eziyet, adaletsizlik.

□ Fikr eyle bu kıssayı ey üstâd

‘Aşkın için anla kılma **bîdâd** (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 6). [bîdâd,]

bîdâd etdi: Zulüm etmek.

□ Ferhâda eger ki etdi bîdâd

Pervîz cihânda yokdu bir ad (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 7). [bîdâd etdi, -]

bî-dağ-dağ: Telaşsız, sıkıntısız II Mücadele etmeden, çaba göstermeden.

□ Bî-dağ-dağa nazm olmaz aşla

Bî-râh-nümûn kâr hâşıl (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 5). [bî-dağ-dağa, -a]

bîdâr: Uykusuz.

□ Der-hâb velî revânı **bîdâr**

Rû’yâda görür ki bir beyâbân (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 12). [bîdâr,]

□ Dildârdan özge yok müdârâ

Ger hâb içinde yâ ki **bîdâr** (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 38). [bîdâr,]

□ Ol vâkı’ada ki lem’a-yı yâr

Nefhayı ki kıldı anı **bîdâr** (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 36). [bîdâr,]

□ Zîrâ beni etdiñ ey cünûn-kâr

Güftâr-ı Nigârın ile **bîdâr** (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 6). [bîdâr,]

bîdâr ola: Uyanmak.

□ Ahvâl-i cünûndan haber-dâr

Cânım ola gönlüm ola bîdâr (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 38). [bîdâr ola, -]

bîdâr oldu: Uyanık olmak, uykusuz kalmak.

□ Ol vâkı’a içre oldu hoş-vaqt

Bir vaqt-i seher-geh oldu bîdâr (Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 5). [bîdâr oldu, -]

□ Bu resm ile o dürr-i yegâna

Bir vaqt yukudan oldu bîdâr (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 29). [bîdâr oldu, -]

□ Hayretten ayıldı oldu bîdâr

Anladı ki kâr hâşıl olmaz (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 23). [bîdâr oldu, -]

bîdâr oldu: Uykusuz olmak.

□ Uyğudan uyandı ol elem-hâr

Şâd oldu o dem ki oldu bîdâr (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 34). [bîdâr oldu, -]

bî-derd: Dertsiz, derdi olmayan.

□ Söyleyim anla belâ ender belâdır menzirim

Gelme ey **bî-derd** zîrâ bî-münâsibdir saña (Nigârname, Gazel 25, Mısra 6). [bî-derd,]

bî-devâyî: Devasız, dertsiz.

□ Hiç derd olur mu **bî-devâyî**

Hiç renc olur mu bî-şifâyî (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 37). [bî-devâyî,]

bî-dil: Kalpsiz, gönülsüz.

□ Elbet olur ‘âkıbet ki **bî-dil**

Bu vâkı’anın işi yamandır (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 3). [bî-dil,]

□ Bir kâr-ı ‘abes bu emr-i müşkil

Anı ile gelmez ‘aqla **bî-dil** (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 21*). [*bî-dil,]*

bî-elem: *Elemsiz.*

□ Cünbüş-i cândır harekâtım benim

Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn Dâğ-ı ciger-sûz berâtım benim (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 17*). [*bî-elem,]*

□ Cünbüş-i cândır harekâtım benim

Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 16*). [*bî-elem,]*

□ Tâ kilik vere revâc-ı kudret

İmlâ ede **bî-elem** ki her vâkı (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 17*). [*bî-elem,]*

□ Bî-minnet-i halk **bî-elem** biz

Bâzâr-ı beşâseti edek tîz (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 33*). [*bî-elem,]*

bî-emân: *Hoşgörüsüz, amansız, zalim.*

□ Sevdâ dedigin ki **bî-emândır**

Eflâk elinde bir samandır (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 34*). [*bî-emândır, --dır]*

□ Ne çâre edem ki nâ-tuvânem

Destinde anı ki **bî-emânem** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 39*). [*bî-emânem, -e, -m]*

□ Pâ-beste-i mihr-i **bî-emânım**

Bu derd-i belâyâ tâkatım yok (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 10*). [*bî-emânım, -im]*

bî-enîs: *Dostsuz gönül (kimsesiz olanlar).*

□ Bî-mûnis ü **bî-enîs-i** yârem

Rahm et başa şalma gel ayağa (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 21*). [*bî-enîs-i, --i]*

□ Tenhâ beni bî-celis koyman

Bî-mûnis ü **bî-enîs** koyman (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 18*). [*bî-enîs,]*

bî-fâ’ide: *Beyhude, faydasız.*

□ Kâf-ı ta’âşukda nebâtım benim

Söyleme **bî-fâ’ide** Mevlâ bilür (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 20*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Bî-fâ’ide kâra ‘azm kıldım

Zîrâ bilirim ki mîzbâne (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 11*). [*bî-fâ’ide,]*

□ ‘Aşkın işi her ne var boşdur

Bî-fâ’ide kâr-ı şeşdi beşdir (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 22*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Bî-fâ’ide kâra ‘azm kıldım

Zîrâ bilirim ki mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 11*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Terk eyle bu yolda ‘ömrün üzme

Bî-fâ’ide lâubâli gezme (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 36*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Bî-fâ’ide kâr ile üzülme

Beyhûde yere hayâle talma (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 23*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Bî-fâ’ide kâr u bed ‘ameldir

Gördüm seni saña ‘âşık oldum (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 27*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Bî-fâ’ide olduğun peşimân

Bî-fâ’ide şanma cüst ü cüyım (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 9*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Bî-fâ’ide olduğun peşimân

Bî-fâ’ide şanma cüst ü cüyım (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 10*). [*bî-fâ’ide,]*

□ Ger dostluğa var i’tikâdın

Bî-fâ'ide söylemez vedâdın (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 30*). [*bî-fâ'ide,]*

□ Bî-fâ'ide kıyl u kâli bağla

Ağyâr sözüne vermezem gûş (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 25*). [*bî-fâ'ide,]*

□ Dîvâneliğin işi yamandır

Bî-fâ'ide kâr gibi gümândır (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 8*). [*bî-fâ'ide,]*

□ Bî-fâ'idedir şafâsı yokdur

Her birisi bir belâ-yı cândır (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 25*). [*bî-fâ'idedir, -dir]*

□ Müştâka niyâz çok gerekdir

Bî-fâ'ide şanma boş emektir (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 17*). [*bî-fâ'ide,]*

□ İç bâde-i pendimi uşanma

Bî-fâ'ide sözdürür bu şanma (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 2*). [*bî-fâ'ide,]*

□ Bî-fâ'ide çeksem er nedâmet

‘Afv eyle beni yetir cemâle (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 23*). [*bî-fâ'ide,]*

bî-fâ'ide söz: *Boş laf.*

□ Güftârımı sen hayâl şanma

Bî-fâ'ide söz deyüp uşanma (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 14*). [*bî-fâ'ide söz, -]*

bî-fâni: *Ölümsüz.*

□ Kıl hayme-i ârâmın **bî-fâni** kazâ içre

Erbâb-ı fenâlardan bahs eyledi kim nâzım (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 16*). [*bî-fâni,]*

□ Kıl hayme-i ârâmın **bî-fâni** kazâ içre

Erbâb-ı fenâlardan bahs eyledi kim nâzım (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 17*). [*bî-fâni,]*

□ Bî-fâni gülüstândır şahrâ-yı velâdır bu

Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 22*). [*bî-fâni,]*

□ Ey pîr Nigârî gez seyr eyle bu şahrâyı

Bî-fâni gülüstândır şahrâ-yı velâdır bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 23*). [*bî-fâni,]*

□ Bî-fâni-i ‘ayş-ı der şafâdır

Ol râh-neverd oldu fânî (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 35*). [*bî-fâni-i, --i]*

bî-farq: *Farksız, aynı.*

□ Bî-farq yanında solu sağı

Bî-hûd ne bilir başı ayağı (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 36*). [*bî-farq,]*

□ Elbette ki seyr muhtelifdir

Bî-farq değil şakîl hafîfdir (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 3*). [*bî-farq,]*

□ Bir özge belâya ol giriftâr

Bî-farq yanında küfr ü î mân (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 20*). [*bî-farq,]*

□ Bî-farq yanında cehl ü ‘irfân

Peyveste serâsime şikeste (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 21*). [*bî-farq,]*

□ Bilmez şehi tanımaz gedâyı

Bî-farq yanında âli ednâ (*Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 4*). [*bî-farq,]*

□ Bî-farq yanında cümle eşyâ

Ol yer ki makâm-ı hâmuşândır (*Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 5*). [*bî-farq,]*

bî-fenâ: *Yok olmayan, sonu olmayan.*

□ Taht-gâhımdır muhallid **bî-fenâdır** menzilim

İştikâ etmez belâlardan kabûl eyler çü cân (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 15*). [*bî-fenâdır, -dır*

/

□ ‘İşret-gehimiz ki **bî-fenâdır**Bir yer ki o yer fenâyâ gitmez (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 8*). [*bî-fenâdır, -dır*]**bî-fikr:** *Düşüncesiz, önlemini almayan.*

□ Bî-fikr ne fikr-i in ü ândır

Vâriyyeti gitmiş ol yok olmuş (*Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 7*). [*bî-fikr,]***bî-fil:** *Fiilsiz, eylemsiz.*□ Ol pâk melâl-i **bî-filânı**Ol hamr-ı şarâb-ı lem-yezeldir (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 18*). [*bî-filânı, -â, -nı*]

□ Nûş eyle müdâm bî-humârı

Ol pâk melâl-i **bî-filânı** (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 19*). [*bî-filânı, -â, -nı*]**bî-gâh:** *Vakitsiz, zamansız.*

□ Bî-gâh çeker bu kâra âgâh

Zîrâ ki bu ikisi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 24*). [*bî-gâh,]***bî-ğam oldu:** *Dertsiz, sıkıntısız olmak, mesut olmak.*□ Bî-kayd-ı cihân ü **bî-ğam oldum**Bî-çiz degil feraḥ ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 18*). [*bî-ğam oldum, -m*]**bî-ğâye:** *Amaçsız.*□ Şâdâne gezer gerçi **bî-ğâye** şa‘abdır buŞahrâ-yı talebdendir ser-rişte-i kâm elbet (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 7*). [*bî-ğâye,]*□ Şâdâne gezer gerçi **bî-ğâye** şa‘abdır buŞahrâ-yı talebdendir ser-rişte-i kâm elbet (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 6*). [*bî-ğâye,]*□ Şükr eylegil Allaha **bî-ğâye** ‘inâyetdirŞahrâ-yı ta‘aşşukdan dönmez ebedî sâlik (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 6*). [*bî-ğâye,]*□ Hâk-i kâdemin zîrâ **bî-ğâye** şerâfetdir (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 22*). [*bî-ğâye,]*

□ Bu seyr ü seyâhatden matlûb olur hâşıl

Şükr eylegil Allaha **bî-ğâye** ‘inâyetdir (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 7*). [*bî-ğâye,]*

□ Ey sâlik-i sevdâ öp ol pîr-i Nigârînî

Hâk-i kâdemin zîrâ **bî-ğâye** şerâfetdir (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 23*). [*bî-ğâye,]*□ Bahşîş-i ilâhîdir **bî-ğâye** ‘inâyetdirMaḥv eylemek aḡyârı isbât etmek yârî (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 12*). [*bî-ğâye,]*□ Bahşîş-i ilâhîdir **bî-ğâye** ‘inâyetdirMaḥv eylemek aḡyârı isbât etmek yârî (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 13*). [*bî-ğâye,]*

□ İkrâmını isterim dem-â-dem

Bî-ğâye nefes nefes be-her dem (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 16*). [*bî-ğâye,]*

□ Evşâf-ı cemîl-i bî-nihâye

Bî-ğâye irer mi intihâyâ (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 6*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye hüzün elemlerin var

Bî-ğâye hüzün sitem elem gam (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 34*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye hüzün elemlerin var

Bî-ğâye hüzün sitem elem gam (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 35*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-tâbdır ol ki bî-amândır

Bî-ğâye za‘îf ü nâtüvândır (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 3*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye za‘îf ü zâr olmuş

Bî-çâre ne çâre öyle bîmâr (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 11*). [*bî-ğâye,]*

□ Terkîm edeler tamâm olmaz

Bî-ğâye tek ihtitâm olmaz (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 23*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye naşihat-i münâsib (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 1*). [*bî-ğâye,]*

□ Çün râh-ı muhabbetiñ belâsı

Bî-ğâye belâsı hûlyâsı (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 4*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye velî uşandı gitdi

Ger pend ile doldu şol u şağım (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 13*). [*bî-ğâye,]*

□ Haylî kılıç oynadı başımda

Bî-ğâye belâlar ile oldum (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 36*). [*bî-ğâye,]*

□ Elbette bulur kemâl-i sermed

Bî-ğâye eger cihân-gerdem (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 20*). [*bî-ğâye,]*

□ Anlarsıñ ey âfitâb-ı cânım

Bî-ğâye mezâkı terk edüp yâ (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 34*). [*bî-ğâye,]*

□ Geh âh u vü gâhi dâd ederdi

Bî-ğâye gama olup giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 5*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye iniş yokuşu çokdur

Ger yüz sene eylesen seyâhat (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 32*). [*bî-ğâye,]*

□ Müştâklar aña mübtelâdır

Bî-ğâye cefâ-yı der-cefâdır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 33*). [*bî-ğâye,]*

□ Bî-ğâye ta‘aşşukun belâsı

Tâb eylemez aña mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 33*). [*bî-ğâye,]*

□ Bir bir desem er nihâyeti yok

Bî-ğâyedir ol ki gâyeti yok (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 12*). [*bî-ğâyedir, -dir]*

□ Bir vâkt bu şevke düşmüşem ben

Bî-ğâye işe girişmişem ben (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 16*). [*bî-ğâye,]*

□ Elbette verir ğınâsı bî-pâ

Bî-ğâye kerîm ‘atâsı deryâ (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 10*). [*bî-ğâye,]*

□ İkrâm ile tâlib-i ‘atâyım

Bî-ğâye nevâ ki bî-nevâyım (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 27*). [*bî-ğâye,]*

bî-ğâyenin: Gayesiz, amaçsız.

□ Zîrâ ki anıñ kemâli çokdur

Bî-ğâyenin intihâsı yokdur (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 4*). [*bî-ğâyenin,]*

bî-ğayr-ı: Başkası olmadan.

□ Ezkâra giriş **bî-ğayr-ı** gayet

Zikr eyle Hüdâyı bî-nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 35*). [*bî-ğayr-ı,]*

bî-güft ü gu: Dedikodusuz.

□ Pendâne kelâmı dinle bî-pâ

Bî-güft ü gu ‘aşkdan ne hâşıl (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 40*). [*bî-güft ü gu, -]*

bî-gül: Gülsüz, sevgili olmadan.

□ Bülbülsüz olur mu bâğ-ı dünyâ

Bî-gül mü olur bu bâğ-ı sevdâ (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 39). [bî-gül,]

bî-gümân: Şüphesiz, kuşkusuz.

□ Mecnûnluğuna çünkü **bî-gümândır**

Lâzımdır aña kılam naşihat (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 5). [bî-gümândır, -dır]

□ Elbette ki şeri **bî-gümândır**

Sâkî-yi sevdâ-yı kerem-kârdan istimdâd (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 11). [bî-gümândır, -dır]

□ Güftâr-ı Hüdâ-yı **bî-gümândır**

Tesbîh-i Hüdâ eder cemâdât (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 9). [bî-gümândır, -dır]

□ Hem saña bu kâr-ı **bî-gümândır**

Zîrâ ki baña ziyândı cânım (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 7). [bî-gümândır, -dır]

bî-hâb: Uykusuz.

□ Bî-hâb vü hod giriş merâma

Cehd eyle eriş müdâm kâma (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 31). [bî-hâb,]

bî-haber: Habersiz.

□ Hamd-i lil Mevlâ mahall-i aşinâdır menzirim

Neylesin meyhâne-i cemiyetimden **bî-haber** (Nigârname, Gazel 25, Mısra 62). [bî-haber,]

□ Bu kârdan özge **bî-haberdır**

Vahdet eserdir ey revânım (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 23). [bî-haberdır, -dir]

bî-had: Sonsuz.

□ Ger var belâ **bî-had** maatlûba sebebdır bu

Her lahza niyâz ile şahrâ-yı taleb içre (Nigârname, Gazel 16, Mısra 8). [bî-had,]

□ Ger var belâ **bî-had** maatlûba sebebdır bu

Her lahza niyâz ile şahrâ-yı taleb içre (Nigârname, Gazel 16, Mısra 9). [bî-had,]

□ Dildâr iledir kârı kirdâr -ı kerâmetdir

Sâliklerin ahevâli **bî-had** veli mahviyyet (Nigârname, Gazel 20, Mısra 11). [bî-had,]

□ Dildâr iledir kârı kirdâr -ı kerâmetdir

Sâliklerin ahevâli **bî-had** veli mahviyyet (Nigârname, Gazel 20, Mısra 12). [bî-had,]

□ Der-şafâ ender şafâ **bî-had** fezâdır menzirim

Pür şafâ ender şafâdır bâr-gâhım kim müdâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 25). [bî-had,]

□ Sûzâne olursa çün Muhammed

Toyamaz ebedî içerse **bî-had** (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 33). [bî-had,]

bî-hadd: Sınırsız, pek çok.

□ Hamd eyle dilâ hamd et hamdın demidir elbet Zîrâ saña bahş etmiş **bî-hadd** Hüdâ ni‘met Şükr ile olur âsân her kâr-ı çetîn her ân (Nigârname, Gazel 1, Mısra 3). [bî-hadd,]

□ Feyz-i hüneriye yok nihâyet

Bî-hadd bu kâra hiç gâyet (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 17). [bî-hadd,]

□ Ey kân-ı kerâmet ey Muhammed

Ey baır-ı ‘atâ ‘atâsı **bî-hadd** (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 37). [bî-hadd,]

□ Bî-pâye dahi ze pend-i gâlib

Bî-hadd hikâyet-i pür-efsûn (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 3). [bî-hadd,]

□ Dîvâneliginde sûd yokdur

Bî-hadd zarar u ziyânı çokdur (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 26). [bî-hadd,]

□ Şun bâde-i ‘aşkı lîk **bî-hadd**

Tâ meşk-i şiyâkım ola sermed (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 14). [bî-hadd,]

□ Ahvâli füzûndur ‘âşıkânın

Bî-hadd belâsı mübtelânın (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 10). [bî-hadd,]

□ Ben neyleyim anda yokdu hem-râz

Bî-hadd belâlara giriftâr (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 4). [bî-hadd,]

□ Ol bâdeyi şundu kâse kâse

Bî-hadd ki şıgmaz ol kıyâsa (Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 6). [bî-hadd,]

bî-hadd ni‘met: Sınırsız nimet.

□ Hamd eyle dilâ hamd et hamdın demidir elbet

Zîrâ saña bahş etmiş bî-hadd Hüdâ ni‘met (Nigârname, Gazel 1, Mısra 3). [bî-hadd ni‘met, -]

bî-hadd yem: Sınırı olmayan deniz.

□ Zîrâ ki o yemden içdi bî-hadd

Şâhenşeh-i enbiyâ Muhammed (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 22). [bî-hadd yemden, -den]

bî-hamâyilem: Kovulmak.

□ Der gerden-i men hevâ-yi tevîd

Dâ’imdi ne **bî-hamâyilem** ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 24). [bî-hamâyilem,]

□ Der gerden-i men hevâ-yi tevîd

Dâ’imdi ne **bî-hamâyilem** ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 25). [bî-hamâyilem,]

bî-hâr: Dikensiz, yumuşak huylu, merhametli, zulmetmeyen.

□ Maflûb-ı şirîne nâ’il olmaz

Kim gördü gülü ki ola **bî-hâr** (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 4). [bî-hâr,]

bî-hatâ: Hatasız, yanılmaz.

□ Bâr-gâhım hâne-i Hakk **bî-hatâdır** menzirim

Şâh-ı şâhân-ı cünûnam Leyli-i Mecnûn nevâz (Nigârname, Gazel 25, Mısra 55). [bî-hatâdır, -dır]

□ Her güft ü guyı tamâm ‘atâdır

Hakkdan kamu toğru **bî-hatâdır** (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 16). [bî-hatâdır, -dır]

bî-hayâ: Utanmaz, edepsiz.

□ Gerçi hacilem yüzüm karadır

İkrâm ele şanma **bî-hayâdır** (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 5). [bî-hayâdır, -dır]

□ İkrâm ile şor bu bî-nevâyı

Sorma tehi-dest-i **bî-hayâyı** (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 11). [bî-hayâyı, -yı]

bî-hesâb: Hesapsız.

□ Lutf eyledi lüce-i şarâbı

Ya’nî ki şarâb-ı **bî-hesâbı** (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 26). [bî-hesâbı, -ı]

bî-hikmet: Hakikat sırrı, bilgelik olmayan.

□ Bî-çîz değil ki hikmetiñ var

Bî-hikmet olur mu kâr-ı Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 31). [bî-hikmet,]

bî-hod: Kendinden geçmiş, kendini kaybetmiş.

□ Bî-hod olam ey büt-i dü-‘âlem

Ne var tahammülüm kararım (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 10). [bî-hod,]

□ Ahvâlini şerh ederken ol an

Bî-hod yere düştü ol şîrîn cân (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 41). [bî-hod,]

□ Bî-hod olup öyle ki ne anlar

Ne hây işidir ne hûy dinler (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 3). [bî-hod,]

□ Dildârını zikr eder o yerde

Ger yâhud ola veyâ ki **bî-hod** (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 4). [bî-hod,]

bî-hodluk: Kendinden geçmiş.

□ Ol hâl ile kaldı vara vara

Bî-hodluğa oldu âşikâre (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 2). [bî-hodluğa, -a]

bîhter: Daha iyi, pek iyi.

□ Mevlâ bize eyleye şükürler

Qısmet edek aña şükri-**bihter** (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 18). [bihter,]

bih-terîn: En iyi.

□ Belki gece seyri hûb-terdir

‘Âriflere **bih-terîn** hünerdir (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 19). [bih-terîn,]

bihterîn-ter: Pek iyi, en iyi.

□ Nazm eyle dilâ ki **bihterîn-ter** (Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 20). [bihterîn-ter,]

bî-hûd: Kendinden geçmiş.

□ Bu yerde gerek **bî-hûd** ad eyleye çün Mecnûn

Ne cây-ı Felâtûndur ne ‘arşa-i Loqmândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 14). [bî-hûd,]

□ Bî-fark yanında solu sağ

Bî-hûd ne bilir başı ayağı (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 37). [bî-hûd,]

□ Bî-hûdluğu bir nigârdandır

Şanma ki bir özge yârdandır (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 2). [bî-hûdluğu, -luğ, -u]

□ Olduñ ise de kelâm-ı **bî-hûd**

Dîvâne-i meydânıñ dânişmend-i sühendâna cevâbı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 17). [bî-hûd,]

□ Elbette perîşan ola hâlim

Bî-hûdluk ile olur me‘âlim (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 28). [bî-hûdluk, -luk]

□ Söyler iken âh-ı **bî-hud** olduñ

Kendiñ unudup da nâ-bud olduñ (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 7). [bî-hud,]

□ Bu hâb-ı hayalden ayılır ol

Ne **bî-hud** olur ne bayılır ol (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 12). [bî-hud,]

□ Ol lahzâ ki gözden oldu nâ-bûd

Hayfâ dediler kâmûsu **bî-hûd** (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 16). [bî-hûd,]

bî-hud oldu: *Kendinden geçmek.*

□ Ol gayrda gayr anı bulmaz

Ol râh-neverd **bî-hud oldu** (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 32*). [*bî-hud oldu, -*]

bî-hüdâ: *Allahsız.*

□ Elbette ki **bî-Hüdâ** bulunmaz (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 1*). [*bî-hüdâ,]*

bî-hûdlığa: *Hiçlik.*

□ Bî-hûdlığa vardı vara vara

Bu hâl ki terk etmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 34*). [*bî-hûdlığa,]*

□ Bî-hûdlığa girmişim ne çâre

Bilmem özümü ki vara vara (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 25*). [*bî-hûdlığa,]*

bî-humâr: *(içkiden sonra gelen) baş ağrısı ve mahmurluk olmayan.*

□ Ne şart-ı zamânı ne mekânı

Nûş eyle müdâm **bî-humârı** (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 17*). [*bî-humârı, -ı*]

□ Nûş eyle müdâm **bî-humârı**

Ol pâk melâl-i bî-filânı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 18*). [*bî-humârı, -ı*]

bî-hûş: *Kendinden geçme, kendini kaybetme.*

□ Bî-çâre ki olmuş öyle **bî-hûş**

Bilmez özün eylemiş ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 8*). [*bî-hûş,]*

□ Bir nice zamân oldu medhûş

Cilve-i tecelli içre **bî-hûş** (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 28*). [*bî-hûş,]*

□ ‘Arz eyledi böyle oldu hâmûş

Mihmânlar işitdi oldu **bî-hûş** (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 32*). [*bî-hûş,]*

□ Mihmânların işi oldu mahşûş

Hayret-zede oldular ki **bî-hûş** (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 4*). [*bî-hûş,]*

□ Bî-hûş kalup bir az ifâkat

Buldu kamu söyledi bu âfet (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 5*). [*bî-hûş,]*

bî-huş oldu: *Kendini kaybetmek, akli ile düşünememek.*

□ Dîvâne-i ‘aşk-ı **bî-huş oldu**

Bu derd ile uyudu hoş oldu (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 29*). [*bî-huş oldu, -*]

bî-hûşluğ: *Sersemlik, delilik.*

□ Bî-hûşluğum yakındır ey cân

‘Aşkın işidir bu la‘l ü mercân (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 25*). [*bî-hûşluğum, -u, -m*]

□ Ağyâra uyup kenâre gitmek

Bî-hûşluğun ‘alâmetidir (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 2*). [*bî-hûşluğun, -u, -n*]

bî-huy: *Huysuz, Yalancı anlamında.*

□ Biz cünbüş edek **bî-huy-ı** hâyı

Firdevsi-i şâh-ı nazm-gûyın (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 39*). [*bî-huy-ı, --ı*]

bî-imâm kılma: *Öndersiz bırakma.*

□ Al cânımı bî-merâm kılma

Öldür beni **bî-imâm kılma** (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 26*). [*bî-imâm kılma, -*]

biintihâ: Nihayetsiz.

□ Çün gâyeti yok **bî-intihâdır**

Elden yere koyma ey Nigârî (Nigârname, Gazel 13, Mısra 20). [bî-intihâdır,]

□ Çün gâyeti yok **bî-intihâdır**

Elden yere koyma ey Nigârî (Nigârname, Gazel 14, Mısra 21). [bî-intihâdır,]

bî-kadr ü bi-i'tibâr: Değersiz ve itibarsız.

□ Akrânım içinde hâr kılma

Bî-kadr ü bi-i'tibâr kılma (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 20). [bî-kadr ü bi-i'tibâr, -]

bî-kadr ü bi-i'tibâr kılma: Değersiz ve itibarsız etme.

□ Bahş eyle Hüdâ ayağa şalma

Bî-kadr ü bi-i'tibâr kılma (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 21). [bî-kadr ü bi-i'tibâr kılma, -]

bî-kâr: Amaçsız, boş, işsiz.

□ Bî-kâr değil işinde kâ'im

Bâzâr-ı şirine âşikârâ (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 22). [bî-kâr,]

□ Bî-kâr değil ki var bir kâr

İdrâk eder anı şarâb-hâr (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 8). [bî-kâr,]

□ Bî-kârlık etme kârına git

Anladı ne oluğun şarâb-dâr (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 12). [bî-kârlık, -lık]

bî-karâr oldu: Yerinde duramamak.

□ Bî-tâkat ü **bî-karâr oldu**

Benzi şararup da rengi şoldu (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 1). [bî-karâr oldu, -]

bî-karîn: Eşi benzeri olmama.

□ Kül etdi kâmû belâgat ehlin

Yok misl saña ki **bî-karînsin** (Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 4). [bî-karînsin, -sin]

□ Fâyiz ü Riyâzi **bî-karîni**

Defterlerine vererek nizâmı (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 23). [bî-karîni, -i, -ni]

□ Bî-şübhe 'atâsı **bî-karîndir**

İkrâmı çü hurşîd-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 11). [bî-karîndir, -dir]

bî-kayd: Bağlı olmayan, kurtulmuş.

□ Matlûb-ı tarîkine revan ol

Bî-kayd u refîk-i kârvân ol (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 18). [bî-kayd,]

bî-kayd-ı cihân: Dünya kayıtsız.

□ Zahmet çeker ammâ sonra mutlak

Bî-kayd-ı cihân olur ne yerde (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 12). [bî-kayd-ı cihân, -]

□ Bilmez ki nedir feraḥ melâli

Bî-kayd-ı cihândır ol seher şâm (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 12). [bî-kayd-ı cihândır, -dır]

□ Bî-kayd-ı cihân ü bî-ğam oldum

Bî-çiz değil feraḥ ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 18). [bî-kayd-ı cihân, -]

bî-kayd-ı ferâset-i ğam: Üzüntüyü sezip aldırmamak.

□ Bî-kayd-ı ferâset-i ğam oldum

‘Akıllı başına ayağ çaldım (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 39). [bî-kayd-ı ferâset-i ğam, -]

bî-kayd-ı menâl: Kayıtsız servet.

□ Bî-kayd-ı menâl bir gedâyem

Muhtâc-ı kerîm-i zü’l-‘atâyem (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 13). [bî-kayd-ı menâl, -]

bî-keder: Üzüntüsüz, kedersiz.

□ Üftâde-yi miñnetim nâzar kııl

Ṭut destimi şâd ü **bî-keder** kııl (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 25). [bî-keder,]

□ Ne çâre buña ki bu kaderdir

Ne ğam ki kaderdi **bî-kederdi** (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 14). [bî-kederdi, -di]

□ Âlûde-i vehmi **bî-keder** kııl (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 41). [bî-keder,]

bî-keder kııl: Dertsiz eylemek.

□ Ğam çekme özünü **bî-keder kııl**

Men ‘âşık-ı ‘âşık-ı Hüdâyım (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 17). [bî-keder kııl, -]

bî-kemâlem: Bilgisiz.

□ Her kârda gerçi **bî-kemâlem**

Tevhîd işinde kâmilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 13). [bî-kemâlem,]

□ Her kârda gerçi **bî-kemâlem**

Tevhîd işinde kâmilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 14). [bî-kemâlem,]

bî-kes: Kimsesiz.

□ Ne hem-dem-i nây-ı hoş demim var

Bî-mûnis ü **bî-kesim** ki çâre (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 15). [bî-kesim, -im]

bî-keslig: Kimsesiz, yalnız.

□ Bî-kesligimi ki yâd eylen

Dîdâr ile ba‘zı şâd eylen (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 19). [bî-kesligimi, -i, -m, -i]

bî-kesligi: Kimsesiz, yalnız.

□ Al kan döküp kıana boyandı

Bî-kesligi tîri dikdi câna (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 9). [bî-kesligi,]

bî-kîn: Kinsiz, nefret duymayan.

□ El-minnet-i Hakk ki ba‘d-ez in

Bî-ġam oluruz müdâm **bî-kîn** (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 16). [bî-kîn,]

bî-kıyâs: Emsalsiz.

□ Mümtâzı be-nâzm-ı **bî-kıyâsın**

‘Eş‘ârları ile urağ dem (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 29). [bî-kıyâsın, -ı, -ın]

bî-kuvvet: Kuvvetle.

□ Sâkî kerem et ki bî-mecâlim

Bî-kuvvet-i nutk u bî-mağâlim (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 13). [bî-kuvvet-i, --i]

bil: Anlamak, kavramak, idrak etmek.

□ Ol ki şeydâlarına lutf ile i'tâları var

Bilür aşhâb-ı safâ şî'r-i şeker-bârımdan (Nigârname, Gazel 10, Mısra 23). [bilür,]

□ Bilür aşhâb-ı safâ şî'r-i şeker-bârımdan

Lafz-ı bî-ma'na degil nükteli ma'nâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 24). [bilür,]

□ Bî-şübhe taleb-kâra mahşûş-ı hidâyetdir

Kendin ne **bilir** Mecnûn ağıyâr nedir bilmez (Nigârname, Gazel 20, Mısra 10). [bilir, -ir]

□ Bilmez nedir ağıyârı ne yâr iledir kârı

Sermest-i firâvândır çün şüret-i bî-cândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 16). [bilmez, -mez]

□ Ammâ **bilirim** menzil etmiş heme lâ içre

Şahrâ-yı fenâdır bu bu yerde ki lâ olmaz (Nigârname, Gazel 22, Mısra 10). [bilirim, -ir, -im]

□ Ammâ **bilirim** menzil etmiş heme lâ içre

Şahrâ-yı fenâdır bu bu yerde ki lâ olmaz (Nigârname, Gazel 22, Mısra 11). [bilirim, -ir, -im]

□ Seyr eyle hırâmânı envâr-ı Hüdâ içre

Fânîlerin evşâfın **bilmem** ki edem lâfın (Nigârname, Gazel 22, Mısra 9). [bilmem, -me, -m]

□ Seyr eyle hırâmânı envâr-ı Hüdâ içre

Fânîlerin evşâfın **bilmem** ki edem lâfın (Nigârname, Gazel 22, Mısra 10). [bilmem, -me, -m]

□ Ger nef'isiz olduğunu **bildim**

Zîrâ ki cünûn-ı bî-nihâye (Nigârname, Gazel 23, Mısra 1). [bildim, -di, -m]

□ Kâr-ı kirdârı güzel bey'-i bazârı ne güzel

Çarışub tûrâ-i tarrâre **bilinmez** gönlüm (Nigârname, Gazel 24, Mısra 11). [bilinmez, -in, -mez, -]

□ Kâr-ı kirdârı güzel bey'-i bazârı ne güzel

Çarışub tûrâ-i tarrâre **bilinmez** gönlüm (Nigârname, Gazel 24, Mısra 12). [bilinmez, -in, -mez, -]

□ Ser-pâ heme 'âlem ehl-i hayrân

Bildim seni lîk hayretim vâr (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 15). [bildim, -di, -m]

□ Ol kârger olduğunu **bildim**

Vahdet yolunu dutup dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 40). [bildim, -di, -m]

□ Oldu ne 'acep sükûtu ey yâr

Bil kadrini imdi bir binâ et (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 13). [bil,]

□ Çün böyle dedi hayâl-i puhte

Bildim ki bu kâr kâr-ı suhte (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 11). [bildim, -di, -m]

□ Bildi ki ne yoldadır mağâlim (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 42). [bildi, -di]

□ Bilmem ne edem kılam ne çâre (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 40). [bilmem, -me, -m]

□ Taşdîk edersen ol mekânı

Zîrâ ne **bilür** şarâb zevkîn (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 37). [bilür,]

□ Başka hele **bildigim** ezelden (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 1). [bildigim, -dig, -im]

□ Bilmem ne edem kılam ne çâre

Şalmış beni böyle kâr-zâre (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 28). [bilmem, -me, -m]

□ Hâr-mühreni dür çü **bilmezem** ben

Şanma ki temîz kılmazam ben (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 18). [bilmezem, -mezem]

□ Bilmez degilem **bilürem** ammâ

Destimdedir ihtiyâr şanma (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 32). [bilürem, -ür, -em]

- Bilmem ne edem ki câna geldim
‘Aqlım dolaşup emâna geldim (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 7). [bilmem, -me, -m]
- Gördüm ki şadâ vü hâyı **bilmez**
Âvâz-ı bülend ü nâyı **bilmez** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 15). [bilmez, -mez]
- Gördüm ki şadâ vü hâyı **bilmez**
Âvâz-ı bülend ü nâyı **bilmez** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 16). [bilmez, -mez]
- Bildi nedir âmrîñ merâmı
Ol lahza merâmı etdi icrâ (Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 14). [bildi, -di]
- Ol sâki-i ‘aşk **bildi** halim
Anladı nedir me‘âl-i kâlim (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 16). [bildi, -di]
- Anladı mağâlî **bildi** hâli
Ol lahza ayağa tırdı fıl-hâl (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 22). [bildi, -di]
- Anlar ki neden imiş bu a‘mâ
Bildiklerin unudur tamâmı (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 8). [bildiklerin, -dik, -ler, -in]
- Meyhâne derinde seni gördüm
Dîvâne-dil olduğunu **bildim** (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 30). [bildim, -di, -m]
- Feryâda yeten ne bir kesim var
Bilmem ne ile edem müdârâ (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 35). [bilmem, -me, -m]
- Bilmez sözünü ne olsa söyler
Efkârı nigâr u kâr-ı ‘aşkı (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 4). [bilmez, -mez]
- Zîrâ ki gerek kalem kalemşiz
İmlâ mı olur ki siz **bilürsüz** (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 7). [bilürsüz, -ür, -siz]
- Meydâne getirdi her ne kim var
Her birisi **bildigini** tekrâr (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 10). [bildigini, -dig, -in, -i]
- Bildik veririz şarâb-ı kâmin
Ya‘nî aña eyleriz ki bir pend (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 21). [bildik, -dik]
- Resm ü eseri niçün **bilinmez**
Şerh eyle bu gizli güft ü gûyı (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 7). [bilinmez, -in, -mez, -]
- ‘Arz eylediler ki biz **biliriz**
Evşâf-ı dile ki biz habîriz (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 11). [biliriz, -ir, -iz]
- Ol ki eseri bulunmaz anıñ
Mâhiyyeti hiç **bilinmez** anıñ (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 10). [bilinmez, -in, -mez, -]
- Ağyâr ne yâr ne özün hem
Bilmez tanımaz nedir sözün hem (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 11). [bilmez, -mez]
- Oldu dili ki görüp kemâkân
Keyf-i dili çünkü **bildi** aşhâb (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 33). [bildi, -di]
- Güftârınızı edem naşîhat
Ammâ **bilürem** ki sûd etmez (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 33). [bilürem, -ür, -em]
- Bilmem ki budalalık nedendir
Sendendi veyâ ki özgedendir (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 17). [bilmem, -me, -m]
- İşitdi ve **bildi** aşl-ı hâli
İnşâf ile söyledi ne çâre (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 36). [bildi, -di]
- Kim vermişem ‘aqlımı nigâre
Lâkin **bilirim** sözünü kâmil (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 29). [bilirim, -ir, -im]
- Etmez **bilirim** kabûl ammâ
Pinhân degil sözüm hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 1). [bilirim, -ir, -im]

- Ammâ **bilürem** birini kınamaz
 Bir aķçeye bir sözümü şanmaz (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 9). [bilürem, -ür, -em]
- Bilmezdi nedir yanan nedir nâr
Bilmezdi kemer nedir ne zünnâr (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 16). [bilmezdi, -mez, -di]
- Bilmezdi ki mey nedir ne kevser
Bilmezdi şanem nedir ne dilber (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 18). [bilmezdi, -mez, -di]
- Bilmez ne ile ede müdâre
 Bu derde ne eyleye ne çâre (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 37). [bilmez, -mez]
- Dedi **bilirim** ne çâre ey cân
 Bî-şüphe ki zıdd-ı küfr ü îmân (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 5). [bilirim, -ir, -im]
- Ğam çekme ki **bildim** iştîyâķı
 Ne rütbe ne rütbede mezâķı (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 23). [bildim, -di, -m]
- Gerçi **bilirim** ki pendi kınamaz
 Böyle deli ‘aşkıdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 35). [bilirim, -ir, -im]
- Mecnûn ola nâmı kendi huşyâr
 Bilmez degilem **bilirim** elbet (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 28). [bilirim, -ir, -im]
- Cân kadrini **bilmeyen** Hüdâyî
 Arz eylediler ki ey tarîķat (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 15). [bilmeyen, -me, -y, -en]
- Mecnûn ola nâmı kendi huşyâr
Bilmez degilem bilirim elbet (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 28). [bilmez, -mez]
- Daĝa heves eyleyenler âdem
 Olmaz **bilir** anı ehl-i ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 16). [bilir, -ir]
- İhlâş ile hizmet eyle muhķem
 Erbâbı **bilir** yakîn müsellemler (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 26). [bilir, -ir]
- Bilmem ki neden bu ğüft ü ğüyâ
 Müştâķların işi güzeldir (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 27). [bilmem, -me, -m]
- Ağyâra enis olur mu şâ‘ik
 Çekmez **bilir** anı ehl-i sevdâ (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 34). [bilir, -ir]
- Bildi ki cünûn kemâle yetmiş
 Kârında bir özge hâle yetmiş (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 11). [bildi, -di]
- Ger nef‘isiz olduğunu **bildim**
 Zîrâ ki cünûn-ı bî-nihâye (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 1). [bildim, -di, -m]
- Yâ taşâ teber urar ya başâ
 Âhir nice olduğunu **bildim** (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 10). [bildim, -di, -m]
- Bildi ki cünûn terk etmez
 Bu kârı anı sözünü tutmaz (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 35). [bildi, -di]
- Etmez **bilirim** velî ne çâre
 Pend etmeden özge yokdu çâre (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 23). [bilirim, -ir, -im]
- Sermest-i mey olalım dem-â-dem
 Tâ **bilmeyelim** nedir elem ĝam (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 24). [bilmeyelim, -me, -y, -elim]
- İmdi **bilirim** ĝamın füzûndur
 Def‘ine şarâb ĝün-a-ĝündür (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 9). [bilirim, -ir, -im]
- Zîrâ **bilirim** kemâl-i ‘âli
 Hem mertebe-i maķâm-ı hâli (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 33). [bilirim, -ir, -im]
- Her rütbe kemâliñi **bilirken**

- Bu mertebe hâlini **bilirken** (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 35*). [*bilirken, -ir, -ken*]
- Her rütbe kemâlini **bilirken**
- Bu mertebe hâlini **bilirken** (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 36*). [*bilirken, -ir, -ken*]
- ‘Aşk içre olan makâlîmi sen
- Bildikde** naşîhatîñ hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 20*). [*bildikde, -dik, -de*]
- V’ey sırr-ı nihânıma haber-dâr
- Rütbe-i cünûnumu **bilirken** (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 33*). [*bilirken, -ir, -ken*]
- Ne yerde fûnûnumu **bilirken**
- Pend eylemegiñ büyük hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 34*). [*bilirken, -ir, -ken*]
- Bî-şübhe vişâl-i kûy-ı kâma
- Bildim** ki esîr-i yâr imişsin (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 23*). [*bildim, -di, -m*]
- Ger söylemesem de ol hitâbım
- Fil-hâl **bilir** verir cevâbım (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 31*). [*bilir, -ir*]
- Edek ki nice **bilürsüz** el’ân
- Gerçi ki işitmez ol hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 2*). [*bilürsüz, -ür, -süz*]
- Bildir ki nedir merâm-ı ‘âliñ
- Güftâr-ı le’âliye dil urma (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 23*). [*bildir, -dir*]
- Bî-hûdlığa girmişim ne çâre
- Bilmem** özümü ki vara vara (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 26*). [*bilmem, -me, -m*]
- Dîvânesin ol **bilir** gedâsın
- Derdini **bilir** yazar du’âsın (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 9*). [*bilir, -ir*]
- Dîvânesin ol **bilir** gedâsın
- Derdini **bilir** yazar du’âsın (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 10*). [*bilir, -ir*]
- Bilmem ne deyim edim ne çâre
- Lâkin meger ayıla avâre (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 31*). [*bilmem, -me, -m*]
- Biz **bilmeyiz** eyleyiñ devâsın
- Yâ in ki nedir yazak du’âsın (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 21*). [*bilmeyiz, -me, -yiz*]
- Bilmedi nedir bu kâra ‘illet
- Bir vakt ki hayret oldı zâ’il (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 19*). [*bilmedi, -me, -di*]
- Zîrâ **bilirim** ki var nisbet
- Ol nisbet ile olur muhabbet (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 25*). [*bilirim, -ir, -im*]
- Herkes **bilir** anı kim belâdır
- Bed-bahtlar aña mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 39*). [*bilir, -ir*]
- Seniñle ne olduğum **bilirsın**
- Beyhûde mi ülfetim şanursın (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 7*). [*bilirsın, -ir, -sın*]
- Bilmem ne edem işim çetinde
- Var mı ‘acabâ bu mübtelâya (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 3*). [*bilmem, -me, -m*]
- Bir çâre olur mu bu belâya
- Bilmem** ne idem ben-i avâre (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 6*). [*bilmem, -me, -m*]
- Yoksa **bilirim** ki ol inanmaz
- Biñ söylesem er birini kınamaz (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 31*). [*bilirim, -ir, -im*]
- Bî-şübhe **biñ** bu bir belâdır
- Biñ derd ü belâya mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 21*). [*biñ, -i, -ñ*]
- Bu nükteyi çün **bilir** Hüdâdır
- Ma’lûm olur ki mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 33*). [*bilir, -ir*]
- Bir iş ki **bilürsüz** âşikâre

Olmaz niçün edesiz müdâra (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 41). [bilürsüz, -ür, -süz]

□ Bilmez degiliz **biliriz** ammâ

Âhirde bu söz olur hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 11). [biliriz, -ir, -iz]

□ Bilmez degiliz biliriz ammâ

Âhirde bu söz olur hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 11). [bilmez, -mez]

□ Her san'ata var lâyıkiyyet

Nabẓına bakup da **bildim** el'ân (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 10). [bildim, -di, -m]

□ 'Âlemde ki buldu şöhret ü şân

Erbâb-ı fûnûn **bilir** Felâtûn (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 20). [bilir, -ir]

□ Hikmet **bilirim** tebâbetim var

Sende görürüm ki kâbiliyyet (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 7). [bilirim, -ir, -im]

□ Ger var sözün getir zebâna

Gerçi **bilirim** kemâl-i 'âliq (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 12). [bilirim, -ir, -im]

□ 'Aşka degiliz degil midir 'âr

Ben ki **bilirim** anı kemende (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 24). [bilirim, -ir, -im]

□ Esrâr-ı hafîye ey şîrîn-kâr

Bilmez idim 'aşkı anladım ben (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 12). [bilmez, -mez]

□ Dediler aña ki niçün efgân

Etdiñ dedi **bildim** ey habîbân (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 18). [bildim, -di, -m]

□ Bilmem ne ile edem müdârâ

Bu âteşe neyleyim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 27). [bilmem, -me, -m]

□ Çün mihr-i cihân beyân beyândır

Elbet **biliriz** ki böyledir kâr (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 18). [biliriz, -ir, -iz]

□ Olmaz **biliriz** velî 'inâyet

Sen eyleseñ eyleyüp naşîhat (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 33). [biliriz, -ir, -iz]

□ Gerçi **biliriz** ki başa gelmez

Böyle deli pend ile ayılmaz (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 31). [biliriz, -ir, -iz]

□ Bî-serhat-i meşğden ne hâşıl

Tab'ıñ **bilirim** seniñ fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 2). [bilirim, -ir, -im]

□ Dîvânelik eylemekdi bî-câ

'Âlem **bilir** 'aşk bir belâdır (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 36). [bilir, -ir]

□ Etmez **bilirim** velâkin ey yâr

Emriñize etmesem itâ'at (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 15). [bilirim, -ir, -im]

□ Bildim ki bir özge kârdandır

Kârıñ heme bir nigârdandır (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 25). [bildim, -di, -m]

□ Bilmez ki ne der nedir kelâmı

Bilmez ne sevişi ne selâmı (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 39). [bilmez, -mez]

□ Bilmez ki ne der nedir kelâmı

Bilmez ne sevişi ne selâmı (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 40). [bilmez, -mez]

□ Dünyâ nedi **bilmezem** ne 'uqbâ

Dünyâ seveniñ işi bir özge (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 5). [bilmezem, -mezem]

□ Farzdır aña eylemek itâ'at

Zîrâ **biliriz** kazâyı vallah (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 10). [biliriz, -ir, -iz]

□ Elbette olur kazâ Hüdâyî

Bî-şübhe ki sen **bilirsin** ey yâr (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 2). [bilirsin, -ir, -sin]

□ Hicrân elemi çetindi eyvâh

- Bilmez degilim **bilirim** ammâ (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 27). [bilirim, -ir, -im]
- Boynumda kolumda bend-i ülfet
- Bilmem** ne edem kılam ne çâre (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 37). [bilmem, -me, -m]
- Hicrân elemi çetindi eyvâh
- Bilmez** degilim bilirim ammâ (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 27). [bilmez, -mez]
- Bilmediler anı mîzbânıñ
- Sînesine girdigini anıñ (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 17). [bilmediler, -mediler]
- Bilmediler anı der-bedendir
- Zîrâ ki bu seyr der-vañandır (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 19). [bilmediler, -mediler]
- Her harfden aldı biñ naşîhat
- Bir noktadan aldı **bildi** hikmet (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 4). [bildi, -di]
- Gerçi **bilirim** ki lutf çokdur
- Sende velî bende şabr yokdur (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 6). [bilirim, -ir, -im]
- Bilmez ne ede o tâlib-i hâm
- Gitdikçe ziyâde oldu vahşet (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 10). [bilmez, -mez]
- Bilmez ne ede o tâlib-i zâr
- Evvelki meşakkat ü belâya (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 16). [bilmez, -mez]
- Bilmez ne ede cünûn-ı sâde
- Evhâmı ne ile ede berbâd (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 38). [bilmez, -mez]
- Bilmez anı yanmayanlar aşlâ
- Ne mâla heves koyar ne câna (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 19). [bilmez, -mez]
- Yakıldı tutuşdu ol cünûn-kâr
- Bildi** anı ‘aşk terk etmez (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 14). [bildi, -di]
- Ne yahşi yamânı fark eyler
- Her ne ki **bilirse** anı söyler (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 36). [bilirse, -ir, -se]
- Bilmem yolumun idem ne çâre
- Bî-çâre ola ben-i avâre (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 27). [bilmem, -me, -m]
- Ol râh-neverd buldu cânı
- Îkân ile **bildi** kim cinânı (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 9). [bildi, -di]
- Îkân ki hâşıl oldu ol an
- Bildi** ki canânını buldu cân (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 11). [bildi, -di]
- Her birisi âşikâre yeksân
- Olmaz **bilir** anı cümle insân (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 19). [bilir, -ir]
- Güftâr ile **bilme** başka bilmek
- Dîdâr ile **bilme** başka bilmek (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 12). [bilme, -me]
- Güftâr ile **bilme** başka bilmek
- Dîdâr ile **bilme** başka bilmek (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 13). [bilme, -me]
- Ol tâlib-i yâr **bildi** yârı
- Ol dârdan aldı bu şikârı (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 2). [bildi, -di]
- Erbâbı **bilir** ki var şahrâ
- Bu deştten özge kim hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 30). [bilir, -ir]
- Olmaz mı niyâz-ı çâre-sâzım
- Zîrâ **bilirim** seni kerem-bâz (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 11). [bilirim, -ir, -im]
- Senden **bilirim** başa devâyı
- Derdim ne deyim şikeste-hâlim (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 14). [bilirim, -ir, -im]
- İmdâdına iş anıñla bitmez

- Olmaz **bilirim** ki âh çârem (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 16*). [*bilirim, -ir, -im*]
- Bitmez **bilirim** anıñla yârem
- Bes neyleyim etmeyim ki nâle (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 17*). [*bilirim, -ir, -im*]
- Töhmət başa bir büyük nedâmet
- Bilmem** ne edem bu derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 34*). [*bilmem, -me, -m*]
- Bilmez mi ki ol Hüdâ-yı bî-tâ
- ‘Âlemleridir ‘atâsı deryâ (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 27*). [*bilmez, -mez*]
- Vallâhi haâtâmı imdi **bildim**
- Vallâhi taleb Hüdâdan etmek (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 3*). [*bildim, -di, -m*]
- Bilmem ne edem ki tâkatım yok
- Başımda nevâ-yı nây-ı tevhîd (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 29*). [*bilmem, -me, -m*]
- Bilmem nice geçdi hâl-i meftûn
- Ne gûne geçendi ol diger -gûn (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 33*). [*bilmem, -me, -m*]
- Bilmez özünü ki nist ü hestdir
- Sermestdir o yerde ‘âşık-ı Hâk (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 11*). [*bilmez, -mez*]
- Bilmez özünü ki der enel-hâk
- Hallâc o yerde verdi cânı (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 13*). [*bilmez, -mez*]
- Bilmedi o yerde nist yâ hest
- ‘Âlem gözüne görünmez oldu (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 5*). [*bilmedi, -me, -di*]
- Dildârdan özge varı **bilmez**
- Ol râh-neverd gezdi sermest (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 3*). [*bilmez, -mez*]
- Müştâk-ı cemâle başka yokdur
- Müştaş işi başkadır ki **bilmez** (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 14*). [*bilmez, -mez*]
- Kendini unuttu **bilmez** oldu
- Vahdet meyini içüp dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 37*). [*bilmez, -mez*]
- Mevlâsını **bildi** şükr kıldı
- Şükr eyledi zât-ı zül-cemâle (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 21*). [*bildi, -di*]
- Bilmedi ne kâr ol ki düşdü
- Ol lahza ki gayret-i nigârı (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 1*). [*bilmedi, -me, -di*]
- Çâkerlik eder gehî Hüdâlık
- Ol **bilmez** özün ne hâle düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 14*). [*bilmez, -mez*]
- Bilmez çü özün bilir Nigârın
- Ben senlige düşdüğüme ‘illet (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 5*). [*bilmez, -mez*]
- Ver kâmımı şâd u bî keder kıl
- Gerçi **bilirim** ki bâr-ı hayret (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 18*). [*bilirim, -ir, -im*]
- Ğarķ-âb-ı gam olduğum **bilirsin**
- Def’i ne hem olduğum **bilirsin** (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 16*). [*bilirsin, -ir, -sin*]
- Ğarķ-âb-ı gam olduğum **bilirsin**
- Def’i ne hem olduğum **bilirsin** (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 17*). [*bilirsin, -ir, -sin*]
- Bilmez özü neyle ol ferâmûş
- Bu hâlet-i hayret ile hayli (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 27*). [*bilmez, -mez*]
- Etmez **bilir** anı ehl-i ‘irfân
- Müştaşların işi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 9*). [*bilir, -ir*]
- Bilmedi ne olduğun ne buldu
- Âhirde fenâ ki oldu zâ’il (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 41*). [*bilmedi, -me, -di*]
- Ol merd-i cünûnı edek âgâh

Ahvâl-i sürûrumuzu **bilsün** (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 19*). [*bilsün, -sün*]

□ Şahrâ-yı tefekkürü dolaşdım

Bilmem bu ne âd bu ne şöhet (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 18*). [*bilmem, -me, -m*]

bil-: Anlamak, kavramak, idrak etmek.

□ Yârım dese ol mağlûb maḥbûb-ı tarîkatdır

Müşâk bilir yârı **bilmez** nedir ağıyârı (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 17*). [*bilmez, --mez*]

□ Bî-şübhe taleb-kâra maḥşûs-ı hidâyetdir

Kendin ne bilir Mecnûn ağıyâr nedir **bilmez** (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 9*). [*bilmez, --mez*]

□ Yârım dese ol mağlûb maḥbûb-ı tarîkatdır

Müşâk bilir yârı **bilmez** nedir ağıyârı (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 18*). [*bilmez, --mez*]

□ Bî-şübhe taleb-kâra maḥşûs-ı hidâyetdir

Kendin ne bilir Mecnûn ağıyâr nedir **bilmez** (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 10*). [*bilmez, --mez*]

]

□ Ey Mîr Nigârî **bil** cânân ile oynar dil

Cân vermek için cân ver aḡa ki müselmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 22*). [*bil,]*

□ Yâ ṡaṡa teber urar ya ṡaṡa

Âhir nice olduḡunu **bildim** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 10*). [*bildim, -di, -m*]

□ Bilmez ol kim mecma‘-i ehl-i Hüdâdır menzirim

Meskenimdir hâne-i sevdâ muhallid bî-bedel (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 63*). [*bilmez, --mez*]

□ Hem çü ‘arş-ı bî-fenâ muḡkem binâdır menzirim

Kimse **bilmez** anlamaz ‘anḡâ-yı ‘aşḡım kim müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 66*). [*bilmez, --mez*]

□ Bu vech ile **bil** Nigâr -nâme

Naḡşîş ü nigârîş etdi hâme (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 30*). [*bil,]*

□ Revnaḡ-şiken-i cihânıḡ oldur

Bil anı bu ‘âlem içredir ol (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 17*). [*bil,]*

□ Bilmez özün ol hayâle dalmış

Eṡrâfını baḡr-ı hayret almış (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 31*). [*bilmez, --mez*]

□ Bilmez degilem bilürem ammâ

Destimdedir ihtiyâr şanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 32*). [*bilmez, --mez*]

□ Ol kim baḡa luṡfun etdi hem-dem

Bildim ki baḡa gelür elem ḡam (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 10*). [*bildim, -di, -m*]

□ Bilmez ne bilür ki özge ey mâh

Sûzânıma ol degil ki âḡâh (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 33*). [*bilmez, --mez*]

□ Bildim ki nedir veren ḡarâret

Bezme bu ḡadar sunan ḡalâvet (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 9*). [*bildim, -di, -m*]

□ Bilmez ne desin olurdu hâmûş

Erbâb-ı dilân oldu ḡayrân (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 33*). [*bilmez, --mez*]

□ Mecnû‘ı ḡıyâs olunsa bes **bil**

Mensûb-ı dile çü ṡohm-ı hardâl (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 17*). [*bil,]*

□ Bilmez özün ol ne ḡâle şalmış

Yok tâbı ki olmuş öyle hasta (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 15*). [*bilmez, --mez*]

□ Bî-çâre ki olmuş öyle bî-hûş

Bilmez özün eylemiş ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 9*). [*bilmez, --mez*]

□ Hoş kâra erişdiḡ anı hoş **bil**

Bakma dahi özge kıyl ü kâle (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 9). [bil,]

□ Bilmezdi nedir yanan nedir nâr

Bilmezdi kemer nedir ne zünnâr (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 15). [bilmezdi, -mez, -di]

□ Bilmezdi ki mey nedir ne kevser

Bilmezdi şanem nedir ne dilber (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 17). [bilmezdi, -mezdi]

□ Olduğunu **bilmişem** bu derde

Eyvâh n'ideyim edem ne çâre (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 39). [bilmişem, -miş, -em]

□ Ol merd-i cünûna dedi şâ'ik

Her 'ilmde **bil** hâzâkatim var (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 6). [bil,]

□ Bir kimse ola ki ede hâşıl

'Aqıl gibi **bil** ki cevher olmaz (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 40). [bil,]

□ Etsem ne 'acebdür âh u nâle

Bilseydim eger ki var çâre (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 8). [bilseydim, -se, -y, -di, -m]

□ Bilmez ne ede buña ne çâre

Çâre ne olur firâğ-ı yâre (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 33). [bilmez, --mez]

□ Müstağrak-ı hayret idi çâre

Bilmezdi ne ede aña ne çâre (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 29). [bilmezdi, -mezdi]

□ Bilmez ne ede çeküp ki câmı

Ne câm ki câm-ı yâr-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 17). [bilmez, -mez]

□ Pervâne kaçır mı nârdan **bil**

Müşâkların cefâ medârı (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 7). [bil,]

□ Bilmez şehi tanımaz gedâyı

Bî-fark yanında âli ednâ (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 3). [bilmez, --mez]

□ Bilmez ki nedir ferağ melâli

Bî-kayd-ı cihândır ol seher şâm (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 11). [bilmez, --mez]

bil ki: Bil ki, anla ki.

□ Maflûbı hemîn vişâl-i Mevlâ

Bes **bil ki** nedir kemâl-i Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 22). [bil ki, -]

□ Mevlâ ki benem bedenden 'ârî

Sen **bil ki** benim gibi cünûn-ter (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 12). [bil ki, -]

□ Bil ki sözümün hilâfı yokdur

Bu bâbda kizb ü lâfi yokdur (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 29). [bil ki, -]

□ 'Aşk gibi **bil ki** yara olmaz

Bu derd-i cigerdi çâre olmaz (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 31). [bil ki, -]

bilâ: Bile/bilmek.

□ 'Âlemde **bilâ** belâya hem-dem

Ben gibi cihâna gelmeyen merd (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 37). [bilâ,]

bî-lâf: Sözsüz.

□ Bir bir ne deyim ki kâf-tâ-kâf

Seyr eyleyeyim cihânı **bî-lâf** (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 36). [bî-lâf,]

bilâ-firkat: Ayrılıksız.

□ Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır bu

Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki **bilâ-firkat** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 15). [bilâ-firkat,]

□ Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki **bilâ-firkat**

Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan ‘atâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 16). [bilâ-firkat,]

bildi: Anlamak, farkına varmak.

□ Olma ben-i hastadan müfârik

Bildiñ ne elem çekermiş ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 4). [bildiñ, -ñ]

□ Bildiñse eger maqâl-i kâlim

Tamâmi-i sühen (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 31). [bildiñse, -ñ, -se]

□ ‘Afv eyledim imdi ey hatâ-kâr

Bildiñ ki işimde ber-çarârim (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 39). [bildiñ, -ñ]

□ Güftârımı **bildiñ** ey cinânım

Söyle ki ne yeredir maqâlîñ (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 21). [bildiñ, -ñ]

□ Güftârım işitdiñ ey tarab-sâz

Ahvâlimi **bildiñ** ey hoş-âvâz (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 26). [bildiñ, -ñ]

□ Bir yârdır özge yokdu kâmım

Bildiñ ise ehl-i tecridem ben (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 10). [bildiñ, -ñ]

□ Bildiñ ki niyâz der-niyâzım

İkrâm ile oldu çâre-sâzım (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 20). [bildiñ, -ñ]

bildi ki: Bilmek, farkına varmak.

□ Yandı başa kim işitdi kâlim

Bildi ki melâl-der-melâlim (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 20). [bildi ki, -]

bildi ki: Bilmek, farkına varmak; anladı ki, -diğini farketti.

□ Bildi ki nedendir öyle feryâd

Etdi ki tezelzül etdi evtâd (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 9). [bildi ki, -]

□ Terk eyledi miñnet ü melâli

Bildi ki yakîn merâma yetmiş (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 35). [bildi ki, -]

bildigim unuttum: Hatırdakini unutmak.

□ ‘Arz eyledi ey Hüdâ-yı ekber

Ben kendimi **bildigim unuttum** (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 42). [bildigim unuttum, -]

bildim ki: Anladım ki.

□ Hakkıñ nice olduğunu bildim

Bildim ki benim gulâm-ı mutlak (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 10). [bildim ki, -]

□ Fil-hâl Hüdâya secde etdim

Bildim ki ‘atıyye-i Hüdâdır (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 32). [bildim ki, -]

bî-leb: Dudak olmaksızın, dudaksız.

□ Meşhûr çü şems-i âsumânî

Bî-leb içilür ne câm ister (Nigârname, Gazel 9, Mısra 3). [bî-leb,]

□ Bî-leb içilür ne câm ister

Bî-çün ü çerâ verir şafânı (Nigârname, Gazel 9, Mısra 4). [bî-leb,]

bilek: T. is. Kol ile el arasında dirsekten aşağı olan uzuv.

□ Başka ne **bilek** nedek ne çâre

Yüz tütdu kâmusı bir civâna (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 23*). [*bilek,]*

bil-emn: *Huzurla.*

□ Verildi saña ne gam icâzet

Bil-emn birû vü bis-selâmet (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 3*). [*bil-emn,]*

bileydi: *Bilseydi.*

□ ‘Arz eyledi böyle yana yana

K’ey nâşih-i nev eger **bileydiñ** (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 28*). [*bileydiñ, -ñ]*

bilir: *İdrak etmek, kavramak, bilebilmek.*

□ Eyler **bilir** erbâbı zîrâ ki bu vicdândır

İçdikce olur efzûn sûzâneligi her dem (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 11*). [*bilir,]*

□ Yârım dese ol mağlûb maḥbûb-ı tarîkatdır

Müş tâk **bilir** yârı bilmez nedir aḡyârı (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 17*). [*bilir,]*

□ Yârım dese ol mağlûb maḥbûb-ı tarîkatdır

Müş tâk **bilir** yârı bilmez nedir aḡyârı (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 18*). [*bilir,]*

□ Bî-farḡ yanında şolu saḡı

Bî-hûd ne **bilir** başı ayaḡı (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 37*). [*bilir,]*

□ Her-çend o pîr ehl-i derddir

Ammâ ki **bilirsîñ** anı merddir (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 20*). [*bilirsîñ, -si, -ñ]*

□ Zîrâ ki **bilirsîñ** ey cihân-gerd

Bu kışsa-yı merd-i ‘âşık-ı derd (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 33*). [*bilirsîñ, -si, -ñ]*

□ Bu derd-i derûna eyle çâre

Ger çâre **bilirsîñ** et bu kâra (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 4*). [*bilirsîñ, -se, -ñ]*

□ Nâ-çâre şiyâkıma **bilirsîñ**

Pende ne revâdı kim girersîñ (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 5*). [*bilirsîñ, -si, -ñ]*

□ Ol ni‘mete şükrden Hüdâyâ

‘Âcizliğimi **bilirsîñ** ammâ (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 6*). [*bilirsîñ, -si, -ñ]*

□ Ger var **bilirsîñ** eyle fermân

Ma‘şûkuñ teşvîki (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 21*). [*bilirsîñ, -se, -ñ]*

bilir ki: *Bilir ki.*

□ Her kimse **bilir ki** bî-nevâyım

Bî-şabr u fakîr-i bî-hayâyım (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 2*). [*bilir ki, -]*

bilirim ki: *Bilirim ki.*

□ Ben de **bilirim ki** emr-i sevdâ

Ez-hük-m-i kâzâ vü emr-i Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 19*). [*bilirim ki, -]*

□ Âh eylemeyim bu yerde her dem

Gerçi **bilirim ki** âh yetmez (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 14*). [*bilirim ki, -]*

bilin ki: *Bilin ki.*

□ Ammâ ki bilin değil divâne

Çün güft ü şenîd ‘ârifâne (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 27*). [*bilin ki, -]*

biliniz: *Biliniz, bilin, bilmek.*

□ Böyle **biliniz** ki bu cünûnî

Mânend yok aña der-fünûnî (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 39*). [*biliniz,]*

bil-küllî: *Büsbütün, bütün bütüne, külliye.*

□ Bil-küllîhi şöhetimi dinle

Âyîneyi sürmeyi berâber (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 23*). [*bil-küllîhi, -ih]*

bil-küllîye: *Büsbütün, tamamıyla.*

□ Bil-küllîye terk ede cünûnu

Ol pîr-i tarîk-i istikâmet (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 21*). [*bil-küllîye,]*

□ El-hâşılı ‘aşkıdır medârım

Bil-küllîye her ne var varım (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 20*). [*bil-küllîye,]*

□ Bil-küllîye nûr oldu peydâ

Ne var ise andan oldu ‘uryân (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 3*). [*bil-küllîye,]*

□ Ez-vaḥdet-i yâr gayr-ı vahdet

Bil-küllîye ân-ı ‘aşıkândır (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 30*). [*bil-küllîye,]*

□ Ya‘nî ki oları derk olmaz

Bil-küllîye fânîlik cihânda (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 8*). [*bil-küllîye,]*

bilme: *Bilmemek; bilmedim.*

□ Bilmem ki nice tarîke gitdin

Zemmeyledin ‘aşkı **bilmezem** ben (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 32*). [*bilmezem, -z, -em]*

□ Dildârdan özge **bilmezem** ferd

Allah bilir ki özge yokdur (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 19*). [*bilmezem, -z, -em]*

bilmek: *Bilmek.*

□ Esrârına onun ermek olmaz

Efkâr ile anı **bilmek** olmaz (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 23*). [*bilmek,]*

□ Güftâr ile bilme başka **bilmek**

Dîdâr ile bilme başka **bilmek** (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 12*). [*bilmek,]*

□ Güftâr ile bilme başka **bilmek**

Dîdâr ile bilme başka **bilmek** (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 13*). [*bilmek,]*

bilmem: *Bilmemek.*

□ Kürsî geçüp ‘arş-gâha erdin

Bilmem oradan ne yere vardın (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 15*). [*bilmem, -mem]*

□ Bilmem ki nice tarîke gitdin

Zemmeyledin ‘aşkı bilmezem ben (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 31*). [*bilmem, -mem]*

□ Bilmem neden oldu kâr böyle

Derdin ne ise anı söyle (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 3*). [*bilmem, -mem]*

bilmem ki: *Bir eylemin yapıp yapılmayacağından kuşku duyulması, emin olamama ifadesi.*

□ Bilmem ki ne derd ü ne belâyım

Gökde mi olur veyâ zemînde (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 1*). [*bilmem ki, -]*

□ Bir tıfl-ı za‘if idim gedâyî

Bilmem ki ne yerden oldu peydâ (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 14*). [*bilmem ki, -]*

bilmeveydim: *Bilememek.*

□ N'olaydı cihâna gelmeveydim

Bu merd-i cünûnu **bilmeveydim** (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 20*). [*bilmeveydim,]*

bilmez idim: *Bilmezdim, bilmemek.*

□ Bilmez idim eyleyim bu nârı

Ne ben ne bu seyr ne seyâhat (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 21*). [*bilmez idim, -]*

bilmez ki: *Bilmez ki.*

□ Sergeşte gezer hâzîn ü hasta

Bilmez ki nedir bu hâl-i berbâd (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 24*). [*bilmez ki, -]*

□ Bilmez ki elem nedir nedir gam

Anladı ki mîzbân kâli (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 32*). [*bilmez ki, -]*

bilmez oldu: *Kendini kaybetmek, kendinden geçmek anlamlarında kalıp söz.*

□ Ol yerde bir özge kârı tutdu

Zîrâ özünü ki **bilmez oldu** (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 16*). [*bilmez oldu, -]*

bilmezem: *Bilmiyorum.*

□ Kılmış beni **bilmezem** nedir hûş

Bir kerre içen şarâb-ı 'aşkı (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 7*). [*bilmezem,]*

□ Bî-'aşk bir an görmezem ben

Kendimi sözümü **bilmezem** ben (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 30*). [*bilmezem,]*

bilür: *Bilmek, farkında olmak.*

□ Söyleme bî-fâ'ide Mevlâ **bilür**

Lütf-ı Hüdâdır sübeâtım benim (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 20*). [*bilür,]*

□ Bilmez ne **bilür** ki özge ey mâh

Sûzânıma ol degil ki âgâh (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 33*). [*bilür,]*

□ Ger var bu yerde çok belâlar

Nî'met **bilür** anı mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 28*). [*bilür,]*

bilürem ki: *Bilirim ki.*

□ Ol bâbda hayli söz dediler

Ammâ **bilürem ki** pendî kınamaz (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 32*). [*bilürem ki, -]*

bilürsin: *Bilmek.*

□ Ne çâre kim itdi ayrılırsun

Ğurbet sitem olduğun **bilürsin** (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 4*). [*bilürsin,]*

bî-mağz: *Beyinsiz, akılsız.*

□ Bî-mağz deyü civânî şanma

Güftârıma bak çabuğ uşanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*bî-mağz,]*

bî-makâl: *Sözüm yok, sözsüz.*

□ Şanma beni **bî-makâl** ü lâlim

Ger 'âlemi 'aqlı cünûnam (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 16*). [*bî-makâl,]*

□ Sâkî kerem et ki bî-mecâlim

Bî-ķuvvet-i nutķ u **bî-maķâlim** (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 13). [bî-maķâlim, -im]

□ Ya'nî kerem eyle **bî-maķâlim**

Bâde-i feraķ ki der-melâlim (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 22). [bî-maķâlim, -im]

bî-mâl: Serveti olmayan.

□ Zîrâ ki cihânda mâl gerekdir

Bî-mâl geķinme boş emekdir (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 34). [bî-mâl,]

bî-ma'na: Anlamsız, anlamı olmayan.

□ Bî-ma'na değil ki var ma'nâ

Zîrâ bu nuķûş-ı bî-misâliķ (Nigârname, Gazel 10, Mısra 11). [bî-ma'na,]

□ Bî-ma'na deme ki ğüft ü ğûyum

Bî-ma'na olur mu pend-i Loķmân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 11). [bî-ma'na,]

□ Bî-ma'na deme ki ğüft ü ğûyum

Bî-ma'na olur mu pend-i Loķmân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 12). [bî-ma'na,]

□ Zevķi ki ola cihânda nâ-dîd

Bî-ma'na değil bu ğüft u ğûlar (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 36). [bî-ma'na,]

□ 'Arz eyledim imdi bûd-nâ-bûd

Bî-ma'na değil bu pend-i behbûd (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 42). [bî-ma'na,]

bî-ma'na değil ki: Anlamsız değil ki.

□ Bî-ma'na değil ki taķķiķ etdim

Lâkin baŗa nâr kâr etmez (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 37). [bî-ma'na değil ki, -]

bîmâr: Hasta, dertli.

□ Şermendeliĝinden oldu **bîmâr**

Bîmârlıĝına eyledi kâr (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 34). [bîmâr,]

□ Bî-ĝâye za'if ü zâr olmuş

Bî-ķâre ne ķâre öyle **bîmâr** (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 12). [bîmâr,]

□ Bîmâr ķamû yeter murâda (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 1). [bîmâr,]

bîmâr-ı muhabbet: Aşk hastası.

□ Gerķi ki bu deşt-i pür-cefâdır

Bîmâr-ı muhabbete şifâdır (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 25). [bîmâr-ı muhabbete, -e]

□ Bîmâr-ı muhabbete devâ kııl (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 1). [bîmâr-ı muhabbete, -e]

bîmârlıĝ: Hastalık ; bayĝınlık.

□ Bî-şûphe ki levn-i aşferiyyet

Bîmârlıĝa eder delâlet (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 37). [bîmârlıĝa, -a]

□ Şermendeliĝinden oldu bîmâr

Bîmârlıĝına eyledi kâr (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 35). [bîmârlıĝına, -ına]

bî-mâye: Sermayesi olmayan, fakir.

□ Bî-mâye deriŗden el ķeker mi

Bî-ķiz ü teķî gedâ gider mi (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 12). [bî-mâye,]

bî-mecâl: *Dermansız, güçsüz, takatsiz.*

□ Sâkî kerem et ki **bî-mecâlim**

Bî-kuvvet-i nuṭṭ u bî-maḳâlim (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 12*). [*bî-mecâlim, -i, -m*]

bî-medâr: *Yörüngesiz, düzensiz, gayesiz.*

□ Şalma beni miḥnet ü vebâle

Raḥm eyle ki imdi **bî-medârem** (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 20*). [*bî-medârem, -em*]

bî-mekân: *Mekânsız; mekânı olmayan, kendisine bir mekân tayin edilemeyen; mekândan münezzeh.*

□ Tutmuşdu şiyâḳ-ı **bî-mekânı**

Olmuşdu ḥarem mekân-ı cânı (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 19*). [*bî-mekânı, -ı*]

bî-melûl: *Kedersiz.*

□ ‘Arṣa-yı niyâzımı ḳabul et

Şâd eyle gedâmı **bî-melûl** et (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 23*). [*bî-melûl, -*]

bî-melûl et: *Kedersiz olmak.*

□ ‘Arṣa-i niyâzımı ḳabûl et

Şâd eyle ḳuluṇu **bî-melûl et** (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 21*). [*bî-melûl et, -*]

bî-merâm kılma: *Çaresiz, isteksiz bırakmak.*

□ Al cânımı **bî-merâm kılma**

Öldür beni bî-imâm kılma (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 25*). [*bî-merâm kılma, -*]

bî-mey: *Şarapsız.*

□ Bî-bâde bu kâr ḥâsıl olmaz

Bî-mey söze ṭâb‘ vâsıl olmaz (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 2*). [*bî-mey, -*]

bî-mezâḳ: *Zevksiz.*

□ Rü’yâda vü gayrisinde sârî

Güftârımı **bî-mezâḳ** şanma (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 29*). [*bî-mezâḳ, -*]

bî-minnet-i halk: *İnsanlara minneti olmama.*

□ Bî-minnet-i halk bî-elem biz

Bâzâr-ı beşâseti edek tîz (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 33*). [*bî-minnet-i halk, -*]

bî-misâl: *Eşsiz, benzersiz.*

□ Mâlikdir o **bî-misâl-i** bî-tâ

Ârâyış ü naḳş-ı bî-misâli (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 9*). [*bî-misâl-i, --i*]

□ Bî-rûn ze fikr-i naḳş-ârâ

Ne vaşf edeyim o **bî-misâli** (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 18*). [*bî-misâli, -i*]

□ Ne vaşf edeyim o **bî-misâli**

Ey hâme-i ‘âşîḳân-ı sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 8*). [*bî-misâli, -i*]

□ Hem rûtbe-i ‘âli **bî-misâlin**

Güftâra getirdi cümle yârân (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 9*). [*bî-misâlin, -in*]

□ Eş‘ârı ile o **bî-misâlin**

Der-saz terennüm eyleyek tâ (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 25*). [*bî-misâlin, -i, -n*]

□ Kâtibi Şahi-i **bî-misâliñ**

Ebyâtları ile ferah-sâz (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 15). [bî-misâliñ, -i, -ñ]

□ Gördüm ki seniñ hüceste hâliñ

Keyfiyyet-i hâl-i **bî-misâliñ** (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 24). [bî-misâliñ, -i, -ñ]

bî-misl: Eşsiz, benzersiz.

□ Cümle olur ‘âşıkân-ı dîdâr

Bî-misl ol ki aña bûstân (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 21). [bî-misl, -dir]

□ Bî-misl-i şeffîf der-letâfet

Verdim aña dürlü dürlü zînet (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 6). [bî-misl-i,]

bî-misl zevk ki: Eşsiz zevk ki.

□ Bî-misl ki zevk oldu zâhir

Bir hûb gâzel dedi ki âhir (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 18). [bî-misl zevk ki, -]

bî-misâl: Eşsiz, benzersiz.

□ Bî-tâdı bulunmaz aña hem-tâ

Hep naşş-ı Nigâr-ı **bî-misâle** (Nigârname, Gazel 10, Mısra 8). [bî-misâle, -e]

□ Bakmazsa da pendimize ol yâr

Civân-merd-i şîrîn-mağâlîñ dîvâne-i **bî-misâle** pendî (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 16). [bî-misâle, -e]

bî-münâsib: Uygunsuz.

□ Söyleyim anla belâ ender belâdır menzîlim

Gelme ey bî-derd zîrâ **bî-münâsibdir** saña (Nigârname, Gazel 25, Mısra 6). [bî-münâsibdir, -dir]

bî-mûnis: Dost ve arkadaşı olmamak sevdiği kimsesi yanında olmamak.

□ Bî-mûnis ü bî-enîs-i yârem

Rağm et baña şalma gel ayağa (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 21). [bî-mûnis,]

□ Tenhâ beni bî-celîs koymañ

Bî-mûnis ü bî-enîs koymañ (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 18). [bî-mûnis,]

□ Ne hem-dem-i nây-ı hoş demim var

Bî-mûnis ü bî-kesim ki çâre (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 15). [bî-mûnis,]

binâ: Gönül.

□ Hem çü ‘arş-ı bî-fenâ muhkem **binâdır** menzîlim

Kimse bilmez anlamaz ‘anğâ-yı ‘aşkı kim müdâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 65). [binâdır, -dır]

□ Nem var ise al velâkin ‘aşkı

Alma ki odur **binâ-yı** meşkim (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 28). [binâ-yı,]

□ ‘Aşk âteşini ki etdi bünyâd

Dağıldı **binâsı** oldu berbâd (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 38). [binâsı, -sı]

□ Dağları ki pul pul ederdi

Bînâ idi lîk hûb kirdâr (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 24). [bînâ,]

binâ et: Yapmak, inşâ etmek.

□ Ey şab‘-ı güzel gâzel **binâ et**

Mi'râcî şîrîn şîrîn edâ et (*Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 6*). [binâ et, -]

□ Olduñ ne 'acep sükûtuñ ey yâr

Bil qadrini imdi bir **binâ et** (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 13*). [binâ et, -]

bî-nâr: Ateşsiz.

□ Kim gördü çırağı ola **bî-nâr**

Hârdan hâzer eylemez ki bülbül (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 5*). [bî-nâr,]

bî-nây: Neysiz, inlemesiz.

□ Sûz u güzdâzîş-i şalâtım benim

Rindi-i şeydâları **bî-nây** u çeng (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 13*). [bî-nây,]

□ Sûz u güzdâzîş-i şalâtım benim

Rindi-i şeydâları **bî-nây** u çeng (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 12*). [bî-nây,]

binâ-yı 'âlem: Yeryüzü yapıları.

□ Eyvâh ile dedim Allah Allah

Böyle kurulur **binâ-yı 'âlem** (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 24*). [binâ-yı 'âlem, -]

binâ-yı cism: Beden, varlık binası.

□ Ya'ni ki **binâ-yı cism** ü cânım

Oldur benim ey Hüdâ imânım (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 29*). [binâ-yı cism, -]

binâ-yı muhkem: Sağlam bina.

□ Sâkinleri kavm-i nâzenîndir

Bî-âlet-i bir **binâ-yı muhkem** (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 11*). [binâ-yı muhkem, -]

□ Sâkinleri kavm-i nâzenîndir

Bî-âlet-i bir **binâ-yı muhkem** (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 12*). [binâ-yı muhkem, -]

bî-nazîr: Eşi benzeri olmayan.

□ Zîrâ ben isem ki bir esîrem

Ammâ ne esîr **bî-nazîrem** (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 10*). [bî-nazîrem, -em]

bî-nevâ: Sessiz sedasız II Zavallı.

□ Sen râh-neverd bir gedâsın

Bir merd-i ğarîb ü **bî-nevâsın** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 40*). [bî-nevâsın, -s, -ı, -ı]

bî-nevâ: Nasipsiz.

□ İkrâm ile şor bu **bî-nevâyı**

Sorma tehi-dest-i bî-hayâyı (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 10*). [bî-nevâyı, -yı]

bî-nevâ: Nasipsiz, mahrum, zavallı.

□ Bî-nevâyem şanma zîrâ pür-nevâdır menzîlim

Haqq-ender-Haqq şadâsıyla melâ-ender-melâ (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 53*). [bî-nevâyem, -(y)em, -]

□ Her kimse bilir ki **bî-nevâyım**

Bî-şabr u fakîr-i bî-hayâyım (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 2*). [bî-nevâyım, -y, -ım]

□ İkrâm ile tâlib-i 'atâyım

Bî-ğâye nevâ ki **bî-nevâyım** (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 27*). [bî-nevâyım, -y, -ım]

bî-nevân: *Nasipsiz, mahrum, sessiz.*

□ Gümgeştesini bu **bî-nevânın**

Ver kâminı ya 'nî mîzbânın (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 3). [bî-nevânın, -ı, -ı]

bî-nevâyî: *Nasipsiz.*

□ Zîrâ ne idem ki **bî-nevâyî**

Meşhûr-ı cihân-ı bî-hayâyî (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 8). [bî-nevâyî,]

bî-nihâye: *Sınırsız.*

□ Kirdârları ziyâ-nümâdır

Ger yerde olursa **bî-nihâye** (Nigârname, Gazel 13, Mısra 15). [bî-nihâye,]

□ Kirdârları ziyâ-nümâdır

Ger yerde olursa **bî-nihâye** (Nigârname, Gazel 14, Mısra 16). [bî-nihâye,]

□ Ezkâr-ı Hüdâ-yı **bî-nihâye**

Zikr eyle ki zikre yokdu gâye (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 33). [bî-nihâye,]

□ Geh nâz edek vü geh niyâzı

Envâ'-ı mezâk u **bî-nihâye** (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 30). [bî-nihâye,]

□ Şükr eyledi imdi **bî-nihâye**

Zîrâ ki belâda var zağmet (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 18). [bî-nihâye,]

□ Tayy etdi mesâfe **bî-nihâye**

Âhir ki erişdi seyr-i pâye (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 14). [bî-nihâye,]

bî-nihâyet: *Sınırsız.*

□ Aşhâb-ı şafâya şeh-nişindir

Evşâf-ı cemîli **bî-nihâyet** (Nigârname, Gazel 8, Mısra 18). [bî-nihâyet,]

□ Aşhâb-ı şafâya şeh-nişindir

Evşâf-ı cemîli **bî-nihâyet** (Nigârname, Gazel 8, Mısra 18). [bî-nihâyet,]

□ Bâ-neş'e-i nâm-ı bî-nişânı

Evşâf-ı cemîli **bî-nihâyet** (Nigârname, Gazel 9, Mısra 23). [bî-nihâyet,]

□ Evşâf-ı cemîli **bî-nihâyet**

Varmaz başa vaşfın ey filânî (Nigârname, Gazel 9, Mısra 24). [bî-nihâyet,]

□ Eltâf-ı Hüdâdî **bî-nihâyet**

Eflâke bu seyr ü bu seyâhat (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 6). [bî-nihâyet,]

□ Zîrâ keremiñdi **bî-nihâyet**

Bî-çâre benim be-ğayr-ı gâyet (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 22). [bî-nihâyet,]

□ Mahşer günü **bî-nihâyet** eyle (Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 1). [bî-nihâyet,]

□ Etrâfını aldı **bî-nihâyet**

Fermânım işitdiler hırâmân (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 26). [bî-nihâyet,]

□ Ezkâra giriş bî-ğayr-ı gâyet

Zikr eyle Hüdâyı **bî-nihâyet** (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 36). [bî-nihâyet,]

□ Şâhenşeh-i hakîkatın serdâr-ı tarîkâta cevâbı

Ol 'âşık-ı mest-i **bî-nihâyet** (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 22). [bî-nihâyet,]

□ Kıl 'arza-i hâcetim icâbet

Şâd eyle gedânı **bî-nihâyet** (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 15). [bî-nihâyet,]

bî-niyâz: *Niyaza ihtiyacı olmayan (Allah).*

- Bu sûz u güdâzımı kabûl et
Ol merd-i niyâz-ı **bî-niyâza** (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 32). [bî-niyâza, -a]
- Muṭrib ki iştîdi ol niyâzı
Yâd eyledi nâm-ı **bî-niyâzı** (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 3). [bî-niyâzı, -ı]

bint-i bî-nevâ: Zavallı kız çocuğu.

- Ben ‘âciz ü **bint-i bî-nevâyım**
Şâh olsam eger yine gedâyım (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 27). [bint-i bî-nevâyım, -y, -ım]

bî-nümâ: Görünmez.

- Ol dilber-i **bî-nümâ** ki yokdur
Bir zerre gözüme gelmez ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 31). [bî-nümâ,]

bî-nümâdır: Görünmeyen nazar.

- Manzûr eger ki **bî-nümâdır**
Va her birisinde bir nümâyîş (Nigârname, Gazel 14, Mısra 9). [bî-nümâdır,]
- Bir dilber-i **bî-nümâdır** ey cân
Gerçi ki cihânda yâr çokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 29). [bî-nümâdır,]

bî-pâ: Ayaksız. II Perişan, başıboş.

- Luṭf eyle idem şalât selâmı
Her laḫza idem şalât-ı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 28). [bî-pâ,]
- Şermendeligim füzûndur ammâ
Tekye-gehim iltifât-ı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 2). [bî-pâ,]
- Dînimdi benim niyâz-ı **bî-pâ**
Anıñ içün eylerem be-her câ (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 35). [bî-pâ,]
- Raḥmânsın ey Hüdâ-yı bî-tâ
Raḥm eyle müdâm lîk **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 10). [bî-pâ,]
- Yüz sürdü mâh ayağıña tâ
Kâr eyledi lîk kâr-ı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 23). [bî-pâ,]
- Bahş eyle şarâb lîk **bî-pâ**
Tâ başdan aşı ḫarâret-i dil (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 34). [bî-pâ,]
- Revnâk verir ol ikisi **bî-pâ**
Ḥükm eyler ikisi dü cihâne (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 24). [bî-pâ,]
- Reşk-âver-i bûsitân-ı rıdvân
Şahrâ-yı ‘azîm lîk **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 15). [bî-pâ,]
- Tecrîd vü terk ü mâsivâdır
İkinci budur ki ‘aşk-ı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 32). [bî-pâ,]
- Rü’yâda dutuldu ‘aşka **bî-pâ**
Dinle ki deyim ki Şeyh-i San‘ân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 9). [bî-pâ,]
- Pendâne kelâmı dinle **bî-pâ**
Bî-güft ü gu ‘aşkdan ne ḫâsıl (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 39). [bî-pâ,]
- Her laḫza edek mezâk-ı **bî-pâ**
Vâsi‘-i ebu Nüvâs-ı nâsın (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 27). [bî-pâ,]
- Her yerde belâ-yı hayli gördü
Gördü ki taleb belâsı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 15). [bî-pâ,]

□ Ammâ ne cefâ cefâ-yı **bî-pâ**

Her biri belâ-yı ‘âşıkândır (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 10). [bî-pâ,]

□ ‘Aşkın veledi belâ-yı **bî-pâ**

Sermâye-i ‘aşk hep belâdır (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 30). [bî-pâ,]

□ Derdi de anıñ gibidi **bî-pâ**

Zîrâ bu talebde yokdu gâyet (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 2). [bî-pâ,]

□ Âzâdın olur seniñ be-her an

Her lahza eder du‘â-yı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 34). [bî-pâ,]

□ Sûzan idi lîk sözü **bî-pâ**

İçdikce der idi ma‘rifet-nâ (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 30). [bî-pâ,]

□ Bî-pâdır anıñ nihâyeti yok

Ne söyleyim ol ki gâyeti yok (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 40). [bî-pâdır, -dır]

□ Bir menzile erdi kim sitignâ

Şahrâsıdır adı lîk **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 17). [bî-pâ,]

□ Dildâra gerekdi bu sitignâ

Ammâ ki bize niyâz-ı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 22). [bî-pâ,]

□ Derdiñe odur ‘ilâc-ı bî-tâ

Bes kâr-ı niyâz-ı ile **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 32). [bî-pâ,]

□ Tut pendimi ey gedâ-yı sevdâ

Kıl şâm u seher niyâz-ı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 40). [bî-pâ,]

□ Elbette verir ğınâsı **bî-pâ**

Bî-ğaye kerîm ‘atası deryâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 9). [bî-pâ,]

□ Sâkî yine düşdü kâr-ı bî-tâ

Başımda gezer hevâ-yı **bî-pâ** (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 12). [bî-pâ,]

bî-pây: Nasipsiz.

□ Vaşf-ı gülî nazm etdim ammâ

Bî-pây tüketmek olmaz aşlâ (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 2). [bî-pây,]

bî-pâye: Rütbesiz, mertebesiz.

□ Zîrâ ki cünûn-ı bî-nihâye

Bî-pâye olan bulur mu pâye (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 25). [bî-pâye,]

□ Bî-pâye dahi ze pend-i ğâlib

Bî-hadd hikâyet-i pür-efsûn (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 2). [bî-pâye,]

□ Bî-pâye cefâlar ile oldum

El-hâşılı ğûn-a-ğûna miñnet (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 37). [bî-pâye,]

□ Bî-pâye belâ-yı der-belâdır

Ne Hüsne ne ‘Aşka var gâyet (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 34). [bî-pâye,]

bî-perde: Perdesiz, açık, aşikar.

□ Cilve-i nigârım ola ebher

Bî-perde ze-şems ola izhar (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 11). [bî-perde,]

□ Bî-perde o âfitâbı gezdir

Tâ perde-i dil ola ğüşâde (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 7). [bî-perde,]

bir: Bir, bir tane.

□ Zîrâ ki seniñ şükrün **bir** başka saña devlet

- Hamdâne gerek şoḥbet tâ ḥâsıl ola lezzet (*Nigârnâme, Gazel 1, Mısra 8*). [bir,]
- Her luṭf-i dilârâ ki şükriṅ gerek ey şâkir
- Zîrâ ki seniṅ şükriṅ **bir** başka saṅa devlet (*Nigârnâme, Gazel 1, Mısra 7*). [bir,]
- Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir
- Nâ ḥak demezem ne bâtilam ben (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 17*). [bir,]
- Ne mestem ü ne cünûnam ammâ
- Bir** yâr içün ‘aklı zâyilem ben (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 22*). [bir,]
- Ağyâr derinde yok murâdım
- Bir** var derinde sâ’ilem ben (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 28*). [bir,]
- Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir
- Nâ ḥak demezem ne bâtilam ben (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 18*). [bir,]
- Ne mestem ü ne cünûnam ammâ
- Bir** yâr içün ‘aklı zâyilem ben (*Nigârnâme, Gazel 2, Mısra 23*). [bir,]
- Tâc-ı kıykaç seniṅ ḥaşmet-i mi‘râc seniṅ
- Yazayım vaşf-ı münâşib yine **bir** lâf edeyim (*Nigârnâme, Gazel 5, Mısra 5*). [bir,]
- Tâc-ı kıykaç seniṅ ḥaşmet-i mi‘râc seniṅ
- Yazayım vaşf-ı münâşib yine **bir** lâf edeyim (*Nigârnâme, Gazel 5, Mısra 6*). [bir,]
- Cân cân buluram **bir** özge bâbet
- Dildârsız olmaz ey revânım (*Nigârnâme, Gazel 7, Mısra 4*). [bir,]
- Sâkinleri ḳavm-i nâzenîndir
- Bî-âlet-i **bir** binâ-yı muḥkem (*Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 12*). [bir,]
- Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
- Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim (*Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 23*). [bir,]
- Sâkinleri ḳavm-i nâzenîndir
- Bî-âlet-i **bir** binâ-yı muḥkem (*Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 12*). [bir,]
- Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
- Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim (*Nigârnâme, Gazel 8, Mısra 23*). [bir,]
- Öyle **bir** ‘ıtr-ı güzel ‘anber-i sârâları var
- Kimse idrâk edemez zâtını aşlâ ammâ (*Nigârnâme, Gazel 10, Mısra 8*). [bir,]
- Görmeden ‘âşık-ı şeydâları ser-mest eyler
- Öyle **bir** ‘ıtr-ı güzel ‘anber-i sârâları var (*Nigârnâme, Gazel 11, Mısra 9*). [bir,]
- Ol gözgü ne gözgü cân-nümâdır
- Ol gözgü **bir** özge gözgü ammâ (*Nigârnâme, Gazel 13, Mısra 3*). [bir,]
- Ol sürme **bir** özge tûtiyâdır
- Her birisi luṭf-ı bî-bedeldir (*Nigârnâme, Gazel 13, Mısra 4*). [bir,]
- Manzûr eger ki bî-nümâdır
- Va her birisinde **bir** nümâyîş (*Nigârnâme, Gazel 13, Mısra 9*). [bir,]
- Ol gözgü ne gözgü cân-nümâdır
- Ol gözgü **bir** özge gözgü ammâ (*Nigârnâme, Gazel 14, Mısra 4*). [bir,]
- Ol sürme **bir** özge tûtiyâdır
- Her birisi luṭf-ı bî-bedeldir (*Nigârnâme, Gazel 14, Mısra 5*). [bir,]
- Manzûr eger ki bî-nümâdır
- Va her birisinde **bir** nümâyîş (*Nigârnâme, Gazel 14, Mısra 10*). [bir,]
- Şâh-râh-ı Muḥammeddir bu **bir** ulu devletdir
- Ağyâr eger girmez sevdâya sanır âteş (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 10*). [bir,]
- Hurşîd-i hidâyetdir envâr-ı melâḥatdır

Ey dil heme dem seyr et ammâ ne ki **bir** dem et (Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 15). [bir,]

□ Bu yolda kalırsan ger **bir** özge nedâmetdir

Tut râh-ı tevellâyı seyrân-geh-i ma'nay (Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 16). [bir,]

□ Vuşlat yoludur maḥzâ didâre sebepdir bu

Şâh-râh-ı Muḥammeddir bu **bir** ulu devletdir (Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 11). [bir,]

□ Ey dil heme-dem seyr et ammâ ne ki **bir** dem et

Bu yolda kalırsan ger **bir** özge nedâmetdir (Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 16). [bir,]

□ Ey dil heme-dem seyr et ammâ ne ki **bir** dem et

Bu yolda kalırsan ger **bir** özge nedâmetdir (Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 17). [bir,]

□ Bu kâr-ı dilârâdır zîrâ feraḥ-efzâdır

Bir âh ile zâr etmek her laḥza hezâr etmek (Nigârnâme, Gazel 19, Mısra 9). [bir,]

□ Bir âh ile zâr etmek her laḥza hezâr etmek

Gülzâr-ı niyâzişde kâr-ı dil-i şeydâdır (Nigârnâme, Gazel 19, Mısra 10). [bir,]

□ Efkârı hemîn **birdir** müstağrak-ı vaḥdetdir

Maḥv eyler özün ol dem tevḥîde giren hem-dem (Nigârnâme, Gazel 20, Mısra 18). [birdir, -dir]

□ Efkârı hemîn **birdir** müstağrak-ı vaḥdetdir

Maḥv eyler özün ol dem tevḥîde giren hem-dem (Nigârnâme, Gazel 20, Mısra 19). [birdir, -dir]

□ Bir yâr-i dilârâdır bu kâr ile ḥayrândır

Sergeşte serâsime bu yerde qarâr eyler (Nigârnâme, Gazel 21, Mısra 6). [bir,]

□ Dildâr iledir kârı ḥayrânların efkârı

Bir yâr-i dilârâdır bu kâr ile ḥayrândır (Nigârnâme, Gazel 21, Mısra 7). [bir,]

□ Atdı yine **bir** âteş aşḥâb-ı şafâ içre

Aldı ele **bir** hâme yazdı yine **bir** nâme (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 18). [bir,]

□ Atdı yine **bir** âteş aşḥâb-ı şafâ içre

Aldı ele **bir** hâme yazdı yine **bir** nâme (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 19). [bir,]

□ Atdı yine **bir** âteş aşḥâb-ı şafâ içre

Aldı ele **bir** hâme yazdı yine **bir** nâme (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 19). [bir,]

□ Şaldı yine **bir** şûriş 'uşşâk-ı bahâ içre

Ey pîr Nigârî sen devr eyle bu şahrâyı (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 20). [bir,]

□ Atdı yine **bir** âteş aşḥâb-ı şafâ içre

Aldı ele **bir** hâme yazdı yine **bir** nâme (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 19). [bir,]

□ Atdı yine **bir** âteş aşḥâb-ı şafâ içre

Aldı ele **bir** hâme yazdı yine **bir** nâme (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 20). [bir,]

□ Atdı yine **bir** âteş aşḥâb-ı şafâ içre

Aldı ele **bir** hâme yazdı yine **bir** nâme (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 20). [bir,]

□ Şaldı yine **bir** şûriş 'uşşâk-ı bahâ içre

Ey pîr Nigârî sen devr eyle bu şahrâyı (Nigârnâme, Gazel 22, Mısra 21). [bir,]

□ Yok pendden özge **bir** bahâne

Ne çâre gerek edem naşîhat (Nigârnâme, Gazel 23, Mısra 13). [bir,]

□ Sevdâya girişme bî-amândır

Bir derd-i yamândır yamândır (Nigârnâme, Gazel 23, Mısra 22). [bir,]

□ Bâğ-ı süknâsı güzel cây-ı qarârı ne güzel

Ṭurra-i târına cân verdi ki aldı **bir** yer (Nigârnâme, Gazel 24, Mısra 9). [bir,]

□ Bâğ-ı süknâsı güzel cây-ı qarârı ne güzel

Ṭurra-i târına cân verdi ki aldı **bir** yer (Nigârnâme, Gazel 24, Mısra 10). [bir,]

- Bâr-gâh-ı lutf-ı Hakk dârüş-şifâdır menzirim
Terk ü tecrîd eyleyüp buldum muhallid **bir** maķâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 12). [bir,]
- Zevk-efzâ cân-fezâdır dil-rübâdır menzirim
Bâde-hârânımla memlû **bir** ziyâret-gâhdır (Nigârname, Gazel 25, Mısra 42). [bir,]
- Hâk-i pâ-yı server-i âl-i ‘abâdır menzirim
Şoĥbetim taĥdîs-i ni‘met yoksa **bir** kârım benim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 72). [bir,]
- Sâķî-yi kerem keremler itdi
Bir nice şürâhî şundı ol dem (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 9). [bir,]
- Ĥamdâne kelâmı didim ol ân
Bu ravza-yı ĥamd-ı ni‘met-i raĥmânîden **bir** numûne ve (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 13). [bir,]
- baĥçe-i şükr-i in‘âm-ı şamedânîden **bir** şemme nümâyîş
El-ĥamd Hüdâya der-niyâzem (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 14). [bir,]
- Dâ‘im okuyam bulam necâtı
Ey tûti-i tab‘ **bir** ĥazel de (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 32). [bir,]
- Çâre ne idem bu derde merhem
Bir ben degilem çün ehl-i ‘irfân (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 13). [bir,]
- Kalmadı baņa **bir** özge kirdâr
Kirdâr u kâr her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 14). [bir,]
- Ölmezden evel murâda yetdim
Tevĥîdiçe **bir** ĥazel şirîn-ter (Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 19). [bir,]
- Bu münâcât gülzârından **bir** deste güldür ve sebze -zâr-ı niyâzdan nevrete **bir** sünböldür
(Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 1). [bir,]
- Bî-ķayd-ı menâl **bir** gedâyem
Muĥtâc-ı kerîm-i zü‘l-‘atâyem (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 13). [bir,]
- Lutf eyle bu varlardan ‘ârî
Eyle kerem et **bir** özge varı (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 22). [bir,]
- Bî-şüphe ki şâĥib-i keremsiņ
Bir vaķt degil çü dem-be-demsiņ (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 42). [bir,]
- İkrâmına bahş eylerem cân
Bir ne iki ne meger ki her ân (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 2). [bir,]
- Ey tûti-i tab‘ **bir** kıyâm et
İnşâ ile **bir** ĥazel tamâm et (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 35). [bir,]
- Ey tûti-i tab‘ **bir** kıyâm et
İnşâ ile **bir** ĥazel tamâm et (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 36). [bir,]
- Bir tûrfa ĥazel güzel necâtî
Ol söyledi buldu nev-ĥayâtı (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 37). [bir,]
- Bu şehen-şâĥ-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfından **bir** gülldeste ve bostân-ı şemâyilinden **bir** şemâme -i dil-bestedir
Ey hâme bu dem ķarâr ķılma (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 1). [bir,]
- Bu şehen-şâĥ-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfından **bir** gülldeste ve bostân-ı şemâyilinden **bir** şemâme -i dil-bestedir
Ey hâme bu dem ķarâr ķılma (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 1). [bir,]
- Yetmez mi seniņle Allah Allah
Perverde-i hâş **bir** Hüdâsın (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 24). [bir,]
- Vermiş aņa **bir** nizâm-ı ‘âlî
Lâl etdi ķamû feşâĥat ehlin (Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 1). [bir,]

- Vaşfâne şîrîn **bir** gâzel hem
Naẓm eyle ki bahş ede mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 23*). [bir,]
- Bu server-i enbiyânîñ âfitâb-ı mi‘râcından **bir** zerre nümâ ve ser-defter-i eşfiyânîñ mâhtâb-ı ‘urûcundan **bir** leme‘ân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 1*). [bir,]
- Bu server-i enbiyânîñ âfitâb-ı mi‘râcından **bir** zerre nümâ ve ser-defter-i eşfiyânîñ mâhtâb-ı ‘urûcundan **bir** leme‘ân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 1*). [bir,]
- Bir şâm ne şâm şâm-ı İsrâ
Esrâr-ı ilâhi anda peydâ (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 38*). [bir,]
- Bir nîm nefes ki ola hem-dem
Sâyeñde ki fahr ede dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 2*). [bir,]
- Sen **bir** meded eylesen necâtım
Elbette olur necât-ı zâtım (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 32*). [bir,]
- Başımda **bir** özge hoş buldum
Bülbül gibi hây u hûya düşdüm (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 17*). [bir,]
- Ya‘nî ki belâ-keş-i füzûna
Şaldı beni ‘aşk **bir** belâya (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 30*). [bir,]
- Olduñ ne ‘acep sükûtuñ ey yâr
Bil kıdrini imdi **bir** binâ et (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 13*). [bir,]
- Bir tâze hikâyeti edâ et
Al kilki ele kitâbet eyle (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 14*). [bir,]
- Bir kışsa-yı ter hikâyet eyle
Fevt eyleme vâkı-i iştîyâkı (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 16*). [bir,]
- Ol sözleri her dem eyleye meşk
El-hâşılı **bir** eser gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 29*). [bir,]
- ‘Âşıklara şanma boş emekdir
Bir tâze hikâyet eyle icâd (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 31*). [bir,]
- Bir tâze şîrîn hikâyet eyle
Ya‘nî ki bir ‘âşıkhâne güftâr (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 4*). [bir,]
- Bir tâze şîrîn hikâyet eyle
Ya‘nî ki **bir** ‘âşıkhâne güftâr (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 5*). [bir,]
- Ol dem ki dedi hayâl-i bî-tâ
Bir böyle eser gerek hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 13*). [bir,]
- Verdi başa **bir** heves şîrîn-ter
Aldım ele kilki-i ‘aşk-ı hoş-ter (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 14*). [bir,]
- Yok tâkatım ey büt-i revânım
Mey-hâr yakıldı **bir** meded kıl (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 5*). [bir,]
- Bir câm ile mest olam ser -â-pâ
Keyfîm ura tâ dimâğ-ı câna (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 14*). [bir,]
- Keş-şems be-nezd-i ehl-i sevdâ
Bir câm ile eylegil bir imdâd (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 33*). [bir,]
- Keş-şems be-nezd-i ehl-i sevdâ
Bir câm ile eylegil **bir** imdâd (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 33*). [bir,]
- Ey sâki-i cânım eyle irşâd
Bir vâkı‘a-yı belâya düşdüm (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 35*). [bir,]
- Biñ derd ü belâlara şataşdım
Bir kâse ile beni cünûn et (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 37*). [bir,]

- Bir nazm bulunmaz ey birâder
Her kim ki alur güherlerindan (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 18*). [bir,]
- Bir nazm ki reşk-i la'î ü gevher
Sâkı-i sevdâdan nâzım-ı şeydânın istimdâdındır (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 28*). [bir,]
- 'Arz eyleyem indi **bir** hikâyet
Ya'nî ki güzelce **bir** rivâyet (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 30*). [bir,]
- 'Arz eyleyem indi **bir** hikâyet
Ya'nî ki güzelce **bir** rivâyet (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 31*). [bir,]
- Var idi cihânda **bir** enîsim
Bir mûnis-i hûb-ter celîsim (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 32*). [bir,]
- Var idi cihânda bir enîsim
Bir mûnis-i hûb-ter celîsim (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 33*). [bir,]
- Bir vâkı'a-yı belâya düşmüş
Görmüş o belâyı vâya düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 38*). [bir,]
- Der-hâb velî revânı bîdâr
Rû'yâda görür ki **bir** beyâbân (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 13*). [bir,]
- Mahsûd-ı cihân adı sevdâ
Bir özge cihândır ol ki cennet (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 17*). [bir,]
- Bî-şübhe anın şafâsı fâ'ik
Bir yer ki değil aña müşâbih (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 5*). [bir,]
- Ol deşti gezende **bir** nigâre
Nâ-gâh erişdi gördü anı (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 26*). [bir,]
- Ol buña bu aña oldu hayrân
Bir niçe zamân u hayli müddet (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 3*). [bir,]
- Ol vâkı'a içre oldu hoş-vaqt
Bir vaqt-i seher-geh oldu bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 5*). [bir,]
- Aldım elime peyâm yazdım
Bir tûrfa gâzel ki etdi inşâ (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 9*). [bir,]
- Geh otura geh tura gezerdi
Söylerdi 'aceb olur mu **bir** dem (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 13*). [bir,]
- Bir dem olam ol menâme hem-dem
Ey bâr-i Hüdâ olur mu âya (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 14*). [bir,]
- Bir kerre dahi o tatlı rû'yâ
N'ola ki olaydı **bir** göreydim (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 17*). [bir,]
- Yok misli ki yokdu **bir** zamânda
Dîvânelige girüp ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 32*). [bir,]
- Bir özge merâma gitmek olmaz
Ger böyle kâlırsa hâli müşkil (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 1*). [bir,]
- Ger söylesem aña der gâlaftır
Zîrâ sözüñ özge **bir** nemaftır (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 17*). [bir,]
- Deme delidir sözü ne lâzım
Güftârıma **bir** dem ol mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 23*). [bir,]
- Sevdâ beni **bir** belâya şalmış
Çengâlini kebg-i cânâ çalmış (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 26*). [bir,]
- Sevdâ dedigün ki bî-emândır
Eflâk elinde **bir** samandır (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 35*). [bir,]

- Gûyâ ki çıkup revân gider hem
Maḥzâ kuru **bir** beden alur hem (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 6*). [bir,]
- Nâgâh Hüdâ kılıp ‘inâyet
Verdi baa **bir** ‘aceb dirâyet (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 26*). [bir,]
- Tez ‘alma geldi var **bir** nâm
Anıla olur merâm itmâm (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 27*). [bir,]
- Ol nâm haına **bir** arâr et
Terk eyle figânı terk-i zâr et (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 11*). [bir,]
- Ol laza arârı buldu ammâ
Meydâna getirdi **bir** mu‘ammâ (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 14*). [bir,]
- Böyle dedi ol cünûn ol dem
Meydâna getirdi **bir** azel hem (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 28*). [bir,]
- Anca baa **bir** du‘â de senden
Honudluundı **bir** de benden (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 15*). [bir,]
- Anca baa **bir** du‘â de senden
Honudluundı **bir** de benden (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 16*). [bir,]
- Ammâ ki ne çâre neyleyem âh
Almı beni **bir** Nigâr-ı dil-hâh (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 28*). [bir,]
- Ger ‘izni olursa var **bir** kâr
Bir kâr ki hûb-ter-i sezâ-vâr (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 37*). [bir,]
- Ger ‘izni olursa var bir kâr
Bir kâr ki hûb-ter-i sezâ-vâr (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 38*). [bir,]
- Ol vat dedi eger ki **bir** hayr
Var ise tez eyle etme te‘hîr (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 41*). [bir,]
- aşdım bu ki **bir** nice erîfân
Meydân-ı suhende ehsüvarân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 5*). [bir,]
- Hem **bir** nice ‘alem-i erî‘at
Hem **bir** nice kâmil-i arîat (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 7*). [bir,]
- Hem **bir** nice ‘alem-i erî‘at
Hem **bir** nice kâmil-i arîat (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 8*). [bir,]
- Hem **bir** nice vâ‘iz-i Hüdâyî
Hadan ola cümle hûy u hâyı (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 9*). [bir,]
- Hem **bir** nice sâiyân-ı mestân
Peymânesi mihr ü bâdesi cân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 11*). [bir,]
- Hem **bir** nice kâmil-i kühen-sâl
Hem **bir** nice nev-civân-ı ho-hâl (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 13*). [bir,]
- Hem **bir** nice kâmil-i kühen-sâl
Hem **bir** nice nev-civân-ı ho-hâl (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 14*). [bir,]
- Hem **bir** nice reh-neverd-i bî-tâ
Seyyâh-ı arî-i mihr-i Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 15*). [bir,]
- Hem **bir** nice hikmeti çü Lokmân
Derd-i dile âinâ firâvân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 17*). [bir,]
- Hem **bir** nice murib-i ho-âvâz
Güftâr-ı haîat ile dem-sâz (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 19*). [bir,]
- Hem **bir** nice â‘ir-i güher-bâr
E‘âr-ı Ha ola her ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 21*). [bir,]

- Hem **bir** nice mâl-dâr-ı zengîn
Zenginliği lik başka rengîn (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 23*). [*bir,]*
- Mihmân-sarâyın eyle imlâ
Evşâfını imdi **bir** gâzelde (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 11*). [*bir,]*
- Vaşf eyle şarâbı **bir** şeker ye
Çün hâme işitdi ol kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 12*). [*bir,]*
- Ey sâki gel imdi **bir** kıyâm et
Devrân ile devriñi tamâm et (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 2*). [*bir,]*
- Bir hân-serâ gerekdir ammâ
Olmaya cihânda misli bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 12*). [*bir,]*
- Mizbân mihmân-ı rûhânilere hânçe-i nûrânı müzeyyen vü müheyyâ eylemesidir
Ammâ ki ne hân **bir** mücellâ (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 3*). [*bir,]*
- Bir bâdedir ol ki ‘aql peydâ
Eyler ki bu ‘aqla uymaz aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 22*). [*bir,]*
- Bir vâkt-i ferahla mest cevân
Eyler veli ol olur ki hayrân (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 36*). [*bir,]*
- Hıfz eyledim ol meyi hafice
Bir vâkt ki sûz vere netîce (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 12*). [*bir,]*
- Nazm eyle ki **bir** gâzel gâzâli
Vaşf eyle şarâb-ı lâ-yezâli (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 19*). [*bir,]*
- İnşâ ele imdi çün gâzâle
Bir hûb gâzel getir hayâle (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 22*). [*bir,]*
- Bir cânibine gülâb-ı nâbı
Važ‘ eyledim artıdı âb u tâbı (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 1*). [*bir,]*
- Bir cânibe nergis ile sünbül
Kıldım aña sûseni muķâbil (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 5*). [*bir,]*
- Bir cânibe nesterîn ü zanbaķ
Važ‘ eyledim aña buldu revnaķ (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 9*). [*bir,]*
- Ol gül ki hemân araya düşdü
Bir özge melâhata erişdi (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 16*). [*bir,]*
- Verdi aña öyle zîb-şûret
Kalmadı arada **bir** kedûret (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 18*). [*bir,]*
- Bir şûrete girdi yok cihânda
Mânendi ki yokdu bir zamânda (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 21*). [*bir,]*
- Bir şûrete girdi yok cihânda
Mânendi ki yokdu **bir** zamânda (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 22*). [*bir,]*
- Allahı sever ki **bir** şîrîn-ter
Eş‘âra giriş ki nâzenîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 25*). [*bir,]*
- Zîrâ ki maķâm ister eknûn
Bir şî‘r-i şîrîn çü dürr-i meknûn (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 30*). [*bir,]*
- Bir nazmıñı verdi ol nizâmı
Bu şî‘rdürür anıñ tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 33*). [*bir,]*
- Añlar anı kim ki ehl-i dildir
Gül-i tevellâ ve gonca-yı sevdânıñ rûhl efzâsından **bir** şemme (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 20*). [*bir,]*
- Bir gül ki degil ola diger -gûn

Gitdikce olur kemâli efzûn (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 23*). [bir,]

□ Zîrâ ki o gül gül-i melâhat

Ermez aña hiç dem **bir** âfet (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 26*). [bir,]

□ Bir güldür o kim zevâli yokdur

Dâ'imdir o irtihâli yokdur (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 27*). [bir,]

□ Vaḥdet güldür bu gül eger o

Olmazsa bulunmaz idi **bir** bu (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 34*). [bir,]

□ Ey hâme yine tekellüm eyle

Bir hûb gâzel gel imdi söyle (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 7*). [bir,]

□ Lâzımdı ki **bir** gâzel şîrîn-ter

Nazm eyle velî ki nâzenîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 10*). [bir,]

□ Ol hâme-i 'âşık-ı şîrîn-kâr

Nazm eyledi **bir** gâzel şeker-bâr (*Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 15*). [bir,]

□ Erbâb-ı dilâna besdir elbet

Bir harf yeter eder kifâyet (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 10*). [bir,]

□ Haṭm eyleyim imdi ol kelâmı

Terķîm edeyim **bir** özge kâmı (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 16*). [bir,]

□ Tûtî gibi bu makâle geldim

Bir vâkt-i feraḥda şâh-ı hûbân (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 27*). [bir,]

□ Böyle kurulup nizâm-ı 'âlem

Elbette gerek için **bir** âdem (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 37*). [bir,]

□ Çün meykede içre var **bir** nûr

İdrâk eder anı ger ola kör (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 18*). [bir,]

□ Bir nûrdur ol ki mihribânî

Esrâr-ı ilâhidir nihânî (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 20*). [bir,]

□ Böyle dedi yazdı şâh-ı hûbân

Bir şî'r-i şîrîn çü neşe-i cân (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 25*). [bir,]

□ Bî-kâr degil ki var **bir** kâr

İdrâk eder anı şarâb-hâr (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 8*). [bir,]

□ Ne söyleyim ol çenîn-çenîndir

Bir bir ne deyim ki ân u îndir (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 15*). [bir,]

□ Ne söyleyim ol çenîn-çenîndir

Bir **bir** ne deyim ki ân u îndir (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 15*). [bir,]

□ Dânişmendlerin perde-i ru'yetlerini beyândır şâh-ı hûbânın taķrîr-i dūr-bârlarıdır

Bir nükte deyim ki bî-bahâne (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 17*). [bir,]

□ Bî-bâdelerin **birisi** mağrûr

'Âlim biri hem o şûfi-i kör (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 12*). [birisi, -i, -si]

□ Şûfilerin işi gayr-ı ma'lûm

Bir şemse diyem tefekkür eyle (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 38*). [bir,]

□ Bu güft ü guyı tezekkür eyle

Taķrîr edeyim anı **bir** aṅla (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 40*). [bir,]

□ Ol dem ṭolanur ki şola şaḡa

Bir hâl olur aña nümâyân (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 4*). [bir,]

□ La'l-i mül-i yâre şevķ olmaz

Her birisi çünkü tutdı **bir** yol (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 20*). [bir,]

□ Her biri **bir** işe oldu meşḡul

- Ammâ deli her işi unuttu (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 21*). [bir,]
- Bir yârdan özge zikri yokdur
- Cânında müdâm müdâm-ı tevâhid (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 27*). [bir,]
- Hem nakş u nigâr-i hânçe-i câm
- Gönderdim olara **bir** zarîfî (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 17*). [bir,]
- Bir kâmil-i hoş sözü laîfî
- Ol kavm-i ‘azîzi etdi da‘vet (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 18*). [bir,]
- Meydân-serâ ferahla töldü
- Ammâ yine gölge düşdü **bir** kâr (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 31*). [bir,]
- Olsañ yeri var çâre-sâzım
- Bir** şî‘r k’onun ile eyle peydâ (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 37*). [bir,]
- Keş-şems lüzûmudur hüveydâ
- Bir** hûb gâzel ki mihribânî (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 39*). [bir,]
- Mihmân-serâma geldi mihmân
- Elbette ki **bir** gâzel gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 3*). [bir,]
- Bir hûb gâzel ki yazdı ol an
- Tahrîr-i merâmı bu gâzeldir (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 6*). [bir,]
- Ammâ başa etdigini **bir** an
- Görmedi cihânda hîç **bir** cân (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 9*). [bir,]
- Ğam-hâr u mu‘în **bir** kesim yok
- Ancak ki başa mu‘în ü Ğam-hâr (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 24*). [bir,]
- Bir gönlüm idi hemîn meded-kâr
- Bir** vâkt hücum-ı ceş-i Ğamlar (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 26*). [bir,]
- Etmezdi eger olaydı şad **bir**
- Anıñ sebebi ile elemeler (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 34*). [bir,]
- Şahrâya düşüp gezer avâre
- Bir** kimse ile demez danışmaz (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 9*). [bir,]
- Dünyâ hevesine **bir** karışmaz
- Kirdârını kârını unutmuş (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 10*). [bir,]
- Âh vâh ile hâli pek perîşân
- İmdi beni tâze **bir** azâre (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 17*). [bir,]
- Ğam-hâr u mu‘în **bir** kesim yok
- Dâd eylemege ne **bir** sesim var (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 32*). [bir,]
- Ğam-hâr u mu‘în **bir** kesim yok
- Dâd eylemege ne **bir** sesim var (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 33*). [bir,]
- Feryâda yeten ne **bir** kesim var
- Bilmem ne ile edem müdârâ (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 34*). [bir,]
- Bir nice kelâm-ı hûb-ı dil-şâd (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 1*). [bir,]
- Söyle olalım kederden âzâd
- Bir** nice piyâle-i muġânı (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 3*). [bir,]
- Nûş eyleyek unudañ cihânı
- Bir** nice nefes mey-i ma‘ârif (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 5*). [bir,]
- İçek konuşak çü mest-i ‘ârif
- Bir** nice piyâle-i ferah-nâk (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 7*). [bir,]
- Nûş eyleyek anı mest-i bî-bâk
- Bir** nice hikâyet-i dil-âviz (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 9*). [bir,]

- Bir nice rivâyet-i feraḥ-rîz
Bir nice güzeste kışsa-i hûb (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 10*). [bir,]
- Bir nice rivâyet-i feraḥ-rîz
Bir nice güzeste kışsa-i hûb (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 11*). [bir,]
- Bir nice şîrîn kelâm-ı maḥbûb
Bir nice kelâm u nazm-ı mevzûn (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 12*). [bir,]
- Bir nice şîrîn kelâm-ı maḥbûb
Bir nice kelâm u nazm-ı mevzûn (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 13*). [bir,]
- Hem ‘aşk u cünûnda zevâli
Bir nice perî-yi mâh-peyker (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 27*). [bir,]
- Erbâb-ı dilân oldu mesrûr
Bir şemme ‘atıyye-i Hüdâdan (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 20*). [bir,]
- Bir şemme kemâl-i Muştafâdan
Bahş eylediler tamâm şîrîn (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 21*). [bir,]
- Her birisi buldu tâze **bir** cân
Bit şemme nebî ü mürselinden (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 27*). [bir,]
- Bir şemme de Cibrîl-i emînden
Güftâra getirdiler sarâyı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 29*). [bir,]
- Her **birisi** buldu tâze bir cân
Bit şemme nebî ü mürselinden (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 27*). [birisi, -i, -si]
- Bahş eylediler şarâb-ı lezzet
Her birisi **bir** şîrîn kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 42*). [bir,]
- Güftârı şîrîn kelâm-ı mergûb
Her birisi **bir** şîrîn menâkıb (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 4*). [bir,]
- Eyledi ne **bir** meger ki şad bâr
Bâzâr-ı kelâm mükerrerrem oldu (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 11*). [bir,]
- Hem buldu ğam u elem zevâlin
Bir şemme erişdi serd-i bezme (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 18*). [bir,]
- Yok meclisimizde **bir** harâret
Erbâb-ı dilânımızda lezzet (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 37*). [bir,]
- Hayrân ne oldu şanki bî-cân
Ayılmağa **bir** sebep gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 36*). [bir,]
- Yokdur bu misilde hân aşlâ
‘Âlemde ki yokdu böyle **bir** iş (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 5*). [bir,]
- Senden eger olmasa **bir** imdâd
Elbette yakar beni bu bî-dâd (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 18*). [bir,]
- Her yerde ‘azîz ü muhteremdir
Bir mâ-hâzer-i ilâhidir ol (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 35*). [bir,]
- Mahşûş İlâhidir bu hânçe
Bir sofradır ‘âlem içre bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 25*). [bir,]
- Üftâde-i derd **bir** esîrim
N’ola ola siz ki dest-gîrim (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 5*). [bir,]
- Eyleyesiz aḡa öyle **bir** pend
Tâ eyleye ol cünûnu der bend (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 9*). [bir,]
- Bir pend verin ki vere şîḡhat
Kâr eyleye tâ ki bu naşîḡat (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 13*). [bir,]

- Bildik veririz şarâb-ı kâmin
Ya'nî aña eyleriz ki **bir** pend (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 22). [bir,]
- Anıqla hemân olur hired-mend
Bir pend aña eyleriz ki bünyâd (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 24). [bir,]
- Herkes diye Bârekallah üstâd
Bir pend aña eyleriz ki îcâd (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 26). [bir,]
- Ol lahzâ olur cünûndan âzâd
Bir pend aña eyleriz ki şâmil (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 28). [bir,]
- Kılmış anı ol za'îf-i bî-tâ
Görmez anı imdi **bir** kes aşlâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 34). [bir,]
- Olmuş ki kılın biñi birince
'Arz eyleyim imdi var **bir** kâr (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 28). [bir,]
- Çün rûh-ı hafif **bir** latîfdir
İdrâk olunması 'acebdir (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 31). [bir,]
- Olmuş ki kılın biñi **birince**
'Arz eyleyim imdi var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 27). [birince, -ince]
- Ey tab' giriş makâle ammâ
Lâzım yine **bir** gazel hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 14). [bir,]
- Gelmedi cihâna bî-bedeldir
Bir böyle gazel ki bu güzeldir (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 20). [bir,]
- Müşkil mi **bir** iş ki ola hâsıl
Zîrâ ki o sürmedir gözümde (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 13). [bir,]
- Bir başka tarîke fikr vermen
Ol sürme-i nûr nûr peydâ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 17). [bir,]
- Ne kârı ne varı var bâde
Vermiş kuru **bir** cünûn-ı sâde (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 15). [bir,]
- Bir 'âşık-ı bî-bedeldi Mecnûn
Nisbet aña 'aqlâda Felâtûn (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 32). [bir,]
- Bir başka nigâra 'aşk u meşki (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 1). [bir,]
- Bî-hûdluğu **bir** nigârdandır
Şanma ki **bir** özge yârdandır (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 2). [bir,]
- Bî-hûdluğu **bir** nigârdandır
Şanma ki **bir** özge yârdandır (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 3). [bir,]
- 'Aşk âteşi zevk-i bî-bedeldir
Zîrâ ki şayâk **bir** güzeldir (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 29). [bir,]
- Cân bahş eden 'aşk ile cinâna
Şan vâsıl olur **bir** özge câna (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 33). [bir,]
- Söylerdi ki **bir** kese müyesser
Olmadı bu hâlet-i şîrîn-ter (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 10). [bir,]
- Sînede yakup nigâr ocağın
Bir birine etdiler işâre (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 37). [bir,]
- Sînede yakup nigâr ocağın
Bir **birine** etdiler işâre (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 37). [birine, -i, -n, -e]
- Bir fikr-i ferâset ile ey dil
'Aşk ile olur mu hâll müşkil (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 39). [bir,]
- Güftârıma bak fûnûn fûnûndur

- Bir** vaqt-i ferâh imâm-ı ahşen (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 14*). [bir,]
- Hiç **bir** sözünüzde **bir** kuşûr yok
- Hiç **bir** işinizde **bir** fûtûr yok (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 25*). [bir,]
- Hiç **bir** sözünüzde **bir** kuşûr yok
- Hiç **bir** işinizde **bir** fûtûr yok (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 26*). [bir,]
- Ben anıñ elinde **bir** esîrim
- Bî-tâkım ü pend-i nâ-pezîrim (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 35*). [bir,]
- Ol zübde-i âl etdi inşâf
- Etmedi anıñla özge **bir** lâf (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 9*). [bir,]
- Evşâf-ı cünûn-ı bî-misâlem
- Sevdânıñ elinde **bir** esîrim (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 23*). [bir,]
- Bir merd-i cünûn-ı bî-nazîrim
- Ne çâre edem anıñ elinde (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 24*). [bir,]
- Bir boynu ayağı bağı bende
- Bu derd ile olmuşam avâre (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 26*). [bir,]
- Vermiş kamu varı **bir** nigâra
- Ol hatm-i naşîhat etdi ammâ (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 38*). [bir,]
- V’ey şâhin-i ülfetiñ şikârı
- Merdân-ı hüner **bir** işe ikdâm (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 4*). [bir,]
- Mihmân cem’ oldu **bir** araya
- Her biri düşüp çûn u çerâya (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 25*). [bir,]
- Hâce ki işitdi etdi **bir** âh
- Eyledi şerîfî ol nazar-gâh (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 35*). [bir,]
- Güftârına bakmayan ağanıñ
- Diñler mi sözünü **bir** gedânıñ (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 40*). [bir,]
- Ammâ bilürem birini kınamaz
- Bir akçeye **bir** sözümü şanmaz (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 10*). [bir,]
- ‘Aşka girişenler oldu zâ’il
- ‘Arz eyleyim imdi **bir** hikâyet (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 30*). [bir,]
- Ammâ deyim imdi var **bir** kâr
- Şâyeste-i sem’ degilse ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 13*). [bir,]
- Bir zerre tecelli ol ruhundan
- Bir** şemme şemîme-i gülünden (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 24*). [bir,]
- Muşhaf görünürdü aña peygâm
- Nezdinde **bir** idi hûk u ağnâm (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 14*). [bir,]
- Bir nice zamân oldu medhûş
- Cilve-i tecelli içre bî-hûş (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 27*). [bir,]
- Rağm eyle fûtâde **bir** esîrim
- Müştaş-ı cemâl-i şeyh-i pîrim (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 15*). [bir,]
- Kıldı bu ‘ilimleri firâvân
- Olmadı **birinden** aña dermân (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 4*). [birinden, -inden]
- Defn oldu ikisi **bir** mezâra
- Hoş hâl ki erdi yâr yâra (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 29*). [bir,]
- Ol yerde ikilik oldu pinhân
- Ol yerde **bir** oldu iki cânân (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 32*). [bir,]
- Şanma baña pendin ide te’ sîr

Bir özge için gerek bu tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 8*). [bir,]

□ Zîrâ ben isem ki **bir** esîrem

Ammâ ne esîr bî-naẓîrem (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 9*). [bir,]

□ Görünmedi gelmedi cihâna

Bir böyle cünûn-ı nâdirâne (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 32*). [bir,]

□ Bir merd-i sühendân ola bî-tâ

Pendâne kaleme ola şâ'ik (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 7*). [bir,]

□ Cümlesi o sözden oldu hürrem

Var idi orada **bir** fedâî (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 14*). [bir,]

□ Serdârî gerek ki **bir** naşîhat

Vâcib saña eylemek ki mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 17*). [bir,]

□ Bir özge tarîki tutmak olmaz

Nâcâr gerek edek naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 35*). [bir,]

□ Bir nice zamân tahammül eyle

Çek çileyi hall-i müşkil eyle (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 29*). [bir,]

□ Bir nice zamân yanımda var ol

Çek çile-i mihri pâydâr ol (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 31*). [bir,]

□ Elbet saña **bir** delîl lâzım

Lâzımdı ki olasıñ mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 5*). [bir,]

□ Hayretle dedi ki Allah Allah

Allah baña **bir** 'inâyet eyle (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 26*). [bir,]

□ Pendâne sözün ki nâzenîndir

Güftârına yokdu **bir** söz ammâ (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 36*). [bir,]

□ Zîrâ baña yok müsâvi **bir** er

Zîrâ ki benim cünûn-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 39*). [bir,]

□ Laklak sesi başka meşkdendir

Pervânelerin işi **bir** özge (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 42*). [bir,]

□ Pervâ ile sûzişi **bir** özge

Anla nedir 'âşıkın kemâli (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 1*). [bir,]

□ Bildi ki cünûn kemâle yetmiş

Kârında **bir** özge hâle yetmiş (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 12*). [bir,]

□ Mevlâ seni hâş yâr kılmış

Bir 'âşık-ı hûb kâr kılmış (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 20*). [bir,]

□ El-hamd Hüdâya himmetin var

Bir matlab için de cümle ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 36*). [bir,]

□ Tahsîn ü du'âyı etdi itmâm

Meydâna getirdi özge **bir** kâm (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 4*). [bir,]

□ Sevdâ-yı cünûnu takrîr etdi

Bir güft ü şenîdi tahrîr etdi (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 12*). [bir,]

□ Pendâne kelâmdan dem ur sen

Vâ'iz ki işitdi kıldı **bir** âh (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 38*). [bir,]

□ Yok pendden özge **bir** bahâne

Ne çâre gerek edem naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 13*). [bir,]

□ Sevdâya girişme bî-amândır

Bir derd-i yamândır yamândır (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 22*). [bir,]

□ Çün geldi anıñ elinde zâra

- Bulmadı anı **bir** özge çâre (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 6*). [bir,]
- Her lahza olurdu zikr-i cânın
Cânında eger olaydı **bir** şevk (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 24*). [bir,]
- Diliñde eger olaydı **bir** zevk
Zikrinde olurdu nâm-ı Ferhâd (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 25*). [bir,]
- Olaydı ki yâr olaydı yârim
Mecnûnun işi **bir** özge bâbet (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 40*). [bir,]
- El vermiş anı **bir** özge hâlet
Cânım yakılır desem ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 1*). [bir,]
- Gelmedi bu ‘âlem içre **bir** er
Terk eyle bu güft ü gûy-ı pendî (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 13*). [bir,]
- Bir lahza saña biñ âferîn-bâd
Yok sen gibi **bir** cünûn-ı irşâd (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 4*). [bir,]
- Böyle dedi ol misâfirâne
Pend eylemek imdi **bir** bahâne (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 26*). [bir,]
- Ger var ise **bir** naşîh-i kâmil
Söyleñ desün ola pend-i kâbil (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 29*). [bir,]
- Var idi kelâmı sekr î sâr
‘Arz eylediler kâmûsu **bir** bir (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 40*). [bir,]
- Var idi kelâmı sekr î sâr
‘Arz eylediler kâmûsu **bir** bir (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 40*). [bir,]
- Pendâne kelâmı bu takrîr
Bahş eyleye ol cünûna **bir** hâl (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 2*). [bir,]
- Bir nükte deyim oluñ haber-dâr
Nûş eyleyen ol şarâb-ı şânî (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 7*). [bir,]
- Ortada gerekdi **bir** bahâne
Tâ kim anıñ ile ola hoş-dil (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 13*). [bir,]
- Bir nice zamân benimle hem-dem
Olgıl mey içek şîrîn şîrîn hem (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 21*). [bir,]
- Ne nâm ile **bir** ta‘ayyüşü var
Ne şöhret ü şân ile işi var (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 35*). [bir,]
- Bir nice zamân şarâb-ı nâbı
İçek unudağ gam-ı hesâbı (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 1*). [bir,]
- Bir nice zamân bu işe meşgûl
Olağ yeridir ki kâr-ı ma‘kûl (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 3*). [bir,]
- Söyler kamu gelmemiş **bir** âdem
Bu merd-i cünûn gibi der-‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 23*). [bir,]
- Zîrâ saña kim olur mukâbil
Yok sen gibi **bir** cünûn-ı kâmil (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 30*). [bir,]
- İncinme eger ki söyledim ben
Bir nice hurûf ey cünûn sen (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 38*). [bir,]
- Ger var ise **bir** sözün habîbâ
Söyle baña ey cünûn-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 1*). [bir,]
- Bir başka olur mu ‘aşk u meşki
Ben kim bu şarâb-ı âşk her dem (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 9*). [bir,]
- Gül destesi ise nâ-revâdır

Bir kıışsa deyim saña sen anla (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 22). [bir,]

□ Ba'zısı ederdi çok mezemmet

Her birisi **bir** ezâ ederdi (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 32). [bir,]

□ Her birisi **bir** cezâ ederdi

Her kimse atardı aña **bir** seng (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 33). [bir,]

□ Her birisi **bir** cezâ ederdi

Her kimse atardı aña **bir** seng (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 34). [bir,]

□ Bir gün aña oldu ol diger-gün

Yakıldı revânı etdi **bir** âh (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 38). [bir,]

□ Âh eylemediñ nedir bu efgân

Bir gül saña n'etdi eylediñ âh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 5). [bir,]

□ Bir âh ki yandı mihr ile mâh

Şerh eyle bu sırrı ey Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 6). [bir,]

□ Ez-behr-i Hüdâyî ey fedâyî

Ol nükteyi imdi **bir** beyân et (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 9). [bir,]

□ Esrâr-ı nihânı **bir** 'ayân et

Keşf eyledi ol bülend esrâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 10). [bir,]

□ Yârân ile **bir** olur mu ağyâr

Ağyâr degil rumûza vâkıf (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 14). [bir,]

□ Söyleme baña **bir** özge güftâr (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 1). [bir,]

□ Bir yerde medâr-ı kârîñ olsun

Hatm etdi senâyı kim şarâb-dâr (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 28). [bir,]

□ Bir kimseniñ ol sözüne gitmez

Me'mûriyetim tamâm oldu (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 32). [bir,]

□ Bu yerde karâr buldu güftâr

Pend etmeden özge yokdu **bir** kâr (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 11). [bir,]

□ Mihmanlar içinde lik **bir** pîr

Var idi çü Hızır ehl-i tedbîr (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 12). [bir,]

□ Bir pîr ne pîr bir kühen-sâl

Güftârı zülâl kendi zül-hâl (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 14). [bir,]

□ Bir pîr ne pîr **bir** kühen-sâl

Güftârı zülâl kendi zül-hâl (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 14). [bir,]

□ İmdi saña düşdü kâr ammâ

Bir kâr-ı yarar eyle hâlâ (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 19). [bir,]

□ Ne **bir** tûruşundan anladım ben

Bu kârı ki ol cünûn-ı pür-fen (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 28). [bir,]

□ Bir merd-i vefâ belâsı pek çok

Bir vâkt bu kâra ben de girdim (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 9). [bir,]

□ 'Âlemde ki dürlü dürlü zahmet

Bir bir ne ki var geldi gitdi (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 40). [bir,]

□ Ne bitmesi pây u gâyeti var

Bir ehl-i velî ki menzil etdi (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 6). [bir,]

□ Bir böyle belâ-yı bî-emânî

Bir kimseyi eylese giriftâr (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 16). [bir,]

□ Bir kârdır ol ki bî-bedeldir

Bir vâkı'aya uyup ezilme (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 21). [bir,]

- Bir kârdır ol ki bî-bedeldir
Bir vâkı‘aya uyup ezilme (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 22*). [bir,]
- Ammâ ki ne çâre ey emîrim
Pâ-bend esir **bir** fakîrim (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 8*). [bir,]
- Ol lahzâ olup baña havâle
Ol dem baña şundu **bir** piyâle (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 18*). [bir,]
- Her birisi **bir** hayâle taldı
Çâre diyerek melâle taldı (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 37*). [bir,]
- Ayılmadı hâliyâ ne çâre
Bir çâre olur mu böyle kâra (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 20*). [bir,]
- Fikr eyledi hayli dedi âhir
Bir çâre ki yokdur aña zâhir (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 28*). [bir,]
- Öz hâlîme terk eyle ey pîr
Bir özge işiñe eyle tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 22*). [bir,]
- Luţf eylegil imdi **bir** nazar kıl
Dîvâneyi şâd u bî-keder kıl (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 25*). [bir,]
- Eyle baña **bir** du‘â derûnî
Şâd eyle cünûn-der-cünûnı (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 27*). [bir,]
- Mihmânlara dedi ol budala
Bir kuş mu ki o konar bu dala (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 2*). [bir,]
- Bir böyle cünûn pendi kanmaz
Bir lahzâ işinden ol uşanmaz (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 7*). [bir,]
- Aşlı bu ki sözde kâr yokdur
Bir söz ki içinde yâr yokdur (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 12*). [bir,]
- Başka ne bilek nedek ne çâre
Yüz tutdu kâmûsı **bir** civâna (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 24*). [bir,]
- ‘Arz eylediler ki bu divâne
Sen tek bu da **bir** civandır ammâ (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 26*). [bir,]
- Pendâne kelâmı eyledi âh
Dedi bu civanlığında **bir** bâr (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 38*). [bir,]
- Yüklendi baña ki böyle **bir** kâr
Yokdur ki diyem ki bu yakîndir (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 39*). [bir,]
- Zîrâ ki kebûterân-ı hoş-dîl
Bir yerde eger tatarsa menzil (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 30*). [bir,]
- Bir vâkı‘a ile oldu şeydâ
Derler saña bu değil mi rûsvâ (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 11*). [bir,]
- Ferhâdın işi **bir** özge bâbet
Ol Şîrini buldu buldu âfet (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 15*). [bir,]
- Zâhirdi saña ki **bir** Şîrîniñ
Olmadı tecellisi karîniñ (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 21*). [bir,]
- Bir vâkı‘aya uyup ki eller
Söyler saña ta‘n ile gülerler (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 27*). [bir,]
- Sûzânımı dem-bedem yanaydın
Bir zerre bu nâr-ı ‘aşk-ı cânım (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 30*). [bir,]
- Yer yok sen oturma lâubâlî
Birdir aña ferş-i ‘arş-ı a‘zam (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 40*). [birdir, -dir]

- Bir Leyliye olmuş idi meftûn
Leylâ aña olmuş idi dil-hâh (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 21*). [bir,]
- Bir yerde olursa **bir** görürdü
Görmek ile derdlerine dermân (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 33*). [bir,]
- Bir vâkı‘a ile pâ-y-mâlem
Ne zâhiri görmüşem ne yerde (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 37*). [bir,]
- Olmaz mı veyâ olur mu çâre
Bir böyle belâya mübtelâyım (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 42*). [bir,]
- Dildârı tutam cihânı **bir** berk
Dildârsız ol cihân gerekmez (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 15*). [bir,]
- Sen gibi cihânda yokdu **bir** ferd
Zîrâ ki cihâna gelmedi hiç (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 31*). [bir,]
- Bir böyle cünûn-ı bî-çun olmaz
Deryâ-yı muhabbet içre dalmış (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 9*). [bir,]
- Ol keyf ile bulmuş öyle temkîn
Bir zerre kadar tezelzül etmez (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 16*). [bir,]
- Ya **bir** ya iki anıyla söylen
Ne çâre edek ki mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 29*). [bir,]
- Bir özge ne var edek bahâne
Tamâmî-i sühen-i civân-merd (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 31*). [bir,]
- Bir pend bu merde kâr kılmaz
Terk eylemez ‘aşkı ‘âr kılmaz (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 35*). [bir,]
- Var idi meger ki **bir** cihân-gerd
Mihmânlar içinde lik ol merd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 1*). [bir,]
- ‘Arz eylediler ki ey cihân-gerd
Sen gibi cihânda yokdu **bir** ferd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 8*). [bir,]
- Bî-şübhe biliñ bu **bir** belâdır
Biñ derd ü belâya mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 21*). [bir,]
- Bir kışşa-yı ‘aşka lîk sâdıķ
Ol kışşa-i şâdıķa nazar kıl (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 9*). [bir,]
- Pendimi işit de **bir** hüner kıl
Var idi ezelde **bir** hikâyet (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 12*). [bir,]
- Kârında mefîn işinde pergâr
Bir memleket adı kim Karabağ (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 26*). [bir,]
- Bir kız idi lîk arz-ı mâhı
Ol duhterîñ adı idi Şirîn (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 31*). [bir,]
- Olmuş iken aña özge **bir** kâr
El verdi havâle oldu dağa (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 9*). [bir,]
- Çok kesleri eylemiş perîşân
Bir bir desem er nihâyeti yok (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 16*). [bir,]
- Çok kesleri eylemiş perîşân
Bir **bir** desem er nihâyeti yok (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 16*). [bir,]
- Ferhâda eger ki etdi bîdâd
Pervîz cihânda yokdu **bir** ad (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 8*). [bir,]
- Güftârım işitiñ ey cihân-gerd
Var kârına çekme başka **bir** derd (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 42*). [bir,]

- Biş şöhetî **bir** yerine şanmaz
 Bir böyle cünûn yok cihânda (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 7*). [bir,]
- Biş şöhetî bir yerine şanmaz
Bir böyle cünûn yok cihânda (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 8*). [bir,]
- Var idi ki **bir** tabîb-i hâzık
 Güftârî şîrîn kelâmı fâ'ik (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 21*). [bir,]
- Bir iş ki bilürsüz âşikâre
 Olmaz niçün edesiz müdâra (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 41*). [bir,]
- Kim gördü ki böyle **bir** belâyı
 Kim gördü ki böyle mübtelâyı (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 35*). [bir,]
- Şanma ki **bir** özge nakıldendir
 Kim oldu ki 'aşktan kemâle (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 31*). [bir,]
- Bir özge garaş değil bu güftâr
 Mevlâ seni ilette murâda (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 17*). [bir,]
- Bir derddi ki ola cümle tende
 Yer koymaya hâli ol bedende (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 35*). [bir,]
- Vardır geceden **bir** az ne çâre
 Lâzımdı bize gerek bu kâra (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 33*). [bir,]
- Mihmânlar içinde **bir** tarab-sâz
 Var idi ki ol cihânda mümtâz (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 1*). [bir,]
- Çün pendden özge mîzbâna
Bir kâr ki yok ola bahâne (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 14*). [bir,]
- Bir nârdır ol ki biş naşîhat
 Ger eyleyesen dem-â-dem elbet (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 21*). [bir,]
- Anıñ ile eyleyek hitâbı
Bir var mı be-perde-i dü-gâhı (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 30*). [bir,]
- Meccâne değil bu ârzûlar
 Her nağmede var **bir** nümâyîş (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 38*). [bir,]
- Her perdede var **bir** sitâyîş
 Bâtil deme âlet-i mezâka (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 39*). [bir,]
- Bir başka değil baña budur kâr
 Ol kâr ile âh eylerim ben (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 21*). [bir,]
- Terk eyle cünûnu şöhetim tut
Bir niçe zamân edek mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 28*). [bir,]
- Terk eyle naşîhatıñ tamâm et
Bir özge işine ihtimâm et (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 28*). [bir,]
- Meccâne değil ki bahş-ı Hâkdır
Bir kâr ki bahşîş-i Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 2*). [bir,]
- Mihmânlara dedi böyle mümtâz
 Gelmedi cihâna böyle **bir** merd (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 8*). [bir,]
- Kim gördü cihânda böyle **bir** ferd
 Kim derse cünûn ol cünûndur (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 9*). [bir,]
- Mihmânlar içinde **bir** sühen-ver
 Var idi şîrîn kelâmı şekker (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 1*). [bir,]
- Bir şâ'ir-i ferd ya'ni bî-tâ
 Olmazdı cihânda aña hem-tâ (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 3*). [bir,]

- Ne çâre edek ki mîzbâna
Elbette gerekdi **bir** bahâne (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 34). [bir,]
- Geh Mesneviden alâk merâmı
Bir nice habîb şöhetî hûb (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 14). [bir,]
- Dîvânelik eylemekdi bî-câ
‘Âlem bilir ‘aşk **bir** belâdır (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 36). [bir,]
- Bir kimse ola ki ede hâşıl
‘Akıll gibi bil ki cevher olmaz (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 39). [bir,]
- Allahdan iste **bir** ricâ et
Ben de saña eyleyim du‘âyı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 13). [bir,]
- Bir elf iledir benim medârım
Dâreynde o nigâr u yârım (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 21). [bir,]
- Bu sözler ile uşandı cânım
Bir söyle ne yerededir c inânım (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 16). [bir,]
- Yokdur nazarımda cümle varım
Bir söyle ne yerededir Nigârım (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 18). [bir,]
- Sen gibi olur mu **bir** hîred-mend
Sen tek katı güft gûy-ı şîrîn (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 29). [bir,]
- Birdir baña cennet ile nîrân
Cânan ile ger olursam ey cân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 3). [birdir, -dir]
- Te’vîlsiz olsa nâ-revâdır
Meftûnsun imdi **bir** nigâra (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 2). [bir,]
- Tekrâr degilse bâri **bir** yâr
Bir yâr baña kifâyet eyler (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 13). [bir,]
- Tekrâr degilse bâri bir yâr
Bir yâr baña kifâyet eyler (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 14). [bir,]
- Bir özge maķâma dâhi gîtmaz
Biñ söyleyesiz birini ķanmaz (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 27). [bir,]
- Bir merd gerek ki ola zengîn
Ruhsâr-ı şîrîn kelâmı rengîn (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 3). [bir,]
- Cerrârlık imdi vâ‘iz eyler
Bir para içündür ol ne söyler (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 24). [bir,]
- Bir nice zamân benimle hem-dem
Olğıl ki gezek cihânı bî-ğam (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 29). [bir,]
- Bir dirheme beş olur yakîndir
Tüccâra çü hurşid-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 39). [bir,]
- Bildim ki **bir** özge kârdandır
Kârıñ heme **bir** nigârdandır (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 25). [bir,]
- Bildim ki **bir** özge kârdandır
Kârıñ heme **bir** nigârdandır (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 26). [bir,]
- Añla diyem ey esîr-i ağıâr
Maķzâ ki o **bir** nigâr içündür (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 8). [bir,]
- Bir dilber-i pâydâr içündür
Dünyâ dediğîñ degil ki bâķî (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 9). [bir,]
- Bir yârdan özge şanma çokdur
Var olur ola ki lâ-yezâlî (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 21). [bir,]

- Bî-fâ'ididir şafâsı yokdur
Her birisi **bir** belâ-yı cândır (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 26*). [bir,]
- Bir dilber-i bî-nümâdır ey cân
Gerçi ki cihânda yâr çokdur (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 29*). [bir,]
- Anıpla berâber 'aşk-ı bî-çûn
Bir böyle vefâlı yâr olmaz (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 34*). [bir,]
- Bir böyle şafâlı yâr olmaz
Bir kerre ki eyledi giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 35*). [bir,]
- Müştâkdan ol ırağ olmaz
Bir böyle hâbîbi terk etmek (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 42*). [bir,]
- Terk eyleye cümle kâr u bârın
Bir yâr için ol cihân u cânı (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 30*). [bir,]
- Bir yârdan özge her ne ki var
Bir bârdır ol revân olursa (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 33*). [bir,]
- Bir yârdan özge her ne ki var
Bir bârdır ol revân olursa (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 34*). [bir,]
- Bir yârdır özge yokdu kâmım
Bildin ise ehl-i tecridem ben (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 9*). [bir,]
- Böyle ki şeyâkı terk etmez
Bir özge makâma dâhi gitmez (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 32*). [bir,]
- Gördü ki cünûna kâr etmez
Pendi sözünüz **birine** gitmez (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 28*). [birine, -i, -n, -e]
- Dönmez dediğinden ol giriftâr
Bir yandan özge söylemez var (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 8*). [bir,]
- Her birisi **bir** güzel rivâyet
Her birisi **bir** güzel hikâyet (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 28*). [bir,]
- Her birisi **bir** güzel rivâyet
Her birisi **bir** güzel hikâyet (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 29*). [bir,]
- Bir kâr-ı 'abes bu emr-i müşkil
Anı ile gelmez 'aqla bî-dil (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 20*). [bir,]
- Her biri **bir** emirdir ki düşvâr
Ne çâre gerek ki çâr-nâ-çâr (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 22*). [bir,]
- Zîrâ bu yakînımız ki durmaz
Bir özge merâma dahi varmaz (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 27*). [bir,]
- Bir emr-i 'azîm belâ-yı cândır
Bir zehr-i belâ-yı bî-amandır (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 32*). [bir,]
- Bir emr-i 'azîm belâ-yı cândır
Bir zehr-i belâ-yı bî-amandır (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 33*). [bir,]
- Ger var ise **bir** sözün beyân et
Esrâr-ı nihânı 'ayân et (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 20*). [bir,]
- Ma'zûr kılin benim ki ma'zûr
Bir özr kifâyet eyler ammâ (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 9*). [bir,]
- Bir yerden olur degil ki bend bend
Ammâ ki benem esîr ü zârem (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 14*). [bir,]
- Ya'nî ki Nigâr olan diyâre
Kurtulmağa **bir** ümîd yokdur (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 21*). [bir,]

- Anlayana **bir** işâre çokdur
Artık ne diyem ki budı hâlim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 22). [bir,]
- Hâşıldı ki vakt-i irtihâlim
Ger var ise **bir** maḳâl söylen (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 25). [bir,]
- Yok **bir** sözüümüz ve lâkin ey yâr
Bir söyle nedir bu yolda lâzım (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 28). [bir,]
- Yok bir sözüümüz ve lâkin ey yâr
Bir söyle nedir bu yolda lâzım (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 29). [bir,]
- Bir lahza olaḳ bu ğamdan âzâd
Bir dem gülek oynayaḳ olaḳ şâd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 12). [bir,]
- Senden bize olsa **bir** ‘inâyet
İlhâm olur bize kerâmet (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 19). [bir,]
- Senden **bir** ‘inâyet olsa beh-bûd
Elbette gelir vücûda nâ-bûd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 21). [bir,]
- Bir kelmeden aḳdı âb-ı hayvân
Söndürdü ferâġ-ı dâġın el’ân (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 5). [bir,]
- Zîrâ ki o kışsa-i şîrindir
Ol kışsa **bir** özge nâzenîndir (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 28). [bir,]
- Meşġûl olup ḳamû du’âya
Yüz tıtdı ḳamûsu **bir** Hüdâya (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 32). [bir,]
- Bir ġayri kese müyesser olmaz
Bu rütbe-i ġûşîş ile bulmaz (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 25). [bir,]
- Bir mürġ ki imdi çıḳdı elden
Tezlik ile gelmez ol maḫalden (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 35). [bir,]
- Ol nârı meger Hüdâ-yı ‘âlem
Teskîn ede yoksa kim **bir** âdem (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 42). [bir,]
- Mevlâya ki ol merâma yetdi
Ey tûṭi-i ṭab’ **bir** kıyâm et (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 7). [bir,]
- Ammâ ki sen olmasan mezâhir
Şevḳâne gel imdi **bir** kıyâm et (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 13). [bir,]
- Bir hûb ġazel dedi ki ol an
Nazm etdigi ol ki bu ġazeldir (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 18). [bir,]
- Bir nice ḳadeḫ velî be-tekrâr
Luṭf etdi açıldı bâb-ı ġüftâr (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 22). [bir,]
- Eṭrâfı dolaşdı ġâh u bî-ġâh
Bir böyle belâya çâr u nâ-çâr (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 23). [bir,]
- imdâd-ı çâre-sâz
Ol böyle ki ġaybdan **bir** âvâz (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 2). [bir,]
- Evhâm u hayâl ü fikr-i bâṭıl
Luṭf eyle gedâya **bir** nâzar kııl (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 40). [bir,]
- Bu yerde ḳalır dahi revânım
Ölmekden eger ki **bir** ġamım yok (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 23). [bir,]
- Vehbî-i ilâhi-i ezeldir
Bir nîm ḳademde ṭayy etdi (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 9). [bir,]
- Ey sâḳi yine tekellüm eyle
Bir gül açıla tebessüm eyle (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 3). [bir,]

- Bağımaya **bir** özge kâr u bâra
Maḥzâ ki bu kâr içündür ağıâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 33*). [bir,]
- Hem etmedi nâra oldu mu‘tâd
Bir nice zamân yakıldı gül gül (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 22*). [bir,]
- Ol hût idi âteş idi deryâ
Bir hâle yetişdi nârdan ayru (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 28*). [bir,]
- Ol kâr-ı şîrîn mezâk içinde
Hâtîfden işitdi **bir** nidâyı (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 6*). [bir,]
- ‘Azm eyle bu yolda eyle cevân
Bir özge maḥalde eyle devrân (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 14*). [bir,]
- Ger var ise **bir** cevâb söyle
Yoksa ki sefer bu yerden eyle (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 29*). [bir,]
- Terk eylemek olmaz anı zinhâr
Zîrâ ki verir **bir** özge hâlet (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 8*). [bir,]
- Bu sözde iken işitdi nâ-gâh
Bir nâdi der idim Allah Allah (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 40*). [bir,]
- Zîrâ ki bu nâr-ı bî-amândır
Tâ yanmayalım **bir** eyle imdâd (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 4*). [bir,]
- Sûzân ile çâk çâk olursam
Bir âh ederim bu nüh revâkî (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 14*). [bir,]
- Bir câ-yı feraḥda gördüm anı
Ol cây ki cây-ı meymenetdir (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 19*). [bir,]
- Her zerrede gördü **bir** Hüdâyı
Her katrede gördü **bir** Hüdâyı (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 40*). [bir,]
- Her zerrede gördü **bir** Hüdâyı
Her katrede gördü **bir** Hüdâyı (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 41*). [bir,]
- Mâni‘ degil aḡa zulmet-i şeb
Birdir gece gündüz ‘ârife hep (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 17*). [birdir, -dir]
- Bu ‘ilm-i ledünni pür-‘arefdır
‘Âriflere başka **bir** şerefdır (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 7*). [bir,]
- Çeşme-i hayâtı **bir** işitme
Bir var varup şuyunu içme (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 14*). [bir,]
- Çeşme-i hayâtı bir işitme
Bir var varup şuyunu içme (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 15*). [bir,]
- Bir bahrdır ol uşanmak olmaz
İçdikçe müdâm kanmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 20*). [bir,]
- Sergeşte-i hayret oldu hayli
Olmadı **bir** özge şugle meyli (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 31*). [bir,]
- Senden baḡa olsa **bir** ‘inâyet
Maṭlûbuma eyler ol kifâyet (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 8*). [bir,]
- Bir müşkile düşmüşem meded kıl
Luṭf eyle ki luṭf-ı bî-‘aded kıl (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 40*). [bir,]
- Luṭf eyledi aḡa berķ-âsâ
Bir seyr-i seri‘ ya‘nî bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 13*). [bir,]
- Bir menzile erdi kim sitiḡnâ
Şahrâsıdır adı lîk bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 16*). [bir,]

- Bu tûti o şanki **bir** kafesdir
Her-çend maķâm maķâm-ı nazdır (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 24*). [bir,]
- Bakmaz aña böyle kimse der kân
Biñ cân **bir** aķçeye alınmaz (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 28*). [bir,]
- Biñ Yûsufa **bir** kelef verilmez
Bir yerdedir o kim şeh u gedânıñ (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 29*). [bir,]
- Biñ Yûsufa bir kelef verilmez
Bir yerdedir o kim şeh u gedânıñ (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 30*). [bir,]
- V'er ğarb tamâm şark olsa
Bir nîme-i zerrece şayılmaz (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 36*). [bir,]
- Bir nîme-i katrece şayılmaz
El-hâşıl mâsivâ ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 37*). [bir,]
- Manzûr olunmaz ol 'adem var
Ne âh u figâna **bir** baķan var (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 40*). [bir,]
- Ne derd ü belâya cân yaķan var
Bir böyle maķâm nâz der-nâz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 2*). [bir,]
- Bu kâr dahi **bir** emr-i müşkil
Zîrâ ki bu deşt-i pür-belâda (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 13*). [bir,]
- Ammâ saña söyleyim **bir** esrâr
Esrâr nedir budur ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 9*). [bir,]
- Bir başķa şeye yok ihtimâmım
El-hamd ki 'aşķı ğâlibem ben (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 35*). [bir,]
- El-hamd ki muhķem oldu âhir
Ol vaķt iştidi **bir** nidâyı (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 42*). [bir,]
- Zîrâ ki cihânda eyledik ad
Bir ad kazandıñ ey Hüdâyî (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 4*). [bir,]
- Sen gibi fedâyî yokdu **bir** ferd
Zîrâ ki bu mihnete giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 7*). [bir,]
- Eyle saña tâ ki vere Mevlâ
Bir seyr-i sebûk cinân-âsâ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 20*). [bir,]
- Hâşıl ola tâ ki **bir** kademde
Ol râhneverd âh kıldı (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 23*). [bir,]
- Töhmet baña **bir** büyük nedâmet
Bilmem ne edem bu derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 33*). [bir,]
- Sen râh-neverd **bir** gedâsıñ
Bir merd-i ğarîb ü bî-nevâsıñ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 39*). [bir,]
- Sen râh-neverd bir gedâsıñ
Bir merd-i ğarîb ü bî-nevâsıñ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 40*). [bir,]
- Ammâ ki deyim **bir** özge hâlet
Vardır kim eder çeker nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 31*). [bir,]
- Bir bende idim her işde 'âciz
Ne 'aşķ be hüsni ne nigârı (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 19*). [bir,]
- Yok kudret ü kuvvet-i revânım
Bir dem kerem et ki ol maķâma (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 38*). [bir,]
- İlet beni ol maķâm-ı kâma
Senden eger olmasa **bir** imdâd (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 40*). [bir,]

- Benden ne olur kime edem dâd
Böyle dedi ol **bir** âh kıldı (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 2*). [bir,]
- Şundu aña **bir** cenâh-ı sevda
Tayy etdi merâhil ü menâzil (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 5*). [bir,]
- Ol yerde ki yok şümâr olmaz
Bir var hemîn Hüdâ-yı muṭlaḳ (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 6*). [bir,]
- Cân verdi ki buldu **bir** canânı
Şâdıḳdır iki diyen vücûda (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 15*). [bir,]
- Birdir ikilik ki oldu mefkûd
Ma'dûd-ı 'aded vücûda gelmez (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 3*). [birdir, -dir]
- Terk eyledi buldu **bir** Nigârın
Ağyâra eger ki başka çokdur (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 11*). [bir,]
- Dildâr benim der idi her dem
Bir nice zamân vü hayli müddet (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 40*). [bir,]
- Birdir diyen 'âşık-ı rübûda
'Aşk ile oyun olur mu olmaz (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 1*). [birdir, -dir]
- Ol mest özün ki buldu âhir
Ol kendini gördü **bir** gedâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 6*). [bir,]
- Zîrâ ki bu kâr kâr-ı maḳbûl
Bir nice zamân ol cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 26*). [bir,]
- Kalmadı **bir** özge kâra meyli
Terk eyledi cümle 'âr u vârin (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 29*). [bir,]
- Ol vâkt ki buldu **bir** Nigârın
Anladı hemîn ki **bir** Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 31*). [bir,]
- Ol vâkt ki buldu **bir** Nigârın
Anladı hemîn ki **bir** Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 32*). [bir,]
- 'Abdiyyet-i bî-zevâl buldum
Ma'bûd-ı ḥaḳîḳi **bir** Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 38*). [bir,]
- Ol dem baña oldu ki nümâyân
Bir hâle hemân yetdim ol dem (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 8*). [bir,]
- Alam ele câm-ı pür-fünûnı
Bir nice nefes içem ki hâlât (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 42*). [bir,]
- Bir seyr-i seri'-i berḳ-âsâ
Fil-hâl ki ol maḳâm-ı kâma (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 37*). [bir,]
- Ḥayret anı **bir** ḥişâra şalmış
Gitdikce ziyâd olur muḥabbet (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 5*). [bir,]
- Ol yerde **bir** özge kârı tutdu
Zîrâ özünü ki bilmez oldu (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 15*). [bir,]
- Bir özge belâya ol giriftâr
Bî-farḳ yanında küfr ü îmân (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 19*). [bir,]
- Bir kimseden eyleye istimdâd
Geh ayık olur vü gâh bî-hûş (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 25*). [bir,]
- Şanma ki **bir** özge meşḳdır bu
Her kâr bu yolda hûb-terdir (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 5*). [bir,]
- Odlara yakılmaya be-her bâr
Bir nice zamân vaḥdet içre (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 12*). [bir,]

- Kalmışdı ki kaldı hayret içre
Bir nice zamân yandı âhir (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 14*). [bir,]
- Senden eger olmasa **bir** imdâd
İmdâd demi kime edem dâd (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 37*). [bir,]
- ‘Âşık-ı beyâbân-gerdin şahrâ-yı fenâ-bekâya vüshûlü ve ahvâli
Bir hâlete yetmiş ol fedâyî (*Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 2*). [bir,]
- Vâriyyeti mahv olur hemânâ
Öyle şanır ammâ **bir** tecellî (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 26*). [bir,]
- Bir özge maqâle gıtmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 9*). [bir,]
- Senden eger olmasa **bir** imdâd
Âyâ kime eyleyim ki feryâd (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 16*). [bir,]
- Var mı başa söyle **bir** beşâret
Gördüm seni şâd ü hürrem oldum (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 16*). [bir,]
- Elbette ki sende **bir** haber var
Ol kâşid-ı hûş-haber şîrîn-gû (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 20*). [bir,]
- Böyle dedi mîzbâna yâ hû
Var **bir** haberim velî şîrîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 23*). [bir,]
- Senden dileğim ki müjde-gâne
Bir başka degil hemîn du‘âdır (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 5*). [bir,]
- Ey merd-i Hüdâyî eyledin âd
Bir âd ki gelmedi cihâna (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 23*). [bir,]
- Ya‘nî kamu etdi öyle **bir** bâz
Mutrib okudu vü çaldı şehnâz (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 10*). [bir,]
- Bî-misl ki zevk oldu zâhir
Bir hûb gazel dedi ki âhir (*Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 19*). [bir,]
- Güftâr-ı tahtîsi
Bir vâkt-i şîrîn ki ya‘nî der-hâb (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 2*). [bir,]
- Geldi başa **bir** eser ki bî-tâb
Şahrâ-yı tefekkürü gezerken (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 3*). [bir,]
- Bir tıfl-i za‘if idim gedâyî
Bilmem ki ne yerden oldu peydâ (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 13*). [bir,]
- Bir sebze-i kemterînsin ammâ
Başında gezer hümâ-yı sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 9*). [bir,]
- Girmez ki bu cem‘ **bir** kemende
İllâ ki bu cem‘ var sende (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 17*). [bir,]
- Zîrâ ki odur Hüdâ-yı mutlak
Bir bende-i bî-nevâ vü nâcîz (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 36*). [bir,]
- Verdi mi cihânda **bir** kese yâ
Şükr eyleyem ol Hüdâya her dem (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 7*). [bir,]
- Ol kâmdan özge yokdur a‘lâ
Bir kâmdır ol ki oldu bâlâ (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 7*). [bir,]

bir âh: *Bir ah ile.*

- Kârın nedi söyle anlayım tâ
Ol bende-i ‘aşk etdi **bir âh** (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 22*). [bir âh, -]

bir âhenk: *Bir ahenk.*

□ Muṭrib ele aldı çaldı âhenk

Meydâna getirdi özge **bir âhenk** (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 27). [bir âhenk, -]

bir akçe: Bin para değerinde olan şeyi bir para etmesi.

□ Ammâ bilürem birini kınamaz

Bir akçe bir sözümü şanmaz (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 10). [bir akçe, -]

bir an: Çok kısa süre.

□ Ammâ başa etdigini **bir an**

Görmedi cihânda hiç bir cân (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 8). [bir an, -]

□ Bî-‘aşk **bir an** görmezem ben

Kendimi sözümü bilmezem ben (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 29). [bir an, -]

□ O yerde **bir ân** karar olmaz

‘Aşk âteşi olmasaydı anı (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 31). [bir ân, -]

bir az: Çok kısa süre.

□ Görmez ki hicâbdır gurûru

Zîrâ ki ohur **bir az** ‘ibâdet (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 6). [bir az, -]

bir az: Biraz.

□ Bî-hûş kalup **bir az** ifâkat

Buldu kamu söyledi bu âfet (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 5). [bir az, -]

bir başka: Farklı.

□ Bir başka diyâra menzil etmez

Fevt olsa da ‘âşık-ı fedâ-kâr (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 9). [bir başka, -]

□ Bir başka yola katarsa dağı

Şîrin ile ol ola dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 23). [bir başka, -]

□ Bir başka değil hemîn bu hâlet

El-hamd ki imdi Hakkı buldum (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 7). [bir başka, -]

bir başka: Başka bir, ayrı.

□ Ne çâre edek gerek bahâne

Bir başka bahâneye girişmek (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 32). [bir başka, -]

bir bir: Bir bir.

□ ‘Arz eyledi gördüğün ne kim var

Bir bir işidip tamâm yazdım (Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 7). [bir bir, -]

□ Şerh eyleyim anı size **bir bir**

Evvel ki nedir budur ki el-hakk (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 27). [bir bir, -]

□ Ta‘zîm-i tarîk ile çü **bir bir** (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 39). [bir bir, -]

□ Çok şâh u gedâ vü ehl-i tedbîr

‘Aşk ile hevâye gitdi **bir bir** (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 38). [bir bir, -]

□ Bir bir kâmusını söylediñ sen

Takrîre getirdiñ anı ahsen (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 39). [bir bir, -]

□ Nâzımları nâmı ile takrîr

Etdiñ dediñ ey ‘azîz **bir bir** (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 8). [bir bir, -]

- Bir bir ne deyim ki kâf-tâ-kâf
Seyr eyleyeyim cihânı bî-lâf (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 35*). [bir bir, -]
- Bir bir ne deyim ki haddi yokdur
Rû'yâ ile şadûmân çokdur (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 32*). [bir bir, -]
- Bir bir desem er nihâyeti yok
Bî-gâyedir ol ki gâyeti yok (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 11*). [bir bir, -]

bir bir: *Tek tek, Birer birer.*

- Ol dem dediler biñ âferînet
Bir bir dediler sarâyın âbâd (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 27*). [bir bir, -]

bir böyle: *Böylesine tuhaf.*

- Mihmân kabre sâye-bândır
Bir böyle belâ-yı âsumânî (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 14*). [bir böyle, -]
- Bir böyle belâ-yı bî-emânî
Bir kimseyi eylese giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 15*). [bir böyle, -]
- Bir böyle fûnûn-der-fûnûnu
Bir böyle cünûn-der-cünûnu (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 32*). [bir böyle, -]
- Bir böyle fûnûn-der-fûnûnu
Bir böyle cünûn-der-cünûnu (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 31*). [bir böyle, -]

bir çâre: *Bir çare!.*

- Bir çâre olur mu bu belâya
Bilmem ne idem ben-i avâre (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 5*). [bir çâre, -]

bir de: *Ayrıca.*

- Meydir başa çâre eyle çârem
Bu rûh benim de bir nefesdir (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 23*). [bir de, -]

bir de: *Ayrıca.*

- Pendimi işit de bir hüner kıl
Var idi ezelde bir hikâyet (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 11*). [bir de, -]

bir dem: *Bir nefeslik zaman, bir an.*

- Bu yolda karar kılma **bir dem**
Sevdâ-yı Hüdâ seniñle hemdem (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 39*). [bir dem, -]

bir dem: *Bir zaman.*

- Yok şabr u kararı **bir dem** anıñ
İmdi nedi söyle fikriñ ey cân (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 27*). [bir dem, -]
- Olmaz kim olur degildir âdem
Fikr eyleme senden ayrı **bir dem** (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 19*). [bir dem, -]

bir dem: *Bir an.*

- Ansız nefes almaz idi **bir dem** (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 42*). [bir dem, -]
- Onsuz nefes almaz idi **bir dem**
Ol miñnet içinde idi fikri (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 4*). [bir dem, -]

bir dem: *Bir an.*

□ Cennetde nice ki hûr u ğılmân

Terk eyleyemez eger ki **bir dem** (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 40*). [*bir dem, -*]

bir deste gül: *Bir deste gül.*

□ Bu münâcât gülzârından **bir deste güldür** ve sebze -zâr-ı niyâzdan nevreste bir sünböldür (*Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 1*). [*bir deste güldür, -dür*]

□ Bir deste gülü araya aldım

Anı ki miyân-ı hâne şaldım (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 13*). [*bir deste gülü, -ü*]

bir deste güldür: *Bir deste gül.*

□ Sübhâniden **bir deste güldür**

Ey hüsne veren revâc-ı bâzâr (*Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 2*). [*bir deste güldür, -*]

bir er: *Bir yiğit (kişi).*

□ Ol kâr ki yetmez aña **bir er**

Sîm ü zer ile olur müyesser (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 15*). [*bir er, -*]

bir gör ki neler vardır aşhâb-ı fenâ içre: *Bir gör ki neler vardır, fenalık ehlinin içinde.*

□ Bir gör ki neler vardır aşhâb-ı fenâ içre (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 22*). [*bir gör ki neler vardır aşhâb-ı fenâ içre, -*]

□ Bir gör ki neler vardır aşhâb-ı fenâ içre (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 23*). [*bir gör ki neler vardır aşhâb-ı fenâ içre, -*]

bir gün: *Bir gün, bir zaman.*

□ Bir gün anı erdirir nigâra

Şabr ile olur bu vara vara (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 10*). [*bir gün, -*]

□ Bir gün aña oldu ol dige-gün

Yakıldı revânı etdi bir âh (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 37*). [*bir gün, -*]

bir hayli: *Epey.*

□ Fânîliği ol maħalde buldu

Bir hayli zamân ol yerde ğaldı (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 40*). [*bir hayli, -*]

bir kâr: *Bir iş.*

□ Kârıñ nedir anda pâyidâr ol

Çün pendden özge var **bir kâr** (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 42*). [*bir kâr, -*]

□ Pendimiz olur bize bahâne

Pende bu maħâmda yokdu **bir kâr** (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 36*). [*bir kâr, -*]

□ Mihmânlara düşdü başka **bir kâr**

Zîrâ ki ezel cünûna pendı (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 27*). [*bir kâr, -*]

□ Her laħza sürûr u zevkîm artır

Bu âteş içinde var **bir kâr** (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 6*). [*bir kâr, -*]

□ Gerçi ki tamâma yetdi güftâr

Lâkin yine var başka **bir kâr** (*Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 5*). [*bir kâr, -*]

bir katrece: *Bir damla kadar.*

□ Bir katrece hiç şaymaz anı

Senden kerem ey ‘atıyye kânı (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 23). [bir kaçreçe, -]

bir kerre: *Bir defacık.*

□ Sermest-i sürûr olup nigâra

Bir kerre dedim ki aşîkâre (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 36). [bir kerre, -]

□ Bir kerre o nâmı yâd kıldım

Divâne-i hâmı şâd kıldım (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 7). [bir kerre, -]

□ Bir kerre giriş ki her ne kim var

Def’ ola elem kalem ede kâr (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 12). [bir kerre, -]

□ Bulmadı nihâye yokdur âhir

Bir kerre gören olurdu mâ’îl (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 28). [bir kerre, -]

□ Kılmış beni bilmezem nedir hûş

Bir kerre içen şarâb-ı ‘aşkı (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 8). [bir kerre, -]

□ Nûş eylerim ey enîs-i hoş-dem

Bir kerre ayağım andan ayru (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 12). [bir kerre, -]

□ Bir kerre deyiñ ki mîzbâna

Âh vâh ile sözü yana yana (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 1). [bir kerre, -]

□ Bir böyle şafâlî yâr olmaz

Bir kerre ki eyledi giriftâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 36). [bir kerre, -]

□ Kesme keremiñi her dem eyle

Bir kerre degil dem-â-dem eyle (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 4). [bir kerre, -]

bir kerre dahi: *Bir defa daha.*

□ Bir kerre dahi o tatlı rû’yâ

N’ola ki olaydı bir göreydim (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 16). [bir kerre dahi, -]

bir kes: *Bir kez, bir kere.*

□ Bir kes dediler gerekdir el’ân

Bahş eyleye ol cünûna pendî (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 35). [bir kes, -]

bir lahza: *Çok kısa bir an.*

□ Ya’nî saña gâam-güsâr olmaz

Bir lahza enîs ü yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 18). [bir lahza, -]

□ Bir lahza ne şabrı ne karârı

Qalmış ne elinde ihtiyârı (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 12). [bir lahza, -]

□ Bir lahza işinde olma kâhil

Çün pîşe-i ‘aşkı tutduñ ey dil (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 7). [bir lahza, -]

□ Bir lahza saña biñ âferîn-bâd

Yok sen gibi bir cünûn-ı irşâd (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 3). [bir lahza, -]

□ Bir lahza dudagım andan ayru

Olmaz bes olur mu ‘aql bende (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 13). [bir lahza, -]

□ Eyler seni ‘aşk yâre vâsıl

Bir lahza işinde ber-çarâr ol (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 17). [bir lahza, -]

□ Bir böyle cünûn pendî kıanmaz

Bir lahza işinden ol uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 8). [bir lahza, -]

□ Bir lahza olağ bu gâmdan âzâd

Bir dem gülek oynayak olağ şâd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 11). [bir lahza, -]

bir lahza: *Bir an.*

□ Bî-çün ü çerâ verir şafânı

Bir lahza verir şafâ-yı câvîd (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 5*). [*bir lahza, -*]

□ Bir lahza verir şafâ-yı câvîd

Bâde-i elest-i mihribânî (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 6*). [*bir lahza, -*]

□ Bir lahza nigârımı unutmam

El'ân şehir demidir ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 13*). [*bir lahza, -*]

□ Bir lahza cüdâ ze-'aşk yâ Rab

İtme beni ayrı meşk yâ Rab (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 30*). [*bir lahza, -*]

□ Bir lahza firâk-ı yâri bulmaz

Güftâr-ı şîrinime nazar kıl (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 15*). [*bir lahza, -*]

bir müddet: *Bir süre, bir süreliğine.*

□ Ol hâl nedir odur ki hayrân

Bir müddet olur olur ki huşyâr (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 6*). [*bir müddet, -*]

bir ne: *Bir an, bir parça, az bir şey.*

□ 'Âlemde ki dürlü dürlü zahmet

Bir **bir ne** ki var geldi gitdi (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 40*). [*bir ne, -*]

bir nîm: *Tek bir yarım.*

□ Bir nîm nefesde tayy etdi

Ol demde diyâr-ı gayre gitdi (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 35*). [*bir nîm, -*]

bir noktadan: *Bir yerden.*

□ Her harfdan aldı biñ naşihat

Bir noktadan aldı bildi hikmet (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 4*). [*bir noktadan, -*]

bir oldu: *Bir araya gelmek, iş birliği yapmak.*

□ Ol yerde **bir oldu** iki 'âşık

Ol yerde **bir oldu** iki ma'sûk (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 33*). [*bir oldu, -*]

□ Ol yerde **bir oldu** iki 'âşık

Ol yerde **bir oldu** iki ma'sûk (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 34*). [*bir oldu, -*]

bir olmaz: *Aynı, benzer olmak.*

□ Der seyr ü sefer olur mu yeksân

Rûh ile beden **bir olmaz** ey cân (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 7*). [*bir olmaz, -*]

bir özge: *Bir başka.*

□ Dünyâ nedi bilmezem ne 'uqbâ

Dünyâ seveniñ işi **bir özge** (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 6*). [*bir özge, -*]

□ 'Uqbâ seveniñ işi **bir özge**

El-minnet-i Hâk benim merâmım (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 7*). [*bir özge, -*]

bir sen: *Sadece sen.*

□ Bir sen gibi gelmedi cihâna

Bir sen gibi görmedi zamâne (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 17*). [*bir sen, -*]

□ Bir sen gibi gelmedi cihâna

Bir sen gibi görmedi zamâne (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 18). [bir sen, -]

bir şey: Herhangi bir şey.

□ Manzûr-ı habîb-i Kibriyâdır

Bir şey ki Hüdâyadır nazar-gâh (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 13). [bir şey, -]

□ Terk eyledi anı gitdi âhir

Bir şey ki seniñle yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 6). [bir şey, -]

bir şey değil: Hiçbir şey, herhangi bir şey; önemli değil.

□ Bir şey değil başa ki illâ (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 42). [bir şey değil, -]

bir şey ki: Bir şey ki, değişik ki.

□ Bir şey ki göz göre yakındır

Zîrâ ki çü hurşid-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 16). [bir şey ki, -]

bir sözüm yok: Diyecek sözü kalmamak, sözün bittiği yere gelmek.

□ Eş‘ârların ki gûn-a-gündür

Eş‘ârına **bir sözüm yok** ammâ (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 4). [bir sözüm yok, -]

bir vakt: Bir an.

□ Meclisde verir verir kederler

Bir vakt eger ola hidâyet (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 40). [bir vakt, -]

□ Bir vakt şehenşahân-i hûbân

Söylendi şîrin ederdi cevân (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 15). [bir vakt, -]

□ Bir gönülüm idi hemîn meded-kâr

Bir vakt hücum-ı ceş-i gâmlar (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 27). [bir vakt, -]

□ Böyle deli ‘aşkıdan uşanmaz

Bir vakt ki gelmişiz ne çâre (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 7). [bir vakt, -]

□ Pendi ne bilir böyle avâre

Bir vakt ki eyledim icâbet (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 31). [bir vakt, -]

□ Mevlâyâ ederdi nâsı irşâd

Bir vakt ki şeyh ‘aşka girdi (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 2). [bir vakt, -]

□ Bir vakt ki şeyh geldi ‘aqla

Şıgmaz gamı biñ hikâye nakle (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 35). [bir vakt, -]

□ Bir merd-i vefâ belâsı pek çok

Bir vakt bu kâra ben de girdim (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 10). [bir vakt, -]

□ Bî-misl belâlara şataşdım

Bir vakt ki hûşa geldim ey yâr (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 18). [bir vakt, -]

□ Anla nedir eyle anı ülfet

Bir vakt olur ki sen peşimân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 4). [bir vakt, -]

□ Bilmedi nedir bu kâra ‘illet

Bir vakt ki hayret oldu zâ’il (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 20). [bir vakt, -]

□ Bir vakt ki etmesen ne çâre

Terk eyle ki ola derde çâre (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 41). [bir vakt, -]

□ Oynatdı külüngü şola şağa

Bir vakt ki oldu bu hikâyet (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 12). [bir vakt, -]

□ Ğam çekme ki ber-murâd olursun

Bir vakt olur ki şâd olursun (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 5*). [bir vakt, -]

□ Bu resm ile o dürr-i yegâna

Bir vakt yukudan oldu bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 29*). [bir vakt, -]

□ Bir vakt bu şevke düşmüşem ben

Bî-ğâye işe girişmişem ben (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 15*). [bir vakt, -]

□ Bir vakt ayıldı ol belâyî

Ol bende-i ‘aşk mübtelâyî (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 32*). [bir vakt, -]

□ Bir vakt ki düşmüşem bu kâra

Ne dönmege tâb u tâtatim var (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 9*). [bir vakt, -]

□ Bir vakt ki çâkerim ‘alel-hâk

Bu güft vü gûda iken ol hem (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 11*). [bir vakt, -]

□ Gördü ki erişmiş ol makâma

Maflûbı ne idi erdî **bir vakt** (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 40*). [bir vakt, -]

□ Maḥv oldu kâmû be-ğayr-i ülfet

Müstağrak-ı hayret oldu **bir vakt** (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 8*). [bir vakt, -]

□ Durmak ile kâma vâsıl olmaz

Elbette gerek ki seyr **bir vakt** (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 20*). [bir vakt, -]

bir var: *Bir var.*

□ Ağyâr derinde yok murâdım

Bir var derinde sâ’ilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 29*). [bir var, -]

bir yer: *Bir yer, herhangi bir yer.*

□ Çün zerre değil bu kâr mübhem

Bir yer ki ola makâm-ı Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 33*). [bir yer, -]

bir yer ki: *Bu yer ki.*

□ ‘İşret-gehimiz ki bî-fenâdır

Bir yer ki o yer fenâya gitmez (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 9*). [bir yer ki, -]

bir yerde: *Bir yer, herhangi bir yer.*

□ Bir yerde olur Hüdâ penâhı

Her laḥza olur penâh-ğâhı (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 7*). [bir yerde, -]

□ Bir yerde ki ol qarâr tutdu

Ger olsa da ‘ömr Hızr gitmez (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 7*). [bir yerde, -]

□ Bir yerde olursa bir görürdü

Görmek ile derdlerine dermân (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 33*). [bir yerde, -]

□ Belki bulam ol cinâne cânı

Bir yerde anı ya in ki bulam (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 10*). [bir yerde, -]

bir zerre: *"Zerre kadar" deyiminin karşılığı olarak hiç mi hiç anlamında kullanılmıştır.*

□ Destinde anı ki çarh-ı çenber

Bir zerre kadar değil ki ey er (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 37*). [bir zerre, -]

□ Bir zerre tecelli ol ruhundan

Bir şemme şemîme-i gülünden (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 23*). [bir zerre, -]

□ Ol dilber-i bî-nümâ ki yokdur

Bir zerre gözüme gelmez ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 32). [bir zerre, -]

bir zerre kadar: Çok az, Azıcık.

□ Bir zerre kadar ihânet etmez

Zîrâ ki oğul güzel halefdır (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 33). [bir zerre kadar, -]

birâder: Kardeş(im), dost(um).

□ Bir nazm bulunmaz ey **birâder**

Her kim ki alur güherlerinden (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 18). [birâder,]

birâderân: Kardeşler.

□ Olmaz ki bahâ cihân harâcî

‘Arz eyledim ey **birâderân** şâd (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 35). [birâderân,]

bî-râh: Yolsuz, yolundan sapan.

□ Zîrâ ki bu yol çetindir ammâ

Bî-râhnümûn gidilmez aşla (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 10). [bî-râhnümûn, -n, -ü, -m, -ûn]

□ Bî-râhnümûn olursa ‘âzîm

Ammâ ki benem benim refîkim (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 25). [bî-râhnümûn, -n, -ü, -m, -ûn]

bî-râh-nümû: Yolsuz, rehbersiz.

□ Bî-dağ-dağa nazm olmaz aşla

Bî-râh-nümûn kâr hâşıl (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 6). [bî-râh-nümûn, -n]

bırak: Bırakmak.

□ Kıldı anı kisvesinden ‘üryân

Şahrâya **bırakdı** zâr u giryân (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 20). [bırakdı, -dı]

birbir: Düzgün bir şekilde, teker teker, tane tane.

□ Rü’yâda ki ‘aşka oldu mihmân

Birbir ne deyim ki bî-‘adeddir (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 14). [birbir,]

birbiri: Birbiri.

□ Nûş etdi meyini buldu cânı

Birbirine oldular muķâbil (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 29). [birbirine, -ne]

□ Ol kavm işitdi bu cevâbı

Birbirine eyledi hitâbı (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 30). [birbirine, -ne]

birden: Ansızın, birdenbire.

□ Toprağa düşüp kamûsu **birden**

Fark etmez idi semâyı yerden (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 29). [birden,]

bî-rehber: Kılavuzsuz.

□ Bî-rehber-i lûtf ermek olmaz

Lâzım yine eylemek niyâzı (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 9). [bî-rehber-i, --i]

bî-reng olur: *Renksiz olur.*

□ Geh Leyli olur vü gâh Şirîn

Bî-reng olur vü gâh rengîn (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 2*). [*bî-reng olur, -*]

biri: *Bir kimse, herhangi bir şahıs (belirsizlik zamiri).*

□ Çün her **biri** lutf-ı ber Hüdâdır (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 23*). [*biri,]*

□ Bu gördü anı belâyı buldu

Her biri **birine** mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 33*). [*birine, -n, -e]*

□ Her biri **birine** biñ belâdır

Od düşdü qarâr u ihtiyâra (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 34*). [*birine, -ne]*

□ Kılmadı eser **biri** belâya

Ne çâre edem bu mübtelâyâ (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 19*). [*biri,]*

□ Bî-bâdelerin birisi mağrûr

‘Âlim **biri** hem o şûfî-i kör (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 13*). [*biri,]*

□ Ol hâneyi gördüler ki bî-tâ

Her **birini** aldı hayret-i hûb (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 21*). [*birini, -ni]*

□ Biñ söylerem er **birini** kanmaz

Her ne diler ise anı eyler (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 2*). [*birini, -ni]*

□ Dillerini verdiler du‘âya

Her biri **birine** dedi ince (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 23*). [*birine, -n, -e]*

□ Elbette olur **birini** kâbil

Ümmîd ile hûb söylediler (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 29*). [*birini, -ni]*

□ Düşvâr görünmesidir ey yâr

Biñden **biri** mû gibi za‘îfdir (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 30*). [*biri,]*

□ Biñ söylesem o **birini** tutmaz

Zîrâ ki cünûn-ı bî-qarîndir (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 34*). [*birini, -ni]*

□ Ammâ bilürem **birini** kanmaz

Bir aqçeye bir sözümü şanmaz (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 9*). [*birini, -ni]*

□ Anıñ **biri** pîr-i şeyh-i fânî

Müşâkların dîn ü imânı (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 17*). [*biri,]*

□ Tutmaz **birini** tutar mı mecnûn

Tutmaz ise de **birini** ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 31*). [*birini, -ni]*

□ Tutmaz **birini** tutar mı mecnûn

Tutmaz ise de **birini** ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 32*). [*birini, -ni]*

□ Biñ söyleseler **birine** kanmaz

Böyle deli ‘aşkıdan uşanmaz (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 17*). [*birine, -ne]*

□ Biñ pend deseñ **birini** kanmaz

Ger söylemesem ki nâ-sezâdır (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 7*). [*birini, -ni]*

□ Yoksa bilirim ki ol inanmaz

Biñ söylesem er **birini** kanmaz (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 32*). [*birini, -ni]*

□ Bir özge makâma dâhi gitmez

Biñ söyleyesiz **birini** kanmaz (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 28*). [*birini, -ni]*

□ Efşân etdim çü dürr-i meknûn

Kanmadı **birini** ol diger-gün (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 6*). [*birini, -ni]*

□ Ol bâz ile oldu cümle hürrem

Kalmadı **birinde** zerre-i gam (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 13*). [*birinde, -n, -de]*

biri birin: *Birbiri.*

□ Her yerde görürdü **biri birin**

Mecnûn ile Kûhiken ki zâhir (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 29*). [*biri birin, -*]

□ ‘Âşık idi bu ikiye âhir

Elbette **biri birin** şorardı (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 32*). [*biri birin, -*]

biri birine: *Birbirine.*

□ Bakdı **biri birine** firâvân (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 1*). [*biri birine, -*]

biridir: *Biri.*

□ Biñden **biridir** mûyın haţâdır

Dersem aña yok desem revâdır (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 6*). [*biridir,]*

□ Ol pîr ki nâşihîñ **biridir**

İlhâm ile ol ki serveridir (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 27*). [*biridir,]*

birini: *Birini.*

□ Bî-âhir eger ki pend-i efvân

Söylerse ki ol **birini** şanmaz (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 5*). [*birini,]*

birisi: *Biri, birisi.*

□ Manzûr eger ki bî-nümâdır

Va her **birisinde** bir nümâyîş (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 10*). [*birisinde, -n, -de*]

□ Elbette olur **birisi** maqbûl

El-hâşılı hoş sözün kıyası (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 30*). [*birisi,]*

birlik: *Birlikte olma durumu, berâberlik, iştirak.*

□ Seyran-geh-i vaḥdetdir **birlikden** ‘ibâretdir

Ne kâr u ne ‘âr eyle ne şabr u qarâr eyle (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 2*). [*birlikden, -den*]

□ Seyran-geh-i vaḥdetdir **birlikden** ‘ibâretdir

Ne kâr u ne ‘âr eyle ne şabr u qarâr eyle (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 3*). [*birlikden, -den*]

birü: *Belgisiz zamir.*

□ Verildi şaḡa ne ḡam icâzet

Bil-emn **birü** vü bis-selâmet (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 3*). [*birü,]*

bîrûn: *Dış, dışarı.*

□ Bîrûn ze-‘aql-ı vaşifindir

Ey Mîr Nigârî ol sarâya (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 19*). [*bîrûn,]*

□ Bîrûn ze-‘aql-ı vaşifindir

Ey Mîr Nigârî ol sarâya (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 19*). [*bîrûn,]*

□ Şanma ki nemâsı munteḥâdır

Evşâfları **bîrûn** ze taḡrîr (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 19*). [*bîrûn,]*

□ Şanma ki nemâsı munteḥâdır

Evşâfları **bîrûn** ze taḡrîr (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 20*). [*bîrûn,]*

□ İzn olmadığı çün imdi ey yâr

Ez perde **bîrûn** ne-âyed esrâr (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 36*). [*bîrûn,]*

bî-rûn: *Dış, uzak, hariç.*

□ Bî-rûn ze fikr-i naķş-ârâ

Ne vaşf edeyim o bî-misâli (Nigârname, Gazel 10, Mısra 17). [bî-rûn,]

bî-şabr: Sabırsız.

□ Bî-şabr u karar der-seyâhat

Bu kâr-ı ezel ne hîştendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 10). [bî-şabr,]

□ ‘Âşık idi âhı etdi te’sîr

Bî-şabr geriye döndü ol pîr (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 38). [bî-şabr,]

□ Her kimse bilir ki bî-nevâyım

Bî-şabr u fakîr-i bî-hayâyım (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 3). [bî-şabr,]

bî-şabr u karar: Sabır ve sükundan yoksun.

□ Der-gülşen-i cism-i gül-figendir

Bî-şabr u karar der-seyâhat (Nigârname, Gazel 15, Mısra 9). [bî-şabr u karar, -]

bî-şarâb-dâr: Şarapçı, şarap veren.

□ Olmaz dü-cihân **bî-şarâb-dâr**

Bî-bâde şurâhi bî-şarâb-hâr (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 34). [bî-şarâb-dâr,]

bî-şarâb-hâr: Şarapsız ateş.

□ Olmaz dü-cihân bî-şarâb-dâr

Bî-bâde şurâhi **bî-şarâb-hâr** (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 35). [bî-şarâb-hâr,]

bisât: Dünya.

□ ‘Aşâr u **bisât-ı** hoş-nihâdın

Manzûmlar ile şad u hürrem (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 11). [bisât-ı, --ı]

bî-sa’y ü niyâzsız: Emeksiz ve dua olmadan.

□ Ammâ ki bu kâr hâşıl olmaz

Bî-sa’y ü niyâzsız bulunmaz (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 15). [bî-sa’y ü niyâzsız, -]

bî-şek: Şüphesiz, kesinlikle.

□ Ol lâfına şekk oldu **bî-şek**

Sükkân lafına ki eyler âhenk (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 21). [bî-şek,]

bî-şekk: Şüphesiz, kesinlikle.

□ Bî-şekk yetirir ki vara vara

Eltâf-ı İlâhi yârın olsun (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 26). [bî-şekk,]

□ Mey-hâr harîk yokdu **bî-şekk**

Şekk yokdur eger helâk olursam (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 11). [bî-şekk,]

bî-serhat: Sınırsız.

□ Bî-serhat-i meşkdan ne hâşıl

Tab‘ın bilirim seniñ fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 1). [bî-serhat-i, --ı]

bî-şerm: Utanmaz.

□ Yok mu meger ‘ârın ey hayâsız

Bî-şerm hevâyisîñ hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 30). [bî-şerm,]

bî-şifâyî: Şifasız.

□ Hiç derd olur mu bî-devâyî

Hiç renc olur mu **bî-şifâyî** (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 38*). [*bî-şifâyî,]*

bî-şirâk: Işıksız.

□ Yâd eyledi zât-ı **bî-şirâki**

Ol nâm ile tütüdü yüz du'âya (*Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 2*). [*bî-şirâki, -i]*

bişr-i şabâ-yı hüceste-hışâl: Tabiatı uğurlu saba rüzgarının sevinç eseri.

□ Bişr-i şabâ-yı hüceste-hışâliñ mîzbân-ı Ya'kûb-vârîye tebşîridir

Böyle ki şabâ olup revâne (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 7*). [*bişr-i şabâ-yı hüceste-hışâliñ, -i, -ñ]*

bis-selâmet: Selametle.

□ Verildi saña ne gam icâzet

Bil-emn birû vü **bis-selâmet** (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 3*). [*bis-selâmet,]*

bî-şübhe: Şüphesiz, mutlaka.

□ Bî-şübhe taleb-kâra mahşûş-ı hidâyetdir

Kendin ne bilir Mecnûn ağıâr nedir bilmez (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 9*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe taleb-kâra mahşûş-ı hidâyetdir

Kendin ne bilir Mecnûn ağıâr nedir bilmez (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 8*). [*bî-şübhe,]*

□ Eltâfı anıñ ki bî-bedeldir

Bî-şübhe ki evvel âhir oldur (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 27*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe anıñ şafâsı fâ'ik

Bir yer ki degil aña müşâbih (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 4*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe vişâl-i kûy-ı kâma

Bildim ki esîr-i yâr imişsin (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 22*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe görürdü gâh-ı bî-gâh

Her yerde gezüp arardı anı (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 23*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe biliñ bu bir belâdır

Biñ derd ü belâya mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 21*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe tamâm olur yakîn vakt

İşitdi ki şâh pul pul oldu (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 1*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe ki mîzbâna gâmdır

Pend eylememek büyük sitemdir (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 19*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe ki var hüsni hâliñ

Pendâne kelâmı söylerim ger (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 13*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe var anıñ-çün âyât

Bu bahs-i füzûn uzundur ey cân (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 11*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe olur ki başka gevher

Terk eyle şiyâkı huş-yâr ol (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 1*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe ki hayrdir kaderden

Her ne ki olursa hayr u şerden (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 23*). [*bî-şübhe,]*

□ Elbette olur kaçâ Hüdâyî

Bî-şübhe ki sen bilirsin ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 2*). [*bî-şübhe,]*

□ Fikr eyleme kâm-yâb olursun

Bî-şübhe merâm-yâb olursun (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 5*). [*bî-şübhe,]*

□ Ol sûreye kim ola mülâzım

Bî-şübhe olur merâma ‘âzim (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 22*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe ki yolda var müşkil

Ṭayyâra çetin olur mu menzil (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 24*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe olur kerîm ‘âta-sâz

Ben derdimi söyleyim hevâyî (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 12*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe ‘atâsı bî-ķarîndir

İkrâmı çü hurşîd-i mübîndir (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 11*). [*bî-şübhe,]*

□ Şekk eyler ise bu sözde âdem

Bî-şübhe çeker işinde hem-ķam (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 26*). [*bî-şübhe,]*

□ Bî-şübhe sözümü doğru şansın

Başdan ayaķa Nigârname (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 13*). [*bî-şübhe,]*

bî-şümâr: Sayısız, pek çok.

□ Ol derd ü belâ-yı **bî-şümâra**

Ey nefis-i bedim hicâb imişsin (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 11*). [*bî-şümâra, -a]*

bî-şüphe: Şüphesiz, mutlaka.

□ Ger ‘âciz-i ĥamd olsañ ‘âcizliğini ikrâr

Et ki ķuluna eyler **bî-şüphe** Hüdâ şefķat (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 11*). [*bî-şüphe,]*

□ Lezzet ki ola ĥâsıl şîrîn-ter olur şöĥbet

Ger ‘âciz-i ĥamd olsañ ‘âcizliğini ikrâr Et ki ķuluna eyler **bî-şüphe** Hüdâ şefķat (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 11*). [*bî-şüphe,]*

□ Bî-şüphe ki şâĥib-i keremsin

Bir vaķt degil çü dem-be-demsin (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 41*). [*bî-şüphe,]*

□ Maĥbûb-ı İlâhi Muştafâsın

Bî-şüphe sen ey ĥabîb-i evvel (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 26*). [*bî-şüphe,]*

□ Açıldı hicâb-ı şems-i îmân

Bî-şüphe ki rahmet-i Hüdâsin (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 10*). [*bî-şüphe,]*

□ Bî-şüphe ki levn-i aşferiyyet

Bîmârlıķa eder delâlet (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 36*). [*bî-şüphe,]*

□ Bî-şüphe olur tamâm ĥâsıl

Eş‘ârın olur çü dürr-i ebĥâ (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 14*). [*bî-şüphe,]*

□ Çekme elem-i refîķi Mevlâ

Bî-şüphe refîķ-i ehl-i sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 8*). [*bî-şüphe,]*

□ Ol bâdeyi kim içerse ol an

Bî-şüphe olur enîs-i cânân (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 31*). [*bî-şüphe,]*

□ Elbet görünür göze ne kim var

Bî-şüphe olursa iğne yâ mû (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 2*). [*bî-şüphe,]*

□ Elbette olur ki bu yakîndir

Bî-şüphe çü hurşîd-i mübîndir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 7*). [*bî-şüphe,]*

□ Dedi bilirim ne çâre ey cân

Bî-şüphe ki zıdd-ı küfr ü îmân (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 6*). [*bî-şüphe,]*

□ Bî-şüphe Hüdâ olur nigârı

Mevlâ baķa da bu ķârı versün (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 3*). [*bî-şüphe,]*

□ Bî-şüphe bulur kemâli ‘âlî

Ger ma‘rifet isteseñ naşîhat (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 1). [bî-şüphe,]

□ Bî-şüphe olursun âh el’ân

Pendimi işit kelâmım anla (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 5). [bî-şüphe,]

□ Bî-şüphe ki seyrde berâber (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 20). [bî-şüphe,]

□ Kârî ki Hüdâyidir Hüdâyî

Bî-şüphe şafâyidir şafâyî (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 27). [bî-şüphe,]

bî-şürb-i şarâb: Akılsız şarap.

□ Böyle dedi ol ki var ‘âlem

Bî-şürb-i şarâb olmaz âdem (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 33). [bî-şürb-i şarâb, -]

bîsütûn: Ferhat'ın Şirin aşkına deldiği dağ.

□ Zîrâ ki o **Bîsütûnda** kalmış

Atmış bu dağı tamâm kılmış (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 28). [bîsütûnda, -da]

bî-sütûn: Direksiz II Aslı olmayan, yersiz.

□ Muṭrib ele aldı erganunu

Yâd eyledi merd-i **Bî-sütûnu** (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 3). [bî-sütûnu, -u]

bisyâr: Çok.

□ Efsürdeligimdir imdi **bisyâr**

Sen eylemeseñ eger ki çâre (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 21). [bisyâr,]

□ Elṭâf-ı kesîr ki sezâ-vâr

Efşân ele lahza lahza **bisyâr** (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 15). [bisyâr,]

□ Her ‘ilm ü kemâle ol haber-dâr

Üstâd idi her ‘ilmde **bisyâr** (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 24). [bisyâr,]

bit: Sona ermek, tükenmek.

□ Her birisi buldu tâze bir cân

Bit şemme nebî ü mürselînden (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 28). [bit,]

□ Âhir ki tamâm oldu **bitdi**

Ammâ ki bu ‘aşk-ı pür-cefânî (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 1). [bitdi, -di]

□ İmdâdîma iş anıñla **bitmez**

Olmaz bilirim ki âh çârem (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 15). [bitmez, -mez]

□ Bitmez bilirim anıñla yârem

Bes neyleyim etmeyim ki nâle (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 17). [bitmez, -mez]

bit-: Sona ermek, tükenmek.

□ Oldur ki **biter** anıñla kârım

Bu râh-ı talebde lâzım aşlâ (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 40). [biter, -er]

bî-tâ: Zahmetsiz, zorluk çekmeden.

□ Mâlikdir o bî-misâl-i **bî-tâ**

Ârâyış ü naṣṣ-ı bî-misâli (Nigârname, Gazel 10, Mısra 9). [bî-tâ,]

□ Müştâklara hoşdur ol gerçi ki **bî-tâdır**

Dildâr kılar cevân der nâz u niyâz-bâzân (Nigârname, Gazel 19, Mısra 12). [bî-tâdır, -dır]

- Der-nâz olur lezzet müştâk-ı niyâz-bâza
Lezzet veli **bî-tâdır** keş-şems hüveydâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 19). [bî-tâdır, -dır]
- Lezzet veli **bî-tâdır** keş-şems hüveydâdır
Der-nâz olur cânân ammâ ki niyâz-bâzân (Nigârname, Gazel 19, Mısra 18). [bî-tâdır, -dır]
- Dildâr-ı dilârânın kirdâr-ı sitiğnâsı
Müş tâklara hoşdur ol gerçi ki **bî-tâdır** (Nigârname, Gazel 19, Mısra 13). [bî-tâdır, -dır]
- Fânî eender fâniyem tâ kim beğâdır menzîlim
Tâlib-i ‘anķâ-yı **bî-tâyım** ki tâ Kâf-ı beğâ (Nigârname, Gazel 25, Mısra 14). [bî-tâyım, -y, -ım]
- Raḥmânsın ey Hüdâ-yı **bî-tâ**
Raḥm eyle müdâm lîk bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 9). [bî-tâ,]
- Böyle ki o nâm-ı ḥaḳḳı aşlâ
Uymaz saḡa bu cünûn-ı **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 16). [bî-tâ,]
- Hem bir nice reh-neverd-i **bî-tâ**
Seyyâḡ-ı tarîḳ-i mihr-i Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 15). [bî-tâ,]
- Bir hân-serâ gerekdir ammâ
Olmaya cihânda misli **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 13). [bî-tâ,]
- Gönlünü görür cünûn-ı **bî-tâ**
‘Aḳlını serâsime hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 38). [bî-tâ,]
- Ger bâde ile olursa **bî-tâ**
İḳrâm ele sen ben eyleyim nûş (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 3). [bî-tâ,]
- Ammâ ne deli cünûn-ı **bî-tâ**
Sen gibi cihânda yokdur aşlâ (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 31). [bî-tâ,]
- Ol hâneyi gördüler ki **bî-tâ**
Her birini aldı ḡayret-i hûb (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 20). [bî-tâ,]
- Maḡşûş İlâhidir bu hânçe
Bir şofradır ‘âlem içre **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 25). [bî-tâ,]
- Ḳılmış anı ol za‘îf-i **bî-tâ**
Görmez anı imdi bir kes aşlâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 33). [bî-tâ,]
- Görersüz anı za‘îf ü **bî-tâ**
Ol dem ki görersüz anı **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 30). [bî-tâ,]
- Cândır veli o ne cândı **bî-tâ**
Mânend bulunmaz aḡa aşlâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 34). [bî-tâ,]
- Bu remz ile ol ‘azîz-i **bî-tâ**
Ya‘nî dedi ey dil-i Nigârî (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 1). [bî-tâ,]
- Bir merd-i sühendân ola **bî-tâ**
Pendâne ḡaleme ola şâ‘îḳ (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 7). [bî-tâ,]
- Zîrâ baḡa yok müsâvi bir er
Zîrâ ki benim cünûn-ı **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 40). [bî-tâ,]
- Ger var ise bir sözün ḡabîbâ
Söyle baḡa ey cünûn-ı **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 2). [bî-tâ,]
- ‘Arz eyleyim ey ḡekîm-i **bî-tâ**
Tâ açıla bu hafî mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 23). [bî-tâ,]
- Güftârî şîrîn kelâmı aḡlâ
Bâzâr-ı ḡalâvet içre **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 4). [bî-tâ,]
- Bir şâ‘ir-i ferd ya‘nî **bî-tâ**

- Olmazdı cihânda aña hem-tâ (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 3). [bî-tâ,]
- Zevkî ki cihânda ola **bî-tâ**
- ‘Ürfî vü Ferîd-i şî‘r-sâzın (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 35). [bî-tâ,]
- Ben söyledim ömr hayli **bî-tâ**
- Tâ anlayasız ki ben esîrim (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 10). [bî-tâ,]
- Ey bâr-i Hüdâ-yı ‘âlem-ârâ
- V’ey hüsne veren bu reng-i **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 42). [bî-tâ,]
- Ol dem ki cünûn-ı ‘aşk-ı **bî-tâ**
- Ol menzile erdi bâd-âsâ (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 26). [bî-tâ,]
- Luṭf eyledi aña berḳ-âsâ
- Bir seyr-i seri‘ ya‘nî **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 13). [bî-tâ,]
- Derdiñe odur ‘ilâc-ı **bî-tâ**
- Bes kâr-ı niyâzı ile bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 31). [bî-tâ,]
- Şahrâsı ki ey Hüdâ-yı **bî-tâ**
- Ḳâdir mi ki özge ede imdâd (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 25). [bî-tâ,]
- Seyriñ ola tâ çü berḳ-ı **bî-tâ**
- Ḳalmaya meṭâlibiñ ‘ademde (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 21). [bî-tâ,]
- Yüz açdı saña cemâl-i **bî-tâ**
- Bil ḳadrini ‘arşa-i celâliñ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 13). [bî-tâ,]
- Haḳḳıñ seniñ ey gedâ-yı **bî-tâ**
- Allahdan eylemek temennâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 5). [bî-tâ,]
- Bilmez mi ki ol Hüdâ-yı **bî-tâ**
- ‘Âlemleredir ‘atâsı deryâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 27). [bî-tâ,]
- Sâḳî yine düşdü kâr-ı **bî-tâ**
- Başımda gezer hevâ-yı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 11). [bî-tâ,]
- Vaḥdet bu ki kârı kâr-ı **bî-tâ**
- Mânend bulunmaz aña aşlâ (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 17). [bî-tâ,]
- Ol bende-i ‘aşk-ı pür-fünûna
- ‘Arz etdi ki ey cünûn-ı **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 16). [bî-tâ,]
- Zikr eyledi zât-ı zül-celâli
- Böyle dedi ey kerîm-i **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 14). [bî-tâ,]
- Bilmez ne ede çeküp ki câmı
- Ne câm ki câm-ı yâr-ı **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 18). [bî-tâ,]
- Zaḥmet çekilir yolunda **bî-tâ**
- Müşṭâḳlık aña özge ni‘met (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 33). [bî-tâ,]
- Ol söyledi ki be-ḥaḳḳ-ı Mevlâ
- Lâzım bize şükrdür ki **bî-tâ** (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 8). [bî-tâ,]
- Bahş eyleye ol Hüdâ-yı **bî-tâ**
- Şükrâne kelâmı kim be-her-câ (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 21). [bî-tâ,]

bî-tâb: Takatsiz, dermansız, mecalsiz.

- Bî-tâbdır ol ki bî-amândır
- Bî-ğâye za‘îf ü nâtüvândır (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 2). [bî-tâbdır, -dır]
- Geldi başa bir eser ki **bî-tâb**
- Şahrâ-yı tefekkürü gezerken (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 3). [bî-tâb,]

bî-tâc: Taçsız.

□ Her yerde anıñ işiñ revâc et

Bî-tâc etme revâc-ı tâc et (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 38*). [*bî-tâc,]*

bî-tâdı: *Tatsız.*

□ Bî-tâdı bulunmaz aña hem-tâ

Hep nağş-ı Nigâr-ı bî-misâle (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 7*). [*bî-tâdı,]*

□ Bî-tâdı ki yokdur aña hem-tâ (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 19*). [*bî-tâdı,]*

□ Bî-tâdı bu nağş ü bu nigârîş

Senden dileriz ki ey Nigârî (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 6*). [*bî-tâdı,]*

bî-tâkat: *Güçsüz, bir şey yapabilmek için gereken gücü ve dermanı olmamak.*

□ Bî-tâkat ü bî-çarâr oldu

Benzi şararup da rengi şoldu (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 1*). [*bî-tâkat,]*

bî-tâkım: *Güçsüz.*

□ Ben anıñ elinde bir esîrim

Bî-tâkım ü pend-i nâ-pezirim (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 36*). [*bî-tâkım,]*

bî-tâlıgıña: *Talihsizlik.*

□ Bî-tâlıgıña degil mi âyet

Ne rütbe-i âlîdir ki mahşûş (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 6*). [*bî-tâlıgıña,]*

□ Cibrîl-i emîn nüzûl-i Qur'ân

Bî-tâlıgıña degil mi âyet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 7*). [*bî-tâlıgıña,]*

bî-târi: *Yolsuz, amaçsız, gidecek bir yolu olmayan.*

□ Terk eylemiş 'âr u vâri atmış

Bî-târi deliydi bu cihânda (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 31*). [*bî-târi,]*

bî-tây: *Nihayetsiz.*

□ Dîvâne-i bî-mânendîñ şerîf-i **bî-tâya** cevâbı

'Arz eyledi böyle ey şehen-şâh (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 7*). [*bî-tâya, -a]*

□ Dîvâne-i sevdânîñ civân-merd-i **bî-tâya** cevâbı

Dîvâne-i 'aşk nev-civâna (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 25*). [*bî-tâya, -a]*

□ 'Âşık-ı şeydânîñ şahrâ-yı ma'rifet-i **bî-tâya** vuşûlü (*Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 1*). [*bî-tâya, -a]*

bitme: *Bitme , bitiş, işin adı.*

□ Ne **bitmesi** pây u gâyeti var

Bir ehl-i velî ki menzil etdi (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 5*). [*bitmesi, -si]*

bitmez: *Sona ermemek II tamamlanmamak.*

□ Ammâ ki murâdı maḥẓ Mevlâ

'Aşkıñ hüner ü kemâli **bitmez** (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 26*). [*bitmez,]*

bî-vefâ: *Vefasız.*

□ Her yerde kalırsa fâriğ olmaz

Dünyâ dediğîñ ki **bî-vefâdır** (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 14*). [*bî-vefâdır, -dır]*

bî-yâr: Yarsız, sevgilisiz.

□ Bî-yâr olursa nâr-der-nâr

Gülzâr olursa hâr-der-hâr (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 29). [bî-yâr,]

□ Güftâr hoş-est lîk bâ-yar

Bî-yâr-ı kelâm nâr-der-nâr (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 20). [bî-yâr-ı, --ı]

bî-yâr: Dostsuz, sevgilisiz.

□ Maflûbuña olmadın ki vâsıl

Bî-yâr yağılmadan ne hâşıl (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 16). [bî-yâr,]

biz: Birinci çokluk şahıs zamiri, biz.

□ Bir özge merâme ‘azm-i tâm et

Bu da‘vete ki **biz** olduk ‘âzim (Nigârname, Gazel 8, Mısra 24). [biz,]

□ Bir özge merâme ‘azm-i tâm et

Bu da‘vete ki **biz** olduk ‘âzim (Nigârname, Gazel 8, Mısra 24). [biz,]

□ Ol kes ki ne içdi zulmet içre

Nûr içre bulup **biz** içdik anı (Nigârname, Gazel 9, Mısra 29). [biz,]

□ Nûr içre bulup **biz** içdik anı (Nigârname, Gazel 9, Mısra 28). [biz,]

□ Maḥz-ı şeydâlarına lutf ile i‘tâları var

Vâsıl eyle **bizi** gülzârına yâ Rab yâ Rab (Nigârname, Gazel 10, Mısra 13). [bizi, -i]

□ Vâsıl eyle **bizi** gülzârına yâ Rab yâ Rab

Cümle şeydâlarının böyle temennâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 14). [bizi, -i]

□ Deryâ-yı şefâ‘atınle sîrâb

Ḳıl **bizi** be-haḳḳ-ı Âl ü aşḥâb (Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 5). [bizi, -i]

□ Mecnûn eden yazar du‘âsın

Olma bu gece **bizimle** maḥzûn (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 37). [bizimle, -im, -le]

□ Aşlın **bize** di be-haḳḳ-ı Bârî

Ḳândır **bize** aşlını Hüdârâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 8). [bize, -e]

□ Aşlın **bize** di be-haḳḳ-ı Bârî

Ḳândır **bize** aşlını Hüdârâ (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 9). [bize, -e]

□ ‘Arz eylediler ki **biz** biliriz

Evşâf-ı dile ki **biz** habîriz (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 11). [biz,]

□ ‘Arz eylediler ki **biz** biliriz

Evşâf-ı dile ki **biz** habîriz (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 12). [biz,]

□ Anları sebep dedin bu yerde

Şaldın o sebeple **bizi** derde (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 8). [bizi, -i]

□ Biz çâkeriz ol şâh-ı cünûndur

Biz tâlibiz ol fûnûn fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 26). [biz,]

□ Biz çâkeriz ol şâh-ı cünûndur

Biz tâlibiz ol fûnûn fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 27). [biz,]

□ Her ma‘reke de medârımızsın

Aşl u nesebin **bize** ‘ayândır (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 23). [bize, -e]

□ Seyyide dediler ey kerem-kâr

Sen kim **bizim** ihtiyârımızsın (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 21). [bizim, -im]

□ Dedi ki naşîhat eyleriz **biz**

Pendâne kelâmı söyleriz **biz** (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 22). [biz,]

□ Dedi ki naşîhat eyleriz **biz**

- Pendâne kelâmı söyleriz **biz** (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 21*). [biz,]
- Bizler de olağ müdâm hürrem
- Ol dem dedi sâki-i şîrîn-kâr (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 5*). [bizler, -ler]
- Etmek **bize** farz çâr-nâ-çâr
- Pend imdi siziñdir ey habîbân (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 40*). [bize, -e]
- Biz bilmeyiz eyleyiñ devâsın
- Yâ in ki nedir yazak du'âsın (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 21*). [biz,]
- Lâzım ne ise aña mülâzım
- Olmağ **bize** farzdır hemânâ (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 26*). [bize, -e]
- Ammâ ki bu emr-i pende hizmet
- Lâzım **bize** eylemekdir elbet (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 26*). [bize, -e]
- Pendimiz olur **bize** bahâne
- Pende bu mağâmda yokdu bir kâr (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 35*). [bize, -e]
- Toğrusu budur edek naşîhat
- Țutmaz ise de **bize** bu himmet (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 18*). [bize, -e]
- Elbette ki ol **bize** inanmaz
- Pendâne kelâmı doğru şanmaz (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 3*). [bize, -e]
- Ol 'âkil-i 'aşk u mest -i sevdâ
- Bî-'âkl biziz ki **biz** haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 22*). [biz,]
- 'Arz eyledi böyle **bize** yazık
- Zîrâ ki cünûn degil hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 19*). [bize, -e]
- Vardır geceden bir az ne çâre
- Lâzımdı **bize** gerek bu kâra (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 34*). [bize, -e]
- Ol 'âkil-i 'aşk u mest -i sevdâ
- Bî-'âkl **biziz** ki biz haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 22*). [biziz, -iz]
- Ne çâre ki mîzbâna ikrâr
- Etdik ki naşîhat eyleriz **biz** (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 20*). [biz,]
- Bu kâra ki himmet eyleriz **biz**
- İkrâra ben eyledim itâ'at (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 21*). [biz,]
- Evrâd edek **biz** iki meftûn
- Güftârların diyek tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 15*). [biz,]
- Biz cünbüş edek bî-huy-ı hâyı
- Firdevsi-i şâh-ı nazm-gûyiñ (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 39*). [biz,]
- Ger olsa bu kâr ile olur iş
- V'er olmasa bâki **bize** teşvîş (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 30*). [bize, -e]
- Bî-minnet-i halk bî-elem **biz**
- Bâzâr-ı beşâseti edek tîz (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 33*). [biz,]
- Ammâ ki ne çâre eyleyek **biz**
- Ey ehl-i temiz söyleyin siz (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 23*). [biz,]
- Țur'ân ile hâb-ı Yûsuf ey cân
- Sâbitdi **bize** yeter bu burhân (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 19*). [bize, -e]
- Sen kim bize uymadıñ naşîhat
- Etdik de saña **biz** uyduğ elbet (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 21*). [biz,]
- Sen kim **bize** uymadıñ naşîhat
- Etdik de saña biz uyduğ elbet (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 20*). [bize, -e]
- Bizler çekeriz elemmler ammâ

- Mevlâ saña vermeye ğam aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 38*). [bizler, -ler]
- Bizler çekeriz ğam-ı fırâkı
- Mevlâ saña vermeye merâkı (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 40*). [bizler, -ler]
- Bizler çekeriz belâ-yı fırkat (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 42*). [bizler, -ler]
- Her-çend ki fırkatın yamandır
- Bizlere** saña mezâk-ı cândır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 29*). [bizlere, -ler, -e]
- Her çend ki fırkatın cefâdır
- Bizlere** saña bütün şafâdır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 31*). [bizlere, -ler, -e]
- Her çend ki fırkatın belâdır
- Bizlere** saña kamu şifâdır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 33*). [bizlere, -ler, -e]
- Her çend ki fırkatındır âfet
- Bizlere** saña tamâm râhat (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 35*). [bizlere, -ler, -e]
- Her çend ki fırkatındı nîrân
- Bizlere** sañadı cennetistân (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 37*). [bizlere, -ler, -e]
- İmdi ki fırâğa meyl kıldın
- Bizlerden** ırağa meyl kıldın (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 19*). [bizlerden, -ler, -den]
- Her ne ise söyle ki kemâkân
- Şarf eyleyelim **biz** aña himmet (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 33*). [biz,]
- Senden **bize** olsa bir ‘inâyet
- İlhâm olur **bize** kerâmet (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 19*). [bize, -e]
- Senden **bize** olsa bir ‘inâyet
- İlhâm olur **bize** kerâmet (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 20*). [bize, -e]
- Hem ver **bize** tâb-ı istikâmet
- Hem ‘âşık-ı derd-mende tâkat (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 37*). [bize, -e]
- Elbet **bize** lâzım ey habîbân
- Derdimize eyleyin ki dermân (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 5*). [bize, -e]
- Her şey ki **bize** gelir Hüdâdan
- Yâ nâr veyâ cefâ şafâdan (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 5*). [bize, -e]
- Her bâr eger ki bâr-i nâziş
- Eylerse **bize** gerek niyâziş (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 20*). [bize, -e]
- Dildâra gerekdi bu sitiğnâ
- Ammâ ki **bize** niyâz-ı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 22*). [bize, -e]
- Pes kâr-ı niyâza ol mülâzım
- Zîrâ ki **bize** niyâz lâzım (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 24*). [bize, -e]
- Vâcibdi **bize** bu kâra gitmek
- Vallâhi ki etdigim hayâdan (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 5*). [bize, -e]
- Bu kâr-ı merâma **biz** mezâhir
- Olduğ bu değil mi kâr-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 39*). [biz,]
- Evvelce egerçi hicr-i bîdâd
- Her lahza **bizi** ki etdi ber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 12*). [bizi, -i]
- Ol söyledi ki be-hakk-ı Mevlâ
- Lâzım **bize** şükrdür ki bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 8*). [bize, -e]
- Mevlâ **bize** eyleye şükürler
- Kısmet edek aña şükr-i bihter (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 17*). [bize, -e]
- Biz gibi o da ferahla tolsun
- ‘Arz eyleyek aña âferîn-bâd (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 20*). [biz,]

□ Bu kâr-ı şîrîn ile dem-â-dem

Olgil **bizi** gâh gâh yâd et (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 33*). [*bizi, -i*]

□ Allah **bizi** şafâda dâ'im

Tesliyye-i Muşafâda kâ'im (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 32*). [*bizi, -i*]

biz de: *Biz de.*

□ Biz de heves ile bulduk ârâm

Sen hâdim-i yâr olduñ ey cân (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 28*). [*biz de, -*]

bî-zahmet: *Zahmetsiz ve eziyetsiz olmak.*

□ Bî-zahmet olur mu hiç şâ'ik

Ne rişte-i tâb u ne kararım (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 39*). [*bî-zahmet,]*

□ Bî-zahmet olur mu hiç vuşlat

Vuşlat sebebin sever taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 41*). [*bî-zahmet,]*

bize kaldı iş tamâmı: *İşin tamamı bize kaldı.*

□ Böyle ki işitdiniz kelâmı

İmdi **bize kaldı iş tamâmı** (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 32*). [*bize kaldı iş tamâmı, -*]

bize lâzım: *Bize lazım.*

□ Etmek **bize lâzım** ey birâder

'Arz eylediler ki mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 3*). [*bize lâzım, -*]

bî-zebân: *Dilsiz.*

□ Muhtâc u gedâ-yı nâ-tüvânım

Beste-i dehân ü **bî-zebânım** (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 10*). [*bî-zebânım, -ım*]

bî-zevâl: *Bitmez, tükenmez.*

□ Başımda o zıll-i **bî-zevâliñ**

Benden ne olur ki tâ kıyâmet (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 21*). [*bî-zevâliñ, -i, -ñ*]

bî-zevk: *Zevksiz.*

□ Zîrâ ki miyânı hâli ez gül

Bî-zevk çü bezm-i hâli ez-mül (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 12*). [*bî-zevk,]*

biñ: *1000(Bin) sayısı.*

□ Bahş eyledi varını talana

Biñ miñnet ile erişdi câna (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 40*). [*biñ,]*

□ Biñ derd ü belâlara şataşdım

Bir kâse ile beni cünûn et (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 36*). [*biñ,]*

□ Ol dem dediler **biñ** âferînet

Bir bir dediler sarâyıñ âbâd (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 26*). [*biñ,]*

□ Biñ söylerem er birini kıanmaz

Her ne diler ise anı eyler (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 2*). [*biñ,]*

□ Her biri dedi **biñ** âferîn-ter

Medh eyledi her biri firâvân (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 23*). [*biñ,]*

□ Düşvâr görünmesidir ey yâr

Biñden biri mû gibi za'îfdir (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 30*). [*biñden, -den*]

- Olmuş ki kılığ **biñi** birince
‘Arz eyleyim imdi var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 27). [biñi, -i]
- Biñden biridir mûyîñ hatâdır
Dersem aña yok desem revâdır (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 6). [biñden, -den]
- Biñ söylesem o birini tutmaz
Zîrâ ki cünûn-ı bî-karîndir (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 34). [biñ,]
- Bir vakt ki şeyh geldi ‘aqla
Şıgmaz gamı **biñ** hikâye nakle (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 36). [biñ,]
- Kâr eylemez aña **biñ** naşîhat
Söylersem egerçi dürr-i meknûn (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 29). [biñ,]
- Bahş eyledi varını talana
Biñ miñnet ile erişdi câna (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 40). [biñ,]
- Biñ söyleseler birine kınamaz
Böyle deli ‘aşkıdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 17). [biñ,]
- Bir lahza saña **biñ** âferîn-bâd
Yok sen gibi bir cünûn-ı irşâd (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 3). [biñ,]
- Bî-şübhe biliñ bu bir belâdır
Biñ derd ü belâyâ mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 22). [biñ,]
- Yoksa bilirim ki ol inanmaz
Biñ söylesem er birini kınamaz (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 32). [biñ,]
- Biñ şöhet bir yerine şanmaz
Bir böyle cünûn yok cihânda (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 7). [biñ,]
- Zîrâ ki bu âteş-i belâdır
Biñ derd ü belâyâ mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 20). [biñ,]
- Bir nârdır ol ki **biñ** naşîhat
Ger eyleyesen dem-â-dem elbet (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 21). [biñ,]
- Bir özge makâma dâhi gitmez
Biñ söyleyesiz birini kınamaz (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 28). [biñ,]
- Her harften aldı **biñ** naşîhat
Bir noktadan aldı bildi hikmet (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 3). [biñ,]
- Her âyeti **biñ** naşîhat-i hûb
Her lafzı güzel tamâm mahbûb (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 7). [biñ,]
- Uğradı belâlı ‘aşık-ı zâr
Her lahza çekerti **biñ** cefâyı (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 25). [biñ,]
- Her lahza gürürdü **biñ** belâyı
Kurtulmağa gördü yokdu çâre (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 26). [biñ,]
- Leb-bestedir anda mübtelâlar
Katl olsa eger **biñ** al-i a‘lâ (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 24). [biñ,]
- Bakmaz aña böyle kimse der kân
Biñ cân bir akçeye alınmaz (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 28). [biñ,]
- Biñ Yûsufa bir kelef verilmez
Bir yerdedir o kim şeh u gedânıñ (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 29). [biñ,]

biñ belâ: Bin bela.

- Her biri birine **biñ belâdır**
Od düşdü karâr u ihtiyâra (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 34). [biñ belâdır, -dır]

biñ dürlü: *Bin türlü.*

□ Biñ dürlü mâcerâyâ girmez

Bu sinn-i tamâm bu yaşımda (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 33*). [biñ dürlü, -]

biñ felâket: *İnsanın başına gelen türlü zorluklar.*

□ Bu seyrden ‘âşıkân uşanmaz

Ger başına gelse **biñ felâket** (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 13*). [biñ felâket, -]

biñ pend: *Bin nasihat.*

□ Biñ pend deseñ birini ıanmaz

Ger söylemesem ki nâ-sezâdır (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 7*). [biñ pend, -]

biñ üç yüz iki: *Bin üç yüz iki (1302).*

□ Elhamd tamâm olup kitâbım

Biñ üç yüz iki vü dört hesâbım (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 41*). [biñ üç yüz iki, -]

boş: *Gereksiz, faydasız.*

□ ‘Âşıklara şanma **boş** emekdir

Bir tâze hikâyet eyle icâd (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 30*). [boş,]

□ Ansız ne olursa **boş** emekdir

Ol dem ki alup gül-âb-ı cânı (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 37*). [boş,]

□ Hâne-i hayâli **boş** ze-ağyâr

Qalmadı diyârda gayr-ı deyyâr (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 25*). [boş,]

□ ‘Aşkın işi her ne var **boşdur**

Bî-fâ’ide kâr-ı şeşdi beşdir (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 21*). [boşdur, --dur]

□ Mihmânlar içine düşdü şûrîş

Her biri dedi ne eylesek **boş** (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 34*). [boş,]

□ Bu kârdan özge cümle **boşdur**

Mihmânlar anıñ kemâl-i hâlin (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 35*). [boşdur, -dur]

□ Zîrâ ki cihânda mâl gerekdir

Bî-mâl geçinme **boş** emekdir (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 34*). [boş,]

□ Müştâka niyâz çok gerekdir

Bî-fâ’ide şanma **boş** emekdir (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 17*). [boş,]

boş boş: *Boşuna.*

□ Başka sözü yoksa terk eyle

Başka sözü söyleme ki **boş boş** (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 28*). [boş boş, -]

boş hikâyet: *Boş hikaye, boş laf.*

□ Var anda ki bâde-i melâhat

Şâh-nâmede var **boş hikâyet** (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 29*). [boş hikâyet, -]

bostân: *Çiçek ve ağaç yetiştirilen yer, bahçe.*

□ Ol olmasa **bostân** olmaz

Ol olmasa gülsitân olmaz (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 31*). [bostân,]

□ Manzûr gözüm değil gülistân

Maḥbûb dilim değil bu **bostân** (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 28*). [bostân,]

bostân-ı şemâ: *Işık bahçesi.*

□ Bu şehen-şâh-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfından bir güllü deste ve **bostân-ı şemâyilinden** bir şemâme -i dil-bestedir
 Ey hâme bu dem qarâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 1*). [*bostân-ı şemâyilinden, -yilinden, -, -, -*]

boyan: *Bürünmek, kaplanmak.*

□ ‘Aşk âteşine yanup **boyanmak**
 Yandıkça mezâk buldu feryâd (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 19*). [*boyanmak, -mak*]

böyle: *Böyle, bu şekilde.*

□ Böyledir lutf ile kim yansa fenârı n’ideyim
 Âteş-i ‘aşkı ki cân eyledi me’vâ gûyâ (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 18*). [*böyledir, -dir*]
 □ Böyledir lutf ile kim yansa fenârı n’ideyim
 Âteş-i ‘aşkı ki cân eyledi me’vâ gûyâ (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 18*). [*böyledir, -dir*]
 □ Cümle şeydâlarının **böyle** temennâları var
 Şarf-ı cân eyler anıñ ‘ıtr-ı tarab-nâkine dil (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 14*). [*böyle,*
 □ Nakş etmedi **böyle** nakş-ı zîbâ
 Zîrâ ki nuķûş-ı bî-misâli (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 15*). [*böyle,*
 □ Vâsıl eyle bizi gülzârına yâ Rab yâ Rab
 Cümle şeydâlarının **böyle** temennâları var (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 15*). [*böyle,*
 □ Hoşnûd ola tâ ki ehl-i da’vet
Böyle dedi ol naşîh-i kâmi (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 16*). [*böyle,*
 □ Böyle deli olmadan ne hâşıl
 Kağı deli oldu kâma vâsıl (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 31*). [*böyle,*
 □ Hem söyledi **böyle** ol yegâne
 Ey pâdişeh-i serîr-i eflâk (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 9*). [*böyle,*
 □ Nazm eyledi **böyle** ‘aşıkâne (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 27*). [*böyle,*
 □ Sermest-i mezâk olup firâvân
 Âhir aña **böyle** dedim ol an (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 17*). [*böyle,*
 □ Meydân-ı makâle girdi şîrîn
 Güftârını etdi **böyle** rengîn (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 33*). [*böyle,*
 □ Eyvâh ile dedim Allah Allah
Böyle kurulur binâ-yı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 24*). [*böyle,*
 □ Çün **böyle** dedi hayâl-i puhte
 Bildim ki bu kâr kâr-ı suhte (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 10*). [*böyle,*
 □ Ol dem ki dedi hayâl-i bî-tâ
 Bir **böyle** eser gerek hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 13*). [*böyle,*
 □ Böyle ki ola Nigâr-nâme
 Bu nâm-ı nigâriş ede hâme (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 24*). [*böyle,*
 □ Sözler diye ki çü kand u şeker
Böyle ki cihân cihân-ârâ (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*böyle,*
 □ Tahkîk etdim ki bu gâzelden
Böyle ki menâr-ı ‘aşka düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 3*). [*böyle,*
 □ Gördüm anı **böyle** mâ’il oldum
 ‘Aklım dolaşup ki zâ’il oldum (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 33*). [*böyle,*
 □ Takrîre getürdü mâ zamîriñ

- Güftâra girişdi **böyle** rengîn (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 5). [böyle,]
- Bilmem ne edem kılam ne çâre
- Şalmış beni **böyle** kâr-zâre (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 29). [böyle,]
- Böyle ki o nâm-ı hakkı aşlâ
- Uymaz saña bu cünûn-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 15). [böyle,]
- Böyle dedi ol cünûn ol dem
- Meydâna getirdi bir gâzel hem (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 27). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** dedi ey yâr
- İmdi heme tâlibân-i dîdâr (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 1). [böyle,]
- ‘Arz eyledim ol kırup icâbet
- Böyle** dedi ey esîr-i miḥnet (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 30). [böyle,]
- Böyle dedi ol ki var ‘âlem
- Bî-şûrb-i şarâb olmaz âdem (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 32). [böyle,]
- Böyle kurulup nizâm-ı ‘âlem
- Elbette gerek içün bir âdem (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 36). [böyle,]
- Böyle deyip ol ki mest ü hayrân
- Devrâna girişdi şâd u handân (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 2). [böyle,]
- Ben şâh-ı velî deli-perestem
- Dîvâneden ötrü **böyle** mestem (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 11). [böyle,]
- Böyle dedi yazdı şâh-ı hûbân
- Bir şî‘r-i şîrîn çü neşe-i cân (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 24). [böyle,]
- Vaşf eyledi **böyle** şâh-ı hûbân
- Ol lahza aña dedim ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 1). [böyle,]
- Bes vechi nedir görünmez ol nûr
- Gözden niçün oldu **böyle** mestûr (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 8). [böyle,]
- Ol nûr ki **böyledir** hüveydâ
- Ke’n-necm yanında şems-i bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 5). [böyledir, -dir]
- Şalmış anı perde **böyle** derde
- ‘Âlimligidir anıñ hicâbı (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 28). [böyle,]
- ‘Arz eyledim aña çâr-nâ-çâr
- Böyle** ki ne çâre hâcetim var (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 33). [böyle,]
- Gördüler anı ki **böyle** maḥbûb
- Evşâfına girdiler ki **böyle** (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 22). [böyle,]
- Gördüler anı ki **böyle** maḥbûb
- Evşâfına girdiler ki **böyle** (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 23). [böyle,]
- ‘Arz eylediler ki mîzbâna
- Böyle** ne elem fikâra dalma (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 29). [böyle,]
- Cânıñ elem âteşine şalma
- Her birisi dedi **böyle** ey cân (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 31). [böyle,]
- Şîrîn söz ile tekellüm edek
- Handân u feraḥ bu **böyle** gidek (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 4). [böyle,]
- Böyle ki füzûndur âteş-i cân
- Dergâhına düşmüşem ki el’ân (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 27). [böyle,]
- Emr eyledi **böyle** hum seniñdir
- Meyhâne ne var kim seniñdir (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 3). [böyle,]
- Yokdur bu misilde hân aşlâ

- ‘Âlemde ki yokdu **böyle** bir iş (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 5). [böyle,]
- Mîzbânın mihmânlara aşı-ı hânçeyi beyân
- Böyle** ki o hânçe-i keremdir (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 33). [böyle,]
- Zîrâ ki maķam maķâm-ı taķsîn
- Meydâne getür ki **böyle** rengîn (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 16). [böyle,]
- Gelmedi cihâna bî-bedeldir
- Bir **böyle** ğazel ki bu güzeldir (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 20). [böyle,]
- Her kimse okursa âferîn-bâd
- Söyleye diye ki **böyle** üstâd (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 22). [böyle,]
- Vaşf eyledi anı **böyle** rengîn
- Bu şi‘r ile kıldı anı taķsîn (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 27). [böyle,]
- Söyledi cihâna **böyle** kâmil
- Gelmedi cünûn-ı bî-memâsil (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 14). [böyle,]
- Geldi kamu gönlü yana yana
- Söyledi kamu ki **böyle** mecnûn (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 21). [böyle,]
- Olmaz dahi yokdu **böyle** meftûn
- Ne dilbere vermiş ol cinânın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 22). [böyle,]
- Bu neş‘e-i cilve-i Nigârî
- Böyle** deyüp eylediler eġġân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 29). [böyle,]
- Anladı anın işini aķbâb
- Böyle** ki çeküp ferâġ dâġın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 35). [böyle,]
- Böyle deli ‘aşķdan uşanmaz
- Bir vakt ki gelmişiz ne çâre (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 6). [böyle,]
- Çeksek de bu yolda çok cefâlar
- Böyle** dediler düşüp şitâba (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 13). [böyle,]
- Pendi ne bilir **böyle** avâre
- Bir vakt ki eyledim icâbet (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 30). [böyle,]
- Emr etdi şerîf **böyle** k‘ey dil
- Gülzâr-ı nübüvvet içre bülbül (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 11). [böyle,]
- Böyle işin evveli yamandır
- Hem âhir-i kârı yok ziyândır (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 23). [böyle,]
- Dîvâne-i bî-mânendiñ şerîf-i bî-tâya cevâbı
- ‘Arz eyledi **böyle** ey şehen-şâh (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 8). [böyle,]
- Böyle dedi etdi kaķ‘-ı şöġbet
- Güftârına almadı naşîġat (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 6). [böyle,]
- Miġmânlara dedi **böyle** ol hem
- İş düşdü size ki imdi çâre (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 21). [böyle,]
- Fil-hâl ki şeyhe erdi ilhâm
- Böyle** ki Hüdâdan oldu ikrâm (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 4). [böyle,]
- Söyledi ki **böyle** gitdi ol pîr
- Gör neyledi duhtere bu tedbîr (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 19). [böyle,]
- Böyle dedi oldu zâr u giryân
- Topraġa döşenmiş etdi eġġân (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 33). [böyle,]
- Mevlâ baņa kısmet eyle **böyle**
- Her yerde nigârım ile **böyle** (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 41). [böyle,]
- Mevlâ baņa kısmet eyle **böyle**

- Her yerde nigârım ile **böyle** (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 42*). [böyle,]
- Hatm eyledi kim du‘âyı ol dem
- Dedi ki cünûn vü **böyle** âdem (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 30*). [böyle,]
- Görünmedi gelmedi cihâna
- Bir **böyle** cünûn-ı nâdirâne (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 32*). [böyle,]
- Gerçi bilirim ki pendî kınmaz
- Böyle** deli ‘aşkıdan uşanmaz (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 36*). [böyle,]
- ‘Aşkî işi **böyledir** ki ey cân
- Tersâ-beçede ki oldu mihmân (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 1*). [böyledir, -dir]
- Emr eyledi **böyle** eyleyiñ nûş
- Pendâne şarâbi oldu hâmûş (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 1*). [böyle,]
- Güftârına **böyle** ola meftûn
- Qâbil ola ‘âkı-ı pür-fünûnu (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 19*). [böyle,]
- Tutmaz ise de gerek bu şöhet
- ‘Arz eyledi **böyle** mihmâna (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 38*). [böyle,]
- Olmaz ki diyem ki **böyle** öyle
- Ne çille olur ne erba‘înî (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 11*). [böyle,]
- Tahsîn-i cünûna girdi ol dem
- ‘Arz eyledi **böyle** ey şeker -fem (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 18*). [böyle,]
- Gelmedi cihâna **böyle** ‘âkı
- Görmedi zamâne **böyle** kâmil (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 7*). [böyle,]
- Gelmedi cihâna **böyle** ‘âkı
- Görmedi zamâne **böyle** kâmil (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 8*). [böyle,]
- Hoşnûd ola tâ ki ehl-i da‘vet
- Böyle** dedi ol naşîh-i kâmil (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 16*). [böyle,]
- Böyle deli olmadan ne hâşıl
- Qanğı deli oldu kâma vâşıl (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 31*). [böyle,]
- ‘Aşk anı ki şaldı **böyle** hâle
- Eyledi anı tağa havâle (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 1*). [böyle,]
- ‘Aşkî işi **böyle** bak bu hâle
- Kim tutsa anı verir zevâle (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 9*). [böyle,]
- Cânın acıyup diliñ der idi
- N’olaydı benim de **böyle** kârım (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 38*). [böyle,]
- Güftâra gelüp ki ol şirîn-ter
- Böyle** dedi aña ey cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 38*). [böyle,]
- Biñ söyleseler birine kınmaz
- Böyle** deli ‘aşkıdan uşanmaz (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 18*). [böyle,]
- Böyle dedi ol misâfirâne
- Pend eylemek imdi bir bahâne (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 25*). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** oldu hâmûş
- Mihmânlar işitdi oldu bî-hûş (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 31*). [böyle,]
- Böyle dedi söyledi çü bülbül
- Şarâb-dâr-ı şirîn-kirdârın dîvâne-i şirîn-kâra pendî (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 15*). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** key taleb-kâr
- Ey tâlib-i mest-i rûy-ı dildâr (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 19*). [böyle,]

- ‘Arşa-i cevâbda kıldı cevân
Böyle ki şarâb-ı ‘aşk medhûş (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 6). [böyle,]
- Nükte-i hafiyi etdi izhâr
Böyle ki berâber olmaz ey yâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 13). [böyle,]
- Güftâra girişdi ‘arz etdi
Böyle ki işim tamâma yetdi (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 25). [böyle,]
- Dîvâneyi **böyle** görmedim hem
 Kârında metîn işinde muhkem (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 26). [böyle,]
- Ol pîr çü rahş etdi cevân [‘Arz eyledi **böyle** ey civân-merd (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 6). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** ey sühen-ver
 V’ey pîr kelâmı şehd ü şekker (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 3). [böyle,]
- Böyle dediler ki yana yana
 Âyâ ne edek ki bu divâne (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 17). [böyle,]
- Böyle ki kamû dedi nigâra
 Dîvâne ayıldı dedi yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 39). [böyle,]
- ‘Arz eylediler aña ki ey cân
 Bu nâşih-i köhne **böyle** el’ân (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 6). [böyle,]
- Feryâd ile ol girişdi kâle
Böyle dedi ol şîrîn budâla (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 12). [böyle,]
- Bir **böyle** cünûn pendî kıanmaz
 Bir lahza işinden ol uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 7). [böyle,]
- Yüklendi başa ki **böyle** bir kâr
 Yokdur ki diyem ki bu yakındır (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 39). [böyle,]
- Dîvânelere ki reh-nümündür
Böyle deli ‘aşkdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 6). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** yana yana
 K’ey nâşih-i nev eger bileydiñ (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 27). [böyle,]
- Olmaz mı veyâ olur mu çâre
 Bir **böyle** belâya mübtelâyım (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 42). [böyle,]
- Mihmânlara ‘arz kıldı ol vaqt
Böyle bu misillü mecnun olmaz (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 8). [böyle,]
- Bir **böyle** cünûn-ı bî-çun olmaz
 Deryâ-yı muhabbet içre dalmış (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 9). [böyle,]
- Ol kâr anıñ imânı olmuş
 İş **böyledir** ammâ pend lâzım (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 24). [böyledir, -dir]
- O kûhdadır mezârı el’ân
 ‘Aşkıñ işi **böyledir** ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 12). [böyledir, -dir]
- Mihmânlara oldu ol havâle
Böyle ki bu ehl-i derd uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 6). [böyle,]
- Biñ şöhet bir yerine şanmaz
 Bir **böyle** cünûn yok cihânda (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 8). [böyle,]
- Şâdıkdı çü **böyledir** bu ma’nâ
 Öyle şanıñ ki âhir ol merd (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 17). [böyledir, -dir]
- Böyle biliñiz ki bu cünûnî
 Mânend yok aña der-fünûnî (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 39). [böyle,]

- ‘Arz eyledi **böyle** bize yazık
Zîrâ ki cünûn değil hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 19). [böyle,]
- Böyle ki işitdiğiniz kelâmı
İmdi bize kaldı iş tamâmı (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 31). [böyle,]
- Ayrılmamızla yokdu çâre
Hiç çâre olur mu **böyle** kâre (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 40). [böyle,]
- Mihmânlara dedi **böyle** mümtâz
Gelmedi cihâna **böyle** bir merd (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 7). [böyle,]
- Mihmânlara dedi **böyle** mümtâz
Gelmedi cihâna **böyle** bir merd (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 8). [böyle,]
- Kim gördü cihânda **böyle** bir ferd
Kim derse cünûn ol cünûndur (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 9). [böyle,]
- Mihmânlar içine düştü feryâd
Böyle ki n’idek bu kâra imdâd (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 26). [böyle,]
- Çün mihr-i cihân beyân beyândır
Elbet biliriz ki **böyledir** kâr (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 18). [böyledir, -dir]
- Böyle dediler ki özge kim var
Yokdur ki ede anıñla güftâr (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 9). [böyle,]
- Gerçi biliriz ki başa gelmez
Böyle deli pend ile ayılmaz (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 32). [böyle,]
- Pend etmeden özge yokdu çâre
Böyle dedi bakdı kâr-dâre (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 36). [böyle,]
- Olmaz diyem aña **böyle** gâye
Zevk ehli isen kelâm-ı nâbım (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 31). [böyle,]
- ‘Âlemde ki **böyle** gevher olmaz
‘Âlemde ki ‘aql özge cevher (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 41). [böyle,]
- Dîvâne-i ‘aşk açdı güftâr
Böyle dedi ey naşîh-i hoş-kâr (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 26). [böyle,]
- Eyledi cünûnı **böyle** taşsîn
Dîvâne demek saña ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 25). [böyle,]
- Ol şâ’ir-i hûb hûb-güftâr
Mihmânlara dedi **böyle** tekrâr (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 32). [böyle,]
- Âyâ ne ‘aceb edersem ikrâr
Böyle ki naşîhatım aña kâr (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 14). [böyle,]
- Eller baña eylemez mi töhmet
Eyler kamu **böyle** pend-i çendi (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 18). [böyle,]
- ‘Arz eyleyim anı hıfz eyle
Fikr eyle menâfi‘ini **böyle** (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 38). [böyle,]
- Mâl ile yakîndi ki gam olmaz
‘Âlemde ki **böyle** hoş dem olmaz (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 2). [böyle,]
- Oynatdı semend u top u çevgân
‘Arz eyledi **böyle** ol vefâdâr (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 4). [böyle,]
- Anıñla berâber ‘aşk-ı bî-çûn
Bir **böyle** vefâlî yâr olmaz (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 34). [böyle,]
- Bir **böyle** şafâlî yâr olmaz
Bir kerre ki eyledi giriftâr (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 35). [böyle,]

- Müştâkdan ol ırağ olmaz
Bir **böyle** habîbi terk etmek (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 42*). [böyle,]
- Takrîr eyle aña yana yana
Böyle ki seniñ cünûn-kârıñ (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 18*). [böyle,]
- Olmaz seniñ ey ‘azîz yarın
Güftârım işitdiñ imdi **böyle** (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 20*). [böyle,]
- Al yanına yana yana söyle
Böyle ki kazâdır ol ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 22*). [böyle,]
- Böyle ki şiyâkı terk etmez
Bir özge makâma dâhi gitmez (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 31*). [böyle,]
- Böyle ki kazâ işidir ey yâr
Olmuş bu belâya ol giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 15*). [böyle,]
- Tamâmi-i sühen
Takrîriñe etdi **böyle** mâl-dâr (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 26*). [böyle,]
- Söylediler aña yana yana
Böyle ki sen imdi gel meded kıl (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 32*). [böyle,]
- Mihmânlar içine düşdü efgân
Her birisi **böyle** dedi sûzân (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 36*). [böyle,]
- ‘Arz eylediler ki mîzbâne
Böyle ki alışdı yana yana (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 5*). [böyle,]
- Ben neyler idim ki **böyle** lâfi
Ol ola ümîdimiñ hilâfı (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 8*). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** ol taleb-kâr
Söyledi kamû aña ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 18*). [böyle,]
- Tamâmi-i sühen
Böyle dedi cümle oldu giryân (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 23*). [böyle,]
- Böyle ki du‘â-yı hayr ile yâd
Eyleñ beni âh gâh-ı bî-gâh (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 36*). [böyle,]
- Maflûbuma irgüren Hüdâdır
Böyle deyip ol ayağa durdu (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 7*). [böyle,]
- Tedbîr gerek bu kâra ammâ
Böyle açılır bu müşkil âyâ (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 16*). [böyle,]
- Böyle dediler kamûsı yâ Hâk
Senden be-her iş olur muhakkağ (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 17*). [böyle,]
- Böyle dediler ki ey cihân-sâz
V’ey eyleyen ‘aşk-ı hüsnü mümtâz (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 33*). [böyle,]
- Böyle dedi mîzbân-ı dil-hûn
Mihmânları oldu zâr u maḥzûn (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 13*). [böyle,]
- Ol kavm ki yandı mîzbâna
Böyle dediler ki yana yana (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 16*). [böyle,]
- Böyle dedi cümle oldu giryân
Feryâd ile cümle oldu sûzân (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 29*). [böyle,]
- Etrâfı dolaşdı gâh u bî-gâh
Bir **böyle** belâya çâr u nâ-çâr (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 23*). [böyle,]
- imdâd-ı çâre-sâz
Ol **böyle** ki gaybdan bir âvâz (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 2*). [böyle,]

- Evrâdını çâre-sâz kıldı
‘Arz eyledi **böyle** gâh-ı bî-gâh (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 16*). [böyle,]
- ‘Aşk eylemiş anı **böyle** mümtâz
‘Aşk iledir ol gedâ ser-efrâz (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 20*). [böyle,]
- Âteş ile penbe mûnis olmaz
Hâsiyyet-i **böyledir** şiyâkıñ (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 12*). [böyledir, -dir]
- Böyle ki ey ‘âşık-ı gedâyı
Dîvâne-i sevdâya hâtif-i meded-kârıñ güftârı (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 7*). [böyle,]
- Âh vâye düşüp ki ol pey-â-pey
Böyle dedi ey Hüdâ-yı her şey (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 7*). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** ol niyâz-bâz
Derdine ‘ilâc oldu dem-sâz (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 8*). [böyle,]
- Bakmaz aña **böyle** kimse der kân
Biñ cân bir akçeye alınmaz (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 27*). [böyle,]
- Böyle dedim ol cünûn-ı bî-çûn
Âh vâh ile dedi âh eknûn (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 13*). [böyle,]
- Ne derd ü belâya cân yağan var
Bir **böyle** makâm nâz der-nâz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 2*). [böyle,]
- Oldum ne edim ki yokdu ğam-hâr
Böyle dedi ol figâna düşdü (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 6*). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** şâh-niyâza
K’ey nâzına olmayan nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 9*). [böyle,]
- Eltâfına **böyle** yokdu ğâyet
Hem nâz seniñ kerem seniñdir (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 11*). [böyle,]
- Sermest-i cemâl şâd ü hürrem
Böyle deyüp ol niyâza düşdü (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 34*). [böyle,]
- Yok ‘ârıñ işiñ seniñ temennâ
Eyler baña el ki **böyle** töhmet (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 32*). [böyle,]
- Ol merd-i fedâ-yı der fedâyî
Böyle ki saña şad âferîn-bâd (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 2*). [böyle,]
- Her lahza eder nidâ-yı tecdîd
Böyle ki bu yerde istikâmet (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 32*). [böyle,]
- Zikr eyledi zât-ı zül-celâli
Böyle dedi ey kerîm-i bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 14*). [böyle,]
- Emreyledi **böyle** kim enîsiñ
Her yerde benim ne ğam celîsiñ (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 36*). [böyle,]
- Dîvânesini ki kâma yetmiş
‘Arz etdi şabâya **böyle** k’ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 37*). [böyle,]
- Böyle ki merâmına erişmiş
Ol kâmı olan diyâra düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 33*). [böyle,]
- ‘Arz eyledi **böyle** cümle yârân (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 42*). [böyle,]
- Böyle çetin işlere girişmek
Ya’nî ki rumûz-ı mihribânı (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 7*). [böyle,]
- İtmâma erip Nigâr-nâme
Nağş eyledi **böyle** tâ ki hâme (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 17*). [böyle,]

böyle bir: *Bu şekilde.*

□ Kim gördü ki var **böyle bir** merd

‘Âlemde ola cünûn-ı sermed (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 33*). [*böyle bir, -*]

böyle böyle: *Bu biçimde, bu yolda, böylece, böylelikle, gitgide, giderek, gittikçe.*

□ ‘Arz eyledi **böyle böyle** mecnûn

Gelmedi cihâna hûb güftâr (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 25*). [*böyle böyle, -*]

böyle dedi: *O böyle dedi.*

□ Böyle dedi mîzbâna yâ hû

Var bir haberim velî şîrîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 22*). [*böyle dedi, -*]

□ Böyle dedi mîzbâne ey yâr

Ya’nî dedi böyle mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 2*). [*böyle dedi, -*]

böyle dedi: *O bu şekilde söyledi.*

□ Böyle dedi mîzbâne ey yâr

Ya’nî dedi böyle mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 3*). [*böyle dedi, -*]

böyle dedi: *Böyle söyledi.*

□ ‘Arz etdi kâmusı mîzbâna

Böyle dediler ki ey yegâne (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 10*). [*böyle dediler, -ler*]

böyle dedi ol: *O böyle dedi.*

□ Her kimiñ olur nigârı gül-renk

Böyle dedi ol ayağa durdu (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 35*). [*böyle dedi ol, -*]

□ Benden ne olur kime edem dâd

Böyle dedi ol bir âh kıldı (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 2*). [*böyle dedi ol, -*]

böyle kâr: *Beyle işe.*

□ Ayılmadı hâliyâ ne çâre

Bir çâre olur mu **böyle kâra** (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 20*). [*böyle kâra, -a*]

böyle ki: *Böyle yapmak.*

□ Şanma bu kelâmı lami inni

Böyle ki değil ki ol ledünnî (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 5*). [*böyle ki, -*]

böyle ki: *"Böyle, bu şekilde, buna benzer söz söylemek.*

□ Kim gördü ki böyle bir belâyı

Kim gördü ki böyle mübtelâyı (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 36*). [*böyle ki, -*]

□ Kim gördü ki böyle bir belâyı

Kim gördü ki böyle mübtelâyı (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 35*). [*böyle ki, -*]

böyle ki: *Böyle ki.*

□ Bişr-i şabâ-yı hüceste-hışâlin mîzbân-ı Ya’kûb-vârîye tebşîridir

Böyle ki şabâ olup revâne (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 9*). [*böyle ki, -*]

□ ‘Arz eyledi ol esîr-i hicrân

Böyle ki şabâ-yı lutf-ı cânân (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 30*). [*böyle ki, -*]

□ Öz özüme güft ü gû ederken

Böyle ki hayâl-i hâma düşmek (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 6*). [böyle ki, -]

böyle mi: *Böyle mi? Bu şekilde mi?*

□ Olsaydı elimde ihtiyârım

Böyle mi olurdu kâr u bârım (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 16*). [böyle mi, -]

böyle oldu: *Böyle oldu.*

□ Bilmem neden oldu kâr böyle

Derdiñ ne ise anı söyle (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 3*). [böyle oldu, -]

böyledi: *Bu şekildedir, hep böyledir.*

□ Gitdikçe bulur kemâl-i ‘âlî

İş **böyledi** girmeyiñ gümâna (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 28*). [böyledi, -]

böyledir ki: *Bu şekildedir.*

□ Şabriñ fâ’idesini beyândır

Şabriñ işi **böyledir ki** ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 34*). [böyledir ki, -]

boyn: *Boyun.*

□ Ver vermez isem gerek ki zincir

Boynunda ola anıñ bu tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 19*). [boynunda, -un, -da]

□ Boynumda kolumda bend-i ülfet

Bilmem ne edem kılam ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 36*). [boynumda, -um, -da]

□ Boynumdadır ol kemend-i târım

Her yaña çekerse ‘aşk-ı dildâr (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 2*). [boynumdadır, -umdadır]

boyun: *Boyun.*

□ Bir **boyun** ayağı bağı bende

Bu derd ile olmuşam avâre (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 26*). [boyun, -u]

bu: *Bu, ikinci teklik şahıs işaret zamiri.*

□ Hâmdâne gerek güftâr şükrâne gerek kirdâr

Bu ni‘meti ‘uzmâya elbette gerek himmet Al câm-ı dilârâyı çek bâde-i sevdâyı (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 13*). [bu,]

□ Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek ‘işret

Şükr eyle dilâ şükret ol ni‘met-i sevdâyı (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 14*). [bu,]

□ Elbette **bu** sevdâdır kâli‘-i der-i vuşlat

Ey Bâri Hüdâ eyle müstağrağ-ı ihsâne Ya‘nî ki Nigârîye hâmdâne sözü kısmet (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 17*). [bu,]

□ Hâmdâne gerek güftâr şükrâne gerek kirdâr

Bu ni‘meti ‘uzmâya elbette gerek himmet (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 13*). [bu,]

□ Al câm-ı dilârâyı çek bâde-i sevdâyı

Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek ‘işret (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 15*). [bu,]

□ Şükr eyle dilâ şükret ol ni‘met-i sevdâyı

Elbette **bu** sevdâdır kâli‘-i der-i vuşlat (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 17*). [bu,]

□ Ey server-i ‘âlem-i şefâ‘at

Bu rütbe-i bî-misâl ü câhî (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 11*). [bu,]

- Bu rütbe-i bî-misâl ü câhı
Mevlâ saña eyledi ‘inâyet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 12*). [bu,]
- Bu yolda eger ki var zahmet
Bu yolda eger ki teslîm etsem (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 2*). [bu,]
- Bu yolda eger ki var zahmet
Bu yolda eger ki teslîm etsem (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 3*). [bu,]
- Müştâk-ı cemâle istirâhat
Bu seyr ü seyâhat içre mevtim (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 7*). [bu,]
- Her birisi başka başka lezzet
Bu seyrden ‘âşıkân uşanmaz (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 11*). [bu,]
- Ger başına gelse biñ felâket
Zîrâ **bu** seyâhat içre hâşıl (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 13*). [bu,]
- Zîrâ **bu** talebde var lezzet
Bu seyr-i şafâ-yı ‘âşıkândır (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 18*). [bu,]
- Zîrâ bu talebde var lezzet
Bu seyr-i şafâ-yı ‘âşıkândır (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 19*). [bu,]
- Bu seyr ü seyâhat içre mevtim
Yâ kâm-ı dilim alırım elbet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 8*). [bu,]
- Bu seyrden ‘âşıkân uşanmaz
Ger başına gelse biñ felâket (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 12*). [bu,]
- Zîrâ **bu** seyâhat içre hâşıl
Müştaş-ı cemâle istikâmet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 14*). [bu,]
- Hâşıl **bu** seferde çok şafâlar
Zîrâ **bu** talebde var lezzet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 18*). [bu,]
- Hâşıl **bu** seferde çok şafâlar
Zîrâ **bu** talebde var lezzet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 19*). [bu,]
- Bu seyr-i şafâ-yı ‘âşıkândır
Erbâbına bahş eder halâvet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 20*). [bu,]
- Bî-misl **bu** kıavl der yakındır
Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 3*). [bu,]
- Cân ver ki sarây-ı vâşilîndir
Ey tab‘ **bu** vaşfi gel tamâm et (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 22*). [bu,]
- Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 24*). [bu,]
- Bî-misl **bu** kıavl der yakındır
Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 3*). [bu,]
- Cân ver ki sarây-ı vâşilîndir
Ey tab‘ **bu** vaşfi gel tamâme et (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 22*). [bu,]
- Bir özge merâme ‘azm-i tâm et
Bu da‘vete ki biz olduk ‘âzim (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 24*). [bu,]
- Bî-ma‘na değil ki var ma‘nâ
Zîrâ **bu** nuķûş-ı bî-misâlini (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 12*). [bu,]
- Zîrâ ki **bu** seyr der-vaţandır
Bu seyr ü seyâhat özge bâbet (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 2*). [bu,]
- Zîrâ ki bu seyr der-vaţandır
Bu seyr ü seyâhat özge bâbet (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 3*). [bu,]

- Bu kâr-ı ezel ne hîştendir
Sermest-i müdâm-ı dil-rübâdır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 10). [bu,]
- Bu kâr ile mest-i Kûhkendir
Almaz dile ğayr-i güft ü gûy (Nigârname, Gazel 15, Mısra 16). [bu,]
- Gerçi ki **bu** seyr der-bedendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 22). [bu,]
- Dil tâlib-i yâr der-bedendir
Zîrâ ki **bu** seyr der-vağandır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 3). [bu,]
- Bu seyr ü seyâhat özge bâbet
Bî-misl ki der derûn-ı tendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 4). [bu,]
- Bî-şabr u qarâr der-seyâhat
Bu kâr-ı ezel ne hîştendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 11). [bu,]
- Şîrîn iledir müdâm kârı
Bu kâr ile mest-i Kûhkendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 17). [bu,]
- Dil seyri dükenmez ey Nigârî
Gerçi ki **bu** seyr der-bedendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 23). [bu,]
- Şabr eyle dilâ şabr et şahrâ-yı talebdir **bu** (Nigârname, Gazel 16, Mısra 1). [bu,]
- Şehrâh-ı muhabbetdir sevdâ-yı çeledir **bu**
Erbâb-ı taleb ey dil dildâr-ı dil-ârâya (Nigârname, Gazel 16, Mısra 2). [bu,]
- Elbette olur nâ'il şahrâ-yı talebdir **bu**
Ol yerde eger 'âşık seyr eyleye ol şâyık (Nigârname, Gazel 16, Mısra 4). [bu,]
- Şâdâne gezer gerçi bî-ğâye şa'abdir **bu**
Şahrâ-yı talebdendir ser-rişte-i kâm elbet (Nigârname, Gazel 16, Mısra 6). [bu,]
- Ger var belâ bî-ğad ma'lûba sebebdir **bu**
Her lahza niyâz ile şahrâ-yı taleb içre (Nigârname, Gazel 16, Mısra 8). [bu,]
- Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta'abdir **bu**
Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (Nigârname, Gazel 16, Mısra 10). [bu,]
- Seyr eyle niyâzâne kim seyr -i edebdir **bu**
Âh vâh ile zâr eyle her lahza hezâr eyle (Nigârname, Gazel 16, Mısra 12). [bu,]
- Qand âbe-i **bu** didâr hem şehd-âne-i lebdir
Seyr eyle **bu** şahrâyı terk eyleme peymâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 14). [bu,]
- Qand âbe-i **bu** didâr hem şehd-âne-i lebdir
Seyr eyle **bu** şahrâyı terk eyleme peymâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 15). [bu,]
- Ger evveli miñnetdir encâmı tarabdir **bu**
Ne ğam ne elem seyr et çekme elem-i ğurbet (Nigârname, Gazel 16, Mısra 16). [bu,]
- Seyr eyle deme eknûn ya rûz ya şebdir **bu**
Ey pîr-i Sirâcî öp dâmen-i dili zîrâ (Nigârname, Gazel 16, Mısra 20). [bu,]
- Sûzâne-i pervâdır pervâne-i Rabdir **bu** (Nigârname, Gazel 16, Mısra 22). [bu,]
- Berâ-yı terġib-i ğazel-i talebî
Şabr eyle dilâ şabr et şahrâ-yı talebdir **bu** (Nigârname, Gazel 16, Mısra 2). [bu,]
- Şehrâh-ı muhabbetdir sevdâ-yı çeledir **bu**
Erbâb-ı taleb ey dil dildâr-ı dil-ârâya (Nigârname, Gazel 16, Mısra 3). [bu,]
- Elbette olur nâ'il şahrâ-yı talebdir **bu**
Ol yerde eger 'âşık seyr eyleye ol şâyık (Nigârname, Gazel 16, Mısra 5). [bu,]
- Şâdâne gezer gerçi bî-ğâye şa'abdir **bu**
Şahrâ-yı talebdendir ser-rişte-i kâm elbet (Nigârname, Gazel 16, Mısra 7). [bu,]
- Ger var belâ bî-ğad ma'lûba sebebdir **bu**

- Her lahzâ niyâz ile şahrâ-yı taleb içre (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 9*). [bu,]
- Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta‘abdir **bu**
- Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 11*). [bu,]
- Seyr eyle niyâzâne kim seyr -i edebdir **bu**
- Âh vâh ile zâr eyle her lahzâ hezâr eyle (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 13*). [bu,]
- Kând âbe-i dîdâr hem şehd-âne-i lebdir **bu**
- Seyr eyle **bu** şahrâyı terk eyleme peymâyı (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 15*). [bu,]
- Kând âbe-i dîdâr hem şehd-âne-i lebdir **bu**
- Seyr eyle **bu** şahrâyı terk eyleme peymâyı (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 16*). [bu,]
- Ger evveli miḥnetdir encâmı ʔarabdir **bu**
- Ne ğam ne elem seyr et çekme elem-i ğurbet (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 17*). [bu,]
- Seyr eyle deme eknûn ya rûz ya şebdir **bu**
- Ey pîr-i Sirâcî öp dâmen-i dili zîrâ (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 21*). [bu,]
- Sûzâne-i pervâdır pervâne-i Rabdır **bu** (*Nigârnâme, Gazel 16, Mısra 23*). [bu,]
- Maṭlûb-ı vişâl eyle zîrâ ki **bu** ğâyetdir
- Bu seyr ü seyâhatden maṭlûb olur ḥâsıl (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 4*). [bu,]
- Maṭlûb-ı vişâl eyle zîrâ ki bu ğâyetdir
- Bu** seyr ü seyâhatden maṭlûb olur ḥâsıl (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 5*). [bu,]
- Her lahzâ bulur lezzet pür-zevk seyâhatdir
- Vuşlat yoludur maḥzâ dîdâre sebeptir **bu** (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 9*). [bu,]
- Şâh-râh-ı Muḥammeddir **bu** bir ulu devletdir
- Aġyâr eger girmez sevdâyâ sanır âteş (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 10*). [bu,]
- Bu yolda kalırsan ger bir özge nedâmetdir
- Ṭut râh-ı tevellâyı seyran-geh-i ma‘nayı (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 16*). [bu,]
- Ser-rişte-i vuşlatdır dîdâra **bu** ‘illetdir
- Bu yolda telef olsaṅ yâ in ki başa varsaṅ (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 18*). [bu,]
- Ser-rişte-i vuşlatdır dîdâra bu ‘illetdir
- Bu** yolda telef olsaṅ yâ in ki başa varsaṅ (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 19*). [bu,]
- Ne meyl-i menâl eyle ne başka hayâl eyle
- Maṭlûb-ı vişâl eyle zîrâ ki **bu** ğâyetdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 5*). [bu,]
- Bu seyr ü seyâhatden maṭlûb olur ḥâsıl
- Şükr eylegil Allaha bî-ġaye ‘inâyetdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 6*). [bu,]
- Vuşlat yoludur maḥzâ dîdâre sebeptir **bu**
- Şâh-râh-ı Muḥammeddir **bu** bir ulu devletdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 10*). [bu,]
- Vuşlat yoludur maḥzâ dîdâre sebeptir **bu**
- Şâh-râh-ı Muḥammeddir **bu** bir ulu devletdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 11*). [bu,]
- Ey dil heme-dem seyr et ammâ ne ki bir dem et
- Bu** yolda kalırsan ger bir özge nedâmetdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 17*). [bu,]
- Ṭut râh-ı tevellâyı seyran-geh-i ma‘nayı
- Ser-rişte-i vuşlatdır dîdâra **bu** ‘illetdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 19*). [bu,]
- Bu yolda telef olsaṅ yâ in ki başa varsaṅ
- Her biri şerâfetdir her biri kerâmetdir (*Nigârnâme, Gazel 17, Mısra 20*). [bu,]
- Bu yerde ġümân olmaz ser -menzil-i eykândır
- Seyr eyle **bu** şahrâyı geşt eyle **bu** deryâyı (*Nigârnâme, Gazel 18, Mısra 7*). [bu,]
- Bu yerde ġümân olmaz ser -menzil-i eykândır
- Seyr eyle **bu** şahrâyı geşt eyle **bu** deryâyı (*Nigârnâme, Gazel 18, Mısra 7*). [bu,]

- Kim luṭf-ı ilâhîdir Hâkdan saṇa iḥsândır
Her kimse **bu** deryâdan sûzânı kadar işrâb (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 9*). [bu,]
- Eyler bilir erbâbı zîrâ ki **bu** vîcdândır
İçdikce olur efzûn sûzâneligi her dem (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 10*). [bu,]
- Bes ‘acz-i ‘anî’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmezse **bu** şahrâyâ düşmezse **bu** deryâyâ (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 17*). [bu,]
- Bes ‘acz-i ‘anî’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmezse **bu** şahrâyâ düşmezse **bu** deryâyâ (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 17*). [bu,]
- Sûzânı kadar her kim içmezse peşimândır
Ey ‘âşık-ı sevdâyî seyr eyle **bu** şahrâyı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 19*). [bu,]
- Bu yerde gümân olmaz ser menzil-i peykândır
Seyr eyle bu şahrâyı geşt eyle bu deryâyı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 7*). [bu,]
- Bu yerde gümân olmaz ser menzil-i peykândır
Seyr eyle **bu** şahrâyı geşt eyle **bu** deryâyı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 8*). [bu,]
- Bu yerde gümân olmaz ser menzil-i peykândır
Seyr eyle **bu** şahrâyı geşt eyle **bu** deryâyı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 8*). [bu,]
- Kim luṭf-ı ilâhîdir Hâkdan saṇa iḥsândır
Her kimse **bu** deryâdan sûzânı kadar işrâb (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 10*). [bu,]
- Eyler bilir erbâbı zîrâ ki **bu** vîcdândır
İçdikce olur efzûn sûzâneligi her dem (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 11*). [bu,]
- Bes ‘acz-i ‘anî’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmezse **bu** şahrâyâ düşmezse **bu** deryâyâ (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 18*). [bu,]
- Bes ‘acz-i ‘anî’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır
Girmezse **bu** şahrâyâ düşmezse **bu** deryâyâ (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 18*). [bu,]
- Sûzânı kadar her kim içmezse peşimândır
Ey ‘âşık-ı sevdâyî seyr eyle **bu** şahrâyı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 20*). [bu,]
- Keşf eyle mu‘ammâdır gör kim **bu** ne ma‘nâdır
Ya‘nî ki dilârânın nâzı dahi yârânın (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 2*). [bu,]
- Bu kâr-ı dilâradır zîrâ feraḥ-efzâdır
Bir âh ile zâr etmek her laḥza hezâr etmek (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 8*). [bu,]
- Ser-bâz-ı niyâzişdir **bu** manşib-ı a‘lâdır
Veh veh ne güzeldir nâz her laḥza niyâziş hem (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 14*). [bu,]
- Bu Mîr Nigârînin gûyâ dili deryâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 22*). [bu,]
- Nâz eyle dilâ nâz et şahrâ-yı sitiğnâdır
Keşf eyle mu‘ammâdır gör kim **bu** ne ma‘nâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 3*). [bu,]
- Dildâr-ı sitiğnâda müştâk-ı niyâzişde
Bu kâr-ı dilâradır zîrâ feraḥ-efzâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 9*). [bu,]
- Dildâr kılar cevân der nâz u niyâz-bâzân
Ser-bâz-ı niyâzişdir **bu** manşib-ı a‘lâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 15*). [bu,]
- Lü‘lû’ saçıyor her dem saçdıkcâ olur efzûn
Bu Mîr Nigârînin gûyâ dili deryâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 23*). [bu,]
- Maḥv eyle dilâ maḥv et kendiñ **bu** leṭâfetdir (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 1*). [bu,]
- Dildâra ki maḥviyyet **bu** kâra ‘alâmetdir
Tevhîd-i ḥaḳîkatdir maḥviyyet-i müştâkın (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 6*). [bu,]
- El-ḥaḳ **bu** nefî isbât tevḥîd-i ḥaḳîkatdir
Vaḥdetde özün gâ‘ib etmiş ola her tâlib (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 14*). [bu,]

- Bu lutf-ı ilâhîdir ‘ârifliğe âyetdir
Tevhîde şîrîn cân ver ey Mîr Nigârî kim (Nigârname, Gazel 20, Mısra 20). [bu,]
- Bu kâr talebkâra kimyâ-yı sa‘âdetdir (Nigârname, Gazel 20, Mısra 22). [bu,]
- Gâzel-i vahdet
Maḥv eyle dilâ maḥv et kendin **bu** letâfetdir (Nigârname, Gazel 20, Mısra 2). [bu,]
- Dildâra ki maḥviyyet **bu** kâra ‘alâmetdir
Tevhîd-i ḥaḳîkatdir maḥviyyet-i müştâkı (Nigârname, Gazel 20, Mısra 7). [bu,]
- El-ḥaḳ **bu** nefî isbât tevḥîd-i ḥaḳîkatdir
Vahdetde özün gâ’ib etmiş ola her tâlib (Nigârname, Gazel 20, Mısra 15). [bu,]
- Bu lutf-ı ilâhîdir ‘ârifliğe âyetdir
Tevhîde şîrîn cân ver ey Mîr Nigârî kim (Nigârname, Gazel 20, Mısra 21). [bu,]
- Bu kâr talebkâra kimyâ-yı sa‘âdetdir (Nigârname, Gazel 20, Mısra 23). [bu,]
- Geşt eyle dilâ geşt et **bu** menzil-i ḥayrândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 1). [bu,]
- Bahş eyle **bu** kirdâra varın ki şîrîn cândır
Dildâr iledir kârı ḥayrânların efkârı (Nigârname, Gazel 21, Mısra 4). [bu,]
- Bir yâr-i dilârâdır **bu** kâr ile ḥayrândır
Sergeşte serâsime **bu** yerde qarâr eyler (Nigârname, Gazel 21, Mısra 6). [bu,]
- Geşt eyle dilâ geşt et **bu** menzil-i ḥayrândır
Sergeşte serâsime **bu** yerde firâvândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 2). [bu,]
- Ḥayret-zedeler dâ’im cânân iledir kâ’im
Bahş eyle **bu** kirdâra varın ki şîrîn cândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 5). [bu,]
- Dildâr iledir kârı ḥayrânların efkârı
Bir yâr-i dilârâdır **bu** kâr ile ḥayrândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 7). [bu,]
- Cân-dâde gerek ḥayrân **bu** kârı diler cânân
Bu kâr-ı kerîmândır ne kâr-ı nerîmândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 18). [bu,]
- Cân-dâde gerek ḥayrân bu kârı diler cânân
Bu kâr-ı kerîmândır ne kâr-ı nerîmândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 19). [bu,]
- Var bâkî gülistâna seyr eyle şafâ içre
Seyr eyle **bu** şahrâyı gör hâl-i dilârâyı (Nigârname, Gazel 22, Mısra 5). [bu,]
- Ammâ bilirim menzil etmiş heme lâ içre
Şahrâ-yı fenâdır **bu** bu yerde ki lâ olmaz (Nigârname, Gazel 22, Mısra 11). [bu,]
- Ammâ bilirim menzil etmiş heme lâ içre
Şahrâ-yı fenâdır **bu** bu yerde ki lâ olmaz (Nigârname, Gazel 22, Mısra 11). [bu,]
- Her laḥza derer güller gülzâr-ı velâ içre
Ṭayy et heme dem ṭayy et **bu** menzili kim âhir (Nigârname, Gazel 22, Mısra 15). [bu,]
- Şaldı yine bir şûriş ‘uşşâk-ı bahâ içre
Ey pîr Nigârî sen devr eyle **bu** şahrâyı (Nigârname, Gazel 22, Mısra 21). [bu,]
- Var bâkî gülistâna seyr eyle şafâ içre
Seyr eyle **bu** şahrâyı gör hâl-i dilârâyı (Nigârname, Gazel 22, Mısra 6). [bu,]
- Ammâ bilirim menzil etmiş heme lâ içre
Şahrâ-yı fenâdır **bu** bu yerde ki lâ olmaz (Nigârname, Gazel 22, Mısra 12). [bu,]
- Her laḥza derer güller gülzâr-ı velâ içre
Ṭayy et heme dem ṭayy et **bu** menzili kim âhir (Nigârname, Gazel 22, Mısra 16). [bu,]
- Şaldı yine bir şûriş ‘uşşâk-ı bahâ içre
Ey pîr Nigârî sen devr eyle **bu** şahrâyı (Nigârname, Gazel 22, Mısra 22). [bu,]
- Elṭâf-ı ilâhidir bahşîş-i Hüdâdır **bu**

- Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 4*). [bu,]
- Bûstân-ı melâhatdır gülzâr-ı şafâdır **bu**
- Vaşf eyle dilâ vaşf et vaşfın yeridir zîrâ (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 6*). [bu,]
- Câ-yı feraḥ-efzâdır kim perde-güşâdır **bu**
- Fahr eyle dilâ fahr et her laḥza ḥabîbâna (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 8*). [bu,]
- Cevlân ile şâdâne pür-zevk-i şafâdır **bu** [215]
- Nâz eyle dilâ nâz et nâzın yeridir elbet (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 10*). [bu,]
- Zîrâ ki mezaḥ-efzâ ervâḥ-ı fezâdır **bu**
- Sâz eyle dilâ sâz et sâzın demidir kim **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 12*). [bu,]
- Zîrâ ki mezaḥ-efzâ ervâḥ-ı fezâdır **bu**
- Sâz eyle dilâ sâz et sâzın demidir kim **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 13*). [bu,]
- Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır **bu**
- Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki bilâ-firkat (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 14*). [bu,]
- Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan ‘atâdır **bu**
- Zevk eyle dilâ zevk et her laḥza feraḥ-efzâ (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 16*). [bu,]
- Şahrâ-yı dilârâdır şevk ile melâdır **bu**
- Seyr eyle ḥabîbâne şükr eyle mezâkâne (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 18*). [bu,]
- Zîrâ ki şafâ-efzâ bûstân-ı hümâdır **bu**
- Ey pîr Nigârî gez seyr eyle **bu** şahrâyı (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 20*). [bu,]
- Zîrâ ki şafâ-efzâ bûstân-ı hümâdır **bu**
- Ey pîr Nigârî gez seyr eyle **bu** şahrâyı (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 21*). [bu,]
- Bî-fâni gülüstândır şahrâ-yı velâdır **bu**
- Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 22*). [bu,]
- Bî-fâni gülüstândır şahrâ-yı velâdır **bu**
- Bu** menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 23*). [bu,]
- Cân vermek aḥa şîrîn her laḥza revâdır **bu**
- Hıfz eyle dilâ hıfz et güftârımı zîrâ kim (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 24*). [bu,]
- Gülzâr-ı muhalledir firdevs-i beḳâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 26*). [bu,]
- Pend ile bulur mu hîç ḡâye
- Elbette **bu** kâr başa varmaz (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 4*). [bu,]
- Ḥamd eyle dilâ ḥamd et zîrâ ki beḳâdır **bu**
- Ser-menzil-i bî-tâdır bâ‘is-i likâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 2*). [bu,]
- Ḥamd eyle dilâ ḥamd et zîrâ ki beḳâdır **bu**
- Ser-menzil-i bî-tâdır bâ‘is-i likâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 3*). [bu,]
- Şükr eyle dilâ şükr et her dem ki taleb-kâra
- Eltâf-ı ilâhidir bahşîş-i Hüdâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 5*). [bu,]
- Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya
- Bûstân-ı melâhatdır gülzâr-ı şafâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 7*). [bu,]
- Vaşf eyle dilâ vaşf et vaşfın yeridir zîrâ
- Cây-ı feraḥ-efzâdır kim perde-güşâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 9*). [bu,]
- Fahr eyle dilâ fahr et her laḥza ḥabîbâna
- Cevlân ile şâdâne pür-zevk-i şafâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 11*). [bu,]
- Nâz eyle dilâ nâz et nâzın yeridir elbet
- Zîrâ ki mezaḥ-efzâ ervâḥ-ı fezâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 13*). [bu,]
- Sâz eyle dilâ sâz et sâzın demidir kim **bu**
- Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır **bu** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 14*). [bu,]

- Sâz eyle dilâ sâz et sâzın demidir kim **bu**
Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 15). [bu,]
- Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki bilâ-firkat
Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan ‘atâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 17). [bu,]
- Zevk eyle dilâ zevk et her lahza feraḥ-efzâ
Şahrâ-yı dilârâdır şevk ile melâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 19). [bu,]
- Seyr eyle ḥabîbâne şükr eyle mezâkâne
Zîrâ ki şafâ-efzâ bûstân-ı hümâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 21). [bu,]
- Ey pîr Nigârî gez seyr eyle **bu** şahrâyı
Bî-fânî gülüstândır şahrâ-yı velâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 22). [bu,]
- Ey pîr Nigârî gez seyr eyle **bu** şahrâyı
Bî-fânî gülüstândır şahrâ-yı velâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 23). [bu,]
- Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır
Cân vermek aḡa şîrîn her lahza revâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 24). [bu,]
- Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır
Cân vermek aḡa şîrîn her lahza revâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 25). [bu,]
- Hıfz eyle dilâ hıfz et güftârımı zîrâ kim
Gülzâr-ı muhallemdir firdevs-i bekâdır **bu** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 27). [bu,]
- Yok **bu** şöḡbetle melâ-ender-melâdır menzîlim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 73). [bu,]
- Tâ kalmaya ḡayrî kâra ḡâcet
Bu ‘arz-ı niyâzımı işitdi (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 7). [bu,]
- Ḥamdâne kelâmı didim ol ân
Bu ravza-yı ḡamd-ı nî’met-i raḡmânîden bir numûne ve (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 13). [bu,]
- Her şâm ü seḡer **budur** medârım
Ol kâr ile gerḡi şerm-sârım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 22). [budur, -dur]
- Elṡâfînadır velî be-her dem
Her lahza **budur** benim murâdım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 35). [budur, -dur]
- Manzûruḡ olursam er **bu** ma’nâ
Elbette olur o bende zâḡir (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 5). [bu,]
- ‘Âlemde şehîrdir **bu** ma’nâ
Ammâ yine isterem dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 13). [bu,]
- Aḡrân içinde hor kılma
Gerḡi degilem sezâ **bu** kâre (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 18). [bu,]
- Bu güft gu-yı şeker-nisâre
Şehdâb-ı ‘inâyetin ḡüdâdır (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 19). [bu,]
- Bu bustân-ı tevḡîd-i Rabbânî ve ḡülîstân-ı tenzîḡ-i (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 1). [bu,]
- V’ey naḡş u nigârîşe veren meşḡ
Her lahza **bu** derd-mend-i zâra (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 17). [bu,]
- Çâre ne idem **bu** derde merhem
Bir ben degilem çün ehl-i ‘irfân (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 12). [bu,]
- Olmaz ki **bu** kârdır hüveydâ
Tevḡîd nedir budur ki mevcûd (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 32). [bu,]
- Bu nisbet ebed ḡümâne gelmez
Tevḡîdiḡe i’tikâd kıldım (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 38). [bu,]

- Olmaz ki bu kârdır hüveydâ
Tevhîd nedir **budur** ki mevcûd (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 33*). [budur, -dur]
- Yok özge hemîn medâr Sensin
Sendendi hemîn **bu** keşf-i zîbâ (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 5*). [bu,]
- Sendendi küşâyîş-i mu‘ammâ
Sendendi hemîn **bu** güft ü gûlar (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 7*). [bu,]
- Sendendi hemîn **bu** cüst ü cûlar
El-minnet-i Hakk etdim ikrâr (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 8*). [bu,]
- Bu münâcât gülzârından bir deste güldür ve sebze -zâr-ı niyâzdan nevreste bir sünböldür
(*Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 1*). [bu,]
- Lutf eyle **bu** varlardan ‘ârî
Eyle kerem et bir özge varı (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 21*). [bu,]
- Ne gam olayım **bu** cândan ayru
Gam oldur olayım Senden ayru (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 25*). [bu,]
- Kurbân olayım şiyâkım alma
Bu yolda beni belâya şalma (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 22*). [bu,]
- Bu ‘arz u niyâz u ihtiyâc
Olsa n’ola derdimiñ ‘ilâcı (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 27*). [bu,]
- Elbette olur bahâne-i kâm
İbrâm yeter nedir **bu** ibrâm (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 32*). [bu,]
- Bu şehen-şâh-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfından bir güllü deste ve bostân-ı şemâyilinden bir şemâme -i dil-bestedir
Ey hâme bu dem qarâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 1*). [bu,]
- Bu şehen-şâh-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfından bir güllü deste ve bostân-ı şemâyilinden bir şemâme -i dil-bestedir
Ey hâme **bu** dem qarâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 2*). [bu,]
- Râhat yolun ihtiyâr kılma
Zîrâ ki **bu** dem dem-i şafâdır (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 4*). [bu,]
- Olmazdı **bu** olmasaydı levlâk
Elbette ki qadr-i ‘âli bulduñ (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 11*). [bu,]
- Îcâd-i Hüdâya bâ‘is olduñ
Bu rütbe ne rütbe-i berîndir (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 14*). [bu,]
- Bu câh ne câh-ı bî-qarîndir
Ey vâsîta-yı vücûd-ı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 15*). [bu,]
- Bu kârîqa ol şî‘âr kıldı
Envârı anıñ dükenmez oldu (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 13*). [bu,]
- Ol lahza Ehad olur hüveydâ
Mi‘râc-ı kemâlîne **bu** eyvâh (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 22*). [bu,]
- Sensin sağa hâşdır **bu** pâyê
Sen evvel ü âhiri **bu** hayliñ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 29*). [bu,]
- Sensin sağa hâşdır **bu** pâyê
Sen evvel ü âhiri **bu** hayliñ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 30*). [bu,]
- Mecmu‘a-yı enbiyâ tûfeyliñ
Sensin **bu** gürûhıñ âfitâbı (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 32*). [bu,]
- Yetmez mi yeter sağa **bu** bürhân
Erbâb-ı lisânı ‘âciz etdi (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 39*). [bu,]

- Bu fethi saña Hâk etdi in‘âm
Allah seni muzaffer etdi (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 13*). [bu,]
- Bu server-i enbiyânın âfitâb-ı mi‘râcından bir zerre nümâ ve ser-defter-i eşfiyânın mâhtâb-ı ‘urûcundan bir leme‘ân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 1*). [bu,]
- Şükr eyle gel imdi eyle mümtâz
Kendiñ **bu** tarîkde ser-efrâz (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 25*). [bu,]
- Yetmez mi saña ki **bu** şerâfet
Mi‘râc-ı nebîden ola şöhet (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 26*). [bu,]
- Allahı seversen et ‘inâyet
Bu bâbda söyle özge bâbet (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 29*). [bu,]
- Ol hâme ki ahladı **bu** hâli
Meydâna getürdi esb-i kâli (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 30*). [bu,]
- Ma‘lûm degil velî **bu** esrâr
Esrârına gayr-ı mümkün izhâr (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 18*). [bu,]
- Bu seyrde câh-ı bî-nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 42*). [bu,]
- Hoş-hâl **bu** seyr-i bî-bedelden
Nâzişle dönende ol seferden (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 2*). [bu,]
- Eltâf-ı Hüdâdı bî-nihâyet
Eflâke **bu** seyr ü **bu** seyâhat (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 7*). [bu,]
- Eltâf-ı Hüdâdı bî-nihâyet
Eflâke **bu** seyr ü **bu** seyâhat (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 7*). [bu,]
- Feyz-i hünerine yok nihâyet
Bî-hadd **bu** kâra hiç gâyet (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 17*). [bu,]
- Bu kâr ile gerçi hor u zârem
İkrâmına çok ümîd-vârem (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 28*). [bu,]
- Bu derdiñ elinden âh u zâre
Geldim ne edem buña ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 30*). [bu,]
- Ger eylemesen beni perîşân
Kimden dilerim **bu** derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 35*). [bu,]
- İşrâba ziyâdedir şiyâkım
Bu kâra giriş merağa dalma (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 8*). [bu,]
- Elbet gerek ola **bu** cihânda
Nevbet ki yetüp beni cünûna (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 27*). [bu,]
- Meydâne getür **bu** tûmturâkı
‘Aşkın saña var meyli hayli (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 18*). [bu,]
- Yâ **bu** ki rivâyet-i ciger-sûz
Yâ **bu** ki hadîs-i ‘aşkıdan hem (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 24*). [bu,]
- Yâ **bu** ki rivâyet-i ciger-sûz
Yâ **bu** ki hadîs-i ‘aşkıdan hem (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 25*). [bu,]
- El söyleye Bârekallah üstâd
Bu sözleri kim hayâl söyler (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 33*). [bu,]
- Bak lûtf-ı Hüdâ-yı zül-cemâle
Üstâd saña **bu** ‘aşk-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 39*). [bu,]
- Sen de aña eyle hayli meyli
‘Aşkın eseri **budur** ki ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 21*). [budur, -dur]
- Çün böyle dedi hayâl-i puhte

- Bildim ki **bu** kâr kâr-ı suhte (*Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 11*). [bu,]
- Zîrâ **bu** hikâyet-i dil-efrûz
- Ol yerden olur **bu** nâr-ı cân-sûz (*Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 18*). [bu,]
- Zîrâ **bu** hikâyet-i dil-efrûz
- Ol yerden olur **bu** nâr-ı cân-sûz (*Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 19*). [bu,]
- Böyle ki ola Nigâr-nâme
- Bu** nâm-ı nigâriş ede hâme (*Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 25*). [bu,]
- Zîrâ **bu** Nigâr mahz-ı cândır
- Cân terki yaman pek yamandır (*Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 26*). [bu,]
- Bu vech ile bil Nigâr -nâme
- Nağşîş ü nigâriş etdi hâme (*Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 30*). [bu,]
- Her lahza olur güzel **bu** hâlet
- Her ne ki dilerseñ ‘azm-i tâm et (*Nigâr-nâme, Mesnevi 48, Mısra 10*). [bu,]
- Açsun dilimi deyim tamâmı
- Bu** vâkı‘a-yı cünûn-ı hâmı (*Nigâr-nâme, Mesnevi 49, Mısra 7*). [bu,]
- Bu vâkı‘a-yı nigâr-nümâdır
- İhsân-ı Hüdâ-yı bî-nümâdır (*Nigâr-nâme, Mesnevi 49, Mısra 8*). [bu,]
- Ne müjde olur ne cennetistân
- Bu** ‘âlem içinde cümle ‘âlem (*Nigâr-nâme, Mesnevi 49, Mısra 23*). [bu,]
- Ger olsa bulur anı kemâhî
- Bu** sözde hilâf yokdur ey cân (*Nigâr-nâme, Mesnevi 49, Mısra 31*). [bu,]
- Zîrâ o bekâda **bu** fenâdır
- Cennet desem er degil muvâfık (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 2*). [bu,]
- Söyleyim aña deyim **bu** şâbih
- Ol yerdedir ‘âşıkân-ı hak gûy (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 6*). [bu,]
- Revnak-şiken-i cihânın oldur
- Bil anı **bu** ‘âlem içredir ol (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 17*). [bu,]
- Ol şâh **bu** ‘âlem aḡadır kul
- Ol olmasa olmaz idi ‘âlem (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 18*). [bu,]
- Maḡbûb-ı Hüdâ sebepdir elbet
- Bu** meth yeter aña tamâm et (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 23*). [bu,]
- Bu aña o buña oldu mâ’il
- Ol gördü bunu muḡayyed oldu (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 30*). [bu,]
- Bu gördü anı belâyı buldu
- Her biri birine mübtelâdır (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 32*). [bu,]
- Bu gördü anı düşüp menâra
- Ol âteşe ḡark olup dem-â-dem (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 38*). [bu,]
- Bu nâra düşüp yakıldı her dem
- Tâb etmediler bu iştîyâḡa (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 40*). [bu,]
- Bu nâra düşüp yakıldı her dem
- Tâb etmediler **bu** iştîyâḡa (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 41*). [bu,]
- Bu aña o buña oldu mâ’il
- Ol gördü **bunu** muḡayyed oldu (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 31*). [bunu, -nu]
- Tâb etmedi her birisi nâra
- Ol gördü **bunu** dutuşdu nâra (*Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 37*). [bunu, -nu]
- Ol buña **bu** aña oldu ḡayrân

- Bir niçe zamân u hayli müddet (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 2*). [bu,]
- Tahkîk etdim ki **bu** gazelden
- Böyle ki menâr-ı ‘aşka düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 2*). [bu,]
- Terk eylemiş ‘âr u vâri atmış
- Bî-târi deliydi **bu** cihânda (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 31*). [bu,]
- Elbet olur ‘âkıbet ki bî-dîl
- Bu** vâkı‘anî işi yamandır (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 4*). [bu,]
- Bu râh-ı metinde müstedâm ol
- ‘Aql ile olur kemâl-i insân (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 3*). [bu,]
- Anla **bu** kelâmı hayr söyle
- Ger fikr ile olsa aşl-ı güftâr (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 33*). [bu,]
- Feryâd ile söyledim ki ey cân
- Rahm eyle başa yeter **bu** giryân (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 14*). [bu,]
- Kılmadı eser biri belâya
- Ne çâre edem **bu** mübtelâya (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 20*). [bu,]
- Böyle ki o nâm-ı hakkı aşlâ
- Uymaz sağa **bu** cünûn-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 16*). [bu,]
- ‘Azîm eylemiş âsitân-ı yâre
- Bu** şeb gidecekler ol diyâre (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 4*). [bu,]
- Hâzırdı **bu** şeb kamû talepkâr
- Senden dilerim ki ey keremkâr (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 5*). [bu,]
- Bu kâr-ı ‘azîme ihtimâm et
- Fevt eyleme aña ‘azm-i tâm et (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 11*). [bu,]
- Ol gül **bu** gice benimle hem-dem
- Tâ şubh olunca şâd u hürrem (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 15*). [bu,]
- Dedim aña hayrdır **bu** eyvâh
- Ger başa gelürse lev-haşallah (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 1*). [bu,]
- Kaşdım **bu** ki bir nice şerîfân
- Meydân-ı suhinde şehsüvarân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 5*). [bu,]
- Bu kâra kılam kıyâm ey cân
- Belki ola derdimize dermân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 27*). [bu,]
- Takrîr edeyim işit ne kim var
- Tafşîli anı **budur** ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 4*). [budur, -dur]
- Çün zerre degil **bu** kâr mübhem
- Bir yer ki ola maķâm-ı Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 32*). [bu,]
- Bu şi‘r-i şirîni kıldı inşâ (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 16*). [bu,]
- Mihmân-serâma ey revânım
- Hâzırdı **bu** şeb misâfirânım (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 11*). [bu,]
- Zîrâ **bu** iki şarâba lâzım
- Peymâne şürâhi leb mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 16*). [bu,]
- Ammâ ki **bu** bâde-i Hüdâyî
- Bu bâde-i lutf-ı zül-‘atâyî (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 20*). [bu,]
- Ammâ ki bu bâde-i Hüdâyî
- Bu** bâde-i lutf-ı zül-‘atâyî (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 21*). [bu,]
- Bir bâdedir ol ki ‘aql peydâ
- Eyler ki **bu** ‘akla uymaz aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 23*). [bu,]

- Bu ‘âlem içinde var ‘âlem
İkbâli güzel aña gider hem (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 32). [bu,]
- Nûş eyle **bu** bâde-i hüâmı
Ğam mülküne vermegil nizâmı (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 5). [bu,]
- Ey hâme **bu** ‘arşa-yı ğazeldir
Söylersem eger ğazel ğazâldır (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 17). [bu,]
- Meydân-ı suhende etdi cevân
Bu şî‘r-i şîrîni yazdı ol an (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 26). [bu,]
- Bu mâ‘ide-i misâfirâne
Vâz oldu kâmû yegân yegâne (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 1). [bu,]
- Bu sofra içinde her ne kim var
Ol ‘âlem-i ğaybidendir ey yâr (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 3). [bu,]
- Bir nazmına verdi ol nizâmı
Bu şî‘rdürür anı tamâmı (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 34). [bu,]
- Bülbül gibi söyledim ki gül gül
Ammâ ki ne gül **bu** özge güldür (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 18). [bu,]
- Vahdet gülüdür **bu** gül eger o
Olmazsa bulunmaz idi bir **bu** (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 33). [bu,]
- Vahdet gülüdür **bu** gül eger o
Olmazsa bulunmaz idi bir **bu** (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 34). [bu,]
- Cümle **bu** gülün kerâmetidir
Hûbluğunun ol ‘âlâmetidir (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 37). [bu,]
- Zîrâ **bu** makâm makâm-ı güldür
Şeydâları mest-i kâ’s-i müldür (Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 8). [bu,]
- Nazm etdiği imdi **bu** ğazeldir
Ammâ ne ğazel güzel güzeldir (Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 16). [bu,]
- Besdir **bu** kadar uzun-zebânlık
Besdir **bu** kadar şeker-feşânlık (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 13). [bu,]
- Besdir **bu** kadar uzun-zebânlık
Besdir **bu** kadar şeker-feşânlık (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 14). [bu,]
- Sînemde olur vü ğâh bürûdet
Bu kâr-ı muhabbetimdir ey yâr (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 11). [bu,]
- Etdi ne dem oldu **bu** kerâmet
Sâkî ki işitdi **bu** makâlî (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 20). [bu,]
- Etdi ne dem oldu **bu** kerâmet
Sâkî ki işitdi **bu** makâlî (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 21). [bu,]
- Tûtî gibi **bu** makâle geldim
Bir vâkt-i ferahda şâh-ı hûbân (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 26). [bu,]
- Bülbülsüz olur mu bâğ-ı dünyâ
Bî-gül mü olur **bu** bâğ-ı sevdâ (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 39). [bu,]
- Bu remz ile eyledi latîfe
Key bâde-perestlere halîfe (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 4). [bu,]
- Gerçi **bu** ‘aşrda rind çokdur
Sen gibi cünûn-ı rind yokdur (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 8). [bu,]
- Yazdığı anı ki **bu** ğazeldir
Bahşış-i ilâhidir güzeldir (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 26). [bu,]

- Etmez ki **bu** kârdır hüveydâ
Pes nûr-ı Hüdâya ey taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 20*). [bu,]
- Anlar ki neden imiş **bu** a'mâ
Bildiklerin unudur tamâmı (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 7*). [bu,]
- Kim pîr-i muğândan içdi câmı
Anlar ki **bu** bâde-i letâfet (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 10*). [bu,]
- Tâ ref' ola şekk ü fikr-i bâtıl
Ammâ ki olan **bu** 'ilme tâlib (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 22*). [bu,]
- Zâhirdir aña olan me'tâlib
Hakkâ ki yakın **bu** 'ilm-i maḥbûb (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 24*). [bu,]
- Âh-vây u taḥayyür-i firâvân
Bu vaşf-ı güzeste oldu ma'lûm (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 36*). [bu,]
- Bu güft ü gıyâ tezekkür eyle
Takrîr edeyim anı bir aña (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 39*). [bu,]
- Bu kâr iledir anıñ sürûru
Ammâ geh o har olup ki şûfî (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 31*). [bu,]
- Hâne-i dilin görür pür-envâr
Yüz gösterür aña kim **bu** devlet (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 8*). [bu,]
- Hep 'âlim-i şûfiye kıyâsı
Bu tâ'ifelerde zevk olmaz (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 18*). [bu,]
- Ol dem baña ol **bu** gülü verdi
Fil-hâl ki emr edip buyurdu (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 17*). [bu,]
- Her kanda ki rind-i ehl-i îkân
Görseñ **bu** gülü ver aña ey cân (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 20*). [bu,]
- Zîrâ ki **bu** gül gül-i beḳâdır
Bu gül gül-i bâğ-ı Muştâfâdır (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 21*). [bu,]
- Zîrâ ki bu gül gül-i beḳâdır
Bu gül gül-i bâğ-ı Muştâfâdır (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 22*). [bu,]
- Algıl **bu** gülü saña verim ben
Ammâ şu vaşiyetim ki hem sen (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 35*). [bu,]
- Bir hûb ḡazel ki yazdı ol an
Taḥrîr-i merâmı **bu** ḡazeldir (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 7*). [bu,]
- Oldum ki **bu** ülfete muṭâbık
El verdi feraḥ ki geldi mihmân (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 6*). [bu,]
- Ey bâr-ı Hüdâ sen hıfz eyle
Hey hey dediler ki **bu** ne zînet (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 25*). [bu,]
- Olsun gülek oynayak olaḥ şâd
El-ḥaḳ **bu** sarâyı şâd-âbâd (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 29*). [bu,]
- Âyâ ki neden olup **bu** ḡamlar
Zâhir görünür ki ḡamların var (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 32*). [bu,]
- Zîrâ ki **bu** çarh-ı pür-sitemdir
Kirdârı anıñ müdâm elemidir (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 6*). [bu,]
- Söyler gezerem **bu** sözü tekrâr
Âdem degilem mi var 'ârım (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 20*). [bu,]
- Ne çâre edem **bu** nâ-tüvâna
Derd ü ḡam u ḡuşsa miḥnetim çok (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 30*). [bu,]

- Âyâ **bu** gama edem ne çâre
İstimdâd (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 36*). [bu,]
- Mecnûn eden yazar du'âsın
Olma **bu** gece bizimle maḥzûn (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 37*). [bu,]
- Meydân-ı sühende söyleyin şâd
Bu hânemiz ola ḡamdan âzâd (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 2*). [bu,]
- Şîrîn söz ile tekellüm edek
Handân u feraḥ **bu** böyle gidek (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 4*). [bu,]
- Eylerler idi ki **bu** rivâyet
Bahş eyler idi şarâb-ı nâbı (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 17*). [bu,]
- Senden meded olmasa yanar cân
Eflâka çıkar **bu** nâr-ı sûzân (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 24*). [bu,]
- Bildim ki nedir veren ḡarâret
Bezme **bu** kadar sunan ḡalâvet (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 10*). [bu,]
- Âhir dediler **budur** hüveydâ
Reşk-âver-i mâ'ide-i Cemşîd (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 17*). [budur,]
- Âyâ dediler **bu** nice âyet
Mihmân-serâ güzeldir ammâ (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 2*). [bu,]
- Yokdur **bu** misilde hân aşlâ
'Âlemde ki yokdu böyle bir iş (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 4*). [bu,]
- Bî-tâdı **bu** naḡş ü **bu** nigâriş
Senden dileriz ki ey Nigârî (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 6*). [bu,]
- Bî-tâdı **bu** naḡş ü **bu** nigâriş
Senden dileriz ki ey Nigârî (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 6*). [bu,]
- Şerḡ eylegil anı âşîkârâ
Tâ kim olalım **bu** sırdan âḡâḡ (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 11*). [bu,]
- Senden eger olmasa bir imdâd
Elbette yaḡar beni **bu** bî-dâd (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 19*). [bu,]
- Luṭf eyle beni **bu** âḡ u zâra
Şalma çöle koymagil avâre (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 22*). [bu,]
- Şâhen-şeh-i mihr ü mâhidir ol
Bu hânçe ne hânçe-i Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 37*). [bu,]
- Maḡşûş İlâhidir **bu** hânçe
Bir sofradır 'âlem içre bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 24*). [bu,]
- Pendiḡ demidir dem-i keremdir
Bu kâr-ı kûnûn-ı muḡteremdir (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 12*). [bu,]
- Bir pend veriḡ ki vere şîḡḡat
Kâr eyleye tâ ki **bu** naşîḡat (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 14*). [bu,]
- Mecnûnuḡa söyle ḡazır olsun
'Arz eyledim ol **bu** yerde ḡazır (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 36*). [bu,]
- El-ḡaşılı kim **budur** niyâzım
Sizden ola siz ki çâre-sâzım (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 17*). [budur,]
- Resm ü eseri niçün bilinmez
Şerḡ eyle **bu** gizli ḡüft ü ḡûyı (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 8*). [bu,]
- Keşf eyle **bu** ḡüft ü ḡûy-ı mûyı
Ṭaraf-ı mihmânlardan su'âl (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 9*). [bu,]

- Bu hey'et ile niçün hüveydâ
Olmaz çok 'acebdi bu mu'ammâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 19). [bu,]
- Bu hey'et ile niçün hüveydâ
Olmaz çok 'acebdi **bu** mu'ammâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 20). [bu,]
- Hal eylegil ey habîr-i esrâr
Bu sırr-ı hafîyi eyle izhâr (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 22). [bu,]
- Keşf eyleyelim sizin-çün el'ân
Anlañ **bu** maqamda var iki sır (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 26). [bu,]
- Şerh eyleyim anı size bir bir
Evvel ki nedir **budur** ki el-haqq (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 28). [budur, -dur]
- Tecrîd vü terk ü mâsivâdır
İkinci **budur** ki 'aşk-ı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 32). [budur,]
- Şıgmaz **bu** maḥal-i tenge ey yâr
Bes yahşî nedir diyem ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 5). [bu,]
- Terk eyleyelim **bu** bahsî el'ân
Evvelki maqam ezelki hâle (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 7). [bu,]
- Gelmedi cihâna bî-bedeldir
Bir böyle ğazel ki **bu** güzeldir (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 20). [bu,]
- Vaşf eyledi anı böyle rengîn
Bu şî'r ile kıldı anı taḥsîn (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 28). [bu,]
- Ol kühl **bu** gözgü-i mücellâ
Resmî eseri bulunmaz aşla (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 5). [bu,]
- Anları sebep dedin **bu** yerde
Şaldın o sebeple bizi derde (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 7). [bu,]
- Mîzbân müdde'âsını isbât
Dedim ki değil **bu** emr müşkil (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 12). [bu,]
- Edin görüne **bu** gizlü hâcet
Maṭlûbuñuza erersiz ammâ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 27). [bu,]
- Söylersiz 'aceb 'aceb elem-nâk
'Arz eylediler ki **bu** mu'ammâ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 34). [bu,]
- Zîrâ o giyimden olmuş 'üryân
Ammâ **bu** bedenden olmuş ey cân (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 21). [bu,]
- Zîrâ ki o Bîsütûnda kalmış
Atmış **bu** dağı tamâm kılmış (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 29). [bu,]
- Elbette olur ki **bu** yakîndir
Bî-şüphe çü hurşîd-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 6). [bu,]
- Bir gün anı erdirir nigâra
Şabr ile olur **bu** vara vara (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 11). [bu,]
- Ol hâl ne hâl lev-ḥaşâllah
Bu kâr ne kâr bârekalah (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 3). [bu,]
- Söylendi ki bir kese müyesser
Olmadı **bu** hâlet-i şîrîn-ter (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 11). [bu,]
- Tamâmî-yi suhen
Bu hâli ki gördüler figâne (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 19). [bu,]
- Bu neş'e-i cîlve-i Nigârî
Böyle deyüp eylediler efgân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 28). [bu,]

- Pende ne kanar ya **bu** avâre
Bu ma‘rekemizde olsa Loqmân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 38). [bu,]
- Pende ne kanar ya bu avâre
Bu ma‘rekemizde olsa Loqmân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 39). [bu,]
- Çeksek de **bu** yolda çok cefâlar
Böyle dediler düşüp şitâba (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 12). [bu,]
- Dermân ede **bu** derd-mende
Bu bâbda düşdüler hayâle (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 16). [bu,]
- Dermân ede bu derd-mende
Bu bâbda düşdüler hayâle (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 17). [bu,]
- Leylâ delisi degil **bu** Mecnûn
Mevlâ delisidir ol ciger -hûn (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 4). [bu,]
- Bir boynu ayağı bağlı bende
Bu derd ile olmuşam avâre (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 27). [bu,]
- Pendiñ eser ü mehâr bende
Ol ‘âli-neseb ki **bu** makâli (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 35). [bu,]
- Bu remz ile ol ‘azîz-i bî-tâ
Ya‘nî dedi ey dîl-i Nigârî (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 1). [bu,]
- Ger var ise eyleyiñ **bu** kâre
Tamâmî-i suhen (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 23). [bu,]
- Ya‘nî nedeyim **bu** ki ne bâ‘is
Bu emrde itdiler mübâhis (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 27). [bu,]
- Ya‘nî nedeyim bu ki ne bâ‘is
Bu emrde itdiler mübâhis (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 28). [bu,]
- Âhir **bu** ki verdiler qarârı
Hâce ide pend-i bî şümârı (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 29). [bu,]
- Ol nûr o **bû** ile münevver
Dil oldu dimâğ-ı ter mu‘atâr (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 39). [bû,]
- Ol nûr-ı tecelli geldi pîre
Ol ‘aşk **bu** duhter-i esîre (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 34). [bu,]
- Ol pîr ki anladı **bu** kârı
Kalmadı qarâr u ihtiyârı (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 9). [bu,]
- Söyledi ki böyle gitdi ol pîr
Gör neyledi duhtere **bu** tedbîr (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 20). [bu,]
- Her-çend **bu** kıssa-yı şîrîn-ter
‘Âşıklara der ki nâzenîn-ter (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 21). [bu,]
- Bilmez ne ile ede müdâre
Bu derde ne eyleye ne çâre (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 38). [bu,]
- Kıldı **bu** ‘ilimleri firâvân
Olmadı birinden aña dermân (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 3). [bu,]
- Gösterdi aña tarîk-i imdâd
Eyledi anı **bu** resme irşâd (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 8). [bu,]
- Raḥm eyle baña kerem seniñdir
Bu hasta-yı ğam elem seniñdir (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 2). [bu,]
- Fikr eyle **bu** kıssayı ey üstâd
‘Aşkıñ işin anla kılma bîdâd (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 5). [bu,]

- Şanma başa pendin ide te' sîr
Bir özge için gerek **bu** tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 8*). [bu,]
- Hâce ki işitdi **bu** makâlî
Terk eyledi pend ü kıyl u kâlî (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 19*). [bu,]
- Ammâ yine eyleyim naşîhat
Tutmaz ise de **bu** kâre himmet (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 38*). [bu,]
- Tutmaz ise de gerek **bu** şöhet
'Arz eyledi böyle mihmâna (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 37*). [bu,]
- Ne çâre gerek ki mîzbâna
Evvel **bu** sözü ki etdik ikrâr (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 40*). [bu,]
- Güftâr-ı şîrinimiz bahâne
Bu sözleri takrir etdi ol dem (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 6*). [bu,]
- Terk eyle **bu** kârî 'aşkıdan geç
Naş eyleme 'aşkı meşşden geç (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 19*). [bu,]
- Bilmem ki neden **bu** güft ü gûyâ
Müşâkların işi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 27*). [bu,]
- Âyâ **bu** sözü niçün dediñ sen
Başka degilem ki âdemem ben (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 33*). [bu,]
- Olsaydım eger uyardım elbet
Zîrâ ki **bu** mestiyet hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 8*). [bu,]
- Keş-şems **bu** güft ü gû hüveydâ
Sevdâ-yı Hüdâ ki râhberdir (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 19*). [bu,]
- Sevdâ-yı Hüdâ unutmak olmaz
Sâliklere **bu** refîk lâzım (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 24*). [bu,]
- Keş-şems **bu** kârdır hüveydâ
Ben kendi işimde ber-çarârım (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 35*). [bu,]
- Tenhâ seni gördüm ey şîrin-kâr
Bu kârda yok seniñle hem-kâr (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 26*). [bu,]
- Hûb kâr **bu** kârdır sezâ-vâr
Erbâb-ı Hüdâya her ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 37*). [bu,]
- Mihmânlara 'arz kıldı ol dem
Şanmañ delidir ki **bu** şeker -fem (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 6*). [bu,]
- İmdi **bu** makama erdi şöhet
Elbet gerek eylemek naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 23*). [bu,]
- Pend ile bulur mu hîç gâye
Elbette **bu** kâr başa varmaz (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 4*). [bu,]
- Bu kâr saña degil sezâ-vâr
Ger 'âr u edebde gayretin var (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 33*). [bu,]
- Başka işe bakmaz idin aşlâ
Terk eyler idin **bu** kıyl u kâlî (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 18*). [bu,]
- Hoş mertebedir **bu** bârekallah
Hasret odu bağrın yer idi (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 35*). [bu,]
- Deryâ-yı muhîf-i zevke dalmış
Zîrâ **bu** 'akıl büyük belâdır (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 8*). [bu,]
- Yâ **bu** ki olur merâm-ı 'uqbâ
Ammâ ki **bu** 'aşk-ı reh-nümânın (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 17*). [bu,]

- Yâ **bu** ki olur merâm-ı ‘uqbâ
Ammâ ki **bu** ‘aşk-ı reh-nümânî (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 18). [bu,]
- Bu oldu anıñ enîs ü yârı
Bu rütbe ne rütbe-i berîndir (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 41). [bu,]
- Bu oldu anıñ enîs ü yârı
Bu rütbe ne rütbe-i berîndir (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 42). [bu,]
- Bu kâr ne kâr-ı nâzenîndir
Zîrâ kimiñ olsa ‘aşk-ı yârı (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 1). [bu,]
- Bî-şüphe Hüdâ olur nigârı
Mevlâ baña da **bu** kârı versün (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 4). [bu,]
- Ol kârda yok baña berâber
Zîrâ baña bahş edüp **bu** kârı (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 10). [bu,]
- Gelmedi **bu** ‘âlem içre bir er
Terk eyle **bu** güft ü gûy-ı pendî (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 13). [bu,]
- Gelmedi **bu** ‘âlem içre bir er
Terk eyle **bu** güft ü gûy-ı pendî (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 14). [bu,]
- Beyhûde söze ki vermezem gûş
Besdir **bu** kadar saña maķâlîm (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 30). [bu,]
- Bildi ki cünûn terk etmez
Bu kârı anıñ sözünü tutmaz (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 36). [bu,]
- Tahķîķ edübem seniñ kemâlîñ
Güftâr-ı lezîz **bu** maķâlîñ (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 40). [bu,]
- Ğamdan kıtara o derd-mendî
Ol mecmu‘ada ki **bu** şarâb-dâr (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 38). [bu,]
- Pendâne kelâmı **bu** takrîr
Bahş eyleye ol cünûna bir hâl (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 1). [bu,]
- Bir nice zamân **bu** işe meşğûl
Olaķ yeridir ki kâr-ı ma‘kûl (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 3). [bu,]
- Söyler kamu gelmemiş bir âdem
Bu merd-i cünûn gibi der-‘âlem (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 24). [bu,]
- Her rütbe kemâlîñi bilirken
Bu mertbe hâlîñi bilirken (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 36). [bu,]
- Bir başka olur mu ‘aşk u meşķi
Ben kim **bu** şarâb-ı âşķı her dem (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 10). [bu,]
- Hem saña ‘azîmetiñ belâdır
Zîrâ ki benim **bu** hâlîmi sen (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 18). [bu,]
- Bu kışsa-yı dâsitânı diñle
Ğallâķ Ğüseyn ibn-i Mansûr (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 23). [bu,]
- Âh eylemediñ nedir **bu** efgân
Bir gül saña n’etdi eylediñ âh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 4). [bu,]
- Bir âh ki yandı mihr ile mâh
Şerh eyle **bu** sırrı ey Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 7). [bu,]
- Söylesem eger ki aña ma‘zûr
Bu güft ü şenîd ‘aķldan dūr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 29). [bu,]
- Zîrâ alırım o bûy-ı cânı
Bu sözden ebed uşanmak olmaz (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 7). [bu,]

- Kârında ki ber-çarâr imişsin
Elbette **bu** iş seni nigâre (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 25*). [bu,]
- Mihmânlara dedi **bu** cünûn-kâr
Bu kâr-ı şîrîni terk etmez (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 30*). [bu,]
- Mihmânlara dedi bu cünûn-kâr
Bu kâr-ı şîrîni terk etmez (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 31*). [bu,]
- ‘Arz eyleyüben dediler ey pîr
Elbette gerek **bu** kâra tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 17*). [bu,]
- Divâne ola esîr-i pendin
Bu kâr ile ola ser-bülendin (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 21*). [bu,]
- Ne bir tûruşundan ahladım ben
Bu kârı ki ol cünûn-ı pür-fen (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 29*). [bu,]
- Maḥzâ ki sizin çün ey ḥabîbân
Girdim **bu** işe ne çâre el’ân (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 35*). [bu,]
- Ey ferd-i fedâyî v’ey belâ-kerd
Gerçi **bu** cihânda sen gibi yok (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 8*). [bu,]
- Bir merd-i vefâ belâsı pek çok
Bir vakt **bu** kâra ben de girdim (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 10*). [bu,]
- Bîñ dürlü mâcerâyâ girmez
Bu sinn-i tamâm bu yaşımda (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 34*). [bu,]
- Bîñ dürlü mâcerâyâ girmez
Bu sinn-i tamâm **bu** yaşımda (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 34*). [bu,]
- Âhir ki tamâm oldu bitdi
Ammâ ki **bu** ‘aşk-ı pür-cefânın (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 2*). [bu,]
- Bu âhiri yok uzun belânın
Ne gitmesi ne nihâyeti var (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 3*). [bu,]
- Anıñla gider **bu** ‘aşk-ı dil-dâr
Gerçi özü rûḥ ile revândır (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 11*). [bu,]
- Bu kâra ki olmadın giriftâr
Terk eylemeñ ülfeti güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 19*). [bu,]
- Ey mest-i nigâr dem-be-demler
Bu hayr du’â saña yeter hem (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 36*). [bu,]
- Ger kudretim olsa idi ey pîr
Etmez mi idim **bu** kâra tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 10*). [bu,]
- Bu sözde iken ki öyle medhûş
Oldu özün eyledi ferâmûş (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 29*). [bu,]
- Âyâ dediler n’edek bu kâra
Bu derde ‘acep edek ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 36*). [bu,]
- Âyâ **bu** kederden ayılır mı
Ayılsa **bu** şonra bayılır mı (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 39*). [bu,]
- Âyâ **bu** kederden ayılır mı
Ayılsa **bu** şonra bayılır mı (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 40*). [bu,]
- Pîr anlara dedi mîzbâna
Söyleñ **bu** sözü ki yana yana (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 8*). [bu,]
- Böyle dediler ki yana yana
Âyâ ne edek ki **bu** divâne (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 18*). [bu,]

- Bu ‘arzayı mîzbân işitdi
Te’sîri anıñ ki câna yetdi (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 25*). [bu,]
- Söyleyim odur ediñ devâsın
Yâ buña **budur** yazıñ du‘âsın (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 30*). [budur, -dur]
- Tedbîrine bakmamak hañadır
Te’hîri **bunun** ki nâ-revâdır (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 4*). [bunun, -n, -u, -ñ]
- Dedi ki baña ne oldu âyâ
Bu hâle neden erişdim eyvâ (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 4*). [bu,]
- ‘Arz eylediler aña ki ey cân
Bu nâşih-i köhne böyle el’ân (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 6*). [bu,]
- Ne çâre edem ki hâli gördün
Ahvâl-i **bu** lâubâli gördün (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 14*). [bu,]
- Pîrânın olur du‘âsı maqbûl
Olsañ yeridir **bu** kâra meşğûl (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 30*). [bu,]
- Pîriñ **bu** söze revânı yandı
Dîvâne-i ‘aşkı cânı şandı (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 31*). [bu,]
- Mihmânlara dedi ol budala
Bir kuş mu ki o konar **bu** dala (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 2*). [bu,]
- Aşlı **bu** ki sözde kâr yokdur
Bir söz ki içinde yâr yokdur (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 11*). [bu,]
- Bilmedi nedir **bu** kâra ‘illet
Bir vakt ki hayret oldu zâ’il (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 19*). [bu,]
- Mecnû‘ı **bu** söze oldu mâ’il
Çâre yine penddir **bu** kâra (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 21*). [bu,]
- ‘Arz eylediler ki **bu** divâne
Sen tek **bu** da bir civandır ammâ (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 25*). [bu,]
- ‘Arz eylediler ki **bu** divâne
Sen tek **bu** da bir civandır ammâ (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 26*). [bu,]
- Pendâne kelâmı eyledi âh
Dedi **bu** civanlığında bir bâr (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 38*). [bu,]
- Yüklendi baña ki böyle bir kâr
Yokdur ki diyem ki **bu** yakındır (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 40*). [bu,]
- Bes imdi **bu** ikimiz de yârız
Dostlukda muķîm-i pâydârız (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 35*). [bu,]
- Bu şân u bu şevkete ne lâyıķ
Eyler diyeler ki saña ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 9*). [bu,]
- Bu şân u **bu** şevkete ne lâyıķ
Eyler diyeler ki saña ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 9*). [bu,]
- Bir vâķı‘a ile oldu şeydâ
Derler saña **bu** degil mi rüsvâ (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 12*). [bu,]
- Bes **bu** iki ‘âşıkân-ı ma‘zûr
Kim kılsa degildir ‘aķldan dûr (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 23*). [bu,]
- Zîrâ ki **bulara** var bahâne
Yok saña bahânedan nişâne (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 25*). [bulara, -lar, -a]
- Zîrâ **bu** degildir ‘aķl başda
Sermâye-i ‘aķldır ‘aķl başda (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 5*). [bu,]

- Sûzânımı dem-bedem yanaydın
Bir zerre **bu** nâr-ı ‘aşk-ı cânım (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 30). [bu,]
- Anla ki nedir **bu** derd-i sûzî
‘Âlem heme ‘aşkıdır ki hâlî (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 37). [bu,]
- ‘Âşık idi **bu** ikiye âhir
Elbette biri birin şorardı (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 31). [bu,]
- Olduğunu bilmişem **bu** derde
Eyyâh n’ideyim edem ne çâre (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 39). [bu,]
- Bilmem ne edem işim çetinde
Var mı ‘acabâ **bu** mübtelâya (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 4). [bu,]
- Bir çâre olur mu **bu** belâya
Bilmem ne idem ben-i avâre (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 5). [bu,]
- Bu âteş-i firâte ne çâre
Çâresi odur gezem cihânı (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 7). [bu,]
- Bulmaz isem er bu yolda ölem
Bu nâm-ı nigû ile cihândan (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 12). [bu,]
- Elbet geçerim **bu** cism ü cândan
Ammâ ki ne mümkün eyleyim terk (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 13). [bu,]
- Bu kâr müdâm hâliñ olsun
Her lahza cünûnuñ efzûn olsun (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 35). [bu,]
- Dil-dârıñ ile be-kâm kılsun
Bu kâr-ı şîrîn ile müdâm ol (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 2). [bu,]
- Mihmânlar ‘arz kıldı ol vâkt
Böyle **bu** misillü mecnun olmaz (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 8). [bu,]
- Bir pend **bu** merde kâr kılmaz
Terk eylemez ‘aşkı ‘âr kılmaz (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 35). [bu,]
- Ol râhneverd dedi ol dem
Gerçi **bu** cihânı gezmişem hem (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 18). [bu,]
- N’olaydı cihâna gelmeyeydim
Bu merd-i cünûnu bilmeyeydim (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 20). [bu,]
- Bî-şübhe biliñ **bu** bir belâdır
Biñ derd ü belâya mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 21). [bu,]
- Bu derde Felâhun ile Loqmân
Tedbîr edemezler aña dermân (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 23). [bu,]
- Az olsa da kâfidir **bu** şöhet
Bu merd-i hüner ki nâm-ı Ferhâd (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 17). [bu,]
- Az olsa da kâfidir bu şöhet
Bu merd-i hüner ki nâm-ı Ferhâd (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 18). [bu,]
- Getirdi **bu** gördü ol dem anı
‘Aşk aldı anı cünûn oldu (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 37). [bu,]
- Bu reng ile geçdi rûzigârı
Bu miñnet ile ki ol giriftâr (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 7). [bu,]
- Bu reng ile geçdi rûzigârı
Bu miñnet ile ki ol giriftâr (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 8). [bu,]
- Oynatdı külüngü şola sağa
Bir vâkt ki oldu **bu** hikâyet (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 12). [bu,]

- Dergâh-ı şehen-şehîde gâyet
Te'sîr etdi aña **bu** güftâr (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 14). [bu,]
- Eyledi ki düşdü nâle dağa
Bu şart ile kim atarsa dağı (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 22). [bu,]
- Hem-demlik ede Şîrîn aña hem
Bu kâr şehe gelirdi müşkil (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 26). [bu,]
- Şart etdi anıñ-çün ol siyeh-dil
Müşkildi **bu** kâr başa gelmez (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 28). [bu,]
- Taş ile **bu** kâr başa gelmez
Nezdinde anıñ degil **bu** mümkün (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 29). [bu,]
- Taş ile **bu** kâr başa gelmez
Nezdinde anıñ degil **bu** mümkün (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 30). [bu,]
- Bakmadı ki lutf-ı lâ-yezâle
Ferhâd **bu** şartı etdi ikrâr (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 34). [bu,]
- Dağlar dökülürdü şola sağa
Bu kârı gören olurdu hayrân (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 40). [bu,]
- Söylerdi degil **bu** kâr-ı insân
'Aşkîñ işidir **bu** kâr elbet (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 41). [bu,]
- Söylerdi degil **bu** kâr-ı insân
'Aşkîñ işidir **bu** kâr elbet (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 42). [bu,]
- Dağlar dağılup da yol yol oldu
Elbette **bu** kâr olur nümâyân (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 4). [bu,]
- Zîrâ ki bilirsîñ ey cihân-gerd
Bu kıssa-yı merd-i 'âşık-ı derd (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 34). [bu,]
- Müştâkların işi güzeldir
Zîrâ **bu** 'atâ-yı lem-yezeldir (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 36). [bu,]
- İmdi baña **bu** şîrîn hikâyet
'Âşıklığıma verir metânet (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 39). [bu,]
- Bu nakl-i Şîrînde var işâre
Kurtarmığıma ki yokdu çâre (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 31). [bu,]
- Bu râh-ı Şîrînde yâr alırım
Yâhûd ölürüm ki nâm alırım (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 33). [bu,]
- Bu yollara her kim olsa mâ'il
Elbette olur merâma nâ'il (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 39). [bu,]
- Tamâmi-i sühen-i dîvâne
Dinledi **bu** nükteyi cihân-gerd (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 2). [bu,]
- Mihmânlara oldu ol havâle
Böyle ki **bu** ehl-i derd uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 6). [bu,]
- Şâdıkdı çü böyledir **bu** ma'nâ
Öyle sanırım ki âhir ol merd (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 17). [bu,]
- Bu nükteyi çün bilir Hüdâdır
Ma'lûm olur ki mîzbâna (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 33). [bu,]
- Pendimiz olur bize bahâne
Pende **bu** maâmnda yokdu bir kâr (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 36). [bu,]
- Bî ferz hemân dem eyledi mât
İmdi ki **budur** anıñ kemâli (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 26). [budur,]

- Bu nükteyi nâşih etdi derpîş
Mihmânlar içinde düşdü teşviş (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 1*). [bu,]
- Bî-hûş kalup bir az ifâkat
Buldu kamu söyledi **bu** âfet (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 6*). [bu,]
- Ne çâre edek ki **bu** belâdır
Beyhûde degil ki mübtelâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 7*). [bu,]
- Bu hâb-ı hayalden ayılır ol
Ne bî-hud olur ne bayılır ol (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 11*). [bu,]
- ‘Ahdimize turmasağ cefâdır
Derler ki **bu** kavm-i bi-vefâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 14*). [bu,]
- Bed-nâmlığa olur **bu** bâ‘i s
‘Âlemde kalır **bu** bed havâdis (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 15*). [bu,]
- Bed-nâmlığa olur **bu** bâ‘i s
‘Âlemde kalır **bu** bed havâdis (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 16*). [bu,]
- Toğrusu budur edek naşîhat
Tutmaz ise de bize **bu** himmet (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 18*). [bu,]
- Pend eyle **bu** dem kerem seniğdir
Şarf eyle sözün himem seniğdir (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 29*). [bu,]
- Mihmânlara ‘arz etdi sûzân
Bu resm ile dedi ey habîbân (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 40*). [bu,]
- Toğrusu **budur** edek naşîhat
Tutmaz ise de bize bu himmet (*Nigârnâme, Mesnevi 153, Mısra 17*). [budur, -dur]
- Bilmez degiliz biliriz ammâ
Âhirde **bu** söz olur hüveydâ (*Nigârnâme, Mesnevi 154, Mısra 12*). [bu,]
- El-hâlet-i hezihi hatâdır
Bu güft ü gu imdi nâ-revâdır (*Nigârnâme, Mesnevi 154, Mısra 14*). [bu,]
- Böyle biliniz ki **bu** cünûnî
Mânend yok aña der-fünûnî (*Nigârnâme, Mesnevi 154, Mısra 39*). [bu,]
- Söz çokdu velî şehir yakındır
Tengâne mahâl **bu** yakındır (*Nigârnâme, Mesnevi 154, Mısra 42*). [bu,]
- Ey ‘âşık-ı mübtelâ-yı dîdâr
Bu ‘ilme devâm eyle şâ‘ik (*Nigârnâme, Mesnevi 155, Mısra 16*). [bu,]
- Beyhûdedi **bu** deyü uşanma
Güftârımı anla hikmetâne (*Nigârnâme, Mesnevi 156, Mısra 9*). [bu,]
- Bir özge ğarağ degil **bu** güftâr
Mevlâ seni ilette murâda (*Nigârnâme, Mesnevi 156, Mısra 17*). [bu,]
- Bil ki sözümün hilâfı yokdur
Bu bâbda kizb ü lâfı yokdur (*Nigârnâme, Mesnevi 156, Mısra 30*). [bu,]
- ‘Aşk gibi bil ki yara olmaz
Bu derd-i cigerdi çâre olmaz (*Nigârnâme, Mesnevi 156, Mısra 32*). [bu,]
- Bu derd-i derûna eyle çâre
Ger çâre bilirseñ et bu kâra (*Nigârnâme, Mesnevi 157, Mısra 3*). [bu,]
- Söylersen eger ki yokdur ‘aklıñ
Kandan saçılır **bu** nakl ü naklıñ (*Nigârnâme, Mesnevi 157, Mısra 20*). [bu,]
- ‘Aklıñ yok eger nedir **bu** güftâr
Şerh eyle **bu** sırrı eyle tekrâr (*Nigârnâme, Mesnevi 157, Mısra 21*). [bu,]

- ‘Aklıñ yok eger nedir **bu** güftâr
Şerh eyle **bu** sırrı eyle tekrâr (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 22). [bu,]
- ‘Arz eyleyim ey hekim-i bî-tâ
Tâ açıla **bu** hafî mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 24). [bu,]
- Bî-hûşluğum yakîndir ey cân
‘Aşkîñ işidir **bu** la‘l ü mercân (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 26). [bu,]
- Güftârımı taşıdık eyledîñ er
Kâfîdi saña **bu** pendim ey er (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 4). [bu,]
- Güftâra getirdi **bu** kitâbı
‘Aşkîñ seni eylemiş haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 9). [bu,]
- Bu kâr-ı şîrinde pâydîâr ol
‘Afv eyle beni ki der-hatâyem (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 15). [bu,]
- Ol kavm işitdi **bu** cevâbı
Birbirine eyledi hitâbı (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 29). [bu,]
- Bu kârdan özge yokdu bâ‘is
Başka ne deseñ ‘abes mübâhîs (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 37). [bu,]
- Eyle ki saña olup havâle
Bu kâra şîrîn şîrîn nevâle (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 8). [bu,]
- Zîrâ ki degildir ‘özl maqbûl
Bu kârda olur mu ‘özl ma‘kûl (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 10). [bu,]
- Ol dem **bu** belâya ben havâle
Eylersem ‘aceb mi âh u nâle (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 25). [bu,]
- Bilmem ne ile edem müdârâ
Bu âteşe neyleyim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 28). [bu,]
- Zevkî ki ola cihânda nâ-dîd
Bî-ma‘na degil **bu** güft u gûlar (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 36). [bu,]
- Meccâne degil **bu** ârzûlar
Her nağmede var bir nümâyîş (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 37). [bu,]
- Bî-şübhe var anıñ-çün âyât
Bu bahs-i füzûn uzundur ey cân (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 12). [bu,]
- Saz elde edek **bu** tûmturağı
Bî-ğam geçinek be-zevk her an (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 29). [bu,]
- Bir başka degil baña **budur** kâr
Ol kâr ile âh eylerim ben (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 21). [budur, -dur]
- Ser tâ-be-kadem vücûdum ey yâr
Sevdâdı **bu** kârdır baña kâr (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 42). [bu,]
- Bes baña ne lâzım imdi âlet
Cânımda ki var iken **bu** hâlet (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 4). [bu,]
- Elbette olur **bu** kâr behbûd
‘Aşkîñ işi hiç olur mu nâbûd (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 9). [bu,]
- Ol kâr-ı tarikat-i rîzâdır
Terk etme **bu** kârı ber-devâm ol (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 4). [bu,]
- Dildârdan özge pendi kınmaz
Keş-şems **bu** güft ü gû ‘ayândır (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 16). [bu,]
- Kimden taleb eyleriz naşîhat
Eyleye ede **bu** kâra himmet (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 28). [bu,]

- Zîrâ hele var şemme-i şeb
Bu sözde iken kâmusı yâ Rab (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 30*). [bu,]
- Senden meded olmasa ne çâre
 Çâre mi olur **bu** merd-i kâra (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 32*). [bu,]
- Her birisi girdi kıyl u kâle
 Söz âhiri erdi **bu** maqâle (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 38*). [bu,]
- Çâre nedir eylemek naşihat
Bu sözde qarâr buldu şöhet (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 40*). [bu,]
- Ger eylesesem **bu** nâ-revâdır
 Eylersem eger sözüm hebâdır (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 21*). [bu,]
- Ne çâre edem ki **bu** kaderdir
 Hoşnûdem eger büyük kederdir (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 25*). [bu,]
- Bu bâbda kizb ü lâf olmaz
 İkrâr söze hilâf olmaz (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 27*). [bu,]
- ‘Ahd eylemişiz ki şarf-ı kudret
 Elbette gerek **bu** kâra himmet (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 30*). [bu,]
- ‘Âlemde koyak **bu** tumturâkı
 Geh Şâ’ib geh Hilâlden dem (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 41*). [bu,]
- Bu kâr-ı şirinde pâydâr ol
 Elbette olur merâm hâşıl (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 9*). [bu,]
- Gerçi **bu** sözüne şöhetim yok
 Ağyâr sözüne rağbetim yok (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 7*). [bu,]
- Manzûr gözüm değil gülistân
 Mağbûb dilim değil **bu** bostân (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 28*). [bu,]
- Bu sözler ile uşandı cânım
 Bir söyle ne yerededir c inânım (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 15*). [bu,]
- Ahvâlini söyledi inandım
 Dönmez **bu** tarîk-i mustakîmden (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 24*). [bu,]
- Bu kâr çü hurşîd mübîndir
 Tamâmî-i sühân-ı şâ’ir-i güher-bâr (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 31*). [bu,]
- Mihmânlar içine düşdü ğavğa
 Âyâ ne ile gider **bu** sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 34*). [bu,]
- Bu derde olur mu hîç çâre
Bu derd-i cünûn-ı kâr-dâre (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 35*). [bu,]
- Bu derde olur mu hîç çâre
Bu derd-i cünûn-ı kâr-dâre (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 36*). [bu,]
- Ol şâ’ir-i hûb hûb-güftâr
 Güftâr-ı şirîn ü **bu** şeker-bâr (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 40*). [bu,]
- Zannım **bu** ki hayr ola ki el’ân
 Bu kârdan ola belki dermân (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 27*). [bu,]
- Zannım bu ki hayr ola ki el’ân
Bu kârdan ola belki dermân (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 28*). [bu,]
- Bu derd-i cünûn-ı kâr-dâre
 Elbette ederdim ey habîbân (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 9*). [bu,]
- Ne çâre edem ki yokdu dermân
Bu derde ki olmuşam giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 12*). [bu,]

- Buhl eyledi gör **bu** buhl-i pendî
Anıñ içün imdi eylerem ben (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 19*). [bu,]
- Cem‘ eyleyelim menâl ü mâli
Terk eyleyelim **bu** faķr hâli (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 32*). [bu,]
- Bu nükteyi anlar ehl-i ‘âlem
Ol kârı ki ermez aña âdem (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 11*). [bu,]
- Mevlâ seni erdire nigâra
Elbette olur **bu** vara vara (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 28*). [bu,]
- Mâl-dâre dedi ki ey cefâ-kâr
Bu ‘âleme gelmeden nedir kâr (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 6*). [bu,]
- Ağyârdır ol imân olursa
Bu küfr iledir huzûr-ı dildâr (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 36*). [bu,]
- Bu küfr ile kâr eder taleb-kâr
Müş tâķ-ı kemâli terk ü tecrîd (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 37*). [bu,]
- Terk ede ķamû **bu** ķavl-i şâdık
Ger yârı seversen ey taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 41*). [bu,]
- Ger olsa **bu** demde ey ‘azîzân
Eflâtun Aristo ‘aķl-ı Loķmân (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 35*). [bu,]
- Böyle ki ķazâ işidir ey yâr
Olmuş **bu** belâya ol giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 16*). [bu,]
- Her şâm ü seher çeken belâyı
Bu kâr-ı ķazâdı bunda endîş (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 36*). [bu,]
- Kâr eylemez ey ‘azîz teşvîş
Zîrâ **bu** ķazâ yerinde ķalmaz (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 38*). [bu,]
- Elbette olur deme ki olmaz
Elbette **bu** kârdır ķazâyî (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 40*). [bu,]
- Gelmiş başına anıñ uşanmaz
Dönmez **bu** işinden ol utanmaz (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 22*). [bu,]
- Âyâ ki **bu** vâķı‘a olur mu
Rû‘yâda **bu** gördüğün bulur mu (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 26*). [bu,]
- Zîrâ **bu** eger bulursa gelmez
V‘er bulmasa anı şanma ölmez (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 31*). [bu,]
- Bu derde ‘aceb devâ olur mu
Bu rence ‘aceb şifâ olur mu (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 33*). [bu,]
- Bu derde ‘aceb devâ olur mu
Bu rence ‘aceb şifâ olur mu (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 34*). [bu,]
- Tâ kim bula gönlüm istirâhat
Def‘ ola anıñla **bu** melâmet (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 11*). [bu,]
- Ķur‘ân ile hâb-ı Yûsuf ey cân
Sâbitdi bize yeter **bu** burhân (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 19*). [bu,]
- Bu bâr-ı girâna tâķatim yok
Bu kâr-ı ferâģa raģbetim yok (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 16*). [bu,]
- Bu bâr-ı girâna tâķatim yok
Bu kâr-ı ferâģa raģbetim yok (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 17*). [bu,]
- Ver vermez isem gerek ki zincir
Boynunda ola anıñ **bu** tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 19*). [bu,]

- Bir kâr-ı ‘abes **bu** emr-i müşkil
Anıñ ile gelmez ‘aqla bî-dil (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 20*). [bu,]
- Zîrâ **bu** yakînimiz ki durmaz
Bir özge merâma dahi varmaz (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 26*). [bu,]
- Bu kâr-ı ferâğa ben de şaşdım
Ne çâre bu ağa kim dolaşdım (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 28*). [bu,]
- Bu kâr-ı ferâğa ben de şaşdım
Ne çâre **bu** ağa kim dolaşdım (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 29*). [bu,]
- Gerçi **bu** işinde yokdu rahât
El’ân olur âhir istirâhat (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 36*). [bu,]
- Zîrâ **bu** ezel ferâğ-ı düşvâr
Elbet görünür velîkin ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 38*). [bu,]
- Bu sözleri mîzbân işitdi
Feryâd ile âh u vâh etdi (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 8*). [bu,]
- İzniñ demidir **bu** dem ki el’ân
Şıgmaz **bu** deme ta’allül ey cân (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 17*). [bu,]
- ‘Aşkîñ seni iletir Nigâra
Elbette olur **bu** vara vara (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 9*). [bu,]
- Elimde degil **bu** kâr-ı sevdâ
Ger olsa idi elimde kudret (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 28*). [bu,]
- Şarf etmez idim firâğa tâ’at
Ne çâre edem ki **bu** kazâdır (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 31*). [bu,]
- Olursa başa olur **bu** gamlar
Ammâ ne edem kemend-i ülfet (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 34*). [bu,]
- Oldur ki biter anıñla kârım
Bu râh-ı talebde lâzım aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 41*). [bu,]
- Bu râhda başka kâr-ı züldür
Nâle-i dilim ki râhberdir (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 2*). [bu,]
- Bilmediler anı der-bedendir
Zîrâ ki **bu** seyr der-va’tandır (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 20*). [bu,]
- Bu dâğ-ı firâğa cümle yandı
Zîrâ ki bu dâğ-ı bî-amandı (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 21*). [bu,]
- Her birisi **bu** firâğı sandı
Cân fırkati fırkat-i yamandı (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 23*). [bu,]
- Bu hâli ki gördü mihmânân
Odlara tutuşdu cümle ol an (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 3*). [bu,]
- Âyâ bulunur mu buña çâre
Ne çâre edek **bu** gam-güsâra (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 6*). [bu,]
- Şabr eyleye âteş-i firâğa
Ol çâre ede **bu** dâğ-dâğa (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 8*). [bu,]
- Bir lahza olağ **bu** gamdan âzâd
Bir dem gülek oynayak olağ şâd (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 11*). [bu,]
- Bu hâl ile terk etmek olmaz
Tenhâ koyup anı gitmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 13*). [bu,]
- Tedbîr gerek **bu** kâra ammâ
Böyle açılır **bu** müşkil âyâ (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 16*). [bu,]

- Bu sözde iken Hüdâ-ı ‘âlem
Halleyledi müşkilâtı ol dem (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 23*). [bu,]
- Bu dâğ-ı esefdi buña dermân
Sûre-i Yusuf okuyun el’ân (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 31*). [bu,]
- Sûziş ile oku âyet âyet
Bu sûre-i hüsn-i pür-melâhat (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 42*). [bu,]
- Zîrâ ki **bu** kışsa kışsa-i hûb
Ma’nâsı laîf ü lafzı maḥbûb (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 23*). [bu,]
- Ey bâr-i Hüdâ-yı ‘âlem-ârâ
V’ey hüsne veren **bu** reng-i bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 42*). [bu,]
- Gümgeştesini **bu** bî-nevânı
Ver kâminı ya’ni mîzbânı (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 3*). [bu,]
- Bir gayri kese müyesser olmaz
Bu rütbe-i gûşiş ile bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 26*). [bu,]
- Kâr imdi erişdi **bu** makâma
Şabr ile meger erin **bu** kâma (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 7*). [bu,]
- Kâr imdi erişdi **bu** makâma
Şabr ile meger erin **bu** kâma (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 8*). [bu,]
- Derd ü eleme olam mülâzım
Zîrâ ki baña **bu** imdi lâzım (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 14*). [bu,]
- Âyâ ne edek **bu** ihtirâka
Bu nâr-ı derûn-ı iftirâka (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 33*). [bu,]
- Âyâ ne edek bu ihtirâka
Bu nâr-ı derûn-ı iftirâka (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 34*). [bu,]
- Teskîn edemez **bu** güft ü gûda
Aldı anı hâb ol yukuda (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 1*). [bu,]
- Olmaz **bu** cünûnuñ ender ‘âlem
Şanma seni ferd şanma tenhâ (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 20*). [bu,]
- Bu resm ile o dürr-i yegâna
Bir vaqt yukudan oldu bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 28*). [bu,]
- Meydân-ı gâzelde hoş hırâm et
Zîrâ ki **bu** seyr der-vaṭandır (*Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 9*). [bu,]
- Ne seyr ki seyr der-bedendir
Bu seyre karîn yokdu zâhir (*Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 11*). [bu,]
- Bir hûb gâzel dedi ki ol an
Nazm etdiği ol ki **bu** gâzeldir (*Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 19*). [bu,]
- Añla ki nedir **bu** seyri ey cân
Her birisi seyr der-bedendir (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 2*). [bu,]
- Añla ki nedir cünûn-ı bî-çûn
Bu seyrde gör ki ol cünûnu (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 7*). [bu,]
- Raḥm eyle baña kerem seniñdir
Bu derd-i firâğ elem seniñdir (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 17*). [bu,]
- İkrâm ile şor **bu** bî-nevâyı
Sorma tehi-dest-i bî-ḥayâyı (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 10*). [bu,]
- Bu ‘arz-ı niyâzımı işti
Ol sâkı-i ‘aşk taḥkîk etdi (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 18*). [bu,]

- Evvelki kademdesin nihâyet
Bu derde devâ olur mu yâ Rab (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 35*). [bu,]
- Bu rence şifâ olur mu yâ Rab
 Söylerdi ederdi âh feryâd (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 36*). [bu,]
- ‘Âşıklara kısmet-i güzeldir
 Zîrâ ki ezel **bu** kâr-hâne (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 21*). [bu,]
- Bî-gâh çeker **bu** kâra âgâh
 Zîrâ ki **bu** ikisi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 25*). [bu,]
- Derdi de anıñ gibidi bî-pâ
 Zîrâ **bu** talebde yokdu gâyet (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 3*). [bu,]
- Ol gâmdan ebed olursun âzâd
Bu nükteyi ol cünûn işitdi (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 10*). [bu,]
- Anıñla idem şifâ-yı derdim
 ‘Arz etdi **bu** resme kıldı izhâr (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 20*). [bu,]
- Ğarķ olmaya **bu** esîr ber-bâd
 Evhâmı götür ki istirâhat (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 27*). [bu,]
- Bahş eyle ki eyleyim seyâhat
 Bende **bu** belâya tâb yokdur (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 30*). [bu,]
- Zîrâ anıñ iztirâbı çokdur
 Her derd **bu** deşt-i pür-haţarda (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 32*). [bu,]
- Hem vehm-i belâ ki **bu** seferde
 Var senden eger ki olsa imdâd (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 33*). [bu,]
- Pâ-beste-i mihr-i bî-emânım
Bu derd-i belâya tâkatim yok (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 11*). [bu,]
- Bu cevri ü cefâya tâkatim yok
 Ne yâr u nigâr u hem-demim var (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 12*). [bu,]
- Ger olmasa n’eyleyim ne çâre
Bu derd ü belâ-yı der-belâya (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 17*). [bu,]
- Bu vehm-i cefâ-yı der cefâya
 Yok tâkat-i bâr-ı nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 18*). [bu,]
- Ğamdır **bu** yanımda hem-demüm yok
 Ya’nî ki yanımda yok nigârım (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 24*). [bu,]
- Bu derd ile çâk çâk olursam
 Rûhum da helâk olur hem ol dem (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 28*). [bu,]
- Âzâd ola vehmden ola şâd
 Şabr eyleyemez **bu** derd-i dâğa (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 39*). [bu,]
- Kalmaz eserim büyük **budur** ğam
 Ey bâr-i Hüdâ-yı kâr-ı pervâz (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 30*). [budur, -dur]
- Bu tayy ne özge hâle beñzer
Bu tayy ne tayy-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 6*). [bu,]
- Bu tayy ne özge hâle beñzer
Bu tayy ne tayy-ı bî-bedeldir (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 7*). [bu,]
- Ol bâde-i ‘aşķla ser-efrâz
 Eyle **bu** gedâyı eyle mümtâz (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 17*). [bu,]
- Kim görse diye ki **bu** gedâyî
 Ser-mest-i muhabbet-i Hüdâyî (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 18*). [bu,]

- Bu ğulğul ile olam revâne (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 40). [bu,]
- Sâkî ki işitdi **bu** hiâtı
- Yandı baña şundu âb-ı tâbı (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 14). [bu,]
- Bu nârdan ger nefes urarsam
- Ol yerde dolaşdı ol cünûn-ter (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 21). [bu,]
- Şabr etdi söner **bu** odu şandı
- Âteş ki dem-â-dem oldu efzûn (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 7). [bu,]
- Şâf olmak için **bu** kavlı-i şâdık
- Ne nâm u hayâ koyar ne ‘ârı (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 13). [bu,]
- Bu kârdan özge varı yokdur
- ‘Aşkın işi ehl-i ‘aşkı her dem (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 23). [bu,]
- Koymaz ki yakar kamû ne kim var
- Zîrâ ki **bu** ‘aşk reh-nümûndur (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 28). [bu,]
- Müştâk **bu** kâra meyli çokdur
- İster anı ilete nigâre (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 31). [bu,]
- Cânân nice maḥz-ı cân içündür
- Ol sâde idi **bu** oldu sâde (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 8). [bu,]
- Artırdı şiyâk-ı keyf zevkı
- Ol yerde ki buldu **bu** mezâkı (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 2). [bu,]
- ‘Azm eyle **bu** yolda eyle cevân
- Bir özge maḥalde eyle devrân (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 13). [bu,]
- Ger var ise bir cevâb söyle
- Yoksa ki sefer **bu** yerden eyle (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 30). [bu,]
- Hâtif-i meded-kâra dîvâne-i sevdânın cevâbı
- Ol râh-neverdi **bu** hiâtı (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 34). [bu,]
- İşitdi ki verdi **bu** cevâbı
- Ey nâdi kelâmını işitdim (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 35). [bu,]
- Ey tâlib-i ma‘rifet **budur** kâr
- Başka işe fikr verme zinhâr (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 31). [budur, -dur]
- Her laḥza sürûr u zevkım artır
- Bu** âteş içinde var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 6). [bu,]
- Gelmez ki hayâle başka lezzet
- Bu** kâr-ı şîrîni terk etmek (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 10). [bu,]
- Terk eylemezem **bu** nârı zinhâr
- Evhâm-ı hayâle uydu ol dem (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 15). [bu,]
- Bu sözleri söyledi cünûn hem
- Tamâmi-i sühen (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 17). [bu,]
- Bu sözde iken cünûn-ı bî-‘âr
- Gör neyledi aña gayret-i yâr (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 19). [bu,]
- Bu vâdi-i ‘aşkda avâre
- Kılma beni eyle baña çare (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 23). [bu,]
- Bu vâdi-i ‘aşk-ı bî-kenâra
- Düşdüm ne edem ben-i avâre (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 37). [bu,]
- Bu sözde iken işitdi nâ-gâh
- Bir nâdi der idim Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 39). [bu,]
- Müjde saña imdi **bu** niyâzın

- Maḳbûl-i Hüdâ-yı çâre-sâzın (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 41*). [bu,]
- Bu müjdeyi kim işitdim ol dem
- Şükr eyledim Allaha dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 1*). [bu,]
- Ammâ ki **bu** deşt-i bî-nihâyet
- Müşkil görünür be-ğayr-i gâyet (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 11*). [bu,]
- Bir vakt **bu** şevke düşmüşem ben
- Bî-gâye işe girişmişem ben (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 15*). [bu,]
- Dâd eylerim isterim amânı
- Ḳurtar **bu** gedâ-yı bî-nevânı (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 28*). [bu,]
- Dîvâne-i ‘aşk-ı bî-huş oldu
- Bu** derd ile uyudu hoş oldu (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 30*). [bu,]
- Tayy eyledi **bu** deşt-i pür-belâyî
- Buldu yeri ma‘rifet-nümâyî (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 37*). [bu,]
- Zîrâ ki **bu** nâr-ı bî-amândır
- Tâ yanmayalım bir eyle imdâd (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 3*). [bu,]
- Hem saḡa **bu** kâr-ı bî-gümândır
- Zîrâ ki baḡa ziyândı cânım (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 7*). [bu,]
- Sûzân ile çâk çâk olursam
- Bir âh ederim **bu** nüh revâkî (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 14*). [bu,]
- Yandırâm oda **bu** çâr tâkı
- ‘Âlem yakılır **bu** nâra ammâ (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 15*). [bu,]
- Yandırâm oda **bu** çâr tâkı
- ‘Âlem yakılır **bu** nâra ammâ (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 16*). [bu,]
- Mevcût bulunmaz illa Mevlâ
- Raḡm eyle **bu** hâlîme kerem kıl (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 18*). [bu,]
- Bu âteş-i sûzı ‘adem kıl
- Ya‘nî ki yürüt şarâb-ı nâbı (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 19*). [bu,]
- Ḳandır **bu** kebâb-ı der kebâbı
- Raḡm eyle baḡa ki câna geldim (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 21*). [bu,]
- Def‘ eyle **bu** sûz-ı iştiyâkı
- Nef‘î deme kim hemin baḡadır (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 27*). [bu,]
- ‘Âkıl **bu** savâbdan uşanmaz
- Bu ḡamdan olan halaş ey cân (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 31*). [bu,]
- ‘Âkıl bu savâbdan uşanmaz
- Bu** ḡamdan olan halaş ey cân (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 32*). [bu,]
- Ey sâkı-i ‘âşıkân-ı sevdâ
- Yetmez mi saḡa **bu** kâr-ı aḡsen (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 36*). [bu,]
- Fevt etme **bu** kârı eyle her an
- Zîrâ ki **bu** kâr ile olur kâr (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 39*). [bu,]
- Bu kârdan özge etme zinhâr
- Allah içün et müdâm her dem (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 41*). [bu,]
- Ḳaṭ‘ etmede menzil-i misâfir
- Yeksân degil **bu** kâr-ı zâhir (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 5*). [bu,]
- Şanma **bu** kelâmı lami inni
- Böyle ki degil ki ol ledünnî (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 4*). [bu,]
- Bu ‘ilm-i ledünni pür-‘arefdır

- ‘Âriflere başka bir şereftir (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 6*). [bu,]
- Aşhâb-ı ma‘ârif-i ilâhî
- Anlar **bu** sözü bilir kemâhî (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 37*). [bu,]
- Ol tâlib-i yâr bildi yâri
- Ol dârdan aldı **bu** şikârı (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 3*). [bu,]
- Ol yerde ki erdi **bu** kemâle
- Şükr etdi Hüdâ-yı bî-zevâle (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 4*). [bu,]
- Olmazsa eger niyâz-ı bî-ḥadd
- Açılmaz ebed **bu** dâr-ı derbend (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 23*). [bu,]
- Ez-luṭf-ı Hüdâ ki oldu peydâ
- Bu** nükte-i hûb-ter hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 37*). [bu,]
- Gerçi ki **bu** deşt-i pür-cefâdır
- Bîmâr-ı muḥabbete şifâdır (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 24*). [bu,]
- Erbâbı bilir ki var şahrâ
- Bu** deştden özge kim hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 31*). [bu,]
- Bu ḥâcetimi benim revâ kıl (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 42*). [bu,]
- Bu nâr ile yandı cânım Allah
- Sönmedi uşandı cânım Allah (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 2*). [bu,]
- Meydir baña çâre eyle çârem
- Bu** rûḥ tenim de bir nefesdir (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 23*). [bu,]
- Bu tûṭi o şanki bir kafesdir
- Her-çend maḳâm maḳâm-ı nazdır (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 24*). [bu,]
- Mestâne feraḥ feraḥ ki hey hey
- Tekrâr edim **bu** lafzı tekrâr (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 37*). [bu,]
- Bu derd ile kâm bulmaḳ olmaz
- Dergâhına gelmişem dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 18*). [bu,]
- Bu derde giren çeker belâlar
- Girmez aña lîk mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 7*). [bu,]
- Ne gitmege pây u kuvvetim var
- Ger etsem eger **bu** yerde menzil (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 12*). [bu,]
- Bu kâr dahi bir emr-i müşkil
- Zîrâ ki **bu** deşt-i pür-belâda (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 14*). [bu,]
- Ne çâre eder cünûn-ı sâde
- Ya‘nî ki **bu** deşt-i nâz der-nâz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 16*). [bu,]
- Bu derd ile sîne çâk çâkem
- Bu** derde ‘aceb olur mu dermân (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 19*). [bu,]
- Bu derd ile sîne çâk çâkem
- Bu** derde ‘aceb olur mu dermân (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 20*). [bu,]
- Ger var **bu** yerde çok belâlar
- Nî‘met bilür anı mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 27*). [bu,]
- Bu deşt-i muḥabbetîñ belâsı
- Çokdur çeker anı mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 29*). [bu,]
- Zîrâ ki velî belâsız olmaz
- Bu** devleti nâzikân bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 32*). [bu,]
- Her bâr niyâz kıl niyâz et
- Bu** laḫza niyâzı çâre-sâz et (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 18*). [bu,]

- Dildâra gerekdi **bu** sitignâ
Ammâ ki bize niyâz-ı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 21). [bu,]
- Kirdâr-ı niyâzı pîşe kıl sen
Lâkin **bu** işi hemîşe kıl sen (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 26). [bu,]
- ‘Arz eyledim imdi bûd-nâ-bûd
Bî-ma‘na degil **bu** pend-i behbûd (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 42). [bu,]
- Ammâ saña söyleyim bir esrâr
Esrâr nedir **budur** ki ey yâr (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 10). [budur, -dur]
- İç bâde-i pendimi uşanma
Bî-fâ‘ide sözdürür **bu** şanma (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 2). [bu,]
- Ammâ ki degil itâ‘atim yok
Meydân-ı celâldir **bu** meydân (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 2). [bu,]
- Bu sûre-i Hûd şeybetini
Zîrâ ki evel emrdir celâli (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 9). [bu,]
- Âh eylemeyim **bu** yerde her dem
Gerçi bilirim ki âh yetmez (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 13). [bu,]
- İmdâdına gelse rûh-ı a‘zam
Bu yerde kâmusu beste-demdir (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 22). [bu,]
- Zîrâ ki vücûdu der ‘ademdir
Bu nâz maķâmıdır sitiğnâ (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 24). [bu,]
- Tâ mest **bu** ‘arşa-i celâli
Kaṭ‘ eyleyim ey Hüdâ-ı ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 31). [bu,]
- Sen gibi fedâyî yokdu bir ferd
Zîrâ ki **bu** miḥnete giriftâr (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 8). [bu,]
- Töhmet başa bir büyük nedâmet
Bilmem ne edem **bu** derde dermân (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 34). [bu,]
- Ol nâdi işitdi **bu** hiṭâbı
Verdi **bu** tarîk ile cevâbı (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 37). [bu,]
- Ol nâdi işitdi **bu** hiṭâbı
Verdi **bu** tarîk ile cevâbı (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 38). [bu,]
- Şekk eyler ise **bu** sözde âdem
Bî-şübhe çeker işinde hem-gam (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 25). [bu,]
- Ammâ ki Hüdâdan olsa maķbûl
Olgil **bu** işe hemîşe meşğûl (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 40). [bu,]
- Vâcibdi bize **bu** kâra gitmek
Vallâhi ki etdigim ḥayâdan (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 5). [bu,]
- Bilmez idim eyleyim **bu** nârı
Ne ben ne **bu** seyr ne seyâḥat (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 21). [bu,]
- Bilmez idim eyleyim **bu** nârı
Ne ben ne **bu** seyr ne seyâḥat (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 22). [bu,]
- Şâhralar içinde **bu** meşakḳat
Miḥnetlere eylediḡ giriftâr (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 23). [bu,]
- Ne kâr **bu** kâr kâr-ı tevḥîd
Tevḥîd nedir kemâl-i tefrîd (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 13). [bu,]
- ‘Arz eyleyemem **bu** keyf ü ḥâli
Luṭf eylemesen mey-i cemâli (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 23). [bu,]

- Bî-bâde **bu** kâr hâsıl olmaz
 Bî-mey söze tâb' vâsıl olmaz (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 1). [bu,]
- Bu hâric-i bahsdir müsellemler
 Bahs etdigimiz vücûd olmaz (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 29). [bu,]
- Ednâ ter-i bende-i Hüdâdır
 Müştâkların **budur** ki hâli (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 8). [budur, -dur]
- Senlige düşüp **bu** hâli tutdum
 Müştâkların budur ki kârı (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 1). [bu,]
- Bir başka değil hemîn **bu** hâlet
 El-hamd ki imdi Hakkı buldum (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 7). [bu,]
- Bir vakt ki çâkerim 'alel-hak
Bu güft vü gûda iken ol hem (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 12). [bu,]
- Senlige düşüp bu hâli tutdum
 Müştâkların **budur** ki kârı (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 2). [budur,]
- Bu ni'met-i mahzûd Hüdâyî
 Der-keyf-i müdâm-ı 'âşıkandır (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 19). [bu,]
- Bu vaşfların kamûsu cândır
 'Âşıkların ey hayâl-i hâmi (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 31). [bu,]
- Erbâb-ı diliñ mülû tükenmez
 Ol hâme işitdi **bu** makâlî (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 38). [bu,]
- Lutf eyle veli be-ğayr-i gâyet
Bu zâr u nizârımı kabûl et (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 30). [bu,]
- Bu sûz u güdâzımı kabûl et
 Ol merd-i niyâz-ı bî-niyâza (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 31). [bu,]
- Anlar ne bilir nedir şifâtın
Bu hâlet-i hayrete giriftâr (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 12). [bu,]
- Bilmez özü neyle ol ferâmûş
Bu hâlet-i hayret ile hayli (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 28). [bu,]
- Kurtulmak için **bu** derd ü serden
 Eglenme seferde olmaz ey dil (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 35). [bu,]
- Durmak ile yola gitmek olmaz
 Zîrâ ki tarîk-i 'aşkıdır **bu** (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 4). [bu,]
- Şanma ki bir özge meşkıdır **bu**
 Her kâr **bu** yolda hûb-terdir (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 5). [bu,]
- Mecnûnluk eder **bu** ehl-i sevdâ
 Leylâ iledir kelâm-ı Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 19). [bu,]
- Hayret aña kurbân ola cânım
 Zîrâ ki **bu** hayretin nihâyet (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 26). [bu,]
- Âhiri fenâ be-kâdır elbet
 Elbette **bu** bahşî-i Hüdâdır (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 28). [bu,]
- Bu kârsız ola merâmı bulmaz
Bu fikre ki düşdü ol taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 32). [bu,]
- Âyâ ne edem yetem ki kâma
Bu sözde iken erişdi sevdâ (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 36). [bu,]
- Bu yâr işidir degildir ağıâr
 Fikr eyleme kim Hüdâ kerîmdir (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 5). [bu,]

- Senden dilegi **budur** gedânın
Bî-bend ola dergeh-i ‘atânın (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 9). [budur,]
- Yokluk içre karar bulmuş
Yokluk demenin **budur** kemâli (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 10). [budur,]
- Ol yerde bulup karar-ı ârâm
Bu rütbe-i âliye taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 2). [bu,]
- Zann eyleme kim fenâyâ gitmiş
Yoksa **bu** değil ki yokdur aslâ (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 14). [bu,]
- Tâ ola ziyâde **bu** beşâset
Aḥbâblara verem beşâret (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 8). [bu,]
- Bu resm ile söyledi ki ey yâr
Mevlâ seni eyleye mu‘ammer (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 8). [bu,]
- Hurşîd-i cemâle nâ’il olduk
Bu ni‘met-i bî-zevâli bulduk (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 20). [bu,]
- Elbette olur müdâm her vakt
Bu kısmet-i ‘âşıkân-ı hoş-baht (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 24). [bu,]
- Bu kâr-ı şabrdır imdi ey cân
Şabr ile olur vişâl-i cânân (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 31). [bu,]
- Bu kâr-ı merâma biz mezâhir
Olduk bu değil mi kâr-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 39). [bu,]
- Bu kâr-ı merâma biz mezâhir
Olduk **bu** değil mi kâr-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 40). [bu,]
- Zîrâ ki firâğ oldu ber-pâ
Bu ni‘met-i vuşlata şükürler (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 2). [bu,]
- Bu güft ü gû-yı teşekkürâne
Ni‘mete şükürün lüzûmu (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 5). [bu,]
- Meydâna getir be-çeng ü nâyı
Zîrâ ki **bu** bezm-i ‘âşıkândır (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 32). [bu,]
- ‘İşret-gehimiz ola der-âbâd
Zîrâ değil öze **bu** bekâdır (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 7). [bu,]
- Bâkîdir o yer şafâsı bitmez
‘Uşşâk makâmıdır **bu** meydân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 11). [bu,]
- Bu kâr-ı şîrîn ile dem-â-dem
Olgil bizi gâh gâh yâd et (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 32). [bu,]
- Yâd eylemek ile şâd şâd et
Bu sözleri söyleyin be-âvâz (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 35). [bu,]
- Bu kâr-ı şîrînün ola bâkî
Görmedi cihân bu tûmturâkı (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 38). [bu,]
- Bu kâr-ı şîrînün ola bâkî
Görmedi cihân **bu** tûmturâkı (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 39). [bu,]
- Bu kâr-ı bedî‘i var sende (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 40). [bu,]
- Bu kâra girişmegim hüveydâ
Bu kâr-ı ‘azîme ben de şaşdım (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 16). [bu,]
- Güftârıma el ola giriftâr
Bu sözde iken ki geldi âvâz (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 24). [bu,]
- Girmez ki **bu** cem‘ bir kemende

İllâ ki **bu** cem‘ var sende (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 18). [bu,]

□ Hâkdan saña mahz **bu** keremdir

Mecmû‘-ı sıfat-ı muhteremdir (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 19). [bu,]

□ Olmazdı yakîn **bu** kâr-ı a‘lâ

Hâkdan eger olmasaydı i‘tâ (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 10). [bu,]

bu: Koku.

□ Dâreynde her ne var **bû** ter

‘Aksidir anıñ ze-şems ezhar (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 35). [bû,]

bu dem ki: Bu an ki.

□ İzniñ demidir **bu dem ki** el’ân

Şıgmaz bu deme ta‘allül ey cân (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 16). [bu dem ki, -]

bu fikr ile: Bu düşünceyle.

□ Bu fikr ile ber-merâm olursun

Yâriñ ile şâd-kâm olursun (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 14). [bu fikr ile, -]

bu gâzel: Bu gâzel II Şiir.

□ Ol hûb gâzel ki **bu gâzeldir**

Bî-misl velî ki hûb güzeldir (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 20). [bu gâzeldir, -dir]

bu gece: Bu gece.

□ Terk et gamı olmagil diger -gûn

Allâhı sever **bu gece** şâd ol (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 39). [bu gece, -]

□ Efzûn eder artırır şiyâkı

Bu gece olağ anıñla hem-dem (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 17). [bu gece, -]

bu gice: Bu gece.

□ Bâri **bu gice** benimle yâr ol

Ğam-hâne-i dilde ğam-güsâr ol (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 5). [bu gice, -]

bu hâl: Bu durum II yıldızlarla donanmış gökyüzü.

□ Bî-hûdlığa vardı vara vara

Bu hâl ki terk etmek olmaz (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 35). [bu hâl, -]

bu hâle: Bu durum.

□ Bu hâli göreydi ger Felâtûn

Bu hâle olurdu öyle meftûn (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 5). [bu hâle, -]

□ ‘Aşkîñ işi böyle bak **bu hâle**

Kim tutsa anı verir zevâle (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 9). [bu hâle, -]

□ Kim merhâmet eyleye **bu hâle**

Feryâdîma gelse cümle ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 19). [bu hâle, -]

bu hâli: Unun kalmaması ve komşularda dahi bulunmaması durumu.

□ Bu hâli göreydi ger Felâtûn

Bu hâle olurdu öyle meftûn (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 4). [bu hâli, -]

bu hâli ki gördü: *Bu hali görüldü ki.*

□ Bu hâli ki gördü mihmânlar

Feryâd u figâna düşdü anlar (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 33*). [*bu hâli ki gördü, -*]

bu idi: *Buydu.*

□ Evrâdı **bu idi** gâh u bî-gâh

Ya'nî ki dem-â-dem Allah Allah (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 29*). [*bu idi, -*]

bu ikisi: *Bu ikisi.*

□ Zâhirde **bu ikisi** tecelli

Görüp aña etdilerdi meyli (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 17*). [*bu ikisi, -*]

bu iş: *Yapılan eylem.*

□ Ger olsa bu kâr ile olur iş

V'er olmasa bâki bize teşvîş (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 29*). [*bu iş, -*]

bu iş: *Bu iş, bu durum.*

□ Mihiânlar aña dediler ey cân

Elbette **bu iş** münâsib el'ân (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 35*). [*bu iş, -*]

□ Her birisi kaç' eyler ammâ

Qadrince olur **bu iş** hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 11*). [*bu iş, -*]

bu kâr: *Bu iş.*

□ Bu kârda iken ey revânım

Gör n'eyledi cilde-i cinânım (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 15*). [*bu kârda, -da*]

bu kâr: *Bu iş.*

□ Âyâ dediler n'edek **bu kâra**

Bu derde 'acep edek ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 35*). [*bu kâra, -a*]

□ Efkâr-ı dilim der Allah Allah

Zîrâ ki **bu kâr** kâr-ı Hâqdır (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 40*). [*bu kâr, -*]

□ Tamâmi-i sühen

Cümle dediler **bu kâr** hoşdur (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 34*). [*bu kâr, -*]

□ Bu kârdan özge cümle boşdur

Mihmânlar anıñ kemâl-i hâlin (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 35*). [*bu kârdan, -dan*]

□ Meccâne ki oldu cümle şöhet

Bu kâr yakındı ki kazâdır (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 6*). [*bu kâr, -*]

□ Bu kâra ğam etmemiz hatâdır

Hoş-hâl geçinmemiz revâdır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 2*). [*bu kâra, -a*]

□ Bu kâr ki oldu hâh nâ-hâh

Her biri ne çâre edek eyvâh (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 35*). [*bu kâr, -*]

□ Bu kâr ile ol erişdi kâme

Beytül-ğazan içre etdi kârın (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 32*). [*bu kâr, -*]

□ Âyâ ne devâ olur **bu kâre**

Hülyâsına düşdü etdi efkâr (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 34*). [*bu kâre, -e*]

□ Ger var ise hûşun ey cünûn-kâr

Terk eyle **bu kârı** etme zinhâr (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 28*). [*bu kârı, -ı*]

- Şanma ki **bu kârı** nâr etmez
 Âteş ile tâ ki sâlikim ben (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 1*). [*bu kârı, -ı*]
 □ Fevt etme bu kârı eyle her an
 Zîrâ ki **bu kâr** ile olur kâr (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 40*). [*bu kâr, -*]
 □ Ammâ ki **bu kâr** hâşıl olmaz
 Bî-sa'y ü niyâzsız bulunmaz (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 14*). [*bu kâr, -*]
 □ Bu kâr dahi bir emr-i müşkil
 Zîrâ ki bu deşt-i pür-belâda (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 13*). [*bu kâr, -*]
 □ Şaldıñ beni âhiri bu hâle
Bu kâr şîrîn şikâyetim yok (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 28*). [*bu kâr, -*]

bu kâr: *Bu iş.*

- Yâ hâba veyâ hayâle düşmüş
Bu kâr tarîk-i 'âşîkândır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 16*). [*bu kâr, -*]
 □ Zîrâ ki **bu kâr** kâr-ı maqbûl
 Bir nice zamân ol cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 25*). [*bu kâr, -*]
 □ Güçdür baña senden olsa şefkat
 Elbette olur **bu kâr** ehven (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 20*). [*bu kâr, -*]
 □ Dildâr iledir müdâm dil-hûn
 Zîrâ ki **bu kâr** hûb-terdir (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 22*). [*bu kâr, -*]
 □ Bu kârdan özge bî-haberdir
 Vahdet eserdir ey revânım (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 23*). [*bu kârdan, -dan*]
 □ Bu kârsız ola merâmı bulmaz
 Bu fikre ki düşdü ol taleb-kâr (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 31*). [*bu kârsız, -sız*]
 □ Kâdir mi ede **bu kârı** hergiz
 Nâcizligimi ki etdim izhâr (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 37*). [*bu kârı, -ı*]

bu kâr ile: *Bu iş ile.*

- Şâd oldu kamû teşekkür etdi
Bu kâr ile cümle kâma yetdi (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 2*). [*bu kâr ile, -*]

bu kâra: *Bu iş.*

- Mecnû'ı bu söze oldu mâ'il
 Çâre yine penddir **bu kâra** (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 22*). [*bu kâra, -*]
 □ Bu derd-i derûna eyle çâre
 Ger çâre bilirseñ et **bu kâra** (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 4*). [*bu kâra, -*]
 □ Vardır geceden bir az ne çâre
 Lâzımdı bize gerek **bu kâra** (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 34*). [*bu kâra, -*]
 □ Pendâne kelâma 'özüümüz var
Bu kâra ki cidd ü cehdimiz var (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 12*). [*bu kâra, -*]
 □ Ol muṭrib-i 'aşk etdi nâle
Bu kâra ki oldu ol havâle (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 16*). [*bu kâra, -*]
 □ Ger var ise kudretiñ **bu kâra**
 Şarf eyle yok ise dur kenâra (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 23*). [*bu kâra, -*]
 □ Bu kâra ki himmet eyleriz biz
 İkrâra ben eyledim itâ'at (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 21*). [*bu kâra, -*]
 □ İmdi siz ediñ **bu kâra** himmet

Tamâmi-i sühen (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 23*). [bu kâra, -]

□ Mihmânlar içine düşdü feryâd

Böyle ki n'idek **bu kâra** imdâd (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 26*). [bu kâra, -]

□ Pend ile hevâ muqayyed olmaz

Ol dem ki **bu kâra** ben havâle (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 6*). [bu kâra, -]

□ Âyâ ne olur **bu kâra** çâre

Şanman ki firâğa ülfet etdim (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 38*). [bu kâra, -]

□ Tedbîr gerek **bu kâra** ammâ

Böyle açılır bu müşkil âyâ (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 15*). [bu kâra, -]

□ Bî-gâh çeker **bu kâra** âgâh

Zîrâ ki bu ikisi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 24*). [bu kâra, -]

□ Bir vâkt ki düşmüşem **bu kâra**

Ne dönmege tâb u tâkatim var (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 9*). [bu kâra, -]

□ Maflûb-ı şîrîne ola vuşlat

Bu kâra ki oldu ol haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 22*). [bu kâra, -]

□ Bu kâra girişmegim hüveydâ

Bu kâr-ı 'azîme ben de şaşdım (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 15*). [bu kâra, -]

bu kârda: *Bu iş.*

□ Ol yaña varır vücûdum ey yâr

Bu kârda yokdur ihtiyârım (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 5*). [bu kârda, -]

□ Ne çâre edem dedi Hüdâyâ

Bu kârda 'âcizim hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 14*). [bu kârda, -]

□ Bu kârda ol müdâm her ân

Mevlâ seni eyledi mükerrerem (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 30*). [bu kârda, -]

bu ki: *Bu ki.*

□ Ammâ ki bu emr-i pende hizmet

Lâzım bize eylemekdir elbet (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 25*). [bu ki, -]

□ Zîrâ ki bu âteş-i belâdır

Biñ derd ü belâyâ mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 19*). [bu ki, -]

□ Âyâ ki bu vâkı'a olur mu

Rü'yâda bu gördüğün bulur mu (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 25*). [bu ki, -]

□ Bu dâğ-ı firâğa cümle yandı

Zîrâ ki bu dâğ-ı bî-amandı (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 22*). [bu ki, -]

□ Ne çâre buña ki bu kaderdir

Ne gam ki kaderdi bî-kederdi (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 13*). [bu ki, -]

□ Renc ile cefâ olur mu yeksân

Gördü ki bu derde tâb olmaz (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 25*). [bu ki, -]

□ Bakmaya bir özge kâr u bâra

Maḥzâ ki bu kâr içündür ağyâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 34*). [bu ki, -]

□ Ammâ ki bu 'ilm-i bî-bedeldir (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 42*). [bu ki, -]

□ Ammâ ki bu yerde durmak olmaz

'Âşıklara hayme kurmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 26*). [bu ki, -]

□ Ammâ ki bu deşt-i bî-nihâyet

'Âcizliğime ki yokdu gâyet (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 36*). [bu ki, -]

□ Senden saña eylerem şikâyet

Zîrâ ki bu işden etmezem ‘âr (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 3). [bu ki, -]

□ Gerçi ki bu deşt nâz der -nâz

Erbâb-ı dilânadır cefâ-sâz (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 1). [bu ki, -]

□ Gerçi ki bu deşt-i bî-nihâyet

Yokdur ki belâya anda gayet (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 27). [bu ki, -]

□ Vaḥdet **bu ki** kârı kâr-ı bî-tâ

Mânend bulunmaz aḡa aṣlâ (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 17). [bu ki, -]

□ Girmez ki bu cem‘ bir kemende

İllâ ki bu cem‘ var sende (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 17). [bu ki, -]

bu ki: Bu ki.

□ Her laḡza eder nidâ-yı tecdîd

Böyle ki bu yerde istikâmet (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 32). [bu ki, -]

bu kim: Bu ki.

□ Oldu baḡa bu ne kim hevâdan

‘Afv eyle Hüdâ ki sen kerîmsin (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 7). [bu kim, -]

bu kıṣṣa: Bu kısa hikaye, rivayet.

□ Mihmân ḡamu mîzbân ey cân

Bu kıṣṣaya muntaḡırdır el‘ân (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 11). [bu kıṣṣaya, -y, -a]

bu meydân: Bu meydan, bu meclis.

□ Eḡzûn ele kâr-ı iştiyâḡı

Meydân-ı feraḡdurur **bu meydân** (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 36). [bu meydân, -]

bu mudur: Böyle midir anlamında ṣaṣırma.

□ Sizden **bu mudur** murâd-ı cânım

Benden çeke el gide revânım (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 10). [bu mudur, -]

bu ne: Bu nasıl?

□ Tenhâ bu deḡil gelüp cihâna

Mânendi anıḡ yegân yegâne (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 40). [bu ne, -]

bu ne âd: Bu ne nam.

□ Ṣaḡrâ-yı tefekkürü dolaṣdım

Bilmem **bu ne âd** bu ne ṣöhret (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 18). [bu ne âd, -]

bu ne ṣöhret: Bu ne ṣöhret.

□ Ṣaḡrâ-yı tefekkürü dolaṣdım

Bilmem bu ne âd **bu ne ṣöhret** (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 18). [bu ne ṣöhret, -]

bu seferde: Bu kez de.

□ Ol kârı ki anda var vuṣlat

Ḥaṣıl **bu seferde** çok ṣaḡâlar (Nigârname, Gazel 7, Mısra 17). [bu seferde, -]

bu yer: Bura.

□ Bu yerde ḡümân olmaz ser -menzil-i eyḡandır

Seyr eyle bu şahrâyı geşt eyle bu deryâyı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 6*). [bu yerde, -de]

□ Bu yerde olur ‘ârif her kimse ki sûzândır

Ey Mîr Nigârî kıl hizmet dil-i şeydâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 21*). [bu yerde, -de]

bu yerde: *Bu yerde.*

□ Bu yerde olur ‘ârif her kimse ki sûzândır

Ey Mîr Nigârî kıl hizmet dil-i şeydâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 20*). [bu yerde, -]

□ Sergeşte serâsime **bu yerde** firâvândır

Hayret-zedeler dâ’im cânân iledir kâ’im (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 2*). [bu yerde, -]

□ Bir yâr-i dilârâdır bu kâr ile hayrândır

Sergeşte serâsime **bu yerde** qarâr eyler (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 7*). [bu yerde, -]

□ Geşt eyle dilâ geşt et bu menzil-i hayrândır

Sergeşte serâsime **bu yerde** firâvândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 3*). [bu yerde, -]

□ Sergeşte serâsime **bu yerde** qarâr eyler

Cemiyeti var zâhir gerçi ki perîşândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 8*). [bu yerde, -]

□ Bu yerde gerek bî-hûd ad eyleye çün Mecnûn

Ne cây-ı Felâtûndur ne ‘arşa-i Loqmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 14*). [bu yerde, -]

□ Tâ kim olasan bâkî şahrâ-yı bekâ içre

Bu yerde qarâr etmez menzil yaşamaz ‘âşık (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 3*). [bu yerde, -]

□ Tâ kim olasan bâkî şahrâ-yı bekâ içre

Bu yerde qarâr etmez menzil yaşamaz ‘âşık (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 4*). [bu yerde, -]

□ Ammâ bilirim menzil etmiş heme lâ içre

Şahrâ-yı fenâdır bu **bu yerde** ki lâ olmaz (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 12*). [bu yerde, -]

□ Bu yerde qarâr buldu güftâr

Pend etmeden özge yokdu bir kâr (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 10*). [bu yerde, -]

□ Söz çokdu **bu yerde** lâkin eknûn

Esrârdan er dem ursam efzûn (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 37*). [bu yerde, -]

□ Bu yerde qalır dahi revânım

Ölmekden eger ki bir gamım yok (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 22*). [bu yerde, -]

□ Müştâka merâk hâşıl olmaz

Bu yerde tekellüm etmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 8*). [bu yerde, -]

bu yerde: *Bu yerde.*

□ Ne çâre edem ki bî-amânım

Bu yerde za’if ü nâ-tüvânım (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 26*). [bu yerde, -]

bu yol: *Allah yolunda.*

□ Zîrâ ki **bu yol** çetindir ammâ

Bî-râhnümûn gidilmez aşla (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 9*). [bu yol, -]

bu yolda: *Bu yolda II Bu uğurda.*

□ ‘Azm eyledim eyleyem seyâhat

Bu yolda eger ki var zahmet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 3*). [bu yolda, -]

□ Bu yolda eger ki teslîm etsem

Cân cânı bulurdum özge bâbet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 4*). [bu yolda, -]

□ Müştâk-ı cemâl-i ber-nigârem

Bu yolda baña delîl-i sevdâ (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 18*). [bu yolda, -]

- Bu yolda karar kılma bir dem
Sevdâ-yı Hüdâ seniñle hemdem (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 39*). [bu yolda, -]
- Terk eyle **bu yolda** ‘ömrün üzme
Bî-fâ’ide lâubâli gezme (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 35*). [bu yolda, -]
- Yok bir sözümüz ve lâkin ey yâr
Bir söyle nedir **bu yolda** lâzım (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 29*). [bu yolda, -]
- Şanma ki bir özge meşğdir bu
Her kâr **bu yolda** hûb-terdir (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 6*). [bu yolda, -]
- Yâ gayrden aldığın şadâyı
Her ne ki **bu yolda** oldu zâhir (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 2*). [bu yolda, -]

bu yolda: *Bu yolda.*

- Bu yolda eger verir isem cân
Her yerde benimdi şöret ü şân (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 29*). [bu yolda, -]
- Bu yolda beni nizâr kılma
Luğ et beni intizâr kılma (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 33*). [bu yolda, -]

bu yolda ölem: *Baş koyduğu yolda can vermek.*

- Bulmaz isem er **bu yolda ölem**
Bu nâm-ı nigû ile cihândan (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 11*). [bu yolda ölem, -]

bûd: *Boyut, varlık.*

- Anlayana bir işâre çokdur
Artık ne diyem ki **budî** hâlim (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 23*). [budî, -ı]

budâla: *Saf gönüllü.*

- Bes gezme hevâyî lâubâlî
Verme başa gam gezüp **budâle** (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 14*). [budâle,]
- ‘Aşka heves eyleyen **budâla**
Elbette olur dağa havâle (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 13*). [budâla,]
- Bî-‘aql dedin **budâla** kıldın
Tağlarda olan kemâlî anla (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 11*). [budâla,]
- Feryâd ile ol girişdi kâle
Böyle dedi ol şîrin **budâla** (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 12*). [budâla,]
- Mihmânlara dedi ol **budala**
Bir kuş mu ki o konar bu dala (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 1*). [budala,]

budâla: *Sersem, akılsız.*

- Gamlar çekerim ki çâr u nâ-çâr
Evvel beni eyledin **budala** (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 26*). [budala,]

budalalık: *Akılsızlık.*

- Bilmem ki **budalalık** nedendir
Sendendi veyâ ki özgedendir (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 17*). [budalalık,]

bûd-nâ-bûd: *Darmadağın olmak.*

- ‘Arz eyledim imdi **bûd-nâ-bûd**

Bî-ma'na degil bu pend-i behbûd (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 41*). [*bûd-nâ-bûd,]*

buhl: *Hasislik, cimrilik.*

□ Buhl eyledi gör bu **buhl-i** pendî

Anıñ içün imdi eylerem ben (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 19*). [*buhl-i, --i]*

buhl eyle: *Cimrilik etmek, esirgemek.*

□ Buhl eyledi gör bu buhl-i pendî

Anıñ içün imdi eylerem ben (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 19*). [*buhl eyledi, -di]*

bul: *Elde etmek, ulaşmak.*

□ Bahş eyledi **buldu** istirâhat

Yokdur nice vâsıf eyler ahir (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 22*). [*buldu, -du]*

□ Efser-i câh seniñ hil'at-i mi'râc seniñ

Hîç kes **bulmadı** sen tek harem-i yâre vüşûl (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 15*). [*bulmadı, -ma, -dı]*

□ Efser-i câh seniñ hil'at-i mi'râc seniñ

Hîç kes **bulmadı** sen tek harem-i yâre vüşûl (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 16*). [*bulmadı, -ma, -dı]*

□ Bu yolda eger ki teslîm etsem

Cân cânı **bulurdum** özge bâbet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 5*). [*bulurdum, -ur, -du, -m]*

□ Mebnâsı anıñ ne mâ' ü tîndir

Yol **bulmaz** aña be-hıfz-ı Mevlâ (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 14*). [*bulmaz, -maz]*

□ Nûr içre **bulup** biz içdik anı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 28*). [*bulup, -up]*

□ Ol kes ki ne içdi zulmet içre

Nûr içre **bulup** biz içdik anı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 29*). [*bulup, -up]*

□ Bâr-gâh-ı lutf-ı Hakk dârüş-şifâdır menzilim

Terk ü tecrîd eyleyüp **buldum** muhallid bir mağâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 12*). [*buldum, -dum]*

□ Dâ'im okuyam **bulam** necâtı

Ey tûti-i tab' bir gazel de (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 31*). [*bulam, -am]*

□ Bir turfa gazel güzel necâtî

Ol söyledi **buldu** nev-hayâtı (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 38*). [*buldu, -du]*

□ Meydân-ı ferağda turmak olmaz

Fevt eylesen anı **bulmak** olmaz (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 23*). [*bulmak, -mak]*

□ Mecmu'ü **bulup** mey-i mezâkın

El-hâl çekerler iştiyâkın (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 8*). [*bulup, -up]*

□ Başımda bir özge hoş **buldum**

Bülbül gibi hây u hûya düşdüm (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 17*). [*buldum, -dum]*

□ Ol derd-i cünûn u derd-i bî-hadd

Ne şabr u sükûn karâr **buldum** (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 34*). [*buldum, -dum]*

□ Ne hem-dem ü gam-güsâr **buldum**

Her nerde ki var nâr-ı ülfet (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 35*). [*buldum, -dum]*

□ Dil olmasa ger belâ da olmaz

Cân olmasa dil cemâli **bulmaz** (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 29*). [*bulmaz, -maz]*

□ Bu gördü anı belâyı **buldu**

Her biri birine mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 32*). [*buldu, -du]*

- Dut doğru yolu **bul** istikâmet
 Ki ‘âkil isen tefekkür eyle (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 31). [bul,]
- Cân versem eger aña dem-â-dem
 Cânlar **buluram** anıñla ben hem (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 11). [buluram, -ur, -am]
- Ol lahza kararî **buldu** ammâ
 Meydâna getirdi bir mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 13). [buldu, -du]
- Zînetle ki **buldu** hûb-şûret
 Kim görse anı olurdu hayrân (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 12). [buldu, -du]
- Bir cânibe nesterîn ü zanbağ
 Vaz‘ eyledim aña **buldu** revnağ (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 10). [buldu, -du]
- El-hâşılı her ne var zînet
 Kıldım aña **buldu** hûb şûret (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 8). [buldu, -du]
- Yakıldı çü kevkebân-ı şâmlar
 Hem zîb sarây **buldu** itmâm (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 15). [buldu, -du]
- Yâ **buluram** anı yâ ölürem
 Her-çend cünûn ise görürdüm (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 24). [buluram, -ur, -am]
- Her birisi **buldu** tâze bir cân
 Bit şemme nebî ü mürselinden (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 27). [buldu, -du]
- Erbâb-ı dilân **buldu** zevkı
 Ferhât u Şîrîn sözün hikâyet (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 15). [buldu, -du]
- Söylerler idi şîrîn ü hürrem
 Anıñla **bulup** sürûr-ı mahfil (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 32). [bulup, -up]
- Oldu kamu ehl-i bezm hâmûş
 Hem **buldu** kelâm-ı hoş kemâlin (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 16). [buldu, -du]
- Hem **buldu** gam u elem zevâlin
 Bir şemme erişdi serd-i bezme (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 17). [buldu, -du]
- Söylerdi **bulurdu** zevk-ı tâmı
 Bezm içre şalup halâvet-i hûb (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 1). [bulurdu, -ur, -du]
- Bulmadı nihâye yokdur âhir
 Bir kerre gören olurdu mâ’il (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 27). [bulmadı, -madı]
- Her birine sürme-i cilâyı
 Çekdi gözüne **bulup** ziyâyı (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 3). [bulup, -up]
- Bulmaz ebedî bulur zevâli
 Beyhûde yere gezip bed-ele (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 23). [bulmaz, -maz]
- Olmuş idi Mekkede nümâyân
Bulmuşdu ‘ibâdet ile pâye (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 34). [bulmuşdu, -muş, -du]
- Kim ‘aşka girişdi **buldu** râhı
 ‘Arş üzre yetürdü taht-gâhı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 35). [buldu, -du]
- ‘Aşkîñ hevesiyle düşdü pâya
 ‘Aşka girişen **bulur** zevâli (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 10). [bulur, -ur]
- Evvel ki baña ol ‘âşık oldu
 Sa’y etdi beni hevesle **buldu** (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 18). [buldu, -du]
- ‘Arz eylemeden î mânâ geldi
 Ol tâlib-i Hakkı hakkı **buldu** (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 18). [buldu, -du]
- Ol şâhib-i ‘izz-i pür kerâmet
 Sevğendi işitdi **buldu** hayret (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 10). [buldu, -du]

- Çün geldi anı elinde zâra
Bulmadı aña bir özge çâre (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 6). [bulmadı, -ma, -dı]
- Ol anı aradı **buldu** mahzâ
 ‘Âşıklara ‘aşk mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 29). [buldu, -du]
- Tâ eyledi ol maķâmı me’vâ
 Her vaķt ki **buldu** ol maķâmı (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 34). [buldu, -du]
- Ol cây-ı bülend hoş-maķâmı
Buldu o maķâmı kıldı menzil (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 38). [buldu, -du]
- Haķm oldu sözüm karâr **buldu**
 Her çend ki pend kâr etmez (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 34). [buldu, -du]
- Bu yerde karâr **buldu** güftâr
 Pend etmeden özge yokdu bir kâr (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 10). [buldu, -du]
- Mâbeynimize düşerse aķyâr
 Elbet **buluruz** ki andan âzâr (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 28). [buluruz, -ur, -uz]
- Ferhâdın işi bir özge bâbet
 Ol Şirini **buldu** buldu âfet (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 16). [buldu, -du]
- Ferhâdın işi bir özge bâbet
 Ol Şirini **buldu** buldu âfet (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 16). [buldu, -du]
- Elbette **bulup** görürdü anı
 Kûhî baņa beņzemez ki Şirîn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 25). [bulup, -up]
- Belki **bulam** ol cinâne cânı
 Bir yerde anı ya ân ki **bulam** (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 9). [bulam, -am]
- Belki **bulam** ol cinâne cânı
 Bir yerde anı ya ân ki **bulam** (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 10). [bulam, -am]
- Bulmaz isem er bu yolda ölem
 Bu nâm-ı nigû ile cihândan (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 11). [bulmaz, -maz]
- Ol keyf ile **bulmuş** öyle temkîn
 Bir zerre kadar tezelzül etmez (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 15). [bulmuş, -muş]
- Hem nâm-ı nigû koyup cihânda
 Hem cilve karâr **buldu** anda (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 20). [buldu, -du]
- Cân vermek ile nîk nâmı
 Kâr eyledi **buldu** hoş maķâmı (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 24). [buldu, -du]
- Bî-hûş kalup bir az ifâķat
Buldu kamu söyledi bu âfet (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 6). [buldu, -du]
- ‘Âlemde ki **buldu** şöhret ü şân
 Erbâb-ı fûnûn bilir Felâtûn (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 19). [buldu, -du]
- Bul ma’rifet ‘ilm-i himmetimden
 Taķşil-i kemâle şâ’ik olgil (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 3). [bul,]
- İrgüre ki **buldu** ulu pâyê
 Ol server-i çekdi semt-i ‘arşa (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 1). [buldu, -du]
- Zîrâ bu eger bulursa gelmez
 V’er **bulmasa** anı şanma ölmez (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 32). [bulmasa, -ma, -sa]
- Rü’yâda geh olur vü geh olmaz
 Geh kâmı bulur vü gâh **bulmaz** (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 28). [bulmaz, -maz]
- Rü’yâda geh olur vü geh olmaz
 Geh kâmı **bulur** vü gâh bulmaz (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 28). [bulur, -ur]

- Zîrâ bu eger **bulursa** gelmez
V'er bulmasa anı şanma ölmez (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 31*). [*bulursa, -ur, -sa*]
- Tâ kim **bula** gönülüm istirâhat
Def' ola anıñla bu melâmet (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 10*). [*bula, -a*]
- Rü'yâ ile gör ki **buldu** kurbet
İbrâhim-i nîk-baht-ı hullet (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 14*). [*buldu, -du*]
- Rü'yâ ile Yûsufa giriftâr
Oldu Zeliha **buldu** ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 21*). [*buldu, -du*]
- Rü'yâ hevesiyle ol taleb-kâr
Buldu anı kıldı kendine yâr (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 25*). [*buldu, -du*]
- Rü'yâda Ayâz gördü şâhı
Âhirde ki **buldu** mihr ü mâhı (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 27*). [*buldu, -du*]
- Ol nâr-ı firâğa vere teskîn
Tâ kim **bula** ol qarâr u temkîn (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 10*). [*bula, -a*]
- Ol kıışsadan oldu cümle teskîn
Her birisi **buldu** kûh-ı temkîn (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 18*). [*buldu, -du*]
- Eş-şabr-ı cemîline el urmak
Miftâh-ı der-merâmı **bulmak** (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 42*). [*bulmak, -mak*]
- Bir gayri kese müyesser olmaz
Bu rütbe-i gûşîş ile **bulmaz** (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 26*). [*bulmaz, -maz*]
- Ol merhalede ki **buldu** yârin
Terk eyledi cümle âh u vâyı (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 34*). [*buldu, -du*]
- Ahvâl-i cünûna vâkıf oldum
Şahrâ-yı ta'aşşuk içre **buldum** (*Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 23*). [*buldum, -dum*]
- 'Aşk âteşine yanup boyanmak
Yandıkça mezâk **buldu** feryâd (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 20*). [*buldu, -du*]
- Âteşle ki **buldu** başka lezzet
Müstagrak âteş idi gûyâ (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 25*). [*buldu, -du*]
- Artırdı şîyâk-ı keyf zevki
Ol yerde ki **buldu** bu mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 2*). [*buldu, -du*]
- Tayy eyledi bu deşt-i pür-belâyî
Buldu yeri ma'rifet-nümâyî (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 38*). [*buldu, -du*]
- Bu derd ile kâm **bulmak** olmaz
Dergâhına gelmişem dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 18*). [*bulmak, -mak*]
- Zîrâ ki velî belâsız olmaz
Bu devleti nâzikân **bulmaz** (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 32*). [*bulmaz, -maz*]
- Cân verdi ki **buldu** bir canânı
Şâdıkdır iki diyen vücûda (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 15*). [*buldu, -du*]
- Terk eyledi **buldu** bir Nigârın
Ağyâra eger ki başka çokdur (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 11*). [*buldu, -du*]
- Ol gayrda gayr anı **bulmaz**
Ol râh-neverd bî-hud oldu (*Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 31*). [*bulmaz, -maz*]
- Ol vâkt ki **buldu** bir Nigârın
Anladı hemîn ki bir Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 31*). [*buldu, -du*]
- 'Abdiyyet-i bî-zevâl **buldum**
Ma'bûd-ı hâkîki bir Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 37*). [*buldum, -dum*]

- Ne **bulmuşam** özgeye ne hâcet
Gerçi ki esîr-i nâ-tüvânım (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 33). [bulmuşam, -muş, -am]
- Tevhîd içre **buldu** tefrîd
Ol yerde ikâmet etdiği vâkt (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 3). [buldu, -du]
- Durmak ile kâmi **bulmak** olmaz
Elbette sefer gerek o yerden (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 33). [bulmak, -mak]
- Meks etmek ile merâmı **bulmaz**
Zîrâ ki merâm hâşıl olmaz (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 17). [bulmaz, -maz]
- Tâ kim **bulasın** makâm-ı ‘izzet
Ya’nî ki fenâ bekâda menzil (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 21). [bulasın, -asın]
- Bir lahzâ firâk-ı yâri **bulmaz**
Güftâr-ı şîrînime nazar kıl (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 15). [bulmaz, -maz]
- Yokluk içre qarâr **bulmuş**
Yokluk demeniñ budur kemâli (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 9). [bulmuş, -muş]
- Ol bañr-i fenâda **buldu** kânı
Dildârda ya’ni fânî oldu (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 37). [buldu, -du]
- Fânîliği ol mañalde **buldu**
Bir hayli zamân ol yerde kaldı (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 39). [buldu, -du]
- Bilmedi ne olduñun ne **buldu**
Âhirde fenâ ki oldu zâ’il (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 41). [buldu, -du]
- Ol lahzâ ki ol efûl **bulsa**
Elbette sitâre kânı her dem (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 19). [bulsa, -sa]
- Ol yerde **bulup** qarâr-ı ârâm
Bu rütbe-i âliye taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 1). [bulup, -up]
- Ol lahzâ bekâyâ oldu zâhir
Dildârını ol bekâda **buldu** (Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 2). [buldu, -du]
- Şahrâ-yı bekâda **bulmuş** ânı
Eknûn o yerde şâd ü hürrem (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 30). [bulmuş, -muş]
- Buldum çü makâm-ı istiñâmet
Ol dem ki gedâlığımda bâkî (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 1). [buldum, -dum]
- Buldum ulu kâr-ı tûmturâkî
Ol kâr-ı ‘azîme kim sezâ-vâr (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 3). [buldum, -dum]
- El-ğamd ki **buldu** hûb gâyet
Âsâr-ı muhabbet ü melâhat (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 2). [buldu, -du]
- Kıl aña şîrîn şîrîn şalâtı
Bulgıl ebedî necât-ı zâtı (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 21). [bulgıl, -gıl]

bul-: Elde etmek, ulaşmak.

- Bî-‘aql **bulur** mu tâc-ı ‘izzet
‘Aql ile olur kemâl rengîn (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 9). [bulur, -ur]
- Eltâf-ı Hüdâ-i Zül-cemâli
Her kimse olur **bulur** kemâli (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 12). [bulur, -ur]
- Neş’e-i revânı **buldular** an
Hem söylediler kelâm-ı zîbâ (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 11). [buldular, -du, -lar]
- Zîrâ ki **bulur** dili kemâli
Mevlâ aña vermesün zevâli (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 16). [bulur, -ur]

- ‘Aşk ile yanan **bulur** necâtı
Zevk içre hayâtı hem memâtı (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 30). [bulur, -ur]
- Bulmaz ebedî **bulur** zevâlî
Beyhûde yere gezip bed-ele (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 23). [bulur, -ur]
- Ne ‘aql **bulur** vü ne kemâlî
Bî-câ yere gezme olma Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 11). [bulur, -ur]
- Elbette **bulur** kemâl-i sermed
Bî-gâye eger cihân-gerdem (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 19). [bulur, -ur]
- Gitdikçe **bulur** kemâl-i ‘âlî
İş böyledi girmeyiñ gümâna (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 27). [bulur, -ur]
- Elbette o nîk-baht âhir
Kâmîñ **bulur** eyleriz tefâhir (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 35). [bulur, -ur]
- Erbâb-ı taleb çeker cefânı
Şonra **bulur** ol merâm-ı cânı (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 40). [bulur, -ur]
- Bulmadı qarâr çâr-nâ-çâr
Ne kâr edeyim erem merâma (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 33). [bulmadı, -ma, -dı]

bulak: Bulalım.

- Zevk ile **bulak** dem-â-dem ârâm
Geh saz çalak ü gâh dûdı (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 19). [bulak,]
- ‘Âlemde **bulak** mezâk-ı tâmı
‘Ârif ü ‘Amîk ü Edîbiñ (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 25). [bulak,]
- Her yerden alak menâl ü mâlî
Devletle **bulak** mezâk-ı hâlî (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 38). [bulak,]

bülbül: Güzel sesiyle bilinen kuş.

- Tâ **bülbül-i** mihrdır seher şâm
Der-gülşen-i cism-i gül-figendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 8). [bülbül-i, --i]
- V’ey **bülbüle** hûb-ter şadâyı
Ey tâlib-i yâre bahş eden ‘aşk (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 14). [bülbüle, -e]
- Başımda bir özge hoş buldum
Bülbül gibi hây u hûya düşdüm (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 18). [bülbül,]
- Bülbül gibi söyleyim ki gül gül
Güftârım ola çü kand-ı şîrîn (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 36). [bülbül,]
- Allah dedim açıldı müşkil
Bülbül gibi söyledim ki gül gül (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 21). [bülbül,]
- Bülbülden alak harâc u bâcı
Evşâf-ı güle vererek revâcı (Nigârname, Mesnevi 70, Mısra 12). [bülbülden, -den]
- Bülbülsüz olur mu bâğ-ı dünyâ
Bî-gül mü olur bu bâğ-ı sevdâ (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 38). [bülbülsüz, -süz]
- Ammâ ki ne gül cünûn gülüdür
Mecnûnlar anıñ ki **bülbülüdür** (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 24). [bülbülüdür, -üdür]
- Bezm ehli okurdu hem-çü **bülbül**
Geh başda gezerdi Şâh-nâme (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 33). [bülbül,]
- Emr etdi şerîf böyle k’ey dil
Gülzâr-ı nübüvvet içre **bülbül** (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 12). [bülbül,]
- Dîvâne-i ‘aşk âh u vâya

Bülbül gibi düşdü hûy u hâya (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 20*). [bülbül,]

□ Lağlakların anla kıyl u kâlin

Bülbül sesi zevk-i ‘aşkdandır (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 40*). [bülbül,]

□ Ol yerde oturdu hem-çü **bülbül**

‘Aşk eyledi anda kim karar (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 39*). [bülbül,]

□ Divâneye özr kıldı kâmil

Mihmânlara dedi hem-çü **bülbül** (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 14*). [bülbül,]

□ Böyle dedi söyledi çü **bülbül**

Şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdârın divâne-i şîrîn-kâra pendî (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 15*). [bülbül,]

□ Der-sâye-i serv-i hûb-ı ahsen

Bülbüller ile olup hem-âvâz (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 18*). [bülbüller, -ler]

□ Yanar yakılır okur çü **bülbül**

Vaşfın ne deyim tüketmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 17*). [bülbül,]

□ Zevk eyledi bağda şanki **bülbül**

Gitdikce ki hâşıl oldu ülfet (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 23*). [bülbül,]

□ Bülbül nice bağçe zâr içinde

Gülzâr idi şanki aña nârı (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 35*). [bülbül,]

□ Kim gördü چراغی ola bî-nâr

Hârdan hâzer eylemez ki **bülbül** (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 6*). [bülbül,]

bülbül eyle: Sürekli sevgili hakkında konuşturmak.

□ Feryâd ü figânım eyle bülbül

Gül gül diyem eyleyem ki gülğul (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 38*). [bülbül eyle, -]

bülbül gibi: Bülbül gibi (bülbülün vasfı olan inlemek).

□ Bülbül gibi hây hûy-ı şîrîn

Her ne ki dedim saña ben ey cân (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 31*). [bülbül gibi, -]

bülbül gibi: Bülbül gibi (çoşarak ötmesi).

□ Güftârlarıyla gâhi bî-gâh

Bülbül gibi eyleyem terâne (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 4*). [bülbül gibi, -]

bülbül gibi: Bülbül gibi || Aheste aheste, usulca.

□ Etrâfını aldılar çü hâle

Bülbül gibi etdiler ki nâle (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 38*). [bülbül gibi, -]

□ Nûş eyledim anı cûşa geldim

Bülbül gibi tâ hurûşa geldim (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 4*). [bülbül gibi, -]

□ Bülbül gibi hûb terennüm eyle

Böyle dedi ol niyâz vâran (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 40*). [bülbül gibi, -]

bülbül gibi söyle: Bülbül gibi öttürmek, çok ve güzel konuşturmak.

□ Bülbül gibi söyledim ki gül gül

Ammâ ki ne gül bu özge güldür (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 17*). [bülbül gibi söyledim, - di, -m]

bülbül sözü: Bülbül sesi, bülbül kelâmı.

□ Bülbul sözü ile kıldı nâle

Pervâne sözüyle girdi kâle (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 6). [bülbul sözü, -]

bülbul-i gül: *Gülün bülbulü. (sevgilinin gözde aşığı).*

□ Nuṭkum açıla çü **bülbul-i gül**

Her laḥza verem şadâ-yı gulgul (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 1). [bülbul-i gül, -]

□ Nuṭkum açıla çü **bülbul-i gül** (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 1). [bülbul-i gül, -]

bülbul-i gülşen-i melâhat: *Gül bahçesinin güzel bülbulü.*

□ Ey tûti-i zevk-i pür-ḥalâvet

V'ey **bülbul-i gülşen-i melâhat** (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 17). [bülbul-i gülşen-i melâhat, -]

bülbul-i 'örf: *Bülbulün adeti.*

□ Ol **bülbul-i 'örf-i** gonca zârı

Fil-ḥâl ki ol ayağa durdu (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 11). [bülbul-i 'örf-i, --i]

bülbul-i seher: *Seher vaktinin bülbulü.*

□ Der-bâğ-ı beden ki nâle-zendir

Tâ bülbul-i mihrdir seher şâm (Nigârname, Gazel 15, Mısra 7). [bülbul-i seher, -]

bülbüller: *Güzel sesiyle bilinen kuş.*

□ 'Aşk olmasa elbet 'âlem olmaz

Bülbüllerin anlagil makâlin (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 38). [bülbüllerin, -i, -η]

bulduḡ: *Bulmak.*

□ Olmazdı bu olmasaydı levlâk

Elbette ki kâdr-i 'âli **bulduḡ** (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 12). [bulduḡ,]

□ 'Aşk işi ile kıldın ülfet

Ülfetle ki **bulduḡ** imdi lezzet (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 10). [bulduḡ,]

bülend: *Uzun.*

□ Girdim dinîne dedi o duhter

Ol bahtı güzel **bülend** duhter (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 16). [bülend,]

□ Esrâr-ı nihânı bir 'ayân et

Keşf eyledi ol **bülend** esrâr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 11). [bülend,]

□ Cümlemizi eyle şâd u memnûn

Ney gibi edek **bülend** âvâz (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 15). [bülend,]

bülend-ahter: *Yüksek yıldız || Sevgili.*

□ Ru'yâdaki zâhir oldu duhter

Ol bahtı yegîn **bülend-ahter** (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 28). [bülend-ahter,]

bulma: *Ermek, ulaşmak.*

□ Mihr-i ebedî efûl **bulmaz**

Serbeste-i zincîr-i cünündür (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 3). [bulmaz, -z]

bulsa idi: *Bulsaydın. Bulmak.*

□ Ger **bulsa idiñ** mezâk-ı hâli

Ol zevkden olsa idiñ âgâh (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 19). [bulsa idiñ, -ñ]

bulun: *Bulunmak, yer almak, mevcut olmak.*

□ Bî-tâdı **bulunmaz** aña hem-tâ

Hep nağş-ı Nigâr-ı bî-misâle (Nigârname, Gazel 10, Mısra 7). [bulunmaz, -maz]

□ Bir nazm **bulunmaz** ey birâder

Her kim ki alur güherlerinden (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 18). [bulunmaz, -maz]

□ Vaḥdet gülüdür bu gül eger o

Olmasa **bulunmaz** idi bir bu (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 34). [bulunmaz, -maz]

□ Mânend-i anıñ **bulunmaz** aşla

Ol ‘âlem-i gayb armağanı (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 26). [bulunmaz, -maz]

□ Ol kühl bu gözgü-i mücellâ

Resmi eseri **bulunmaz** aşla (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 6). [bulunmaz, -maz]

□ Ol ki eseri **bulunmaz** anıñ

Mâhiyyeti hiç bilinmez anıñ (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 9). [bulunmaz, -maz]

□ Cândır veli o ne cândı bî-tâ

Mânend **bulunmaz** aña aşlâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 35). [bulunmaz, -maz]

□ Mânendi **bulunmaz** ol güzeldir (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 20). [bulunmaz, -maz]

□ Elbette ki bî-Hüdâ **bulunmaz** (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 1). [bulunmaz, -maz]

□ Ammâ ki bu kâr hâşıl olmaz

Bî-sa’y ü niyâzsız **bulunmaz** (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 15). [bulunmaz, -maz]

□ Ol yerde **bulunmaz** âh u vâya

Yüz biñ eger olsa tıfl-ı bî-cân (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 25). [bulunmaz, -maz]

□ Cilve-i cemâl var sende

Cilve-i cemâli tîz **bulunmaz** (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 16). [bulunmaz, -maz]

□ Ol yerde **bulunmaz** illa Mevlâ

Erbâb-ı gönül o yerde mestdir (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 9). [bulunmaz, -maz]

bulunmaz: *Yoktur.*

□ ‘Âlemde **bulumaz** hiç bir er

Fevt eyleme vakti ey yegâne (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 39). [bulumaz,]

bulur: *Sahip olmak, edinmek.*

□ Ger olsa **bulur** anı kemâhî

Bu sözde hilâf yokdur ey cân (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 30). [bulur,]

bulur mu: *Bulur mu? ister mi?.*

□ Pend ile **bulur mu** hiç gâye

Elbette bu kâr başa varmaz (Nigârname, Gazel 23, Mısra 3). [bulur mu, -]

□ Zîrâ ki cünûn-ı bî-nihâye

Bî-pâye olan **bulur mu** pâyeye (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 25). [bulur mu, -]

□ Pend ile **bulur mu** hiç gâye

Elbette bu kâr başa varmaz (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 3). [bulur mu, -]

□ Âyâ ki bu vâkı‘a olur mu

Rü’yâda bu gördüğün **bulur mu** (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 26). [bulur mu, -]

bunda: *Burada.*

- Bunda kamu ‘aql beste-lebdir
Ol tâ’ife etdiler mübâhis (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 33). [bunda,]
- Her şâm ü seher çeken belâyı
Bu kâr-ı kazâdı **bunda** endîş (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 36). [bunda,]

bundan: *Bundan.*

- Anla ne desem itâ‘at eyle
Zîrâ baña **bundan** özge ni‘met (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 4). [bundan,]

bünyâd: *Bina edilmiş.*

- ‘Aşk âteşini ki etdi **bünyâd**
Dağıldı binâsı oldu berbâd (Nigârname, Gazel 23, Mısra 37). [bünyâd,]
- Anıñla hemân olur hîred-mend
Bir pend aña eyleriz ki **bünyâd** (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 24). [bünyâd,]

bünyâd etdi: *İnşa etmek, kurmak.*

- Her kimse ki ‘aşkı etdi bünyâd
Kâr eylemedi ki oldu berbâd (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 25). [bünyâd etdi, -]
- ‘Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 37). [bünyâd etdi, -]
- Dîvâne ki ‘aşkı etdi bünyâd
Hâne-i kemâlin etdi berbâd (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 13). [bünyâd etdi, -]

burâk: *Miraç Gecesi Hz. Muhammed’in rükûbuna tahsis edilen hayvan.*

- Cibrîl ü **Burâkı** terk etdiñ
Tevhîd yolunda ferd gitdiñ (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 12). [burâkı, -ı]

burâk-ı berk-reftâr: *Şimşek yürüyüşlü Burak (Burak, Hz. Muhammed’in, üzerine binerek miraca çıkması için emrine verilen binektir) II çok hızlı yürüyen, koşan Burak.*

- Ol lahza **Burâk-ı berk-reftâr**
Bûs etdi ayağıñ ey kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 10). [burâk-ı berk-reftâr, -]

burhân: *Delil, ispat.*

- ‘İrfânıña vâcipdir nâtık aña **Qur’ândır**
‘İrfân olur hâşıl keş şems belâ **burhân** (Nigârname, Gazel 18, Mısra 5). [burhân,]
- ‘İrfânıña vâcipdir nâtık aña **Qur’ândır**
‘İrfân olur hâşıl keş-şems belâ **burhân** (Nigârname, Gazel 18, Mısra 6). [burhân,]
- Yetmez mi yeter saña bu **bürhân**
Erbâb-ı lisânı ‘âciz etdi (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 39). [bürhân,]
- Ke’ş-şems degil midir hüveydâ
Burhân mağâlîme ev-ednâ (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 31). [burhân,]
- Ger hâhiş edersen aña **burhân**
‘Arz eyleyek anı saña ey cân (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 6). [burhân,]
- Mihmânlara dedi imdi söylen
Burhân ile anı te’yid eylen (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 9). [burhân,]
- Qur’ân ile hâb-ı Yûsuf ey cân

Sâbitdi bize yeter bu **burhân** (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 19). [burhân,]

□ Burhândır eyleme te'essüf (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 1). [burhândır, -dır]

burhân-ı celî: Açık delil.

□ Kalmadı mesâfe yokdu mâbeyn

Burhân-ı celîdi kâb-ı kavseyn (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 29). [burhân-ı celîdi, -di]

burûdet: Soğukluk.

□ İstimdâd

Ey sâki meded **burûdetim** var (Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 20). [burûdetim, -i, -m]

□ Bahş eyleye def' ola **burûdet**

Mihriñ işidir ki geh harâret (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 8). [burûdet,]

□ Sînemde olur vü gâh **bürûdet**

Bu kâr-ı muhabbetimdir ey yâr (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 10). [bürûdet,]

□ Def' ola **bürûdetim** hemân dem

Meydân-ı gönül ola gülistân (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 16). [bürûdetim, -i, -m]

burûdet: Soğuşun çaresi.

□ Rahm eyle başa mürüvvetiñ var

Çâre-i bürûdetimdi bâde (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 5). [çâre-i bürûdetimdi, -imdi]

bûs: Öpme ve kucaklama.

□ Bûs eylediler kılup tefâhir (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 1). [bûs,]

bûs etdi: Öpmek.

□ Ol lahza Burâk-ı berķ-reftâr

Bûs etdi ayağın ey kerem-kâr (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 11). [bûs etdi, -]

bûs eyledi: Öpmek.

□ Hâk-i kademiñi 'arş-ı a'zam

Bûs eyledi iftihâr kıldı (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 12). [bûs eyledi, -]

□ Bûs eylediler gubâr-ı pâyın

Der-sâye-i sâye-i hümayın (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 6). [bûs eylediler, -ler]

bûsitân: Bağ, bahçe.

□ Muṭribleri bağ u gülsitânı

Şahrâ-yı tamâm **bûsitânı** (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 36). [bûsitânı, -ı]

□ Ger olsa be şahın u **bûsitânı**

Bâ-bâde-i reng-i erguvânı (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 33). [bûsitânı, -ı]

bûsitân-ı ezeli: Sonsuzluk bahçesi.

□ 'Âlem-i ma'nide ceh ceh-zen-i şeydâları var

Bûsitân-ı ezeliñ ol gülü zîbâ-teridir (Nigârname, Gazel 10, Mısra 3). [bûsitân-ı ezeliñ, -iñ]

bûsitân-ı ezeliñ: Sonsuzluk bahçesi.

□ Bûsitân-ı ezeliñ ol gülü zîbâ-teridir

Dahi şeydâlarına 'ıtr-ı dil-ârâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 4). [bûsitân-ı ezeliñ, -]

bûsitân-ı rıdvân: *Cennet bahçesi.*

□ Reşk-âver-i **bûsitân-ı rıdvân**

Şahrâ-yı ‘âzîm lîk bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 14). [bûsitân-ı rıdvân, -]

bûstân: *Bahçe.*

□ Cümle olur ‘âşıkân-ı dîdâr

Bî-misldir ol ki aña **bûstân** (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 21). [bûstân,]

bûstân-ı hü mâ: *Mutluluk bahçesi.*

□ Zîrâ ki şafâ-efzâ **bûstân-ı hü mâdır** bu

Ey pîr Nigârî gez seyr eyle bu şahrâyı (Nigârname, Gazel 23, Mısra 20). [bûstân-ı hü mâdır, - dir]

bûstân-ı hü mâdır: *Mutluluk bahçesi.*

□ Seyr eyle habîbâne şükr eyle mezâkâne

Zîrâ ki şafâ-efzâ **bûstân-ı hü mâdır** bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 21). [bûstân-ı hü mâdır, -]

bûstân-ı melâhat: *Güzellik bahçesi.*

□ Bûstân-ı melâhatdır gülzâr-ı şafâdır bu

Vaşf eyle dilâ vaşf et vaşfın yeridir zîrâ (Nigârname, Gazel 23, Mısra 6). [bûstân-ı melâhatdır, -dir]

□ Meth eyle dilâ meth et kim ‘âşık-ı şeydâya

Bûstân-ı melâhatdır gülzâr-ı şafâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 7). [bûstân-ı melâhatdır, -dir]

bustân-ı tevîd-i rabbânî: *Allah'ın birliğinin bahçesi.*

□ Bu **bustân-ı tevîd-i Rabbânî** ve gülistân-ı tenzîh-i (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 1). [bustân-ı tevîd-i rabbânî, -]

büt-hâne: *Putperestlerin ibadethanesi.*

□ Büt-hâne vü Ka‘be-i mu‘azzam

Zâhir ile bâtını ki anla (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 1). [büt-hâne,]

büt-i dü-‘âlem: *İki âlemin sevgilisi. "Hz. Muhammed (sav)".*

□ Bî-hod olam ey **büt-i dü-‘âlem**

Ne var tahammülüm kararım (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 10). [büt-i dü-‘âlem, -]

büt-i revân: *Giden sevgili.*

□ Yok tâkatim ey **büt-i revânım**

Mey-hâr yakıldı bir meded kıl (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 4). [büt-i revânım, -im]

bütün: *Tamamıyla.*

□ Gönlüm evini **bütün** şarâb et

Güftârımı şehd ü kâd ü nâb et (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 35). [bütün,]

□ Zîrâ ki ne dersem ol vefâdır

Ne söyler isem **bütün** şafâdır (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 2). [bütün,]

□ Her çend ki fırkatîñ cefâdır

Bizlere saña **bütün** şafâdır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 31*). [*bütün,]*

□ Cilve-i cemâle mazhar oldum

Keş-şems **bütün** münevver oldum (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 4*). [*bütün,]*

□ ‘Âlem **bütün** olmaz aña imdâd

Âteşlere ger yakarda her dem (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 19*). [*bütün,]*

bûy-ı bostân: Bahçe kokusu.

□ Âsâr-ı o güldü **bûy-ı bostân**

Sâye-i o güldü gül-gülistân (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 29*). [*bûy-ı bostân, -]*

bûy-ı cân: Can kokusu.

□ Zîrâ alırım o **bûy-ı cânı**

Bu sözden ebed uşanmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 6*). [*bûy-ı cânı, -ı]*

bûy-ı tevellâları: Güzel kokulu dostlar.

□ Seyr kıl ol gülü kim **bûy-ı tevellâları** var (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 1*). [*bûy-ı tevellâları, -]*

□ Seyr kıl ol gülü kim **bûy-ı tevellâları** var

‘Âlem-i ma‘nide ceh ceh-zen-i şeydâları var (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 2*). [*bûy-ı tevellâları, -]*

büyük: Büyük, haşmet, itibar.

□ Ağyâra nazar **büyük** hatâdır

Ağyâr etegini tutmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 21*). [*büyük,]*

□ Deryâ-yı muhîf-i zevke dalmış

Zîrâ bu ‘akıl **büyük** belâdır (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 8*). [*büyük,]*

□ Ne yerde fûnûnumu bilirken

Pend eylemegiñ **büyük** hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 35*). [*büyük,]*

□ Sen baña ne söyleyen revâdır

Ben tutmasam er **büyük** hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 24*). [*büyük,]*

□ Bî-şübhe ki mîzbâna gâmdır

Pend eylememek **büyük** sitemdir (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 20*). [*büyük,]*

□ Ne çâre edem ki bu kâderdir

Hoşnûdem eger **büyük** kederdir (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 26*). [*büyük,]*

□ Kalmaz eserim **büyük** budur gâm

Ey bâr-i Hüdâ-yı kâr-ı pervâz (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 30*). [*büyük,]*

□ Töhmât baña bir **büyük** nedâmet

Bilmem ne edem bu derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 33*). [*büyük,]*

büyük ‘atâ: Büyük ihsan.

□ Eylersen eger **büyük ‘atâdır**

Ol pîr du‘âye dutdu ruhsâr (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 6*). [*büyük ‘atâdır, -dır]*

büyük olur: Cismen büyük olmak.

□ Edek ki ne çâre mîzbâna

Pend elbet olur büyük bahâne (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 26*). [*büyük olur, -]*

buyur: Söylemek, demek.

- Ol dem baña ol bu gülü verdi
Fil-hâl ki emr edip **buyurdu** (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 18*). [*buyurdu, -du*]
- Dildârına and içüp uşanmaz
Emr eylediler **buyur** ki gelsün (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 34*). [*buyur,]*
- Ma‘zûr **buyur** kuluğu ey şâh (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 1*). [*buyur,]*

buña: *Buna.*

- Bu derdiñ elinden âh u zâre
Geldim ne edem **buña** ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 31*). [*buña,]*
- Bu aña o **buña** oldu mâ’il
Ol gördü bunu muḳayyed oldu (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 30*). [*buña,]*
- Ol **buña** bu aña oldu ḫayrân
Bir niçe zamân u hayli müddet (*Nigârname, Mesnevi 51, Mısra 2*). [*buña,]*
- Ol neyledigin **buña** maḳalim
Söylersem olur kederli ḫâlim (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 23*). [*buña,]*
- Zîrâ ki olar **buña** belâdır
Her vâkt arar maḳâm-ı a‘lâ (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 31*). [*buña,]*
- Sevdâ-yı nigâr-ı yârı versün
Sâ’irlerini **buña** kıyâs et (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 6*). [*buña,]*
- Söyleyim odur ediñ devâsın
Yâ **buña** budur yazıñ du‘âsın (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 30*). [*buña,]*
- Bilmez ne ede **buña** ne çâre
Çâre ne olur firâğ-ı yâre (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 33*). [*buña,]*
- Âyâ bulunur mu **buña** çâre
Ne çâre edek bu ğam-güsâra (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 5*). [*buña,]*
- Bu dâğ-ı esefdi **buña** dermân
Sûre-i Yusuf okuyun el’ân (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 31*). [*buña,]*
- Ne çâre **buña** ki bu kaderdir
Ne ğam ki ḳaderdi bî-kederdi (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 13*). [*buña,]*
- Hoşnûd degil misin **buña** sen
Ey sâḳi ‘atâ demidir el’ân (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 37*). [*buña,]*

câ: *Yer.*

- Dînimdi benim niyâz-ı bî-pâ
Anıñ içün eylerem be-her **câ** (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 36*). [*câ,]*

câ-be-câ: *Yer yer, ara ara, bazen.*

- Her biri ki ḳayd-ı **câ-be-câdır**
Her biri çeker beni kenâre (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 18*). [*câ-be-câdır, -dır*]

çabük: *Çabuk, tez.*

- Bî-mağz deyü civâni şanma
Güftârıma bak **çabuḳ** uşanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 21*). [*çabuḳ,]*
- Nâşihliğime olup peşîmân
Çabuḳça ayağa durdum ol an (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 10*). [*çabuḳça, -ça*]

câbükterin: *Çabuk, hızlı.*

□ Çâbükerin anı ber-murâd et
Şahrâ-yı talebden eyle âzâd (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 36*). [*çâbükerin,]*

çağır: Çağırma, seslenmek.

□ Çağırdılar anı geldi ol dem
Anladı ne olduğunu hürrem (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 12*). [*çağırdılar, -+dı, -+lar]*
□ Her lahzâ **çağırma** çâre-sâzı
Ol râh-neverd bildi hâli (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 11*). [*çağırma, -ma]*

câh: Makam, derece, rütbe; heybet, ihtişam.

□ Bu **câh** ne câh-ı bî-ğarîndir
Ey vâsîta-yı vücûd-ı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 15*). [*câh,]*

câh-der-câh: İtibar katar itibarına.

□ Câh-der-câh seniñ rif‘at-i mi‘râc seniñ
Olmadı sen gibi kevn nâm-ı cihangîr seniñ (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 10*). [*câh-der-câh,]*
□ Câh-der-câh seniñ rif‘at-i mi‘râc seniñ
Olmadı sen gibi gün nâm-ı cihangîr seniñ (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 11*). [*câh-der-câh,]*

câhı: İtibar, makam, mevki.

□ Ey server-i ‘âlem-i şefâ‘at
Bu rütbe-i bî-misâl ü **câhı** (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 11*). [*câhı,]*
□ Bu rütbe-i bî-misâl ü **câhı**
Mevlâ saña eyledi ‘inâyet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 12*). [*câhı,]*

câh-ı bî-ğarîn: Uzak makam.

□ Bu câh ne **câh-ı bî-ğarîndir**
Ey vâsîta-yı vücûd-ı ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 15*). [*câh-ı bî-ğarîndir, -dir]*

câh-ı bî-nihâyet: Sınırsız makam, itibar.

□ Bu seyrde **câh-ı bî-nihâyet** (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 42*). [*câh-ı bî-nihâyet, -]*

câhı buldu: İtibar buldu.

□ Rû‘yâ ile **câhı buldu** Yûsuf
Fikr et anı eyleme te‘essûf (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 16*). [*câhı buldu, -]*

câh-ı cehl: Cehalet kuyusu.

□ Rindîlere töhmet-i tamâmı
Hem **câh-ı cehlde** kaldığından (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 30*). [*çâh-ı cehlde, -de]*

câhil: Akılsız, şuursuz, kendini bilmeyen, gaflet içinde olan.

□ Vaḥdetle fûnûn-ı der fûnûnam
Dânâ-yı berem ne **câhilem** ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 11*). [*câhilem, -em]*
□ Gör neyledi aña ‘aşk-ı zâlim
Ta‘n eyledi aña **câhil** ‘âlim (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 22*). [*câhil,]*

câhilem: Bilgisiz, tecrübesiz.

□ Vaḥdetle fûnûn-ı der fûnûnam

Dânâ-yı berem ne **câhilem** ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 10*). [*câhilem,]*

cahîm: *Cehennem.*

□ Miñnetle şafâ oña berâber

Cennetle **cahîm** oña berâber (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 24*). [*cahîm,]*

câ'ize-i medh-i: *Övgünün armağanı.*

□ 'Arze-i hâcât-ı münâcâtdır

Pîr Sirâcî hasenâtım benim **Câ'ize-i medh-i** münâcât-ı cân (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 25*). [*câ'ize-i medh-i, -]*

çak: *Çakmak, tutuşturmak.*

□ Peymâne şürâhî vü ne kim var

Çakdıkça baña hayât versün (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 33*). [*çakdıkça, -dikça]*

□ Anladı ki **çakdı** şevk-ı câmin

Sermest-i şiyâk olup dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 5*). [*çakdı, -dı]*

câk câk: *Parça parça.*

□ Bu derd ile **câk câk** olursam

Rûhum da helâk olur hem ol dem (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 28*). [*câk câk, -]*

□ Sûzân ile **câk câk** olursam

Bir âh ederim bu nüh revâkî (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 13*). [*câk câk, -]*

çak çakem: *Çak çak (olmak), yırtılmak, lime lime olmak, parçalanmak.*

□ Bu derd ile sine **çak çakem**

Bu derde 'aceb olur mu dermân (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 19*). [*çak çakem, -]*

çakdı bir piyâle: *Bir kadeh daha içti.*

□ Ol merd-i niyâz düşdü kâle

Yandı yine **çakdı bir piyâle** (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 3*). [*çakdı bir piyâle, -]*

çaker: *Kul, köle, bende.*

□ Çakerleri kavm-i nâzenîndir

İtmâma yetirdiler senâsın (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 30*). [*çakerleri, -ler, -i]*

□ Dergâhına **çakeriz** gedâyız

Fermâyış-i mîzbânla mihmânların 'amel etmeleri ve şâhenşeh-i dîvâne-gânı görmeleri (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 37*). [*çakeriz, -i, -z]*

□ Biz **çakeriz** ol şâh-ı cünûndur

Biz tâlibiz ol fûnûn fûnûndur (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 26*). [*çakeriz, -i, -z]*

□ Bir vâkt ki **çakerim** 'alel-hâk

Bu güft vü gûda iken ol hem (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 11*). [*çakerim, -im]*

çakerligini: *Hizmetkârlık.*

□ Çakerligini ki etdi ikrâr

Küttâb-ı semâya oldu serdâr (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 26*). [*çakerligini,]*

çakerlik eder: *Kölelik etmek.*

□ Çakerlik eder gehî Hüdâlık

Ol bilmez özün ne hâle düşmüş (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 13*). [*çâkerlik eder, -*]

çal: Çalmak (saz aleti).

□ Âhenge nizâm verdi ol an

Çaldı hevesinle verdi ol cân (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 41*). [*çaldı, -dı*]

□ Sevdâ beni bir belâya şalmış

Çengâlini kebg-i cânâ çalmış (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 27*). [*çalmış, -mış*]

□ Ne çâre erişdi kârı taşa

Bî-çâre külungü çaldı başa (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 8*). [*çaldı, -dı*]

□ Muṭrib-i tarab-sâzın dîvâne-i mümtâza pendî

Ol muṭrib-i ‘aşk çaldı âheng (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 32*). [*çaldı, -dı*]

□ ‘Aşk âteşi âteş-i revândır

Tâ yanmaya cân çal ‘ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 34*). [*çal, -*]

□ Muṭrib çala nây u çeng-i âheng

Meydân-ı beşâset olmaya teng (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 27*). [*çala, -a*]

□ Devr râh-ı hicâzı çal ‘ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 1*). [*çal, -*]

□ Devr râh-ı hicâzı çal ‘ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 1*). [*çal, -*]

□ Ya‘nî kamu etdi öyle bir bâz

Muṭrib okudu vü çaldı şehnâz (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 11*). [*çaldı, -dı*]

□ Muṭrib ele aldı çaldı âhenk

Meydâna getirdi özge bir âhenk (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 26*). [*çaldı, -dı*]

çalak: Kadeh. II Şarap.

□ Âvâze-i saz ile be-gülbang

Geh saz çalak geh erğanunu (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 26*). [*çalak, -*]

çalak: Müzik aleti çalmak anlamında kullanılan tabir.

□ Keyfiyyet-i şevk-i hâle mâlik

Gâh nâyı çalak vü gâh sazı (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 40*). [*çalak, -*]

□ Sermest okuyak çalak ‘ırâkı

Geh târı çalak vü gâh dûtâyı (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 9*). [*çalak, -*]

□ Sermest okuyak çalak ‘ırâkı

Geh târı çalak vü gâh dûtâyı (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 10*). [*çalak, -*]

□ Zevk ile bulak dem-â-dem ârâm

Geh saz çalak ü gâh dûdı (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 20*). [*çalak, -*]

□ İsbât edek çalak segâhı

Ol perdede söyleyek Hüdâyı (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 31*). [*çalak, -*]

□ Her lahza olaç çalak ney ü bem

‘Unşuri Hayâli-i kemâlin (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 13*). [*çalak, -*]

çalak: Müzik aleti çalmak anlamında kullanılan tabir.

□ Bâ muṭrib-i hoş-nevâ ile tâ

Geh çeng çâlâk ü gâh sâzı (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 28*). [*çâlâk, -*]

çaldı sazı: Saz(Müzik aleti) çalmak.

□ Ol âhenk ile ol ki çaldı sazı

Aşhâb-ı şafâlar etdi bâzı (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 28*). [*çaldı sazı, -*]

cām: *Kadeh. II Şarap.*

- Meşhûr çü şems-i âsumânî
Bî-leb içilür ne **cām** ister (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 3*). [*cām,]*
- Bî-leb içilür ne **cām** ister
Bî-çün ü çerâ verir şafânı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 4*). [*cām,]*
- Bir **cām** ile mest olam ser -â-pâ
Keyfîm ura tâ dimâğ-ı câna (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 14*). [*cām,]*
- Keş-şems be-nezd-i ehl-i sevdâ
Bir **cām** ile eylegil bir imdâd (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 33*). [*cām,]*
- Ser-şâr ile **câmı** bî-‘aded kıl
Zor eyleye tâ şarâb-ı ülfet (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 6*). [*câmı, -ı]*
- Aldım ele **cām** şâd u hürrem
Serşâr piyâlenî ki aldım (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 24*). [*cām,]*
- Yanmış çiger âteşim füzûndur
Kâfi değil anı **cām** dündür (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 18*). [*cām,]*
- Ya‘nî kerem eyle kesme **câmı**
Pey-der-pey ver o cām-ı nâmı (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 4*). [*câmı, -ı]*
- Kim pîr-i muğândan içdi **câmı**
Anlar ki bu bâde-i letâfet (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 9*). [*câmı, -ı]*
- Her **cām** ile aldı cümle varım
Kalmadı karârım ihtiyârım (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 23*). [*cām,]*
- Ol söz ile bahş eyle **câmı**
Ağyâr ile olamaz ferağ-yâb (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 15*). [*câmı, -ı]*
- Hâşıl ola ey ‘azîz **câmın**
Meydâna getir be-hâk-ı bâkî (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 25*). [*câmın , -ı, -ı]*
- Meyl eylemediñ meger ki **câma**
Nâ-puhte hayâl-i hâm imişsin (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 27*). [*câma, -a]*
- Alam ele **câm-ı** pür-fünûnı
Bir nice nefes içem ki hâlât (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 41*). [*câm-ı,]*
- Bilmez ne ede çeküp ki cāmı
Ne **cām** ki cām-ı yâr-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 18*). [*cām,]*
- Bilmez ne ede çeküp ki **câmı**
Ne cām ki cām-ı yâr-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 17*). [*câmı, --ı]*

câme: *Libas, elbise.*

- Bâ-dem be-kam est elhamdülillâh
Câmem imam est elhamdülillâh (*Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 7*). [*câmem, -m]*

câme-i ‘akıl: *Akıl elbisesi.*

- Câme-i ‘akıldan olmuş ‘üryân
Âteşlere düşdü ol civânmerd (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 41*). [*câme-i ‘akıldan, -dan]*

câme-i şâhâne: *Şahlara layık elbise.*

- Şöhret ü şân seniñ şevket-i mi‘râc seniñ
Yaraşur kâmetiñe **câme-i şâhâne** seniñ (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 13*). [*câme-i şâhâne, -]*
- Şöhret ü şân seniñ şevket-i mi‘râc seniñ

Yaraşur kâmetiñe **câme-i şâhâne** seniñ (Nigârname, Gazel 5, Mısra 14). [*câme-i şâhâne, -*]

câm-ı dilârâyı: Gönül süsleyen kadeh, avutucu kadeh.

□ Hamdâne gerek güftâr şükrâne gerek kirdâr

Bu ni‘meti ‘uzmâya elbette gerek himmet Al **câm-ı dilârâyı** çek bâde-i sevdâyı (Nigârname, Gazel 1, Mısra 13). [*câm-ı dilârâyı, -*]

□ Al **câm-ı dilârâyı** çek bâde-i sevdâyı

Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek ‘işret (Nigârname, Gazel 1, Mısra 14). [*câm-ı dilârâyı, -*]

câm-ı nâm: Şan şöhret kadehi.

□ Ya‘nî kerem eyle kesme câmı

Pey-der-pey ver o **câm-ı nâmı** (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 5). [*câm-ı nâmı, -ı*]

câm-ı tevellâ: Edinilen dost kadehtir.

□ Kilk-i bâdem kühlüdür dâr-ı devâdır menzirim

Lem‘a-yı **câm-ı tevellâdır** çerâğ-ı meskenim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 46). [*câm-ı tevellâdır, -dır*]

câm-ı yâr: Sevgilinin şarabı.

□ Bilmez ne ede çeküp ki câmı

Ne câm ki **câm-ı yâr-ı** bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 18). [*câm-ı yâr-ı, --ı*]

câm-nâm: Kadehin namı.

□ Ferhî vü Nevâyî **câm-nâmın**

Ebyâtlarıyla saz edek çeng (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 7). [*câm-nâmın, -ı, -ı*]

cân: Can, ruh, gönül.

□ Tevhîd-i Hüdâdır imdi **cânım**

Tahkîk deme ki nâkilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 8). [*cânım, -ım*]

□ Tevhîd-i Hüdâdır imdi **cânım**

Tahkîk deme ki nâkilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 7). [*cânım, -ım*]

□ Tâ Mîr Nigârî vaşfına **cân**

Bahş eyledi buldu istirâhat (Nigârname, Gazel 4, Mısra 22). [*cân,]*

□ Şehdâbımı bahş eder hâlâvet

Tâ Mîr Nigârî vaşfına **cân** (Nigârname, Gazel 4, Mısra 21). [*cân,]*

□ Böyledir lutf ile kim yansa fenârı n’ideyim

Âteş-i ‘aşkı ki **cân** eyledi me’vâ gûyâ (Nigârname, Gazel 6, Mısra 19). [*cân,]*

□ Tâ ki **cânımda** karar eyledi nârı n’ideyim

Pâyimâl eyledi çün varımı berbâd etdi (Nigârname, Gazel 6, Mısra 2). [*cânımda, -ımda*]

□ Yağdı yandırdı beni nâr-ı nigârî n’ideyim Tâ ki **cânımda** karar eyledi nârı n’ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 3). [*cânımda, -ımda*]

□ Cân cân buluram bir özge bâbet

Dildârsız olmaz ey revânım (Nigârname, Gazel 7, Mısra 4). [*cân,]*

□ Cân ver ki sarây-ı vâşilindir

Ey tab‘ bu vaşfı gel tamâm et (Nigârname, Gazel 8, Mısra 21). [*cân,]*

□ Ol kavm-i Hüdâyâ ey Nigârî

Bahş eyle cinânı bahş kıl **cân** (Nigârname, Gazel 13, Mısra 23). [*cân,]*

- Meydân-ı dilârâdır cevlan-geh-i ‘irfândır
Terk eyle in ü ânı şarf eyle şirîn **cânı** (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 3*). [*cânı, -ı*]
- Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır bu
Şâd eyle dilâ şâd et **cânın** ki bilâ-firkat (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 15*). [*cânın, -ın*]
- Şâd eyle dilâ şâd et **cânın** ki bilâ-firkat
Mevlâ-yı taleb-kâra Mevlâdan ‘atâdır bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 16*). [*cânın, -ın*]
- Ne güzel yanması yandırması nârı ne güzel
Yanmadan vermedi **cân** yandı ki teslîm etdi (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 18*). [*cân,]*
- Cânım Allaha senâ eyledi kârı ne güzel
Eylese nîm nazar mest-i firâvân eyler (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 3*). [*cânım, -ım*]
- Cânım Allaha senâ eyledi kârı ne güzel
Eylese nîm nazar mest-i firâvân eyler (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 2*). [*cânım, -ım*]
- Taht-gâhımdır muhallid bî-fenâdır menzilim
İştikâ etmez belâlardan kabûl eyler çü **cân** (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 16*). [*cân,]*
- Ne gam olayım bu **cândan** ayru
Gam oldur olayım Senden ayru (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 25*). [*cândan, -dan*]
- Ya‘ni ki binâ-yı cism ü **cânım**
Oldur benim ey Hüdâ imânım (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 29*). [*cânım, -ım*]
- İkrâmına bahş eylerem **cân**
Bir ne iki ne meger ki her ân (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 1*). [*cân,]*
- Al **cânımı** bî-merâm kılma
Öldür beni bî-imâm kılma (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 25*). [*cânımı, -ım, -ı*]
- Ey sâki dehâlet etdim el-ân
Dergehiñe bahş eyledim **cân** (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 6*). [*cân,]*
- Zîrâ bu Nigâr maḥẓ-ı cândır
Cân terki yaman pek yamandır (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 27*). [*cân,]*
- Cân versem eger aña dem-â-dem
Cânlar buluram anıñla ben hem (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 11*). [*cânlar, -lar*]
- Hem bir nice sâkiyân-ı mestân
Peymânesi mihr ü bâdesi **cân** (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 12*). [*cân,]*
- Cân kadrini anlamaz Hüdâyî
Ol hâne-i lutf-ı Zül-cemâli (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 6*). [*cân,]*
- Tâ vaṣf-ı gül ile oynadım **cân**
Sûzâneligim saña yakîndir (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 7*). [*cân,]*
- Bendelerine ‘atâsı çok **cân**
Güftâre getirdi mâ-zamîrin (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*cân,]*
- Bir yârdan özge zikri yokdur
Cânında müdâm müdâm-ı tevḥîd (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 28*). [*cânında, -ı, -n, -da*]
- Cânıñ ter olur gamıñ perîşân
Gönjlüñ açılır gülersin ol an (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 4*). [*cânıñ, -ı, -ñ*]
- Ammâ baña etdigini bir an
Görmedi cihânda hîç bir **cân** (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*cân,]*
- Cânıñ elem âteşine şalma
Her birisi dedi böyle ey cân (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 30*). [*cânıñ, -ı, -ñ*]
- Her birisi buldu tâze bir **cân**
Bî şemme nebî ü mürselînden (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 27*). [*cân,]*

- Her biri dedi hikâye çün **cân**
Her kimse kemâlin etdi izhâr (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 7). [cân,]
- Senden meded olmasa yanar **cân**
Eflâka çıkar bu nâr-ı sûzân (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 23). [cân,]
- Ey sâki meded meded piyâle
Dağlandı **canım** çü dâğ-ı lâle (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 22). [canım, -ım]
- Sâkî kerem eyle nârı söndür
Cânımda yanar menârı söndür (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 15). [cânımda, -ımda]
- Cân bahş eden ‘aşk ile cinâna
Şan vâsıl olur bir özge cânâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 32). [cân,]
- Cândır veli o ne **cândı** bî-tâ
Mânend bulunmaz aña aşlâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 34). [cândı, -dı]
- Cândır veli o ne cânđı bî-tâ
Mânend bulunmaz aña aşlâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 34). [cândır, -dır]
- Teslîm elemiş ne yâre **cânın**
Ne âfete uğramış zebûndur (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 24). [cânın, -ın]
- Añla ki cefâ-yı ‘aşk-ı **cândır**
Zehrâbe-i telh u cân-ı **cândır** (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 11). [cândır, -dır]
- İnşâf ile hâce-i sühendân
Dedi saña **canım** ola kurbân (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 22). [cânım, -ım]
- Cân kadrini bilmeyen Hüdâyî
Arz eylediler ki ey tarîkat (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 15). [cân,]
- Tâ kim ola sende hâl peydâ
Cânıñ gül ola diliñ de şeydâ (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 40). [cânıñ, -ı, -ıñ]
- Cânsız olurum ki ansız olmam
Sen de öz işinde ber-çarâr ol (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 39). [cânsız, -sız]
- Cânın acıyup diliñ der idi
N’olaydı benim de böyle kârım (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 37). [cânın, -ın]
- Her lahza olurdu zikr-i cânıñ
Cânıñda eger olaydı bir şevk (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 24). [cânıñda, -ıñ, -da, -]
- El vermiş aña bir özge hâlet
Canım yakılır desem ne çâre (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 2). [cânım, -ım]
- Zîrâ ki cihânda **cân** gerekdir
Hem nâm u nişân u şân gerekdir (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 31). [cân,]
- Zîrâ ki cünûnluğun perîşân
Eyler seni âhir ey şîrîn **cân** (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 18). [cân,]
- Cânım gibi isterem seni ben
Gel pend-i ‘azîzimi işit sen (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 19). [cânım, -ım]
- Cân şuyuna çünki kanmak olmaz
Güftârımı dinle kârıña var (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 8). [cân,]
- Gördü ki nigârdan nişân yok
Cân var veli o ter civân yok (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 2). [cân,]
- Pîriñ bu söze revânı yandı
Dîvâne-i ‘aşkı **cânı** şandı (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 32). [cânı, -ı]
- Sûzânımı dem-bedem yanaydın
Bir zerre bu nâr-ı ‘aşk-ı **canım** (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 30). [cânım, -ım]

- Belki bulam ol cinâne **cânı**
 Bir yerde anı ya in ki bulam (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 9). [cânı, -ı]
- Cânân yolunda **cân** telâşı
 Çekmez tanımaz ayağı başı (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 3). [cân,]
- Tahkîk elemiş ki câvidânı
 Cânân yolunda verdi **cânı** (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 6). [cânı, -ı]
- Bâdî-i tarîk-i Muştafâyı
 Tâ kim yete **câna** zevk-i câvid (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 34). [câna, -a]
- Cânâna şîrîn şîrîn vererek **cân**
 Ger ‘âkil iseñ yeter işâre (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 31). [cân,]
- Keşf eyle merâmın ey şîrîn **cân**
 Dîvâne-i dil-bâzın mutrib-i dem-sâza cevâbı (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 35). [cân,]
- Yâ var te‘aşşukunda nokşan
 Anın için âlete atar **cân** (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 8). [cân,]
- Bes baña ne lâzım imdi âlet
Cânımda ki var iken bu hâlet (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 4). [cânımda, -ımda]
- Cânân olursa var **cânım**
 Ger ansız olursa yok revânım (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 1). [cânım, -ım]
- Bu sözler ile uşandı **cânım**
 Bir söyle ne yeredir c inânım (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 15). [cânım, -ım]
- Ağyâr deme ki üzme **cânım**
 Tâvûsdan ur nefes dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 11). [cânım, -ım]
- Sûzân ile söyledi ki **cânım**
 Alışdı tutuşdu hânümânım (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 6). [cânım, -ım]
- Tâb eylemezem ferâga **cânım**
 Her dem yakılır yanar revânım (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 14). [cânım, -ım]
- Her birisi bu firâğı şandı
Cân fırkatı fırkat-i yamandı (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 24). [cân,]
- Daş başına düşdü mîzbânın
 Hâsret-keşi oldu imdi **cânın** (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 32). [cânın, -ı, -ı]
- İmdâd ele kim yakıldı **cânım**
 Kalmadı vücûd-ı nâ-tüvânım (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 14). [cânım, -ım]
- Ol âb-ı şîyâkı içdi **cânım**
 Her lahza yakıldı hânümânım (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 16). [cânım, -ım]
- Ol lahza şanırdı yokdu **cânı**
 Zevk eyler idi o nâr içinde (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 33). [cânı, -ı]
- Hem saña bu kâr-ı bî-gümândır
 Zîrâ ki baña ziyândı **cânım** (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 8). [cânım, -ım]
- Ne bir ne iki meger ki şad bâr
 Ol dem ki şarâbı içdi **cânım** (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 16). [cânım, -ım]
- Bu nâr ile yandı **cânım** Allah
 Sönmedi uşandı **cânım** Allah (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 3). [cânım, -ım]
- İstimdâd
 Ey sâkı emâna geldi **cânım** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 19). [cânım, -ım]
- Seyr eyledim o cihân-ı cânı
Cân gözgüsüne edüp temâşâ (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 39). [cân,]

- Bakmaz aña böyle kimse der kân
 Bîñ **cân** bir akçeğe alınmaz (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 28*). [*cân,]*
- Şabr eyle niyâza bahş kıl **cân**
 Raḥm eyleye tâ ki saña cânân (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 11*). [*cân,]*
- Tâ ki erişe merâma **cânın**
 Manzûrun ola ruh-ı cânânın (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 35*). [*cânın, -ı, -n*]
- Ahvâl-i cünûndan haber-dâr
Cânım ola gönlüm ola bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 38*). [*cânım, -ım*]
- Bu vaşfların kâmûsu **cândır**
 ‘Âşıkların ey hayâl-i hâmı (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 31*). [*cândır, -dır*]
- Va‘d eylediñ evvel ey revânım
 İcrâ ile şâd eyle **cânım** (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 6*). [*cânım, -ım*]
- Cânım dahi saña bî-bahâne (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 40*). [*cânım, -ım*]
- ‘Âşk âteşi âteş-i revândır
 Tâ yanmaya **cân** çal ‘ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 34*). [*cân,]*
- Fevt eyleme vakti ey şîrîn **cân**
 Al çengi ele tekellüm eyle (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 38*). [*cân,]*
- Cânem be-kam est elḥamdülillâh
 Nûşem müdam est elḥamdülillâh (*Nigârname, Mesnevi 261, Mısra 4*). [*cânem, -em*]

cân buldu: *Dirilmek, canlanmak.*

- Îkân ki hâşıl oldu ol an
 Bildi ki cânânını buldu cân (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 11*). [*cân buldu, -*]

cân buluram: *Hayat bulmak.*

- Cân **cân buluram** bir özge bâbet
 Dildârsız olmaz ey revânım (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 4*). [*cân buluram, -*]

cân cânı: *"Canların canı, sevgililer sevgilisi" anlamlarında kullanılan bir ifade.*

- Bu yolda eger ki teslîm etsem
Cân cânı bulurdum özge bâbet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 5*). [*cân cânı, -*]

cân eyle: *Can temin etmek.*

- Dâmân-ı keremden üzmezem el
 Ver hâcetim eyle müşkilim ḥall (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 11*). [*cân eyle, -*]

cân eyledi: *Canını sevgili uğruna vermek, feda etmek.*

- Böyledir lûtf ile kim yansa fenârı n’ideyim
 Âteş-i ‘aşkı ki **cân eyledi** me’vâ gûyâ (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 19*). [*cân eyledi, -*]

cân eyledi: *Can vermek.*

- Ol yolda ki teslîm eyledi cân
 Hakkâ heme oldu aña ḥayrân (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 21*). [*cân eyledi, -*]

cân gitmiş: *Ölmek.*

- Nâmın işidüp necât buldum
Cân gitmiş idi ḥayât buldum (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 42*). [*cân gitmiş, -*]

cân olmasa: *Can olmazsa.*

□ Dil olmasa ger belâ da olmaz

Cân olmasa dil cemâli bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 29*). [*cân olmasa, -*]

cân revâ: *Can vermek; hayat vermek.*

□ Bahş eylesem aña **cân revâdır**

Zîrâ ki sözüñ bahâ bahâdır (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 12*). [*cân revâdır, -dır*]

cân ü dil: *Can ve gönül.*

□ Cân ü dil ile gelür figâne

İhlâş ile ol eder itâ‘at (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 3*). [*cân ü dil, -*]

□ Cân u dil ile ki oldu mâ‘il

‘Aklı dolaşup ki oldu zâ‘il (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 31*). [*cân u dil, -*]

□ Cân u dile dâ‘im ola hem-dem

‘Aklı başına urar dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 37*). [*cân u dile, -e*]

□ Ol ki aña **cân u dil** fedâdır

Şâkirlige düşdü ol dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 33*). [*cân u dil, -*]

cân ver: *Ölmek.*

□ Cân ver ki sarây-ı vâsîlindir

Ey tab‘ bu vaşî gel tamâme et (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 21*). [*cân ver, -*]

□ Bu lutf-ı ilâhîdir ‘âriflige âyetdir

Tevhîde şîrîn **cân ver** ey Mîr Nigârî kim (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 21*). [*cân ver, -*]

□ Bu lutf-ı ilâhîdir ‘âriflige âyetdir

Tevhîde şîrîn **cân ver** ey Mîr Nigârî kim (*Nigârname, Gazel 20, Mısra 22*). [*cân ver, -*]

□ Ey Mîr Nigârî bil cânân ile oynar dil

Cân vermek için **cân ver** aña ki müselmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 23*). [*cân ver, -*]

cân verdi: *Bir şeyin canlanmasına vesile olmak.*

□ Bâğ-ı süknâsı güzel cây-ı kararı ne güzel

Ṭurra-i târına **cân verdi** ki aldı bir yer (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 9*). [*cân verdi, -*]

□ Bâğ-ı süknâsı güzel cây-ı kararı ne güzel

Ṭurra-i târına **cân verdi** ki aldı bir yer (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 10*). [*cân verdi, -*]

□ Âhenge nizâm verdi ol an

Çaldı hevesiñle verdi ol cân (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 41*). [*cân verdi, -*]

□ Cân verdi ki buldu bir cânânı

Şâdıkdır iki diyen vücûda (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 15*). [*cân verdi, -*]

cân vereydim: *Can vermek, ruh vermek.*

□ Ol vâkt civâna **cân vereydim**

Ne hâb u ne hâra meyl ederdi (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 18*). [*cân vereydim, -*]

cân verir isem: *Can verirsem.*

□ Bu yolda eger verir isem cân

Her yerde benimdi şöhet ü şân (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 29*). [*cân verir isem, -*]

cân vermek: *Ölmek.*

□ Ey Mîr Nigârî bil cânân ile oynar dil

Cân vermek için cân ver aña ki müselmândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 23). [cân vermek, -]

□ Cân vermek aña şîrîn her lahza revâdır bu

Hıfz eyle dilâ hıfz et güftârımı zîrâ kim (Nigârname, Gazel 23, Mısra 24). [cân vermek, -]

□ Bu menzil-i bî-tâdır şahrâ-yı tecellâdır

Cân vermek aña şîrîn her lahza revâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 25). [cân vermek, -]

□ Cân vermek ile nîk nâmı

Kâr eyledi buldu hoş mağâmı (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 23). [cân vermek, -]

cân versem: Can vermek.

□ Cân versem eger aña dem-â-dem

Cânlar buluram anıñla ben hem (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 10). [cân versem, -]

cân vakan: Can yakan.

□ Ne derd ü belâya cân yağan var

Bir böyle mağâm nâz der-nâz (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 1). [cân yağan, -]

cân yandı: Üzülmek, canı yanmak.

□ Ne güzel yanması yandırması nârı ne güzel

Yanmadan vermedi cân yandı ki teslîm etdi (Nigârname, Gazel 24, Mısra 17). [cân yandı, -]

cânâ: Sevgilim, canım, ey dost.

□ Yüz verdi başa yamandı hasret

Hicrân odu imdi düşdü cânâ (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 29). [cânâ,]

□ Cân bahş eden ‘aşk ile cinâna

Şan vâsıl olur bir özge cânâ (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 33). [cânâ,]

□ Al kan döküp kana boyandı

Bî-kesligi tîri dikdi cânâ (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 9). [cânâ,]

□ Bilmez anı yanmayanlar aşlâ

Ne mâla heves koyar ne cânâ (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 20). [cânâ,]

cânâ erişdi: Sevgiliye ulaşmak.

□ Bahş eyledi varını talana

Biñ miñnet ile erişdi cânâ (Nigârname, Gazel 23, Mısra 40). [cânâ erişdi, -]

□ Bahş eyledi varını talana

Biñ miñnet ile erişdi cânâ (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 40). [cânâ erişdi, -]

cânâ geldim: Canlanmak.

□ Bilmem ne edem ki cânâ geldim

‘Aklım dolaşup emâna geldim (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 7). [cânâ geldim, -]

□ Kandır bu kebâb-ı der kebâbı

Rağm eyle başa ki cânâ geldim (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 22). [cânâ geldim, -]

cânâ vetdi: Dayanılmayacak noktaya gelmek.

□ Bu ‘arzayı mîzbân işitdi

Te'sîri anı ki **câna yetdi** (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 26*). [*câna yetdi, -*]

cânân: *Sevgili.*

□ Bes 'aczi-i 'ani'l 'irfân ma'rifet-i **cânândır**

Girmezse bu şahrâya düşmezse bu deryâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 16*). [*cânândır, -dır*]

□ Lezzet veli bî-tâdır keş-şems hüveydâdır

Der-nâz olur **cânân** ammâ ki niyâz-bâzân (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 19*). [*cânân,]*

□ Der-nâz olur **cânân** ammâ ki niyâz-bâzân

Gülzâr-ı niyâzişde ceh ceh-zen-i şeydâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 20*). [*cânân,]*

□ Sergeşte serâsime bu yerde firâvândır

Hayret-zedeler dâ'im **cânân** iledir kâ'im (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 3*). [*cânân,]*

□ Hayret-zedeler dâ'im **cânân** iledir kâ'im

Bahş eyle bu kirdâra varı ki şirîn cândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 4*). [*cânân,]*

□ Cân-dâde gerek hayrân bu kârı diler **cânân**

Bu kâr-ı kerîmândır ne kâr-ı nerîmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 18*). [*cânân,]*

□ Ey Mîr Nigârî bil **cânân** ile oynar dil

Cân vermek için cân ver aña ki müselmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 22*). [*cânân,]*

□ Her kim ki olur vâkıf dildâra olur 'ârif

Çekmez gam-ı dâreyni kim 'ârif-i **cânândır** (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 21*). [*cânândır, -dır*]

□ Ol bâdeyi kim içerse ol an

Bî-şüphe olur enîs-i **cânân** (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 31*). [*cânân,]*

□ Zîrâ ki anınladır vi şâli

Cânânı iledir ittîşâli (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 37*). [*cânânı, -ı*]

□ Ol yerde ikilik oldu pinhân

Ol yerde bir oldu iki **cânân** (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 32*). [*cânân,]*

□ Fil-hâl ki cânı teslim etdi

Cânânı olan diyâra gitdi (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 28*). [*cânânı, -ı*]

□ Fikriñ ile şâd-kâm olursuñ

Cânân ile müstedâm olursuñ (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 34*). [*cânân,]*

□ Cânân yolunda cân telâşı

Çekmez tanımaz ayağı başı (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 3*). [*cânân,]*

□ Cânâna şirîn şirîn vererek cân

Ger 'âkil iseñ yeter işâre (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 31*). [*cânâna, -a*]

□ Cânân olursa var cânım

Ger ansız olursa yok revânım (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 1*). [*cânân,]*

□ Birdir baña cennet ile nîrân

Cânân ile ger olursam ey cân (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 4*). [*cânân,]*

□ Kalmadı ki anda gayr-i ez-cân

Zîrâ revân **cânân** içündür (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 6*). [*cânân,]*

□ Cânân nice maḥz-ı cân içündür

Ol sâde idi bu oldu sâde (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 7*). [*cânân,]*

□ İlân ki ḥâşıl oldu ol an

Bildi ki **cânânını** buldu cân (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 11*). [*cânânını,]*

□ Şabr eyle niyâza bahş kıl cân

Rahm eyleye tâ ki saña **cânân** (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 12*). [*cânân,]*

□ Cân verdi ki buldu bir **canânı**

Şâdıktır iki diyen vücûda (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 15*). [*canânı, -ı*]

□ Ol mülk-i bekâda râhat oldu

Ya'nî **canânı** ile bâkî (*Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 4*). [*canânı, -ı*]

cânân yolu: *Sevgilin yolu.*

□ Hûb kâr ki yüz biñ âferîn-bâd

Cânân yolunda çünkü cân-dâd (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 24*). [*cânân yolunda, -n, -da*]

cânân yolunda: *Sevgilin yolu.*

□ Tahkîk elemiş ki câvidânı

Cânân yolunda verdi cânı (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 6*). [*cânân yolunda, -*]

cân-dâd: *Candan bağlılık.*

□ Hûb kâr ki yüz biñ âferîn-bâd

Cânân yolunda çünkü **cân-dâd** (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 24*). [*cân-dâd, -*]

cân-dâde: *Hayat veren.*

□ Cân-dâde gerek hayrân bu kârı diler cânân

Bu kâr-ı kerîmândır ne kâr-ı nerîmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 18*). [*cân-dâde, -*]

cân-dâdelik: *Candan bağlanmış.*

□ Cân-dâdelik imdi başa geldi

İnşâflık imdi başa geldi (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 27*). [*cân-dâdelik, -*]

cân-feşân: *Can veren, canını fedâ eden.*

□ Etdim hepisine **cân-feşânlık**

Her birisi kıldılar temâşâ (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 18*). [*cân-feşânlık, -lık*]

cân-fezâ: *Mutluluk arttıran, cana can katan.*

□ Zevk-efzâ **cân-fezâdır** dil-rübâdır menzirim

Bâde-hârânımla memlû bir ziyâret-gâhdır (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 41*). [*cân-fezâdır, -dır*]

□ Bâde-gâh-ı dil-rübâdır **cân-fezâdır** menzirim

Nâz-ender-nâzım ey Mîr Nigârî kim müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 69*). [*cân-fezâdır, -dır*]

cân-ı: *Can, ruh, gönül.*

□ Hâkânî-i **cân-ı** güft-i gûyuy

Eş'ârları ile dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 41*). [*cân-ı, -*]

cânı buldu: *Canlanmak, tazelenmek.*

□ Nûş etdi meyini buldu cânı

Birbirine oldular muqâbil (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 28*). [*cânı buldu, -*]

□ Ol râh-neverd buldu cânı

Îkân ile bildi kim cinânı (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 8*). [*cânı buldu, -*]

cân-ı cân: *Sevgilinin sevgilisi.*

□ Añla ki cefâ-yı ‘aşk-ı cânıdır

Zehrâbe-i telh u cân-ı cânıdır (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 12). [cân-ı cânıdır, -dır]

cân-ı câvidân: *Ebedî, sonsuz hayat.*

□ Ser-menzil-i cân-ı câvidândır (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 39). [cân-ı câvidândır, -dır]

cân-ı şîrîn: *Tatlı can -sevgili-.*

□ ‘Arz eyleyim anı ey revânım

Ey cân-ı şîrînîm ey civânım (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 40). [cân-ı şîrînîm, -i, -m]

□ Ol lahza dedim ki ey revânım

Ey cân-ı şîrînîm ey cinânım (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 2). [cân-ı şîrînîm, -i, -m]

□ Kendinde olan kemâle nefrîn

Eylerdi verirdi cân-ı şîrîn (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 17). [cân-ı şîrîn, -]

□ Tağlar yarup eylediği meşke

Dildâr yolunda cân-ı şîrîn (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 30). [cân-ı şîrîn, -]

cân-ı şîrîn: *Şirin'in canı.*

□ Telh eyleme rûyuñ olma ğam-ğîn

Ferhâd-veş olma cân-ı Şîrîn (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 2). [cân-ı şîrîn, -]

cânı teslim etdi: *Canını vermek. Ölmek.*

□ Fil-hâl ki cânı teslim etdi

Cânânı olan diyâra gitdi (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 27). [cânı teslim etdi, -]

cânı verdi: *Can vermek.*

□ Bilmez özünü ki der enel-hağ

Hallâc o yerde verdi cânı (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 14). [cânı verdi, -]

cânı yandı: *Canı yanmak, acı çekmek; üzülmek.*

□ Odlara tutuşdu yandı cânı

Ol nûr-ı gözüm dedi ki kıanı (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 11). [cânı yandı, -]

□ Añladı ki eyler etdi feryâd

Odlara tutuşdu cânı yandı (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 29). [cânı yandı, -]

cânib: *Ar. Taraf, cihet, yan.*

□ Bir cânibine gülâb-ı nâbı

Vaz‘ eyledim artıdı âb u tâbı (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 1). [cânibine, -i, -n, -e]

cânib: *Taraf, cihet, yan, yön.*

□ Bir cânibe nergis ile sünbül

Kıldım aña sûseni muğâbil (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 5). [cânibe, -e]

□ Bir cânibe nesterîn ü zanbağ

Vaz‘ eyledim aña buldu revnağ (Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 9). [cânibe, -e]

□ Girdi yola ol belâlî ‘âşık

Dîvâne-i sevdânî sefer-i iştîyâkı ve cânib-i merâma müterâhi olması (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 13). [cânib-i, -i]

cânib-i mîzbândan cevâb: *Ev sahi tarafından cevap.*

□ Cânib-i mîzbândan cevâb

Ol sırr-ı hafiyi ey hâbîbân (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 23*). [*cânib-i mîzbândan cevâb, -*]

cânım yakıldı: *Yanmak, yakılmak.*

□ Tamâmi-i sühen ü istimdâd

Ey sâki yine yakıldı cânım (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 40*). [*cânım yakıldı, -*]

cânım yandı: *Büyük üzüntü duymak, acı çekmek.*

□ Her lahza verem şadâ-yı gulgul

Tâb eylemezem ki yandı cânım (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 3*). [*cânım yandı, -*]

□ Âh vâh ile dedi yandı cânım

Mağvoldu vücûd-ı nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 17*). [*cânım yandı, -*]

□ İkrâm ki yanmayım dem-â-dem

Ne çâre edem ki yandı cânım (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 2*). [*cânım yandı, -*]

□ Bu nâr ile yandı cânım Allah

Sönmedi uşandı cânım Allah (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 2*). [*cânım yandı, -*]

□ Kim ‘aşk sözünde yandı cânım

Kalmadı vücûd-ı nâ-tüvânım (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 4*). [*cânım yandı, -*]

□ Gördü ki yakıldı yandı cânım

Yandı baña sâki-i revânım (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 23*). [*cânım yandı, -*]

cânıma çağırdı: *Gönlüme bir ok çaktı, attı.*

□ Cânıma çağırdı bir ok çeşm-i nigârî ne güzel (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 1*). [*cânıma çağırdı bir ok, -*]

cânıma çağırdı bir ok: *Gönlüme bir ok çaktı, attı.*

□ Gazel

Cânıma çağırdı bir ok çeşm-i nigârî ne güzel (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 2*). [*cânıma çağırdı bir ok, -*]

cân-nümâ: *Canı gösteren.*

□ Ol gözgü ne gözgü cân-nümâdır

Ol gözgü bir özge gözgü ammâ (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 2*). [*cân-nümâdır, -dır*]

□ Ol gözgü ne gözgü cân-nümâdır

Ol gözgü bir özge gözgü ammâ (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 3*). [*cân-nümâdır, -dır*]

çâr: *Dört.*

□ Ol çâr çerâğ-ı yâr-i çârî

Vaşı ile meclise revâci (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 1*). [*çâr,]*

□ Ol lahza gelirdi çâr şad kes

Ol ‘arz-ı metînde muhkem evtâd (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 39*). [*çâr,]*

çâr tâk: *Dört çatı.*

□ Yandırım oda bu çâr tâkı

‘Âlem yakılır bu nâra ammâ (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 15*). [*çâr tâkı, -ı*]

çâr u nâ-çâr: *İster istemez.*

- Yüz tutdı kamû dedi ki ey yâr
Düşdü saña kâr-ı **çâr u nâ-çâr** (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 32*). [*çâr u nâ-çâr, -*]
- Eyledi kabûl **çâr u nâ-çâr**
Be-nâm-ı Hüdâ ki meşgul oldu (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 35*). [*çâr u nâ-çâr, -*]
- Müştâklığında pâйдâr ol
İncinme baña ki **çâr u nâ-çâr** (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 28*). [*çâr u nâ-çâr, -*]
- Ne çâre edek ki etdik ikrâr
İkrârâ göre ki **çâr u nâ-çâr** (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 14*). [*çâr u nâ-çâr, -*]
- Miñnetlere düşdü **çâr u nâ-çâr**
Sergeşte taraf taraf dolandı (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 6*). [*çâr u nâ-çâr, -*]
- Etrâfı dolaşdı gâh u bî-gâh
Bir böyle belâya **çâr u nâ-çâr** (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 23*). [*çâr u nâ-çâr, -*]
- Ğamlar çekerim ki **çâr u nâ-çâr**
Evvel beni eylediñ budala (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 25*). [*çâr u nâ-çâr, -*]

çâre: *Çare.*

- Cenneti eyledi ravza-yı karârı n'ideyim
Neyleyim **çâre** nedir yok aña imkân imkân (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 21*). [*çâre,]*
- Cenneti eyledi ravza-yı karârı n'ideyim
Neyleyim **çâre** nedir yok aña imkân imkân (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 21*). [*çâre,]*
- Çâre ne idem bu derde merhem
Bir ben degilem çün ehl-i 'irfân (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 12*). [*çâre,]*
- Esmâ ile belki ola **çâre**
Evrâd okudum velî ne **çâre** (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 17*). [*çâre,]*
- Efsürdeligimdir imdi bisyâr
Sen eylemesen eger ki **çâre** (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 22*). [*çâre,]*
- Ne **çâre** edem ki vâre vâre (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 23*). [*çâre,]*
- 'Arz eyledim aña çâr-nâ-çâr
Böyle ki ne **çâre** hâcetim var (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 33*). [*çâre,]*
- Böyle deli 'aşkıdan uşanmaz
Bir vakt ki gelmişiz ne **çâre** (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 7*). [*çâre,]*
- Mihmânlara dedi böyle ol hem
İş düşdü size ki imdi **çâre** (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 22*). [*çâre,]*
- Pes **çâre** nedir ki çâr-nâ-çâr
Eyleyim anıñla çend güftâr (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 3*). [*çâre,]*
- Bilmez ne ile ede müdâre
Bu derde ne eyleye ne **çâre** (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 38*). [*çâre,]*
- Düş hâk-i mezellete niyâz et
Çâre dile 'arz-ı çâre-sâz et (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 10*). [*çâre,]*
- Lâzımdı ne **çâre** mîzbâna
Başka yaramaz 'özür bahâne (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 39*). [*çâre,]*
- Ammâ ki ne **çâre** mîzbâna
Her ne ki dediñse şadıkhâne (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 19*). [*çâre,]*
- Çün geldi anıñ elinde zâra
Bulmadı aña bir özge **çâre** (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 6*). [*çâre,]*

- Güftâr-ı şîrîn-teriñe mâ'il
Oldum veli **çâre** elde **çâre** (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 10). [çâre,]
- Güftâr-ı şîrîn-teriñe mâ'il
Oldum veli **çâre** elde **çâre** (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 10). [çâre,]
- Yokdur ne edim kılâm ne **çâre**
Gördüm seni 'aşkdan habersiz (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 11). [çâre,]
- Etmez bilirim velî ne **çâre**
Pend etmeden özge yokdu **çâre** (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 23). [çâre,]
- Her birisi bir hayâle taldı
Çâre diyerek melâle taldı (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 38). [çâre,]
- Mecmû'ı bu söze oldu mâ'il
Çâre yine penddir bu kâra (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 22). [çâre,]
- Bir vâkt ki etmesen ne **çâre**
Terk eyle ki ola derde **çâre** (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 42). [çâre,]
- Olmaz mı veyâ olur mu **çâre**
Bir böyle belâyâ mübtelâyım (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 41). [çâre,]
- Bu âteş-i firâte ne **çâre**
Çâresi odur gezem cihânı (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 7). [çâre,]
- Bu âteş-i firâte ne çâre
Çâresi odur gezem cihânı (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 8). [çâresi, -si]
- Ne kâr ile eyleyek müdâre
Ol kâr ile eyleyek ki **çâre** (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 38). [çâre,]
- Derddi ki sağalmaz aña **çâre**
Beyhûdedir arama ya ara (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 33). [çâre,]
- Elbette ederdim imdi **çâre**
Olur mu cigerde olsa yara (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 17). [çâre,]
- Ayrılmağımıza yokdu **çâre**
Hiç **çâre** olur mu böyle kâre (Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 39). [çâre,]
- Senden meded olmasa ne çâre
Çâre mi olur bu merd-i kâra (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 32). [çâre,]
- Çâre nedir eylemek naşîhat
Bu sözde qarâr buldu şöhet (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 39). [çâre,]
- Mihmânlara söyledi ki **çâre**
Ger yok ise de yine ne **çâre** (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 1). [çâre,]
- Anıñ yine **çâresi** icâzet
Vermekdi eger ki kâr-ı firât (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 30). [çâresi, -si]
- Ne hem-dem-i nây-ı hoş demim var
Bî-mûnis ü bî-kesim ki **çâre** (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 15). [çâre,]
- Yok **çâre** edem anıñla **çâre**
Hûb-kâr nedir müdâm yanmak (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 17). [çâre,]
- Müstağrak-ı hayret idi **çâre**
Bilmezdi ne ede aña ne **çâre** (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 28). [çâre,]
- Meydir baña çâre eyle **çârem**
Bu rûh tenim de bir nefesdir (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 22). [çârem, -m]
- Haşmân olur mu baña gam-hâr
Çâre yine sañadır niyâzım (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 9). [çâre,]

□ İmdâdına iş anıyla bitmez

Olmaz bilirim ki âh **çârem** (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 16*). [*çârem, -m*]

çâre arar: Çözüm yolu aramak.

□ Def'ine anı arardı çâre

Âhir ki anı havâle dağa (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 19*). [*çâre arardı, -dı*]

çâre bulunur: Çare bulunur.

□ Âyâ bulunur mu buña çâre

Ne çâre edek bu ğam-güsâra (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 5*). [*çâre bulunur, -*]

çâre diler: Derman istemek.

□ Çâre dilerim ki ey şarâb-dâr

Ne bir ne iki meger ki şad-bâr (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 30*). [*çâre dilerim, -im*]

çâre ede: Bir hâl çaresi bulmak.

□ Derdime anıyla ede çâre

Ol nâm-ı dem-â-dem eyle tekrâr (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 19*). [*çâre ede, -*]

□ Şabr eyleye âteş-i firâğa

Ol **çâre ede** bu dâğ-dâğa (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 8*). [*çâre ede, -*]

çâre et: Çözüm yolu bulmak.

□ Bu derd-i derûna eyle çâre

Ger çâre bilirseñ et bu kâra (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 4*). [*çâre et, -*]

çâre eyle: Derman ver, yardım et.

□ Bu derd-i derûna eyle çâre

Ger çâre bilirseñ et bu kâra (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 3*). [*çâre eyle, -*]

□ Ger var ise eyle aña çâre

‘Arz eyledi cümle yana yana (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 13*). [*çâre eyle, -*]

□ Bu vâdi-i ‘aşkda avâre

Kılma beni eyle baña çâre (*Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 24*). [*çâre eyle, -*]

□ Meydir baña **çâre eyle** çârem

Bu rûh tenim de bir nefesdir (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 22*). [*çâre eyle, -*]

çâre kıl: Bir meseleyi halletmeye çalışmak, sorunu çözmeye çalışmak.

□ Ger destî tehî gidem hatâdır

Bî-çârenim imdi **çâre kıl** sen (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 25*). [*çâre kıl, -*]

çâre nedir: Çözüm yolu nedir?

□ İkrârimıza ki nâ-revâdır

Çâre nedir imdi çendi güftâr (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 10*). [*çâre nedir, -*]

çâre olmaz: Bir meseleyi halletmek, çözüm yolu bulmak, derman olmak, deva olmak.

□ ‘Aşk gibi bil ki yara olmaz

Bu derd-i cigerdi **çâre olmaz** (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 32*). [*çâre olmaz, -*]

çâre olur: Çare, derman olmak.

□ Ayılmadı hâliyâ ne çâre

Bir **çâre olur** mu böyle kâra (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 20). [çâre olur, -]

çâre var: Çare bulunmak, çıkar yolu olmak.

□ Etsem ne ‘acebdür âh u nâle

Bilseydim eger ki var çâre (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 8). [çâre var, -]

çâre yok: Çözümün, yolunun olmaması.

□ Etmez bilirim velî ne çâre

Pend etmeden özge yokdu çâre (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 24). [çâre yokdu, -du]

çâre yok: Çözümün, yolunun olmaması.

□ Güftâr tükendi yok şarâbım

Kıl çâre makâle yokdu tâbım (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 21). [çâre yokdu, -du]

çâre yokdu: Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

□ Bu nakl-i Şîrinde var işâre

Qurtarmağıma ki yokdu çâre (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 32). [çâre yokdu, -]

□ Pend etmeden özge yokdu çâre

Böyle dedi bakdı kâr-dâre (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 35). [çâre yokdu, -]

□ Her lahza gürüdü biñ belâyı

Qurtulmağa gördü yokdu çâre (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 27). [çâre yokdu, -]

çâre yokdur: Çözüm yolunun, çıkar yolunun bulunmaması.

□ Fikr eyledi hayli dedi âhir

Bir çâre ki yokdur aña zâhir (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 28). [çâre yokdur, -]

□ Bî-‘aşk dirilmegime çâre

Yokdur ne edem edem ne çâre (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 18). [çâre yokdur, -]

□ Qurtulmağa **çâre yokdur** aslâ

Her lahza belâ olur ziyâde (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 16). [çâre yokdur, -]

çâre-sâz: Çare bulan, çare bulucu.

□ V’eş-şükr odur ki **çâre-sâzem**

Vâcibdir idem sipâs-ı bî-ğad (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 16). [çâre-sâzem, -em]

□ Olsañ yeri var **çâre-sâzım**

Bir şî‘r k’onun ile eyle peydâ (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 36). [çâre-sâzım, -ım]

□ El-hâşılı kim budur niyâzım

Sizden ola siz ki **çâre-sâzım** (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 18). [çâre-sâzım, -ım]

□ Bildiñ ki niyâz der-niyâzım

İkrâm ile oldu **çâre-sâzım** (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 21). [çâre-sâzım, -ım]

□ Evrâdını **çâre-sâz** eyle

Elbette güşâd olur mu‘ammâ (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 5). [çâre-sâz,]

□ Evrâdını **çâre-sâz** kıldı

‘Arz eyledi böyle gâh-ı bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 15). [çâre-sâz,]

□ ‘Arz eyledi oldu **çâre-sâzı** (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 42). [çâre-sâzı, -ı]

□ Müjde saña imdi bu niyâzıñ

Mağbûl-i Hüdâ-yı **çâre-sâzıñ** (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 42). [çâre-sâzıñ, -ı, -ıñ]

□ Olmaz mı niyâz-ı **çâre-sâzım**

Zîrâ bilirim seni kerem-bâz (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 10). [çâre-sâzım, -ım]

□ Bârgah-i **çâre-sâza** düşdü

Ol dem ki niyâza meşğul oldu (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 35). [çâre-sâza, -a]

□ Yüz tutdu ki erdi **çâre-sâza**

Feryâd-ı niyâzı oldu maqbûl (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 33). [çâre-sâza, -a]

□ Her lahza çağırma **çâre-sâzi**

Ol râh-neverd bildi hâli (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 11). [çâre-sâzi, -ı]

□ ‘Abdîñ işi ‘arzdır niyâzdır

Mevlâsına ol ki **çâre-sâzdır** (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 29). [çâre-sâzdır, -dır]

çâre-sâz et: Çare bulan, çare bulucu etmek.

□ Düş hâk-i mezellete niyâz et

Çare dile ‘arz-ı **çâre-sâz et** (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 10). [çâre-sâz et, -]

□ Her bâr niyâz kıl niyâz et

Bu lahza niyâzı **çâre-sâz et** (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 18). [çâre-sâz et, -]

□ Dergâh-ı niyâza düş niyâz et

Ol kâr-ı niyâzı **çâre-sâz et** (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 30). [çâre-sâz et, -]

çarh: Felek, âlem, dünya.

□ İmdâd demidir eyle imdâd

Tâ çıkmaya **çarha** tîr-i feryâd (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 11). [çarha, -a]

çarh-ı çenber: Çember biçimindeki felek.

□ Destinde anıñ ki **çarh-ı çenber**

Bir zerre kadar degil ki ey er (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 36). [çarh-ı çenber, -]

çarh-ı pür-sitem: Sitem dolu felek (gökyüzü, kader).

□ Zîrâ ki bu **çarh-ı pür-sitemdir**

Kirdârı anıñ müdâm elemidir (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 6). [çarh-ı pür-sitemdir, -dir]

cârî: Cereyan etmek, akmak.

□ Dem-be-dem pür ez-şalâ ender şalâdır menzirim

K’es-sârî bâde-i **cârî** çeker hem-demlerim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 38). [cârî,]

cârî: Etkin, yürürlükte.

□ Ger zâhir ola vü ger nihâne

Ahkâmları cihânda **cârî** (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 27). [cârî,]

câri câri: Aka aka (su gibi).

□ Var ise eger sözün yararı

Söyle anı eyle **câri câri** (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 40). [câri câri, -]

çâr-ı yâr: Hz. Muhammed’den sonra halîfe olan Hz. Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali’ye verilen ortak isim, dört halîfe, hulefâ-i râşidin.

□ Behcetle tamâm olurdu şöhet

Aşhab-ı güzîn **çâr-ı yârîñ** (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 40). [çâr-ı yârîñ, -i, -ñ]

çâr-nâ-çâr: Çaresiz.

□ ‘Arz eyledim anâ **çâr-nâ-çâr**

Böyle ki ne çâre hâcetim var (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 32*). [*çâr-nâ-çâr,]*

□ Pes çâre nedir ki **çâr-nâ-çâr**

Eyleyim anıñla çend güftâr (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 3*). [*çâr-nâ-çâr,]*

□ Etmek bize farz **çâr-nâ-çâr**

Pend imdi siziñdir ey habîbân (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 40*). [*çâr-nâ-çâr,]*

□ Her biri bir emirdir ki düşvâr

Ne çâre gerek ki **çâr-nâ-çâr** (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 23*). [*çâr-nâ-çâr,]*

□ Bulmadı karar **çâr-nâ-çâr**

Ne kâr edeyim erem merâma (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 33*). [*çâr-nâ-çâr,]*

câvidân: Daimî, ebedî.

□ Bahş eyle şiyâk-ı **câvidânı**

Bahş eyle merâtib-i cünûnu (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 6*). [*câvidânı, -ı]*

□ Tahkîk elemiş ki **câvidânı**

Cânân yolunda verdi cânı (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 5*). [*câvidânı, -ı]*

câvidânî: Daimî, ebedî.

□ Ey râh-nümûn-ı **câvidânî**

Güftâr-ı naşîhatîñ şîrîndir (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 33*). [*câvidânî,]*

cây: Yer.

□ Bir câ-yı ferahta gördüm anı

Ol cây ki cây-ı meymenetdir (*Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 20*). [*cây,]*

çây-ı aras: Aras nehrinin soğuk suyu.

□ Eylemez **çây-ı Aras** fâ’ide-i âteşime

Çây-ı Kür söndüremez nâr-ı menârı n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 13*). [*çây-ı aras, -]*

□ Çây-ı Terter dahi söndürmez o nârı n’ideyim

Eylemez **çây-ı Aras** fâ’ide-i âteşime (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 13*). [*çây-ı aras, -]*

çây-ı berşâd: Berşâd nehrinin soğuk suyu.

□ Alamaz âteş-i hicrânımı **çây-ı Berşâd**

Eylemez sûd baña cây-ı Hâkârî n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 9*). [*çây-ı berşâd, -]*

□ Gör neler eyledi ol âteş-i yârî n’ideyim

Alamaz âteş-i hicrânımı **çây-ı Berşâd** (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 9*). [*çây-ı berşâd, -]*

cây-ı bülend: Yüksek yer.

□ Ol cây-ı **bülend** hoş-mağâmı

Buldu o mağâmı kıldı menzil (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 37*). [*cây-ı bülend, -]*

cây-ı felâtûn: Platon’un mekânı.

□ Bu yerde gerek bî-hûd ad eyleye çün Mecnûn

Ne cây-ı **Felâtûndur** ne ‘arşa-i Lokmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 15*). [*cây-ı felâtûndur, -dur]*

câ-yı feraḥda: *Sıkıntısız yer.*

□ Bir câ-yı feraḥda gördüm anı

Ol cây ki cây-ı meymenetdir (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 19). [câ-yı feraḥda, -]

cây-ı feraḥ-efzâ: *Ferahlık veren yer.*

□ Câ-yı feraḥ-efzâdır kim perde-güşâdır bu

Fahr eyle dilâ fahr et her laḥza ḥabîbâna (Nigârname, Gazel 23, Mısra 8). [cây-ı feraḥ-efzâdır, -dir]

□ Vaşf eyle dilâ vaşf et vaşfın yeridir zîrâ

Cây-ı feraḥ-efzâdır kim perde-güşâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 9). [cây-ı feraḥ-efzâdır, -dir]

cây-ı hâcîn: *Hâcîn nehrinin soğuk suyu.*

□ Eylemez fâ'ide sûzânıma **çây-ı Hâcîn**

Çây-ı Terter dahi söndürmez o nârı n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 11). [çây-ı hâcîn, -]

□ Eylemez sûd baḥa çây-ı Hâkâri n'ideyim

Eylemez fâ'ide sûzânıma **çây-ı Hâcîn** (Nigârname, Gazel 6, Mısra 11). [çây-ı hâcîn, -]

cây-ı hakâri: *Hekeri nehrinin soğuk suyu.*

□ Alamaz âteş-i hicrânımı çây-ı Berşâd

Eylemez sûd baḥa **çây-ı Hakâri** n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 10). [çây-ı hakâri, -]

□ Eylemez sûd baḥa **çây-ı Hakâri** n'ideyim

Eylemez fâ'ide sûzânıma çây-ı Hâcîn (Nigârname, Gazel 6, Mısra 10). [çây-ı hakâri, -]

cây-ı 'izzet: *Şeref yeri.*

□ Ol deşt ne deşt deşt-i vaḥdet

Tevhîd maḥâmı **cây-ı 'izzet** (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 28). [cây-ı 'izzet, -]

cây-ı karârı: *Durma yeri.*

□ Bâğ-ı süknâsı güzel **cây-ı karârı** ne güzel

Ṭurra-i târna cân verdi ki aldı bir yer (Nigârname, Gazel 24, Mısra 8). [cây-ı karârı, -]

□ Bâğ-ı süknâsı güzel **cây-ı karârı** ne güzel

Ṭurra-i târna cân verdi ki aldı bir yer (Nigârname, Gazel 24, Mısra 9). [cây-ı karârı, -]

cây-ı kür: *Kur nehrinin soğuk suyu.*

□ Eylemez çây-ı Aras fâ'ide-i âteşime

Çây-ı Kür söndüremez nâr-ı menârı n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 14). [çây-ı kür, -]

□ Çây-ı Kür söndüremez nâr-ı menârı n'ideyim

Söndümez nâr-ı firâvânımı çây-ı Zemzem (Nigârname, Gazel 6, Mısra 14). [çây-ı kür, -]

cây-ı meymenet: *Uğurlu yer.*

□ Bir câ-yı feraḥda gördüm anı

Ol cây ki **cây-ı meymenetdir** (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 20). [cây-ı meymenetdir, -dir]

cây-ı revân: *Akıp giden nehir.*

□ Söndümez nâr-ı firâvânımı çây-ı Zemzem Söndümez **çây-ı revân** nâr-ı çenârı n'ideyim

Baħr-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 16*). [*çây-ı revân, -*]

□ Söndümez **çây-ı revân** nâr-ı çenârı n’ideyim

Baħr-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 16*). [*çây-ı revân, -*]

çây-ı ta‘ab: *Zahmetli yer.*

□ Zîrâ ki olur âsân ger **çây-ı ta‘abdır** bu

Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 10*). [*çây-ı ta‘abdır, -dır*]

çây-ı ta‘abdır: *Zahmetli yer.*

□ Zîrâ ki olur âsân ger **çây-ı ta‘abdır** bu

Elbette gelir başa düşme dahi teşvişe (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 11*). [*çây-ı ta‘abdır, -*]

çây-ı terter: *Terter nehrinin soğuk suyu.*

□ Eylemez fâ’ide sûzânıma **çây-ı Hâçîn**

Çây-ı Terter dahi söndürmez o nârı n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 12*). [*çây-ı terter, -*]

□ Çây-ı Terter dahi söndürmez o nârı n’ideyim

Eylemez **çây-ı Aras** fâ’ide-i âteşime (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 12*). [*çây-ı terter, -*]

çây-ı zemzem: *Soğuk Zemzem suyu..*

□ Söndümez nâr-ı firâvânımı **çây-ı Zemzem** Söndümez **çây-ı revân** nâr-ı çenârı n’ideyim

Baħr-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 15*). [*çây-ı zemzem, -*]

□ Çây-ı Kür şöndüremez nâr-ı menârı n’ideyim

Söndümez nâr-ı firâvânımı **çây-ı Zemzem** (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 15*). [*çây-ı zemzem, -*]

câzib: *Kendine doğru çeken, cezbeden (şey veya kimse).*

□ Derdine devâ niyâz-ı cândır

K’ol **câzib-i** lutf-ı câvidândır (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 16*). [*câzib-i, -i*]

çe: *Ne, kim.*

□ El-hâşıl her **çe** mâsivâdır

Her ân **çe** ki cümle mâ’adâdır (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 15*). [*çe,]*

□ El-hâşıl her **çe** mâsivâdır

Her ân **çe** ki cümle mâ’adâdır (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 16*). [*çe,]*

□ ‘Akılnı yeri ey ‘azîz bende

Yokdur diyen er **çe** var sende (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 2*). [*çe,]*

cebhe: *Yüz, alın.*

□ Rûhânidi cümle cümle yeksân

Cebheleri mâhitâb lâkin (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 9*). [*cebheleri, -le, -ri*]

□ Cebheleri mâhitâb lâkin

‘Ârızları şems-i berķ-i bârân (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 10*). [*cebheleri, -le, -ri*]

ceddi: *Ata.*

□ Ceddiñe muṭî‘ kâf tâ kâf

‘Arzımı işit deme cünündür (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 11*). [*ceddiñe, -ñ, -e*]

cedel: *Tartışma, münâkaşa.*

□ Baħr-ı elem ü melâle talma

Ger pendim işitmek **cedeldir** (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 26*). [*cedeldir, --dir*]

cefâ: *Eziyet, sıkıntı, acı.*

□ Zîrâ baňa yüz verüp **cefâlar**

Etrâfımı zabt edüp belâlar (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 3*). [*cefâlar, --lar*]

□ Bî-pâye **cefâlar** ile oldum

El-hâşılı gûn-a-gûna miħnet (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 37*). [*cefâlar, --lar*]

□ ‘Aħdimize tırmasaħ **cefâdır**

Derler ki bu kavm-i bî-vefâdır (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 13*). [*cefâdır, -dır*]

□ ‘Aħdiñize eyleyiñ vefâlar

Besdir baňa eylemeñ **cefâlar** (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 12*). [*cefâlar, --lar*]

□ Evvel kamu çekdiler **cefâlar**

Şonra kamu sürdüler şafâlar (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 30*). [*cefâlar, --lar*]

□ Her çend ki firkatiñ **cefâdır**

Bizlere saňa bütün şafâdır (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 30*). [*cefâdır, -dır*]

□ Uğradı belâlı ‘âşık-ı zâr

Her laħza çekerdı biñ **cefâyı** (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 25*). [*cefâyı, -y, -ı*]

□ Ammâ ne **cefâ** cefâ-yı bî-pâ

Her biri belâ-yı ‘âşıkândır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 10*). [*cefâ,]*

□ Ammâ ne cefâ **cefâ-yı** bî-pâ

Her biri belâ-yı ‘âşıkândır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 10*). [*cefâ-yı, --yı*]

□ Müştâklar aña mübtelâdır

Bî-ğaye **cefâ-yı** der-cefâdır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 33*). [*cefâ-yı, --yı*]

□ Tâb eylemez özge ol **cefâya**

Tâb eyleyen aña mübtelâdır (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 14*). [*cefâyâ, -y, -a*]

□ Mevt ile **cefâ** berâber olmaz

Qatl ile belâ olur mu yeksân (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 22*). [*cefâ,]*

□ Renc ile **cefâ** olur mu yeksân

Gördü ki bu derde tâb olmaz (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 24*). [*cefâ,]*

□ Bu vehm-i cefâ-yı der **cefâyâ**

Yok tâkat-i bâr-ı nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 18*). [*cefâyâ, -y, -a*]

□ Erbâb-ı taleb çeker **cefânı**

Şonra bulur ol merâm-ı cânı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 39*). [*cefânı, -ñ, -ı*]

□ Erbâb-ı Hüdâyâ başka devlet

Diñle ki nedir **cefâ-yı** râhı (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 36*). [*cefâ-yı, --yı*]

□ Pervâne kaçır mı nârdan bil

Müşâklarıñ **cefâ** medârı (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 8*). [*cefâ,]*

□ Ol râh eger olursa pür -hâr

Herkes ki **cefâyâ** mâ’il olmaz (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 2*). [*cefâyâ, -y, -a*]

cefâ cefâ: *Eziyet eziyet.*

□ Ağyâr sözü **cefâ cefâdır**

Dildâr sözü şafâ şafâdır (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 9*). [*cefâ cefâdır, -dır*]

cefâ degil: *Sıkıntı degil.*

□ Her biri ‘aṭiyye-i Hüdâdır

Her biri **cefâ degil** şafâdır (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 8). [cefâ degil, -]

cefâ-kâr: Cevr ve cefa eden.

□ Mâl-dâre dedi ki ey **cefâ-kâr**

Bu ‘âleme gelmeden nedir kâr (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 5). [cefâ-kâr,]

cefâlar çeksek: Cefa, dert çekmek.

□ Çeksek de bu yolda çok cefâlar

Böyle dediler düşüp şitâba (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 12). [cefâlar çeksek, -]

cefâ-sâz: Cefa etme, cefada bulunma.

□ Gerçi ki bu deşt nâz der -nâz

Erbâb-ı dilânadır **cefâ-sâz** (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 2). [cefâ-sâz,]

cefâya dermân: Sıkıntılı bir duruma çare olmak.

□ Zehr-âb ise ger velî şekerdir

Müşâtâk olan **cefâya dermân** (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 8). [cefâya dermân, -]

cefâ-yı ‘aşk: Aşkın eziyeti.

□ Anla ki **cefâ-yı ‘aşk-ı** cândır

Zehrâbe-i telh u cân-ı cândır (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 11). [cefâ-yı ‘aşk-ı, --ı]

cefâ-yı der: Kapıda ki cefa.

□ Bu vehm-i **cefâ-yı der** cefâya

Yok tâkat-i bâr-ı nâtüvânım (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 18). [cefâ-yı der, -]

ceh: Çukur ll gamze.

□ ‘Âlem-i ma‘nide **ceh** ceh-zen-i şeydâları var

Bûsitân-ı ezeliñ ol gülü zîbâ-teridir (Nigârname, Gazel 10, Mısra 2). [ceh,]

□ Seyr kıl ol gülü kim bûy-ı tevellâları var

‘Âlem-i ma‘nide **ceh** ceh-zen-i şeydâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 3). [ceh,]

□ Bî-misl ki der derûn-ı tendir

Çeh ceh-zen-i ‘aşk-ı dil-sitândır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 5). [çeh,]

□ Çeh ceh-zen-i ‘aşk-ı dil-sitândır

Der-bâğ-ı beden ki nâle-zendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 6). [çeh,]

□ Gülzâr-ı niyâzişde **ceh** ceh-zen-i şeydâdır

Lü‘lû’ saçıyor her dem saçdıkcâ olur efzûn (Nigârname, Gazel 19, Mısra 20). [ceh,]

□ Der-nâz olur cânân ammâ ki niyâz-bâzân

Gülzâr-ı niyâzişde **ceh** ceh-zen-i şeydâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 21). [ceh,]

cehd eyle: Çalışıp çabalamak, uğraşmak.

□ Cehd eyle müdâm er kemâle

Mevlâ seni erdire kemâle (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 11). [cehd eyle, -]

□ Bî-hâb vü hod giriş merâma

Cehd eyle eriş müdâm kâma (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 32). [cehd eyle, -]

cehennem: Günahkârların öldükten sonra âhirette azap görecekleri, cezâlarını çekecekleri

yer, tamu, dûzah.

□ Cennet ilerüde var iken bak

Lâyık mı **cehennem** içre almaq (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 18). [cehennem,]

□ ‘Aş dedigin **cehennem** ammâ

Vuşlat dedigin behişt-i bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 19). [cehennem,]

cehl: Bilgisizlik, cahillik.

□ Hem **cehl** ü tekebbürî urûru

Hem yâd ılıp olur peşimân (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 33). [cehl,]

cehl ü ‘irfân: Cahil ve bilgili.

□ Bî-far yanında **cehl ü ‘irfân**

Peyveste serâsime şikeste (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 21). [cehl ü ‘irfân, -]

ceh-zen: Kadın gamzesi.

□ ‘Âlem-i ma‘nide ceh **ceh-zen-i** şeydâları var

Bûsitân-ı ezeli ol ülü zîbâ-teridir (Nigârname, Gazel 10, Mısra 2). [ceh-zen-i, --i]

□ Seyr ıl ol ülü kim bûy-ı tevellâları var

‘Âlem-i ma‘nide ceh **ceh-zen-i** şeydâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 3). [ceh-zen-i, --i]

□ Çeh **ceh-zen-i** ‘aş-ı dil-sitândır

Der-bâ-ı beden ki nâle-zendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 6). [çeh-zen-i, --i]

□ ülzâr-ı niyâzişde ceh **ceh-zen-i** şeydâdır

Lü‘lû’ saçıyor her dem saçdıca olur efzûn (Nigârname, Gazel 19, Mısra 20). [ceh-zen-i, --i]

□ Der-nâz olur cânân ammâ ki niyâz-bâzân

ülzâr-ı niyâzişde ceh **ceh-zen-i** şeydâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 21). [ceh-zen-i, --i]

ceh-zen-i dil-sitân: Gönül alıcı kadın gamzesi.

□ Bî-misl ki der derûn-ı tendir

Çeh çeh-zen-i ‘aş-ı dil-sitândır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 5). [çeh-zen-i dil-sitândır, -dır]

çek: Katlanmak, tahammül etmek.

□ Al câm-ı dilârâyı **çek** bâde-i sevdâyı

Bu bezm-i İlâhîdir şûkrâne gerek ‘işret (Nigârname, Gazel 1, Mısra 14). [çek,]

□ Hamdâne gerek üftâr şûkrâne gerek kirdâr

Bu ni‘meti ‘uzmâya elbette gerek himmet Al câm-ı dilârâyı **çek** bâde-i sevdâyı (Nigârname, Gazel 1, Mısra 13). [çek,]

□ Dûzahdan elem çeker mi **çekmez**

Dergâhına eyleyen dahâlet (Nigârname, Gazel 4, Mısra 14). [çekmez, -mez]

□ Mevlâ saa eyledi ‘inâyet

Dûzahdan elem çeker mi **çekmez** (Nigârname, Gazel 4, Mısra 13). [çekmez, -mez]

□ ut dâmen-i sevdâyı pervâ-yı ‘acebdır bu

ut dâmen-i sevdâyı **çek** bâde-i bî-tâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 20). [çek,]

□ Ger evveli minetdir encâmı arabdır bu

Ne am ne elem seyr et **çekme** elem-i urbet (Nigârname, Gazel 16, Mısra 18). [çekme, -me]

□ Her kim ki olur vâıf dildâra olur ‘ârif

Çekmez ğam-ı dâreyini kim ‘ârif-i cânândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 21). [çekmez, -mez]

□ Dem-be-dem pür ez-şalâ ender şalâdır menzilim

K’es-sârî bâde-i cârî **çeker** hem-demlerim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 38). [çeker, -er]

□ Olmaz mı ki rişte-i beyâne

Çeksem anı derdime bahâne (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 30). [çeksem, -se, -m]

□ Mecmu‘u bulup mey-i mezâkın

El-hâl **çekerler** iştîyâkın (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 9). [çekerler, -erler]

□ Öpdüm başa **çekdim** el ayağın

Ol bâde-i mihri nûş kıldım (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 15). [çekdim, -di, -m]

□ Çek bâde-i nâbımı güşâd ol

Ben kim seninem sağa beşâset (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 8). [çek,]

□ Çekdim başa baħr-ı nazma daldım

Nazm eyledim ol menâmı hoşter (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 26). [çekdim, -di, -m]

□ Allah kim olursa hem-dem

Ağyâr elemi **çekmez** ol hem (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 10). [çekmez, -mez]

□ Her vakt **çekerdim** intizârı

Her vakt olur mu gelse bâri (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 27). [çekerdim, -er, -, -m]

□ Çekdim başa tâ ki âb-ı nâbı

Hâne-i diliñ açıldı bâbı (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 18). [çekdim, -di, -m]

□ Her birine sürme-i cilâyı

Çekdi gözüne bulup ziyâyı (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 3). [çekdi, -di]

□ Anladı anıñ işini aħbâb

Böyle ki **çeküp** ferâğ dâğın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 35). [çeküp, -üp]

□ Yâd etdi gûzeşte kâr-ı hâlin

Çekdi ğam u miħnet ü melâlin (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 38). [çekdi, -di]

□ Ağyâra enîs olur mu şâ‘ik

Çekmez bilir anı ehl-i sevdâ (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 34). [çekmez, -mez]

□ Her yerde ola işiñ karârı

Tâ **çekmeye** nâsiħ intizârı (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 4). [çekmeye, -me, -y, -e]

□ Bâz olsa o yerde olur ağyâr

Elbette **çeker** kebûter âzâr (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 34). [çeker, -er]

□ Kim eylese ol **çeker** nedâmet

Zî-rûħ revândan el **çeker** mi (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 19). [çeker, -er]

□ Cânân yolunda cân telâşı

Çekmez tanımaz ayağı başı (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 4). [çekmez, -mez]

□ İrgüre ki buldu ulu pâyê

Ol server-i **çekdi** semt-i ‘arşa (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 2). [çekdi, -di]

□ Her şâm ü seħer **çeken** belâyı

Bu kâr-ı kazâdı bunda endîş (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 35). [çeken, -en]

□ Evvel kamu **çekdiler** cefâlar

Şonra kamu sürdürler şafâlar (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 30). [çekdiler, -di, -ler]

□ Her biri ki kayd-ı câ-be-câdır

Her biri **çeker** beni kenâre (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 19). [çeker, -er]

□ Boynumdadır ol kemend-i târim

Her yağa **çekerse** ‘aşķ-ı dildâr (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 3). [çekerse, -er, -se]

- Ğam **çekmegil** ey esîr-i firâkât
Elbette seniñleyiz be-her vâkt (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 27*). [*çekmegil, -me, -gil*]
- Çekdi o cünûn-ı mübtelâyı
Etrâf-ı çehâra çok yügürdü (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 9*). [*çekdi, -di*]
- Hâşıl ede **çekmeye** nedâmet
Bî-çâre o yerde hâh u nâ-hâh (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 20*). [*çekmeye, -me, -y, -e*]

- Bî-gâh **çek**er bu kâra âgâh
Zîrâ ki bu ikisi güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 24*). [*çek*er, -er]
- Bu derde giren **çek**er belâlar
Girmez anâ lîk mübtelâlar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 7*). [*çek*er, -er]
- Elbette giren **çek**er ne kim var
Her bâr-ı girân u kâr-ı düşvar (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 9*). [*çek*er, -er]
- Bu deşt-i muhabbetiñ belâsı
Çokdur **çek**er anı mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 30*). [*çek*er, -er]
- Erbâb-ı taleb **çek**er cefânı
Şonra bulur ol merâm-ı cânı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 39*). [*çek*er, -er]
- Bî-fâ'ide **çeksem** er nedâmet
'Afv eyle beni yetir cemâle (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 23*). [*çeksem, -se, -m*]
- Şekk eyler ise bu sözde âdem
Bî-şübhe **çek**er işinde hem-ğam (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 26*). [*çek*er, -er]
- Ammâ ki deyim bir özge hâlet
Vardır kim eder **çek**er nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 32*). [*çek*er, -er]
- Gördüm ki 'inâyet-i füzûnun
Çekdim ki şarâb-ı gûn-a-gûnın (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 22*). [*çekdim, -di, -m*]
- Çek bâde-i nâbımı uşanma
Bî-bâde kılam seni ki şanma (*Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 38*). [*çek,]*
- Çek bâde-i 'aşkı er murâda
Dâdıña yeter ki bâde bâde (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 3*). [*çek,]*
- Bilmez ne ede **çeküp** ki câmı
Ne câm ki câm-ı yâr-ı bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 17*). [*çeküp, -üp*]

çek-: Katlanmak, tahammül etmek.

- Bir nice zamân tahammül eyle
Çek çileyi hâll-i müşkil eyle (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 30*). [*çek,]*
- Bir nice zamân yanımda var ol
Çek çile-i mihri pâydâr ol (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 32*). [*çek,]*
- Bizler **çek**eriz elemeler ammâ
Mevlâ saña vermeye ğam aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 38*). [*çek*eriz, --er, --iz]
- Bizler **çek**eriz ğam-ı firâkı
Mevlâ saña vermeye merâkı (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 40*). [*çek*eriz, --er, --iz]
- Bizler **çek**eriz belâ-yı firâkât (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 42*). [*çek*eriz, --er, --iz]

çek bâde-i bî-tâyı: Kadehi korkusuzca çekmek, içmek.

- Tüt dâmen-i sevdâyı pervâ-yı 'acebdır bu
Tüt dâmen-i sevdâyı **çek bâde-i bî-tâyı** (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 19*). [*çek bâde-i bî-tâyı, -]*

çekdi: *Güç durumlara dayanmak, katlanmak.*

□ Her birisi seyr der-vaṭandır

Yollarda ne **çekdigini** dil-hûn (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 5*). [*çekdigini, -ği, -ni*]

çekek: *Çekelim.*

□ Sürmeyi **çekek** göze ferah-nâk

Gözgüye nazar edek hevl-nâk (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 7*). [*çekek,]*

çeken: *Güç durumlara dayanmak, katlanmak.*

□ Bâde-hârânam ki dergâh-ı rızâdır menzilem

Yüz çevirmez bâr-gâhımdan **çeken** zahmetlerim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 18*). [*çeken,]*

çeker: *Katlanmak, tahammül etmek.*

□ Uğradı belâlı ‘âşık-ı zâr

Her lahza **çekerdi** biñ cefâyı (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 25*). [*çekerdi, -di]*

çeker mi: *Çeker mi?*

□ Ol kâr-ı şirîne mübtelâyım

Ağyâr yükün **çeker mi** ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 32*). [*çeker mi, -]*

□ Luṭfâne dedi ki ey elem-hâr

Ğam çekme **çeker mi** ğam ki ben tek (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 33*). [*çeker mi, -]*

çekil: *Azalmak.*

□ ‘Azm-i sefer eyle fevt-i fırsat

Etme ki **çekilmeye** nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 25*). [*çekilmeye, -me, -y, -e]*

çekis: *Anlaşmazlık içinde bulunmak, tartışmak, münâkaşa etmek:.*

□ Anıñla **çekişme** nâ-revâdır

Her iş ki kazâ işidir elbet (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 7*). [*çekişme, -me]*

çekme: *Çek-: Güç durumlara dayanmak, katlanmak.*

□ İmdi bañadır tarîk-i ülfet

Başka yere varma **çekme** zahmet (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 28*). [*çekme,]*

çeküp: *Katlanmak, üzüntü ve sıkıntıya göğüs germek.*

□ Eyleyem anıñla derde çâre

Ğamlar **çeküp** olmayam avâre (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 14*). [*çeküp,]*

celâl: *Yücelik, ululuk.*

□ Emr eyledi cilde-i **celâle**

Maḥbûbunu şaldı özge hâle (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 21*). [*celâle, -e]*

□ Tâb etmedi cilde-i **celâle**

Tâb etmez aña olan havâle (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 27*). [*celâle, -e]*

□ Yok âhiri karşıtı alınmaz

Her çend **celâle** lâyıķam ben (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 18*). [*celâle, -e]*

□ Ammâ ki degil itâ‘atim yok

Meydân-ı **celâldir** bu meydân (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 2*). [*celâldir, -dir]*

□ Bu sûre-i Hûd şeybetini

Zîrâ ki evel emrdir **celâli** (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 10). [celâli, -i]

□ Maflûba erişdiñ ey fedâ-kâr

‘Arşa-yı **celâle** düşdün ammâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 12). [celâle, -e]

□ Yüz açdı saña cemâl-i bî-tâ

Bil qadrini ‘arşa-i **celâliñ** (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 14). [celâliñ, -i, -ñ]

□ Aldı ele çekdi zülfikârı

Ya‘nî ki **celâl** oldu zâhir (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 4). [celâl,]

□ Zîrâ ki **celâl** oldu zâ‘il

Qalmadı arada perde hâ‘il (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 17). [celâl,]

celîs: Dost, arkadaş.

□ Var idi cihânda bir enîsim

Bir mûnis-i hûb-ter **celîsim** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 33). [celîsim, --im]

□ Emreyledi böyle kim enîsiñ

Her yerde benim ne ğam **celîsiñ** (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 37). [celîsiñ, -i, -ñ]

cem: Topluluk, yığın.

□ Cem olsa eger ‘atîk-i ‘âlem

Vaşf-ı dil için kâmû dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 20). [cem,]

cem‘: Topluluk, yığın.

□ Tamâmi-i sühen

Mihmân **cem‘** oldu ğam-sarâya (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 28). [cem‘,]

□ Tahkîk etdim eger ki ‘âlem

Cem‘ olsa naşîhat etse her dem (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 16). [cem‘,]

□ Girmez ki bu **cem‘** bir kemende

İllâ ki bu **cem‘** var sende (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 17). [cem‘,]

□ Girmez ki bu **cem‘** bir kemende

İllâ ki bu **cem‘** var sende (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 18). [cem‘,]

cem‘ etdi: Toplamak.

□ Ol kıssa-i ahsene ki gûşun

Verdikde **cem‘ etdi** cümle hûşun (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 10). [cem‘ etdi, -]

cem‘ etse: Toplamak.

□ Cem‘ etse neşâyih-i firâvân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 40). [cem‘ etse, -]

cem‘ eyle: Toplanmak.

□ Cem‘ eylemeniñ tarîkin ey yâr

Benden taleb eyle her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 35). [cem‘ eylemeniñ, -me, -n, -i, -ñ]

cem‘ eyle: Toplamak, biriktirmek.

□ Cem‘ eyleyelim menâl ü mâli

Terk eyleyelim bu faqr hâli (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 31). [cem‘ eyleyelim, -y, -e, -l, -im]

cem‘ evlegil: Toplamak.

□ Pendimi işit naşîhatim tüt

Cem‘ eylegil ‘aklı şöhetim tüt (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 2). [cem‘ eylegil, -]

cem‘ eyleyelim: Bezm-i Cem etmek; zikir meclisi, zikir halkası, mürşidin irşad halkası oluşturmak demek olup "âyîn-i Cem" sadece Bektaşî ve Alevîlerin toplantıları için kullanılan bir tabirdir.

□ Güftârî şîrîn kelâmı mergûb

Cem‘ eyleyelim be-bağ-ı gülşen (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 16). [cem‘ eyleyelim, -]

cem‘ oldu: Toplanmak.

□ Mihmân **cem‘ oldu** bir araya

Her biri düşüp çûn u çerâya (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 25). [cem‘ oldu, -]

□ Cem‘ oldu kâmû dedi ne çâre

Olsa ki yete anıpla yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 35). [cem‘ oldu, -]

cem‘ olup: Toplanmak.

□ Sermest giderken ol ne çâre

Etrâfına **cem‘ olup** halâyık (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 28). [cem‘ olup, -]

cemâ‘at: Topluluk, bölük, grup.

□ Bâzî ki **cemâ‘at-i** kadeh-hâr

Ol bâz ile oldular hevâ-dâr (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 30). [cemâ‘at-i, --i]

cemâ‘at içre: Topluluk içinde.

□ Meydâna girişdi öyle rengîn

Kalmadı **cemâ‘at içre** temkîn (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 9). [cemâ‘at içre, -]

cemâdât: Cansız varlıklar.

□ Güftâr-ı Hüdâ-yı bî-gümândır

Tesbîh-i Hüdâ eder **cemâdât** (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 10). [cemâdât,]

cemâl: Güzellik, sevgilinin yüzü.

□ Dil olmasa ger belâ da olmaz

Cân olmasa dil **cemâli** bulmaz (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 29). [cemâli, -i]

□ Tevfîk-i Hüdâ olup **cemâli**

‘Aşk ile yetüp yetüp kemâli (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 12). [cemâli, -i]

□ Ol yerde olur **cemâl-i** ‘îrfân

Ol yerde olur kemâl-i insân (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 8). [cemâl-i, --i]

□ Cilve-i cemâle mâ’ilem ben

Mağzâ ki **cemâldir** merâmım (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 34). [cemâldir, -dir]

□ Ammâ ki **cemâle** şâyıkam ben

Ger olmasa cilve-i cemâli (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 19). [cemâle, -e]

□ Bî-fâ’ide çeksem er nedâmet

‘Afv eyle beni yetir **cemâle** (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 24). [cemâle, -e]

□ Her lahzâ **cemâli** tâlibem ben

Dâreyn degil gözümde aşlâ (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 37). [cemâli,]

□ Gösterdi **cemâl** yüz o sa‘at

Cilve-i **cemâl** oldu zâhir (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 39). [cemâl,]

□ Yüz açdı saña **cemâl-i bî-tâ**

Bil kadrini ‘arşa-i celâliñ (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 13*). [*cemâl-i, --i*]

□ Zîrâ ki tarîkidir **cemâliñ**

Şükr eyle dem-â-dem ol Hüdâya (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 15*). [*cemâliñ, -i, -ñ*]

□ Cilve-i celâli ki **cemâli**

Başında gezer ki gâh ednâ (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 9*). [*cemâli,]*

□ El-minnet-i Hakk ki ‘âşıkânız

Her lahza **cemâle** nâzirânız (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 26*). [*cemâle, -e*]

cemâli: *Güzellik, yüz güzelliği, güzel yüz.*

□ Hayrân **cemâliñize** nâzır

Hayretle kamû dediler ey cân (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 37*). [*cemâliñize, -ñ, -i, -z, -e*]

cemâl-i şeh: *Sevgilinin güzelliği.*

□ Manzûr-ı **cemâl-i şeh** nigâre

Hatm etdi ki ol kelâmı ol dem (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 19*). [*cemâl-i şeh, -*]

cem‘dir: *Çoğul, toplama.*

□ Cem‘dir bâz gözüm şayd u şikârı ne güzel

Âteşi la‘l gibi nâr-ı ‘izârı gül-gûn (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 14*). [*cem‘dir,]*

□ Cem‘dir bâz gözüm şayd u şikârı ne güzel

Âteşi la‘l gibi nâr-ı ‘izârı gül-gûn (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 15*). [*cem‘dir,]*

cemî: *Bütün, tüm, cümle.*

□ Dildâr iledir **cemî‘-i** demde

Ger deyrde ger ola Kudüsde (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 41*). [*cemî‘-i, -i*]

cemî‘: *Bütün, tüm, cümle.*

□ Efsâneñ ile cihân tolsun

Mecnûnluk ile **cemî‘** cihânda (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 38*). [*cemî‘,]*

cemî‘-i mihmân: *Misafirlerin hepsi.*

□ ‘Arz eyledi mîzbâna anlar

Ya‘nî ki **cemî‘-i mihmânlar** (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 16*). [*cemî‘-i mihmânlar, -lar*]

cemiyyet: *Tamamı, topluluk anlamında.*

□ Cemiyyeti var zâhir gerçi ki perîşândır

Hayrânların ahvâlin şerh eyleyelim şirîn (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 8*). [*cemiyyeti, -i*]

□ Sergeşte serâsime bu yerde karar eyler

Cemiyyeti var zâhir gerçi ki perîşândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 9*). [*cemiyyeti, -i*]

□ Cemiyyet-i var ki perîşân

Zâhirce görünür ey sühendân (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 11*). [*cemiyyet-i, --i*]

cemşîd: *Cemşid.*

□ Âhir dediler budur hüveydâ

Reşk-âver-i mâ‘ide-i **Cemşîd** (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 18*). [*cemşîd,]*

ceñ: *Yenmek.*

- Nâ-çâr edeyim ki pend-i **çendi**
Güftâra alam çü kând-ı pendî (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 36). [çendi, -di]
- İkrârimıza ki nâ-revâdır
Çâre nedir imdi **çendi** güftâr (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 10). [çendi, -di]
- Eller baña eylemez mi töhmet
Eyler kamu böyle pend-i **çendi** (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 18). [çendi, -di]

cenâb: *"şeref, onur ve büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret.*

- Mümtâz-ı cünûn-ı âferîndir
Dîvâne-i muhabbete **cenâb-ı** şerîf-i ‘âli-nesebiñ pend-i pesendânesidir (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 37). [cenâb-ı, --ı]

cenâb-ı hazret: *Efendi hazretleri.*

- Etdi ki tamâma erdi şöhet
Cenâb-ı hazret-i İmâm Hasana Mecnûn-ı ‘âmiriñ cevâb-ı şavâbı (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 20). [cenâb-ı hazret-i, --ı]

cenâh: *Kanat.*

- Olsa kimiñ ‘aşkıdan **cenâhı**
Hergiz tanımaz şeb ü şabâhı (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 12). [cenâhı, -ı]

cenâh-ı sevdâ: *Sevda kanadı.*

- Sundu aña bir **cenâh-ı sevdâ**
Tayy etdi merâhil ü menâzil (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 5). [cenâh-ı sevdâ, -]

cenâr: *Çınar ağacı.*

- Söndümez nâr-ı firâvânımı çây-ı Zemzem Söndümez çây-ı revân nâr-ı **çenârı** n’ideyim
Bahır-i Zehâr ile ‘aşk âteşi teskîn olmaz (Nigârname, Gazel 6, Mısra 16). [çenârı, -ı]

çend: *Birkaç.*

- Pes çâre nedir ki çâr-nâ-çâr
Eyleyim anıñla **çend** güftâr (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 4). [çend,]
- Haţm oldu sözüm qarâr buldu
Her **çend** ki pend kâr etmez (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 35). [çend,]
- Her **çend** ki ben de nev-civânım
Pendâne kelâmda pehlivânım (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 3). [çend,]
- Şebden hele var **çend** miğdâr
Hem nâşih-i pend-güyumuz var (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 15). [çend,]
- Ol merd-i cünûna pend-i ahsen
Ammâ işidiñ ki **çend** güftâr (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 22). [çend,]
- Yok âhiri karşısı alınmaz
Her **çend** celâle lâyıkam ben (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 18). [çend,]

çeng: *Yay şekliñde eğri, Türk musikisinde vaktiyle kullanılmış âlet.*

- Sûz u güzdâzîş-i şalâtım benim
Rindi-i şeydâları bî-nây u **çeng** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 13). [çeng,]
- Sûz u güzdâzîş-i şalâtım benim

- Rindi-i şeydâları bî-nây u **çeng** (Nigârname, Gazel 3, Mısra 12). [çeng,]
- Âheng ile âh eyleyek âh
- Gâh oynayak elde **çeng-i** âhenk (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 24). [çeng-i, --i]
- Saz eyleyek eyleyek sürûdî
- Geh **çengi** alağ ele berâber (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 6). [çengi, -i]
- Ferhî vü Nevâyî câm-nâmın
- Ebyâtlarıyla saz edek **çeng** (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 8). [çeng,]
- Gâh Rûdekinî be-nâle-i **çeng**
- Sâz eyleyek eyleyek mezâkı (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 39). [çeng,]
- Bâ muṭrib-i hoş-nevâ ile tâ
- Geh **çeng** çâlâk ü gâh sâzı (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 28). [çeng,]

çeng ü nekâr: Çeng ve küçük davul.

- Yâ **çeng ü nekâre** ile hürrem
- Şahnâz havası ile ‘ûdî (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 3). [çeng ü nekâre, -e]

çeng ü saz: Çeng ve saz etmek. || Çalıp söylemek.

- Manzûmları ile **çeng ü sazın**
- Sâzendeleri ede Nevâyî (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 37). [çeng ü sazın, -ı, -n]

çengâlini: Ecel pençesi.

- Sevdâ beni bir belâya şalmış
- Çengâlini** kebg-i câna çalmış (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 27). [çengâlini,]

çengi: Çeng denilen sazı çalan kimse.

- Zevkî yeridir be-nâle-i sâz
- Ey **çengi** dem-i ferahdır el’ân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 37). [çengi,]
- Fevt eyleme vakti ey şîrîn cân
- Al **çengi** ele tekellüm eyle (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 39). [çengi,]

çengi çaldı: Çengi(saz) çalmak.

- Ferhâd deyü ki **çengi çaldı**
- Müşâkların sözüne daldı (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 4). [çengi çaldı, -]

cenîn: Rahimde olan velet, anasının karnındaki çocuk.

- Hem âl-i kirâmına dem-â-dem
- Aşhab-ı güzînine **cenîn** hem (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 39). [cenîn,]

cenîn-cenîn: Yer yer.

- Ne söyleyim ol **cenîn-cenîndir**
- Bir bir ne deyim ki ân u îndir (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 14). [cenîn-cenîndir, -dir]

cennet: Gölgelek bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.

- Ger evveli âteşdir ammâ şonu **cennetdir**
- Ne meyl-i menâl eyle ne başka hayâl eyle (Nigârname, Gazel 17, Mısra 2). [cennetdir,]
- Âteş ki ne **cennetdir** ‘âşıklara ni‘metdir
- Ağyâra göre zulmet ammâ ki talebkâre (Nigârname, Gazel 17, Mısra 12). [cennetdir,]
- Seyr eyle dilâ seyr et şahrâ-yı muḥabbetdir

Ger evveli âteşdir ammâ şonu **cennetdir** (Nigârname, Gazel 17, Mısra 3). [cennetdir,]

□ Ağyâr eger girmez sevdâya sanır âteş

Âteş ki ne **cennetdir** ‘âşıklara ni‘metdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 13). [cennetdir, -dir]

□ Maḥsûd-ı cihân adı sevdâ

Bir özge cihândır ol ki **cennet** (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 17). [cennet,]

□ Zîrâ o bekâda bu fenâdır

Cennet desem er degil muvâfık (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 3). [cennet,]

□ Ağyâr sözü ile rahat olmaz

Cennetde olursa **cennet** olmaz (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 14). [cennet,]

□ Ağyâr sözü ile rahat olmaz

Cennetde olursa cennet olmaz (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 14). [cennetde, -de]

□ Nîrânda olursa yârdan söz

Cennetdi baña o nâr-ı cân-sûz (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 12). [cennetdi, -di]

□ Ol dâhil-i heşt **cennet** eyler

Ben de saña eyleyim du‘âyı (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 15). [cennet,]

□ Miḥnetle şafâ oña berâber

Cennetle cahîm oña berâber (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 24). [cennetle, -le]

□ Cennetde nice ki hûr u ğılmân

Terk eyleyemez eger ki bir dem (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 39). [cennetde, -de]

□ Cennet ilerüde var iken bak

Lâyık mı cehennem içre kalmak (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 17). [cennet,]

cennet ile nîrân: Cennet ile Cehennem.

□ Birdir baña **cennet ile nîrân**

Cânan ile ger olursam ey cân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 3). [cennet ile nîrân, -]

cennetistân: Cennet ülkesi.

□ Ne müjde olur ne **cennetistân**

Bu ‘âlem içinde cümle ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 22). [cennetistân,]

□ Her çend ki firâtıñdı nîrân

Bizlere sañadı **cennetistân** (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 37). [cennetistân,]

cenûb: Güney.

□ Ser-ḥaddi **cenûbisi** Karadağ

Var idi ki var imdi ey cân (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 27). [cenûbisi, -i, -si]

çerâ: Mum, kandil.

□ Bî-leb içilür ne câm ister

Bî-çün ü **çerâ** verir şafânı (Nigârname, Gazel 9, Mısra 5). [çerâ,]

çerâ verir: Işık saçmak.

□ Bî-çün ü **çerâ verir** şafânı

Bir lahza verir şafâ-yı câvîd (Nigârname, Gazel 9, Mısra 4). [çerâ verir, -]

çerâğ: Mum, kandil.

□ Kilk-i bâdem kühlüdür dâr-ı devâdır menzirim

Lem‘a-yı câm-ı tevellâdır **çerâğ-ı** meskenim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 46). [çerâğ-ı, -ı]

cerâğ-ı yâr-i câr: Sevgilinin dört kandili. (Dört Halife).

□ Ol çâr **cerâğ-ı yâr-i çârın**

Vaşı ile meclise revâcî (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 1). [cerâğ-ı yâr-i çârın, -ı, -η]

cerrâr: Dilenci.

□ Cerrârlığın işi yamândır

Hem evveli âhiri ziyândır (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 35). [cerrârlığın, -lğ, -ı, -η]

cerrârlık: Dilencilik.

□ Cerrârlık imdi vâ'iz eyler

Bir para içündür ol ne söyler (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 23). [cerrârlık,]

çesm: Göz.

□ Çeşminden def' eder hicâbın

Hem 'ilm ü kemâlden mu'arrâ (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 38). [çeşminden, -i, -n, -den]

□ Mihriñ demi necm var ammâ

Ger zâhiri **çeşmden** nihândır (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 16). [çeşmden, -den]

çeşme-i havât: Hayat çeşmesi.

□ Çeşme-i havâtı bir işitme

Bir var varup suyunu içme (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 14). [çeşme-i havâtı, -ı]

çeşme-i şir: Süt çeşmesi.

□ Ol şâh-ı şirîn-i 'aşka mâye

Çeşme-i şir içün ol civânı (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 36). [çeşme-i şir, -]

çeşme-i tab'im: Şiir pınarı.

□ Çeşme-i tab'im şeker-efşân eder

Şehd-i muşaffâdı fûrâtım benim (Nigârname, Gazel 3, Mısra 21). [çeşme-i tab'im, -]

□ Lûtf-ı Hüdâdır sebebâtım benim

Çeşme-i tab'im şeker-efşân eder (Nigârname, Gazel 3, Mısra 22). [çeşme-i tab'im, -]

çeşm-i cân: Can gözü; gönül gözü.

□ Ol lahza açıldı **çeşm-i cânım**

Gördü anı dîde-i revânım (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 31). [çeşm-i cânım, -ım]

çeşm-i dîdâr: Görüntüş, tecellî gözü.

□ İçmeyen açar mı **çeşm-i dîdâr**

İdrâk eder mi ehl-i dâniş (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 22). [çeşm-i dîdâr, -]

çeşm-i nazar-bâzımda: Gözünde oluşan nazar.

□ Kârı beyhûde güzel yokluğu varı ne güzel

Tûtiyâ-yı kâdemi **çeşm-i nazar-bâzımda** (Nigârname, Gazel 24, Mısra 13). [çeşm-i nazar-bâzımda, -]

□ Kârı beyhûde güzel yokluğu varı ne güzel

Tûtiyâ-yı kâdemi **çeşm-i nazar-bâzımda** (Nigârname, Gazel 24, Mısra 14). [çeşm-i nazar-bâzımda, -]

çeşm-i nigârî: Sevgilinin gözü.

□ Cânıma çağırdı bir ok **çeşm-i nigârî** ne güzel (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 1*). [*çeşm-i nigârî, -*]

□ Gazel

Cânıma çağırdı bir ok **çeşm-i nigârî** ne güzel (*Nigârname, Gazel 24, Mısra 2*). [*çeşm-i nigârî, -*]

çet: Uç, sınır.

□ Bilmem ne edem işim **çetinde**

Var mı ‘acabâ bu mübtelâya (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 3*). [*çetinde, -i, -n, -de*]

çetin: Güçlük, zorluk.

□ Zîrâ ki bu yol **çetindir** ammâ

Bî-râhnümûn gidilmez aşla (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 9*). [*çetindir, -dir*]

□ İflâhı **çetindir** ey cünûn-kâr

Bes kâr-ı güzel nedir ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 17*). [*çetindir, -dir*]

□ Ol bârı götürmegim **çetindir**

Zîrâ bilirim kabûl kılmaz (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 1*). [*çetindir, -dir*]

□ Fikr eyleme kârî er **çetindir**

Her kimseye olsa luğf-ı Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 23*). [*çetindir, -dir*]

□ Hicrân elemi **çetindi** eyvâh

Bilmez degilim bilirim ammâ (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 26*). [*çetindi, -di*]

□ Bî-şübhe ki yolda var müşkil

Ṭayyâra **çetin** olur mu menzîl (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 25*). [*çetin,*]

□ Zîrâ ki niyâz ile olur kâr

Âsân veya **çetin** ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 14*). [*çetin,*]

çetin değil: Zor değil.

□ Luğf ile **çetin değil** ne kim var

Luğfunla yetir beni merâme (*Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 23*). [*çetin değil, -*]

çetin iş: Zor iş.

□ Böyle **çetin işlere** girişmek

Ya‘nî ki rumûz-ı mihribânı (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 7*). [*çetin işlere, -ler, -e*]

çetinler âsân olur: Zorlar kolay olur.

□ Şabr ile olur çetinler âsân

Şabr ile erer kemâle insân (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 25*). [*çetinler âsân olur, -*]

cevâb: Cevap, yanıt.

□ Dil-i sevdâ-zedenin şâhib-i dile **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 1*). [*cevâbı, -ı*]

□ Dîvâne-i bî-mânendin şerîf-i bî-tâyâ **cevâbı**

‘Arz eyledi böyle ey şehen-şâh (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 7*). [*cevâbı, -ı*]

□ Olduğ ise de kelâm-ı bî-hûd

Dîvâne-i meydânın dânişmend-i sühendâna **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 18*).

[*cevâbı, -ı*]

- Şâhenşeh-i hakîkatin serdâr-ı tarîkâta **cevâbı**
Ol ‘aşık-ı mest-i bî-nihâyet (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 21*). [cevâbı, -ı]
- Dîvâne-i ‘arş-nişînin vâ‘iz-i kürsî-güzîne **cevâbı**
Dîvâne yanup alıŖdı nâra (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 5*). [cevâbı, -ı]
- ‘Arş-a-i **cevâbda** kıldı cevân
Böyle ki şarâb-ı ‘aşk medhûş (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 5*). [cevâbda, -da]
- Dîvâne-i şîrîn-kârî şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdâra **cevâbı**
Dîvâne-i ‘aşk aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 3*). [cevâbı, -ı]
- Ger söylemesem de ol hitâbım
Fil-hâl bilir verir **cevâbım** (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 31*). [cevâbım, -ım]
- Güftârını dinlemek baŖadır
Pîr-i kühen-sâla dîvâne-i civân-merdin **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 40*). [cevâbı, -ı]
- Âyâ dediler nedir **cevâbı**
Ol lahza kâmûsun aldı hayret (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 17*). [cevâbı, -ı]
- Dîvâne-i sevdânın civân-merd-i bî-tâya **cevâbı**
Dîvâne-i ‘aşk nev-civâna (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 25*). [cevâbı, -ı]
- Lâzım idi söyledimse ey yâr
Dîvâne-i sermedin merd-i cihân-gerde **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 30*). [cevâbı, -ı]
- Dîvâne gibi diyem ki merdem
Şetranc-ı **cevâbda** sürdü beydağ (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 22*). [cevâbda, -da]
- Efkarını söyle dinleyim ben
Dîvâne-i hak-şînâsın hekim-i ma‘rifet-esâsa **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 22*). [cevâbı, -ı]
- Tamâmi-i sühen-i dîvâne
Nâşih ki işitdi ol **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 8*). [cevâbı, -ı]
- Ol kavm işitdi bu **cevâbı**
Birbirine eyledi hitâbı (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 29*). [cevâbı, -ı]
- Keşf eyle merâmın ey şîrîn cân
Dîvâne-i dil-bâzın muṭrib-i dem-sâza **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 36*). [cevâbı, -ı]
- Sen söyle nedir merâmın el’ân
Dîvâne-i didârın şâ‘ir-i güher-bâra **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 24*). [cevâbı, -ı]
- Divâne-i şîrîn-kirdârın mâl-dâr-ı zer-güftâra **cevâbı**
Dîvâne-i mihr aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 1*). [cevâbı, -ı]
- Ger var ise bir **cevâb** söyle
Yoksa ki sefer bu yerden eyle (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 29*). [cevâb,]
- Hâtif-i meded-kâra dîvâne-i sevdânın **cevâbı**
Ol râh-neverdi bu hitâbı (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 33*). [cevâbı, -ı]
- İşitdi ki verdi bu **cevâbı**
Ey nâdi kelâmını işitdim (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 35*). [cevâbı, -ı]
- Ol nâdi işitdi bu hitâbı
Verdi bu tarîk ile **cevâbı** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 38*). [cevâbı, -ı]

cevâb-ı savâb: *En iyi cevap.*

- Etdi ki tamâma erdi şöhbet

Cenâb-ı hâzret-i İmâm Hasana Mecnûn-ı ‘âmiriñ **cevâb-ı şavâbı** (*Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 20*). [*cevâb-ı şavâbı, -ı*]

cevânib: *Etraf.*

□ Zabt eylemiş idi anı hayret

Almışdı **cevânibin** nedâmet (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 42*). [*cevânibin, -in*]

cevgân: *Ucu eğri değnek.*

□ Ey rahmet-i Hak seniñdi meydân

Top elde seniñ seniñdi **cevgân** (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 15*). [*cevgân,]*

□ Ey hâme tırma imdi meydân

Cevlân seniñdi top u **cevgân** (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 24*). [*cevgân,]*

cevgân eyle: *Değnek eylemek.*

□ Ey çingene durma eyle cevgân

Âheng ile ‘aşkı eyle efzûn (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 12*). [*cevgân eyle, -*]

cevher: *Cevher, elmas.*

□ Bir kimse ola ki ede hâşıl

‘Akıl gibi bil ki **cevher** olmaz (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 40*). [*cevher,]*

□ ‘Âlemde ki böyle gevher olmaz

‘Âlemde ki ‘akl özge **cevher** (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 42*). [*cevher,]*

cevherî: *Hadis bilgini Cevheri (ö. 1010).*

□ Hâsidleri ol dem eyleyek mât

Kâsım u Kelîm ü **Cevherîniñ** (*Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 22*). [*cevherîniñ, -n, -i, -n*]

cevher-i pâk: *Temiz öz.*

□ Her biri çü âfitâb enver

Ey dürr-i yetîm **cevher-i pâk** (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 38*). [*cevher-i pâk, -*]

cevlân: *Gezmek, dolaşmak.*

□ Müştâklara hoşdur ol gerçi ki bî-tâdır

Dildâr kılar **cevlân** der nâz u niyâz-bâzân (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 13*). [*cevlân,]*

□ Nâzın yeridir nâz-ı dildâr eder **cevlân**

Ammâ ki seniñ kârın her lahza temennâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 6*). [*cevlân,]*

□ Dildâr kılar **cevlân** der nâz u niyâz-bâzân

Ser-bâz-ı niyâzişdir bu manşıb-ı a‘lâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 14*). [*cevlân,]*

□ Olması niyâzişde güldür veli ra‘nâdır

Nâzın yeridir nâz-ı dildâr eder **cevlân** (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 5*). [*cevlân,]*

□ Cevlân ile şâdâne pür-zevk-i şafâdır bu [215]

Nâz eyle dilâ nâz et nâzın yeridir elbet (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 10*). [*cevlân,]*

□ Fahr eyle dilâ fahr et her lahza habîbâna

Cevlân ile şâdâne pür-zevk-i şafâdır bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 11*). [*cevlân,]*

□ Bir vakt-i ferahla mest **cevlân**

Eyler veli ol olur ki hayrân (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 36*). [*cevlân,]*

□ Meydân-ı suhunde etdi **cevlân**

Bu şi‘r-i şirîni yazdı ol an (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 25*). [*cevlân,]*

□ Ey hâme tırma imdi meydân

Cevlân seniñdi top u çevgân (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 24*). [cevlân,]

□ Bir vakt şehenşahân-i hûbân

Söylerdi şirîn ederdi **cevlân** (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 16*). [cevlân,]

□ Şevk ü tarab üzre şâd u handân

Her yaña ediñ ferañla **cevlân** (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 39*). [cevlân,]

□ Söyledi kelâm-ı hoş münâsib

Meydân-ı suhende etdi **cevlân** (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 6*). [cevlân,]

□ Dânişmend-i sühendânın dîvâneye pendî

Meydân-ı sühende etdi **cevlân** (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 12*). [cevlân,]

□ Ol sâkı-i mest-i şâd u handân

Meydân-ı sühende kıldı **cevlân** (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 18*). [cevlân,]

□ Meydân-ı naşihat içre **cevlân** (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 1*). [cevlân,]

□ Şahrâ-yı talebde etdi **cevlân**

Şahrâ-yı talebde çok belâyî (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 7*). [cevlân,]

□ Kimse edemez o yerde **cevlân**

Zîrâ ki bahâne-i cihân zûd (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 3*). [cevlân,]

cevlân etdi: *Dolaşmak, gidip gelmek, gezip dolaşmak.*

□ Ammâ ki güzel güzel gerekdir

Ol hâne-i mihr etdi cevân (*Nigârname, Mesnevi 81, Mısra 5*). [cevlân etdi, -]

□ Ol pîr çü rahş etdi cevân [

‘Arz eyledi böyle ey civân-merd (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 5*). [cevlân etdi, -]

□ Dîvâne-i devr kıldı devrân

Meydân-ı sühende etdi cevân (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 2*). [cevlân etdi, -]

□ Dîvâne-i ‘aşk etdi cevân

Ol muṭrib-i zevke dedi ey cân (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 37*). [cevlân etdi, -]

cevlân eyle: *Dolaşmak, gidip gelmek, gezip dolaşmak.*

□ Ey hâme-i mihr eyle meydân

Hem esb-i tarabsın eyle cevân (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 19*). [cevlân eyle, -]

□ Gir ‘arşa-yı pende eyle cevân

Sür esb-i maḳâlîñ ile meydân (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 15*). [cevlân eyle, -]

□ ‘Azm eyle bu yolda eyle cevân

Bir özge maḳalde eyle devrân (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 13*). [cevlân eyle, -]

cevlân kıldı: *Dolaşmak, gezinmek.*

□ ‘Arşa-i cevâbda kıldı cevân

Böyle ki şarâb-ı ‘aşk medhûş (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 5*). [cevlân kıldı, -]

□ Ol neş’e-i mey melâḫat-i dost

Cilve-i cemâl kıldı cevân (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 6*). [cevlân kıldı, -]

cevlan-geh: *Geziliş dolaşılacak yer.*

□ Meydân-ı dilârâdır **cevlan-geh-i** ‘irfândır

Terk eyle in ü ânı şarf eyle şirîn cânı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 2*). [cevlan-geh-i, --i]

□ Meydân-ı dilârâdır **cevlan-geh-i** ‘irfândır

Terk eyle in ü ânı şarf eyle şirîn cânı (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 3*). [cevlan-geh-i, --i]

cevr ü cefâ: *İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).*

□ Bu **cevr ü cefâya** tâkatim yok

Ne yâr u nigâr u hem-demim var (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 12*). [*cevr ü cefâyâ, -ya*]

ceviz ü meyv: *Ceviz ve muz.*

□ İmdi ki tükendi kalmadı pend

Ne ceviz ü ne meyv ü nuql ne kand (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 2*). [*ceviz ü meyv, -*]

cezâ: *Suç işleyen bir kimseye suçunun derecesine göre verilen acı karşılık.*

□ Her birisi bir **cezâ** ederdi

Her kimse atardı aña bir seng (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 33*). [*cezâ, -*]

cezm eyle: *Niyet etmek.*

□ Ol sâki-i mihr kim merâmım

Cezm eyledi bahş etdi kâmım (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 5*). [*cezm eyledi, -di*]

cezm kıldım: *Niyet etmek.*

□ İmdâd kıl imdi **cezm kıldım**

Güftâr-ı ‘urûca ‘azm kıldım (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 36*). [*cezm kıldım, -*]

cibrîl: *Peygamberlere tebliğe memur olan melek.*

□ Cibrîl ü Burâkı terk etdin

Tevhîd yolunda ferd gitdin (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 12*). [*cibrîl, -*]

cibrîl-i emîn: *Hiz. Cebrail.*

□ Cibrîl-i emîn nüzûl-i Qur’ân

Bî-tâlığına degil mi âyet (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 6*). [*cibrîl-i emîn, -*]

□ Ka’be geh-i **Cibril-i emînsin**

Ey server-i kişver-i melâhat (*Nigârname, Mesnevi 37, Mısra 5*). [*cibril-i emînsin, -sin*]

□ Ol dem ki aña süvâr olduñ

Cibrîl-i Emîne yâr olduñ (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 13*). [*cibrîl-i emîne, -e*]

□ Bir şemme de **Cibrîl-i emînden**

Güftâra getirdiler sarâyı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 29*). [*cibrîl-i emînden, -den*]

cibrîl-i emîn: *Hiz. Cebrail, vahiy meleği.*

□ Ey hâtem-i halka-yı risâlet

Cibrîl-i emîn nüzûl-i Qur’ân (*Nigârname, Gazel 4, Mısra 5*). [*cibrîl-i emîn, -*]

cibrîl-i emîn-i hoş-menâzil: *Cebrail’in güzel mekanı.*

□ Cibrîl-i emîn-i hoş-menâzil (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 1*). [*cibrîl-i emîn-i hoş-menâzil, -*]

cidd ü cehd: *Çalışma ve çabalama.*

□ İcrâsına **cidd ü cehdimiz** var

İkrârımıza gerek vefâlar (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 10*). [*cidd ü cehdimiz, -i, -miz*]

□ Pendâne kelâma ‘özüümüz var

Bu kâra ki **cidd ü cehdimiz** var (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 12*). [*cidd ü cehdimiz, -i, -*]

miz, -]

cîfe: Leş.

□ Hep **cîfe** için eder o murdâr

Şûfî işine karışmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 35*). [*cîfe,]*

cîfe-hâr: Leş.

□ Kerkes gibi **cîfe-hâr** olmaz

Ben ‘âşık-ı şâdıkım mücerred (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 17*). [*cîfe-hâr,]*

ciger: Bagır, yürek.

□ Zîrâ ki **ciger** yanup ziyâde

Bahş eyle ziyâde bâde bâde (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 15*). [*ciger,]*

□ Yanmış **ciger** âteşim füzûndur

Kâfî değil aña câm dündür (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 17*). [*ciger,]*

□ Yanmış **cigerim** ki merhem eyle

Ya‘nî kerem eyle zevküm artur (*Nigârname, Mesnevi 68, Mısra 3*). [*cigerim, -im]*

□ Elbette ederdim imdi çâre

Olur mu **cigerde** olsa yara (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 18*). [*cigerde, -de]*

cigeri yanar: Ciğerin yanması. Aşk ateşi.

□ Ol menzile vâsıl olsa insân

Yanar cigeri gözünde al kıan (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 30*). [*cigeri yanar, -]*

cihân: Dünya, kâinat, âlem.

□ Mânendi olur mu olmaz aşlâ

Mânendi **cihânda** yok çü hurşîd (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 6*). [*cihânda, -da]*

□ Ol pertev-i hüsn ü ‘aşk-ı bîtâ

Her ne ki **cihânda** var neyyir (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 19*). [*cihânda, -da]*

□ Ol pertev-i hüsn ü ‘aşk-ı bîtâ

Her ne ki **cihânda** var neyyir (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 20*). [*cihânda, -da]*

□ Bed-nâmlığı **cihâne** yetdi

Zîrâ ki Hüdâ-yı lâ-yezâlî (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 41*). [*cihâne, -e]*

□ Tâ var **cihân** var âdem

Mihnet-keş-i ‘aşk her zamânda (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 25*). [*cihân,]*

□ Elbet gerek ola bu **cihânda**

Nevbet ki yetüp beni cünûna (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 27*). [*cihânda, -da]*

□ Sözler diye ki çü kıand u şekker

Böyle ki **cihân** cihân-ârâ (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*cihân,]*

□ Tâ var ki var hüsn ü sevdâ

‘Aşk ile Hüsün **cihânda** dâ‘im (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 21*). [*cihânda, -da]*

□ Ger zâhir ola vü ger nihâne

Ahkâmı **cihânda** cârî (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 27*). [*cihânda, -da]*

□ Neşr ola **cihâne** dürr-i nâ-yâb

Sâkî ki işitdi ‘arz-ı hâlim (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 40*). [*cihâne, -e]*

□ Var idi **cihânda** bir enîsim

Bir mûnis-i hûb-ter celisim (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 32*). [*cihânda, -da]*

- Maḥsûd-ı cihân adı sevdâ
Bir özge **cihândır** ol ki cennet (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 17*). [*cihândır, -dır*]
- Eyler aña ‘âşıkân ülfet
Zîrâ o **cihânı** ehli ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 19*). [*cihânı, -ı*]
- Terk eylemiş ‘âr u vârı atmış
Bî-târî deliydi bu **cihânda** (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 31*). [*cihânda, -da*]
- Zîrâ ki misâli yok **cihânda**
Ḥayretle der oldum Allah Allah (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 20*). [*cihânda, -da*]
- Bir hân-serâ gerekdir ammâ
Olmaya **cihânda** misli bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 13*). [*cihânda, -da*]
- Bir şûrete girdi yok **cihânda**
Mânendi ki yokdu bir zamânda (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 21*). [*cihânda, -da*]
- Ammâ ne deli cünûn-ı bî-tâ
Sen gibi **cihânda** yokdur aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 32*). [*cihânda, -da*]
- Ammâ baña etdigini bir an
Görmedi **cihânda** hiç bir cân (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 9*). [*cihânda, -da*]
- Nûş eyleyek unudağ **cihânı**
Bir nice nefes mey-i ma‘ârif (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 4*). [*cihânı, -ı*]
- Olmaz ki bahâ **cihân** harâcı
‘Arz eyledim ey birâderân şâd (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 34*). [*cihân,]*
- Öyle ki **cihân** cümle ‘âlem
Eflâk ü serâ vü ‘arş-ı a‘zâm (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 13*). [*cihân,]*
- Gelmedi **cihâna** bî-bedeldir
Bir böyle gazel ki bu güzeldir (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 19*). [*cihâna, -a*]
- Eş‘ârda gelmedi **cihâna**
Emsâlini görmedi zamâne (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 23*). [*cihâna, -a*]
- El-ḥâşılı gelmedi **cihâna**
Görmedi berâberin zamâne (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 40*). [*cihâna, -a*]
- Söylerdi **cihâna** böyle kâmil
Gelmedi cünûn-ı bî-memâsil (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 14*). [*cihâna, -a*]
- Görünmedi gelmedi **cihâna**
Bir böyle cünûn-ı nâdirâne (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 31*). [*cihâna, -a*]
- ‘Arz eyledi böyle böyle mecnûn
Gelmedi **cihâna** hûb güftâr (*Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 26*). [*cihâna, -a*]
- Gelmedi **cihâna** böyle ‘âkıl
Görmedi zamâne böyle kâmil (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 7*). [*cihâna, -a*]
- Zâhirdir olara ‘aşk n’itdi
Etdikleri hep **cihâna** yetdi (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 28*). [*cihâna, -a*]
- Zîrâ ki **cihânda** cân gerekdir
Hem nâm u nişân u şân gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 31*). [*cihânda, -da*]
- Ey ferd-i fedâyî v’ey belâ-kerd
Gerçi bu **cihânda** sen gibi yok (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 8*). [*cihânda, -da*]
- Efsâneî ile **cihân** tolsun
Mecnûnluğ ile cemî‘ cihânda (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 37*). [*cihân,]*
- Dildârî tutam cihânı bir berk
Dildârsız ol **cihân** gerekmez (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 16*). [*cihân,]*

- Sen gibi cihânda yokdu bir ferd
Zîrâ ki **cihâna** gelmedi hiç (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 32*). [*cihâna, -a*]
- Sen gibi **cihânda** yokdu bir ferd
Zîrâ ki cihâna gelmedi hiç (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 31*). [*cihânda, -da*]
- Efsâneî ile cihân tolsun
Mecnûnluğ ile cemî' **cihânda** (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 38*). [*cihânda, -da*]
- Bulmaz isem er bu yolda ölem
Bu nâm-ı nigû ile **cihândan** (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 12*). [*cihândan, -dan*]
- Dildârı tutam **cihânı** bir berk
Dildârsız ol cihân gerekmez (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 15*). [*cihânı, -ı*]
- Bu âteş-i firâte ne çâre
Çâresi odur gezem **cihânı** (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 8*). [*cihânı, -ı*]
- N'olaydı **cihâna** gelmeyeydim
Bu merd-i cünûnu bilmeyeydim (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 19*). [*cihâna, -a*]
- 'Âlemde bilâ belâya hem-dem
Ben gibi **cihâna** gelmeyen merd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 38*). [*cihâna, -a*]
- 'Arz eylediler ki ey cihân-gerd
Sen gibi **cihânda** yokdu bir ferd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 8*). [*cihânda, -da*]
- Sen gibi **cihânda** yokdu el'ân
Sen gibi olur mu başka insân (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 11*). [*cihânda, -da*]
- Zîrâ ki gezüp **cihânı** gördün
Hem yahşı vü hem yamânı gördün (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 9*). [*cihânı, -ı*]
- Ferhâda eger ki etdi bîdâd
Pervîz **cihânda** yokdu bir ad (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 8*). [*cihânda, -da*]
- Hem nâm-ı nigû koyup **cihânda**
Hem cilve qarâr buldu anda (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 19*). [*cihânda, -da*]
- Biñ şöhet bir yerine şanmaz
Bir böyle cünûn yok **cihânda** (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 8*). [*cihânda, -da*]
- Erbâb-ı fûnûn yok **cihânda**
Dîvâne demek aña hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 9*). [*cihânda, -da*]
- Añla ki **cihânda** fenn-der-fenn
Mağzâ ki benem baña berâber (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 37*). [*cihânda,]*
- Mihmânlar içinde bir tarab-sâz
Var idi ki ol **cihânda** mümtâz (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 2*). [*cihânda, -da*]
- Zevki ki ola **cihânda** nâ-dîd
Bî-ma'na değil bu güft u gûlar (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 35*). [*cihânda, -da*]
- Ben gibi **cihânda** yokdur el'ân
Zîrâ tarabım ze-'aşk-ı dildâr (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 19*). [*cihânda, -da*]
- Olmadı ki âlete mülâzım
Olmağ añađır **cihânda** lâzım (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 26*). [*cihânda, -da*]
- Tâ var **cihân** işinde var ol
Mevlâ seni eylesün ser-efrâz (*Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 33*). [*cihân,]*
- Mihmânlara dedi böyle mümtâz
Gelmedi **cihâna** böyle bir merd (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 8*). [*cihâna, -a*]
- Kim gördü **cihânda** böyle bir ferd
Kim derse cünûn ol cünûndur (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 9*). [*cihânda, -da*]

- Elbette olur **cihânda** mümtâz
Pende nazar eylemez uşanmaz (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 13*). [*cihânda, -da*]
- Bir şâ'ir-i ferd ya'ni bî-tâ
Olmazdı **cihânda** aña hem-tâ (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 4*). [*cihânda, -da*]
- Zevki ki **cihânda** ola bî-tâ
'Ürfî vü Ferîd-i şî'r-sâzın (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 35*). [*cihânda, -da*]
- Taḥsîniñ içündü yoksa hiç ân
Sen gibi **cihâna** gelmedi merd (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 28*). [*cihâna, -a*]
- Zîrâ ki **cihânda** mâl gerekdir
Bî-mâl geçinme boş emekdir (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 33*). [*cihânda, -da*]
- Bir nice zamân benimle hem-dem
Olgıl ki gezek **cihânı** bî-ğam (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 30*). [*cihânı, -ı*]
- Bir bir ne deyim ki kâf-tâ-kâf
Seyr eyleyeyim **cihânı** bî-lâf (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 36*). [*cihânı, -ı*]
- Bir dilber-i bî-nümâdır ey cân
Gerçi ki **cihânda** yâr çokdur (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 30*). [*cihânda, -da*]
- Berzahla **cihân** oña berâber
Ya'nî ki ne yerde olsa 'âşık (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 27*). [*cihân,]*
- Tenhâ bu degil gelüp **cihâna**
Mânendi anıñ yegân yegâne (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 38*). [*cihâna, -a*]
- Bir sen gibi gelmedi **cihâna**
Bir sen gibi görmedi zamâne (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 17*). [*cihâna, -a*]
- Kimse edemez o yerde cevân
Zîrâ ki bahâne-i **cihân** zûd (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 4*). [*cihân,]*
- Zîrâ ki **cihânda** eyledik ad
Bir ad kazandıñ ey Hüdâyî (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 3*). [*cihânda, -da*]
- 'Âlemde seniñ gibi fedâyî
Yokdur ki **cihânda** gelmiş ey merd (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 6*). [*cihânda, -da*]
- Ya'nî ki oları derk olmaz
Bil-küllîye fânîlik **cihânda** (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 8*). [*cihânda, -da*]
- Ey merd-i Hüdâyî eylediñ âd
Bir âd ki gelmedi **cihâna** (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 23*). [*cihâna, -a*]
- Verdi mi **cihânda** bir kese yâ
Şükr eylerem ol Hüdâyâ her dem (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 7*). [*cihânda, -da*]

cihân cihân: *Cihan cihan II dünyalar kadar, çok fazla.*

- Elbette yakın zamân görersiz
Siz anı **cihân cihân** görersiz (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 38*). [*cihân cihân, -*]

cihân u cân: *Dünya ve can; bütün herkes.*

- Terk eyleye cümle kâr u bârın
Bir yâr içün ol **cihân u cânı** (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 30*). [*cihân u cânı, -ı*]

cihân-ârâ: *Cihanı süsleyen.*

- Sözler diye ki çü kâd u şeker
Böyle ki cihân **cihân-ârâ** (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 19*). [*cihân-ârâ,]*

cihân-gerd: *Dünyayı dolaşan.*

- Mümkün mü ki şerh-i mübtelâya
Âhir beni eyledi **cihân-gerd** (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 32*). [*cihân-gerd,]*
- Var idi meger ki bir **cihân-gerd**
Mihmânlar içinde lik ol merd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 1*). [*cihân-gerd,]*
- ‘Arz eylediler ki ey **cihân-gerd**
Sen gibi cihânda yokdu bir ferd (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 7*). [*cihân-gerd,]*
- Merd-i cihân-gerdin dîvâne-i sermede pendî
Meydân-ı maâle ol **cihân-gerd** (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 34*). [*cihân-gerd,]*
- Zîrâ ki bilirsin ey **cihân-gerd**
Bu kışsa-yı merd-i ‘âşık-ı derd (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 33*). [*cihân-gerd,]*
- Lâzım idi söyledimse ey yâr
Dîvâne-i sermedin merd-i **cihân-gerde** cevâbı (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 30*). [*cihân-gerde, -e]*
- Olmadığı için ey **cihân-gerd**
Meyl etmedi ol Şirîne nâmerd (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 13*). [*cihân-gerd,]*
- Güftârım işitin ey **cihân-gerd**
Var kârına çekme başka bir derd (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 41*). [*cihân-gerd,]*
- Tamâmi-i sühen-i dîvâne
Dinledi bu nükteyi **cihân-gerd** (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 2*). [*cihân-gerd,]*
- Elbette bulur kemâl-i sermed
Bî-gâye eger **cihân-gerdem** (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 20*). [*cihân-gerdem, -e, -m]*

cihân-ı cân: *Gönül âlemi / diyarı.*

- Seyr eyledim o **cihân-ı cânı**
Cân gözgüsüne edüp temâşâ (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 38*). [*cihân-ı cânı, -ı]*

cihânı gezmişem: *Âlemi gezmişim.*

- Ol râhneverd dedi ol dem
Gerçi bu **cihânı gezmişem** hem (*Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 18*). [*cihânı gezmişem, -]*

ciheti: *Taraf, yön.*

- Hiç bir tarafında yok kuşûruñ
Hiç bir **cihetiñde** yok fütûruñ (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 16*). [*cihetiñde, -ñ, -de]*

çık-: *Yükselmek.*

- Gûyâ ki **çıkup** revân gider hem
Maḥzâ kuru bir beden ıkalur hem (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 5*). [*çıkup, -up]*
- Halkın içine **çıkup** karışmaz
Geh kara ve gök eder libâsın (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 21*). [*çıkup, -up]*
- İmdâd demidir eyle imdâd
Tâ **çıkma**ya çarha tîr-i feryâd (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 11*). [*çıkma*ya, -ma, -ya]

çık: *Yükselmek.*

- Senden meded olmasa yanar cân
Eflâka **çık**ar bu nâr-ı sûzân (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 24*). [*çıkar, -ar]*
- ‘Arşâ-yı kelâma **çık**dı ol dem

Oynatdı atın o pîr-i hoş-dem (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 22*). [*çıkdı, -dı*]

çıkdi ki: Çıkmak.

□ Ol vakt ki geldi cümle mihmân

Karşılarna ki çıkdi ol an (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 16*). [*çıkdı ki, -*]

çile: Eziyet, sıkıntı.

□ Bir nice zamân tahammül eyle

Çek **çileyi** hall-i müşkil eyle (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 30*). [*çileyi, -yi*]

çile-i pâvidâr: Sonsuz çile.

□ Bir nice zamân yanımda var ol

Çek çile-i mihri pâvidâr ol (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 32*). [*çile-i pâvidâr, -*]

çille: Eziyet, sıkıntı.

□ Müştâkların işiydi maḥzâ

Müştaşlara olur mu **çille** (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 10*). [*çille,]*

□ Olmaz ki diyem ki böyle öyle

Ne **çille** olur ne erba'înî (*Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 12*). [*çille,]*

cilve: Naz, işve, eda.

□ Bu kârda iken ey revânım

Gör n'eyledi **cilve-i** cinânım (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 16*). [*cilve-i,]*

□ Ger olsa idi o **cilve** bâkî

Şîrîn olur idi aḥa sâkî (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 11*). [*cilve,]*

□ Hem nâm-ı nigû koyup cihânda

Hem **cilve** karar buldu anda (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 20*). [*cilve,]*

□ Ol **cilve** anırladır be her an

Dem-sâz Şîrindir aḥa ey cân (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 21*). [*cilve,]*

□ Emr eyledi **cilve-i** celâle

Maḥbûbunu şaldı özge hâle (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 21*). [*cilve-i,]*

□ Tâb etmedi **cilve-i** celâle

Tâb etmez aḥa olan ḥavâle (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 27*). [*cilve-i,]*

cilve-i 'aşk: Aşk cilvesi.

□ Ol **cilve-i 'aşk-ı** ber-Hüdâdır

Her yerde olursan ol seniñle (*Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 19*). [*cilve-i 'aşk-ı, --ı*]

cilve-i celâl: Güzellik cilvesi.

□ Hem lutf seniñ elem seniñdir

Cilve-i celâl var sende (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 14*). [*cilve-i celâl, -*]

□ Müştâk-ı cemâlin olmuşam tâ

Cilve-i celâle tâtâtım yok (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 40*). [*cilve-i celâle, -e*]

□ Cilve-i celâli ki cemâli

Başında gezer ki gâh ednâ (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 9*). [*cilve-i celâli, -i*]

cilve-i cemâl: Güzelliğin tecellisi.

□ Cilve-i cemâle kıl işâret

Ğılğil beni ğarğa-i beşâret (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 31). [cılve-i cemâle, -e]

cılve-i cemâl: Güzelliğin tecellisi.

□ Cılve-i cemâle mazhar oldum

Keş-şems bütün münevver oldum (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 3). [cılve-i cemâle, -e]

□ Cılve-i cemâl ola peydâ

Maḥviyyet ola seninle her câ (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 37). [cılve-i cemâl, -]

□ Cılve-i cemâl var sende

Cılve-i cemâli tîz bulunmaz (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 15). [cılve-i cemâl, -]

□ Cılve-i cemâle mâ'ilem ben

Maḥzâ ki cemâldir merâmım (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 33). [cılve-i cemâle, -e]

□ Ammâ ki cemâle şâyıkam ben

Ger olmasa **cılve-i cemâlin** (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 20). [cılve-i cemâlin, -i, -n]

□ Gösterdi cemâl yüz o sa'at

Cılve-i cemâl oldu zâhir (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 40). [cılve-i cemâl, -]

□ Ol neş'e-i mey melâhat-i dost

Cılve-i cemâl kıldı cevân (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 6). [cılve-i cemâl, -]

□ Keyfiyyet-i yârlık Hüdâlık

Cılve-i cemâl ü keyf-i zâtı (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 24). [cılve-i cemâl, -]

□ Cılve-i cemâl-i lâ-yezâldir

Ol vâkıf fenâ ki olsa zâ'il (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 31). [cılve-i cemâl-i, --i]

cılve-i cemâli: Güzelliğin tecellisi.

□ Cılve-i cemâl var sende

Cılve-i cemâli tîz bulunmaz (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 16). [cılve-i cemâli, -]

cılve-i nigâr: Sevgilinin cıvesi.

□ Cılve-i nigârım ola ebher

Bî-perde ze-şems ola ızhar (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 10). [cılve-i nigârım, -i, -m]

cılve-i nigârî: Sevgilinin cıvesi.

□ Bu neş'e-i **cılve-i Nigârî**

Böyle deyüp eylediler efgân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 28). [cılve-i nigârî, -]

cılve-i tecelli: Beliren cılve.

□ Cılve-i tecelli etdi ḥayrân

Yeksân yanında küfr ü îmân (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 11). [cılve-i tecelli, -]

□ Cılve-i tecelli geldi başa

'Aks oldu kazıyye geldi hûşa (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 31). [cılve-i tecelli, -]

□ Bir nice zamân oldu medhûş

Cılve-i tecelli içre bî-hûş (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 28). [cılve-i tecelli, -]

□ Cılve-i tecelli âşikârâ

Fikr eylemediñ mi tağ-ı Tûru (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 15). [cılve-i tecelli, -]

□ Cılve-i tecelli içre mesrûr

Ğüftâr-ı enel-ḥâk ile dâre (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 25). [cılve-i tecelli, -]

cinân: Cennetler.

- Bahş eyle **cinânı** bahş kıl cân (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 22*). [*cinânı, -ı*]
- Ol kavm-i Hüdâya ey Nigârî
Bahş eyle **cinânı** bahş kıl cân (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 23*). [*cinânı, -ı*]
- Cân bahş eden ‘aşk ile **cinâna**
Şan vâsıl olur bir özge cânâ (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 32*). [*cinâna, -a*]
- Olmaz dahi yokdu böyle meftûn
Ne dilbere vermiş ol **cinânın** (*Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 23*). [*cinânın, -ın*]
- Bu kârda iken ey revânım
Gör n’eyledi cilve-i **cinânım** (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 16*). [*cinânım, -ım*]
- Belki bulam ol **cinâne** cânı
Bir yerde anı ya in ki bulam (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 9*). [*cinâne, -e*]
- Ne şevke ne zevke ne **cinâna**
Yandırmadan özge kârı yokdur (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 21*). [*cinâna, -a*]
- Ol râh-neverd buldu cânı
Îkân ile bildi kim **cinânı** (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 9*). [*cinânı, -ı*]

cinân-âsâ: *Cennetler gibi II iç açıcı, huzur verici; nimetlerle, bağışlarla dolu.*

- Eyle saña tâ ki vere Mevlâ
Bir seyr-i sebük **cinân-âsâ** (*Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 20*). [*cinân-âsâ,]*

cinân-ı cân: *Ruhun cenneti.*

- Yanmış ne deyim **cinân-ı cânım**
Düşmüş yere cism-i nâ-tüvânım (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 35*). [*cinân-ı cânım, -ım*]

çingene: *Çingene.*

- Ey **çingene** durma eyle cevğân
Âheng ile ‘aşkı eyle efzûn (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 12*). [*çingene,]*

çinî: *Çinli.*

- Hindî Hâbeşî Firengi **Çinî**
Keşmîr ü İran u Rûm u Şînî (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 23*). [*çinî,]*

çirâğ: *Fital, mum, kandil.*

- Kim gördü **çirâğı** ola bî-nâr
Hârdan hâzer eylemez ki bülbül (*Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 5*). [*çirâğı, -ı*]

çirâğ-ı mâhitâb: *Dolunay ışığı.*

- Fer verdi **çirâğ-ı mâhitâba**
Ey bâ’is-i hâne-i nüh-eflâk (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 27*). [*çirâğ-ı mâhitâba, -a*]

cism ü cân: *Beden ve ruh.*

- Ağyâr ile **cism ü cân** gerekmez
Mevlâ beni erdire nigâre (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 17*). [*cism ü cân, -*]

cism ü cân: *Beden ve ruh.*

- Elbet geçerim bu **cism ü cân**dan
Ammâ ki ne mümkün eyleyim terk (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 13*). [*cism ü cân*dan, -
dan]

cism-i nâ-tüvânım: *Güçsüz beden.*

□ Yanmış ne deyim cinân-ı cânım

Düşmüş yere **cism-i nâ-tüvânım** (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 36*). [*cism-i nâ-tüvânım, -*]

civân: *Genç, taze.*

□ Ol vakt **civâna** cân vereydim

Ne hâb u ne hâra meyl ederdi (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 18*). [*civâna,]*

□ Gördü ki nigârdan nişân yok

Cân var veli o ter **civân** yok (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 2*). [*civân,]*

□ Başka ne bilek nedek ne çâre

Yüz tutdu kâmusı bir **civâna** (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 24*). [*civâna, -a]*

□ ‘Arz eylediler ki bu divâne

Sen tek bu da bir **civandır** ammâ (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 26*). [*civandır, -dır]*

□ Almış aña yok be-cüz nasîhat

Senden dileriz ki o **civânı** (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 30*). [*civânı, -ı]*

□ Sensin başa ben saña sezâ-vâr

Zîrâ ikimiz **civânız** ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 20*). [*civânız, -ız]*

□ Ol şâh-ı şîrîn-i ‘aşka mâye

Çeşme-i şîr için ol **civânı** (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 36*). [*civânı, -ı]*

□ Sevdâ-zedeye **civân** gerekdir

Ger olmasa terk-i cân gerekdir (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 35*). [*civân,]*

□ Ger izn verirsem ol **civâne**

Ol lahza olur yola revâne (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 12*). [*civâne, -e]*

civânî: *Genç, taze delikanlı.*

□ Bî-mağz deyü **civânî** şanma

Güftârıma bak çabuk uşanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*civânî,]*

civanlıg: *Gençlik, delikanlılık.*

□ Pendâne kelâmı eyledi âh

Dedi bu **civanlığında** bir bâr (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 38*). [*civanlığında, -ı, -m, -da, -]*

civân-merd: *Mert yaradılışlı, yüce gönüllü, yiğit.*

□ Güftârını dinlemek baqadır

Pîr-i kühen-sâla dîvâne-i **civân-merdiñ** cevâbı (*Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 40*). [*civân-merdiñ, -i, -ı]*

□ Bakmazsa da pendimize ol yâr

Civân-merd-i şîrîn-mağâlîñ dîvâne-i bî-misâle pendî (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 16*). [*civân-merd-i, --i]*

□ Dîvâne-i sevdânîñ **civân-merd-i** bî-tâya cevâbı

Dîvâne-i ‘aşk nev-civâna (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 25*). [*civân-merd-i, --i]*

□ Bir özge ne var edek bahâne

Tamâmî-i sühen-i **civân-merd** (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 32*). [*civân-merd,]*

civânmerd: *Mert yaradılışlı, yüce gönüllü, yiğit.*

□ Câme-i ‘akıldan olmuş ‘üryân
Âteşlere düşdü ol **civânmerd** (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 42*). [*civânmerd,]*

civân-merde: *Mert yaradılışlı, yüce gönüllü, yiğit.*

□ Pîr-i kühen-sâliḡ dîvâne-i **civân-merde** pendî
Bâzâr-ı sühende aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 3*). [*civân-merde,]*

çok: *T. sf. Miktarı ziyade olan. "Az" mukabili. Pek ziyade, fazla, çokluk. Kesret: Çoktan memnun olmayan azı da bulmaz.*

□ Hâşıl bu seferde **çok** şafâlar
Zîrâ bu talebde var lezzet (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 18*). [*çok,]*
□ Bu kâr ile gerçi hor u zârem
İkrâmına **çok** ümîd-vârem (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 29*). [*çok,]*
□ Mâlâyâ‘nî sözü konuşmaḡ
Aşhâb-ı şafâyâ **çok** kederler (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 18*). [*çok,]*

çok: *Çok.*

□ Ol kârî ki anda var vuşlat
Hâşıl bu seferde **çok** şafâlar (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 17*). [*çok,]*
□ Gün dersem eger ki nâ-revâdır
Anlarda zevâl çünkü **çokdur** (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 2*). [*çokdur, -dur]*
□ Zîrâ ki anıḡ kemâli **çokdur**
Bî-ğâyenin intihâsı yokdur (*Nigârname, Mesnevi 71, Mısra 3*). [*çokdur, -dur]*
□ Bendelerine ‘atâsı **çok** cân
Güftâre getirdi mâ-zamîrin (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 28*). [*çok,]*
□ Gerçi bu ‘aşrda rind **çokdur**
Sen gibi cünûn-ı rind yokdur (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 8*). [*çokdur, -dur]*
□ Dergâhına redd etme zinhâr
Nâz eyleme var **çok** niyâzım (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 35*). [*çok,]*
□ İkrâmına **çok** ümîd-vâram
Gerçi ki yanında şerm-sâram (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 12*). [*çok,]*
□ Mizbân-ı mahzûn sebeb-i hâzînini mihmânlara takrîr eylemesi
Hâne-i hâzinde miḡnetim **çok** (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 23*). [*çok,]*
□ Ne çâre edem bu nâ-tüvâna
Derd ü ḡam u ḡuşsa miḡnetim **çok** (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 31*). [*çok,]*
□ ‘Aşk âteşi yandı bî-amândır
Sönmez ne edem ki **çok** zamândır (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 17*). [*çok,]*
□ Bu hey’et ile niçün hüveydâ
Olmaz **çok** ‘acebdi bu mu‘ammâ (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 20*). [*çok,]*
□ Çeksek de bu yolda **çok** cefâlar
Böyle dediler düşüp şitâba (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 12*). [*çok,]*
□ Çok ḡüft ḡüyi ve kıyl u kâle
Âhir aḡa erdi âhir-i kâr (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 18*). [*çok,]*
□ Çok beyleri eylemiş gedâyî
Muḡtâc kılmış **çok** aḡniyâyı (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 32*). [*çok,]*
□ Çok şâh u gedâ vü ehl-i tedbîr
‘Aşk ile hevâyê gitdi bir bir (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 37*). [*çok,]*

- Çok ehl-i hüner dilîr-i behbûd
‘Aşkîñ hevesiyle oldu nâ-bûd (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 35*). [çok,]
- Çok ‘âkil ü kâmil ü sühendân
Olmuş heves ile cümle nâdân (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 33*). [çok,]
- Çok beyleri eylemiş gedâyî
Muhtâc kılmış çok ağıniyâyı (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 31*). [çok,]
- Çok kimse benim itâ‘atimde
Hal eyledi kâm hizmetimde (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 15*). [çok,]
- Dîvâneliginde sûd yokdur
Bî-hadd zarar u ziyânı **çokdur** (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 26*). [çokdur, -dur]
- Ba‘zısı ederdi **çok** mezemmet
Her birisi bir ezâ ederdi (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 31*). [çok,]
- Hiç birine vermedim kulağım
El-hâşılı **çok** belâya düşdüm (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 16*). [çok,]
- Meyl eyleyen aña eylemez kâr
Çok kesleri eylemiş hûn-efşân (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 14*). [çok,]
- Çok kesleri eylemiş perîşân
Bir bir desem er nihâyeti yok (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 15*). [çok,]
- Söz **çokdu** velî şehir yakındır
Tengâne mahâl bu yakındır (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 41*). [çokdu, -du]
- Söz **çokdu** bu yerde lâkin eknûn
Esrârdan er dem ursam efzûn (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 37*). [çokdu, -du]
- Çok ‘âlimi mâl şaldı tağa
Çok zâhidi şaldı baş ayağa (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 22*). [çok,]
- Çok ‘âlimi mâl şaldı tağa
Çok zâhidi şaldı baş ayağa (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 21*). [çok,]
- Dünyâ hevesiyle **çok** girişmiş
Emvâl ü menâline erişmiş (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 5*). [çok,]
- Çok kesleri mülk ü mâl-ı dünyâ
Aldatdı ki oldu kârı ber -pâ (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 15*). [çok,]
- Bir yârdan özge şanma **çokdur**
Var olur ola ki lâ-yezâli (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 21*). [çokdur, -dur]
- Hergiz anıñ olmaya zevâli
Dünyâda egerçi bâl **çokdur** (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 24*). [çokdur, -dur]
- Bir dilber-i bî-nümâdır ey cân
Gerçi ki cihânda yâr **çokdur** (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 30*). [çokdur, -dur]
- Bir bir ne deyim ki haddi yokdur
Rü’yâ ile şâdümân **çokdur** (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 33*). [çokdur, -dur]
- Anlayana bir işâre **çokdur**
Artık ne diyem ki budı hâlim (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 22*). [çokdur, -dur]
- Terk eyledi cümle hûy u hâyı
Çok rütbelere olup mezâhir (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 37*). [çok,]
- Lâzım ne revâ edek şikâyet
‘Âşıklara gerçi derd **çokdur** (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 13*). [çokdur, -dur]
- Gerçi bilirim ki lutf **çokdur**
Sende velî bende şabr yokdur (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 6*). [çokdur, -dur]

- Çok zehr-i cefâlar içdi kandı
Çok mihnete düşdü ol talebde (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 14). [çok,]
- Çok zehr-i cefâlar içdi kandı
Çok mihnete düşdü ol talebde (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 13). [çok,]
- Çok mihnet ü **çok** belâyı gördü
 Sergeşte o yerde **çok** dolandı (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 12). [çok,]
- Çok mihnet ü çok belâyı gördü
 Sergeşte o yerde çok dolandı (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 11). [çok,]
- Çekdi o cünûn-ı mübtelâyı
 Etrâf-ı çehâra **çok** yüğürdü (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 10). [çok,]
- Şahrâ-yı talebde etdi cevân
 Şahrâ-yı talebde **çok** belâyı (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 8). [çok,]
- Çok mihnet ü **çok** belâyı gördü
 Sergeşte o yerde **çok** dolandı (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 11). [çok,]
- Bî-gâye iniş yolu **çokdur**
 Ger yüz sene eylesen seyâhat (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 32). [çokdur, -dur]
- Dildâr-ı nigârı idi zikri
 Ol râh-ı talebde **çok** belâyı (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 7). [çok,]
- Âlâmına yokdu hem nihâyet
 Şahrâ-yı talebde **çok** dolaşdı (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 5). [çok,]
- Etrâfını aldı vehm ü dehşet
 Şahrâ-yı talebde **çok** dolandı (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 13). [çok,]
- Zîrâ anı iztirâbı **çokdur**
 Her derd bu deşt-i pür-hatarda (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 31). [çokdur, -dur]
- Müştâk bu kâra meyli **çokdur**
 İster anı ilete nigâre (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 31). [çokdur, -dur]
- Müştâka niyâz **çok** gerekdir
 Bî-fâ'ide şanma boş emektir (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 16). [çok,]
- Ger var bu yerde **çok** belâlar
 Ni'met bilür anı mübtelâlar (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 27). [çok,]
- Bu deşt-i muhabbetin belâsı
Çokdur çeker anı mübtelâsı (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 30). [çokdur, -dur]
- Tâliblere farzdır ki Mevlâ
 Tâlibleri **çok** sever hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 16). [çok,]
- Terk eyledi buldu bir Nigârın
 Ağyâra eger ki başka **çokdur** (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 12). [çokdur, -dur]
- Çok gezdi dolaşdı lîk meyli
 Olmadı karar kim mehârı (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 29). [çok,]
- Feryâdına yetsün ol ki yokdur
 Bî-bâde-i lutf gerçi **çokdur** (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 19). [çokdur, -dur]
- Geldi mi beşîr-i hoş-beşâret
 Hâşıldı ruhunda **çok** beşâset (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 28). [çok,]
- Evşâf-ı cemîl sende **çokdur**
 'Arz eylemege mecâl yokdur (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 15). [çokdur, -dur]

çok çekdi: Sıkıntı çekmek, üzüntü içinde olmak.

□ Çok çekdi belâyı rûz u şebde (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 15*). [*çok çekdi, -*]

çöl: Çöl, sahra.

□ Lutf eyle beni bu âh u zâra

Şalma **çöle** koymagil avâre (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 23*). [*çöle, -e*]

□ Mecnûn gibi düşme taşta taşta

Gezme **çölü** düşme el ayağa (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 4*). [*çölü, -ü*]

cu: Olduğunda.

□ Bir şey ki göz göre yakındır

Zîrâ ki **çü** hurşid-i mübîndir (*Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 17*). [*çü,]*

cu: Çünkü. Şundan dolayı, şu sebeple, zira.

□ Evşâf-ı şarâb-ı câvidânî

Meşhûr **çü** şems-i âsumânî (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 3*). [*çü,]*

□ Meşhûr **çü** şems-i âsumânî

Bî-leb içilür ne câm ister (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 2*). [*çü,]*

□ Mânendi olur mu olmaz aşlâ

Mânendi cihânda yok **çü** hurşid (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 6*). [*çü,]*

□ Hem kürsi-nişîn ol **çü** sultân

Hem meclise ver revâc-ı fermân (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 27*). [*çü,]*

□ Taht-gâhımdır muhallid bî-fenâdır menzîlim

İştikâ etmez belâlardan kabûl eyler **çü** cân (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 16*). [*çü,]*

□ Hem **çü** ‘arş-ı bî-fenâ muhkem binâdır menzîlim

Kimse bilmez anlamaz ‘anķâ-yı ‘aşķım kim müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 65*). [*çü,]*

□ Ammâ ki baķa be-ğayr-i ğâyet

Oldıĝı **çü** mâh âşikâre (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 12*). [*çü,]*

□ Ğaffârlıĝın **çü** hûr hüveydâ

Settârlıĝın **çü** şems-i bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 7*). [*çü,]*

□ Ğaffârlıĝın **çü** hûr hüveydâ

Settârlıĝın **çü** şems-i bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 8*). [*çü,]*

□ Bî-şüphe ki şâhib-i keremsin

Bir vakt degil **çü** dem-be-demsin (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 42*). [*çü,]*

□ Her biri **çü** âfitâb enver

Ey dürr-i yetim cevher-i pâk (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 37*). [*çü,]*

□ Bülbül gibi söyleyim ki gül gül

Güftârım ola **çü** kand-ı şirîn (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 37*). [*çü,]*

□ Efkârım ola **çü** la’l rengin (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 38*). [*çü,]*

□ Nuķkum açıla **çü** bülbül-i gül

Her lahza verem sadâ-yı gulgul (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 1*). [*çü,]*

□ Nuķkum açıla **çü** bülbül-i gül (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 1*). [*çü,]*

□ Sözler diye ki **çü** kand u şeker

Böyle ki cihân cihân-ârâ (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 18*). [*çü,]*

□ Derdiñe devâ benim tabîbin

Ğam çekme yürü **çü** mest dâ’im (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 5*). [*çü,]*

□ Bî-şüphe olur tamâm hâşıl

Eş’ârın olur **çü** dürr-i ebhâ (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 15*). [*çü,]*

- Manzûmunun olur **çü** la‘l-i zîbâ
Gencîne-i nazmına berâber (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 16*). [**çü**,]
- Nezdinde **çü** nokta ‘arş-ı a‘zâm
Görmez o makâm-ı bî-misâli (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 24*). [**çü**,]
- Elbette olur **çü** dürr-i şah-vâr
Aç dürc-i dehânın revân et (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 35*). [**çü**,]
- K’ey baña veren naşihat-ı hûb
Her harf-i suzun **çü** dürr-i mergûb (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 7*). [**çü**,]
- Hâr-mühreni dür **çü** bilmezem ben
Şanma ki temîz kılmazam ben (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 18*). [**çü**,]
- İmdi benem ‘âşık-ı taleb-kâr
Var oldu **çü** bende mihr -i dildâr (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 22*). [**çü**,]
- Hem bir nice hikmeti **çü** Lokmân
Derd-i dile âşinâ firâvân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 17*). [**çü**,]
- İkrâm kııl ol kadar firâvân
Nezdinde ola **çü** kaatre ummân (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 7*). [**çü**,]
- Zîrâ ki miyânı hâli ez gül
Bî-zevk **çü** bezm-i hâli ez-mül (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 12*). [**çü**,]
- Zîrâ ki makâm ister eknûn
Bir şî‘r-i şîrîn **çü** dürr-i meknûn (*Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 30*). [**çü**,]
- Böyle dedi yazdı şah-ı hûbân
Bir şî‘r-i şîrîn **çü** neşe-i cân (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 25*). [**çü**,]
- Yakıldı **çü** kevkebân-ı şâmlar
Hem zîb sarây buldu itmâm (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 14*). [**çü**,]
- İçek konuşak **çü** mest-i ‘ârif
Bir nice piyâle-i ferağ-nâk (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 6*). [**çü**,]
- Eş‘âr-ı şîrîn **çü** şî‘r-i mecnûn
El-hâşılı her ne kim mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 14*). [**çü**,]
- Ey sâki meded meded piyâle
Dağlandı canım **çü** dâğ-ı lâle (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 22*). [**çü**,]
- Mecnû‘ı kıyâs olunsa bes bil
Mensûb-ı dile **çü** tohm-ı hardâl (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 18*). [**çü**,]
- Olsa gözümüzde nûr hâşıl
Elbette olur **çü** şems zâhir (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 10*). [**çü**,]
- Ta‘zîm-i tarîk ile **çü** bir bir (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 39*). [**çü**,]
- Elbette olur ki bu yakîndir
Bî-şüphe **çü** hurşîd-i mübîndir (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 7*). [**çü**,]
- Lâzımdı **çü** eylemek naşihat
Tâ ki elimizde var fırsat (*Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 41*). [**çü**,]
- El-hâlet-i hezihi mülâzım
Ol baña benim **çü** saña lâzım (*Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 8*). [**çü**,]
- Güftârım işit kelâmı dinle
Tağlarda **çü** âfîtab-ı ra‘nâ (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 14*). [**çü**,]
- Tağlarda olur **çü** hûr hüveydâ
Her birisi hûb-ı tâc-ı serdir (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 23*). [**çü**,]
- Hem kürsi-nişîn ol **çü** sultân

Hem meclise ver revâc-ı fermân (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 27). [çü,]

□ İzhârdı **çü** hurşîd-i müzeyyâ

‘Âr ile kemâl hâşıl olmaz (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 11). [çü,]

□ Gerçi saña dedim ey şîrîn-kâr

İncitme **çü** zehr telh-i güftâr (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 10). [çü,]

□ Böyle dedi söyledi **çü** bülbül

Şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdârın dîvâne-i şîrîn-kâra pendî (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 15). [çü,]

□ Ol hâk diyen olmaz idi dil-teng

Ol vâkt **çü** atdı anâ Selmûn (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 36). [çü,]

□ Mihmanlar içinde lîk bir pîr

Var idi **çü** Hızr ehl-i tedbîr (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 13). [çü,]

□ Nâ-çâr edeyim ki pend-i çendi

Güftâra alam **çü** kând-ı pendî (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 37). [çü,]

□ Ol pîr **çü** rahş etdi cevân [

‘Arz eyledi böyle ey civân-merd (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 5). [çü,]

□ Tezlikde **çü** hayr var elbet

Te’hîrde var yüz biñ âfet (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 5). [çü,]

□ Etrâfını aldılar **çü** hâle

Bülbül gibi etdiler ki nâle (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 37). [çü,]

□ Şâdıkdı **çü** böyledir bu ma’nâ

Öyle şanırim ki âhir ol merd (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 17). [çü,]

□ Feryâd-künân dest-der-zed

Etfâfını aldılar **çü** hâle (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 4). [çü,]

□ Mahfî değil ‘âşık ki esrâr

Zâhirdi **çü** Şems her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 32). [çü,]

□ Bu kâr **çü** hurşîd mübîndir

Tamâmi-i sühân-ı şâ’ir-i güher-bâr (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 31). [çü,]

□ Bir dirheme beş olur yakîndir

Tüccâra **çü** hurşîd-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 40). [çü,]

□ Efşân etdim **çü** dürr-i meknûn

Çanmadı birini ol diger-gûn (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 5). [çü,]

□ Âteşdi vücûdu iştiyâkıñ

Ol yerde olan yanar **çü** lâle (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 14). [çü,]

□ Yanar yakılır okur **çü** bülbül

Vaşfın ne deyim tüketmek olmaz (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 17). [çü,]

□ Esrâr-ı ma’ârif-i îlâhî

Ol yerde olur **çü** şems mâhî (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 5). [çü,]

□ Seyriñ ola tâ **çü** berķ-ı bî-tâ

Çalmaya meâlîbiñ ‘ademde (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 21). [çü,]

□ Bî-şübhe ‘atâsı bî-ķarîndir

İkrâmı **çü** hurşîd-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 12). [çü,]

□ Dildârdan özge yokdu varı

Görmez **çü** özün görür Nigârın (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 4). [çü,]

□ Bilmez **çü** özün bilir Nigârın

Ben senlige düşdüğüme ‘illet (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 5). [çü,]

- Buldum **çü** makâm-ı istikâmet
Ol dem ki gedâlığında bâkî (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 1*). [çü,]
- Tahdîsi **çü** kand ü şehd-i eş'âr
'Arz eyleyim imdi dinle ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 17*). [çü,]
- Tahdîsi **çü** kand u şehd ü eş'âr (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 19*). [çü,]

çü var sende: *Çünkü var sende.*

- Hem var çü sende 'âli himmet
Himmet ki seniñdi cümle devlet (*Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 11*). [çü var sende, -]

cüdâ: *Ayrı.*

- Bir lahza **cüdâ** ze-'aşk yâ Rab
İtme beni ayrı meşş yâ Rab (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 30*). [cüdâ,]

cüdâlık: *Ayrılık, ayrı düşme.*

- Her nerde olursa yok **cüdâlık**
'Âşıklara yok gam-ı cüdâyî (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 17*). [cüdâlık,]

cümle: *Bütün, hepsi.*

- Cümle şeydâlarının böyle temennâları var
Şarf-ı cân eyler anıñ 'ıtr-ı tarab-nâkine dil (*Nigârname, Gazel 10, Mısra 14*). [cümle,]
- Vâsıl eyle bizi gülzârına yâ Rab yâ Rab
Cümle şeydâlarının böyle temennâları var (*Nigârname, Gazel 11, Mısra 15*). [cümle,]
- Ol nûrdan oldu **cümle** peydâ
Ol nûr-ı latîf ey Sirâcî (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 21*). [cümle,]
- Cümle seniñ ey Hudâ-yı muhtâr
El-hamd ki tevîdini etdim (*Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 16*). [cümle,]
- Cümle olur 'âşıkân-ı dîdâr
Bî-misldir ol ki aña bûstân (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 20*). [cümle,]
- Hem bir nice vâ'iz-i Hüdâyî
Hâkdan ola **cümle** hûy u hâyı (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 10*). [cümle,]
- El-hâşılı her ne var nefâhât
Ezhâr-ı nefis **cümle** kat kat (*Nigârname, Mesnevi 66, Mısra 14*). [cümle,]
- Cümle bu gülün kerâmetidir
Hûbluğunun ol 'alâmetidir (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 37*). [cümle,]
- İnşâ yeridir ki **cümle** mihmân
Meydân-ı sühendedir ki el'ân (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 8*). [cümle,]
- Mi'râc-ı 'uruç-ı Muştâfâyı
Vaşf eylediler ki **cümle** yârân (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 26*). [cümle,]
- Hem rûtbe-i 'âli bî-misâlin
Güftâra getirdi **cümle** yârân (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 10*). [cümle,]
- Mîzbânın ricâsını mihmânların kabûl buyurması
'Arz eyledi **cümlesi** merâmın (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 20*). [cümlesi, -si]
- El-hâşıl her çe mâsivâdır
Her ân çe ki **cümle** mâ'adâdır (*Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 16*). [cümle,]
- Keş-şems dile ediñ temâşâ
Her ne ki dedimse **cümle** anlañ (*Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 22*). [cümle,]

- Söyler saña **cümle** lâübâlî
Dîvâne cünûn-ı bî-misâli (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 21). [cümle,]
- Ol **cümle** kemâlden oldu mehcûr
Kâmil mi olur ki ‘aklıdan dîr (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 27). [cümle,]
- Çok ‘âkil ü kâmil ü sühendân
Olmuş heves ile **cümle** nâdân (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 34). [cümle,]
- Pervâne gibi dönüp tolandı
Şem‘ tek alışdı **cümle** yandı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 22). [cümle,]
- Cümlesi o sözden oldu hürrem
Var idi orada bir fedâi (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 13). [cümlesi, -si]
- El-hamd Hüdâya himmetiñ var
Bir maṭlab içün de **cümle** ey yâr (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 36). [cümle,]
- Her ne ki der ise **cümle** ḥaḳdır
Şanmañ delidir sözü ki ḥaḳdır (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 13). [cümle,]
- Güftârımı **cümle** hırz-ı cân et
Her ne ki dedimse ân-ı ân et (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 15). [cümle,]
- Ger pendim ile olursañ ‘âkil
Söyler saña **cümle** merd-i kâmil (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 22). [cümle,]
- İzhâr ile **cümlesin** kemâkân
Ammâ ki nihânı söyleyim ben (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 29). [cümlesin, -sin]
- Cümlesi dedi ki ey kühen-sâl
Tedbîr ne eyleyiñ ki el-ḥal (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 1). [cümlesi, -si]
- Vaşfıñ ola **cümle** ilde meşhûr
Mevlâ seni ber-devâm kılsun (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 41). [cümle,]
- Rûsvâlık ile ḳamû zamanda
Adıñ ola **cümle** dilde mezkûr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 40). [cümle,]
- Bir derddi ki ola **cümle** tende
Yer koymaya hâlî ol bedende (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 35). [cümle,]
- Gördüler anıñ kelâmı şirîn
Lehce-i kelâmı **cümle** rengîn (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 6). [cümle,]
- Şarf eyle işiñde **cümle** kârıñ
Ġam çekme işiñde ber-ḳarâr ol (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 7). [cümle,]
- Gül-zâr u hezâr murğ-zârı
Seyran-gehi **cümle** sebze-zârı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 34). [cümle,]
- Her ne ki dediñse **cümle** ağıyâr
Dildârdan özge der ne kim var (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 1). [cümle,]
- Yokdur nazarımda **cümle** varım
Bir söyle ne yeredir Nigârım (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 17). [cümle,]
- Tedbîri yerinde hûb rengîn
Cümle dediler aña ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 40). [cümle,]
- Bu kârdan özge **cümle** boşdur
Mihmânlar anıñ kemâl-i ḥalîn (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 35). [cümle,]
- Zenginliği ‘âleme tağılmış
Emvâl-i cihânı **cümle** almış (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 8). [cümle,]
- Tamâmi-i sühen
Cümle dediler bu kâr hoşdur (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 34). [cümle,]

- Terk eyleye **cümle** kâr u bârın
Bir yâr içün ol cihân u cânı (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 29*). [cümle,]
- Oldur ki mücerred ola ‘âşık
Terk eyleye **cümle** ‘âr u varın (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 28*). [cümle,]
- Meccâne ki oldu **cümle** şöhet
Bu kâr yakındı ki kazâdır (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 5*). [cümle,]
- Ger var ise eyle aña çâre
‘Arz eyledi **cümle** yana yana (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 14*). [cümle,]
- Verdik saña **cümle** izn el’ân
Ya’nî heme mîzbân u mihmân (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 22*). [cümle,]
- Tamâmi-i sühen
Böyle dedi **cümle** oldu giryân (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 23*). [cümle,]
- Her çend ki eyledik naşihat
Cümlesine kılmadıñ icâbet (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 17*). [cümlesine, -si, -ne]
- Elleriñi **cümle** mihmânıñ
Ahbâb ile hem olup mu‘ânık (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 10*). [cümle,]
- Bu dâğ-ı firâğa **cümle** yandı
Zîrâ ki bu dâğ-ı bî-amandı (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 21*). [cümle,]
- Bu hâli ki gördü mihmânân
Odlara tutuşdu **cümle** ol an (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 4*). [cümle,]
- Ol kışsa-i ahsene ki gûşun
Verdikde cem’ etdi **cümle** hûşun (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 10*). [cümle,]
- Ol kışşadan oldu **cümle** teskîn
Her birisi buldu kûh-ı temkîn (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 17*). [cümle,]
- Ol kışsa kâmûya verdi teskîn
Ol kışşadan aldı **cümle** temkîn (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 26*). [cümle,]
- Ol vâkt ki oldu kâm hâşıl
Cümle ki merâma oldu vâşıl (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 30*). [cümle,]
- Âmin dedi **cümle** ‘âşıkâne
Od düşdü vücûd-ı mîzbâne (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 9*). [cümle,]
- Böyle dedi **cümle** oldu giryân
Feryâd ile **cümle** oldu sûzân (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 29*). [cümle,]
- Böyle dedi **cümle** oldu giryân
Feryâd ile **cümle** oldu sûzân (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 30*). [cümle,]
- Ol merhalede ki buldu yârîñ
Terk eyledi **cümle** âh u vâyı (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 35*). [cümle,]
- Terk eyledi **cümle** hûy u hâyı
Çok rütbelere olup mezâhir (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 36*). [cümle,]
- Mañv oldu yakıldı her ne kim var
Variyyeti gitdi **cümle** bâde (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 40*). [cümle,]
- Ne hasen u ne ‘âkl u ne şî’ârı
Cümlesi yanar olur hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 16*). [cümlesi, -si]
- Lâyık mı ki özge yaña gitmek
Zîrâ beni **cümle** âteş almış (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 12*). [cümle,]
- Menzilleri **cümle** pür-mehâlik
Ol yerde olur helâk-i sâlik (*Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 16*). [cümle,]

- Yok farkı zemîn ü âsumânın
Ger olsa helâk **cümle** âdem (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 32). [cümle,]
- Ahvâlîme imdi ‘ârif oldu
Güftârîma **cümle** vâkıf oldu (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 4). [cümle,]
- Ağyâr ‘adem kamû ‘alel-hakk
Hâlikdir o yerde **cümle** eşyâ (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 8). [cümle,]
- Kalmadı bir özge kâra meyli
Terk eyledi **cümle** ‘âr u vârin (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 30). [cümle,]
- Lücce-i şarâb-ı nâb-ı ânı
Vel-hâşıl-ı **cümle** keyf ü lezzet (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 28). [cümle,]
- Bî-fark yanında **cümle** eşyâ
Ol yer ki makâm-ı hâmuşandır (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 5). [cümle,]
- Ol vâkt ki geldi **cümle** mihmân
Karşılâra ki çıkdı ol an (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 15). [cümle,]
- Gördük seni **cümle** şâd olduk
Ez-kayd-ı elemden âzad olduk (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 21). [cümle,]
- Şâd oldu kamû teşekkür etdi
Bu kâr ile **cümle** kâma yetdi (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 2). [cümle,]
- ‘Arz eyledi böyle **cümle** yârân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 42). [cümle,]
- Ol bâz ile oldu **cümle** hürrem
Kalmadı birinde zerre-i gam (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 12). [cümle,]
- Terk eyledi **cümle** nâm u ‘ârı
Terk eyledi **cümle** yok u varı (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 32). [cümle,]
- Şâyestedi **cümle** ihtirâma
Ol nâme-i ‘aşkıda ne kim var (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 15). [cümle,]

cümle-: *Bütün, hepsi.*

- Cümlemizi eyle şâd u memnûn
Ney gibi edek büleñd âvâz (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 14). [cümlemizi, --miz, --i]

cümle ‘âlem: *Bütün dünya, her taraf.*

- Ne müjde olur ne cennetistân
Bu ‘âlem içinde **cümle ‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 23). [cümle ‘âlem, -]
- Öyle ki cihân **cümle ‘âlem**
Eflâk ü serâ vü ‘arş-ı a‘zâm (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 13). [cümle ‘âlem, -]
- Âdem ne ki belki **cümle ‘âlem**
Ger Mısr tamâm garķ olsa (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 33). [cümle ‘âlem, -]
- Kim merhamet eyleye bu hâle
Feryâdîma gelse **cümle ‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 20). [cümle ‘âlem, -]
- Mahşûş-ı Hüdâ-yı cümle eşyâ
Zıllîdi vücûd-ı **cümle ‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 28). [cümle ‘âlem, -]
- Kılğıl anı dil-rübâ-yı a‘zam
Meftûnu ola ki **cümle ‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 25). [cümle ‘âlem, -]

cümle cümle: *Grup grup.*

- Her birisi neyyîr-i dırâhşân
Nûrânîdi **cümle cümle** yektâ (Nigârname, Gazel 12, Mısra 7). [cümle cümle, -]

□ Rûhânidi **cümle cümle** yeksân

Cebheleri mâhitâb lâkin (Nigârname, Gazel 12, Mısra 8). [cümle cümle, -]

□ Nûrânidi **cümle cümle** yektâ

Rûhânidi **cümle cümle** yeksân (Nigârname, Gazel 13, Mısra 8). [cümle cümle, -]

□ Nûrânidi **cümle cümle** yektâ

Rûhânidi **cümle cümle** yeksân (Nigârname, Gazel 13, Mısra 9). [cümle cümle, -]

cümle devlet: Bütün mutluluklar.

□ Hem var çü sende ‘âli himmet

Himmet ki seniñdi **cümle devlet** (Nigârname, Mesnevi 257, Mısra 12). [cümle devlet, -]

cümle eşyâ: Bütün her şey, var olan bütün nesneler.

□ Mahşûş-ı Hüdâ-yı **cümle eşyâ**

Zıllîdi vücûd-ı cümle ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 27). [cümle eşyâ, -]

cümle hayret almış: Herkes hayrete kapılmış.

□ Ol yerde karar bulmuş ammâ

Etrâfını **cümle hayret almış** (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 4). [cümle hayret almış, -]

cümle insân: Tüm insanlar, yaratılan herkes.

□ Her birisi âşikâre yeksân

Olmaz bilir anı **cümle insân** (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 19). [cümle insân, -]

cümle nûr: Bütün ışıklar.

□ Ol nûrdan oldu cümle peydâ

Ol nûr-ı laîf ey Sirâcî (Nigârname, Gazel 11, Mısra 20). [cümle nûrdan, -dan]

cümle varım: Bütün her şeyimi.

□ Her câm ile aldı **cümle varım**

Qalmadı kararım ihtiyârım (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 23). [cümle varım, -]

□ Teslîm edem aña **cümle varım**

Hasretle eger helâk olursam (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 26). [cümle varım, -]

cümle yok u varı: Bütün varı yoku.

□ Terk eyledi cümle nâm u ‘ârı

Terk eyledi **cümle yok u varı** (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 33). [cümle yok u varı, -]

çün: Çünkü, nedeniyle.

□ Tâ ki cânımda karar eyledi nârı n’ideyim

Pâyimâl eyledi **çün** varımı berbâd etdi (Nigârname, Gazel 6, Mısra 3). [çün,]

□ Pâyimâl eyledi **çün** varımı berbâd etdi

Târümâr eyledi hep eldeki varı n’ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 4). [çün,]

□ Çün hâne-i zikr-i âferîndir

Kim görse de söyler Allah Allah (Nigârname, Gazel 8, Mısra 7). [çün,]

□ Çün hâne-i zikr-i âferîndir

Kim görse de söyler Allah Allah (Nigârname, Gazel 8, Mısra 7). [çün,]

□ Çün ebr-i siyeh ü seng-hârâ

Evşâf-ı cemâl-i bî-nihâye (Nigârname, Gazel 11, Mısra 24). [çün,]

- Çün ebr-i siyeh ü seng-hârâ
Evşâf-ı cemâl-i bî-nihâye (*Nigârname, Gazel 12, Mısra 25*). [çün,]
- Her birisi **çün** nümâ-fezâdır
Her birisi pertevinde mâhir (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 10*). [çün,]
- Çün gâyeti yok bî-intihâdır
Elden yere koyma ey Nigârî (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 20*). [çün,]
- Çün her biri lutf-ı ber Hüdâdır (*Nigârname, Gazel 13, Mısra 22*). [çün,]
- Her birisi **çün** nümâ-fezâdır
Her birisi pertevinde mâhir (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 11*). [çün,]
- Çün gâyeti yok bî-intihâdır
Elden yere koyma ey Nigârî (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 21*). [çün,]
- Çün her biri lutf-ı ber Hüdâdır (*Nigârname, Gazel 14, Mısra 23*). [çün,]
- Bilmez nedir ağyârı ne yâr iledir kârı
Sermest-i firâvândır **çün** şûret-i bî-cândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 17*). [çün,]
- Bu yerde gerek bî-hûd ad eyleye **çün** Mecnûn
Ne cây-ı Felâtûndur ne ‘arşa-i Loğmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 14*). [çün,]
- Ver kâmımı her ne var edâ kıl
Çün şehd-i şîrîn-terin kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 26*). [çün,]
- Çâre ne idem bu derde merhem
Bir ben degilem **çün** ehl-i ‘irfân (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 13*). [çün,]
- Olmazdı sen olmasaydın el-haqq
Mağzâ ki seniñ **çün** ey dilârâ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 8*). [çün,]
- İşitdi **çün** nâm-ı Muştafâyı
Ne nâm ki nâm-ı pür-şafâyı (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 6*). [çün,]
- Keyvân teneffüsün **çün** eyvân (*Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 42*). [çün,]
- Çün böyle dedi hayâl-i puhte
Bildim ki bu kâr kâr-ı suhte (*Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 10*). [çün,]
- Çün nây-ı hezâr âh der âh
Etdim ki cünûnı kıldım âgâh (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 35*). [çün,]
- Güftârıñı **çün** güher-feşân et (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 37*). [çün,]
- Çün zerre degil bu kâr mübhem
Bir yer ki ola mağâm-ı Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 32*). [çün,]
- Vaşf eyle şarâbı bir şeker ye
Çün hâme işitdi ol kelâmı (*Nigârname, Mesnevi 62, Mısra 13*). [çün,]
- İnşâ ele imdi **çün** gazâle
Bir hûb gazel getür hayâle (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 21*). [çün,]
- Çün vakti erişdi geldi kâra
Ne kâr ki kâr-ı bî-şümâra (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 15*). [çün,]
- Çün meykede içre var bir nûr
İdrâk eder anı ger ola kör (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 18*). [çün,]
- Çün bende de yok hilâf-ı tâ‘at
Emr etdiği vakt oldu şâ‘ib (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 10*). [çün,]
- Her biri dedi hikâye **çün** cân
Her kimse kemâlin etdi izhâr (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 7*). [çün,]
- Çün döndü sükût hevâ-yı germe
İstimdâd (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 19*). [çün,]

- Çün rûh-ı hafif bir latîfdır
İdrâk olunması ‘acebdır (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 31). [çün,]
- Çün tab‘ işitdi ol makâlî
Meydâna girişdi lâubâlî (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 25). [çün,]
- Çün pend-i şerîf etdi itmâm
‘Arz eyledi ol cünûn-ı hoş-kâm (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 5). [çün,]
- Bir lahza işinde olma kâhil
Çün pîşe-i ‘aşkı tutduñ ey dil (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 8). [çün,]
- Anla sözümü naşihatim tut
Çün ‘ilme erenler oldu kâmil (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 28). [çün,]
- Kaşr eyleyeyim hikâye nakli
Çün kim anı gördü gitdi ‘aklı (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 8). [çün,]
- Çün şehd-i lezîzi pek şirîndir
Ammâ ki şehir demi yakındır (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 25). [çün,]
- Çün ‘aşka tutuşdu düşdü nâra
Âteşlere yandı geldi zâra (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 31). [çün,]
- Çün râh-ı muhabbetin belâsı
Bî-ğaye belâsı hûlyâsı (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 3). [çün,]
- Kârın nedir anda pâyidâr ol
Çün pendden özge var bir kâr (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 42). [çün,]
- Çün geldi anın elinde zâra
Bulmadı anı bir özge çâre (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 5). [çün,]
- Maḥzâ ki sizin çün ey ḥabîbân
Girdim bu işe ne çâre el’ân (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 34). [çün,]
- Başdan ayağa yakıldı çün verd
Ol ‘âşık-ı müstemend-i şirîn (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 1). [çün,]
- Bu nükteyi çün bilir Hüdâdır
Ma‘lûm olur ki mîzbâna (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 33). [çün,]
- Ammâ ki bilin değil divâne
Çün güft ü şenîd ‘ârifâne (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 28). [çün,]
- İzn olmadığı çün imdi ey yâr
Ez perde birûn ne-âyed esrâr (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 35). [çün,]
- Çün pendden özge mîzbâna
Bir kâr ki yok ola bahâne (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 13). [çün,]
- Çün mihr-i cihân beyân beyândır
Elbet biliriz ki böyledir kâr (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 17). [çün,]
- Söylediğin ‘âşık-ı taleb-kâr
Çün der ki etdi gûş-vâre (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 31). [çün,]
- Sûzâne olursa çün Muhammed
Toymaz ebedî içerse bî-ḥad (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 32). [çün,]
- Cûş eyleye kâna çün makâlat
Ol râh-neverd ehl-i tevḥîd (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 1). [çün,]

çün u çerâ: Neden nasıl.

- Mihmân cem‘ oldu bir araya
Her biri düşüp çün u çerâya (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 26). [çün u çerâya, -ya]

cümbüş: Zevk, eğlence.

□ Biz **cümbüş** edek bî-huy-ı hâyı

Firdevsi-i şâh-ı nazm-gûyın (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 39*). [*cümbüş,]*

cümbüş-i cân: Eğlenceli yaşam.

□ Cümbüş-i cânır harekâtım benim

Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 15*). [*cümbüş-i cânır, -dır]*

cümbüş-i cânır: Eğlenceli yaşam.

□ Cümbüş-i cânır harekâtım benim

Bî-elem âzâde-yi ‘aşkam künûn Dâğ-ı ciger-sûz berâtım benim (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 14*). [*cümbüş-i cânır, -]*

çünkü: Çünkü, nedeniyle.

□ Ey bâr-i Hüdâ dehâletim var

Dergâhına **çünkü** hâcetim var (*Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 3*). [*çünkü,]*

□ Oldu dili ki görüp kemâkân

Keyf-i dili **çünkü** bildi aşhâb (*Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 33*). [*çünkü,]*

□ Hûb kâr ki yüz bin âferîn-bâd

Cânân yolunda **çünkü** cân-dâd (*Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 24*). [*çünkü,]*

□ Anı gibi var **çünkü** Leylim

‘Aqlın verüp ol şiyâkı almış (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 5*). [*çünkü,]*

□ Zîrâ ki ne çâre pend-i vâcib

Etmek baña **çünkü** ‘ahd gâlib (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 40*). [*çünkü,]*

□ Cân şuyuna **çünkü** kanmak olmaz

Güftârımı dinle kârına var (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 8*). [*çünkü,]*

□ Yanar yakılır ki ey revânım

Hem saña ziyândı **çünkü** ben tek (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 10*). [*çünkü,]*

□ Ol râh vişâl-i bî-nihâyet

Yoldur aña yokdu **çünkü** gâyet (*Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 11*). [*çünkü,]*

□ Şahrâ-yı ‘azîmdesin nihâyet

Yokdur aña **çünkü** yokdu gâyet (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 2*). [*çünkü,]*

□ İkrâmına **çünkü** yok nihâyet

Ben de dilerim be-ğayr-i gâyet (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 1*). [*çünkü,]*

çünkü: Çünkü, nedeniyle.

□ Feyz-i nazarım saña füzûn-ter

Çünkü görürem seni cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*çünkü,]*

çünkü: Çünkü.

□ Gün dersem eger ki nâ-revâdır

Anlarda zevâl **çünkü** çokdur (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 2*). [*çünkü,]*

□ Mecnûnluğu **çünkü** bî-gümândır

Lâzımdır aña kılam nasîhat (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 5*). [*çünkü,]*

□ La‘l-i mül-i yâre şevk olmaz

Her birisi **çünkü** tutdı bir yol (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 20*). [*çünkü,]*

cünûn: *Çılgınlık, delilik.*

- Ne mestem ü ne **cünûnam** ammâ
Bir yâr için ‘aklı zâyilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 22*). [*cünûnam, -am*]
- Ne mestem ü ne **cünûnam** ammâ
Bir yâr için ‘aklı zâyilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 21*). [*cünûnam, -am*]
- Dildârı **cünûn** ey Nigârî
Terk eylemez eyleme nasihat (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 22*). [*cünûn,]*
- Erbâbına bahş eder hâlâvet
Dildârı **cünûn** ey Nigârî (*Nigârname, Gazel 7, Mısra 21*). [*cünûn,]*
- Yüz tutdu **cünûna** dedi ey cân
V’ey ‘âlem-i derd-i ‘aşka sultân (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 19*). [*cünûna, -a*]
- Bâr-gâhım hâne-i Hakk bî-hatâdır menzirim
Şâh-ı şâhân-ı **cünûnam** Leyli-i Mecnûn nevâz (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 56*). [*cünûnam, -am*]
- Bahş eyle şiyâk-ı câvidânı
Bahş eyle merâtib-i **cünûnu** (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 7*). [*cünûnu, -u*]
- Elbet gerek ola bu cihânda
Nevbet ki yetüp beni **cünûna** (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 28*). [*cünûna, -a*]
- Açsun dilimi deyim tamâmı
Bu vâkı‘a-yı **cünûn-ı** hâmı (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 7*). [*cünûn-ı, --ı*]
- Şarf etme **cünûna** ‘âr u varıñ
Hâşıl olur ‘akl ile şerâfet (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 7*). [*cünûna, -a*]
- Terk eyle **cünûnu** hâr olma
‘Aqla heves etmesen yamandır (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 25*). [*cünûnu, -u*]
- Fil-hâl **cünûn** ayağa durdu
Geh sağa vü geh şola yürüdü (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 37*). [*cünûn,]*
- Böyle dedi ol **cünûn** ol dem
Meydâna getirdi bir gazel hem (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 27*). [*cünûn,]*
- Böyle ki o nâm-ı hakkı aşlâ
Uymaz saña bu **cünûn-ı** bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 16*). [*cünûn-ı, --ı*]
- Vâkı ki niyâzım oldu hâşıl
‘Arz eyledim ey **cünûn-ı** kâmil (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 32*). [*cünûn-ı, --ı*]
- Gönlünü görür **cünûn-ı** bî-tâ
‘Aqlını serâsime hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 38*). [*cünûn-ı, --ı*]
- Gerçi bu ‘aşrda rind çokdur
Sen gibi **cünûn-ı** rind yokdur (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 9*). [*cünûn-ı, --ı*]
- Ammâ ki ne gül **cünûn** gülüdür
Mecnûnlar anıñ ki bülbülüdür (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 23*). [*cünûn,]*
- Ammâ ne deli **cünûn-ı** bî-tâ
Sen gibi cihânda yokdur aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 31*). [*cünûn-ı, --ı*]
- Yâ buluram anı yâ ölürem
Her-çend **cünûn** ise görürdüm (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 25*). [*cünûn,]*
- Terk etmiş anı **cünûnu** tutmuş
Hûy hây iledir tamâm şeb rûz (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 12*). [*cünûnu, -u*]
- Rahm eylesiz ben-i zebûna
Dermân edesiz gam-ı **cünûna** (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 8*). [*cünûna, -a*]

- Ol lahza olur **cünûndan** âzâd
Bir pend aña eyleriz ki şâmil (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 27). [cünûndan, -dan]
- Eyleyesiz aña öyle bir pend
Tâ eyleye ol **cünûnu** der bend (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 10). [cünûnu, -u]
- Ne kârı ne varı var bâde
Vermiş kuru bir **cünûn-ı** sâde (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 15). [cünûn-ı, --ı]
- Ferhâd ile Kaysdan füzûndur
Başkaları kavle ger **cünûndur** (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 31). [cünûndur, -dur]
- ‘Aqlın dağıdup **cünûn** olurdu
Mecnûnluğı gûnagûn olurdu (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 6). [cünûn,]
- Ne Leyliye dil verüp **cünûndur**
Ne âfet işi ne Leyli kârı (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 26). [cünûndur, -dur]
- Mümtâz-ı **cünûn-ı** âferîndir
Dîvâne-i muhabbete cenâb-ı şerîf-i ‘âli-nesebiñ pend-i pesendânesidir (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 36). [cünûn-ı, --ı]
- Ammâ ki işitmişem **cünûnsağ**
Divânelik ile gûnagûnsağ (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 19). [cünûnsağ, -sa, -ğ]
- Çün pend-i şerîf etdi itmâm
‘Arz eyledi ol **cünûn-ı** hoş-kâm (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 6). [cünûn-ı, --ı]
- Ceddiñe muî‘ kâf tâ kâf
‘Arzımı işit deme **cünûndur** (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 12). [cünûndur, -dur]
- Şanma beni bî-mağâl ü lâlîm
Ger ‘âlemi ‘ağlda **cünûnam** (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 17). [cünûnam, -am]
- Güftâr-ı **cünûnı** ol şehen-şâh
Dinledi yakıldı dedi eyvâh (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 2). [cünûnı, -ı]
- Terk eyle **cünûnu** pendî dinle
‘Aşka heves eyleyen kemâli (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 21). [cünûnu, -u]
- Hatm eyledi kim du‘âyı ol dem
Dedi ki **cünûn** vü böyle âdem (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 30). [cünûn,]
- Her-çend ki zâhiren **cünûndur**
Ammâ ki fûnûn der fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 33). [cünûndur, -dur]
- Bil-küllîye terk ede **cünûnu**
Ol pîr-i tarîk-i istikâmet (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 21). [cünûnu, -u]
- Güftâr-ı şîrîn-terine girdi
Yanup yakılup **cünûn-ı** hoş-dem (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 30). [cünûn-ı, --ı]
- Zîrâ baña yok müsâvi bir er
Zîrâ ki benim **cünûn-ı** bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 40). [cünûn-ı, --ı]
- Bildi ki **cünûn** kemâle yetmiş
Kârında bir özge hâle yetmiş (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 11). [cünûn,]
- Tahsîn-i **cünûna** girdi ol dem
‘Arz eyledi böyle ey şeker -fem (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 17). [cünûna, -a]
- Yüz tütdu **cünûna** dedi ey cân
V’ey ‘âlem-i derd-i ‘aşka sultân (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 19). [cünûna, -a]
- Ol ‘aşka uyup **cünûna** yetdi
Kays iken adını Mecnun etdi (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 15). [cünûna, -a]
- Bildi ki **cünûn** terk etmez

- Bu kârı anıñ sözünü tutmaz (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 35*). [*cünûn,]*
- Bir lahza saña biñ âferîn-bâd
- Yok sen gibi bir **cünûn-ı** irşâd (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 4*). [*cünûn-ı, --ı]*
- Bir kes dediler gerekdir el'ân
- Bahş eyleye ol **cünûna** pendî (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 36*). [*cünûna, -a]*
- Pendâne kelâmı bu takrîr
- Bahş eyleye ol **cünûna** bir hâl (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 2*). [*cünûna, -a]*
- Ammâ deyim ey esîr-i sevdâ
- Sen gibi **cünûn** yokdur aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 28*). [*cünûn,]*
- İncinme eger ki söyledim ben
- Bir nice hurûf ey **cünûn** sen (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 38*). [*cünûn,]*
- Ger var ise bir sözün habîbâ
- Söyle baña ey **cünûn-ı** bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 2*). [*cünûn-ı, --ı]*
- Yüz tutdu **cünûna** dedi ey yâr
- Ėam çekme olur merâm hâsıl (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 14*). [*cünûna, -a]*
- Ne bir tûruşundan aqladım ben
- Bu kârı ki ol **cünûn-ı** pür-fen (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 29*). [*cünûn-ı, --ı]*
- Aqladım ey **cünûn-ı** pür-fen
- Başdan ayağa belâ imiş 'aşk (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 29*). [*cünûn-ı, --ı]*
- Öyle beni iste ey **cünûn** sen
- Ben istemesem saña naşîhat (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 37*). [*cünûn,]*
- Eyler miyim ey **cünûn-ı** ülfet
- Sen de beni iste ey şîrînîm (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 39*). [*cünûn-ı, --ı]*
- Bir böyle **cünûn** pendî kıanmaz
- Bir lahza işinden ol uşanmaz (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 7*). [*cünûn,]*
- Aqladı ki rûtbe-i kemâlin
- Ol lahza **cünûna** dedi ey merd (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 30*). [*cünûna, -a]*
- Bu kâr müdâm hâliñ olsun
- Her lahza **cünûnuñ** efzûn olsun (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 36*). [*cünûnuñ, -u, -ñ]*
- Bir böyle **cünûn-ı** bî-çun olmaz
- Deryâ-yı muhabbet içre dalmış (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 9*). [*cünûn-ı, --ı]*
- Biñ şöhet bir yerine şanmaz
- Bir böyle **cünûn** yok cihânda (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 8*). [*cünûn,]*
- Yok sende **cünûnluğ** ey perîşân
- Gel ders oku imdi hikmetimden (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 11*). [*cünûnluğ, -luğ]*
- 'Arz eyledi böyle bize yazık
- Zîrâ ki **cünûn** degil hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 20*). [*cünûn,]*
- Olma dedi ol **cünûna** dil-teng
- Zîrâ ki benim rumûza âgâh (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 33*). [*cünûna, -a]*
- Meydâne girek atak **cünûnu**
- Her şâm u şehir urak rübâbı (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 27*). [*cünûnu, -u]*
- Terk eyle **cünûnu** şöhetim tut
- Bir niçe zamân edek mezâkı (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 27*). [*cünûnu, -u]*
- Kim gördü cihânda böyle bir ferd
- Kim derse **cünûn** ol cünündür (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 10*). [*cünûn,]*
- Kim gördü cihânda böyle bir ferd

Kim derse cünûn ol **cünûndur** (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 10*). [*cünûndur, -dur*]

□ Eyledi **cünûnı** böyle taḥsîn

Dîvâne demek saḡa ki ey cân (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 25*). [*cünûnı, -ı*]

□ Ola ki **cünûn-ı** mülkü mâla

Aldana heves ede menâle (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 11*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ ‘Arz eyledi ol ġanî **cünûna**

Ol ‘ârif-i Ḥaḡ fûnûn fûnûna (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 25*). [*cünûna, -a*]

□ ‘Arz eyleyim imdi saḡa ey yâr

Söyle görüm ey **cünûn-ı** hoṡ-kâr (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 30*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ Gördü ki **cünûna** kâr etmez

Pendi sözünüz birine ġitmez (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 27*). [*cünûna, -a*]

□ Mihmânlarla düṡdü başḡa bir kâr

Zîrâ ki ezel **cünûna** pendî (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 28*). [*cünûna, -a*]

□ Ola ki ṡuta reh-i fûnûnu

Terk eyleyiġ imdi ol **cünûnu** (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 20*). [*cünûnu, -u*]

□ Olmaz bu **cünûnuġ** ender ‘âlem

ṡanma seni ferd ṡanma tenhâ (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 20*). [*cünûnuġ, -u, -ġ*]

□ Anla ki nedir cünûn-ı bî-ṡûn

Bu seyrde gör ki ol **cünûnu** (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 7*). [*cünûnu, -u*]

□ Söz imdi eriṡdi ol **cünûna**

Ol maṡhar-ı ‘aṡḡ-ı pür-fûnûna (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 26*). [*cünûna, -a*]

□ Çekdi o **cünûn-ı** mübtelâyı

Eṡrâf-ı ṡehâra ṡoġ yüġürdü (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 9*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ Gördü o **cünûn-ı** mübtelâyî

Ammâ ne belâ belâ-yı bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 8*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ Bilmez ne ede **cünûn-ı** sâde

Evhâmı ne ile ede berbâd (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 38*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ Ol ġamdan ebed olursun âzâd

Bu nûkteyi ol **cünûn** iṡitdi (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 10*). [*cünûn,]*

□ Ḳalmadı **cünûnda** ġayr-ı dildâr

Dildâr ki ḡaldı dilden aġyâr (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 37*). [*cünûnda, -da*]

□ Bu sözleri söyledi **cünûn** hem

Tamâmı-i sühen (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 17*). [*cünûn,]*

□ Ser-pençe-i ol **cünûn** ol dem (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 1*). [*cünûn,]*

□ Gördüm o **cünûnı** kim sitiġnâ

ṡaḡrâsını hûb menzil etmiṡ (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 40*). [*cünûnı, -ı*]

□ Ne ṡâre eder **cünûn-ı** sâde

Ya‘nî ki bu deṡt-i nâz der-nâz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 15*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ Nâdî ki tamâm etdi ol dem

ġüftârını anladı **cünûn** hem (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 42*). [*cünûn,]*

□ Ol bende-i ‘aṡḡ-ı pür-fûnûna

‘Arz etdi ki ey **cünûn-ı** bî-tâ (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 16*). [*cünûn-ı, --ı*]

□ Meydâna hayâl ṡıġdı ol dem

Ya‘nî ki hayâl ol **cünûna** (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 14*). [*cünûna, -a*]

□ Dut seyr ile ey ‘azîz-i hoṡ-dil

Aldı eliġ ol **cünûn** merâma (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 24*). [*cünûn,]*

□ Luṭf eyledi bâde-i **cünûn**

Ya'nî mey-i cân-ı câvidânı (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 27*). [*cünûnı, -ı*]

□ Zîrâ ki murâd oldu hâşıl

Dildâra **cünûn** oldu vâşıl (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 12*). [*cünûn,]*

cünûn et: *Delilik, çılgınlık etmek.*

□ Biñ derd ü belâlara şataşdım

Bir kâse ile beni **cünûn et** (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 37*). [*cünûn et, -]*

cünûn oldu: *Deli olmak.*

□ Getirdi bu gördü ol dem anı

'Aşk aldı anı **cünûn oldu** (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 38*). [*cünûn oldu, -]*

cünûn-der-cünûn: *Delilik içinde delilik.*

□ Eyle baña bir du'â derûnî

Şâd eyle **cünûn-der-cünûnı** (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 28*). [*cünûn-der-cünûnı, -ı*]

□ Bir böyle fûnûn-der-fûnûnu

Bir böyle **cünûn-der-cünûnu** (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 32*). [*cünûn-der-cünûnu, -u*]

cünûnî: *Bir çeşit fişek.*

□ Böyle biliñiz ki bu **cünûnî**

Mânend yok aña der-fûnûnî (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 39*). [*cünûnî,]*

cünûn-ı 'âlem oldum: *Alemin delisi oldum.*

□ Nefs ile işim olurdu her dem

Ol dem ki **cünûn-ı 'âlem oldum** (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 38*). [*cünûn-ı 'âlem oldum, -]*

cünûn-ı 'aşk: *Aşktan kaynaklı delilik hali.*

□ Geh lâf-ı **cünûn-ı 'aşkdan** zemm

Hem hikmet ü 'ilmde kemâli (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 24*). [*cünûn-ı 'aşkdan, -dan*]

□ Ol dem ki **cünûn-ı 'aşk-ı** bî-tâ

Ol menzile erdi bâd-âsâ (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 26*). [*cünûn-ı 'aşk-ı, --ı*]

cünûn-ı bî-'âr: *Utanmaz deli.*

□ Gördüm özümü **cünûn-ı bî-'âr**

Şermende zelîl hâke düşdüm (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 19*). [*cünûn-ı bî-'âr, -]*

□ Bu sözde iken **cünûn-ı bî-'âr**

Gör neyledi aña gayret-i yâr (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 19*). [*cünûn-ı bî-'âr, -]*

cünûn-ı bî-çûn: *Benzersiz delilik.*

□ Anla ki nedir **cünûn-ı bî-çûn**

Bu seyrde gör ki ol cünûnu (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 6*). [*cünûn-ı bî-çûn, -]*

□ Şabr eyledi ol **cünûn-ı bî-çûn**

Ol âteş-i 'aşk hiç söner mi (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 9*). [*cünûn-ı bî-çûn, -]*

□ Ammâ ki o yerde zâr u maḥzûn

Gördüm dedim ey **cünûn-ı bî-çûn** (*Nigârname, Mesnevi 221, Mısra 3*). [*cünûn-ı bî-çûn, -]*

□ Böyle dedim ol **cünûn-ı bî-çûn**

Âh vâh ile dedi âh eknûn (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 13*). [*cünûn-ı bî-çûn, -*]

□ El-minnet-i Hakk ki geldi eknûn

Verdi haberi **cünûn-ı bî-çûn** (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 32*). [*cünûn-ı bî-çûn, -*]

□ Olduk heme ey **cünûn-ı bî-çûn**

Mevlâ seni eyledikde der -kâm (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 26*). [*cünûn-ı bî-çûn, -*]

cünûn-ı bî-ğam: *Dertsiz deli.*

□ Meşgûl olup du'âya ol dem

Âmin dedi ol **cünûn-ı bî-ğam** (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 34*). [*cünûn-ı bî-ğam, -*]

□ Ayağ u elin vü mihmânın

Girdi yola ol **cünûn-ı bî-ğam** (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 4*). [*cünûn-ı bî-ğam, -*]

cünûn-ı bî-gümân: *Şüphesiz delilik.*

□ Zîrâ ki **cünûn-ı bî-gümândır**

Bed-nâm-ı cihân oldu ammâ (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 19*). [*cünûn-ı bî-gümândır, -dir*]

cünûn-ı bî-karîn: *Benzeri olmayan delilik.*

□ Biñ söylesem o birini tutmaz

Zîrâ ki **cünûn-ı bî-karîndir** (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 35*). [*cünûn-ı bî-karîndir, -dir*]

cünûn-ı bî-memâsil: *Benzersiz delilik.*

□ Söylendi cihâna böyle kâmil

Gelmedi **cünûn-ı bî-memâsil** (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 15*). [*cünûn-ı bî-memâsil, -*]

cünûn-ı bî-misâl: *Benzersiz delilik.*

□ Söylersâna cümle lâübâlî

Dîvâne **cünûn-ı bî-misâli** (*Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 22*). [*cünûn-ı bî-misâli, -i*]

□ Ey 'âli neseb ve ey şeref-dâr

Gerçi ki **cünûn-ı bî-misâlim** (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 15*). [*cünûn-ı bî-misâlim, -i, -m*]

cünûn-ı bî-naẓîr: *Benzersiz delilik.*

□ Bir merd-i **cünûn-ı bî-naẓîrim**

Ne çâre edem anıñ elinde (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 24*). [*cünûn-ı bî-naẓîrim, -i, -m*]

cünûn-ı bî-nevâ: *Zavallı deli.*

□ Eyledi **cünûn-ı bî-nevâya**

Min-ba'd umûri teslim etdi (*Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 4*). [*cünûn-ı bî-nevâya, -y, -a*]

cünûn-ı bî-nihâye: *Sınırsız delilik. Aşırı delilik.*

□ Ger nef'isiz olduğunu bildim

Zîrâ ki **cünûn-ı bî-nihâye** (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 2*). [*cünûn-ı bî-nihâye, -*]

□ Zîrâ ki **cünûn-ı bî-nihâye**

Bî-pâyeye olan bulur mu pâyeye (*Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 24*). [*cünûn-ı bî-nihâye, -*]

□ Ger nef'isiz olduğunu bildim

Zîrâ ki **cünûn-ı bî-nihâye** (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 2*). [*cünûn-ı bî-nihâye, -*]

cünûn-ı bî-tuvânı: *Güçsüz deli.*

□ Açıldı ki dîde-i revânım

Ol lahza **cünûn-ı bî-tuvânı** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 213, Mısra 18*). [*cünûn-ı bî-tuvânı, -*]**cünûn-ı devrân:** *Devrin delisi.*

□ Beyhûde benim sözümü şanma

Ger muṭribem ey **cünûn-ı devrân** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 161, Mısra 18*). [*cünûn-ı devrân, -*]**cünûn-ı hâme:** *Kalemin deliliği.*□ Ne çâre edem **cünûn-ı hâme**İş düşdü yine Nigâr-nâme (*Nigâr-nâme, Mesnevi 57, Mısra 5*). [*cünûn-ı hâme, -*]**cünûn-ı kâmil:** *Olgun delilik.*□ Kâbil mi olur **cünûn-ı kâmil**Yok şabr u sükûn qarâr bende (*Nigâr-nâme, Mesnevi 105, Mısra 32*). [*cünûn-ı kâmil, -*]□ Belki ola ol **cünûn-ı kâmil**Ol kula qarâr verdiler hem (*Nigâr-nâme, Mesnevi 115, Mısra 11*). [*cünûn-ı kâmil, -*]

□ Zîrâ saṇa kim olur muḳâbil

Yok sen gibi bir **cünûn-ı kâmil** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 129, Mısra 30*). [*cünûn-ı kâmil, -*]**cünûn-ı kârım:** *İşim delilik.*

□ Hem saṇa vü hem baṇa ziyandır

Fikr eylegil ey **cünûn-ı kârım** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 54, Mısra 28*). [*cünûn-ı kârım, -*]**cünûnı kıldım:** *Delilik etmek.*

□ Çün nây-ı hezâr âh der âh

Etdim ki **cünûnı kıldım** âgâh (*Nigâr-nâme, Mesnevi 53, Mısra 36*). [*cünûnı kıldım, -*]**cünûn-ı mevlâ:** *Mevla delisi.*□ Dedi aṇa ey **cünûn-ı Mevlâ**Ben var iken özgeye ne ḥâcet (*Nigâr-nâme, Mesnevi 242, Mısra 37*). [*cünûn-ı mevlâ, -*]**cünûn-ı nâdirâne:** *Nadir görünen çilgınlık.*

□ Görünmedi gelmedi cihâna

Bir böyle **cünûn-ı nâdirâne** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 114, Mısra 32*). [*cünûn-ı nâdirâne, -*]**cünûn-ı reh-neverd:** *Yolda gezen deli.*□ Ya‘nî ki **cünûn-ı reh-neverde**Luṭf eyle olursa her ne yerde (*Nigâr-nâme, Mesnevi 190, Mısra 39*). [*cünûn-ı reh-neverde, -e*]**cünûn-ı sâni:** *İkinci delilik.*

□ Mecnûn eger göreydi anı

Derdî özüne **cünûn-ı sâni** (*Nigâr-nâme, Mesnevi 99, Mısra 19*). [*cünûn-ı sâni, -*]**cünûn-ı sermed:** *Daimi delilik.*□ Girdi dedi ey **cünûn-ı sermed**Sensiḡ meger ey belâ-yı ‘âlem (*Nigâr-nâme, Mesnevi 147, Mısra 35*). [*cünûn-ı sermed, -*]

□ Kim gördü ki var böyle bir merd

‘Âlemde ola **cünûn-ı sermed** (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 34*). [*cünûn-ı sermed, -*]

cünûn-ı sevdâ: *Sevda deliliği.*

□ Şâ‘ir-i güher-bârîñ dîvâne-i dîdâra pendî

Gel yanıma ey **cünûn-ı sevdâ** (*Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 38*). [*cünûn-ı sevdâ, -*]

cünûn-kâr: *Deli işi.*

□ Zîrâ benî etdiñ ey **cünûn-kâr**

Güftâr-ı Nigârîñ ile bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 5*). [*cünûn-kâr,]*

□ Mihmânlara dedi bu **cünûn-kâr**

Bu kâr-ı şîrîni terk etmez (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 30*). [*cünûn-kâr,]*

□ İflâhı çetindir ey **cünûn-kâr**

Bes kâr-ı güzel nedir ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 17*). [*cünûn-kâr,]*

□ Gel yanıma öğren ey **cünûn-kâr**

Pîşe-i ticâreti ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 27*). [*cünûn-kâr,]*

□ Takrîr eyle aña yana yana

Böyle ki seniñ **cünûn-kârîñ** (*Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 18*). [*cünûn-kârîñ, -ı, -ıñ*]

□ Yakıldı tutuşdu ol **cünûn-kâr**

Bildi anı ‘aşk terk etmez (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 13*). [*cünûn-kâr,]*

□ Ger var ise hûşuñ ey **cünûn-kâr**

Terk eyle bu kârı etme zinhâr (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 27*). [*cünûn-kâr,]*

□ Ol vaqt ki oldu ol **cünûn-kâr**

Hep seyr ü seyâhati unutdu (*Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 13*). [*cünûn-kâr,]*

cünûnluğ: *Delilik.*

□ Ol hâl ile tâ ola ferağ-bâl

Terk eyleye ol **cünûnluğ** hem (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 4*). [*cünûnluğ, -uğ*]

□ Her kârı **cünûnluğ** elemdir

Peyveste ne kârı var gâmdır (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 37*). [*cünûnluğ, -uğ*]

□ Zîrâ ki **cünûnluğ** perîşân

Eyler seni âhir ey şîrîn cân (*Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 17*). [*cünûnluğ, -uğ*]

cünûn-ter: *Hoş delilik.*

□ Feyz-i nazarım saña füzûn-ter

Çünkü görürem seni **cünûn-ter** (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 7*). [*cünûn-ter,]*

□ Mevlâ ki benem bedenden ‘ârî

Sen bil ki benim gibi **cünûn-ter** (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 12*). [*cünûn-ter,]*

□ Güftâra gelüp ki ol şîrîn-ter

Böyle dedi aña ey **cünûn-ter** (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 38*). [*cünûn-ter,]*

□ Kirdâr-ı **cünûn-terime** şaşdım

El-hâl yine hacâletim var (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 21*). [*cünûn-terime, -i, -me*]

□ Bu nârdan ger nefes urarsam

Ol yerde dolaşdı ol **cünûn-ter** (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 22*). [*cünûn-ter,]*

□ Zîrâ ki bu kâr kâr-ı mağbûl

Bir nice zamân ol **cünûn-ter** (*Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 26*). [*cünûn-ter,]*

cür’a: *Damla, yudum.*

□ Bâde-i elest-i mihribânî

Her **cür'ası** eyler Hakkı isbât (Nigârname, Gazel 9, Mısra 7). [cür'ası, -s, -ı]

cür'a: Damla, yudum.

□ Ol sâki-i mihr-i mihribâne

Luţf eyledi **cür'a** 'âşıkâne (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 16). [cür'a,]

cür'et: Cesaret, yiğitlik, korkmayarak ileriye atılma.

□ Geh elde olurdu mi sil- hâme

Merdân hikâyesiyle **cür'et** (Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 36). [cür'et,]

cürm: Suç, günah.

□ Bî-çâre Nigâriyem perîşân

Cürm ile geçer günüm firâvân (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 27). [cürm,]

cürm-i bî-emân: Zalim günahlar.

□ Her hâlde hacel ü nâtüvânem

Şermende-i **cürm-i bî-emânem** (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 11). [cürm-i bî-emânem, -e, -m]

cûş eyleye: Coşmak, coşup taşmak, galeyana gelmek, birdenbire hızlı bir şekilde akmak.

□ Cûş eyleye kâna çün makâlat

Ol râh-neverd ehl-i tevhid (Nigârname, Mesnevi 237, Mısra 1). [cûş eyleye, -]

cûşa geldi: Coşmak. coşup taşmak.

□ Nûş eyledim anı **cûşa geldim**

Bülbül gibi tâ hurûşa geldim (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 3). [cûşa geldim, -m]

cüst ü cûlar: Arayıp soran, hasret çeken.

□ Sendendi hemîn bu **cüst ü cûlar**

El-minnet-i Hakk etdim ikrâr (Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 8). [cüst ü cûlar, -]

cüst ü cûy: Araştırıp sormak.

□ Bî-fâ'ide olduğun peşîmân

Bî-fâ'ide şanma **cüst ü cûyım** (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 10). [cüst ü cûyım, -ı, -m]

cüyûş-ı ğam: Gam, sıkıntı ordusu , askerleri.

□ Ol dem ki saña **cüyûş-ı ğamlar**

Eylerse hücum sen o demler (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 37). [cüyûş-ı ğamlar, -lar]

da: De, da bağlacı.

□ Dil olmasa ger belâ **da** olmaz

Cân olmasa dil cemâli bulmaz (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 28). [da,]

□ Manzûme-i la'l-i dürleriñden

Fikrimce o **da** erer murâda (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 21). [da,]

□ Ender nazarımdadır hüveydâ

Her tarfa **da** her ikisin aldım (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 2). [da,]

□ Bî-şüphe Hüdâ olur nigârî

- Mevlâ baña **da** bu kârı versün (*Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 4*). [*da,]*
- Bir yerde ki ol qarâr tıtdı
Ger olsa **da** ‘ömr Hızır gitmez (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 8*). [*da,]*
- Bir başka diyâra menzil etmez
Fevt olsa **da** ‘âşık-ı fedâ-kâr (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 10*). [*da,]*
- Söyler iken âh-ı bî-hud oldu
Kendiñ unudup **da** nâ-bud olduñ (*Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 8*). [*da,]*
- ‘Arz eylediler ki bu divâne
Sen tek bu **da** bir civandır ammâ (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 26*). [*da,]*
- Bakmazsa **da** pendimize ol yâr
Civân-merd-i şîrîn-makâlîñ divâne-i bî-misâle pendi (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 15*). [*da,]*
- Ger tıtmasa **da** eger ki el’ân
Pend itmeden özge yokdu dermân (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 39*). [*da,]*
- Az olsa **da** kâfidir bu şöhet
Bu merd-i hüner ki nâm-ı Ferhâd (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 17*). [*da,]*
- Dağlar dağılup **da** yol yol oldu
Elbette bu kâr olur nümâyân (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 3*). [*da,]*
- Her san’ata var lâıkıyyet
Nabzına bakup **da** bildim el’ân (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 10*). [*da,]*
- Ağyâr gibi sözü de ağyâr
Güftârı **da** kendi gibi murdâr (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 16*). [*da,]*
- Bî-tâkat ü bî-karâr oldu
Benzi şararup **da** rengi şoldu (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 2*). [*da,]*
- Ammâ ki haşar haşar **da** âfet
Âfetle belâ berâber olmaz (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 20*). [*da,]*
- Bu derd ile çâk çâk olursam
Rûhum **da** helâk olur hem ol dem (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 29*). [*da,]*

dâd: *Tat, manevi haz.*

- Lütfunla ola sitâd ü **dâdım**
Ey bâr-ı Hüdâ ki haste hâlem (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 1*). [*dâdım, -ım]*
- Ğam-hâr u mu’în bir kesim yok
Dâd eylemege ne bir sesim var (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 33*). [*dâd,]*
- Er **dâdıma** dedi Allah Allah
Fermânınızı kabûl kıldım (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 39*). [*dâdıma, -ı, -m, -a]*
- Güftâr-ı naşîh **dâde** yetmez
‘Ahd eylemişiz ki mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 36*). [*dâde, -e]*
- Ne **dâdıma** yetdi dâd-der-dâd
Dinle ne ki söylerim saña ben (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 27*). [*dâdıma, -ı, -m, -a]*
- Geh âh u vü gâhi **dâd** ederdi
Bî-ğaye gâma olup giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 4*). [*dâd,]*
- Eflâk yerine ermeye **dâd**
Yakılsam eger baña ziyândır (*Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 5*). [*dâd,]*
- Eylersem eger hezâr yıl **dâd**
Luğf eyle ki hûy u hâya şalma (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 27*). [*dâd,]*
- Benden ne olur kime edem **dâd**

Böyle dedi ol bir âh kıldı (*Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 1*). [dâd,]

□ Çek bâde-i ‘aşkı er murâda

Dâdına yeter ki bâde bâde (*Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 4*). [dâdına, -ı, -ı, -a]

□ Elbette yeter şarâb dâde

Er **dâdına** ver ki bâde bâde (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 18*). [dâdına, -ı, -m, -a]

dâd ede: Adaletli davranmak.

□ Senden eger olmasa bir imdâd

İmdâd demi kime edem dâd (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 38*). [dâd edem, -m]

dâd eyler: Adaletle karar vermek.

□ Dâd eylerim isterim amânı

Çurtar bu gedâ-yı bî-nevânı (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 27*). [dâd eylerim, -i, -m]

dâd-der-dâd: Feryâd içinde feryâd, feryâd figân.

□ Ne dâdına yetdi **dâd-der-dâd**

Diñle ne ki söylerim saña ben (*Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 27*). [dâd-der-dâd,]

dâfi‘-i ğam: Kederi kovan, durduran.

□ Ya‘nî ele al piyâle gezdir

Ol **dâfi‘-i ğam** nevâle gezdir (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 15*). [dâfi‘-i ğam, -]

dâfi‘-i ğuşşâ-yı dimağı: Akıldan kederi kovan, def eden.

□ Fil-hâl ele alup ayağı

Ol **dâfi‘-i ğuşşâ-yı dimağı** (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 21*). [dâfi‘-i ğuşşâ-yı dimağı, -]

dâğ: Dağ.

□ Lâle güller açılır sîne-i sûzânımda

Dâğ **dağ** etdi beni lâle ‘ızârı n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 7*). [dağ,]

□ Lâle güller açılır sîne-i sûzânımda

Dâğ dağ etdi beni lâle ‘ızârı n’ideyim (*Nigârname, Gazel 6, Mısra 7*). [dâğ,]

□ Hîle ile göğsüne urar **dağ**

Her vakt ki olsa ol mu‘ammem (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 25*). [dağ,]

□ Zîrâ ki o Bîsûtûnda kalmış

Atmış bu **dağı** tamâm kılmış (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 29*). [dağı, -ı]

□ Anladı anı işini aḥbâb

Böyle ki çeküp ferâğ **dâğın** (*Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 35*). [dâğın, -ın]

□ ‘Aşka heves eyleyen budâla

Elbette olur **dağa** havâle (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 14*). [dağa, -a]

□ Dağa heves eyleyenler âdem

Olmaz bilir anı ehl-i ‘âlem (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 15*). [dağa, -a]

□ Etmiş anı meşķ-i ‘aşķ üstâd

Üstâd idi ammâ **dağlar** anı (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 20*). [dağlar, -lar]

□ Dağları ki pul pul ederdi

Bînâ idi lîk hûb kirdâr (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 23*). [dağları, -lar, -ı]

□ Tâb etmedi **dağ** pul pul oldu

Her vakt havâle olsa dağa (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 37*). [dağ,]

- Olmuş iken aña özge bir kâr
El verdi havâle oldu **dağa** (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 10). [dağa, -a]
- Def'ine anıñ arardı çâre
Âhir ki anı havâle **dağa** (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 20). [dağa, -a]
- Tâb etmedi dağ pul pul oldu
Her vâkt havâle olsa **dağa** (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 38). [dağa, -a]
- Eyledi ki düşdü nâle dağa
Bu şart ile kim atarsa **dağı** (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 22). [dağı, -ı]
- Bir başka yola katarsa **dağı**
Şirîn ile ol ola dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 23). [dağı, -ı]
- Dağlar dökülürdü şola şağa
Bu kârı gören olurdu hayrân (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 39). [dağlar, -lar]
- Dağlar dağılup da yol yol oldu
Elbette bu kâr olur nümâyân (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 3). [dağlar, -lar]

dâğ dağ etdi: Yara bere etti. Delik deşik etti.

- Dâğ dağ etdi beni lâle 'ı 'ızârı n'ideyim
Hirmen-i vâriyetim yakdı perîşân etdi (Nigârname, Gazel 6, Mısra 6). [dâğ dağ etdi, -]

dağa düşdü: Büyük bir keder sebebiyle yerini yurdunu terk edip dolaşmak.

- Eyledi ki düşdü nâle dağa
Bu şart ile kim atarsa dağı (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 21). [dağa düşdü, -]

dâğ-dâğa: Rahatsızlık.

- Şabr eyleye âteş-i firâğa
Ol çâre ede bu **dâğ-dâğa** (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 8). [dâğ-dâğa,]

dâğ-ı bî-aman: Amansız dağ.

- Bu dâğ-ı firâğa cümle yandı
Zîrâ ki bu **dâğ-ı bî-amandı** (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 22). [dâğ-ı bî-amandı, -dı]

dâğ-ı ciger-sûz: Yürek yakan yara.

- Cünbüş-i cândır harekâtım benim
Bî-elem âzâde-yi 'aşkâm künûn **Dâğ-ı ciger-sûz** berâtım benim (Nigârname, Gazel 3, Mısra 16). [dâğ-ı ciger-sûz, -]
- Dâğ-ı ciger-sûz berâtım benim
Vâsıl-ı sîmurğ-ı melâhat eder (Nigârname, Gazel 3, Mısra 17). [dâğ-ı ciger-sûz, -]

dâğ-ı der-dâğ: Dağ dağ içinde.

- Nâzar-ı nîmi güzel şem-i humârı ne güzel
Dâğ-ı der-dâğ ile ol sînemi tezyîn eyler (Nigârname, Gazel 24, Mısra 5). [dâğ-ı der-dâğ, -]
- Nâzar-ı nîmi güzel şem-i humârı ne güzel
Dâğ-ı der-dâğ ile ol sînemi tezyîn eyler (Nigârname, Gazel 24, Mısra 6). [dâğ-ı der-dâğ, -]

dâğ-ı der-dâğı: Dağ dağ içinde.

- Dâğ-ı der-dâğı güzel lâle ü zârı ne güzel
Zülf-i tarrârına bağlandı revânım hoş-ter (Nigârname, Gazel 24, Mısra 6). [dâğ-ı der-dâğı, -]

□ Dâğ-ı der-dâğı güzel lâle ü zârı ne güzel
Zülf-i tarrârına bağlandı revânım hoş-ter (Nigârname, Gazel 24, Mısra 7). [dâğ-ı der-dâğı, -]

dâğ-ı esef: Hüziün dağı.

□ Bu **dâğ-ı esefdi** buña dermân
Sûre-i Yusuf okuyun el'ân (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 31). [dâğ-ı esefdi, -di]

dâğ-ı firâğ: Dağa kaçmak.

□ Bu **dâğ-ı firâğa** cümle yandı
Zîrâ ki bu dâğ-ı bî-amandı (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 21). [dâğ-ı firâğa, -a]

dâğ-ı lâle: Dağ yarası.

□ Ey sâki meded meded piyâle
Dağlandı canım çü **dâğ-ı lâle** (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 22). [dâğ-ı lâle, -]

dağıl: Gitmek, uzaklaşmak.

□ 'Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 38). [dağıldı, -dı]
□ Dağıldı gamı ki söndü nârı
Mihmânlara dedi zârı zârı (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 11). [dağıldı, -dı]

dağıl-: Gitmek, uzaklaşmak.

□ Dağlar **dağılup** da yol yol oldu
Elbette bu kâr olur nümâyân (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 3). [dağılup, -up]

dağıldı binâsı: Evi dağıldı.

□ 'Aşk âteşini ki etdi bünyâd
Dağıldı binâsı oldu berbâd (Nigârname, Gazel 23, Mısra 38). [dağıldı binâsı, -]

dağıt: Saçmak, öte beriye püskürtüp defetmek.

□ Ahbâbların sözün işitdim
Fil-hâl heme gamı **dağıtdım** (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 35). [dağıtdım, -dum]

dağıtmak: Karmaşık hale getirmek, saçları dağıtmak.

□ 'Aklı **dağıdup** özün şaşırma
Vâdî-i melâmete düşürme (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 31). [dağıdup, --up]

dâğlan: Dağlamak, yaralamak, yakmak.

□ Ey sâki meded meded piyâle
Dağlandı canım çü dâğ-ı lâle (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 22). [dağlandı, -dı]

dağlar aşdı: Dağları dolaşmak. Dağ dağ gezmek.

□ Vâdîlere düşdü **dağlar aşdı**
Evham hücûm etdi ol dem (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 6). [dağlar aşdı, -]

dahâlet: Birinin merhametine sığınma, himâyesini isteme, yakarma.

□ Dergâhına eyleyen **dahâlet**
Ey server-i enbiyâ Muhammed (Nigârname, Gazel 4, Mısra 14). [dahâlet,]

□ Dûzahdan elem çeker mi çekmez

Dergâhına eyleyen **dahâlet** (Nigârname, Gazel 4, Mısra 15). [dahâlet,]

□ Gerçi hacilem yüzüm karadır

Ammâ ki **dahâletim** şaşadır (Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 25). [dahâletim, -im]

dahi: Bile.

□ Çây-ı Terter **dahi** söndürmez o nârı n'ideyim

Eylemez çây-ı Aras fâ'ide-i âteşime (Nigârname, Gazel 6, Mısra 12). [dahi,]

□ Eylemez fâ'ide sûzânıma çây-ı Hâcîn

Çây-ı Terter **dahi** söndürmez o nârı n'ideyim (Nigârname, Gazel 6, Mısra 13). [dahi,]

□ Dahi şeydâlarına 'ıtr-ı dil-ârâları var

Var gülzâr-ı dilârâsını seyrân eyle (Nigârname, Gazel 10, Mısra 4). [dahi,]

□ Bûsitân-ı ezeliğ ol gülü zîbâ-teridir

Dahi şeydâlarına 'ıtr-ı dil-ârâları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 5). [dahi,]

□ Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta'abdır bu

Elbette gelir başa düşme **dahi** teşvişe (Nigârname, Gazel 16, Mısra 11). [dahi,]

□ Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta'abdır bu

Elbette gelir başa düşme **dahi** teşvişe (Nigârname, Gazel 16, Mısra 12). [dahi,]

□ Keşf eyle mu'ammâdır gör kim bu ne ma'nâdır

Ya'nî ki dilârânın nâzı **dahi** yârânın (Nigârname, Gazel 19, Mısra 3). [dahi,]

□ Ya'nî ki dilârânın nâzı **dahi** yârânın

Olması niyâzişde güldür veli ra'nâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 4). [dahi,]

□ Evvel **dahi** sonra 'aşk-ı bî-tâ

Mevlâya şıgın giriş makâle (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 36). [dahi,]

□ Rûşen **dahi** hânemiz ki lem'ân

Meydân-ı makânımız pür-envâr (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 39). [dahi,]

□ Elbet görünür tamâmı yâ Hû

A'mâ degiliz **dahi** başîriz (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 4). [dahi,]

□ Olmaz **dahi** yokdu böyle meftûn

Ne dilbere vermiş ol cinânın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 22). [dahi,]

□ Bî-pâye **dahi** ze pend-i gâlib

Bî-hadd hikâyet-i pür-efsûn (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 2). [dahi,]

□ Hoş kâra erişdiñ anı hoş bil

Bakma **dahi** özge kıyl ü kâle (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 10). [dahi,]

□ Bir özge makâma **dâhi** gitmez

Biñ söyleyesiz birini kanmaz (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 27). [dâhi,]

□ Böyle ki şiyâkı terk etmez

Bir özge makâma **dâhi** gitmez (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 32). [dâhi,]

□ Zîrâ bu yakînımız ki durmaz

Bir özge merâma **dahi** varmaz (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 27). [dahi,]

□ Bu yerde kalır **dahi** revânım

Ölmekden eger ki bir gamım yok (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 22). [dahi,]

□ Hem özgeyedir vü hem şaşadır

Ben yanmasam özge **dahi** yanmaz (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 30). [dahi,]

□ Bu kâr **dahi** bir emr-i müşkil

Zîrâ ki bu deşt-i pür-belâda (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 13). [dahi,]

- Hâliñ **dahi** kârı kâle gelmez
 Müştâkların mezâk-ı hâlin (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 13). [dahi,]
 □ Cânım **dahi** saña bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 40). [dahi,]

dâhil: İç, içeri; içinde olma.

- Ol **dâhil-i** heşt cennet eyler
 Ben de saña eyleyim du'âyı (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 15). [dâhil-i, --i]

dahl: Nüfus etmek.

- Kıymetleri 'âli sîm ü zerdır
 Ol tağlara **dahl** etdiñ ammâ (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 26). [dahl,]
 □ Güftârları zıkr ü gâzeldir
 Müştâklara ki **dahl** etdiñ (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 30). [dahl,]

dâ'im: Devam eden, devam üzere olan, sürekli.

- Nûş eyleyen ol şarâbı **dâ'im**
 Dâ'imdi be-zevk-i şâd-mânî (Nigârname, Gazel 9, Mısra 14). [dâ'im,]
 □ Sergeşte serâsime bu yerde firâvândır
 Hayret-zedeler **dâ'im** cânân iledir kâ'im (Nigârname, Gazel 21, Mısra 3). [dâ'im,]
 □ Hayret-zedeler **dâ'im** cânân iledir kâ'im
 Bahş eyle bu kirdâra varıñ ki şirîn cândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 4). [dâ'im,]
 □ Dâ'im okuyam bulam necâtı
 Ey tûti-i tab' bir gâzel de (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 31). [dâ'im,]
 □ Tâ var ki var hüsn ü sevdâ
 'Aşk ile Hüsün cihânda **dâ'im** (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 21). [dâ'im,]
 □ Derdiñe devâ benim tabîbiñ
 Ğam çekme yürü çü mest **dâ'im** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 5). [dâ'im,]
 □ Bir güldür o kim zevâli yokdur
Dâ'imdir o irtihâli yokdur (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 28). [dâ'imdir, -dir]
 □ Anı severem ki ola **dâ'im**
 Meyhânede bâdeye müdâvim (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 12). [dâ'im,]
 □ Erbâb-ı vefâlar ile **dâ'im**
 Der-seyr-i mezâk edek dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 21). [dâ'im,]
 □ Dâ'imdir o yerde ittifâkı
 Min-ba'd firâk hâşıl olmaz (Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 5). [dâ'imdir, -dir]
 □ Allah bizi şafâda **dâ'im**
 Tesliyye-i Muştâfâda kâ'im (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 32). [dâ'im,]

dâ'im eyle: Sürekli kılmak.

- Meydân-ı ferağda eyleyek bâz
 Aşhâb-ı şafâlar ile dâ'im (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 20). [dâ'im eyleyek, -ye, -k]

dâ'im eyleyen: Süreklilik. devamlı.

- Evşâf-ı habîb-i Kibriyânı
 Nûş eyleyen ol şarâbı dâ'im (Nigârname, Gazel 9, Mısra 13). [dâ'im eyleyen, -]

dâ'im ola: Devamlı, sürekli, kalıcı olmak.

□ Cân u dile **dâ'im ola** hem-dem

‘Aklıñ başına urar dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 37*). [*dâ'im ola, -*]

dâ'imdi: *Daima, her zaman.*

□ Der gerden-i men hevâ-yi tevîd

Dâ'imdi ne bî-hamâyilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 24*). [*dâ'imdi,]*

□ Der gerden-i men hevâ-yi tevîd

Dâ'imdi ne bî-hamâyilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 25*). [*dâ'imdi,]*

□ Dâ'imdi be-zevk-i şâd-mânî

İşrâbına şart yokdur ey cân (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 14*). [*dâ'imdi,]*

□ Nûş eyleyen ol şarâbı dâ'im

Dâ'imdi be-zevk-i şâd-mânî (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 15*). [*dâ'imdi,]*

dâ'ire-i mihir: *Sevgi dairesi.*

□ Oynadır ‘aşk u cezebâtım benim

Şanma abes **dâ'ire-i mihirde** (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 14*). [*dâ'ire-i mihirde, -de]*

dâ'ire-i mihirde: *Cehennem topluluğu.*

□ Oynadır ‘aşk u cezebâtım benim

Şanma abes **dâ'ire-i mihirde** (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 13*). [*dâ'ire-i mihirde, -]*

dakîk: *Düzenli işleyen, aksamayan.*

□ Güftâr-ı hakîkim ‘aşkdandır

Efkâr-ı **dakîkim** ‘aşkdandır (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 32*). [*dakîkim, -i, -m]*

dal: *Dalmak, içine girmek.*

□ İşrâba ziyâdedir şiyâkım

Bu kâra giriş merağa **dalma** (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 8*). [*dalma, -ma]*

□ Çekdim başa bañr-ı nazma **daldım**

Nazm eyledim ol menâmı hoşter (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 26*). [*daldım, -dı, -m]*

□ Bilmez özün ol hayâle **dalmış**

Etrâfını bañr-ı hayret almış (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 31*). [*dalmış, -mış]*

□ ‘Arz eylediler ki mîzbâna

Böyle ne elem fikâra **dalma** (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 29*). [*dalma, -ma]*

□ Deryâ-yı muhîl-i zevke **dalmış**

Zîrâ bu ‘akıl büyük belâdır (*Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 7*). [*dalmış, -mış]*

□ Mihmânlara dedi ol budala

Bir kuş mu ki o konar bu **dala** (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 2*). [*dala, -a]*

□ Bir böyle cünûn-ı bî-çun olmaz

Deryâ-yı muhabbet içre **dalmış** (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 10*). [*dalmış, -mış]*

□ Kendi gibi tâlibi de murdâr

‘Âkil olan ol menâle **dalmaz** (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 16*). [*dalmaz,]*

□ Ferhâd deyü ki çengi çaldı

Müşâkların sözüne **daldı** (*Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 5*). [*daldı, -dı]*

damağuma: *Beynime.*

□ Ver bâde-i zevki şevkim artur

Tâ keyfim ura **damagıma** hem (*Nigârname, Mesnevi 68, Mısra 6*). [*damagıma,]*

dâmân: *Etek.*

□ Tüt **dâmanımı** eriş kemâle

Güş vermegil özge kıyl u kâle (*Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 23*). [*dâmanımı, -ı, -mı]*

dâmân-ı kerem: *Kerem eteği.*

□ Dâmân-ı keremden üzmezem el

Ver hâcetim eyle müşkilim hâll (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 3*). [*dâmân-ı keremden, -den]*

dâmân-ı niyâza: *Yalvarma eteği.*

□ Dâmân-ı niyâza urdu muhkem (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 42*). [*dâmân-ı niyâza, -]*

dâmen: *Etek.*

□ Seyr eyle deme eknûn ya rûz ya şebdir bu

Ey pîr-i Sirâcî öp **dâmen-i** dili zîrâ (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 21*). [*dâmen-i, --i]*

dâmen-i dili: *Gönül eteği.*

□ Seyr eyle deme eknûn ya rûz ya şebdir bu

Ey pîr-i Sirâcî öp **dâmen-i dili** zîrâ (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 22*). [*dâmen-i dili, -]*

dâmen-i sevdâyı: *Sevdanın eteği.*

□ Tüt **dâmen-i sevdâyı** pervâ-yı ‘acebdir bu

Tüt **dâmen-i sevdâyı** çek bâde-i bî-tâyı (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 18*). [*dâmen-i sevdâyı, -]*

□ Tüt **dâmen-i sevdâyı** pervâ-yı ‘acebdir bu

Tüt **dâmen-i sevdâyı** çek bâde-i bî-tâyı (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 19*). [*dâmen-i sevdâyı, -]*

□ Tüt **dâmen-i sevdâyı** pervâ-yı ‘acebdir bu

Tüt **dâmen-i sevdâyı** çek bâde-i bî-tâyı (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 19*). [*dâmen-i sevdâyı, -]*

□ Tüt **dâmen-i sevdâyı** pervâ-yı ‘acebdir bu

Tüt **dâmen-i sevdâyı** çek bâde-i bî-tâyı (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 20*). [*dâmen-i sevdâyı, -]*

dâmen-i tevellâ: *Dost'un eteği.*

□ Aldım ele **dâmen-i tevellâ**

El verdi baña hâlâvet-i dost (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 3*). [*dâmen-i tevellâ, -]*

dânâ-yı berem: *Bilgiyi veren Allah'tır.*

□ Vaḥdetle fûnûn-ı der fûnûnam

Dânâ-yı berem ne câhilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 10*). [*dânâ-yı berem, -]*

□ Vaḥdetle fûnûn-ı der fûnûnam

Dânâ-yı berem ne câhilem ben (*Nigârname, Gazel 2, Mısra 11*). [*dânâ-yı berem, -]*

dânen: *Bilen kişi.*

□ Dâneninde demek anâ revâdır

‘Âşıkdı melâmeti füzûndur (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 11). [dânende, -de]

dâniş: Bilgi (sahipleri), alim.

□ Dânişlik ile olur mu ol iş

Zann etme olur ki olmaz ol kâr (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 24). [dânişlik, -lik]

danışma: Konuşmak.

□ Beyhûde yere verir o harlar

Ba‘zısı anın gelüp **danışmaz** (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 20). [danışmaz,]

□ Şahrâya düşüp gezer avâre

Bir kimse ile demez **danışmaz** (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 9). [danışmaz,]

dânişmend-i sühendâ: Laf, söz bilgini.

□ Dânişmend-i sühendânın dîvâneye pendî

Meydân-ı sühende etdi cevân (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 11). [dânişmend-i sühendânın, -n, -ı, -n]

dânişmend-i sühendân: Laf, söz bilgini.

□ Olduñ ise de kelâm-ı bî-hûd

Dîvâne-i meydânın **dânişmend-i sühendâna** cevâbı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 18). [dânişmend-i sühendâna, -a]

dânişmendler: Medrese talebesi.

□ Dânişmendlerin perde-i ru‘yetlerini beyândır şâh-ı hûbânın takrîr-i dîr-bârlarıdır

Bir nükte deyim ki bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 16). [dânişmendlerin, -in]

dâr: Ev, yurt.

□ Şâdâne gönül ayağa tırdu

Tersâ-beçe **dârına** yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 12). [dârına, -ı, -n, -a]

dârdan aldı: Darağacından almak.

□ Ol tâlib-i yâr bildi yârî

Ol **dârdan aldı** bu şikârı (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 3). [dârdan aldı, -]

dâre: Vazife (korumak ile vazifeli).

□ Cîlve-i tecelli içre mesrûr

Güftâr-ı enel-hâk ile **dâre** (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 26). [dâre,]

□ Zincîr ki bend bend **dârem**

Her târ nigâr-ı dil-rübâdır (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 16). [dârem, -m]

dâreyn: İki dünya, dünya ve ahiret.

□ Dâreynde her ne var bû ter

‘Aksidir anın ze-şems ezhar (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 35). [dâreynde, -de]

□ Ol ni‘met-i luğf-ı ber-hudânın

Dâreyn değil merâmı zîrâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 20). [dâreyn,]

□ Bir elf iledir benim medârim

Dâreynde o nigâr u yârim (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 22). [dâreynde, -de]

□ Her lahza cemâli tâlibem ben

Dâreyn değil gözümde aşlâ (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 38). [dâreyn,]

dâr-ı: *Ev, yurt.*

□ Olmazsa eger niyâz-ı bî-hadd

Açılmaz ebed bu **dâr-ı** derbend (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 23*). [*dâr-ı,]*

dâr-ı devâ: *Şifa evi. Derman evi.*

□ Kilk-i bâdem kühlüdür **dâr-ı devâdır** menzirim

Lem'a-yı câm-ı tevellâdır çerâğ-ı meskenim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 45*). [*dâr-ı devâdır, -dır]*

dâr-ı vefâ: *Vefa yurdu.*

□ Hân-kâh-ı mihrdir **dâr-ı vefâdır** menzirim

Nûr-ı yâ hû bezm-gâhımdan 'urûc eyler ki tâ (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 19*). [*dâr-ı vefâdır, -dır]*

dâr-ı ziyâ: *Parlaklık yurdu, evi.*

□ Nûr-ender-nûrdur **dâr-ı ziyâdır** menzirim

Eksik olmaz bâr-gâhımdan şarab-hârım ki tâ (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 47*). [*dâr-ı ziyâdır, -dır]*

dârül: *Ev, bina, belde, ülke.*

□ Gûşe-i şehir-i belâ **dârül** velâdır menzirim

Dem-be-dem eyler ziyâret ehl-i hâcet dergehim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 9*). [*dârül,]*

dârüş-şifâ: *Şifahane, (aşk derdinin) derman merkezi.*

□ Bâr-gâh-ı lutf-ı Hak **dârüş-şifâdır** menzirim

Terk ü tecrîd eyleyüp buldum muhallid bir makâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 11*). [*dârüş-şifâdır, -dır]*

daş düşdü: *Taş düştü.*

□ Daş başına düşdü mîzbânın

Hasret-keşi oldu imdi cânın (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 31*). [*daş düşdü, -]*

da'va: *Çözülmesi gereken mesele.*

□ Şekerle müşâhib oldu âhir

Da'vasının oldu kizbi zâhir (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 16*). [*da'vasının, -sı, -nı, -n]*

da'vet: *Çağırma.*

□ Bir özge merâme 'azm-i tâm et

Bu **da'vete** ki biz olduk 'âzim (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 24*). [*da'vete, -e]*

□ Bir özge merâme 'azm-i tâm et

Bu **da'vete** ki biz olduk 'âzim (*Nigârname, Gazel 8, Mısra 24*). [*da'vete, -e]*

□ Geldi dedi ey 'azîz-i gam-hâr

El-hamd icâbet oldu **da'vet** (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 23*). [*da'vet,]*

□ Kıldı heme **da'veti** icâbet

Ol peyk-i hüceste hûb-güftâr (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 20*). [*da'veti, -i]*

da'vet edeyim: *Davet etmek, çağırma.*

□ Ger izin olursa imdi ey yâr

Da'vet edeyim kamû ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 26*). [*da'vet edeyim, -]*

da‘vet etdi: Çağırarak, buyur etmek.

□ Bir kâmil-i hoş sözü laîfî

Ol kavm-i ‘azîzi etdi da‘vet (Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 19). [da‘vet etdi, -]

da‘vetçi: Birini bir yere çağırarak için gönderilen çağırıcı; haberci.

□ Da‘vetçiye ya‘ni mîzbâna

Pendimiz ola meger bahâne (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 1). [da‘vetçiye, -ye]

danla: Anla.

□ Ol tâ‘ifeniñ işini **danla**

Nâ-şâfların işi hatâdır (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 41). [danla,]

de: Demek, söylemek, dile getirmek.

□ Tevhîd-i Hüdâdır imdi cânım

Tahkîk **deme** ki nâkilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 8). [deme, -me]

□ Tevhîd-i Hüdâdır imdi cânım

Tahkîk **deme** ki nâkilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 9). [deme, -me]

□ Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir

Nâ hak **demezem** ne bâtilam ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 18). [demezem, -mez, -e, -m]

□ Bir var-ı Hüdâ-yı lem-yezeldir

Nâ hak **demezem** ne bâtilam ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 19). [demezem, -mez, -e, -m]

□ Şân der şân seniñ şöhr-i mi‘râc seniñ

Şân-der-şânıña Mevlâ **dedi** Levlâ Levlâ (Nigârname, Gazel 5, Mısra 9). [dedi, -di]

□ Şân der şân seniñ şöhr-i mi‘râc seniñ

Şân-der-şânıña Mevlâ **dedi** Levlâ Levlâ (Nigârname, Gazel 5, Mısra 10). [dedi, -di]

□ Şân **der** şân seniñ şöhr-i mi‘râc seniñ

Şân-der-şânıña Mevlâ **dedi** Levlâ Levlâ (Nigârname, Gazel 5, Mısra 8). [der, -r]

□ Şân **der** şân seniñ şöhr-i mi‘râc seniñ

Şân-der-şânıña Mevlâ **dedi** Levlâ Levlâ (Nigârname, Gazel 5, Mısra 9). [der, -r]

□ Mesned-i ‘arş seniñ mülket-i mi‘râc seniñ

Muhtaşar eyleyim evşâfı ey mâh **deyim** (Nigârname, Gazel 5, Mısra 7). [deyim, -yim]

□ Mesned-i ‘arş seniñ mülket-i mi‘râc seniñ

Muhtaşar eyleyim evşâfı ey mâh **deyim** (Nigârname, Gazel 5, Mısra 8). [deyim, -yim]

□ Çün hâne-i zikr-i âferîndir

Kim görse **de** söyler Allah Allah (Nigârname, Gazel 8, Mısra 8). [de,]

□ Çün hâne-i zikr-i âferîndir

Kim görse **de** söyler Allah Allah (Nigârname, Gazel 8, Mısra 8). [de,]

□ Bî-misl bu kavî **der** yakîndir

Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir (Nigârname, Gazel 8, Mısra 3). [der, -r]

□ Bî-misl bu kavî **der** yakîndir

Mihmân-sarây-ı bî-bedeldir (Nigârname, Gazel 8, Mısra 3). [der, -r]

□ Bî-misl ki **der** derûn-ı tendir

Çeh çeh-zen-i ‘aşk-ı dil-sitândır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 4). [der, -r]

□ Bu seyr ü seyâhat özge bâbet

Bî-misl ki **der** derûn-ı tendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 5). [der, -r]

□ Seyr eyle **deme** eknûn ya rûz ya şebdir bu

Ey pîr-i Sirâcî öp dâmen-i dili zîrâ (Nigârname, Gazel 16, Mısra 20). [deme, -me]

□ Seyr eyle **deme** eknûn ya rûz ya şebdir bu

Ey pîr-i Sirâcî öp dâmen-i dili zîrâ (Nigârname, Gazel 16, Mısra 21). [deme, -me]

□ Müştâklara hoşdur ol gerçi ki bî-tâdır

Dildâr kılar cevân **der** nâz u niyâz-bâzân (Nigârname, Gazel 19, Mısra 13). [der, -r]

□ Dildâr kılar cevân **der** nâz u niyâz-bâzân

Ser-bâz-ı niyâzîşdir bu mansıb-ı a'lâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 14). [der, -r]

□ Yârim **dese** ol mağlûb maḥbûb-ı tarîkatdır

Müşâtâk bilir yârı bilmez nedir âgyârı (Nigârname, Gazel 20, Mısra 16). [dese, -se]

□ Yârim **dese** ol mağlûb maḥbûb-ı tarîkatdır

Müşâtâk bilir yârı bilmez nedir âgyârı (Nigârname, Gazel 20, Mısra 17). [dese, -se]

□ Hoşnûd ola tâ ki ehl-i da'vet

Böyle **dedi** ol naşîh-i kâmi (Nigârname, Gazel 23, Mısra 16). [dedi, -di]

□ Yüz tutdu cünûna **dedi** ey cân

V'ey 'âlem-i derd-i 'aşka sultân (Nigârname, Gazel 23, Mısra 19). [dedi, -di]

□ Ben **de** oluram aḡa mezâhir

El-ḡamd ki bende var ümmîd (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 7). [de,]

□ Dâ'im okuyam bulam necâtı

Ey tûti-i tab' bir ḡazel **de** (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 32). [de,]

□ Ey gevher-i ḡavl-i mâ'arefnâk

Ay **dersem** eger saḡa ḡatâdır (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 40). [dersem, -rsem]

□ Gün **dersem** eger ki nâ-revâdır

Anlarda zevâl çünkü çokdur (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 1). [dersem, -rsem]

□ Başımda döner şarâb-ı Aḡmed

Aḡmed ki **desem** Eḡâd hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 18). [desem, -sem]

□ Sermest-i mezâk olup firâvân

Âhir aḡa böyle **dedim** ol an (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 17). [dedim, -di, -m]

□ Behrâm ki gördü ḡamzeḡi tîz

Veh veh **dedi** zülfikâr-ı hûnrîz (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 29). [dedi, -di]

□ Eḡrâfımı aldı nâr-ı ülfet

Tâb eylemedim **dedim** ki eyvâh (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 22). [dedim, -di, -m]

□ Eyvâh ile **dedim** Allah Allah

Böyle kurulur binâ-yı 'âlem (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 23). [dedim, -di, -m]

□ Sen **de** aḡa eyle hayli meyli

'Aşḡıḡ eseri budur ki 'âşık (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 20). [de,]

□ Nazm eyleye hûb-ter dem-â-dem

Yâ in ki ne **dese** tûti-i 'aşk (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 27). [dese, -se]

□ Çün böyle **dedi** hayâl-i puhte

Bildim ki bu kâr kâr-ı suhte (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 10). [dedi, -di]

□ Ol dem ki **dedi** hayâl-i bî-tâ

Bir böyle eser gerek hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 12). [dedi, -di]

□ ḡam çekme **dedi** zâhîrinem ben (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 1). [dedi, -di]

□ Dil **derler** idi onuḡla kârım

Olurdu geçerdi rûz-ḡarım (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 36). [derler, -r, -ler]

□ Açsun dilimi **deyim** tamâmı

Bu vâḡı'a-yı cünûn-ı hâmı (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 6). [deyim, -yim]

□ Gülşen **desem** er aḡa ḡatâdır (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 1). [desem, -sem]

□ Zîrâ o beḡâda bu fenâdır

Cennet **desem** er degil muvâfık (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 3). [desem, -sem]

□ Söyleyim aḡa **deyim** bu şâbih

Ol yerdedir 'âşıkân-ı ḡaḡ ḡûy (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 6). [deyim, -yim]

□ Çün nây-ı hezâr âh **der** âh

Etdim ki cünûnı kıldım âḡâh (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 35). [der, -r]

□ Feryâd ile söyledim ki ey yâr

- Hıfz eyle **desem** sükâne kim var (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 40). [desem, -sem]
- ☐ Şâyesteñ ola ey ‘âli-himmet
- Rahm eyle melâl **der** melâle (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 18). [der, -r]
- ☐ Deme delidir sözü ne lâzım
- Güftârıma bir dem ol mülâzım (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 22). [deme, -me]
- ☐ Der dest-i şiyâk ben esîrim
- Ne çâre ki yok dest-gîrim (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 24). [der, -r]
- ☐ Ne çâre edem **dedim** n’idem ben
- Yanında kalam mı ya gidem ben (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 21). [dedim, -di, -m]
- ☐ Sermest-i sürûr olup nigâra
- Bir kerre **dedim** ki âşikâre (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 36). [dedim, -di, -m]
- ☐ Böyle **dedi** ol cünûn ol dem
- Meydâna getirdi bir ğazel hem (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 27). [dedi, -di]
- ☐ Söyledim o nâmı şân u handân
- Şâd oldu **dedim** ki ey şîrîn cân (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 10). [dedim, -di, -m]
- ☐ Ancağ başa bir du‘â **de** senden
- Hoşnudluğundu bir **de** benden (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 15). [de,]
- ☐ Ancağ başa bir du‘â **de** senden
- Hoşnudluğundu bir **de** benden (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 16). [de,]
- ☐ ‘Arz eyledi böyle **dedi** ey yâr
- İmdi heme tâlibân-i didâr (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 1). [dedi, -di]
- ☐ Ol dem başa ol **dedi** niyâzın
- Mağbûl yanında ‘aşk-bâzın (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 21). [dedi, -di]
- ☐ Ol vakt **dedi** eger ki bir hayr
- Var ise tez eyle etme te’hîr (Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 41). [dedi, -di]
- ☐ ‘Arz eyledim ol kılup icâbet
- Böyle **dedi** ey esîr-i miñnet (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 30). [dedi, -di]
- ☐ Dedim aña hayrdır bu eyvâh
- Ger başa gelürse lev-haşallah (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 1). [dedim, -di, -m]
- ☐ Kim görse **der** elbet Allah Allah
- Ne hâne ki oldu ‘aıldan dūr (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 6). [der, -r]
- ☐ Zîrâ ki misâli yok cihânda
- Hayretle **der** oldum Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 21). [der, -r]
- ☐ Allah **dedim** açıldı müşkil
- Bülbül gibi söyledim ki gül gül (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 20). [dedim, -di, -m]
- ☐ Pür-naķş u nigâr ile mühëllâ
- Mâideyi lik **der** melâhat (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 5). [der, -r]
- ☐ Böyle **dedi** ol ki var ‘âlem
- Bî-şûrb-i şarâb olmaz âdem (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 32). [dedi, -di]
- ☐ Böyle **dedi** yazdı şâh-ı hûbân
- Bir şî‘r-i şîrîn çü neşe-i cân (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 24). [dedi, -di]
- ☐ Böyle **deyip** ol ki mest ü hayrân
- Devrâna girişdi şâd u handân (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 2). [deyip, -yip]
- ☐ Lütfâne **dedi** ki ey taleb-kâr
- Vardır sebebi anıñ sezâ-vâr (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 9). [dedi, -di]
- ☐ Vaşf eyledi böyle şâh-ı hûbân
- Ol lahza aña **dedim** ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 2). [dedim, -di, -m]
- ☐ Ne söyleyim ol çenîn-çenîndir
- Bir bir ne **deyim** ki ân u îndir (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 15). [deyim, -yim]
- ☐ Dânişmendlerin perde-i ru’yetlerini beyândır şâh-ı hûbânın takrîr-i dūr-bârlarıdır

- Bir nükte **deyim** ki bî-bahâne (*Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 17*). [*deyim, -yim*]
- ☐ Etse **de** olur Nigâra dil-bend
- Ağyardan er kenâr tutmaz (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 31*). [*de,*]
- ☐ Ben **de** anı şevk ile araram
- Her kimi göreydim er şoraram (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 25*). [*de,*]
- ☐ Çün bende **de** yok hilâf-ı tâ'at
- Emr ettiği vakt oldu şâ'ib (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 10*). [*de,*]
- ☐ Geldi **dedi** ey 'azîz-i gam-hâr
- El-hamd icâbet oldu da'vet (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 22*). [*dedi, -di*]
- ☐ Geldi kamu istiyor icâzet
- Gelsün **dedim** ol zamân beşâset (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 25*). [*dedim, -di, -m*]
- ☐ Ya'kûba elem hüznün **de** vâris (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 38*). [*de,*]
- ☐ Ey bâr-ı Hüdâ sen hıfz eyle
- Hey hey **dediler** ki bu ne zînet (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 25*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Ol dem **dediler** biñ âferînet
- Bir bir **dediler** sarâyın âbâd (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 26*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Ol dem **dediler** biñ âferînet
- Bir bir **dediler** sarâyın âbâd (*Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 27*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Ol lahzâ **dedim** ki ey habîbân
- Emrâz-ı cenânıma tabîbân (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 20*). [*dedim, -di, -m*]
- ☐ Şahrâya düşüp gezer avâre
- Bir kimse ile **demez** danışmaz (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 9*). [*demez, -mez*]
- ☐ Cânın elem âteşine şalma
- Her birisi **dedi** böyle ey cân (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 31*). [*dedi, -di*]
- ☐ Yârâna **dedim** ki ey habîbân
- Ey derd-i cünûnıma tabîbân (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 36*). [*dedim, -di, -m*]
- ☐ Bir şemme **de** Cibrîl-i emînden
- Güftâra getirdiler sarâyı (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 29*). [*de,*]
- ☐ Peygambere taşlih-i selâmı
- Allah **deyüp** kamûsı durdu (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 16*). [*deyüp, -y, -üp*]
- ☐ Her biri **dedi** hikâye çün cân
- Her kimse kemâlin etdi izhâr (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 7*). [*dedi, -di*]
- ☐ Her biri **dedi** biñ âferîn-ter
- Medh eyledi her biri firâvân (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 23*). [*dedi, -di*]
- ☐ Âhir **dediler** budur hüveydâ
- Reşk-âver-i mâ'ide-i Cemşîd (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 17*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Âhir **dediler** aña şirîn cân
- Vaşf eyledi zümre-i misâfir (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 25*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Bilmez ne **desin** olurdu hâmûş
- Erbâb-ı dilân oldu hayrân (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 33*). [*desin, -sin*]
- ☐ Âyâ **dediler** bu nice âyet
- Mihmân-serâ güzeldir ammâ (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 2*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Dillerini verdiler du'âya
- Her biri birine **dedi** ince (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 23*). [*dedi, -di*]
- ☐ Her ne ki **dedimse** diñlediler
- Aşlını ki oldular haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 18*). [*dedimse, -di, -m, -se, -*]
- ☐ Kim görse anı **der** Allah Allah
- Hıfz eyle İlâhi bed-nazardan (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 14*). [*der, -r*]
- ☐ Ol bâbda hayli söz **dediler**
- Ammâ bilürem ki pendî kınamaz (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 31*). [*dediler, -diler*]

- ☐ Hayrân cemâlinize nâzır
Hayretle kâmu **dediler** ey cân (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 38). [dediler, -diler]
- ☐ Ol lahza **dedim** ki ey revânım
Ey cân-ı şîrînım ey cinânım (Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 1). [dedim, -di, -m]
- ☐ Mîzbân müdde‘âsını isbât
Dedim ki değil bu emr müşkil (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 12). [dedim, -di, -m]
- ☐ Her birini gördüler hüveydâ
Olsağ **dediler** merâma vâsıl (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 8). [dediler, -diler]
- ☐ Mildir gözüne anıñ sezâ-var
Dedim ki kelâm tûl vermeñ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 14). [dedim, -di, -m]
- ☐ Keş-şems dile ediñ temâşâ
Her ne ki **dedimse** cümle anlañ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 22). [dedimse, -di, -m, -se, -]
- ☐ Bînden biridir mûyın haâtadır
Dersem aña yok desem revâdır (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 7). [dersem, -rsem]
- ☐ Ayağına baş **dese** yeridir
Başdan ayağı ki serserîdir (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 38). [dese, -se]
- ☐ Bînden biridir mûyın haâtadır
Dersem aña yok **desem** revâdır (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 7). [desem, -sem]
- ☐ Oldu kamu **dedi** Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 1). [dedi, -di]
- ☐ Bu neş’e-i cîlve-i Nigârî
Böyle **deyüp** eylediler efğân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 29). [deyüp, -y, -üp]
- ☐ Çeksek **de** bu yolda çok cefâlar
Böyle dediler düşüp şitâba (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 12). [de,]
- ☐ Olsa tuta olmaya fazîhat
Güftâra gelüp **dedi** ne çâre (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 29). [dedi, -di]
- ☐ ‘Arşa-yı sühinde ol dil-âver
Luftâne **dedi** ki ey berâder (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 39). [dedi, -di]
- ☐ Çeksek de bu yolda çok cefâlar
Böyle **dediler** düşüp şitâba (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 13). [dediler, -diler]
- ☐ Seyyide **dediler** ey kerem-kâr
Sen kim bizim ihtiyârımızsın (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 20). [dediler, -diler]
- ☐ Ceddiñe muñî‘ kâf tâ kâf
‘Arzımı işit **deme** cünündür (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 12). [deme, -me]
- ☐ Güftâr-ı cününü ol şehen-şâh
Dinledi yakıldı **dedi** eyvâh (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 3). [dedi, -di]
- ☐ Böyle **dedi** etdi kañ‘-ı şöhet
Güftârına almadı naşîhat (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 6). [dedi, -di]
- ☐ Hatm etdi kelâm-ı pendî ol dem
Mecnûna **dedi** işinden ol hem (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 11). [dedi, -di]
- ☐ Bu remz ile ol ‘azîz-i bî-tâ
Ya‘nî **dedi** ey dil-i Nigârî (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 2). [dedi, -di]
- ☐ Mihmânlara **dedi** böyle ol hem
İş düşdü size ki imdi çâre (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 21). [dedi, -di]
- ☐ Yüz tutdı kâmu **dedi** ki ey yâr
Düşdü saña kâr-ı çâr u nâ-çâr (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 31). [dedi, -di]
- ☐ Ol ‘ârif-i pend hem-çü Loqmân
Güftâra gelip **dedi** ki ey dil (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 14). [dedi, -di]
- ☐ Olduñ ise **de** kelâm-ı bî-hûd
Dîvâne-i meydânın dânişmend-i sühendâna cevâbı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 17). [de,

/

□ K'ey nükte-i 'aşkıdan habersiz

De âteş-i mihirden esersiz (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 26). [de,]

□ Sûz-ı dil ile gelip zebâna

Sûzân ile **dedi** yana yana (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 24). [dedi, -di]

□ Ammâ **deyim** imdi var bir kâr

Şâyeste-i sem' degilse ey yâr (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 13). [deyim, -yim]

□ Ol dem **dedi** 'aql oldu hem-dem

Mağv oldu şiyâk geldi ol dem (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 17). [dedi, -di]

□ Sûzâne **dedi** ki ey kerem-kâr

Üftâde-i 'aşkâm ey meded-kâr (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 13). [dedi, -di]

□ Böyle **dedi** oldu zâr u giryân

Toprağa döşenmiş etdi efğân (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 33). [dedi, -di]

□ Dedi saña 'âşık olmuşam ben

Olduñ nice kim evel baña sen (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 41). [dedi, -di]

□ Dedi bilirim ne çâre ey cân

Bî-şüphe ki zıdd-ı küfr ü îmân (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 5). [dedi, -di]

□ Girdim diniğe **dedi** o duhter

Ol bahtı güzel bülend duhter (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 15). [dedi, -di]

□ Gir dîn-i mübînime hüveydâ

Deyim saña lahza lahza âhlâ (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 14). [deyim, -yim]

□ İnşâf ile hâce-i sühendân

Dedi saña cânım ola kurbân (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 22). [dedi, -di]

□ Tutmaz birini tutar mı mecnûn

Tutmaz ise **de** birini ey yâr (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 32). [de,]

□ Mihmân-ı 'azîz mîzbâna

Her biri **dedi** gerek hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 6). [dedi, -di]

□ Tâ kim ola sende hâl peydâ

Cânıñ gül ola diliñ **de** şeydâ (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 40). [de,]

□ Ol merd-i cünûna **dedi** ey cân

Gel yanıma söyleyim ki el'ân (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 9). [dedi, -di]

□ Sen **de** baña gel 'itâ'at eyle

Er maṭluba hayli tâ'at eyle (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 17). [de,]

□ Erbâb-ı tarîke **dedi** ol dem

K'ey reh-nümûn-ı mihribânî (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 31). [dedi, -di]

□ Güftâr-ı şîrin kerâmet eyle

Allah **deyüp** ayağa ṭurdu (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 28). [deyüp, -y, -üp]

□ Cânsız olurum ki ansız olmam

Sen **de** öz işinde ber-ḳarâr ol (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 40). [de,]

□ El-ḥamd Hüdâya himmetiñ var

Bir maṭlab içün **de** cümle ey yâr (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 36). [de,]

□ Dedi ki naşîhat eyleriz biz

Pendâne kelâmı söyleriz biz (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 21). [dedi, -di]

□ Er dâdıma **dedi** Allah Allah

Fermâniñizi ḳabûl ḳıldım (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 39). [dedi, -di]

□ Her ne **dese** ger aña inânmaz

Dildârdan özge sözü ḳanmaz (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 17). [dese, -se]

□ Hoşnûd ola tâ ki ehl-i da'vet

Böyle **dedi** ol naşîh-i kâmil (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 16). [dedi, -di]

□ Yüz ṭutdu cünûna **dedi** ey cân

- V'ey 'âlem-i derd-i 'aşka sultân (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 19). [dedi, -di]
- Cânın acıyup diliñ der idi
- N'olaydı benim **de** böyle kârım (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 38). [de,]
- Her vaqt **der** idiñ âferîn-bâd
- Anda ki olan kemâl-i 'aşka (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 27). [der, -r]
- El vermiş aña bir özge hâlet
- Cânım yakılır **desem** ne çâre (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 2). [desem, -sem]
- Güftâra gelüp ki ol şîrîn-ter
- Böyle **dedi** aña ey cünûn-ter (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 38). [dedi, -di]
- Divâneye özr kıldı kâmil
- Mihmânlara **dedi** hem-çü bülbül (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 14). [dedi, -di]
- Böyle **dedi** ol misâfirâne
- Pend eylemek imdi bir bahâne (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 25). [dedi, -di]
- Bir kes **dediler** gerekdir el'ân
- Bahş eyleye ol cünûna pendî (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 35). [dediler, -diler]
- Gerçi saña **dedim** ey şîrîn-kâr
- İncitme çü zehr telh-i güftâr (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 9). [dedim, -di, -m]
- Ger var ise bir naşîh-i kâmil
- Söyleñ **desün** ola pend-i kâbil (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 30). [desün, -sün]
- Bizler **de** olağ müdâm hürrem
- Ol dem dedi sâki-i şîrîn-kâr (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 5). [de,]
- Bizler de olağ müdâm hürrem
- Ol dem **dedi** sâki-i şîrîn-kâr (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 6). [dedi, -di]
- Böyle **dedi** söyledi çü bülbül
- Şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdârın dîvâne-i şîrîn-kâra pendî (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 15). [dedi, -di]
- Bir nükte **deyim** oluñ haber-dâr
- Nûş eyleyen ol şarâb-ı şâni' (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 7). [deyim, -yim]
- Ben **de** sen içenden içmişem tâ
- Zâhirdi baña işin hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 31). [de,]
- Güftârımı cümle hırz-ı cân et
- Her ne ki **dedimse** ân-ı ân et (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 16). [dedimse, -di, -m, -se, -]
- Ammâ **deyim** ey esîr-i sevdâ
- Sen gibi cünûn yokdur aşlâ (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 27). [deyim, -yim]
- Güftârımı sen hayâl şanma
- Bî-fâ'ide söz **deyüp** uşanma (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 14). [deyüp, -y, -üp]
- Yanında olan **dedi** ki eyvâh (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 39). [dedi, -di]
- Gül destesi ise nâ-revâdır
- Bir kışsa **deyim** saña sen anla (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 22). [deyim, -yim]
- Zîrâ ki degil hafîye 'ârif
- Ma'zûrdur ol ne **derse** ma'zûr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 17). [derse, -r, -se]
- Yüz tütü cünûna **dedi** ey yâr
- Ġam çekme olur merâm hâşıl (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 14). [dedi, -di]
- Mihmânlara **dedi** bu cünûn-kâr
- Bu kâr-ı şîrîni terk etmez (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 30). [dedi, -di]
- Ger söylemesem **de** ol hitâbım
- Fil-hâl bilir verir cevâbım (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 30). [de,]
- 'Arz eyleyüben **dediler** ey pîr
- Elbette gerek bu kâra tedbîr (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 16). [dediler, -diler]
- Bir merd-i vefâ belâsı pek çok

- Bir vaqt bu kâra ben **de** girdim (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 10). [de,]
☐ Pendâne kelâma şâyık oldum
 Baba **de** baña saña dedim ben (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 30). [de,]
☐ Eyler miyim ey cünûn-ı ülfet
 Sen **de** beni iste ey şirînim (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 40). [de,]
☐ Pendâne kelâma şâyık oldum
 Baba de baña saña **dedim** ben (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 30). [dedim, -di, -m]
☐ Bî-ma'na **deme** ki güft ü gûyum
 Bî-ma'na olur mu pend-i Loqmân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 11). [deme, -me]
☐ Âyâ **dediler** n'edek bu kâra
 Bu derde 'acep edek ne çâre (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 35). [dediler, -diler]
☐ Cümlesi **dedi** ki ey kühen-sâl
 Tedbîr ne eyleyiñ ki el-hal (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 1). [dedi, -di]
☐ Pîr anlara **dedi** mîzbâna
 Söyleñ bu sözü ki yana yana (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 7). [dedi, -di]
☐ Fikr eyledi hayli **dedi** âhir
 Bir çâre ki yokdur aña zâhir (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 27). [dedi, -di]
☐ Cem' oldu kamû **dedi** ne çâre
 Olsa ki yete anıñla yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 35). [dedi, -di]
☐ Böyle ki kamû **dedi** nigâra
 Dîvâne ayıldı **dedi** yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 39). [dedi, -di]
☐ Böyle ki kamû **dedi** nigâra
 Dîvâne ayıldı **dedi** yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 40). [dedi, -di]
☐ Böyle **dediler** ki yana yana
 Âyâ ne edek ki bu divâne (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 17). [dediler, -diler]
☐ Feryâd ile ol girişdi kâle
 Böyle **dedi** ol şirîn budâla (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 12). [dedi, -di]
☐ Mihmânlar **dedi** ol budala
 Bir kuş mu ki o konar bu dala (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 1). [dedi, -di]
☐ Pendâne kelâmı eyledi âh
Dedi bu civanlığında bir bâr (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 38). [dedi, -di]
☐ Âyâ **dediler** nedir cevâbı
 Ol lahza kamûsun aldı hayret (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 17). [dediler, -diler]
☐ Bes imdi bu ikimiz **de** yârız
 Dostlukda muķim-i pâydârız (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 35). [de,]
☐ Ol merd ü civân tûrdı ol an
 Ol merd-i cünûna **dedi** ey cân (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 18). [dedi, -di]
☐ Bir vâkı'a ile oldu şeydâ
Derler saña bu degil mi rüsvâ (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 12). [derler, -r, -ler]
☐ Añladı ki rûtbe-i kemâlin
 Ol lahza cünûna **dedi** ey merd (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 30). [dedi, -di]
☐ Mihmânlar içine düşdü şûrîş
 Her biri **dedi** ne eylesek boş (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 34). [dedi, -di]
☐ Ol râhneverd **dedi** ol dem
 Gerçi bu cihânı gezmişem hem (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 17). [dedi, -di]
☐ Girdi **dedi** ey cünûn-ı sermed
 Sensiñ meger ey belâ-yı 'âlem (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 35). [dedi, -di]
☐ Zîrâ **demişiz** ki mîzbâna
 Pend eyleriz aña hikmet-âne (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 27). [demişiz, -miş, -iz]
☐ Añla ne **desem** itâ'at eyle

- Zîrâ baña bundan özge ni‘met (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 3). [desem, -sem]
- ☐ Dîvâne-i ‘aşk **dedi** ey yâr
- Diñle ki diyem saña ne ki var (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 31). [dedi, -di]
- ☐ Çok kesleri eylemiş perişân
- Bir bir **desem** er nihâyeti yok (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 16). [desem, -sem]
- ☐ Güftâr-ı şîrîni gûn-a-gûndur
- Dîvâne **dedigimiz** naşîhat (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 14). [dedigimiz, -dig, -imiz]
- ☐ Toğrusu budur edek naşîhat
- Țutmaz ise **de** bize bu himmet (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 18). [de,]
- ☐ Mihmânlara ‘arz etdi sûzân
- Bu resm ile **dedi** ey habîbân (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 40). [dedi, -di]
- ☐ ‘Ahdimize Țurmasak cefâdır
- Derler** ki bu kavm-i bî-vefâdır (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 14). [derler, -r, -ler]
- ☐ Söyledi Țabîb hikmetâne
- Mihmânlara **dedi** yana yana (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 8). [dedi, -di]
- ☐ Ol ‘ârif-i güft ü gûy-ı hikmet
- Ne çâre **dedi** kılâm naşîhat (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 26). [dedi, -di]
- ☐ Ol kavm aña **dediler** ey cân
- Hâkdır dedigin kelâm el’ân (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 9). [dediler, -diler]
- ☐ Ol merd-i cünûna **dedi** şâ’ik
- Her ‘ilmde bil hâzâkatim var (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 5). [dedi, -di]
- ☐ Vâsıl ola düşmeye melâle
- Herkes **dese** vardır inanmaz (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 34). [dese, -se]
- ☐ Dîvâne-i ‘aşk **dedi** ey er
- Her lahza benimle ol berâber (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 23). [dedi, -di]
- ☐ Ger var desen ki nâ-revâdır
- Var **deme** yoğa ki nâ-sezâdır (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 12). [deme, -me]
- ☐ Dediler aña ki niçün efgân
- Etdiñ **dedi** bildim ey habîbân (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 18). [dedi, -di]
- ☐ Olma **dedi** ol cünûna dil-teng
- Zîrâ ki benim rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 33). [dedi, -di]
- ☐ Dediler aña ki niçün efgân
- Etdiñ dedi bildim ey habîbân (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 17). [dediler, -diler]
- ☐ Ne çâre edek ki var ikrâr
- İkrâra göre **demek** sezâ-vâr (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 30). [demek, -mek]
- ☐ Bağ sen **de** revâc-ı iştîyâka
- Esbâb-ı Țarab ki söyler Allah (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 41). [de,]
- ☐ Her perdede var bir sitâyîş
- Bâtil **deme** âlet-i mezâka (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 40). [deme, -me]
- ☐ Dîvâne-i ‘aşk etdi cevân
- Ol muȚrib-i zevke **dedi** ey cân (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 38). [dedi, -di]
- ☐ Güftârım işit ki imdi Loğmân
- Der** pend benim şehir-i ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 14). [der, -r]
- ☐ Her gâh ne gâh eylerim ben
- Der** saz-gehim füzûn füzûndur (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 24). [der, -r]
- ☐ Oldum ki ta‘accübâne her -gâh
- Ezkâr-ı dilim **der** Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 38). [der, -r]
- ☐ Efkâr-ı dilim **der** Allah Allah
- Zîrâ ki bu kâr kâr-ı Hâkdır (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 39). [der, -r]
- ☐ Mihmânlara **dedi** böyle mümtâz

Gelmedi cihâna böyle bir merd (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 7). [dedi, -di]

☐ Kim gördü cihânda böyle bir ferd

Kim **derse** cünûn ol cünündür (Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 10). [derse, -rse]

☐ Ol şâ'ir-i hoş-kelâm ikrâr

Güftârın işitdi **dedi** tekrâr (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 18). [dedi, -di]

☐ Pend etmeden özge yokdu çâre

Böyle **dedi** bakdı kâr-dâre (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 36). [dedi, -di]

☐ Böyle **dediler** ki özge kim var

Yokdur ki ede anıñla güftâr (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 9). [dediler, -diler]

☐ Allahdan iste bir ricâ et

Ben **de** saña eyleyim du'âyı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 14). [de,]

☐ Dîvâne-i 'aşk açdı güftâr

Böyle **dedi** ey naşîh-i hoş-kâr (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 26). [dedi, -di]

☐ Ağyâr gibi sözü **de** ağyâr

Güftârı da kendi gibi murdâr (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 15). [de,]

☐ Her ne ki dediñse cümle ağyâr

Dildârdan özge **der** ne kim var (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 2). [der, -r]

☐ Bülbül gibi hây hûy-ı şîrîn

Her ne ki **dedim** saña ben ey cân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 32). [dedim, -di, -m]

☐ Eyledi cünûnı böyle taşsın

Dîvâne **demek** saña ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 26). [demek, -mek]

☐ Ol dâhil-i heşt cennet eyler

Ben **de** saña eyleyim du'âyı (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 16). [de,]

☐ Mihmânlara **dedi** ey habîbân

El'ân işitdim imdi kâdım (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 21). [dedi, -di]

☐ Ol şâ'ir-i hûb hûb-güftâr

Mihmânlara **dedi** böyle tekrâr (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 32). [dedi, -di]

☐ Tamâmi-i sühen

Cümle **dediler** bu kâr hoşdur (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 34). [dediler, -diler]

☐ Tedbîri yerinde hûb rengîn

Cümle **dediler** aña ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 40). [dediler, -diler]

☐ Uğradı ki derd-i bî-şümâra

Eyvâh **dedi** ki kayda gelmez (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 4). [dedi, -di]

☐ Güftârımı anladıñ işitdiñ

Her ne ki **dedimse** taḥkîk etdiñ (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 18). [dedimse, -di, -m, -se, -]

☐ Kendi gibi tâlibi **de** murdâr

'Âkıl olan ol menâle dalmaz (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 15). [de,]

☐ Mâl-dâre **dedi** ki ey cefâ-kâr

Bu 'âleme gelmeden nedir kâr (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 5). [dedi, -di]

☐ Dildâr **de** eyle şâd u hürrem

Güftâr-ı şîrîn ile dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 21). [de,]

☐ Ağyâr **deme** ki üzme cânım

Tāvûsdan ur nefes dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 11). [deme, -me]

☐ Mihmânlara **dedi** ey 'azîzân

Pendâne kelâm ân-der-ân (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 3). [dedi, -di]

☐ Dönmez **dediğinden** ol giriftâr

Bir yandan özge söylemez var (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 7). [dediğinden, -dik, -inden]

☐ Elbette olur **deme** ki olmaz

- Elbette bu kârdır kaçâyî (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 39*). [*deme, -me*]
- ☐ Ben **de** bilirim ki emr-i sevdâ
- Ez-hük-m-i kaçâ vü emr-i Mevlâ (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 19*). [*de,*]
- ☐ Âh vâh ile **dedi** yandı cânım
- Mağvoldu vücûd-ı nâtüvânım (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 17*). [*dedi, -di*]
- ☐ Mihmânlar içine düşdü efgân
- Her birisi böyle **dedi** sûzân (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 36*). [*dedi, -di*]
- ☐ Mihmânlara **dedi** imdi söyleñ
- Burhân ile anı te'yid eylenñ (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 8*). [*dedi, -di*]
- ☐ Anlar **dediler** ki anı izhâr
- Eyleyelim imdi gör neler var (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 12*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Mihmânlar aña **dediler** ey cân
- Elbette bu iş münâsib el'ân (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 34*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Sen kim bize uymadıñ naşîhat
- Etdik **de** saña biz uyduñ elbet (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 21*). [*de,*]
- ☐ Gelsin **dedi** söyleyiñ huzûra
- Bâri nazar eyleyim o nûra (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 10*). [*dedi, -di*]
- ☐ İzniñ demidir bu dem ki el'ân
- Şıgmaz bu **deme** ta'allül ey cân (*Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 17*). [*deme, -me*]
- ☐ Tamâmi-i sühen
- Böyle **dedi** cümle oldu giryân (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 23*). [*dedi, -di*]
- ☐ Pinhân demenñ âşikâre eylenñ
- Anlar **dediler** tükendi güftâr (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 27*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Ol lahza ki gözden oldu nâ-bûd
- Hayfâ **dediler** kâmûsu bî-hûd (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 16*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Maflûbuma ırgüren Hüdâdır
- Böyle **deyip** ol ayağa durdu (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 7*). [*deyip, -y, -ip*]
- ☐ Böyle **dediler** kâmûsı yâ Hâk
- Senden be-her iş olur muhakkak (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 17*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Dağıldı gamı ki söndü nârı
- Mihmânlara **dedi** zârı zârı (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 12*). [*dedi, -di*]
- ☐ Böyle **dediler** ki ey cihân-sâz
- V'ey eyleyen 'aşk-ı hüsnü mümtâz (*Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 33*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Odlara tutuşdu yandı cânı
- Ol nûr-ı gözüm **dedi** ki kanı (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 12*). [*dedi, -di*]
- ☐ Böyle **dedi** mîzbân-ı dil-hûn
- Mihmânları oldu zâr u maḥzûn (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 13*). [*dedi, -di*]
- ☐ Ol kavm ki yandı mîzbâna
- Böyle **dediler** ki yana yana (*Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 16*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Ol merd-i ḥazîn **dedi** ne çâre
- Şabr ile devâ bulur ki yara (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 3*). [*dedi, -di*]
- ☐ Böyle **dedi** cümle oldu giryân
- Feryâd ile cümle oldu sûzân (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 29*). [*dedi, -di*]
- ☐ Fırkat odu düşdü kim miyâna
- Her birisi **dedi** yana yana (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 32*). [*dedi, -di*]
- ☐ Şabrıñ demidir **dediler** ey cân
- Ol kavm ki mîzbâna ol an (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 1*). [*dediler, -diler*]
- ☐ Sâkiniñ ayağıñ öpdüm el'ân
- Nutḫum açılup **dedim** ki ey cân (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 25*). [*dedim, -di, -m*]
- ☐ Derdi **de** anıñ gibidi bî-pâ

- Zîrâ bu talebde yokdu gâyet (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 2). [de,]
☐ Terk eyleyüp özge yana gitmez
 Ne çâre edem **dedi** ne çâre (Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 16). [dedi, -di]
☐ Ne çâre edem **dedi** Hüdâyâ
 Bu kârda ‘âcizim hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 13). [dedi, -di]
☐ Bir bir **desem** er nihâyeti yok
 Bî-gâyedir ol ki gâyeti yok (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 11). [desem, -sem]
☐ Def’ eyle bu sûz-ı iştiyâkı
 Nef’î **deme** kim hemin bañadır (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 28). [deme, -me]
☐ Kandır bu kebâb-ı **der** kebâbı
 Raħm eyle baña ki cânâ geldim (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 21). [der, -r]
☐ Enfâs-ı verâ kâderdir ey yâr
 Vuşlat yolunu **dedi** peyamber (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 13). [dedi, -di]
☐ Dildârdan özge görmez oldu
 Gül-gönceden özge **demez** oldu (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 37). [demez, -mez]
☐ Der seyr ü sefer olur mu yeksân
 Rûh ile beden bir olmaz ey cân (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 6). [der, -r]
☐ İnkâr-ı ma‘ârif etmek olmaz
 ‘İrfânı **deyüp** tüketmek olmaz (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 39). [deyüp, -y, -üp]
☐ Âh vâye düşüp ki ol pey-â-pey
 Böyle **dedi** ey Hüdâ-yı her şey (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 7). [dedi, -di]
☐ Ser-şâr **deme** gece şabâhı
 Ya‘nî ki dem-â-dem eyle ser-şâr (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 30). [deme, -me]
☐ Tâb etmedi zâhmete revânım
 Zîrâ ki humâr **der** humârem (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 21). [der, -r]
☐ Def’-i elem-i memât versün
 Tâ mest olum **deyim** pey-â-pey (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 35). [deyim, -yim]
☐ Ammâ ki o yerde zâr u maḥzûn
 Gördüm **dedim** ey cünûn-ı bî-çûn (Nigârname, Mesnevi 221, Mısra 3). [dedim, -di, -m]
☐ Böyle **dedim** ol cünûn-ı bî-çûn
 Âh vâh ile dedi âh eknûn (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 13). [dedim, -di, -m]
☐ ‘Âlemleri anda beste **der** dem
 Söylenmez eger yağar belâlar (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 21). [der, -r]
☐ Bakmaz aña böyle kimse **der** kân
 Biñ cân bir akçeye alınmaz (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 27). [der, -r]
☐ Oldum ne edim ki yokdu ğam-hâr
 Böyle **dedi** ol fiğâna düşdü (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 6). [dedi, -di]
☐ Dûd-ı ünü âsumâna düşdü
 Eyvâh **dedim** nedim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 8). [dedim, -di, -m]
☐ İflâsıma hem benim **de** gâyet
 Dergâhına gelmişim ‘atâ kıl (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 29). [de,]
☐ Peygamber-i ‘âli zül-menâzil
 Ol laḥza **dedi** belâ te’enni (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 8). [dedi, -di]
☐ Zîrâ ki vücûdu **der** ‘ademdir
 Bu nâz maḥâmıdır sitiğnâ (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 23). [der, -r]
☐ Sermest-i cemâl şâd ü hürrem
 Böyle **deyüp** ol niyâza düşdü (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 34). [deyüp, -y, -üp]
☐ Ol merd-i fedâ-yı **der** fedâyî
 Böyle ki saña şad âferîn-bâd (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 1). [der, -r]
☐ Ammâ ki **deyim** bir özge ḥâlet

Vardır kim eder çeker nedâmet (Nigâr-nâme, Mesnevi 228, Mısra 31). [deyim, -yim]

□ Gönlüm açıla **deyim** dem-â-dem

Ahvâl-i cünûnî şâd u hürrem (Nigâr-nâme, Mesnevi 231, Mısra 13). [deyim, -yim]

□ Bilmez özünü ki **der** enel-hak

Hallâc o yerde verdi cânı (Nigâr-nâme, Mesnevi 232, Mısra 13). [der, -r]

□ İllâ **demed**en vücûd-ı ma'bûd

Sâbitdi vücûd-ı zâtı ammâ (Nigâr-nâme, Mesnevi 233, Mısra 25). [demed, -me, -den]

□ Der dest-i şiyâk kâmurânım

Evvelce gedâ-yı 'aql idim hem (Nigâr-nâme, Mesnevi 235, Mısra 35). [der, -r]

□ Dinle **deyim** anlagil kemâlin

Tâ nâr ile etmiş âşinâlık (Nigâr-nâme, Mesnevi 236, Mısra 15). [deyim, -yim]

□ Zikr eyledi zât-ı zül-celâli

Böyle **dedi** ey kerîm-i bî-tâ (Nigâr-nâme, Mesnevi 237, Mısra 14). [dedi, -di]

□ Öpdüm ayağın şarâb-dârın

Dedi ne elem benim medârın (Nigâr-nâme, Mesnevi 238, Mısra 41). [dedi, -di]

□ Dedi aña ey cünûn-ı Mevlâ

Ben var iken özgeye ne hâcet (Nigâr-nâme, Mesnevi 242, Mısra 37). [dedi, -di]

□ İkrâmına çünkü yok nihâyet

Ben **de** dilerim be-ğayr-i gâyet (Nigâr-nâme, Mesnevi 244, Mısra 2). [de,]

□ Bî-fânî-i 'ayş-ı **der** şafâdır

Ol râh-neverd oldu fânî (Nigâr-nâme, Mesnevi 246, Mısra 35). [der, -r]

□ Aña **dedi** mîzbân ey cân

Ruhsârı güşâde şâd ü handân (Nigâr-nâme, Mesnevi 249, Mısra 12). [dedi, -di]

□ Pervâne gibi sen eyle pervâz

Sûzişle **deyin** ki Allah Allah (Nigâr-nâme, Mesnevi 253, Mısra 17). [deyin, -y, -in]

□ Her biri **dedi** şad âferîn bâd

Ey muṭrib-i hoş-nihâd ü hoş âd (Nigâr-nâme, Mesnevi 254, Mısra 36). [dedi, -di]

dedi: Demek, söylemek, dile getirmek.

□ Ol lahza girişdi kâra hâme

Dedi yazayım Nigâr-nâme (Nigâr-nâme, Mesnevi 46, Mısra 17). [dedi,]

□ Anları sebep **dedin** bu yerde

Şaldın o sebeple bizi derde (Nigâr-nâme, Mesnevi 97, Mısra 7). [dedin, -n]

□ Her ne **dedin** ise etdim anı

Verdim saña hep dîn ü imânı (Nigâr-nâme, Mesnevi 113, Mısra 9). [dedin, -n]

□ Bî-'aql **dedin** budâla kıldın

Tağlarda olan kemâli anla (Nigâr-nâme, Mesnevi 118, Mısra 11). [dedin, -n]

□ Âyâ bu sözü niçün **dedin** sen

Başka degilem ki âdemem ben (Nigâr-nâme, Mesnevi 118, Mısra 33). [dedin, -n]

□ Ammâ ki ne çâre mîzbâna

Her ne ki **dedinse** şadıkâne (Nigâr-nâme, Mesnevi 121, Mısra 20). [dedinse, -n, -se, -]

□ Her ne ki **dedin** ise revâdır

Bes pendî işitmek hatâdır (Nigâr-nâme, Mesnevi 137, Mısra 5). [dedin, -n]

□ Güftâr-ı şirîniçe inandım

Her ne ki **dedinse** toğru şandım (Nigâr-nâme, Mesnevi 161, Mısra 40). [dedinse, -n, -se, -]

□ Her ne ki **dedinse** cümle ağıâr

Dildârdan özge der ne kim var (Nigâr-nâme, Mesnevi 170, Mısra 1). [dedinse, -n, -se, -]

□ Nâzımları nâmı ile takrîr

Etdin **dedin** ey 'azîz bir bir (Nigâr-nâme, Mesnevi 171, Mısra 8). [dedin, -n]

dedi ki: *Şöyle dedi.*

- ☐ Hayretle **dedi ki** Allah Allah
Allah baña bir 'inâyet eyle (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 25). [dedi ki, -]
- ☐ Saz ile **dedi ki** ey ser-efrâz
Her lahza işinde ber-çarâr ol (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 31). [dedi ki, -]
- ☐ Dedi ki eger olursa ruhşat
Sizden baña diyem âyet âyet (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 29). [dedi ki, -]
- ☐ Luţfâne **dedi ki** ey elem-hâr
Ėam çekme çeker mi Ėam ki ben tek (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 32). [dedi ki, -]

dedi ki: *Dedi ki; şöyle dedi.*

- ☐ Hatm eyledi kim du'âyı ol dem
Dedi ki cünûn vü böyle âdem (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 30). [dedi ki, -]
- ☐ Bir hûb Ėazel **dedi ki** ol an
Nazm etdiği ol ki bu Ėazeldir (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 18). [dedi ki, -]

dedi ki: *Dedi ki; şöyle cevap verdi.*

- ☐ Dedi ki baña ne oldu âyâ
Bu hâle neden erişdim eyvâ (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 3). [dedi ki, -]
- ☐ Güftârımı şanma kim hezeldir
Hakdır dedi kim ki bî-cedeldir (Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 16). [dedi ki, -]

dediğin: *Dediğin.*

- ☐ Sevdâ **dediğin** ki bî-emândır
Eflâk elinde bir samandır (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 34). [dediğin,]
- ☐ Ol kavm aña dediler ey cân
Hakdır **dediğin** kelâm el'ân (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 10). [dediğin,]
- ☐ Bir dilber-i pâyidâr içündür
Dünyâ **dediğin** değil ki bâkî (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 10). [dediğin,]
- ☐ Her yerde kalırsa fâriğ olmaz
Dünyâ **dediğin** ki bî-vefâdır (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 14). [dediğin,]
- ☐ 'Aşk **dediğin** cehennem ammâ
Vuşlat **dediğin** behişt-i bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 19). [dediğin,]
- ☐ 'Aşk **dediğin** cehennem ammâ
Vuşlat **dediğin** behişt-i bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 20). [dediğin,]

def: *Def edilmek II uzaklaştırılmak.*

- ☐ İmdi bilirim Ėamın füzûndur
Def'ine şarâb Ėün-a-Ėündur (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 10). [def'ine, -i, -n, -e]
- ☐ Terk eyleyüp anı Ėayre gitmez
Def'ine anığ ki şarf-ı himmet (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 18). [def'ine, -i, -n, -e]
- ☐ Def'ine anığ arardı çâre
Âhir ki anı havâle dağa (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 19). [def'ine, -i, -n, -e]
- ☐ Ėark-âb-ı Ėam olduğum bilirsin
Def'i ne hem olduğum bilirsin (Nigârname, Mesnevi 238, Mısra 17). [def'i, -i]

def' eder: *Kovmak, göndermek.*

- ☐ Çeşminden **def' eder** hicâbın
Hem 'ilm ü kemâlden mu'arrâ (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 38). [def' eder, -]

def' eyle: *Savmak, uzaklaştırmak, kovmak.*

□ Def' eyle bu sûz-ı iştiyâkı

Nef'î deme kim hemin bañadır (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 27). [def' eyle, -]

def' ola: *Def olur. Ortadan kalkar.*

□ Bahş eyleye def' ola burûdet

Mihriñ işidir ki geh harâret (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 8). [def' ola, -]

□ Def' ola burûdetim hemân dem

Meydân-ı göñül ola gülistân (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 16). [def' ola, -]

□ Bir kerre giriş ki her ne kim var

Def' ola elem kalem ede kâr (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 13). [def' ola, -]

□ Tâ kim bula göñlüm istirâhat

Def' ola anıñla bu melâmet (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 11). [def' ola, -]

□ Tâ def' ola miñnet ü melâlim

Hoşnudluk ile ola hâlim (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 21). [def' ola, -]

def' oldu: *Ortadan kalkmak, yok olmak.*

□ Evşâf-ı gül eyle ol dem-â-dem

Tab'ım açılıp def' oldu müşkil (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 16). [def' oldu, -]

def'-i elem-i memât: *Ölüm esnasında ıstırabın kaybolması.*

□ Def'-i elem-i memât versün

Tâ mest olum deyim pey-â-pey (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 34). [def'-i elem-i memât, -]

def'-i ğam: *Gamı deffetmek.*

□ İkrâr-ı hatâdayım kerem kıl

'Avf eyle hatâmı def'-i ğam kıl (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 42). [def'-i ğam, -]

def'-i ğam kıl: *-Sevgilinin gelişiyile aşğın- gamının bitmesi.*

□ Raħm eyle baña ki def'-i ğam kıl

İlet beni kâm olan maķâma (Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 15). [def'-i ğam kıl, -]

defn oldu: *Gömülmek.*

□ Defn oldu ikisi bir mezâra

Hoş hâl ki erdi yâr yâra (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 29). [defn oldu, -]

defter: *Defter || Aşk defteri.*

□ Her deftere şıgmaz ol kemâkân

Kaşr eyleyelim ki ey 'azîzân (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 27). [deftere, -e]

□ Fâyîz ü Riyâzi bî-ķarîniñ

Defterlerine vererek nizâmı (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 24). [defterlerine, -leri, -ne]

degil: *Değil, olumsuzluk edatı.*

□ Leylâ-yı ezeldir imdi kârım

Mecnûn degilem ki 'âķılem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 20). [degilem, -em]

□ Ol bâde-i vahdet ile medhûş

Öyle degilem ki aylam ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 6). [degilem, -em]

□ Leylâ-yı ezeldir imdi kârım

Mecnûn degilem ki 'âķılem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 21). [degilem, -em]

- ☐ Bî-tâligına **degil** mi âyet
Ne rûtbeye-i ‘âlidir ki mahşûş (Nigârname, Gazel 4, Mısra 6). [degil,]
- ☐ Cibrîl-i emîn nüzûl-i Kûr’ân
Bî-tâligına **degil** mi âyet (Nigârname, Gazel 4, Mısra 7). [degil,]
- ☐ Lafz-ı bî-ma‘na **degil** nükteli ma‘naları var (Nigârname, Gazel 10, Mısra 24). [degil,]
- ☐ Bî-ma‘na **degil** ki var ma‘nâ
Zîrâ bu nuķûş-ı bî-misâliñ (Nigârname, Gazel 10, Mısra 11). [degil,]
- ☐ Bilür aşhâb-ı şafâ şî‘r-i şeker-bârımdan
Lafz-ı bî-ma‘na **degil** nükteli ma‘naları var (Nigârname, Gazel 11, Mısra 25). [degil,]
- ☐ Dîvâne **degil** zîrâ sermest-i mey-i ândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 12). [degil,]
- ☐ Gerçi ki güler oynar hayret-zedeler ammâ
Dîvâne **degil** zîrâ sermest-i mey-i ândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 13). [degil,]
- ☐ Fil-hakîkat kim maķarr-ı mübtelâdır menzîlim
Maţlabım dünyâ vü mâfihâ **degil** kim şubh u şâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 8). [degil,]
- ☐ Akrân içinde hor kılma
Gerçi **degilem** sezâ bu kâre (Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 18). [degilem, -em]
- ☐ ‘Âcizliğime **degil** mi iķrâr
‘Aczim baña ma‘rifet bahârı (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 16). [degil,]
- ☐ Bî-çîz **degil** ki hikmetiñ var
Bî-hikmet olur mu kâr-ı Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 30). [degil,]
- ☐ İķrârına besteyem giriftâr
Manzûr **degil** vücûd-ı ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 21). [degil,]
- ☐ Çâre ne idem bu derde merhem
Bir ben **degilem** çün ehl-i ‘irfân (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 13). [degilem, -em]
- ☐ Bî-şüphe ki şâhib-i keremsiñ
Bir vaķt **degil** çü dem-be-demsiñ (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 42). [degil,]
- ☐ Ke‘ş-sems **degil** midir hüveydâ
Burhân maķâlîme ev-ednâ (Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 30). [degil,]
- ☐ Bî-kâr **degil** işinde kâ‘im
Bâzâr-ı şîrine âşîkârâ (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 22). [degil,]
- ☐ Bî-şübhe anıñ şafâsı fâ‘îķ
Bir yer ki **degil** aña müşâbih (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 5). [degil,]
- ☐ Destinde anıñ ki çarh-ı çenber
Bir zerre ķadar **degil** ki ey er (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 37). [degil,]
- ☐ Bilmez **degilem** bilürem ammâ
Destimdedir ihtiyâr şanma (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 32). [degilem, -em]
- ☐ Kâdir **degilem** dutam naşîhat
Hûşyârlığa ki yokdu ķudret (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 30). [degilem, -em]
- ☐ Çün zerre **degil** bu kâr mübhem
Bir yer ki ola maķâm-ı Mevlâ (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 32). [degil,]
- ☐ Ne mey ki **degil** şarâb-ı dünyâ
Ne mey ki **degil** şarâb-ı uķbâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 14). [degil,]
- ☐ Ne mey ki **degil** şarâb-ı dünyâ
Ne mey ki **degil** şarâb-ı uķbâ (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 15). [degil,]
- ☐ Bir gül ki **degil** ola diger -gün
Gitdikce olur kemâli efzûn (Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 23). [degil,]
- ☐ Bî-kâr **degil** ki var bir kâr
İdrâk eder anı şarâb-hâr (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 8). [degil,]
- ☐ Söyler gezerem bu sözü tekrâr
Âdem **degilem** mi var ‘arım (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 21). [degilem, -em]

- ☐ Bilmez ne bilür ki özge ey mâh
Sûzânıma ol **degil** ki âgâh (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 34). [degil,]
- ☐ Elbet görünür tamâmı yâ Hû
A'mâ **degiliz** dahi başırız (Nigârname, Mesnevi 94, Mısra 4). [degiliz, -iz]
- ☐ Mîzbân müdde'âsını isbât
Dedim ki **degil** bu emr müşkil (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 12). [degil,]
- ☐ Ne çâre idem ki ihtiyârım
Bende **degil** andadır mehârım (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 32). [degil,]
- ☐ Leylâ delisi **degil** bu Mecnûn
Mevlâ delisidir ol ciger -hûn (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 4). [degil,]
- ☐ Pür-nef'a naşîhatiñi şâmil
Ammâ **degilem** ki pende kâbil (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 31). [degilem, -em]
- ☐ Etmez bilirim kabûl ammâ
Pinhân **degil** sözüm hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 2). [degil,]
- ☐ Ammâ deyim imdi var bir kâr
Şâyeste-i sem' **degilse** ey yâr (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 14). [degilse, -se]
- ☐ Mecnûn ola nâmı kendi huşyâr
Bilmez **degilem** bilirim elbet (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 28). [degilem, -em]
- ☐ Bende **degil** ihtiyâr-ı sevdâ
Şanma beni özgeye berâber (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 37). [degil,]
- ☐ Âyâ bu sözü niçün dediñ sen
Başka **degilem** ki âdemem ben (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 34). [degilem, -em]
- ☐ Bu kâr saña **degil** sezâ-vâr
Ger 'âr u edebde gayretiñ var (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 33). [degil,]
- ☐ Ol ni'met-i lutf-ı ber-hudânıñ
Dâreyn **degil** merâmı zîrâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 20). [degil,]
- ☐ Zîrâ ki **degil** hafîye 'ârif
Ma'zûrdur ol ne derse ma'zûr (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 16). [degil,]
- ☐ Yârân ile bir olur mu ağıyâr
Ağıyâr **degil** rumûza vâkıf (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 15). [degil,]
- ☐ Bes bu iki 'aşîkân-ı ma'zûr
Kim kılsa **degildir** 'ağldan dûr (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 24). [degildir, -dir]
- ☐ Zîrâ bu **degildir** 'aql başda
Sermâye-i 'ağldır 'aql başda (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 5). [degildir, -dir]
- ☐ Bî-'ârif bes **degil** neğâra
Divâneligim füzûndur el'ân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 17). [degil,]
- ☐ Ma'zûr **degilmiyem** mi ey cân
Mecnûn baña benzemez ki Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 19). [degilmiyem, -mi, -y, -em]
- ☐ Pendiñize eyler ol itâ'at
Ammâ ki **degil** ki terk mümkûn (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 14). [degil,]
- ☐ Söylendi **degil** bu kâr-ı insân
'Aşîkîñ işidir bu kâr elbet (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 41). [degil,]
- ☐ Dinlemedigidi yoksa şöhet
'Âşîklığına **degil** ki hâşâ (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 16). [degil,]
- ☐ Ammâ ki biliñ **degil** divâne
Çün güft ü şenîd 'ârifâne (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 27). [degil,]
- ☐ Bilmez **degiliz** biliriz ammâ
Âhirde bu söz olur hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 11). [degiliz, -iz]
- ☐ Bir özge ğarañ **degil** bu güftâr

- Mevlâ seni ilette murâda (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 17*). [degil,]
- ☐ ‘Arz eyledi böyle bize yazık
- Zîrâ ki cünûn **degil** hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 20*). [degil,]
- ☐ ‘Aşka **degiliz** degil midir ‘âr
- Ben ki bilirim anı kemende (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 23*). [degiliz, -iz]
- ☐ Zîrâ ki **degildir** ‘özü maqbûl
- Bu kârda olur mu ‘özü ma‘kûl (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 9*). [degildir, -dir]
- ☐ Zevki ki ola cihânda nâ-dîd
- Bî-ma‘na **degil** bu güft u gûlar (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 36*). [degil,]
- ☐ Meccâne **degil** bu ârzûlar
- Her nağmede var bir nümâyîş (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 37*). [degil,]
- ☐ Bir başka **degil** baña budur kâr
- Ol kâr ile âh eylerim ben (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 21*). [degil,]
- ☐ Meccâne **degil** ki bahş-ı Hâkdır
- Bir kâr ki bahşîş-i Hüdâdır (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 1*). [degil,]
- ☐ Manzûr gözüm **degil** gülistân
- Maḥbûb dilim **degil** bu bostân (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 27*). [degil,]
- ☐ Manzûr gözüm **degil** gülistân
- Maḥbûb dilim **degil** bu bostân (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 28*). [degil,]
- ☐ Tekrâr **degilse** bâri bir yâr
- Bir yâr baña kifâyet eyler (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 13*). [degilse, -se]
- ☐ Tenhâ bu **degil** gelüp cihâna
- Mânendi anı yegân yegâne (*Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 38*). [degil,]
- ☐ Elimde **degil** bu kâr-ı sevdâ
- Ger olsa idi elimde kudret (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 28*). [degil,]
- ☐ Hicrân elemi çetindi evvâh
- Bilmez **degilim** bilirim ammâ (*Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 27*). [degilim, -im]
- ☐ Bir yerden olur **degil** ki bend bend
- Ammâ ki benem esîr ü zârem (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 14*). [degil,]
- ☐ Olmaz kim olur **degildir** âdem
- Fikr eyleme senden ayrı bir dem (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 18*). [degildir, -dir]
- ☐ ‘Arz eyledim imdi bûd-nâ-bûd
- Bî-ma‘na **degil** bu pend-i behbûd (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 42*). [degil,]
- ☐ Her lahza cemâli tâlibem ben
- Dâreyn **degil** gözümde aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 38*). [degil,]
- ☐ Ammâ ki **degil** itâ‘atim yok
- Meydân-ı celâldır bu meydân (*Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 1*). [degil,]
- ☐ Bir başka **degil** hemîn bu hâlet
- El-ḥamd ki imdi Hâkkı buldum (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 7*). [degil,]
- ☐ Evşâfını söylemek tamâmı
- Mümkün mü **degil** tüketmek olmaz (*Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 34*). [degil,]
- ☐ Bu yâr işidir **degildir** ağıyâr
- Fikr eyleme kim Hüdâ kerîmdir (*Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 5*). [degildir, -dir]
- ☐ Kesme keremiñi her dem eyle
- Bir kerre **degil** dem-â-dem eyle (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 4*). [degil,]
- ☐ Bî-kayd-ı cihân ü bî-ğam oldum
- Bî-çiz **degil** ferah ki ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 19*). [degil,]
- ☐ Senden dileğim ki müjde-gâne
- Bir başka **degil** hemîn du‘âdır (*Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 5*). [degil,]

degil ki: Boş yere değil ki.

☐ Bir dilber-i pâyidâr içündür

Dünyâ dediğin **degil ki** bâkî (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 10). [degil ki, -]

degil ki: O değil ki.

☐ Zann eyleme kim fenâyâ gitmiş

Yoksa bu **degil ki** yokdur aşlâ (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 14). [degil ki, -]

☐ Kim var vücûdu lîk mâ'il

Vâriyyetine **degil ki** gûyâ (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 24). [degil ki, -]

degil mi: Değil mi?

☐ Bir vâkı'a ile oldu şeydâ

Derler saña bu **degil mi** rüsvâ (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 12). [degil mi, -]

☐ Eylerse kelâmı pend-der-pend

Țutmasan eger **degil mi** nâmûs (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 40). [degil mi, -]

☐ Bu kâr-ı merâma biz mezâhir

Olduk bu **degil mi** kâr-ı bî-tâ (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 40). [degil mi, -]

degil midir: Herhangi bir durumu teyit etmek için kullanılan soru ifadesi.

☐ 'Aşka degiliz **degil midir** 'âr

Ben ki bilirim anı kemende (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 23). [degil midir, -]

dehâlet: Sığınmak, aman dilemek, medet, yardım istemiş.

☐ Ey bâr-i Hüdâ **dehâletim** var

Dergâhına çünkü hâcetim var (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 2). [dehâletim, -i, -m]

☐ Ey sâki **dehâlet** etdim el-ân

Dergehiñe bahş eyledim cân (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 5). [dehâlet,]

dehân: Ağız.

☐ Gül-ğonca gibi **dehânı** beste

'Aşık ile zebûn u zâr u hayrân (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 17). [dehânı, -ı]

delâil: Deliller.

☐ Ermeye düşerse şekk gamına

Ol demde arar gezer **delâil** (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 20). [delâil,]

delâlet: Delil, işaret.

☐ Kâdirliğine eder **delâlet**

Her kâr-ı bedi'e kudretün var (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 28). [delâlet,]

☐ Bî-şüphe ki levn-i aşferiyyet

Bîmârlığa eder **delâlet** (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 37). [delâlet,]

☐ Her zerre ki var eder **delâlet**

'Ârifleri kâmina o elbet (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 2). [delâlet,]

deli: Akıl veya şuuru yerinde olmayan.

☐ Zîrâ **deli** kârdan uşanmaz

İmdi bilirim ki tağa düşdüm (Nigârname, Gazel 23, Mısra 5). [deli,]

☐ Terk eylemiş 'âr u vârı atmış

Bî-târi **deliydi** bu cihânda (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 31). [deliydi, -y, -di]

☐ Deme **delidir** sözü ne lâzım

Güftârıma bir dem ol mülâzım (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 22). [delidir,]

□ Her biri bir işe oldu meşğul

Ammâ **deli** her işi unuttu (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 22). [deli,]

□ Ammâ ne **deli** cünûn-ı bî-tâ

Sen gibi cihânda yokdur aşlâ (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 31). [deli,]

□ Oldu **deli** neyleyim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 38). [deli,]

□ Böyle **deli** ‘aşkıdan uşanmaz

Bir vaqt ki gelmişiz ne çâre (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 6). [deli,]

□ Leylâ **delisi** değil bu Mecnûn

Mevlâ delisidir ol ciger -hûn (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 4). [delisi, -s, -i]

□ Leylâ delisi değil bu Mecnûn

Mevlâ **delisidir** ol ciger -hûn (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 5). [delisidir, -si, -dir]

□ Gerçi bilirim ki pendî kınmaz

Böyle **deli** ‘aşkıdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 36). [deli,]

□ Mihmânlara ‘arz kıldı ol dem

Şanmañ **delidir** ki bu şeker -fem (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 6). [delidir, -dir]

□ Her ne ki der ise cümle hâkıdır

Şanmañ **delidir** sözü ki hâkıdır (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 14). [delidir,]

□ Zîrâ **deli** kıardan uşanmaz

İmdi bilirim ki tağa düşdüm (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 5). [deli,]

□ Böyle **deli** olmadan ne hâşıl

Kağı **deli** oldu kâma vâşıl (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 31). [deli,]

□ Bîñ söyleseler birine kınmaz

Böyle **deli** ‘aşkıdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 18). [deli,]

□ Dîvânelere ki reh-nümündür

Böyle **deli** ‘aşkıdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 6). [deli,]

□ Gerçi biliriz ki başa gelmez

Böyle **deli** pend ile ayılmaz (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 32). [deli,]

deli oldu: Aklını kaybetmek, delirmek.

□ Böyle deli olmadan ne hâşıl

Kağı **deli oldu** kâma vâşıl (Nigârname, Gazel 23, Mısra 32). [deli oldu, -]

□ Böyle deli olmadan ne hâşıl

Kağı **deli oldu** kâma vâşıl (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 32). [deli oldu, -]

deli olmadan: Delirmeden, deli olmadan.

□ Böyle **deli olmadan** ne hâşıl

Kağı deli oldu kâma vâşıl (Nigârname, Gazel 23, Mısra 31). [deli olmadan, -]

delîl: Bir dava ve meseleyi ispata yarayan şey, burhan. Nişan, alâmet.

□ V’ey server-i hâdiyân-ı sâlik

Hâkıyyetiñe **delîl** Kıur‘ân (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 38). [delîl,]

□ Elbet saña bir **delîl** lâzım

Lâzımdı ki olasıñ mülâzım (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 5). [delîl,]

□ Zîrâ ki anıñ maķâmı ‘âlî

A‘lâlîğına **delîl** kâli (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 20). [delîl,]

delîl-i sevdâ: Aşkın delili.

□ Müştâķ-ı cemâl-i ber-nigârem

Bu yolda baña **delîl-i sevdâ** (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 18). [delîl-i sevdâ, -]

delin: Delik açılması, yırtılmak.

□ ‘Âlemde hemîn nigârı tıttı

Anı için isterem **delini** (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 24). [delini, -i]

deli-perestem: Deliliğe düşkünlük.

□ Ben şâh-ı velî **deli-perestem**

Dîvânenen ötrü böyle mestem (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 10). [deli-perestem, -e, -m]

dem: Zaman, vakit.

□ Hâmd eyle dilâ hâmd et hâmdın **demidir** elbet

Zîrâ saña bahş etmiş bî-hadd Hüdâ ni‘met (Nigârname, Gazel 1, Mısra 2). [demidir, -i, -dir]

□ Hâmd eyle dilâ hâmd et hâmdın **demidir** elbet Zîrâ saña bahş etmiş bî-hadd Hüdâ ni‘met
Şükr ile olur âsân her kâr-ı çetîn her ân (Nigârname, Gazel 1, Mısra 3). [demidir, -i, -dir]

□ Ey dil heme-dem seyr et ammâ ne ki bir **dem** et

Bu yolda kalırsan ger bir özge nedâmetdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 16). [dem,]

□ Hurşîd-i hidâyetdir envâr-ı melâhatdır

Ey dil heme **dem** seyr et ammâ ne ki bir **dem** et (Nigârname, Gazel 17, Mısra 15). [dem,]

□ Efkârı hemîn birdir müstağrak-ı vaḥdetdir

Maḥv eyler özün ol **dem** tevḥîde giren hem-dem (Nigârname, Gazel 20, Mısra 19). [dem,]

□ Efkârı hemîn birdir müstağrak-ı vaḥdetdir

Maḥv eyler özün ol **dem** tevḥîde giren hem-dem (Nigârname, Gazel 20, Mısra 20). [dem,]

□ Her laḥza derer güller gülzâr-ı velâ içre

Ṭayy et heme **dem** ṭayy et bu menzili kim âhir (Nigârname, Gazel 22, Mısra 16). [dem,]

□ Zîrâ ki mezaḥ-efzâ ervâḥ-ı fezâdır bu

Sâz eyle dilâ sâz et sâzın **demidir** kim bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 13). [demidir, -i, -dir]

□ Sâz eyle dilâ sâz et sâzın **demidir** kim bu

Şahrâ-yı tecellâdır dildâr-nümâdır bu (Nigârname, Gazel 23, Mısra 14). [demidir, -i, -dir]

□ Sâkî-yi kerem keremler itdi

Bir nice şürâhi şundı ol **dem** (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 9). [dem,]

□ Elṭâfıdır velî be-her **dem**

Her laḥza budur benim murâdım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 34). [dem,]

□ Bu şehen-şâh-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfından bir güll desti ve bostân-ı şemâyilinden bir şemâme -i dil-bestedir

Ey hâme bu **dem** karâr kılma (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 2). [dem,]

□ Râhat yolun ihtiyâr kılma

Zîrâ ki bu **dem** dem-i şafâdır (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 4). [dem,]

□ Filhâl o **dem** ayağa tırdı

Ser-şâr sürâhiye el urdı (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 8). [dem,]

□ Ol **dem** ki anâ süvâr oldu

Cibrîl-i Emîne yâr oldu (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 12). [dem,]

□ Ol **dem** ki tarîḳ-i seyre girdi

Evvel ḳademinde Ḳudse erdi (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 14). [dem,]

□ Mey-hâre-i mihri nâra şalma

Fil-hâl ayağa durdı ol **dem** (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 10). [dem,]

□ Yandıkça der idim Allah Allah

Ol **dem** baḳa söyledi hayâlîm (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 5). [dem,]

□ İdrâki olursa ger ziyâde

Sâkîniñ ayağın öpdüm ol **dem** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 23). [dem,]

- ☐ Söyleşmeye düşdü vara vara
Ol **dem** ki menâmı olsa der -yâd (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 9*). [dem,]
- ☐ Geh otura geh tura gezerdi
Söylərdi ‘aceb olur mu bir **dem** (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 13*). [dem,]
- ☐ Bir **dem** olam ol menâme hem-dem
Ey bâr-i Hüdâ olur mu âya (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 14*). [dem,]
- ☐ Ger görse firâr ederdi ol **dem**
Ne nâm ile iftîhâr ederdi (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 26*). [dem,]
- ☐ Ey sâkı kerem **demidir** ammâ
Sûzânıma bahri kâfi şanma (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 13*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Deme delidir sözü ne lâzım
Güftârıma bir **dem** ol mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 23*). [dem,]
- ☐ Böyle dedi ol cünûn ol **dem**
Meydâna getirdi bir gâzel hem (*Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 27*). [dem,]
- ☐ Ol **dem** baqa ol dedi niyâzın
Maqbûl yanında ‘aşk-bâzın (*Nigârname, Mesnevi 59, Mısra 21*). [dem,]
- ☐ Ol **dem** ki izin verildi kâra
El urdu kalem naş-ı nigâra (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 33*). [dem,]
- ☐ Zîrâ ki o gül gül-i melâhat
Ermez aqa hiç **dem** bir âfet (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 26*). [dem,]
- ☐ Etdi ne **dem** oldu bu kerâmet
Sâkı ki işitdi bu maqbûli (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 20*). [dem,]
- ☐ Varım gider anı ile bâda
İkrâm **demidir** ey kerem-kâr (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 3*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Har eyledi nefsine kıyâmı
Zîrâ gehi zühdden urar **dem** (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 10*). [dem,]
- ☐ Dildâr iledir cemî‘-i **demde**
Ger deyrde ger ola Kudüsde (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 41*). [demde, -de]
- ☐ Ol dem ki saqa cüyûş-ı gâmlar
Eylerse hücum sen o **demler** (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 38*). [demler, -ler]
- ☐ Ey sâkı yine elem **demidir**
Bahş eyle piyâle gam **demidir** (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 3*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Ey sâkı yine elem **demidir**
Bahş eyle piyâle gam **demidir** (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 2*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Eyledi baqa ki ben o **demler**
Nâşâd u hazîn aqa giderdim (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 28*). [demler, -ler]
- ☐ İkrâm **demidir** al piyâle
Fevt eyleme düşme kıl u kâle (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 4*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Geh ‘âşıkı zemm edek tamâmî
Geh medh-i kemâl ü ‘aqlan **dem** (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 23*). [dem,]
- ☐ Güftâr-ı nebîden vurdular **dem**
Kur’ân u ehâdis ile rûşen (*Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 33*). [dem,]
- ☐ İhsân **demidir** eyle ihsân
Zîrâ ki yanar vücûdum ey cân (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 31*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Fermâna itâ‘ate hem ol **dem**
Aldım ele kâse-i dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 5*). [dem,]
- ☐ İmdi **demidir** ki edîq izhâr
Mîzbânın mihmânlardan divâne -i sevdâya pend etmelerini ricâ etmesidir. (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 38*). [demidir, -i, -dir]
- ☐ İmdâd **demidir** ey ‘azîzân

- Ahvâlimi gördünüz perîşân (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 1). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Pendîñ **demidir** dem-i keremdir
- Bu kâr-ı künûn-ı muhteremdir (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 11). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Manzûr-ı cemâl-i şeh nigâre
- Hatm etdi ki ol kelâmı ol **dem** (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 20). [dem,]
- ☐ Pendâne kelâmdan **dem** ur sen
- Vâ'iz ki işitdi kıldı bir âh (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 37). [dem,]
- ☐ Bî ferz hemân **dem** eyledi mât
- İmdi ki budur anıñ kemâlî (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 25). [dem,]
- ☐ Pend eyle bu **dem** kerem seniñdir
- Şarf eyle sözün himem seniñdir (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 29). [dem,]
- ☐ Eş'âra vererek nizâm-ı bî-pâ
- Gah Fârisi gâh Türkiden **dem** (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 12). [dem,]
- ☐ Her lahza urağ mezâkdan **dem**
- Hassân Zebîb-i hoş-makâlîñ (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 23). [dem,]
- ☐ Mümtâzı be-naẓm-ı bî-kıyâsıñ
- 'Eş'ârları ile urağ **dem** (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 30). [dem,]
- ☐ 'Âlemde koyak bu tumturâkı
- Geh Şâ'ib geh Hilâlden **dem** (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 42). [dem,]
- ☐ Nâbî ile 'Eskeri be-her **dem**
- Manzûmlarına vererek nizâmı (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 31). [dem,]
- ☐ Geh Ma'neviden urağ şîrîn **dem**
- Geh Ma'neviye vererek nizâmı (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 11). [dem,]
- ☐ Güftâr-ı Nigâr söyle her **dem**
- Söz söyleme urma özgeden **dem** (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 20). [dem,]
- ☐ Mârîñ sözü ile etme zehrâb
- Ağyardan urma **dem** ki her **dem** (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 20). [dem,]
- ☐ Ger olsa bu **demde** ey 'azîzân
- Eflâtun Aristo 'aql-ı Lokmân (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 35). [demde, -de]
- ☐ Bir lahza nigârımı unutmam
- El'ân şehir **demidir** ey yâr (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 14). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Ol 'âşık-ı müstemend-i hicrân
- Söyler ki şehir **demidir** el'ân (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 10). [demidir, -i, -dir]
- ☐ İzniñ **demidir** bu dem ki el'ân
- Şıgmaz bu deme ta'allül ey cân (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 16). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Bir lahza olağ bu ğamdan âzâd
- Bir **dem** gülek oynayağ olağ şâd (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 12). [dem,]
- ☐ Şabrîñ **demidir** dediler ey cân
- Ol kavm ki mîzbâna ol an (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 1). [demidir, -i, -dir]
- ☐ Ne hem-dem-i nây-ı hoş **demim** var
- Bî-mûnis ü bî-kesim ki çâre (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 14). [demim, -im]
- ☐ Hoşnûd değil misiñ buña sen
- Ey sâkı 'atâ **demidir** el'ân (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 38). [demidir, -i, -dir]
- ☐ İmdâd **demidir** eyle imdâd
- Tâ çıkmaya çarha tîr-i feryâd (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 10). [demidir, -i, -dir]
- ☐ 'Âlemleri anda beste der **dem**
- Söylenmez eger yağar belâlar (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 21). [dem,]
- ☐ Senden eger olmasa bir imdâd
- İmdâd **demi** kime edem dâd (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 38). [demi, -i]
- ☐ Varlığı ola ki aña perde

Hurşîd **demî** kevâkib olmaz (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 6*). [*demî, -i*]

□ Mihriñ **demî** necm var ammâ

Ger zâhiri çeşmden nihândır (*Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 15*). [*demî, -i*]

□ Ezvâk **demidir** ey şîrîn cân (*Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 37*). [*demidir, -i, -dir*]

dem urdu: *Söz açmak, dile getirmek.*

□ El'ân mezâkdan **dem urduñ**

Esbâb-ı şiyâkdan **dem urduñ** (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 11*). [*dem urduñ, -ñ*]

□ El'ân mezâkdan **dem urduñ**

Esbâb-ı şiyâkdan **dem urduñ** (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 12*). [*dem urduñ, -ñ*]

dem ursam: *Nefes vermek; nefes alıp vermek; üflemek.*

□ Söz çokdu bu yerde lâkin eknûn

Esrârdan er **dem ursam** efvân (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 38*). [*dem ursam, -*]

dem urup: *Bahsetmek, konuşmak ll üflemek.*

□ Anlara verirdi şevk-i bâkî

Geh nazm-ı nizâmdan urup dem (*Nigârname, Mesnevi 88, Mısra 30*). [*dem urup, -*]

dem-â-dem: *Her zaman, daima, her an.*

□ Nûş eyle **dem-â-dem** ey Nigârî

Be-neş'e-i nâm-ı bî-nişânı (*Nigârname, Gazel 9, Mısra 22*). [*dem-â-dem,]*

□ Ammâ ki ümîdim ey kerem-sâ

İkrâmınadır velî **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 33*). [*dem-â-dem,]*

□ 'Âlemde şehîrdir bu ma'na

Ammâ yine isterem **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 28, Mısra 14*). [*dem-â-dem,]*

□ Ol kârger olduğunu bildim

Vahdet yolunu dutup **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 41*). [*dem-â-dem,]*

□ Variyyetim ey Hüdâ-i 'âlem

Feryâd ü enîndir **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 18*). [*dem-â-dem,]*

□ İkrâmını isterim **dem-â-dem**

Bî-gâye nefes nefes be-her dem (*Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 15*). [*dem-â-dem,]*

□ Bir nîm nefes ki ola hem-dem

Sâyeñde ki fahr ede **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 3*). [*dem-â-dem,]*

□ Nazm eyleye hûb-ter **dem-â-dem**

Yâ in ki ne dese tûti-i 'aşk (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 26*). [*dem-â-dem,]*

□ Başımda döne mey-i muhabbet

Ser-mest-i mezâk olam **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 9*). [*dem-â-dem,]*

□ Bu gördü anı düşüp menâra

Ol âteşe ğark olup **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 39*). [*dem-â-dem,]*

□ Cân versem eger aña **dem-â-dem**

Cânlar buluram anıyla ben hem (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 10*). [*dem-â-dem,]*

□ Evşâf-ı gülü edem **dem-â-dem**

Gül şöhbeti hûb-terdir ammâ (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 1*). [*dem-â-dem,]*

□ Evşâf-ı gül eyle ol **dem-â-dem**

Tab'ım açılıp def' oldu müşkil (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 15*). [*dem-â-dem,]*

□ Ey sâki-i lutf-kâr-ı şahbâ

Ol bâdeyi lutf kıl **dem-â-dem** (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 15*). [*dem-â-dem,]*

□ Hem bâde-i mihr ile **dem-â-dem**

Hem kâse-i zevk ile beher-dem (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 14*). [*dem-â-dem,]*

- Fermâna itâ'ate hem ol dem
Aldım ele kâse-i **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 6). [dem-â-dem,]
- Cem olsa eger 'atîk-i 'âlem
Vaşf-ı dil için kâmu **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 21). [dem-â-dem,]
- Ol ni'met-i bî-bedel **dem-â-dem**
Yanmışlardır hemîn müselleme (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 38). [dem-â-dem,]
- Ben 'âşık-ı pür-belâ-yı yârem
Ser-mest-i muhabbetem **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 4). [dem-â-dem,]
- Ol bahş-ı ilâhidir **dem-â-dem**
Şükr eyle Hüdâya dem-be-dem hem (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 1). [dem-â-dem,]
- Ser-mest-i mey olalım **dem-â-dem**
Tâ bilmeyelim nedir elem gam (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 23). [dem-â-dem,]
- Ol âbı içenlerin **dem-â-dem**
Olmaz gam u guşşası der-'âlem (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 29). [dem-â-dem,]
- Pâyın öpelim anı **dem-â-dem**
Anıyla olağ müdâm hürrem (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 11). [dem-â-dem,]
- Mevlâ seni eylesin **dem-â-dem**
Her yerde merâmın eyle hem-dem (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 23). [dem-â-dem,]
- Derdime anıyla ede çâre
Ol nâm-ı **dem-â-dem** eyle tekrâr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 20). [dem-â-dem,]
- Ol nâm ile kıl benimle güftâr
Dört harf ile kıl **dem-â-dem** ey yâr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 22). [dem-â-dem,]
- Bir başka yola katarsa dağı
Şîrîn ile ol ola **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 24). [dem-â-dem,]
- İllerde **dem-â-dem** oldu mezkûr
Ol derd ile kalmadı karar (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 5). [dem-â-dem,]
- Cân u dile dâ'im ola hem-dem
'Aklın başına urar **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 38). [dem-â-dem,]
- Bir nârdır ol ki biñ naşihat
Ger eyleyesen **dem-â-dem** elbet (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 22). [dem-â-dem,]
- Ne söyleyim anı eyle dil-hâh
Gel yanıma şâd ol **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 36). [dem-â-dem,]
- B'âheng-i 'Irak ü Hicâzı
Âheng ile berbutı **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 2). [dem-â-dem,]
- Santûr ile zevk edek tamâmı
Âvâze-i def ile **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 14). [dem-â-dem,]
- Zevk ile bulak **dem-â-dem** ârâm
Geh saz çalak ü gâh dudu (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 19). [dem-â-dem,]
- Hâkânî-i cân-ı güft-i gûyûn
Eş'ârları ile **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 42). [dem-â-dem,]
- Her lahza diyek gülek **dem-â-dem**
Sa'dî vü Fuzûlî vü Nizâmî (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 31). [dem-â-dem,]
- Her lahza urak diyek **dem-â-dem**
Ferhâd ile Kaysı ey diger gün (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 13). [dem-â-dem,]
- Erbâb-ı vefâlar ile dâ'im
Der-seyr-i mezâk edek **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 22). [dem-â-dem,]
- Şevkâne diyek **dem-â-dem** Allah
Rûhî ile Nâşirî **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 30). [dem-â-dem,]
- Şevkâne diyek **dem-â-dem** Allah
Rûhî ile Nâşirî **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 29). [dem-â-dem,]

- Meydâna vererek revâcî bî-ğam
Geh Mesnevi okuyak **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 10). [dem-â-dem,]
- Geh dest-i zenân ü pây gûyân
Envâ'-yî şafâ ile **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 22). [dem-â-dem,]
- Ağyâr deme ki üzme cânım
Tâvûsdan ur nefes **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 12). [dem-â-dem,]
- Dildâr de eyle şâd u hürrem
Güftâr-ı şîrîn ile **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 22). [dem-â-dem,]
- Âh vâya düşüp kamû **dem-â-dem**
Feryâd u figân ederdî her dem (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 27). [dem-â-dem,]
- Şaşkûnluğa düşdü ol **dem-â-dem**
Gitdikçe ziyâde oldu evhâm (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 8). [dem-â-dem,]
- Kât' eyleye menzili **dem-â-dem**
Derdime eger devâ olursa (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 2). [dem-â-dem,]
- Ol bâde-i 'aşkı şun **dem-â-dem**
Nuţkum açıla diyem ki her dem (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 22). [dem-â-dem,]
- Ol bâde ile olam **dem-â-dem**
Ser-mest ü şîyâk u şâd u hürrem (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 6). [dem-â-dem,]
- Ser-mest-i şîyâk olam **dem-â-dem**
Ahvâl-i cünûnî söyleyem hem (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 12). [dem-â-dem,]
- Şabr etdî söner bu odu şandı
Âteş ki **dem-â-dem** oldu efzûn (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 8). [dem-â-dem,]
- Yakmağdı hemîn velî **dem-â-dem**
Ne dost vü ne âşînâ ne ağyâr (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 25). [dem-â-dem,]
- Sergeşte dönerdi gâh u bî-gâh
Eyledi **dem-â-dem** âh der-âh (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 26). [dem-â-dem,]
- Evrâdî bu idi gâh u bî-gâh
Ya'nî ki **dem-â-dem** Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 30). [dem-â-dem,]
- Ger kûlzüm-i kân içre **dem-â-dem**
Toymaz yine ister anı her dem (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 19). [dem-â-dem,]
- Bu müjdeyi kim işitdim ol dem
Şûkr eyledim Allaha **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 2). [dem-â-dem,]
- İkrâm ki yanmayım **dem-â-dem**
Ne çâre edem ki yandı cânım (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 1). [dem-â-dem,]
- Seyr eyledi her yaña **dem-â-dem**
Ol deşt-i ma'ârif içre her-dem (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 28). [dem-â-dem,]
- Sermest-i sücûd olup **dem-â-dem**
Bel bağladı ol niyâza muhkem (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 4). [dem-â-dem,]
- İkrâmını isterim **dem-â-dem**
İkrâm ile 'azîzim her dem (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 14). [dem-â-dem,]
- Ser-şâr deme gece şabâhı
Ya'nî ki **dem-â-dem** eyle ser-şâr (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 31). [dem-â-dem,]
- Bu derd ile kâm bulmak olmaz
Dergâhına gelmişem **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 19). [dem-â-dem,]
- Âlâmımı pâre pâre kıl sen
Luţf eyle şûrâhî-i **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 27). [dem-â-dem,]
- Anladı ki çağdı şevk-ı câmın
Sermest-i şîyâk olup **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 6). [dem-â-dem,]
- Zîrâ ki tarîkidir cemâlin
Şûkr eyle **dem-â-dem** ol Hüdâyâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 16). [dem-â-dem,]

□ Gönlüm açıla deyim **dem-â-dem**

Ahvâl-i cünûnî şâd u hürrem (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 13). [dem-â-dem,]

□ Al kâseyi nûş kıl **dem-â-dem**

Ol kıssayı söyle şâd u bî-ğam (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 19). [dem-â-dem,]

□ Kendini unuttu bilmez oldu

Vahdet meyini içüp **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 38). [dem-â-dem,]

□ Ol ki aña cân u dil fedâdır

Şâkirliğe düştü ol **dem-â-dem** (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 34). [dem-â-dem,]

□ Hâlâ ki anımlayam **dem-â-dem**

Ne hâl ki hâl-i dil-rübâdır (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 9). [dem-â-dem,]

□ Kesme keremiği her dem eyle

Bir kerre degil **dem-â-dem** eyle (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 4). [dem-â-dem,]

□ Serbest-i vişâl olağ **dem-â-dem**

Olmaya ebed firâğımız hem (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 29). [dem-â-dem,]

□ Bu kâr-ı şîrîn ile **dem-â-dem**

Ogil bizi gâh gâh yâd et (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 32). [dem-â-dem,]

□ Tevfîk-i Hüdâ ile **dem-â-dem**

Erbâb-ı dilân olsun âgâh (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 9). [dem-â-dem,]

□ Hem âl-i kirâmına **dem-â-dem**

Aşhab-ı güzînine çenîn hem (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 38). [dem-â-dem,]

dem-â-dem nûş: Her zaman içmek.

□ Şanma anı hamr-ı in ü ânî

Nûş eyle dem-â-dem ey Nigârî (Nigârname, Gazel 9, Mısra 21). [dem-â-dem nûş, -]

dem-be-dem: Her zaman, daima, her an.

□ Sûzânımı **dem-bedem** yanaydın

Bir zerre bu nâr-ı ‘aşk-ı cânım (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 29). [dem-bedem,]

dem-be-dem: Her zaman, daima, her an.

□ Gûşe-i şehri belâ dârül velâdır menzirim

Dem-be-dem eyler ziyâret ehl-i hâcet dergehîm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 10). [dem-be-dem,]

□ Dem-be-dem pür ez-şalâ ender şalâdır menzirim

K’es-sârî bâde-i cârî çeker hem-demlerim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 37). [dem-be-dem,]

□ Dem-be-dem zîrâ nazar-gâh-ı bahâdır menzirim

Fârîğ olmaz bâde-gâhımdan şarab hârân-ı ‘aşk (Nigârname, Gazel 25, Mısra 39). [dem-be-dem,]

□ Kâle-i kâf-ı kanâ‘atdır gînâdır menzirim

Rızık-ı bî-had **dem-be-dem** Hâkdan muqarrerdir başa (Nigârname, Gazel 25, Mısra 52). [dem-be-dem,]

□ Sen kesme imânımı kerem kıl

Şevkimi ziyâde **dem-be-dem** kıl (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 32). [dem-be-dem,]

□ Bî-şüphe ki şâhib-i keremsin

Bir vakt degil çü **dem-be-demsin** (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 42). [dem-be-demsin, -s, -in]

□ Raḥm eyle müdâm kim Raḥîmsin

İkrâm ile **dem-be-dem** Kerîmsin (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 14). [dem-be-dem,]

□ İkrâmını **dem-be-dem** edâ et

Feyz-i nazarını reh-nümâ et (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 38). [dem-be-dem,]

□ Ol bahş-ı ilâhidir dem-â-dem

Şükr eyle Hüdâya **dem-be-dem** hem (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 2). [dem-be-dem,]

□ Ey mest-i nigâr **dem-be-demler**

Bu hayr du'â saña yeter hem (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 35). [dem-be-demler, -ler]

□ Senden talebim hemîn keremdir

İkrâmdır ammâ **dem-be-demdir** (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 6). [dem-be-demdir, -dir]

deme: Demek, söylemek, dile getirmek.

□ Pinhân **demeñ** âşikâre eyleñ

Anlar dediler tükendi güftâr (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 26). [demeñ, -ñ]

□ Zîrâ ki maqâle kâdir olmam

Meysiz **demege** mecâl bulmam (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 26). [demege, -ge]

demek: Demek, söylemek, dile getirmek.

□ Mecnûn **demek** aña nâ-revâdır

Medh için olursa ol sezâdır (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 9). [demek,]

□ Erbâb-ı fûnûn yok cihânda

Dîvâne **demek** aña hatâdır (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 10). [demek,]

□ Dâneninde **demek** aña revâdır

‘Âşıkdı melâmeti füzûndur (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 11). [demek,]

□ Sen gibi olur mu hiç Mecnûn

Dîvâne **demek** saña hatâdır (Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 40). [demek,]

demen: Demek, söylemek, dile getirmek.

□ Yokluk içre qarâr bulmuş

Yokluk **demeniñ** budur kemâli (Nigârname, Mesnevi 245, Mısra 10). [demeniñ, -i, -ñ]

dem-i ferah: Sevinme zamanı.

□ Zevkiñ yeridir be-nâle-i sâz

Ey çengi **dem-i ferahdır** el'ân (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 37). [dem-i ferahdır, -dır]

dem-i kerem: Cömertlik zamanı.

□ İkrâm ile kim **dem-i keremdir**

Vaktinde ne olsa muhteremdir (Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 7). [dem-i keremdir, -dir]

□ Pendiñ demidir **dem-i keremdir**

Bu kâr-ı künûn-ı muhteremdir (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 11). [dem-i keremdir, -dir]

dem-i şafâ: Hoşluk zamanı.

□ Râhat yolun ihtiyâr kılma

Zîrâ ki bu dem **dem-i şafâdır** (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 4). [dem-i şafâdır, -dır]

□ Hengâm-ı ferah ferah revâdır

Zîrâ ki ferah **dem-i şafâdır** (Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 21). [dem-i şafâdır, -dır]

dem-sâz: Arkadaş, dost.

□ Hoş-baht ‘Uâtîd-i kalem-bâz

Hâk-i kademiñle oldu **dem-sâz** (Nigârname, Mesnevi 40, Mısra 25). [dem-sâz,]

□ Hem bir nice muṭrib-i hoş-âvâz

Güftâr-ı haḳîkat ile **dem-sâz** (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 20). [dem-sâz,]

□ Ol cilde anıñlardır be her an

Dem-sâz Şîrindir aña ey cân (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 22). [dem-sâz,]

- ☐ Keşf eyle merâmın ey şirîn cân
Dîvâne-i dil-bâzın muṭrib-i **dem-sâza** cevâbı (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 36). [dem-sâza, -a]
- ☐ ‘Âlemde merâmın eyle **dem-sâz**
Oldum ki seniñ işin den âgâh (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 35). [dem-sâz,]
- ☐ ‘Arz eyledi böyle ol niyâz-bâz
Derdine ‘ilâc oldu **dem-sâz** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 9). [dem-sâz,]
- ☐ Hû hû dedi muṭrib-i feraḥ-sâz
Ol nâm ile oña oldu **dem-sâz** (Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 15). [dem-sâz,]

dem-sâz ola: Dost olmak, arkadaşlık etmek.

- ☐ Yok kimse ki baña ola dem-sâz
Eyvâ ki helâk der-helâkem (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 17). [dem-sâz ola, -]

dem-sâz oldu: Dost olmak, arkadaşlık etmek II sırdaş olmak.

- ☐ ‘Uşşâk sözüyle ol ṭarab-sâz
Meydân-ı feraḥda oldu dem-sâz (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 9). [dem-sâz oldu, -]

denîler: Alçak, soysuz.

- ☐ Şükr eyle Hüdâya kim kerîmdir
Allah **denîlere** rahîmdir (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 36). [denîlere, -e]

der: Demek, söylemek, dile getirmek.

- ☐ Der gerden-i men hevâ-yi tevḥîd
Dâ’imdi ne bî-ḥamâyilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 24). [der,]
- ☐ Der gerden-i men hevâ-yi tevḥîd
Dâ’imdi ne bî-ḥamâyilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 23). [der,]
- ☐ Ağyâr **derinde** yok murâdım
Bir var **derinde** sâ’ilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 28). [derinde, -i, -n, -de]
- ☐ Ağyâr **derinde** yok murâdım
Bir var **derinde** sâ’ilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 28). [derinde, -in, -de]
- ☐ Ağyâr **derinde** yok murâdım
Bir var **derinde** sâ’ilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 29). [derinde, -in, -de]
- ☐ Ağyâr ḥaşîn **der** ḥaşindir
Mihmân-sarây-ı ‘ârifândır (Nigârname, Gazel 8, Mısra 15). [der,]
- ☐ Ağyâr ḥaşîn **der** ḥaşindir
Mihmân-sarây-ı ‘ârifândır (Nigârname, Gazel 8, Mısra 15). [der,]
- ☐ Her lahza **derer** güller gülzâr-ı velâ içre
Ṭayy et heme dem ṭayy et bu menzili kim âhir (Nigârname, Gazel 22, Mısra 14). [derer, -er]
- ☐ Her lahza **derer** güller gülzâr-ı velâ içre
Ṭayy et heme dem ṭayy et bu menzili kim âhir (Nigârname, Gazel 22, Mısra 15). [derer, -er]
- ☐ Kim ṭarîḳ-i Muṣṭafâ râh-ı Hüdâdır menzilim
Sâkin-i meyhâne-i mihrem velâkin **der** nazar (Nigârname, Gazel 25, Mısra 32). [der,]
- ☐ Dergeh-i dildârdır dilber-nümâdır menzilim
Tâ ki **der** meyhâne-i mihrem be-âvâz-ı bülend (Nigârname, Gazel 25, Mısra 34). [der,]
- ☐ Ey mazḥar-ı nazm-ı **der-i** levlâk
Şânın yücedir seniñ ki derrâk (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 29). [der-i, --i]
- ☐ Ger söylesem aña **der** gâlaṭdır
Zîrâ sözün özge bir nemaṭdır (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 16). [der,]
- ☐ Meyhâne **derinde** seni gördüm

Dîvâne-dil olduğunu bildim (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 29). [derinde, -in, -de]

□ Eyleyesiz aña öyle bir pend

Tâ eyleye ol cünûnu **der** bend (Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 10). [der,]

□ Her-çend ki zâhiren cünûndur

Ammâ ki fûnûn **der** fûnûndur (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 34). [der,]

□ Söyle ki görem ne **dersin** el'ân

Eltâf-ı Hüdâ saña mu'indir (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 21). [dersin, -s, -i, -η]

□ Muhtâc-ı kerem tehî gider mi

Zîrâ ki **derin** der-i 'atâdır (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 23). [derin, -i, -η]

der idi: "Derdi,söylerdi" -idi ek fiil almış hâli.

□ Fikr eyle hikâyeti ki Ferhâd

Temkînde gören **der idi** evtâd (Nigârname, Gazel 23, Mısra 34). [der idi, -]

□ Fikr eyle hikâyeti ki Ferhâd

Temkînde gören **der idi** evtâd (Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 34). [der idi, -]

□ Cânın acıyup diliñ **der idi**

N'olaydı benim de böyle kârım (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 37). [der idi, -]

□ Bahş eyler idiñ revân-ı şîrîn

Hayretle **der idiñ** Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 34). [der idiñ, -η]

□ Şîrîn şîrîn **der idi** rengîn

Mecnûnluk ile ki oldu meşhûr (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 3). [der idi, -]

□ Ger izn olaydı 'âşıkâne

Esrârı **der idi** bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 34). [der idi, -]

□ Sûzân idi lîk sûz-ı bî-tâ

İçdikce **der idi** mâ'arefnâ' (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 25). [der idi, -]

□ Sûzan idi lîk sözü bî-pâ

İçdikce **der idi** ma'rifet-nâ (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 31). [der idi, -]

□ Dildâr benim **der idi** her dem

Bir nice zamân vü hayli müddet (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 39). [der idi, -]

der idi: "Derdi, söylerdi" -idi ek fiil almış hâli.

□ Her lahza **der idiñ** Allah Allah

Söylerdi şîrîn şîrîn zebânıñ (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 21). [der idiñ, -η]

der idim: Söyledim.

□ Yandıkça **der idim** Allah Allah

Ol dem baña söyledi hayâlîm (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 4). [der idim, -]

□ Bu sözde iken işitdi nâ-gâh

Bir nâdi **der idim** Allah Allah (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 40). [der idim, -]

der ise: Söylerse.

□ Her ne ki **der ise** cümle hâkdır

Şanmañ delidir sözü ki hâkdır (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 13). [der ise, -]

der isem: Demek, yapmak.

□ İnşâf ele sen sözümü dinle

Her ne ki **der isem** anı anla (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 40). [der isem, -]

der ki: Söylemek.

□ Her-çend bu kışsa-yı şîrîn-ter

‘Âşıklara **der ki** nâzenîn-ter (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 22). [der ki, -]

der ki: Şu şekilde ifade eder.

□ Söylediğin ‘âşık-ı taleb-kâr

Çün **der ki** etdi gûş-vâre (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 31). [der ki, -]

□ Kendini görür beâyâ nâ’il

Kendini görür ki der beâdır (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 34). [der ki, -]

der ol: Kapı olmak II. korumak, esirgemek.

□ Bed-nefsini eyler ol mezemmet

Ol dem ki **der ol** habîs-kâra (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 10). [der ol, -]

der-âbâd: Mamur kapısı.

□ ‘İşret-gehimiz ola **der-âbâd**

Zîrâ degil öze bu beâdır (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 6). [der-âbâd,]

der-âh: Ah, vah kapısı.

□ Sergeşte dönerdi gâh u bî-gâh

Eyledi dem-â-dem âh **der-âh** (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 26). [der-âh,]

der-‘âlem: Alemde.

□ Ol âbı içenlerin dem-â-dem

Olmaz gam u guşşası **der-‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 30). [der-‘âlem,]

□ Söyler kamu gelmemiş bir âdem

Bu merd-i cünûn gibi **der-‘âlem** (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 24). [der-‘âlem,]

der-‘aşk: Aşk kapısı.

□ Der-‘aşk fûnûn-ı der fûnûn et

Meydâna gele hikâyet-i hâb (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 38). [der-‘aşk,]

der-‘atâ: İhsan kapısı.

□ Zîrâ taleb olmasa Hüdâdan

Merdûd olur ol **der-‘atâdan** (Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 38). [der-‘atâdan, -dan]

der-âvâz: Haykırmak, bağırarak.

□ Feryâd ile şî‘r-i erzenini

Sûz ile diyek veli **der-âvâz** (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 36). [der-âvâz, --âvâz]

der-bâğ: Bağda, bahçede.

□ Çeh çeh-zen-i ‘aşk-ı dil-sitândır

Der-bâğ-ı beden ki nâle-zendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 7). [der-bâğ-ı, --ı]

der-bâğ-ı nâle-zendir beden: Bahçede (gönül bahçesi) inleyen beden.

□ Der-bâğ-ı beden ki nâle-zendir

Tâ bülbül-i mihrdir şehir şâm (Nigârname, Gazel 15, Mısra 6). [der-bâğ-ı nâle-zendir beden, -]

der-bâr: Büyük bir zâtın herkesin ricâsını bildirdiği eşiği, kapısının önü, mürâcaat makâmı, merci.

□ Ol hâzıkı pend açdı güftâr

Bâzâr-ı suhende oldu **der-bâr** (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 38). [der-bâr,]

der-beden: Beden üzerinde, Vücutta.

- ☐ Dil tâlib-i yâr **der-bedendir** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 1). [der-bedendir, -dir]
- ☐ Gerçi ki bu seyr **der-bedendir** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 22). [der-bedendir, -dir]
- ☐ Dil tâlib-i yâr **der-bedendir**
- Zîrâ ki bu seyr der-vağandır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 2). [der-bedendir, -dir]
- ☐ Dil seyri dükenmez ey Nigârî
- Gerçi ki bu seyr **der-bedendir** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 23). [der-bedendir, -dir]
- ☐ Bilmediler anı **der-bedendir**
- Zîrâ ki bu seyr der-vağandır (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 19). [der-bedendir, -dir]
- ☐ Ne seyr ki seyr **der-bedendir**
- Bu seyre karîn yokdu zâhir (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 10). [der-bedendir, -dir]
- ☐ Anla ki nedir bu seyri ey cân
- Her birisi seyr **der-bedendir** (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 3). [der-bedendir, -dir]

der-belâ: Bela kapısı.

- ☐ Her biri belâyı mübtelâdır
- Her biri belâ-yı **der-belâdır** (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 30). [der-belâdır, -dır]
- ☐ Bî-pâye belâ-yı **der-belâdır**
- Ne Hüsne ne 'Aşka var gâyet (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 34). [der-belâdır, -dır]
- ☐ Ger olmasa n'eyleyim ne çâre
- Bu derd ü belâ-yı **der-belâya** (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 17). [der-belâya, -y, -a]

derbend: Geçit, dar boğaz.

- ☐ Olmazsa eger niyâz-ı bî-hadd
- Açılmaz ebed bu dâr-ı **derbend** (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 23). [derbend,]

derbend-i metîn: Sağlam geçit.

- ☐ Derbend-i metîn hışâra şalmış
- Ey hâtif-i gayb etme tekrâr (Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 13). [derbend-i metîn, -]

der-cefâ: Eziyet kapısı.

- ☐ Müştâklar anı mübtelâdır
- Bî-gaye cefâ-yı **der-cefâdır** (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 33). [der-cefâdır, -dır]

der-cihân: Cihanda.

- ☐ Ammâ ki vücûdu **der-cihândır**
- Ol vâkı ki mihr zâ'il olsa (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 17). [der-cihândır, -dır]

der-cünbüs: Eğlence kapısı.

- ☐ Ger olsa müdâm enîs-i cânım
- Der-cünbüs** olur benim revânım (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 20). [der-cünbüs, -der-]

derd: Keder, acı, zahmet.

- ☐ Çâre ne idem bu **derde** merhem
- Bir ben degilem çün ehl-i 'irfân (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 12). [derde, -e]
- ☐ Hem bâde-i zevkimi naşib et
- Dermânıñı **derdime** tabîb et (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 8). [derdime, -im, -e]
- ☐ Olmaz mı ki rişte-i beyâne

- Çeksem anı **derdime** bahâne (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 30). [derdime, -im, -e]
☐ Bu ‘arz u niyâz u ihtiyâc
 Olsa n’ola **derdimin** ‘ilâc (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 28). [derdimin, -i, -m, -in]
☐ Derd ile kılarıdî âh u feryâd
 Öz özüne güft ü gû ederdi (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 10). [derd,]
☐ Nûş eyleye âb-ı kând pendim
 Terk eyleye **derd-i** derd-mendim (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 24). [derd-i, --i]
☐ Bu kâra kılam kıyâm ey cân
 Belki ola **derdimize** dermân (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 28). [derdimize, -imize]
☐ Şalmış anı perde böyle **derde**
 ‘Âlimliğidir anıñ hicâbı (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 28). [derde, -e]
☐ Hodbînligi şalmış anı **derde**
 Ger Hâkdan ola hidâyet-i hâş (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 34). [derde, -e]
☐ Ol **derd** ü belâ-yı bî-şümâra
 Ey nefis-i bedim hicâb imişsin (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 11). [derd,]
☐ Yârâna erişdi başka hâlet
 Ammâ ben-i haste **derdi** efzûn (Nigârname, Mesnevi 82, Mısra 13). [derdi, -i]
☐ Anları sebep dediñ bu yerde
 Şaldıñ o sebeple bizi **derde** (Nigârname, Mesnevi 97, Mısra 8). [derde, -e]
☐ Mecnûn eger göreydi anı
Derdi özüne cünûn-ı sâni (Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 19). [derdi, -i]
☐ Bir boynu ayağı bağı bende
 Bu **derd** ile olmuşam avâre (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 27). [derd,]
☐ Bilmez ne ile ede müdâre
 Bu **derde** ne eyleye ne çâre (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 38). [derde, -e]
☐ Âyâ dediler n’edek bu kâra
 Bu **derde** ‘acep edek ne çâre (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 36). [derde, -e]
☐ Ol **derde** ne lâzım ise söyler
 Dermânı ne ise anı eyler (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 11). [derde, -e]
☐ Dîvânesin ol bilir gedâsin
Derdini bilir yazar du‘âsın (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 10). [derdini, -i, -ni]
☐ Bir vakt ki etmesen ne çâre
 Terk eyle ki ola **derde** çâre (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 42). [derde, -e]
☐ Olduğunu bilmişem bu **derde**
 Eyvâh n’ideyim edem ne çâre (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 39). [derde, -e]
☐ Bir yerde olursa bir görürdü
 Görmek ile **derdlerine** dermân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 34). [derdlerine, -ler, -in, -e]
☐ Derdime anıñla ede çâre
 Ol nâm-ı dem-â-dem eyle tekrâr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 19). [derdime, -im, -e]
☐ Bu **derde** Felâṭun ile Loḡmân
 Tedbîr edemezler aña dermân (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 23). [derde, -e]
☐ İllerde dem-â-dem oldu mezkûr
 Ol **derd** ile kalmadı qarârı (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 6). [derd,]
☐ Derd olmasa kimse merd olmaz
 Merd olmayan ehl-i derd olmaz (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 37). [derd,]
☐ Bir **derddi** ki ola cümle tende
 Yer koymaya hâli ol bedende (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 35). [derddi, -di]
☐ Derddi ki şağalmaz aña çâre
 Beyhûdedir arama ya ara (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 33). [derddi, -di]

- ‘Arz eyleyim âh var **derdim**
Derdime bahâne rûy-ı zerdim (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 25). [derdim, -im]
- ‘Arz eyleyim âh var derdim
Derdime bahâne rûy-ı zerdim (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 26). [derdime, -im, -e]
- Âlüfteligim eger belâdır
Zâhir veli **derdime** şifâdır (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 14). [derdime, -im, -e]
- Bu **derde** olur mu hiç çâre
Bu derd-i cünûn-ı kâr-dâre (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 35). [derde, -e]
- Ne çâre edem ki yokdu dermân
Bu **derde** ki olmuşam giriftâr (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 12). [derde, -e]
- Hiç **derd** olur mu bî-devâyî
Hiç renc olur mu bî-şifâyî (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 37). [derd,]
- Elbette olur ki hâh u (nâ)-hâh
Derde ne devâ edek ne çâre (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 12). [derde, -e]
- Bu **derde** ‘aceb devâ olur mu
Bu rence ‘aceb şifâ olur mu (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 33). [derde, -e]
- Ne gam ne elem Hüdâ kerîmdir
Her **derde** ‘Alîmdir Hâkîmdir (Nigârname, Mesnevi 183, Mısra 3). [derde, -e]
- Derd ü eleme olam mülâzım
Zîrâ ki baña bu imdi lâzım (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 13). [derd,]
- Elbet bize lâzım ey habîbân
Derdimize eyleyin ki dermân (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 6). [derdimize, -imize]
- Lâzım ne revâ edek şikâyet
‘Âşıklara gerçi **derd** çokdur (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 13). [derd,]
- Renc ile cefâ olur mu yeksân
Gördü ki bu **derde** tâb olmaz (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 25). [derde, -e]
- Derdi de anıñ gibidi bî-pâ
Zîrâ bu talebde yokdu gâyet (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 2). [derdi, -i]
- Feryâd-ı devâ-yı **derdi** şandı
Sûzân ile etdi âh u feryâd (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 30). [derdi, -i]
- Zîrâ anıñ iztirâbı çokdur
Her **derd** bu deşt-i pür-haţarda (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 32). [derd,]
- Bu **derd** ile çâk çâk olursam
Rûhum da helâk olur hem ol dem (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 28). [derd,]
- Kât‘ eyleye menzili dem-â-dem
Derdime eger devâ olursa (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 3). [derdime, -im, -e]
- Dîvâne-i ‘aşk-ı bî-huş oldu
Bu **derd** ile uyudu hoş oldu (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 30). [derd,]
- Rağm et baña hâcetim edâ kıl
Luţf eyle ki **derdime** devâ kıl (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 7). [derdime, -im, -e]
- Bu **derd** ile kâm bulmak olmaz
Dergâhına gelmişem dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 18). [derd,]
- Senden bilirim baña devâyı
Derdim ne deyim şikeste-hâlim (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 15). [derdim, -im]
- Bî-şübhe olur kerîm ‘aşa-sâz
Ben **derdimi** söyleyim hevâyî (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 13). [derdimi, -im, -i]
- Bu **derde** giren çeker belâlar
Girmez aña lîk mübtelâlar (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 7). [derde, -e]
- Bu **derd** ile sîne çâk çâkem
Bu derde ‘aceb olur mu dermân (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 19). [derd,]

- ☐ Derdine devâ niyâz-ı cândır
K'ol câzib-i luğf-ı câvidândır (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 15). [derdine, -i, -ne]
☐ Kırtulmak için bu **derd** ü serden
Eglenme seferde olmaz ey dil (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 35). [derd,]

derd çekme: Acı, keder, üzüntü içinde olma; dert, elem içinde hayat sürme.

- ☐ Güftârım işitiñ ey cihân-gerd
Var kârîna çekme başka bir derd (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 42). [derd çekme, -]

derd ü belâ: Dert ve bela.

- ☐ Biñ **derd ü belâlara** şataşdım
Bir kâse ile beni cünûn et (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 36). [derd ü belâlara, -lar, -a]
☐ El-ğâsılı ol dil-i cünûnum
Ol **derd ü belâ** füzûn füzûnum (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 3). [derd ü belâ, -]
☐ Bilmem ki ne derd ü ne belâyım
Gökde mi olur veyâ zemînde (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 1). [derd ü belâyım, -y, -ım]
☐ Zîrâ ki bu âteş-i belâdır
Biñ **derd ü belâyâ** mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 20). [derd ü belâyâ, -y, -a]
☐ Ger olmasa n'eyleyim ne çâre
Bu **derd ü belâ-yı** der-belâyâ (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 17). [derd ü belâ-yı, --yı]

derd ü belây: İnsana acı çektiren her türlü sıkıntı, keder, ızdırap.

- ☐ Bî-şübhe biliñ bu bir belâdır
Biñ **derd ü belâyâ** mübtelâdır (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 22). [derd ü belâyâ, -a]

derd ü belâyâ: İnsana acı çektiren her türlü sıkıntı, keder, ızdırap.

- ☐ Ne **derd ü belâyâ** var nihâyet
Şahrâ-yı talebde gör neler var (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 36). [derd ü belâyâ, -]
☐ Ne **derd ü belâyâ** cân yâkan var
Bir böyle makâm nâz der-nâz (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 1). [derd ü belâyâ, -]

derd ü ğam: Dert tasa.

- ☐ Ne çâre edem bu nâ-tüvâna
Derd ü ğam u ğuşşâ miñnetim çok (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 31). [derd ü ğam, -]
☐ 'Âlem ne ki var **derd ü ğamdır**
İllâ ki şarâb-ı bî-elemdir (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 27). [derd ü ğamdır, -dır]

derd ü ğam: Dert ve üzüntü.

- ☐ Dervîşin işi müdâm elemdir
Meccânedi kârı **derd ü ğamdır** (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 8). [derd ü ğamdır, -dır]

derde çâre: Derde deva.

- ☐ Eyleyem anıñla **derde çâre**
Ġamlar çeküp olmayam avâre (Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 13). [derde çâre, -]

derde dermân: Sıkıntıya çare olan. II Sevgili.

- ☐ Ger eylemesen beni perîşân
Kimden dilerim bu **derde dermân** (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 35). [derde dermân, -]
☐ Töhmet başa bir büyük nedâmet
Bilmem ne edem bu **derde dermân** (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 34). [derde dermân, -]

derde dermân olur mu: *Derde çare olur mu?*

☐ Bu derd ile sîne çâk çâkem

Bu derde ‘aceb olur mu dermân (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 20). [derde dermân olur mu, -]

derde devâ: *Derdine derman. Derdine ilaç.*

☐ Evvelki kademdesin nihâyet

Bu derde devâ olur mu yâ Rab (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 35). [derde devâ, -]

derde erdim: *Derde ulaşmak. Dertlenmek.*

☐ Ol lahza hezâr derde erdim

Ahbablarım naşihat etdi (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 11). [derde erdim, -]

der-devâm: *Devam etsin, daim olsun.*

☐ Kirdâr-ı niyâzı der-devâm et

Ne şubh u ne şâm müstedâm et (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 33). [der-devâm,]

derd-hâr: *Dertli, üzüntülü.*

☐ Sermest ola olmaya gubârı

Meyhânenin ola derd-hârı (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 17). [derd-hârı, -ı]

derd-i ‘aşka: *Aşk derdi.*

☐ Ger var ise derd-i ‘aşka dermân

Allahı seversen eyle el’ân (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 7). [derd-i ‘aşka, -]

derd-i belâya: *Bela derdi.*

☐ Pâ-beste-i mihr-i bî-emânım

Bu derd-i belâya tâkatim yok (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 11). [derd-i belâya, -]

derd-i bî-hadd: *Sınırsız dert.*

☐ Ol derd-i cünûn u derd-i bî-hadd

Ne şabr u sükûn karâr buldum (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 33). [derd-i bî-hadd, -]

derd-i bî-şümâr: *Sayırsız, pek çok dert.*

☐ Uğradı ki derd-i bî-şümâra

Eyvâh dedi ki kayda gelmez (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 3). [derd-i bî-şümâra, -a]

derd-i ciger: *Ciğer acısı, derdi II özlem, hasret.*

☐ ‘Aşk gibi bil ki yara olmaz

Bu derd-i cigerdi çâre olmaz (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 32). [derd-i cigerdi, -di]

derd-i cünûn: *Delilik derdi.*

☐ Ol derd-i cünûn u derd-i bî-hadd

Ne şabr u sükûn karâr buldum (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 33). [derd-i cünûn, -]

☐ Yârâna dedim ki ey habîbân

Ey derd-i cünûnıma tabîbân (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 37). [derd-i cünûnıma, -ı, -ma]

☐ Bu derde olur mu hiç çâre

Bu derd-i cünûn-ı kâr-dâre (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 36). [derd-i cünûn-ı, --ı]

□ Bu **derd-i cünûn-ı** kâr-dâre

Elbette ederdim ey habîbân (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 9*). [*derd-i cünûn-ı, --ı*]

derd-i dâğ: Dağ gibi dert.

□ Âzâd ola vehmden ola şâd

Şabr eyleyemez bu **derd-i dâğa** (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 39*). [*derd-i dâğa, -a*]

derd-i derûna: Gönül derdi.

□ Bu **derd-i derûna** eyle çâre

Ger çâre bilirseñ et bu kâra (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 3*). [*derd-i derûna, -*]

derd-i dile: Gönül derdi.

□ Hem bir nice hikmeti çü Loğmân

Derd-i dile âşinâ firâvân (*Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 18*). [*derd-i dile, -*]

derd-i firâğ: Ayrılık derdi.

□ Rağm eyle baña kerem seniñdir

Bu **derd-i firâğ** elem seniñdir (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 17*). [*derd-i firâğ, -*]

derd-i gam: Gam derdi, dert acısı.

□ Müstağrak-ı lücce-i ebâlim

Derd-i gama tâb kılmak olmaz (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 17*). [*derd-i gama, -a*]

derd-i muhabbet: Aşk derdi.

□ ‘Arz eyledim aña ey Hüdâyî

V’ey **derd-i muhabbete** fedâyî (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 24*). [*derd-i muhabbete, -e*]

derd-i sûzî: Ateşli dert.

□ Añla ki nedir bu **derd-i sûzî**

‘Âlem heme ‘aşkıdır ki hâlî (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 37*). [*derd-i sûzî, -*]

derd-i yamân: Kötü dert.

□ Sevdâya girişme bî-amândır

Bir **derd-i yamândır** yamândır (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 22*). [*derd-i yamândır, -dır*]

□ Sevdâya girişme bî-amândır

Bir **derd-i yamândır** yamândır (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 22*). [*derd-i yamândır, -dır*]

derdime devâyı eyle: Dertime çare bul.

□ Dertime devâyı eyle hem sen

İmdâd baña eder mi ağıâr (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 6*). [*derdime devâyı eyle, -*]

derdine ‘ilâc: Dertine ilaç eylemek.

□ ‘Arz eyledi böyle ol niyâz-bâz

Derdine ‘ilâc oldu dem-sâz (*Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 9*). [*derdine ‘ilâc, -*]

derdiñ: Dert.

□ Bu **derdiñ** elinden âh u zâre

Geldim ne edem buña ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 30*). [*derdiñ,]*

□ Bilmem neden oldu kâr böyle

Derdin ne ise anı söyle (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 4*). [*derdin,]*

derdine: *Dert.*

□ Dertine anıyla eyle dermân

Eyle kamu mihnetin perîşân (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 7*). [*derdine,]*

□ Dertine ‘alîmdir hâkimdir

İmrâz veren verir devâsın (*Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 34*). [*derdine,]*

□ Dertine odur ‘ilâc-ı bî-tâ

Bes kâr-ı niyâzı ile bî-pâ (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 31*). [*derdine,]*

derdine devâ: *Derdine ilaç.*

□ Dertine devâ benim tabîbîn

Ğam çekme yürü çü mest dâ’im (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 4*). [*derdine devâ, -]*

derd-mend: *Dertli II Aşık.*

□ Nûş eyleye âb-ı kand pendim

Terk eyleye derd-i **derd-mendim** (*Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 24*). [*derd-mendim, -im]*

□ Kılma beni **derd-mend** ü maḥzûn

Bâde-i revânı eyle efzûn (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 26*). [*derd-mend,]*

□ Dermân ede bu **derd-mende**

Bu bâbda düşdüler hayâle (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 16*). [*derd-mende, -e]*

□ Ğamdan kıtara o **derd-mendi**

Ol mecmu’ada ki bu şarâb-dâr (*Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 37*). [*derd-mendi, -i]*

derd-mend-i zâra: *Dermansız derdi olan.*

□ V’ey nakş u nigârîşe veren meşķ

Her lahza bu **derd-mend-i zâra** (*Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 17*). [*derd-mend-i zâra, -]*

derecâ: *Dereceler, manevi mertebe yüksekliği.*

□ ‘Arza-yı hâcât necâtım benim Rûtbe-i ‘âlî **derecâtım** benim

‘Arza-yı hâcât reşehât-ı revân (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 4*). [*derecâtım, -t, -im]*

derecât: *Dereceler, manevi mertebe yüksekliği.*

□ Rûtbe-i ‘âlî **derecâtım** benim

‘Arza-yı hâcât reşehât-ı revân (*Nigârname, Gazel 3, Mısra 3*). [*derecâtım, -ı, -m]*

der-fünûn: *İlimler kapısı.*

□ Bahş eyle fünûn-ı **der-fünûnu**

İkrâm et pertev-i cemâli (*Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 8*). [*der-fünûnu, -u]*

□ Sevdâda fünûn **der-fünûnam**

‘Arz eyleyim imdi ol haber-dâr (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 18*). [*der-fünûnam, -a, -m]*

□ Ol merd-i fünûn **der-fünûnu**

Âteşlere düşdü yandı kâmil (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 8*). [*der-fünûnu, -u]*

□ Ammâ ki fünûn **der-fünûndur**

Ağyâra anı ki meyli yokdur (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 29*). [*der-fünûndur, -dur]*

der-fünûnî: *İlim kapısı.*

□ Böyle biliniz ki bu cünûnî

Mânend yok aḡa **der-fünûnî** (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 40*). [*der-fünûnî,]*

dergâh: *Dergah. II Aşk dergahı.*

☐ Dergâhına eyleyen dahâlet

Ey server-i enbiyâ Muhammed (Nigârname, Gazel 4, Mısra 14). [dergâhına, -ı, -ıa]

☐ Dûzahdan elem çeker mi çekmez

Dergâhına eyleyen dahâlet (Nigârname, Gazel 4, Mısra 15). [dergâhına, -ı, -ıa]

☐ Ey bâr-i Hüdâ dehâletim var

Dergâhına çünkü hâcetim var (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 3). [dergâhına, -ı, -ıa]

☐ Dergâhına gerçi hâcetim var

‘Arz eylemege hacâletim var (Nigârname, Mesnevi 32, Mısra 4). [dergâhına, -ı, -ıa]

☐ Böyle ki füzündür âteş-i cân

Dergâhına düşmüşem ki el’ân (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 28). [dergâhına, -ı, -ıa]

☐ Dergâhına çâkeriz gedâyız

Fermâyış-i mîzbânla mihmânların ‘amel etmeleri ve şâhenşeh-i divâne-gânı görmeleri (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 37). [dergâhına, -ı, -ıa]

☐ Bu derd ile kâm bulmak olmaz

Dergâhına gelmişem dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 19). [dergâhına, -ı, -ı, -a]

☐ İflâsıma hem benim de gayet

Dergâhına gelmişim ‘atâ kıl (Nigârname, Mesnevi 225, Mısra 30). [dergâhına, -ı, -n, -a]

dergâh-ı kerem: *Cömertlik kapısı, eşiği.*

☐ ‘Afv eyle günâhımı kabûl et

Dergâh-ı keremde hâş kul et (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 6). [dergâh-ı keremde, -de]

dergâh-ı kerem: *Cömertlik dergahı.*

☐ Halka-i derî elimde muhkem

Dergâh-ı keremden el üzer mi (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 21). [dergâh-ı keremden, -den]

dergâh-ı kerem-nümâ: *Cömertliği gösteren dergah.*

☐ Muhtâclığım hayâsız etmiş

Dergâh-ı kerem-nümâyâ yetmiş (Nigârname, Mesnevi 248, Mısra 25). [dergâh-ı kerem-nümâyâ, -y, -a]

dergâh-ı merâm: *İstek dergahı.*

☐ Dergâh-ı merâma yetmeyince

Erbâb-ı dile olur mu râhat (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 39). [dergâh-ı merâma, -a]

dergâh-ı nigâr: *Sevgilinin dergahı.*

☐ Dergâh-ı nigâra vâsıl olmuş

Terk eylemiş ol gam-ı cihânı (Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 28). [dergâh-ı nigâra, -a]

dergâh-ı niyâz: *Yalvarış dergahı.*

☐ Dergâh-ı niyâza düş niyâz et

Ol kâr-ı niyâzı çâre-sâz et (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 29). [dergâh-ı niyâza, -a]

dergâh-ı rızâ: *Allah'ın rıza kapısı.*

☐ Bâde-hârânam ki **dergâh-ı rızâdır** menzilim

Yüz çevirmez bâr-gâhımdan çeken zahmetlerim (Nigârname, Gazel 25, Mısra 17). [dergâh-ı

rızâdır, -dır]

dergâh-ı şehen-şehî: *Padişahlar padişahının dergahı.*

□ Dergâh-ı şehen-şehîde gâyet

Te'sîr etdi aña bu güftâr (*Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 13*). [*dergâh-ı şehen-şehîde, -de]*

dergâhına: *Peygamberimizin mescidi.*

□ Dergâhına redd etme zinhâr

Nâz eyleme var çok niyâzım (*Nigârname, Mesnevi 80, Mısra 34*). [*dergâhına,]*

dergeh-i 'atâ: *Şefkat dergahı, huzuru.*

□ Senden dileği budur gedânın

Bî-bend ola **dergeh-i 'atânın** (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 10*). [*dergeh-i 'atânın, -nı, -n]*

dergeh-i cây-ı du'â: *Allah'a yalvarma yeri dergahtır.*

□ Ehl-i hacet **dergeh-i cây-ı du'âdır** menzirim

Nûr-ı nâ-bînâyâ bahş eyler şarâb-ı 'işretim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 43*). [*dergeh-i cây-ı du'âdır, -dır]*

dergeh-i dildâr: *Sevgilinin kapısı.*

□ Dergah-i dildârdır dilber-nümâdır menzirim

Tâ ki der meyhâne-i mihrem be-âvâz-ı bülend (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 33*). [*dergeh-i dildârdır, -dır]*

dergeh-i kerîm: *Cömert dergah.*

□ Yok tâkat ü tâb-ı iftirâğa

Dergeh-i kerîme kim niyâzı (*Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 41*). [*dergeh-i kerîme, -e]*

dergehim: *Dergah, kapı.*

□ Gûşe-i şeh-i belâ dârül velâdır menzirim

Dem-be-dem eyler ziyâret ehl-i hacet **dergehim** (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 10*). [*dergehim,]*

dergehiçe: *Dergahına.*

□ Ey sâkı dehâlet etdim el-ân

Dergehiçe bahş eyledim cân (*Nigârname, Mesnevi 38, Mısra 6*). [*dergehiçe,]*

der-gülşen-i cism-i gül-figen: *Gül bahçesinde vücuda atılan gül..*

□ Der-gülşen-i cism-i gül-figendir

Bî-şabr u qarâr der-seyâhat (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 8*). [*der-gülşen-i cism-i gül-figendir, -dir]*

der-gülşen-i cism-i gül-figendir: *Gül bahçesinde vücuda atılan gül..*

□ Tâ bülbül-i mihrdır şehir şâm

Der-gülşen-i cism-i gül-figendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 9*). [*der-gülşen-i cism-i gül-figendir, -]*

der-güs: *Kucaklamak.*

□ Ger bende eger ki zerre-i hûş

Olsaydı naşîhâtiñi **der-gûş** (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 16*). [*der-gûş,]*

der-hâb: *Uyku kapısı, karanlığa açılan kapı anlamında.*

□ Der-hâb velî revânı bîdâr

Rü'yâda görür ki bir beyâbân (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 12*). [*der-hâb,]*

□ Güftâr-ı taḥdîsi

Bir vaḳt-i şîrîn ki ya'ni **der-hâb** (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 2*). [*der-hâb,]*

der-hâne-i ümmühâni menzil: *Ümmühân'ın kederli evinin yolu.*

□ Der-hâne-i Ümmühâni menzil

Etmîşdi o şeb nebî-yi hoş-dil (*Nigârname, Mesnevi 39, Mısra 40*). [*der-hâne-i ümmühâni menzil, -]*

der-hatâ: *Tehlike altında.*

□ Bu kâr-ı şîrînde pâydâr ol

'Afv eyle beni ki **der-hatâyem** (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 16*). [*der-hatâyem, -y, -e, -m]*

der-helâk: *Helak olmak.*

□ Yok kimse ki baḡa ola dem-sâz

Eyvâ ki helâk **der-helâkem** (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 18*). [*der-helâkem, -e, -m]*

der-i 'atâ: *Af, bağış kapısı.*

□ Şanma el üzem der-i sehâdan

Bî-behre gidem **der-i 'atâdan** (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 5*). [*der-i 'atâdan, -dan]*

□ Muḥtâc-ı kerem teḥî gider mi

Zîrâ ki derîḡ **der-i 'atâdır** (*Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 23*). [*der-i 'atâdır, -dır]*

der-i iltifât: *Sevgi kapısı.*

□ Feth-i **der-i iltifât** kıldıḡ

İkrâm-ı şîfât ü zât kıldıḡ (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 18*). [*der-i iltifât, -]*

der-i konaḡ: *Konaḡın kapısı.*

□ Kim elini öpdü kim ayaḡın

Kim dizini kim **der-i konaḡın** (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 38*). [*der-i konaḡın, -ı, -n]*

der-i makâl: *Söz kapısı.*

□ Güftâr-ı şîrînini şeker-bâr

Yoksa ki **der-i makâli** baḡla (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 24*). [*der-i makâli, -i]*

der-i muḡân: *Meyhanecinin kapısı.*

□ Hem kibr ü gurûrdan müberrâ

Olduḡda gider **der-i muḡâne** (*Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 2*). [*der-i muḡâne, -e]*

der-i sehâdan: *Cömertlik kapısı.*

□ Şanma el üzem **der-i sehâdan**

Bî-behre gidem der-i 'atâdan (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 4*). [*der-i sehâdan, -]*

der-i vuşlat: *Sevgiliye kavuşmanın kapısı.*

□ Elbette bu sevdâdır kâli'-i **der-i vuşlat**

Ey Bâri Hüdâ eyle müstağrak-ı ihsâne Ya'nî ki Nigârîye hamdâne sözü kısmet (Nigârname, Gazel 1, Mısra 16). [der-i vuşlat, -]

derin: Derin.

□ Bî-mâye **derinden** el çeker mi

Bî-çîz ü tehî gedâ gider mi (Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 12). [derinden, -den]

derk: Anlama, kavrama, idrâk etme.

□ Ya'nî ki oları **derk** olmaz

Bil-küllîye fânîlik cihânda (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 7). [derk,]

der-kadeh: Kadehin içi.

□ Mey-hârılığın işi ferahtır

Zîrâ ki şarâb **der-kadehdir** (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 6). [der-kadehdir, -dir]

der-kâr: Malum, aşîkar, bilinen, belli.

□ Kendin veli yârini unutmaz

Ger olsa eli müdâm **der-kâr** (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 34). [der-kâr,]

der-keyf: Keyifle söylemek.

□ Bu ni'met-i maḥẓdır Hüdâyî

Der-keyf-i müdâm-ı 'âşîkândır (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 20). [der-keyf-i, --i]

der-letâfet: Letâfet kapısı.

□ Bî-misl-i şefîf **der-letâfet**

Verdim aña dürlü dürlü zînet (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 6). [der-leâfet,]

der-ma'ârif-i hakk: Allah'ın illim kapısı.

□ Ol deşde **der-ma'ârif-i Hakk**

Esrâr-ı Hüdâ-yı Hakk-ı muṭlaḥ (Nigârname, Mesnevi 214, Mısra 2). [der-ma'ârif-i hakk, -]

dermân: Deva, çare.

□ Ğaflet ne idem aña ne **dermân**

Ğafletle geçer ki rûzigârım (Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 20). [dermân,]

□ Hem bâde-i zevkimi naşîb et

Dermânını derdime ṭabîb et (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 8). [dermânın, -ı, -nı]

□ Bu kâra kılam kıyâm ey cân

Belki ola derdimize **dermân** (Nigârname, Mesnevi 60, Mısra 28). [dermân,]

□ Kıldı bu 'ilimleri firâvân

Olmadı birinden aña **dermân** (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 4). [dermân,]

□ Ol derde ne lâzım ise söyler

Dermânı ne ise anı eyler (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 12). [dermânı, -ı]

□ Bir yerde olursa bir görürdü

Görmek ile derdlerine **dermân** (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 34). [dermân,]

□ Ger ṭutmasa da eger ki el'ân

Pend itmeden özge yokdu **dermân** (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 40). [dermân,]

□ Bu derde Felâṭun ile Loḳmân

Tedbîr edemezler aña **dermân** (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 24). [dermân,]

□ Ger var ise derd-i 'aşḳa **dermân**

Allahı seversen eyle el'ân (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 7). [dermân,]

□ Gördün mü ‘aceb kitâb içinde

Dermânını ya ki hâb içinde (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 10*). [*dermânını, -in, -ı*]

□ Zannım bu ki hayr ola ki el’ân

Bu kârdan ola belki **dermân** (*Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 28*). [*dermân,]*

□ Ne çâre edem ki yokdu **dermân**

Bu derde ki olmuşam giriftâr (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 11*). [*dermân,]*

□ Bu dâğ-ı esefdi buña **dermân**

Sûre-i Yusuf okuyun el’ân (*Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 31*). [*dermân,]*

□ Senden eger olmasa ki **dermân**

Ağyardan eylemem istimdâd (*Nigârname, Mesnevi 229, Mısra 11*). [*dermân,]*

dermân ede: Çare, çözüm bulmak.

□ Raḥm eylesiz ben-i zebûna

Dermân edesiz gam-ı cünûna (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 8*). [*dermân edesiz, -siz*]

□ Dermân ede bu derd-mende

Bu bâbda düşdüler hayâle (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 16*). [*dermân ede, -*]

dermân eyle: Şifa vermek.

□ Derdine anılla eyle dermân

Eyle kamu miḥnetiñ perişân (*Nigârname, Mesnevi 65, Mısra 7*). [*dermân eyle, -*]

□ Elbet bize lâzım ey ḥabîbân

Derdimize eyleyin ki dermân (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 6*). [*dermân eyleyin, -y, -in, -*]

der-melâl: Bıkma, bunalma hali.

□ Ya’nî kerem eyle bî-maḥâlim

Bâde-i feraḥ ki **der-melâlim** (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 23*). [*der-melâlim, -im*]

der-nâz: Göz önünde.

□ El yetmez aña zîrâ ol rûtbe-i bâlâdır

Der-nâz olur lezzet müştâk-ı niyâz-bâza (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 17*). [*der-nâz,]*

□ Der-nâz olur lezzet müştâk-ı niyâz-bâza

Lezzet veli bî-tâdır keş-şems hüveydâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 18*). [*der-nâz,]*

□ Der-nâz olur cânân ammâ ki niyâz-bâzân

Gülzâr-ı niyâzişde ceh ceh-zen-i şeydâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 20*). [*der-nâz,]*

□ Ne derd ü belâya cân yağan var

Bir böyle maḥâm nâz **der-nâz** (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 2*). [*der-nâz,]*

□ Ne çâre eder cünûn-ı sâde

Ya’nî ki bu deşt-i nâz **der-nâz** (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 16*). [*der-nâz,]*

der-nâz olur: Göz önünde olmak.

□ Lezzet veli bî-tâdır keş-şems hüveydâdır

Der-nâz olur cânân ammâ ki niyâz-bâzân (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 19*). [*der-nâz olur, -*]

der-niyâz: Rica kapısı.

□ bağçe-i şükr-i in’âm-ı samedâniden bir şemme nümâyış

El-ḥamd Hüdâya **der-niyâzem** (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 15*). [*der-niyâzem, -e, -m*]

□ Bildiñ ki niyâz **der-niyâzım**

İkrâm ile oldu çâre-sâzım (*Nigârname, Mesnevi 196, Mısra 20*). [*der-niyâzım, -ı, -m*]

der-pençe-i kahr-ı bî-emânem: *Amansız derdin pençesindeyim.*

□ ‘Avf eyle beni ki nâtüvânem

Der-pençe-i kahr-ı bî-emânem (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 32*). [*der-pençe-i kahr-ı bî-emânem, -*]

derpîş: *Önde, göz önünde.*

□ Bu nükteyi nâşih etdi **derpîş**

Mihmânlar içinde düştü teşvîş (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 1*). [*derpîş,]*

derrâk: *Çabuk anlayan, anlayışlı.*

□ Ey mazhar-ı nazm-ı der-i levlâk

Şânın yücedir seniñ ki **derrâk** (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 30*). [*derrâk,]*

□ ‘Akl olmadı ‘aşk oldu **derrâk**

Anın ile ‘aşk eyler idrâk (*Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 29*). [*derrâk,]*

ders: *Ders.*

□ Gel yanıma eyle başa hizmet

Dersimde olan kemâli anla (*Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 20*). [*dersimde, -i, -m, -de]*

□ Yok sende cünûnluğ ey perişân

Gel **ders** oku imdi hikmetimden (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 12*). [*ders,]*

der-şadâ: *İçeride ki ses.*

□ Der-şadâ ender şadâ ender şadâdır menzirim

Teşne-gân-ı bâde-i sevdâya ez-bahr-i ilâh (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 35*). [*der-şadâ,]*

der-şafâ: *Sefa içinde.*

□ Der-şafâ ender şafâ bî-had fezâdır menzirim

Pür şafâ ender şafâdır bâr-gâhım kim müdâm (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 25*). [*der-şafâ,]*

der-sâye-i sâye-i hü mâ: *Mübarek gölgenin gölgesinde.*

□ Bûs eylediler gubâr-ı pâyın

Der-sâye-i sâye-i hü mâyın (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 7*). [*der-sâye-i sâye-i hü mâyın, -y, -ın]*

der-sâye-i serv: *Servinin gölgesinde.*

□ Der-sâye-i serv-i hûb-ı ahsen

Bülbüller ile olup hem-âvâz (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 17*). [*der-sâye-i serv-i, --i]*

der-saz: *Saz ile söylemek.*

□ Eş‘ârı ile o bî-misâlin

Der-saz terennüm eyleyek tâ (*Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 26*). [*der-saz,]*

□ Güftârlarını ân-der-ân

Meydân-ı muhabbet içre **der-sâz** (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 6*). [*der-sâz,]*

der-seyâhat: *Seyahat kapısı.*

□ Der-gülşen-i cism-i gül-figendir

Bî-şabr u qarâr **der-seyâhat** (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 9*). [*der-seyâhat,]*

□ Bî-şabr u qarâr **der-seyâhat**

Bu kâr-ı ezel ne hîştendir (*Nigârname, Gazel 15, Mısra 10*). [*der-seyâhat,]*

der-seyr: Seyahattheyken, seyahat üzerinde.

□ Der-seyr-i beden ü ten hasendir

Dil seyri dükenmez ey Nigârî (Nigârname, Gazel 15, Mısra 20). [der-seyr-i, --i]

□ Ey tûti-i tab'-ı güft ü gûyuñ

Der-seyr-i beden ü ten hasendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 21). [der-seyr-i, --i]

□ Erbâb-ı vefâlar ile dâ'im

Der-seyr-i mezâk edek dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 22). [der-seyr-i, --i]

der-sühen: Sözünde.

□ Bâ-fikret-i yâr **der-sühendir**

Ey tûti-i tab'-ı güft ü gûyuñ (Nigârname, Gazel 15, Mısra 18). [der-sühendir, -dir]

□ Almaz dile gayr-i güft ü gûyı

Bâ-fikret-i yâr **der-sühendir** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 19). [der-sühendir, -dir]

derûn: İç âleme âit, içten, kalbî, rûhî.

□ Eyle baña bir du'â **derûnî**

Şad eyle cünûn-der-cünûnı (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 27). [derûnî, -i]

derûn-ı: İç âleme âit, içten, kalbî, rûhî.

□ Âyâ ne edek bu ihtirâka

Bu nâr-ı **derûn-ı** iftirâka (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 34). [derûn-ı,]

derûn-ı ten: Gönül teni.

□ Bî-misl ki der **derûn-ı tendir**

Çeh çeh-zen-i 'aşk-ı dil-sitândır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 4). [derûn-ı tendir, -dir]

derûn-ı tendir: Gönül teni.

□ Bu seyr ü seyâhat özge bâbet

Bî-misl ki der **derûn-ı tendir** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 5). [derûn-ı tendir, -]

der-vatan: Vatanda, vatan içinde (ender önüne geldiği sözcüğe -da, -de, içinde anlamı vermektedir).

□ Zîrâ ki bu seyr **der-vaţandır**

Bu seyr ü seyâhat özge bâbet (Nigârname, Gazel 15, Mısra 2). [der-vaţandır, -dır]

□ Dil tâlib-i yâr der-bedendir

Zîrâ ki bu seyr **der-vaţandır** (Nigârname, Gazel 15, Mısra 3). [der-vaţandır, -dır]

□ Bilmediler anı der-bedendir

Zîrâ ki bu seyr **der-vaţandır** (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 20). [der-vaţandır, -dır]

□ Meydân-ı gâzelde hoş hırâm et

Zîrâ ki bu seyr **der-vaţandır** (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 9). [der-vaţandır, -dır]

□ Her birisi seyr **der-vaţandır**

Yollarda ne çekdiğini dil-hûn (Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 4). [der-vaţandır, -dır]

dervîs: Allah için alçakgönüllülüğü ve fıkârâhlığı kabul eden veya bir tarîkata bağlı bulunan kimse; fakir ve ihtiyaçlı kimse.

□ Olsa yine yâridir dilinde

Ger şâh ola veyâ ki **dervîş** (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 8). [dervîş,]

□ Dervîşin işi müdâm elemidir

Meccânedi kârı derd ü gâmdır (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 7). [dervîşin, -i, -n]

deryâ: *Deniz, bahr, derya.*

□ Kim luṭf-ı ilâhîdir Hâkdan saḡa iḥsândır

Her kimse bu **deryâdan** sûzânı kadar işrâb (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 9*). [*deryâdan, -dan*]

□ Kim luṭf-ı ilâhîdir Hâkdan saḡa iḥsândır

Her kimse bu **deryâdan** sûzânı kadar işrâb (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 10*). [*deryâdan, -dan*]

□ Bes ‘acz-i ‘ani’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır

Girmezse bu şahrâyâ düşmezse bu **deryâya** (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 17*). [*deryâyâ, -ya*]

□ Bes ‘acz-i ‘ani’l ‘irfân ma‘rifet-i cânândır

Girmezse bu şahrâyâ düşmezse bu **deryâya** (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 18*). [*deryâyâ, -ya*]

□ Bu yerde gümân olmaz ser -menzil-i eykândır

Seyr eyle bu şahrâyı geşt eyle bu **deryâyı** (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 7*). [*deryâyı, -yı*]

□ Bu yerde gümân olmaz ser menzil-i peykândır

Seyr eyle bu şahrâyı geşt eyle bu **deryâyı** (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 8*). [*deryâyı, -yı*]

□ Lü’lû’ saçıyor her dem saçdıķca olur eẗzûn

Bu Mîr Nigârîniḡ gûyâ dili **deryâdı** (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 23*). [*deryâdı, -dı*]

□ Bu Mîr Nigârîniḡ gûyâ dili **deryâdır** (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 22*). [*deryâdır, -dır*]

□ Ol hût idi âteş idi **deryâ**

Bir hâle yetiştî nârdan ayru (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 27*). [*deryâ,]*

□ Ol deşt ne deşt heşt **deryâ**

Ḳandırmaḡ anı içerse aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 21*). [*deryâ,]*

□ Elbette verir ġınâsı bî-pâ

Bî-ġaye kerîm ‘atâsı **deryâ** (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 10*). [*deryâ,]*

□ Bilmez mi ki ol Hüdâ-yı bî-tâ

‘Âlemleredir ‘atâsı **deryâ** (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 28*). [*deryâ,]*

deryâçe-i dal: *Göle dalmak.*

□ Odlara alıḡmıḡ ḡayret almıḡ

Deryâçe-i mâṭ-ı mâṭa dalmıḡ (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 35*). [*deryâçe-i dalmıḡ, -mıḡ*]

der-yâd: *Hatırda.*

□ Dildârın ederdî yâd **der-yâd**

Dildâr hayâlî ile her dem (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 38*). [*der-yâd,]*

der-yakîn: *İç içe, çok yakınlık.*

□ Zîrâ ki yakîn **der-yakîndir**

Müşṭâķlarıḡ işi metîndir (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 1*). [*der-yakîndir, -dir*]

deryâ-yı ‘atâ: *İhsan denizi.*

□ Elbette ki ol ki zül-cemâldir

Deryâ-yı ‘atâsı küll-i ḡâldir (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 30*). [*deryâ-yı ‘atâsı, -sı*]

deryâ-yı ġam: *Gam denizi; hüzûn, keder içine.*

□ Olmuḡ ki zebûn u zârdır zâr

Deryâ-yı ġam içre öyle ṭalmıḡ (*Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 14*). [*deryâ-yı ġam, -*]

deryâ-yı haţar: Tehlikeli deniz.

□ Raĥm et baĥa imdi ey Hüdâ sen

Deryâ-yı haţardan eyle âzâd (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 26). [deryâ-yı haţardan, -dan]

deryâ-yı hayâl: Hayal denizi.

□ Bî-çâreyi ‘aşk-ı yâri almış

Deryâ-yı hayâl ü fikre şalmış (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 34). [deryâ-yı hayâl, -]

deryâ-yı muhabbet: Sevgi denizi.

□ Bir böyle cünûn-ı bî-çun olmaz

Deryâ-yı muhabbet içre dalmış (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 10). [deryâ-yı muhabbet, -]

deryâ-yı muhîl-i zevk: Zevk ile çevrelenmiş, sarılmış deniz.

□ Deryâ-yı muhîl-i zevke dalmış

Zîrâ bu ‘akıl büyük belâdır (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 7). [deryâ-yı muhîl-i zevke, -e]

deryâ-yı şefâ‘at: Şefaât denizi II bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için çokça şefaât etme, aracı olma.

□ Deryâ-yı şefâ‘atınle sîrâb

Kıl bizi be-ĥakk-ı Âl ü aşhâb (Nigârname, Mesnevi 43, Mısra 4). [deryâ-yı şefâ‘atınle, -i, -η, -le]

der-zeyl-i gedâ: Dilencinin eteğine.

□ Der-zeyl-i gedâ şah-i cihândır

Keyfiyyet-i şâhlık gedâlık (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 21). [der-zeyl-i gedâ, -]

dese: Demek.

□ Bîñ pend **desen** birini kınamaz

Ger söylemesem ki nâ-sezâdır (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 7). [desen, -η]

□ Ger var **desen** ki nâ-revâdır

Var deme yoĥa ki nâ-sezâdır (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 11). [desen, -η]

□ Bu kârdan özge yoĥdu bâ‘is

Başka ne **desen** ‘abes mübâhis (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 38). [desen, -η]

dest: El.

□ Üftâde-yi miĥnetim nâzar kıl

Ŧut **destimi** şâd ü bî-keder kıl (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 25). [destimi,]

□ Bilmez degilem bilürem ammâ

Destimdedir ihtiyâr şanma (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 33). [destimdedir, -i, -m, -de, -dir]

□ Destinde anıñ ki çarĥ-ı çenber

Bir zerre kıdar degil ki ey er (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 36). [destinde, -i, -n, -de]

□ Ne çâre edem ki nâ-tuvânem

Destinde anıñ ki bî-emânem (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 39). [destinde, -i, -n, -de]

□ Şayma keremiñi bî-‘aded kıl

Şun **destime** bî-‘aded şürâhî (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 29). [destime, -im, -e]

dest: Bozkır, ova, sahrâ, çöl.

- ☐ Ol **deşti** gezende bir nigâre
Nâ-gâh erişdi gördü anı (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 26*). [*deşti, -i*]
- ☐ Geh **deşt** vü gâh tağlarda
Aşhâb-ı şafâ ile beher-câ (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 25*). [*deşt,]*
- ☐ Ol **deşti** ki deşt-i âşkâ yetdi
Tamâmi-i sühen ü istimdâd (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 10*). [*deşti, -i*]
- ☐ Ol **deşt** ne deşt-i bî-amândır
Sûzâne-i kan-ı ‘âşıkândır (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 17*). [*deşt,]*
- ☐ Erbâbı bilir ki var şahrâ
Bu **deştiden** özge kim hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 31*). [*deştiden, -den*]
- ☐ Gerçi ki bu **deşt** nâz der -nâz
Erbâb-ı dilânadır cefâ-sâz (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 1*). [*deşt,]*

deşt ne deşt: *Ova ne ova.*

- ☐ Ol **deşt ne deşt** heşt deryâ
Kandırılmaz anı içerse aşlâ (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 21*). [*deşt ne deşt, -*]
- ☐ Ol **deşt ne deşt** deşt-i vahdet
Tevhîd makâmı cây-ı ‘izzet (*Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 27*). [*deşt ne deşt, -*]

dest-gîr: *Düşenin elinden tutan, yardımcı olan.*

- ☐ Der dest-i şiyâk ben esîrim
Ne çâre ki yok **dest-gîrim** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 25*). [*dest-gîrim, -im*]
- ☐ Üftâde-i derd bir esîrim
N’ola ola siz ki **dest-gîrim** (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 6*). [*dest-gîrim, -im*]

dest-gîr ol: *Yardımcı olmak, yardım etmek, himmet etmek.*

- ☐ Mâl ile benim gibi emîr ol
Devletle faķîre **dest-gîr ol** (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 6*). [*dest-gîr ol, -*]

deşt-i âşk: *Aşk çölü.*

- ☐ Ol deşti ki **deşt-i âşkâ** yetdi
Tamâmi-i sühen ü istimdâd (*Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 10*). [*deşt-i âşkâ, -a*]

dest-i beyzâ: *Musa Aleyhisselâm'ın mucize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve harikulade haller ve meziyetler hakkında kullanılır.*

- ☐ Reşk-âver-i Tûr **dest-i beyzâ**
Ol hâne ne hâne-i zemîndir (*Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 40*). [*dest-i beyzâ, -*]

deşt-i bî-amân: *Amansız ova.*

- ☐ Ol deşt ne **deşt-i bî-amândır**
Sûzâne-i kan-ı ‘âşıkândır (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 17*). [*deşt-i bî-amândır, -dır*]

deşt-i bî-nihâyet: *Amansız çöl.*

- ☐ Ammâ ki bu **deşt-i bî-nihâyet**
Müşkil görünür be-ğayr-i gâyet (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 11*). [*deşt-i bî-nihâyet, -*]
- ☐ Ammâ ki bu **deşt-i bî-nihâyet**
‘Âcizliğime ki yokdu gâyet (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 36*). [*deşt-i bî-nihâyet, -*]
- ☐ Gerçi ki bu **deşt-i bî-nihâyet**
Yokdur ki belâya anda gâyet (*Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 27*). [*deşt-i bî-nihâyet, -*]

deşt-i ma'ârif: *Marifet odası.*

□ Seyr eyledi her yaña dem-â-dem

Ol **deşt-i ma'ârif** içre her-dem (*Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 29*). [*deşt-i ma'ârif, -*]

dest-i makâl: *Kelamın eli.*

□ Ger var ise 'aklıñ ey ey harîdâr

Al **dest-i makâlimi** ne kim var (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 26*). [*dest-i makâlimi, -i, -mi*]

□ Ger var ise 'aklıñ ey ey harîdâr

Al **dest-i makâlimi** ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 26*). [*dest-i makâlimi, -i, -mi*]

deşt-i muhabbet: *Muhabbet çölü / ovası.*

□ Bu **deşt-i muhabbetiñ** belâsı

Çokdur çeker anı mübtelâsı (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 29*). [*deşt-i muhabbetiñ, -i, -ñ*]

deşt-i nâz: *Nazlanmak.*

□ Ne çâre eder cünûn-ı sâde

Ya'nî ki bu **deşt-i nâz** der-nâz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 16*). [*deşt-i nâz, -*]

deşt-i nâzenîn: *Narin ova.*

□ Zîrâ ki o **deşt-i nâzenîndir**

Nâzı çekilir ki nâzenîndir (*Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 11*). [*deşt-i nâzenîndir, -dir*]

deşt-i pür-belâ: *Bela dolu çöl.*

□ 'Aşıklara gerçi şeh-nişîndir

Âteşdi o **deşt-i pür-belâyî** (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 6*). [*deşt-i pür-belâyî, -yî*]

□ Bu kâr dahi bir emr-i müşkil

Zîrâ ki bu **deşt-i pür-belâda** (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 14*). [*deşt-i pür-belâda, -da*]

deşt-i pür-belâyî: *Bela dolu çöl.*

□ Tâyy eyledi bu **deşt-i pür-belâyî**

Buldu yeri ma'rifet-nümâyî (*Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 37*). [*deşt-i pür-belâyî, -*]

deşt-i pür-cefâ: *Derdi çok olan çöl.*

□ Gerçi ki bu **deşt-i pür-cefâdır**

Bîmâr-ı muhabbete şifâdır (*Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 24*). [*deşt-i pür-cefâdır, -dır*]

deşt-i pür-hatar: *Tehlike dolu çöl.*

□ Zîrâ anıñ iztîrâbı çokdur

Her derd bu **deşt-i pür-hatarda** (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 32*). [*deşt-i pür-hatarda, -da*]

dest-i şiyâk: *Sözün tesiri.*

□ Der **dest-i şiyâk** ben esîrim

Ne çâre ki yok dest-gîrim (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 24*). [*dest-i şiyâk, -*]

□ Der **dest-i şiyâk** kâmurânım

Evvelce gedâ-yı 'akl idim hem (*Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 35*). [*dest-i şiyâk, -*]

desti tehî: *Boş el.*

□ Ger **desti tehî** gidem hatâdır

Bî-çârenim imdi çâre kıl sen (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 24). [desti tehî, -]

deşt-i vahdet: Birlik çölü.

□ Ol deşt ne deşt **deşt-i vahdet**

Tevhîd makâmı cây-ı ‘izzet (Nigârname, Mesnevi 231, Mısra 27). [deşt-i vahdet, -]

dest-i zenân: Kadınların eli.

□ Geh **dest-i zenân** ü pây gûyân

Envâ‘-yı şafâ ile dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 21). [dest-i zenân, -]

devâ: Tedbir, çare, derman.

□ Derdiñe ‘alîmdir hâkîmdir

İmrâz veren verir **devâsın** (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 35). [devâsın, -sın]

□ Senden dilerim kerem edâ kıl

Sûzân-ı derûnuma **devâ** kıl (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 30). [devâ,]

□ Biz bilmeyiz eyleyiñ **devâsın**

Yâ in ki nedir yazâk du‘âsın (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 21). [devâsın, -sın]

□ Söyleyim odur ediñ **devâsın**

Yâ buña budur yazıñ du‘âsın (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 29). [devâsın, -sın]

□ Pend olmadı gördü kim **devâsı**

Haţm oldu naşîhat ü du‘âsı (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 41). [devâsı, -sı]

□ Elbette olur ki hâh u (nâ)-hâh

Derde ne **devâ** edek ne çâre (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 12). [devâ,]

□ Bu derde ‘aceb **devâ** olur mu

Bu rence ‘aceb şifâ olur mu (Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 33). [devâ,]

□ Şanma ki **devâ** şifâsı yokdur

Zehr-âb-ı mezâkıdır şafâdır (Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 14). [devâ,]

□ Âyâ ne **devâ** olur bu kâre

Hülyâsına düşdü etdi efkâr (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 34). [devâ,]

□ Feryâd-ı **devâ-yı** derdi şandı

Sûzân ile etdi âh u feryâd (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 30). [devâ-yı, --yı]

□ Senden bilirim baña **devâyı**

Derdim ne deyim şikeste-hâlim (Nigârname, Mesnevi 220, Mısra 14). [devâyı, -yı]

□ Ger var ise edelim **devâsın**

Allahdan istedik şifâsın (Nigârname, Mesnevi 222, Mısra 5). [devâsın, -sın]

□ Derdine **devâ** niyâz-ı cândır

K’ol câzib-i lutf-ı câvidândır (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 15). [devâ,]

devâ bulur: Sıkıntıyı çözümlemek, atlatmak, çaresizliği yenmek.

□ Ol merd-i hâzîn dedi ne çâre

Şabr ile **devâ bulur** ki yara (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 4). [devâ bulur, -]

devâ kıl: Çare bulmak.

□ Bîmâr-ı muhabbete **devâ kıl** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 1). [devâ kıl, -]

□ Rağm et baña hâcetim edâ kıl

Lutf eyle ki derdime **devâ kıl** (Nigârname, Mesnevi 219, Mısra 7). [devâ kıl, -]

devâ olursa: Derman, çare olmak.

□ Kât‘ eyleye menzili dem-â-dem

Derdime eger **devâ olursa** (Nigârname, Mesnevi 202, Mısra 3). [devâ olursa, -]

devâm: *Bir durum üzere sürüp gitme, sürme, kesilmeme.*

□ Ey ‘âşık-ı mübtelâ-yı dîdâr

Bu ‘ilme **devâm** eyle şâ‘îk (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 16*). [*devâm,]*

devâm-der-devâm: *Süreklilik, her zaman, an be an.*

□ Her bâr-ı muķîm ü müstedâm et

Her lahza **devâm-der-devâm** et (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 35*). [*devâm-der-devâm,]*

devâ-yı derd: *Derdin dermanı, ilacı.*

□ Lutf eyle diyem ki Allah Allah

Anıñla idem **devâ-yı derdim** (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 18*). [*devâ-yı derdim, -i, -m]*

devlet: *Mutluluk, saâdet, tâlih, baht.*

□ Zîrâ ki seniñ şükriñ bir başka saña **devlet**

Hamdâne gerek şöhet tâ hâşıl ola lezzet (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 8*). [*devlet,]*

□ Her lutf-i dilârâ ki şükriñ gerek ey şâkir

Zîrâ ki seniñ şükriñ bir başka saña **devlet** (*Nigârname, Gazel 1, Mısra 7*). [*devlet,]*

□ Şâh-râh-ı Muhammeddir bu bir ulu **devletdir**

Ağyâr eger girmez sevdâya sanır âteş (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 10*). [*devletdir, -dir]*

□ Bâde-gâh-ı lutf u yenbu‘-yı ‘atâdır menzirim

Devletim faķr u fenâ sîmurg-âsâ meskenim (*Nigârname, Gazel 25, Mısra 50*). [*devletim, -im]*

□ Hâne-i dilin görür pür-envâr

Yüz gösterür aña kim bu **devlet** (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 8*). [*devlet,]*

□ Ol **devlet-i** ma‘rifet ki ey yâr

Sendendi saña ki yok berâber (*Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 7*). [*devlet-i, --i]*

□ Her yerden alaķ menâl ü mâlî

Devletle bulak mezâķ-ı hâlî (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 38*). [*devletle, -le]*

□ Devletle olur merâm-ı dünyâ

Devletle olur merâm-ı ‘uķbâ (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 41*). [*devletle, -le]*

□ Devletle olur merâm-ı dünyâ

Devletle olur merâm-ı ‘uķbâ (*Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 42*). [*devletle, -le]*

□ Faķr ile olur merâķ-ı insân

Devletle olur mezâķ-ı insân (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 2*). [*devletle, -le]*

□ Mâl ile benim gibi emîr ol

Devletle faķîre dest-gîr ol (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 6*). [*devletle, -le]*

□ Erbâb-ı Hüdâya başka **devlet**

Diñle ki nedir cefâ-yı râhî (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 35*). [*devlet,]*

devleti: *Mutluluk, saâdet, tâlih, baht.*

□ Zîrâ ki velî belâsız olmaz

Bu **devleti** nâzikân bulmaz (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 32*). [*devleti, -i]*

devlet-i mi‘râc: *Peygamberin Miraç da ki makamı.*

□ Râh-ı mi‘râc seniñ **devlet-i mi‘râc** seniñ

Saña hem-tâc olanıñ efseri kıyķac gerek (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 2*). [*devlet-i mi‘râc, -]*

□ Râh-ı mi‘râc seniñ **devlet-i mi‘râc** seniñ

Saña hem-tâc olanıñ efseri kıyķac gerek (*Nigârname, Gazel 5, Mısra 3*). [*devlet-i mi‘râc, -]*

devr: *Zaman, şimdi.*

- ☐ Şalmış yine ol dil-i avâre

Devr eylerem ‘âlemi ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 19*). [*devr,]*

- ☐ Devr râh-ı hicâzı çal ‘ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 1*). [*devr,]*

- ☐ Devr râh-ı hicâzı çal ‘ırâkı (*Nigârname, Mesnevi 254, Mısra 1*). [*devr,]*

devr eyle: *Geçip gitmek, dönmek.*

- ☐ Şaldı yine bir şûriş ‘uşşâk-ı bahâ içre

Ey pîr Nigârî sen **devr eyle** bu şahrâyı (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 21*). [*devr eyle, -]*

- ☐ Şaldı yine bir şûriş ‘uşşâk-ı bahâ içre

Ey pîr Nigârî sen **devr eyle** bu şahrâyı (*Nigârname, Gazel 22, Mısra 22*). [*devr eyle, -]*

devr eyledi: *Dönme, dolaşma, elden ele dönmek.*

- ☐ Devr eyledi mest hayl-i hürrem

Luţf eyledi sâki-i kerem-bâz (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 11*). [*devr eyledi, -]*

devr kıldı: *Dönmek.*

- ☐ Dîvâne-i **devr kıldı** devrân

Meydân-ı sühende etdi cevân (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 1*). [*devr kıldı, -]*

devrân: *Zaman.*

- ☐ Geh eyledi rakş u gâh **devrân**

Gâh ağladı gâh oldu handân (*Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 39*). [*devrân,]*

- ☐ Ey sâki gel imdi bir kıyâm et

Devrân ile devriñi tamâm et (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 3*). [*devrân,]*

- ☐ Böyle deyip ol ki mest ü hayrân

Devrâna girişdi şâd u handân (*Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 3*). [*devrâna, -a]*

- ☐ Dîvâne-i devr kıldı **devrân**

Meydân-ı sühende etdi cevân (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 1*). [*devrân,]*

- ☐ Bâ-sâz okuyak hevâ-yı şehnâz

Geh rakş edek vü gâh **devrân** (*Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 20*). [*devrân,]*

devrân eyle: *Dönmek, dolaşmak.*

- ☐ ‘Azm eyle bu yolda eyle cevân

Bir özge maḥalde eyle devrân (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 14*). [*devrân eyle, -]*

devrân eyler: *Dönmek, zamanın geçmesi.*

- ☐ Şan nâr idi yârsız bahârı

Eylerdi o âteş içre devrân (*Nigârname, Mesnevi 207, Mısra 38*). [*devrân eylerdi, -di]*

devriñi: *Dönmek.*

- ☐ Ey sâki gel imdi bir kıyâm et

Devrân ile **devriñi** tamâm et (*Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 3*). [*devriñi,]*

deyim: *Diyeyim.*

- ☐ Ammâ ne **deyim** ki Kays-ı mağbûn

‘Aşka ki şataşdı oldu Mecnûn (*Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 11*). [*deyim,]*

- ☐ Oldum ne ‘aceb **deyim** ki şad bâr

Mavlâ baña verdigini âyâ (*Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 5*). [*deyim,]*

deyim ki: *Söyleyeyim ki.*

□ Rû'yâda dutuldu 'aşka bî-pâ
Dinle ki **deyim ki** Şeyh-i San'ân (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 10*). [*deyim ki, -*]

deyiş: *Demek, söylemek, konuşmak, dile getirmek.*

□ Bir kerre **deyiş** ki mîzbâna
Âh vâh ile sözü yana yana (*Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 1*). [*deyiş, -*]

deyr: *Kilise, manastır.*

□ Dildâr iledir cemî'-i demde
Ger **deyrde** ger ola Kudüsde (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 42*). [*deyrde, -de*]

devü: *Diye.*

□ Bî-mağz **devü** civânî şanma
Güftârıma bak çabuk uşanma (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 20*). [*devü, -*]
□ Güftârımı sen hevâyî şanma
Efkâr-ı civân **devü** uşanma (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 2*). [*devü, -*]
□ Beyhûdedi bu **devü** uşanma
Güftârımı anla hikmetâne (*Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 9*). [*devü, -*]
□ Güftârda yok ki ben tek âdem
Muṭrib sözüdür **devü** uşanma (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 16*). [*devü, -*]
□ Ne çâre edem **devü** uşandı
Âzâr-ı haṭardan oldu kim hâr (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 14*). [*devü, -*]
□ Ferhâd **devü** ki çengi çaldı
Müşâkların sözüne daldı (*Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 4*). [*devü, -*]

di: *Demek, söylemek.*

□ Ḥamdâne kelâmı **didim** ol ân
Bu ravza-yı ḥamd-ı ni'met-i raḥmânîden bir numûne ve (*Nigârname, Mesnevi 27, Mısra 12*). [*didim, -di, -m*]
□ Rabbi erini **diyen** taleb-kâr
Vel-ḥâşıl-ı cây-ı ehl-i dildir (*Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 12*). [*diyen, -yen*]
□ Ben gül **diyeyim** sen eylegil gûş
Ser-mest-i şarâb olam firavân (*Nigârname, Mesnevi 69, Mısra 5*). [*diyeyim, -y, -e, -y, -im, -*]
□ Olsa **diyelim** ki ol sebepten
Nefsine uyup eder gurûru (*Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 29*). [*diyelim, -y, -elim*]
□ Aşlın bize **di** be-ḥaḳḳ-ı Bârî
Ḳândır bize aşlını Hüdârâ (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 8*). [*di, -*]
□ Herkes **diye** Bârekallah üstâd
Bir pend aṇa eyleriz ki icâd (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 25*). [*diye, -y, -e*]
□ Kim görse **diye** ey Allah Allah
Ne şî'r-i şîrîn ne nazm-ı dil-hâh (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 17*). [*diye, -e, -y*]
□ Her kimse okursa âferîn-bâd
Söyleye **diye** ki böyle üstâd (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 22*). [*diye, -e, -y*]
□ Mecnûnu aṇa **diyen** berâber
Olmaz mı görürse ol hacil-ter (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 16*). [*diyen, -yen*]
□ Ferhâdı aṇa **diyen** müsâvî
Azmış yolu kılmış anı yâvî (*Nigârname, Mesnevi 99, Mısra 22*). [*diyen, -yen*]
□ Sen eyle nasîhat-ı şîrîn-ter
Her kim **diye** saṇa âferîn-ter (*Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 34*). [*diye, -e, -y*]

- ☐ İrşâd edeyim seni murâda
Sen **di** göreyim nedir arada (Nigârname, Mesnevi 117, Mısra 20). [di,]
- ☐ Ol hâk **diyen** olmaz idi dil-teng
Ol vakt çü atdı aña Selmûn (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 35). [diyen, -yen]
- ☐ Her birisi bir hayâle taldı
Çâre **diyerek** melâle taldı (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 38). [diyerek, -yerek]
- ☐ Bu şân u bu şevkete ne lâyıķ
Eyler **diyeler** ki saña ‘âşık (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 10). [diyeler, -yeler]
- ☐ Yokdur **diyeler** saña itâ‘at
Ol merd-i cünûn etdi zîrâ (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 5). [diyeler, -yeler]
- ☐ ‘Aklıñ yeri ey ‘azîz bende
Yokdur **diyen** er çe var sende (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 2). [diyen, -y, -en]
- ☐ Her lahza uraķ **diyek** dem-â-dem
Ferhâd ile Kaysı ey diger gûn (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 13). [diyek, -yek]
- ☐ Evrâd edek biz iki meftûn
Güftârların **diyek** tamâmı (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 16). [diyek, -yek]
- ☐ Her lahza **diyek** gülek dem-â-dem
Sa‘dî vü Fuzûlî vü Nizâmın (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 31). [diyek, -yek]
- ☐ Şevkâne **diyek** dem-â-dem Allah
Rûhî ile Nâşirîn dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 29). [diyek, -yek]
- ☐ Feryâd ile şî‘r-i erzenini
Sûz ile **diyek** veli der-âvâz (Nigârname, Mesnevi 167, Mısra 36). [diyek, -yek]
- ☐ Her lahza **diyek** veli be-şehnâz
Şehnâz hevâsı ile her dem (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 7). [diyek, -yek]
- ☐ ‘Arz eyledi mîzbâna mihmân
Ger izniñ olursa **diyek** el‘ân (Nigârname, Mesnevi 185, Mısra 5). [diyek, -yek]
- ☐ Kim görse **diye** ki bu gedâyî
Ser-mest-i muhabbet-i Hüdâyî (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 18). [diye, -e, -y]
- ☐ Şanma ki fedâyî kâma ermez
Allah **diyen** merâma ermez (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 38). [diyen, -yen]
- ☐ Cân verdi ki buldu bir canânı
Şâdıķdır iki **diyen** vücûda (Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 16). [diyen, -yen]
- ☐ Birdir **diyen** ‘âşık-ı rûbûda
‘Aşķ ile oyun olur mu olmaz (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 1). [diyen, -yen]

di: Görülen geçmiş zaman kip eki.

- ☐ Güftâr-ı enel-Haķķa **dı** mâ‘il
Zîrâ ki o yer maķâm-ı tevĥîd (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 19). [dı,]

di-: Demek, söylemek.

- ☐ Nem var **diyem** ki ol benimdir
Alsañ **diyem** alma şol benimdir (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 15). [diyem, -yem, -]
- ☐ Nem var **diyem** ki ol benimdir
Alsañ **diyem** alma şol benimdir (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 16). [diyem, -yem, -]
- ☐ ‘Afv eyle ki ‘afv ola bahâne
Şâdâne **diyem** ki âşıkâne (Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 10). [diyem, -yem, -]
- ☐ Tâ şevķ ü mezâķıla Hüdâyâ
Her lahza **diyem** Hüdâ be-her câ (Nigârname, Mesnevi 34, Mısra 20). [diyem, -yem, -]
- ☐ Gönľüm açıla **diyem** ki Allah
Ėam verme feraĥ ver ey şehen-şâh (Nigârname, Mesnevi 63, Mısra 14). [diyem, -yem, -]

- ☐ Ahvâl-i güli **diyem** kem-â-kân
 Şerh eyleyim anı kim 'inâyet (Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 18). [diyem, -yem, -]
- ☐ Şûfileriñ işi gayr-ı ma'lûm
 Bir şemse **diyem** tefekkür eyle (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 38). [diyem, -yem, -]
- ☐ Raḥm eyle baña baña meded kıl
 Ammâ ne **diyem** ki bî-'adet kıl (Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 40). [diyem, -yem, -]
- ☐ Şıgmaz bu maḥal-i tenge ey yâr
 Bes yahşı nedir **diyem** ki ey cân (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 6). [diyem, -yem, -]
- ☐ Olmaz ki **diyem** ki böyle öyle
 Ne çille olur ne erba'inî (Nigârname, Mesnevi 119, Mısra 11). [diyem, -yem, -]
- ☐ Yüklendi baña ki böyle bir kâr
 Yokdur ki **diyem** ki bu yakındır (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 40). [diyem, -yem, -]
- ☐ Gerçi ki o nâr sende yokdur
 Dinle ki saña **diyem** rumûzı (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 36). [diyem, -yem, -]
- ☐ Dîvâne-i 'aşk dedi ey yâr
 Dinle ki **diyem** saña ne ki var (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 32). [diyem, -yem, -]
- ☐ Olmaz **diyem** aña böyle ğâye
 Zevk ehli isen kelâm-ı nâbım (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 31). [diyem, -yem, -]
- ☐ Anla **diyem** ey esîr-i ağıâr
 Maḥzâ ki o bir nigâr içündür (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 7). [diyem, -yem, -]
- ☐ Dedi ki eger olursa ruhşat
 Sizden baña **diyem** âyet âyet (Nigârname, Mesnevi 189, Mısra 30). [diyem, -yem, -]
- ☐ Luṭf eyle **diyem** ki Allah Allah
 Anıñla idem devâ-yı derdim (Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 17). [diyem, -yem, -]
- ☐ Feryâd ü fiğânım eyle bûlbûl
 Gül gül **diyem** eyleyem ki ğulğul (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 39). [diyem, -yem, -]
- ☐ Gön'lüm açıla **diyem** şehir şâm
 Bâde-i şiyâkı eyle in'âm (Nigârname, Mesnevi 204, Mısra 4). [diyem, -yem, -]

dîdâr: Yüz, çehre, sima, güzel yüzün görünmesi.

- ☐ Qand âbe-i bu **dîdâr** hem şehd-âne-i lebdır
 Seyr eyle bu şahrâyı terk eyleme peymâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 14). [dîdâr,]
- ☐ Qand âbe-i **dîdâr** hem şehd-âne-i lebdır bu
 Seyr eyle bu şahrâyı terk eyleme peymâyı (Nigârname, Gazel 16, Mısra 15). [dîdâr,]
- ☐ Ser-rişte-i vuşlatdır **dîdâra** bu 'illetdir
 Bu yolda telef olsañ yâ in ki başa varsañ (Nigârname, Gazel 17, Mısra 18). [dîdâra, -a]
- ☐ Tut râh-ı tevellâyı seyrân-geh-i ma'nayı
 Ser-rişte-i vuşlatdır **dîdâra** bu 'illetdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 19). [dîdâra, -a]
- ☐ Her lahza bulur lezzet pür-zevk seyâhatdır
 Vuşlat yoludur maḥzâ **dîdâre** sebeptir bu (Nigârname, Gazel 17, Mısra 9). [dîdâre, -e]
- ☐ Vuşlat yoludur maḥzâ **dîdâre** sebeptir bu
 Şâh-râh-ı Muhammeddir bu bir ulu devlettir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 10). [dîdâre, -e]
- ☐ Ey 'âşık-ı mübtelâ-yı **dîdâr**
 Bu 'ilme devâm eyle şâ'ik (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 15). [dîdâr,]
- ☐ Şâ'ir-i güher-bârıñ dîvâne-i **dîdâra** pendir
 Gel yanıma ey cünûn-ı sevda (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 37). [dîdâra, -a]
- ☐ Sen söyle nedir merâmıñ el'ân
 Dîvâne-i **dîdârıñ** şâ'ir -i güher-bâra cevâbı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 24). [dîdârıñ, -i, -e]
- ☐ Bî-kesligimi ki yâd eylen

Dîdâr ile ba‘zı şâd eylen (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 20). [dîdâr,]

□ Güftâr ile bilme başka bilmek

Dîdâr ile bilme başka bilmek (Nigârname, Mesnevi 216, Mısra 13). [dîdâr,]

dîdâr-ı cünûn: Delinin yüzü.

□ Dîdâr-ı cünûn ile münevver

Eyle gözüm ey Hüdâ-yı ekber (Nigârname, Mesnevi 191, Mısra 5). [dîdâr-ı cünûn, -]

dîde: Göz.

□ Açıldı ki **dîde-i** revânım

Ol lahza cünûn-ı bî-tuvânı (Nigârname, Mesnevi 213, Mısra 17). [dîde-i, --i]

□ Ol lahza açıldı çeşm-i cânım

Gördü anı **dîde-i** revânım (Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 32). [dîde-i, --i]

dîde-i cân: Gönül gözü.

□ Nûş eyledim anı şâd u handân

Ol lahza açıldı **dîde-i cân** (Nigârname, Mesnevi 239, Mısra 8). [dîde-i cân, -]

dîde-i cihânî: Dünyada yaşayanların gözü.

□ Görmez anı **dîde-i cihânî**

Ol hânçe ki hânçe-i şîrindir (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 28). [dîde-i cihânî, -]

dîde-i nazar: Bakış nazarı.

□ Dîde-i nazardan oldu mestûr

Pür nakş u nigârîş ile tezyîn (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 8). [dîde-i nazardan, -dan]

diger: Başka.

□ Her lahza urak diyek dem-â-dem

Ferhâd ile Kaysı ey **diger** gûn (Nigârname, Mesnevi 166, Mısra 14). [diger,]

diger-gûn: Değişmek, başkalaşmak || perişan olmak.

□ Bir gün aña oldu ol **diger-gûn**

Yakıldı revânı etdi bir âh (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 37). [diger-gûn,]

□ Efşân etdim çü dürr-i meknûn

Kanmadı birini ol **diger-gûn** (Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 6). [diger-gûn,]

dik: Bir cismi dik olarak durdurmak.

□ Al kan döküp kana boyandı

Bî-kesligi tîri **dikdi** câna (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 9). [dikdi, -di]

dil: Gönül II Dil.

□ Her lahza **dilimde** kûlhuvalah

Âgâh-ı veyem ne gâfilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 12). [dilimde, -im, -de]

□ Her lahza **dilimde** kûlhuvalah

Âgâh-ı veyem ne gâfilem ben (Nigârname, Gazel 2, Mısra 11). [dilimde, -im, -de]

□ Dil tâlib-i yâr der-bedendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 1). [dil,]

□ Der-seyr-i beden ü ten hasendir

Dil seyri dükenmez ey Nigârî (Nigârname, Gazel 15, Mısra 21). [dil,]

□ Dil tâlib-i yâr der-bedendir

Zîrâ ki bu seyr der-vaţandır (Nigârname, Gazel 15, Mısra 2). [dil,]

- ☐ Dil seyri dükenmez ey Nigârî
Gerçi ki bu seyr der-bedendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 22). [dil,]
- ☐ Almaz **dile** gayr-i güft ü gûyî
Bâ-fikret-i yâr der-sühendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 18). [dile, -e]
- ☐ Seyr eyle deme eknûn ya rûz ya şebdir bu
Ey pîr-i Sirâcî öp dâmen-i **dili** zîrâ (Nigârname, Gazel 16, Mısra 21). [dili, -i]
- ☐ Hurşîd-i hidâyetdir envâr-ı melâhatdır
Ey **dil** heme dem seyr et ammâ ne ki bir dem et (Nigârname, Gazel 17, Mısra 15). [dil,]
- ☐ Bu Mîr Nigârîniñ gûyâ **dili** deryâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 22). [dili, -i]
- ☐ Lû'lû' saçıyor her dem saçdıķca olur efvân
Bu Mîr Nigârîniñ gûyâ **dili** deryâdı (Nigârname, Gazel 19, Mısra 23). [dili, -i]
- ☐ Ey Mîr Nigârî bil cânân ile oynar **dil**
Cân vermek için cân ver aña ki müselmândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 22). [dil,]
- ☐ Ol lahza olur **dilimde** peydâ
'Ayn olmasa Ahmed olmaz aşla (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 19). [dilimde, -im, -de]
- ☐ Dil nâme ile eger münâşib
Tesmiyye velî nigâra ğâlib (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 20). [dil,]
- ☐ Dil olmasa ger belâ da olmaz
Cân olmasa dil cemâli bulmaz (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 28). [dil,]
- ☐ Dil olmasa ger belâ da olmaz
Cân olmasa **dil** cemâli bulmaz (Nigârname, Mesnevi 46, Mısra 29). [dil,]
- ☐ Dil derler idi onunla kârım
Olurdu geçerdi rûz-ğarım (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 36). [dil,]
- ☐ Açsun **dilimi** deyim tamâmı
Bu vâkı'a-yı cünûn-ı hâmı (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 6). [dilimi, -imi]
- ☐ Te'sîrini görmüşem firâvân
Evşâfi **dile** şıgmaz ey cân (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 30). [dile, -e]
- ☐ Dildârı için verir **dilini**
Dildârdan özge fikri yokdur (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 25). [dilini, -in, -i]
- ☐ Kuds-i **dili** bâde-i enîsde
Şahrâda veya ola şehirde (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 1). [dili, -i]
- ☐ Dildârı olur **dilinde** mevcûd
Ger mâtem içinde yâ düğünde (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 5). [dilinde, -in, -de]
- ☐ Dildârı olur **dilinde** şad pîş
Ger 'âkıl ola veyâ ki şeydâ (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 9). [dilinde, -in, -de]
- ☐ Olsa yine yâridir **dilinde**
Ger şâh ola veyâ ki dervîş (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 7). [dilinde, -in, -de]
- ☐ Dildârı **dilindedir** hüveydâ
Kaşr eyleyelim ki intihâsı (Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 11). [dilindedir, -in, -de, -dir]
- ☐ Dillerini verdiler du'âya
Her biri birine dedi ince (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 22). [dillerini, -ler, -i, -n, -i]
- ☐ Keş-şems **dile** edin temâşâ
Her ne ki dedimse cümle anlañ (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 21). [dile, -e]
- ☐ Zîrâ ki bulur **dili** kemâli
Mevlâ aña vermesün zevâli (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 16). [dili, -i]
- ☐ Ne Leyliye **dil** verüp cünûndur
Ne âfet işi ne Leyli kârı (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 26). [dil,]
- ☐ Oldu **dili** ki görüp kemâkân
Keyf-i **dili** çünkü bildi aşhâb (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 32). [dili, -i]
- ☐ Ol nûr o bû ile münevver

Dil oldu dimâğ-ı ter mu‘aṭṭar (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 40). [dil,]

□ Düş hâk-i mezellele niyâz et

Çâre **dile** ‘arz-ı çâre-sâz et (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 10). [dile, -e]

□ Tâ kim ola sende hâl peydâ

Cânın gül ola **diliñ** de şeydâ (Nigârname, Mesnevi 116, Mısra 40). [diliñ, -i, -ñ]

□ Kalmadı **dilinde** pend ü güftâr

Terk etdi makâli her ne kim var (Nigârname, Mesnevi 120, Mısra 15). [dilinde, -i, -(n)de]

□ Cânın acıyup **diliñ** der idi

N’olaydı benim de böyle kârım (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 37). [diliñ, -i, -ñ]

□ Diliñde eger olaydı bir zevk

Zikriñde olurdu nâm-ı Ferhâd (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 25). [diliñde, -iñ, -de, -]

□ İdrâk olur mu kâr-ı meftûn

Gerçek ki **dilinde** idi Leylâ (Nigârname, Mesnevi 125, Mısra 24). [dilinde, -i, -n, -de]

□ Dil lâldir ol kelâmı tutmaz

Söylersen aña nigâr söyle (Nigârname, Mesnevi 126, Mısra 25). [dil,]

□ Ol ‘âli makâmıda eğleşen **dil**

Eyler mi o yerde ol tenezzül (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 21). [dil,]

□ Erbâb-ı diliñ **dili** yakılmaz

Ammâ ki olan rumûza âgâh (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 26). [dili, -i]

□ Rûsvâlık ile kâmû zamanda

Adıñ ola cümle **dilde** mezkûr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 40). [dilde, -de]

□ Söylediler aña pend-der-pend

Maḥzûn **diliñde** ey hıret-mend (Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 28). [diliñde, -iñ, -de, -]

□ Kalmadı cünûnda gayr-ı dildâr

Dildâr ki kaldı **dilden** âgyâr (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 38). [dilden, -den]

dil bûlbûlü: Bûlbûle benzeyen gönül. II Geçici şeylere ehemmiyet veren ve dünyevi her şeye meyli olan gönül, kesretten vahdete ulaşamayan gönül (tasavvufi bağlamda).

□ Kûnhüne anıñ ki yetmek olmaz

Dil bûlbûlünün gülü tükenmez (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 36). [dil bûlbûlünün, -n, -ü, -ñ]

dil urma: Dil uzatmak. Hakkın da konuşmak.

□ Bildir ki nedir merâm-ı ‘âliñ

Güftâr-ı le‘âliye **dil urma** (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 24). [dil urma, -]

dilâ: Ey gönül.

□ Ḥamd eyle **dilâ** ḥamd et ḥamdıñ demidir elbet Zîrâ saña bahş etmiş bî-ḥadd Hüdâ ni‘met Şükr ile olur âsân her kâr-ı çetîn her ân (Nigârname, Gazel 1, Mısra 3). [dilâ,]

□ Şükr eyle **dilâ** şükr et berbâd ola tâ ‘usret

Her luṭf-i dilârâ ki şükriñ gerek ey şâkir (Nigârname, Gazel 1, Mısra 6). [dilâ,]

□ Bu bezm-i İlâhîdir şükrâne gerek ‘işret

Şükr eyle **dilâ** şükret ol ni‘met-i sevdâya (Nigârname, Gazel 1, Mısra 15). [dilâ,]

□ Şabr eyle **dilâ** şabr et şahrâ-yı talebdır bu (Nigârname, Gazel 16, Mısra 1). [dilâ,]

□ Seyr eyle **dilâ** seyr et şahrâ-yı muḥabbetdir (Nigârname, Gazel 17, Mısra 1). [dilâ,]

□ Sâz eyle **dilâ** sâz et sâzıñ saña meydândır (Nigârname, Gazel 18, Mısra 1). [dilâ,]

□ Gazel-i Örfî

Sâz eyle **dilâ** sâz et sâzıñ saña meydândır (Nigârname, Gazel 18, Mısra 2). [dilâ,]

□ Nâz eyle **dilâ** nâz et şahrâ-yı sitignâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 1). [dilâ,]

□ Nâz eyle **dilâ** nâz et şahrâ-yı sitignâdır

Keşf eyle mu‘ammâdır gör kim bu ne ma‘nâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 2). [dilâ,]

□ Maḥv eyle **dilâ** maḥv et kendiḡ bu leṭâfetdir (Nigârname, Gazel 20, Mısra 1). [dilâ,]

□ Ğazel-i vaḥdet

Maḥv eyle **dilâ** maḥv et kendiḡ bu leṭâfetdir (Nigârname, Gazel 20, Mısra 2). [dilâ,]

□ Geşt eyle **dilâ** geşt et bu menzil-i ḥayrândır

Sergeşte serâsime bu yerde firâvândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 2). [dilâ,]

□ Ğazel-i fenâyî

Seyr eyle **dilâ** seyr et şahrâ-yı fenâ içre (Nigârname, Gazel 22, Mısra 2). [dilâ,]

□ Naẓm eyle **dilâ** ki bihterîn-ter (Nigârname, Mesnevi 31, Mısra 20). [dilâ,]

dilâ geşt et: Ey gönül gez.

□ Geşt eyle **dilâ geşt et** bu menzil-i ḥayrândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 1). [dilâ geşt et, -]

dilâr: Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.

□ Dilârına ergil ey fedâyî

Dildârın ile müdâm olsun (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 17). [dilârına, -ı, -ı, -a]

dilârâ: Gönlü süsleyen (güzel), sevgili.

□ Keşf eyle mu‘ammâdır gör kim bu ne ma‘nâdır

Ya‘nî ki **dilârânın** nâzı dahi yârânın (Nigârname, Gazel 19, Mısra 3). [dilârânın, -nın]

□ Ya‘nî ki **dilârânın** nâzı dahi yârânın

Olması niyâzişde güldür veli ra‘nâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 4). [dilârânın, -nın]

dil-âver: Yürekli, cesur.

□ ‘Arşa-yı sühinde ol **dil-âver**

Luṭfâne dedi ki ey berâder (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 38). [dil-âver,]

dil-âviz: Gönlü cezbeden, hoş.

□ Rû‘yâ-yı **dil-âviz** ve rivâyet-i ḥikmet-âmizini tafşîli

Her gün meger ol dil-i taleb-kâr (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 10). [dil-âviz,]

dil-bâz: Gönülle oynayan sevgili.

□ Keşf eyle merâmın ey şîrîn cân

Dîvâne-i **dil-bâzın** muṭrib-i dem-sâza cevâbı (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 36). [dil-bâzın, -ın]

dil-bend: Gönül bağlayan, seven.

□ Etse de olur Nigâra **dil-bend**

Ağyardan er kenâr tutmaz (Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 31). [dil-bend,]

dilber: Gönül alan, güzel.

□ Olmaz dahi yokdu böyle meftûn

Ne **dilbere** vermiş ol cinânın (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 23). [dilbere, -e]

□ Söyletme oları saçma saçma

Dilber hevesiyle tutma ülfet (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 18). [dilber,]

□ Dilber hevesiyle kâmil oldum

İdrâk-i hafîyye nâ‘il oldum (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 1). [dilber,]

□ Dilber hevesiyle oldu kâmil

İdrâk-i yakîne oldu nâ‘il (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 5). [dilber,]

- ☐ Bilmezdi ki mey nedir ne kevser
Bilmezdi şanem nedir ne **dilber** (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 18). [dilber,]
- ☐ Bir **dilber-i** pâydâr içündür
Dünyâ dediğin değil ki bâkî (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 9). [dilber-i, -i]
- ☐ Bir **dilber-i** bî-nümâdır ey cân
Gerçi ki cihânda yâr çokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 29). [dilber-i, -i]
- ☐ Ol **dilber-i** bî-nümâ ki yokdur
Bir zerre gözüme gelmez ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 31). [dilber-i, -i]
- ☐ Maflûba erişmiş ol yegîn er
Hem-demdi müdâm anıyla **dilber** (Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 8). [dilber,]

dilberâne: *Dilbere, sevgiliye yakışır sûrette.*

- ☐ Ya’nî yine pend-i **dilberâne**
Lâzımdır edek gerek bahâne (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 35). [dilberâne,]

dilber-nümâ: *Sevgili.*

- ☐ Dergeh-i dildârdır **dilber-nümâdır** menzirim
Tâ ki der meyhâne-i mihrem be-âvâz-ı bülend (Nigârname, Gazel 25, Mısra 33). [dilber-nümâdır, -dır]

dil-beste: *Gönlü bağlı aşık.*

- ☐ Bu şehen-şâh-ı enbiyânın gülistân-ı evşâfindan bir güllüdeste ve bostân-ı şemâyilinden bir şemâme -i **dil-bestedir**
Ey hâme bu dem qarâr kılma (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 1). [dil-bestedir, -dir]

dildâr: *Gönül alan güzel, sevgili.*

- ☐ Erbâbına bahş eder halâvet
Dildârı cünûn ey Nigârî (Nigârname, Gazel 7, Mısra 21). [dildârı, -ı]
- ☐ Dildârı cünûn ey Nigârî
Terk eylemez eyleme nasîhat (Nigârname, Gazel 7, Mısra 22). [dildârı, -ı]
- ☐ Cân cân buluram bir özge bâbet
Dildârsız olmaz ey revânım (Nigârname, Gazel 7, Mısra 5). [dildârsız, -sız]
- ☐ Dildârsız olmaz ey revânım
Müşâk-ı cemâle istirâhat (Nigârname, Gazel 7, Mısra 6). [dildârsız, -sız]
- ☐ Müştâklara hoşdur ol gerçi ki bî-tâdır
Dildâr kılar cevân der nâz u niyâz-bâzân (Nigârname, Gazel 19, Mısra 13). [dildâr,]
- ☐ Dildâr kılar cevân der nâz u niyâz-bâzân
Ser-bâz-ı niyâzişdir bu manşıb-ı a’lâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 14). [dildâr,]
- ☐ Dildâr iledir kârı kirdâr -ı kerâmetdir
Sâliklerin ahvâli bî-had veli mahviyyet (Nigârname, Gazel 20, Mısra 10). [dildâr,]
- ☐ Dildâr iledir kârı kirdâr -ı kerâmetdir
Sâliklerin ahvâli bî-had veli mahviyyet (Nigârname, Gazel 20, Mısra 11). [dildâr,]
- ☐ Dildâra ki mahviyyet bu kâra ‘alâmetdir
Tevhîd-i hakîkatdir mahviyyet-i müşâkîk (Nigârname, Gazel 20, Mısra 6). [dildâra, -a]
- ☐ Dildâra ki mahviyyet bu kâra ‘alâmetdir
Tevhîd-i hakîkatdir mahviyyet-i müşâkîk (Nigârname, Gazel 20, Mısra 7). [dildâra, -a]
- ☐ Bahş eyle bu kirdâra varîk ki şîrîn cândır
Dildâr iledir kârı hayrânların efkârı (Nigârname, Gazel 21, Mısra 5). [dildâr,]
- ☐ Dildâr iledir kârı hayrânların efkârı
Bir yâr-i dilârâdır bu kâr ile hayrândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 6). [dildâr,]

- ☐ Her kim ki olur vâkıf **dildâra** olur ‘ârif
Çekmez ğam-ı dâreyni kim ‘ârif-i cânândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 20*). [*dildâra, -a*]
- ☐ Dildâr iledir cemî‘-i demde
Ger deyrde ger ola Kudüsde (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 41*). [*dildâr,]*
- ☐ Olsa yine zikr ü fikri **dildâr**
Meyhânde olsa ger haremde (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 39*). [*dildâr,]*
- ☐ Gönülünde olur müdâm **dildâr**
Pinhân vü gerekse âşikârâ (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 35*). [*dildâr,]*
- ☐ Dildârdan özge yok müdârâ
Ger hâb içinde yâ ki bîdâr (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 37*). [*dildârdan, -dan*]
- ☐ Dildârı için verir dilini
Dildârdan özge fikri yokdur (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 26*). [*dildârdan, -dan*]
- ☐ Dildârı için verir dilini
Dildârdan özge fikri yokdur (*Nigârname, Mesnevi 78, Mısra 25*). [*dildârı, -ı*]
- ☐ Dildârı olur dilinde mevcûd
Ger mâtem içinde yâ düğünde (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 5*). [*dildârı, -ı*]
- ☐ Dildârı olur dilinde şad pîş
Ger ‘âkil ola veyâ ki şeydâ (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 9*). [*dildârı, -ı*]
- ☐ Dildârı dilindedir hüveydâ
Kaşr eyleyelim ki intihâsı (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 11*). [*dildârı, -ı*]
- ☐ Dildârını zikr eder o yerde
Ger yâhud ola veyâ ki bî-hod (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 3*). [*dildârını, -ı, -nı*]
- ☐ Dildârına and içüp uşanmaz
Emr eylediler buyur ki gelsün (*Nigârname, Mesnevi 93, Mısra 33*). [*dildârına, -ı, -n, -a*]
- ☐ ‘Aşk içre ki var hayli esrâr
Pinhân edip anı anda **dildâr** (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 16*). [*dildâr,]*
- ☐ Ağyâr tamâm gitdi bâda
Dildârına kaldı gönlü sâde (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 24*). [*dildârına, -ı, -n, -a*]
- ☐ Dildâr iledir merâm u kâmım
‘Âşıklara hayli töhmet etdiñ (*Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 7*). [*dildâr,]*
- ☐ Her ne dese ger aña inânmaz
Dildârdan özge sözü kınamaz (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 18*). [*dildârdan, -dan*]
- ☐ Tağlar yarup eyledigi meşke
Dildâr yolunda cân-ı şîrîn (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 30*). [*dildâr,]*
- ☐ Dildârını söyleyin hüveydâ
Olur ki ifâkat ola peydâ (*Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 33*). [*dildârını, -ı, -nı*]
- ☐ Dildârı tutam cihânı bir berk
Dildârsız ol cihân gerekmez (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 15*). [*dildârı, -ı*]
- ☐ Dildârı tutam cihânı bir berk
Dildârsız ol cihân gerekmez (*Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 16*). [*dildârsız, -sız*]
- ☐ Ammâ (ki) o merd ya‘ni Ferhâd
Dildâr yolunda k’oldu berbâd (*Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 18*). [*dildâr,]*
- ☐ Ben gibi cihânda yokdur el’ân
Zîrâ tarabım ze-‘aşk-ı **dildâr** (*Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 20*). [*dildâr,]*
- ☐ Dildârdan özge pendî kınamaz
Keş-şems bu güft ü gû ‘ayândır (*Nigârname, Mesnevi 164, Mısra 15*). [*dildârdan, -dan*]
- ☐ Ağyâr sözü cefâ cefâdır
Dildâr sözü şafâ şafâdır (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 10*). [*dildâr,]*
- ☐ Dildâr başa gerek ne lâzım
Güftâr nedir olam mülâzım (*Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 17*). [*dildâr,]*

- ☐ Dildâr ile ger olursa zîbâ
Dildârsız olsa zişt mahzâ (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 25). [dildâr,]
- ☐ Her ne ki dediñse cümle ağıâr
Dildârdan özge der ne kim var (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 2). [dildârdan, -dan]
- ☐ Dildâr ile ger olursa zîbâ
Dildârsız olsa zişt mahzâ (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 26). [dildârsız, -sız]
- ☐ Dildârsız ol baña ne lâzım
Nîrâne ‘aceb kim oldu ‘âzım (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 35). [dildârsız, -sız]
- ☐ Dildârın ile ki şâd olursun
Ol dem ki merâma vâsıl olduñ (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 7). [dildârın, -ı, -ın]
- ☐ Dilârına ergil ey fedâyî
Dildârın ile müdâm olsun (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 18). [dildârın, -ı, -ın]
- ☐ Dildârdan özge bilmezem ferd
Allah bilir ki özge yokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 19). [dildârdan, -dan]
- ☐ Şerri gibi hayrıda ziyândır
Dildâr ile olmak özge ni‘met (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 6). [dildâr,]
- ☐ Şâd eyle beni anıñla herdem
Dildâr sözüne ver nizâmı (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 14). [dildâr,]
- ☐ Dildâr de eyle şâd u hürrem
Güftâr-ı şîrîn ile dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 21). [dildâr,]
- ☐ Gülzâr işi ayrı hâr ayrı
Dildârdı ey şîrîn revânım (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 10). [dildârdı, -dı]
- ☐ Dildârın ederdi yâd der-yâd
Dildâr hayâlî ile her dem (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 39). [dildâr,]
- ☐ Dildârın ederdi yâd der-yâd
Dildâr hayâlî ile her dem (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 38). [dildârın, -ın]
- ☐ Dildâr olur mu mübtelâsız
Elbette belâ-yı bî-nihâyet (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 40). [dildâr,]
- ☐ Dildâr-ı nigârı idi zikri
Ol râh-ı talebde çok belâyı (Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 6). [dildâr-ı,]
- ☐ Kalmadı cünûnda gayr-ı dildâr
Dildâr ki kaldı dilden ağıâr (Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 38). [dildâr,]
- ☐ Dildârdan özge görmez oldu
Gül-gönceden özge demez oldu (Nigârname, Mesnevi 215, Mısra 36). [dildârdan, -dan]
- ☐ Dildâra gerekdi bu sitignâ
Ammâ ki bize niyâz-ı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 21). [dildâra, -a]
- ☐ Dildâr benim der idi her dem
Bir nice zamân vü hayli müddet (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 39). [dildâr,]
- ☐ Dildârdan özge varı bilmez
Ol râh-neverd gezdi sermest (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 3). [dildârdan, -dan]
- ☐ Oldu özün eyledi ferâmûş
Dildârdan özge görmez oldu (Nigârname, Mesnevi 233, Mısra 36). [dildârdan, -dan]
- ☐ Dildârdan özge yokdu varı
Görmez çü özün görür Nigârın (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 3). [dildârdan, -dan]
- ☐ Dildâr iledir müdâm dil-hûn
Zîrâ ki bu kâr hûb-terdir (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 21). [dildâr,]
- ☐ Ol bañr-i fenâda buldu kânı
Dildârda ya‘ni fânî oldu (Nigârname, Mesnevi 246, Mısra 38). [dildârda, -da]
- ☐ Ol lahza beğâyâ oldu zâhir
Dildârını ol beğâda buldu (Nigârname, Mesnevi 247, Mısra 2). [dildârını, -ı, -ını]

□ Dildâr ile hem-celîs olmuş

El-minnet-i Hakk merâmı bulmuş (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 35). [dildâr,]

□ Zîrâ ki murâd oldu hâşıl

Dildâra cünûn oldu vâşıl (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 12). [dildâra, -a]

dil-dâr: Güzel || sevgili.

□ Dil-dâr тұrurken uymaq olmaz

Eşitdi ki hâme dūr-feşâne (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 7). [dil-dâr,]

□ Dil-dârın ile be-kâm kılsun

Bu kâr-ı şîrîn ile mūdâm ol (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 1). [dil-dârın, -ı, -n]

dildâr-ı dilârâ: Gönli süsleyen sevgili.

□ Gülzâr-ı niyâzişde kâr-ı dil-i şeydâdır

Dildâr-ı dilârânın kirdâr-ı sitiğnâsı (Nigârname, Gazel 19, Mısra 11). [dildâr-ı dilârânın, -n]

dildâr-ı dilârâ: Gönle rahatlık veren, gönli dinlendiren, gönli okşayan sevgili. II. Şîrin.

□ Dildâr-ı dilârânın kirdâr-ı sitiğnâsı

Müşâklara hoşdur ol gerçi ki bî-tâdır (Nigârname, Gazel 19, Mısra 12). [dildâr-ı dilârânın, -n]

dildâr-ı dil-ârâya: Gönli süsleyen sevgili.

□ Şehrâh-ı muhabbetdir sevdâ-yı çeledir bu

Erbâb-ı taleb ey dil **dildâr-ı dil-ârâya** (Nigârname, Gazel 16, Mısra 3). [dildâr-ı dil-ârâya, -]

□ Şehrâh-ı muhabbetdir sevdâ-yı çeledir bu

Erbâb-ı taleb ey dil **dildâr-ı dil-ârâya** (Nigârname, Gazel 16, Mısra 4). [dildâr-ı dil-ârâya, -]

dildâr-ı mūdâm-ı der-dehen: Sevgili sürekli dudaklarındadır.

□ Dildâr-ı mūdâm-ı der-dehendir

Efkâr-ı nigâr-ı nâzeninçdir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 12). [dildâr-ı mūdâm-ı der-dehendir, -dir]

dildâr-ı mūdâm-ı der-dehendir: Sevgili sürekli dudaklarındadır.

□ Sermest-i mūdâm-ı dil-rübâdır

Dildâr-ı mūdâm-ı der-dehendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 13). [dildâr-ı mūdâm-ı der-dehendir, -]

dildâr-ı şîrîn: Tatlı sevgili.

□ Dildâr-ı şîrinden uşanmaz

Meyl eylemez ol size yakîndir (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 29). [dildâr-ı şîrinden, -den]

□ Ne şabr u ne ihtiyârı kaldı

Dildâr-ı şîrîni yâd ederdi (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 3). [dildâr-ı şîrîni, -i]

□ Olsa ne niğâb olur ne perde

Dildâr-ı şîrinden ayrı olmaz (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 14). [dildâr-ı şîrinden, -den]

dildâr-ı sitiğn: Utanan sevgili.

□ Ammâ ki seniñ kârın her lahza temennâdır

Dildâr-ı sitiğnâda müştâk-ı niyâzişde (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 7*). [*dildâr-ı sitiğnâda, -â, -da*]

dildâr-ı sitiğnâ: *Utanan sevgili.*

□ Dildâr-ı sitiğnâda müştâk-ı niyâzişde

Bu kâr-ı dilâradır zîrâ feraḥ-efzâdır (*Nigârname, Gazel 19, Mısra 8*). [*dildâr-ı sitiğnâda, -da*]

dildâr-nümâ: *Sevgilidir.*

□ Şahrâ-yı tecellâdır **dildâr-nümâdır** bu

Şâd eyle dilâ şâd et cânın ki bilâ-firkat (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 14*). [*dildâr-nümâdır, -dır*]

□ Sâz eyle dilâ sâz et sâzın demidir kim bu

Şahrâ-yı tecellâdır **dildâr-nümâdır** bu (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 15*). [*dildâr-nümâdır, -dır*]

dile-: *Istemek, arzulamak.*

□ Cân-dâde gerek ḥayrân bu kârı **diler** cânân

Bu kâr-ı kerîmândır ne kâr-ı nerîmândır (*Nigârname, Gazel 21, Mısra 18*). [*diler, -r*]

□ Senden **diler** âfitâb-sâye

Ey mehbiṭ u mürsel ü melâyik (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 35*). [*diler, -r*]

□ Va'diḡi **diler** şarâb-hârîḡ

Kılma nigerândır intizârîḡ (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 7*). [*diler, -r*]

dile: *Istemek, arzulamak.*

□ Ger eylemeseḡ beni perîşân

Kimden **dilerim** bu derde dermân (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 35*). [*dilerim, -rim*]

□ Ol yerde olur mu istirâḡat

Râḡat **dileyen** olur mu 'âşîḡ (*Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 38*). [*dileyen, -y, -e, -n*]

□ Ḥazîrdı bu şeb ḡamû ṭalepkâr

Senden **dilerim** ki ey keremkâr (*Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 6*). [*dilerim, -rim*]

□ Anıḡ içün âteşim ziyâde

Sönmez **dilerim** ziyâde bâde (*Nigârname, Mesnevi 83, Mısra 11*). [*dilerim, -rim*]

□ Senden **dilerim** kerem edâ kıl

Sûzân-ı derûnuma devâ kıl (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 29*). [*dilerim, -rim*]

□ Bî-tâdı bu naḡş ü bu nigârîş

Senden **dileriz** ki ey Nigârî (*Nigârname, Mesnevi 91, Mısra 7*). [*dileriz, -riz*]

□ Almîş aḡa yok be-cüz naşîḡat

Senden **dileriz** ki o civânı (*Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 30*). [*dileriz, -riz*]

□ İkrâmıḡa ḡünkü yok nihâyet

Ben de **dilerim** be-ḡayr-i ḡâyet (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 2*). [*dilerim, -rim*]

dilediḡse: *Istemek, istek.*

□ Her ne **dilediḡse** oldu maḡbûl

Fil-ḡâl verildi saḡa mes'ûl (*Nigârname, Mesnevi 41, Mısra 38*). [*dilediḡse,*]

dileḡ: *Dilek, istek, temenni.*

□ Senden **dileḡi** budur gedânıḡ

Bî-bend ola derḡeh-i 'aṭânıḡ (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 9*). [*dileḡi, -i*]

dilemez: *Istemez.*

☐ Bes kâmil-i ‘aşk olanlar âlet

Elbet **dilemez** ki yokdu hâcet (*Nigârname, Mesnevi 162, Mısra 14*). [*dilemez, -mez*]

dilersen: *İstemek, arzulamak.*

☐ Her lahza olur güzel bu hâlet

Her ne ki **dilersen** ‘azm-i tâm et (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 11*). [*dilersen, -i*]

dilese: *İstemek, arzulamak.*

☐ Her ne **dilesen** Hüdâdan iste

Ol mâlik-i zül-‘atâdan iste (*Nigârname, Mesnevi 228, Mısra 23*). [*dilesen, -i*]

dil-hâh: *Gönlün arzu ettiği. || Sevgili.*

☐ Kim görse diye ey Allah Allah

Ne şî‘r-i şîrîn ne nazm-ı **dil-hâh** (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 18*). [*dil-hâh, -i*]

☐ Bir Leyliye olmuş idi meftûn

Leylâ aña olmuş idi **dil-hâh** (*Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 22*). [*dil-hâh, -i*]

☐ Ne söyleyim anı eyle **dil-hâh**

Gel yanıma şâd ol dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 35*). [*dil-hâh, -i*]

☐ Anlar ki nedir bu kâr-ı **dil-hâh**

Eltâf-ı ilâhi-i ezeldir (*Nigârname, Mesnevi 199, Mısra 18*). [*dil-hâh, -i*]

dil-hâne: *Gönül evi, kalp.*

☐ Dil-hâneyi her kim etdi âbâd

‘Aşk ile olur müdâm dil-şâd (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 9*). [*dil-hâneyi, -yi*]

dil-hûn: *İç kan ağlayan.*

☐ Her birisi seyr der-vağandır

Yollarda ne çekdiğini **dil-hûn** (*Nigârname, Mesnevi 195, Mısra 5*). [*dil-hûn, -i*]

☐ Dildâr iledir müdâm **dil-hûn**

Zîrâ ki bu kâr hûb-terdir (*Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 21*). [*dil-hûn, -i*]

☐ Tâ şimdiye dek ki maḥzun olduk

Fırkat-i sitemle **dil-hun** olduk (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 14*). [*dil-hun, -i*]

dil-i avâre: *Dağınık, perişan gönül.*

☐ Dîvânelik eyler ol ki âhir

Az geçmedi ol **dil-i avâre** (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 7*). [*dil-i avâre, -i*]

☐ Şalmış yine ol **dil-i avâre**

Devr eylerem ‘âlemi ne kim var (*Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 18*). [*dil-i avâre, -i*]

dil-i cünûn: *Deli gönül.*

☐ El-hâsılı ol **dil-i cünûnum**

Ol derd ü belâ füzûn füzûnum (*Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 2*). [*dil-i cünûnum, -um*]

dil-i sevdâ-zede: *Sevdalı, âşık gönül.*

☐ Dil-i sevdâ-zedeniñ şâhib-i dile cevâbı (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 1*). [*dil-i sevdâ-zedeniñ, -niñ*]

dil-i sevdâ-zedeye: *Sevdaya düşmüş gönül.*

☐ Dil-i sevdâ-zedeye şâhib-i diliñ pend-i dil-bendidir

‘Aklıñ revîşinde ber-devâm ol (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 1). [dil-i sevdâ-zedeye, -]

dil-i şeydâya: Çılgın gönül.

□ Bu yerde olur ‘ârif her kimse ki sûzândır

Ey Mîr Nigârî kıl hizmet **dil-i şeydâya** (Nigârname, Gazel 18, Mısra 21). [dil-i şeydâya, -]

□ Bu yerde olur ‘ârif her kimse ki sûzândır

Ey Mîr Nigârî kıl hizmet **dil-i şeydâya** (Nigârname, Gazel 18, Mısra 22). [dil-i şeydâya, -]

dil-i taleb-kâr: Taleb eden, isteyen gönül.

□ Rû’yâ-yı dil-âviz ve rivâyet-i hikmet-âmiziñ tafşîli

Her gün meger ol **dil-i taleb-kâr** (Nigârname, Mesnevi 49, Mısra 11). [dil-i taleb-kâr, -]

dilim: Bir şeyin boyuna veya enine bölünmüş, kesilmiş veya ayrılmış parçası.

□ Manzûr gözüm değil gülistân

Maḥbûb **dilim** değil bu bostân (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 28). [dilim,]

dilîr-i behbûd: Sağlıklı yiğit.

□ Çok ehl-i hüner **dilîr-i behbûd**

‘Aşkıñ hevesiyle oldu nâ-bûd (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 35). [dilîr-i behbûd, -]

dil-rübâ: Gönül kapan; güzel II Sevgili.

□ Zevk-efzâ cân-fezâdır **dil-rübâdır** menzilim

Bâde-hârânımla memlû bir ziyâret-gâhdır (Nigârname, Gazel 25, Mısra 41). [dil-rübâdır, -dır]

□ Bâde-gâh-ı **dil-rübâdır** cân-fezâdır menzilim

Nâz-ender-nâzım ey Mîr Nigârî kim müdâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 69). [dil-rübâdır, -dır]

□ Her ḥarf-i kelâmı **dil-rübâdır**

Her bir sözü ma‘rifet-nümâdır (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 29). [dil-rübâdır, -dır]

dil-rübâ-vı: Gönül kapan; güzel II Sevgili.

□ Olmuş anı **dil-rübâ-vı** rengîn

Geh Kûhi arardı gâh Şîrîn (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 27). [dil-rübâ-vı,]

dil-rübâ-vı a‘zam: Yüce sevgili.

□ Kılğıl anı **dil-rübâ-vı a‘zam**

Meftûnu ola ki cümle ‘âlem (Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 24). [dil-rübâ-vı a‘zam, -]

dil-şâd: Gönüli sevinçli.

□ Ey eyleyen ‘âşıkânı **dil-şâd**

Ey eyleyen ‘âşıkı giriftâr (Nigârname, Mesnevi 29, Mısra 6). [dil-şâd,]

□ Bir nice kelâm-ı hûb-ı **dil-şâd** (Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 1). [dil-şâd,]

□ Dil-hâneyi her kim etdi âbâd

‘Aşk ile olur müdâm **dil-şâd** (Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 10). [dil-şâd,]

□ Elbette şarâb-ı nâb-ı **dil-şâd**

Eyler içeni elemden âzâd (Nigârname, Mesnevi 129, Mısra 7). [dil-şâd,]

dil-sitân: Gönül alan, gönüli kendine bağlayan güzel // sevgili.

□ Çeh çeh-zen-i ‘âşk-ı **dil-sitândır**

Der-bâğ-ı beden ki nâle-zendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 6). [dil-sitândır, -dır]

dil-teng: *Gönlü daralmış.*

□ Ol hak diyen olmaz idi **dil-teng**

Ol vakt çü atdı anı Selmûn (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 35*). [*dil-teng,]*

□ Olma dedi ol cünûna **dil-teng**

Zîrâ ki benim rumûza âgâh (*Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 33*). [*dil-teng,]*

dil-teşne: *Bağrı yanık, susamış gönül.*

□ Ver bâde-i hûşk-vârı kandır

Dil-teşneyi uykuşdan uyandır (*Nigârname, Mesnevi 244, Mısra 16*). [*dil-teşneyi, -y, -i]*

dimâğ-ı câna: *Gönlümün akli, vücudumun akli, canın şuuru.*

□ Bir câm ile mest olam ser -â-pâ

Keyfîm ura tâ **dimâğ-ı câna** (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 15*). [*dimâğ-ı câna, -]*

dimâğ-ı ter: *Zihni tazelemek.*

□ Ol nûr o bû ile münevver

Dil oldu **dimâğ-ı ter** mu‘aţtar (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 40*). [*dimâğ-ı ter, -]*

din: *İnanç, inanma.*

□ Girdim **diniñe** dedi o duhter

Ol bahtı güzel bülend duhter (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 15*). [*diniñe, -i, -ñ, -e]*

□ Tut pendimi ey imân u **dînim**

Pendimi tutan bulur kemâlî (*Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 41*). [*dînim, -im]*

dîn ü imânı: *Din ve iman.*

□ Anıñ biri pîr-i şeyh-i fânî

Müşâklarıñ **dîn ü imânı** (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 18*). [*dîn ü imânı, -]*

□ Her ne dedin ise etdim anı

Verdim saña hep **dîn ü imânı** (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 10*). [*dîn ü imânı, -]*

□ Terk eyleye hem **dîn ü imânı**

‘Uşşâka kemâl-i küfr-i âğyâr (*Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 31*). [*dîn ü imânı, -]*

dindâr: *Kişi için dinî inancı güçlü ve inancının gereğini içten ve gerçek bir dinî sevgi ile yerine getiren, mütebedeyyin.*

□ Dindâr imândan el çeker mi

Sevdâ ki anıñ revânı olmuş (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 21*). [*dindâr,]*

dîn-i mübîn: *İslam dini.*

□ Gir **dîn-i mübînime** hüveydâ

Deyim saña lahza lahza âhlâ (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 13*). [*dîn-i mübînime, -i, -me]*

dînimdi: *İnanç.*

□ Dînimdi benim niyâz-ı bî-pâ

Anıñ için eylerem be-her câ (*Nigârname, Mesnevi 33, Mısra 35*). [*dînimdi,]*

dinle: *Dinlemek.*

□ Dinleñ sebebini söyleyim ben

Âyîne-i cân u kühl-i rûşen (*Nigârname, Mesnevi 96, Mısra 3*). [*dinleñ, -ñ]*

diraht: Ağaç, şecer.

□ Pend eyleme mende kâr yokdur

Bî-berg **diraht** u bâr yokdur (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 33). [diraht,]

dirâyet: Anlayış, idrak, kavrama gücü.

□ Nâgâh Hüdâ kılıp ‘inâyet

Verdi baña bir ‘aceb **dirâyet** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 26). [dirâyet,]

dirhem: Akçe, para.

□ Bir **dirheme** beş olur yakındır

Tüccâra çü hurşid-i mübîndir (Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 39). [dirheme,]

dirilmeg: Dirilmek, hayat bulmak.

□ Bî-‘aşk **dirilmegime** çâre

Yokdur ne edem edem ne çâre (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 17). [dirilmegime, -i, -me]

dîvâne: Deli, mecnun.

□ Gerçi ki güler oynar hayret-zedeler ammâ

Dîvâne değil zîrâ sermest-i mey-i ândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 13). [dîvâne,]

□ Dîvâne değil zîrâ sermest-i mey-i ândır (Nigârname, Gazel 21, Mısra 12). [dîvâne,]

□ Ben şâh-ı velî deli-perestem

Dîvâneden ötrü böyle mestem (Nigârname, Mesnevi 73, Mısra 11). [dîvâned, -den]

□ Elbette ki ber-murâd olursun

Dîvâne ile ki şâd olursun (Nigârname, Mesnevi 100, Mısra 19). [dîvâne, -i]

□ Söyler saña cümle lâübâlî

Dîvâne cünûn-ı bî-misâli (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 22). [dîvâne,]

□ Dânişmend-i sühendânın **dîvâne**ye pendi

Meydân-ı sühende etdi cevân (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 11). [dîvâneye, -ye]

□ Olduñ ise de kelâm-ı bî-hûd

Dîvâne-i meydânın dânişmend-i sühendâna cevâbı (Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 18). [dîvâne-i, --i]

□ Dîvâneligim baña keremdir

Hem rütbe-i ‘âli muhteremdir (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 15). [dîvâneligim, -ligim]

□ Dîvâne ki ‘aşkı etdi bünyâd

Hâne-i kemâlin etdi berbâd (Nigârname, Mesnevi 123, Mısra 13). [dîvâne,]

□ Dîvâne-i ‘arş-nişîniñ vâ‘iz-i kürsî-güzîne cevâbı

Dîvâne yanup alıñdı nâra (Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 6). [dîvâne,]

□ Dîvâneye özr kıldı kâmil

Mihmânlar dedi hem-çü bülbül (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 13). [dîvâneye, -ye]

□ Dîvâne girer mi bend-i pende

Bes baña naşîhatın hatâdır (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 15). [dîvâne,]

□ Dîvâne ola esîr-i pendin

Bu kâr ile ola ser-bülendin (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 20). [dîvâne,]

□ Dîvâneyi böyle görmedim hem

Kârında metîn işinde muhkem (Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 26). [dîvâneyi, -y, -i]

□ Pîr-i kühen-sâlin **dîvâne-i** civân-merde pendi

Bâzâr-ı sühende aldı meydân (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 3). [dîvâne-i, --i]

□ Güftârın diñlemek bañadır

Pîr-i kühen-sâla **dîvâne-i** civân-merdin cevâbı (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 40). [dîvâne-i, --i]

- ☐ Dîvâne-i devr kıldı devrân
Meydân-ı sühende etdi cevân (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 1). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Böyle dediler ki yana yana
Âyâ ne edek ki bu **divâne** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 18). [divâne,]
- ☐ Böyle ki kâmû dedi nigâra
Dîvâne ayıldı dedi yâre (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 40). [dîvâne,]
- ☐ Dîvânesin ol bilir gedâsin
Derdini bilir yazar du'âsın (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 9). [dîvânesin, -(s)i, -n]
- ☐ Lutf eylegil aña ol seniñdir
Dîvâne seniñdi kûl seniñdir (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 40). [dîvâne,]
- ☐ Lutf eylegil imdi bir nazar kıl
Dîvâneyi şâd u bî-keder kıl (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 26). [dîvâneyi, -y, -i]
- ☐ 'Arz eylediler ki bu **divâne**
Sen tek bu da bir civandır ammâ (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 25). [divâne,]
- ☐ Bakmazsa da pendimize ol yâr
Civân-merd-i şîrîn-makâlîñ **dîvâne-i** bî-misâle pendî (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 16). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Dîvânelere ki reh-nümündür
Böyle deli 'aşkıdan uşanmaz (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 5). [dîvânelere, -ler, -e]
- ☐ Bî-'ârife bes değil nekâra
Dîvâneligim füzündür el'ân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 18). [divâneligim, -ligim]
- ☐ Ansız kim olur merâma vâşıl
Dîvâneye eyledi vaşîyet (Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 6). [dîvâneye, -ye]
- ☐ Merd-i cihân-gerdiñ **dîvâne-i** sermede pendî
Meydân-ı makâle ol cihân-gerd (Nigârname, Mesnevi 147, Mısra 33). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Lâzım idi söyledimse ey yâr
Dîvâne-i sermediñ merd-i cihân-gerde cevâbı (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 30). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Erbâb-ı fûnûn yok cihânda
Dîvâne demek aña hatâdır (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 10). [dîvâne,]
- ☐ Güftâr-ı şîrîni gûn-a-gündür
Dîvâne dedigimiz naşîhat (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 14). [dîvâne,]
- ☐ Ammâ ki biliñ değil **divâne**
Çün güft ü şenîd 'ârifâne (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 27). [divâne,]
- ☐ Ta'n etme baña ki bî-bahâne
Güftârıma bakmaz ol **divâne** (Nigârname, Mesnevi 157, Mısra 14). [divâne,]
- ☐ Muṭrib-i ṭarab-sâzıñ **dîvâne-i** mümtâza pendî
Ol muṭrib-i 'aşk çaldı âheng (Nigârname, Mesnevi 159, Mısra 31). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Keşf eyle merâmıñ ey şîrîn cân
Dîvâne-i dil-bâzıñ muṭrib-i dem-sâza cevâbı (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 36). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Şâ'ir-i güher-bârıñ **dîvâne-i** didâra pendî
Gel yanıma ey cünûn-ı sevda (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 37). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Vâh vâh baña ki yetişdi nevbet
Dîvâneye eylemek naşîhat (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 20). [dîvâneye, -ye]
- ☐ Sen söyle nedir merâmıñ el'ân
Dîvâne-i didârıñ şâ'ir -i güher-bâra cevâbı (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 24). [dîvâne-i, --i]
- ☐ Dîvâneym ammâ var hûşum
Bahşâyış-ı 'aşk-ı hûş-ı gûşum (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 29). [dîvâneym, -y, -em]

□ Eyledi cünûnı böyle taḥsîn

Dîvâne demek saḡa ki ey cân (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 26*). [*dîvâne,]*

□ Sen gibi olur mu hiç Mecnûn

Dîvâne demek saḡa hatâdır (*Nigârname, Mesnevi 171, Mısra 40*). [*dîvâne,]*

□ Pendâne ki söylerem güher -bâr

Mâl-dâr-ı zer-güftârın **dîvâne-i** şîrîn-kirdâra pendî (*Nigârname, Mesnevi 174, Mısra 24*).

[*dîvâne-i, --i]*

□ Dîvâneliğin işi yamândır

Bî-fâ'ide kâr gibi gümândır (*Nigârname, Mesnevi 176, Mısra 7*). [*dîvâneliğin, -liğ, -i, -n]*

□ Dîvâne-i şîrîn-kirdârın mâl-dâr-ı zer-güftâra cevâbı

Dîvâne-i mihr aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 1*). [*divâne-i, --i]*

□ Dîvâne-i şîrîn-kirdârın mâl-dâr-ı zer-güftâra cevâbı

Dîvâne-i mihr aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 2*). [*dîvâne-i, --i]*

□ Dîvâneye söyleriz ki el'ân (*Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 1*). [*dîvâneye, -ye]*

□ Dîvânesini ki kâma yetmiş

'Arz etdi şabâya böyle k'ey yâr (*Nigârname, Mesnevi 249, Mısra 36*). [*dîvânesini, -s, -i, -n, -i]*

□ Sürmeyi göze çeküp tamâmı

Dîvâneyi gördüler müdâmî (*Nigârname, Mesnevi 251, Mısra 6*). [*dîvâneyi, -y, -i]*

dîvâne gibi: *Deli misali. II 'Aşk ile kendinden geçmiş, aşk delisi.*

□ Dîvâne gibi diyem ki merdem

Şetranc-ı cevâbda sürdü beydağ (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 21*). [*dîvâne gibi, -]*

divâne -i sevdâ: *Sevda deliliği.*

□ İmdi demidir ki edîñ izhâr

Mîzbânın mihmânlardan **dîvâne -i sevdâya** pend etmelerini ricâ etmesidir. (*Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 39*). [*divâne -i sevdâya, -ya]*

dîvâne-dil: *Deli gönül.*

□ Meyhâne derinde seni gördüm

Dîvâne-dil olduğunu bildim (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 30*). [*dîvâne-dil,]*

dîvâne-i 'arş-nişîn: *Arş'a oturan divane aşık.*

□ Pendâne kelâma oldu şâmil

Dîvâne-i 'arş-nişîne va'iz-i kürsî-güzîniñ pendî (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 18*). [*dîvâne-i 'arş-nişîne, -e]*

□ Dîvâne-i 'arş-nişîniñ vâ'iz-i kürsî-güzîne cevâbı

Dîvâne yanup alışıdı nâra (*Nigârname, Mesnevi 124, Mısra 5*). [*dîvâne-i 'arş-nişîniñ, -i, -n]*

dîvâne-i 'arş-nişîne: *Arş'a oturan divane aşık.*

□ Pendâne kelâma oldu şâmil

Dîvâne-i 'arş-nişîne va'iz-i kürsî-güzîniñ pendî (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 18*). [*dîvâne-i 'arş-nişîne, -]*

dîvâne-i 'aşk: *Aşk delisi.*

□ Dîvâne-i 'aşk âh u vâya

Bülbül gibi düşdü hûy u hâya (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 19*). [*dîvâne-i 'aşk, -]*

□ Dîvâne-i şîrîn-kârın şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdâra cevâbı

Dîvâne-i 'aşk aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 4*). [*dîvâne-i 'aşk, -]*

□ Dîvâne-i sevdânî civân-merd-i bî-tâya cevâbı

Dîvâne-i ‘aşk nev-civâna (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 26). [dîvâne-i ‘aşk, -]

□ Dîvâne-i ‘aşk dedi ey yâr

Diñle ki diyem saña ne ki var (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 31). [dîvâne-i ‘aşk, -]

□ Dîvâne-i ‘aşk dedi ey er

Her lahza benimle ol berâber (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 23). [dîvâne-i ‘aşk, -]

□ Dîvâne-i ‘aşk etdi cevân

Ol muṭrib-i zevke dedi ey cân (Nigârname, Mesnevi 161, Mısra 37). [dîvâne-i ‘aşk, -]

□ Dîvâne-i ‘aşk açdı güftâr

Böyle dedi ey naşîh-i hoş-kâr (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 25). [dîvâne-i ‘aşk, -]

□ Dîvâne-i ‘aşk oldu sûzân

Feryâd ile söyledi ki vallah (Nigârname, Mesnevi 186, Mısra 24). [dîvâne-i ‘aşk, -]

□ Zîrâ ki erişdi vâkt-i firḳat

Dîvâne-i ‘aşk etdi feryâd (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 35). [dîvâne-i ‘aşk, -]

dîvâne-i ‘aşk: *Aşk delisi.*

□ Dîvâne-i ‘aşk-ı bî-huş oldu

Bu derd ile uyudu hoş oldu (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 29). [dîvâne-i ‘aşk-ı, --ı]

dîvâne-i ‘aşkı: *Aşkın delisi.*

□ Pîriñ bu söze revânı yandı

Dîvâne-i ‘aşkı cânı şandı (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 32). [dîvâne-i ‘aşkı, -]

dîvâne-i bî-mânend: *Sayırsız delilik.*

□ Dîvâne-i bî-mânendiñ şerîf-i bî-tâya cevâbı

‘Arz eyledi böyle ey şehen-şâh (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 7). [dîvâne-i bî-mânendiñ, -i, -η]

dîvâne-i cihân-gerdin ahvâli: *Dünyayı gezen delinin durumu.*

□ Şahrâ-yı ‘aşkıñ ve dîvâne-i cihân-gerdin ahvâli

Ol vâkt ki erdi ol mekâna (Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 1). [dîvâne-i cihân-gerdin ahvâli, -in]

dîvâne-i ḥaḳ-şinâs: *Hakkı bilen deli.*

□ Hekîm-i ma‘rifet-esâsıñ dîvâne-i ḥaḳ-şinâsa pendî

Zîrâ ki o vâkt şâh-ı Îrân (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 1). [dîvâne-i ḥaḳ-şinâsa, -a]

□ Efkârıñı söyle diñleyim ben

Dîvâne-i ḥaḳ-şinâsıñ hekîm-i ma‘rifet-esâsa cevâbı (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 22). [dîvâne-i ḥaḳ-şinâsıñ, -ı, -η]

dîvâne-i hâamı: *Bütün divaneler.*

□ Bir kerre o nâmı yâd kıldım

Dîvâne-i hâamı şâd kıldım (Nigârname, Mesnevi 57, Mısra 8). [dîvâne-i hâamı, -]

dîvâne-i mîzbân: *Ev sahibinin delisi.*

□ Mecnûnu kılup ki yâd ol dem

Dîvâne-i mîzbânı ol hem (Nigârname, Mesnevi 255, Mısra 11). [dîvâne-i mîzbânı, -ı]

dîvâne-i muhabbet: *Muhabbet divanesi.*

□ Mümtâz-ı cünûn-ı âferîndir

Dîvâne-i muḥabbete cenâb-ı şerîf-i ‘âli-nesebin pend-i pesendânesidir (*Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 37*). [*dîvâne-i muḥabbete, -e*]

dîvâne-i niyâz-bâza: *Dua eden deli.*

□ Hülyâda idi ki erdi imdâd

Ġayb-ı feraḥ-sâz tarafından **dîvâne-i niyâz-bâza** (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 41*).

[*dîvâne-i niyâz-bâza, -*]

dîvâne-i şahrâ-neverd: *Çölde dolaşan mecnun, çöllere düşen âşık.*

□ Dîvâne-i şahrâ-neverdin şahrâ-yı istignâya vuşûlü (*Nigârname, Mesnevi 221, Mısra 1*).

[*dîvâne-i şahrâ-neverdin, -i, -η*]

□ Dîvâne-i şahrâ-neverdin şahrâ-yı tevḥîde vuşûlü ve aḥvâli

Vaḥdet yeridir ki anda mevcûd (*Nigârname, Mesnevi 232, Mısra 1*). [*dîvâne-i şahrâ-neverdin, -i, -η*]

divâne-i sevdâ: *Sevdanın deliliği.*

□ Tamâmi-i suhen-i Mecnûn bâ-imâm ve **divâne-i sevdânın** şerîfe ‘arzı

‘Arz eyleyim imdi ey kerem-kâr (*Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 12*). [*divâne-i sevdânın, -n, -i, -η*]

□ Dîvâne-i sevdânın civân-merd-i bî-tâya cevâbı

Dîvâne-i ‘aşk nev-civâna (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 25*). [*divâne-i sevdânın, -n, -i, -η*]

□ Girdi yola ol belâlî ‘âşık

Dîvâne-i sevdânın sefer-i iştîyâkı ve cânib-i merâma müterâhi olması (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 13*). [*divâne-i sevdânın, -nı, -η*]

□ Dîvâne-i sevdânın şahrâ-yı talebde ma‘ata‘b sergüzeti vü aḥvâli

Ol vakt ki öpdü mîzbânın (*Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 1*). [*divâne-i sevdânın, -n, -i, -η*]

□ Hâtîf-i meded-kâra **dîvâne-i sevdânın** cevâbı

Ol râh-neverdi bu hiṭâbı (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 33*). [*divâne-i sevdânın, -n, -i, -η*]

□ Böyle ki ey ‘âşık-ı gedâyı

Dîvâne-i sevdâya hâtîf-i meded-kârın güftârı (*Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 8*). [*divâne-i sevdâya, -y, -a*]

dîvâne-i şîrîn-kâr: *Güzel işin delisi.*

□ Böyle dedi söyledi çü bülbül

Şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdârın **dîvâne-i şîrîn-kâra** pendî (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 16*).

[*divâne-i şîrîn-kâra, -a*]

□ Dîvâne-i şîrîn-kârın şarâb-dâr-ı şîrîn-kirdâra cevâbı

Dîvâne-i ‘aşk aldı meydân (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 3*). [*divâne-i şîrîn-kârın, -i, -η*]

dîvânelig: *Divane olma durumu, delilik, çılgınlık, mecnunluk.*

□ Dîvâneliginde sûd yokdur

Bî-ḥadd zarar u ziyânı çokdur (*Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 25*). [*dîvâneliginde, -in, -de*]

dîvâneliği: *Delilik, çılgınlık.*

□ Dîvâneliğimde pâyidârım (*Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 40*). [*dîvâneliğimde, -m, -de*]

dîvânelik: *Delilik.*

□ Yok misli ki yokdu bir zamânda

Dîvânelige girüp ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 33*). [*dîvânelige, -e*]

□ Dîvânelik eyler ol ki âhir

Az geçmedi ol dil-i avâre (Nigârname, Mesnevi 52, Mısra 6). [dîvânelik,]

☐ Şalma özünü uzun makâle

Dîvânelik etme tâc-ı ‘izzet (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 16). [dîvânelik,]

☐ Dîvânelik ihtiyâr ederdi

Mecnûnluğu kâr ü bâr ederdi (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 8). [dîvânelik,]

☐ Ammâ ki işitmişem cünûnsa

Dîvânelik ile gûnagûnsa (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 20). [dîvânelik,]

☐ Dîvâneligin işi yamandır

Her ne ki ederse ol ziyândır (Nigârname, Mesnevi 128, Mısra 33). [dîvâneligin, -i, -ñ]

☐ Dîvânelik eylemekdi bî-câ

‘Âlem bilir ‘aşk bir belâdır (Nigârname, Mesnevi 168, Mısra 35). [dîvânelik,]

☐ Dîvânelik etme ülfetim tüt

Terk eyle şîyâkı şöhetim tüt (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 19). [dîvânelik,]

☐ Güftâr-ı şîrînime esîr ol

Dîvânelik etmegil emîr ol (Nigârname, Mesnevi 175, Mısra 40). [dîvânelik,]

diyâr: Memleket, ülke, belde.

☐ ‘Azm eylemiş âsitân-ı yâre

Bu şeb gidecekler ol **diyâre** (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 4). [diyâre, -e]

☐ Hâne-i hayâlî boş ze-âgyâr

Çalmadı **diyârda** gayr-ı deyyâr (Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 26). [diyârda, -da]

☐ Fil-hâl ki cânı teslim etdi

Cânânı olan **diyâra** gitdi (Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 28). [diyâra, -a]

☐ Bir başka **diyâra** menzil etmez

Fevt olsa da ‘âşık-ı fedâ-kâr (Nigârname, Mesnevi 135, Mısra 9). [diyâra, -a]

☐ Ya‘nî ki Nigâr olan **diyâre**

Çırtılmağa bir ümîd yokdur (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 20). [diyâre, -e]

☐ Vâcibdi ki imdi seyr etmek

Seyr eyleyüp ol **diyâra** gitmek (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 33). [diyâra, -a]

diyâra düşmüş: Diyar diyar gezmek, temaşa etmek. Yola düşmek.

☐ Böyle ki merâmına erişmiş

Ol kâmı olan **diyâra düşmüş** (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 34). [diyâra düşmüş, -]

diyâr-ı ğayr: Başka diyar.

☐ Bir nîm nefesde tayy etdi

Ol demde **diyâr-ı ğayre** gitdi (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 36). [diyâr-ı ğayre, -e]

diyârı terk eylemek: Diyarı terk etmek, bırakıp gitmek.

☐ Lâzımdır anâ ki seyr etmek

Terk eylemek ol diyârı gitmek (Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 11). [diyârı terk eylemek, -]

diye: Diyerek, deyip.

☐ Sözler **diye** ki çü kand u şeker

Böyle ki cihân cihân-ârâ (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 18). [diye,]

diyek ki: Söyleyim ki.

☐ Şükr eyleyik anâ Allah Allah

Her lahza **diyek ki** gâh-bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 252, Mısra 24). [diyek ki, -]

diyem ki: *Söyleyeyim ki.*

□ Dîvâne gibi **diyem ki** merdem

Şetranc-ı cevâbda sürdü beydağ (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 21). [diyem ki, -]

□ Ol bâde-i ‘aşkı şun dem-â-dem

Nutkum açıla **diyem ki** her dem (Nigârname, Mesnevi 203, Mısra 23). [diyem ki, -]

diz: *Bacakta uylukla baldırın birleştiği oynak kısım.*

□ Kim elini öpdü kim ayağın

Kim **dizini** kim der-i konağın (Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 38). [dizini, -i, -(n)i]

dinle: *Dinlemek.*

□ Şerh eyleyim imdi gûş-dâr ol

Güftârımı **dinle** huşyâr ol (Nigârname, Mesnevi 74, Mısra 14). [dinle,]

□ Güftâr-ı cünûm ol şehen-şâh

Dinledi yakıldı dedi eyvâh (Nigârname, Mesnevi 105, Mısra 3). [dinledi, -di]

□ Terk eyle cünûnu pend **dinle**

‘Aşka heves eyleyen kemâli (Nigârname, Mesnevi 107, Mısra 21). [dinle,]

□ Güftârım işit kelâmı **dinle**

Tağlarda çü âfitâb-ı ra’nâ (Nigârname, Mesnevi 118, Mısra 13). [dinle,]

□ Bu kışsa-yı dâsitânı **dinle**

Hallâc Hüseyin ibn-i Mansûr (Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 23). [dinle,]

□ Cân şuyuna çünki kanmak olmaz

Güftârımı **dinle** kârına var (Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 9). [dinle,]

□ Ne dâdîma yetdi dâd-der-dâd

Dinle ne ki söylerim saña ben (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 28). [dinle,]

□ Dinle sözümü merâmım anla

Ger ferd ola vaqt-i pend ey cân (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 7). [dinle,]

□ Dinle ne desem saña işit sen

Kârında müdâm ber-çarâr ol (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 31). [dinle,]

□ İnşâf ele sen sözümü **dinle**

Her ne ki der isem anı anla (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 39). [dinle,]

□ Gerçi ki o nâr sende yokdur

Dinle ki saña diyem rumûzı (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 36). [dinle,]

□ ‘Aşka nazaran müsâvi **dinle**

Zâhirde nice ki ‘aşk-ı dil-dâr (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 3). [dinle,]

□ Rü’yâda dutuldu ‘aşka bî-pâ

Dinle ki deyim ki Şeyh-i San‘ân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 10). [dinle,]

□ Vardır eser-i sözüm hüveydâ

‘Arz eyleyim imdi **dinle** şâ’ik (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 8). [dinle,]

□ Dîvâne-i ‘aşk dedi ey yâr

Dinle ki diyem saña ne ki var (Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 32). [dinle,]

□ Tamâmi-i sühen-i dîvâne

Dinledi bu nükteyi cihân-gerd (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 2). [dinledi, -di]

□ Pendâne kelâmı **dinle** bî-pâ

Bî-güft ü gu ‘aşkdan ne hâsıl (Nigârname, Mesnevi 165, Mısra 39). [dinle,]

□ Ol dem ki okudu pîr-i mülhem

Hem **dinledi** mîzbân ol dem (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 2). [dinledi, -di]

□ Dinle deyim anlagil kemâlin

Tâ nâr ile etmiş âşinâlık (Nigârname, Mesnevi 236, Mısra 15). [dinle,]

□ Erbâb-ı Hüdâya başka devlet

Dinle ki nedir cefâ-yı râhı (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 36). [dinle,]

dinle dinle: Dinle dinle (dinlemek).

□ Fermânımı **dinle dinle** ey cân

Söyle ki nedir merâmın el'ân (Nigârname, Mesnevi 104, Mısra 3). [dinle dinle, -]

dinlediler: Dinlemek.

□ Her ne ki dedimse **dinlediler**

Aşlına ki oldular haber-dâr (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 18). [dinlediler,]

dinledim: Dinlemek.

□ Güftârın işitdim anladım ben

Pendiği tamâm **dinledim** ben (Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 12). [dinledim,]

□ Güftârını tâ ki **dinledim** ben

Var imdi işinde ber-karâr ol (Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 13). [dinledim,]

dinleme: İşitmek, duymak.

□ Dinlemedigidi yoksa şöhet

‘Aşıklığına değil ki hâşâ (Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 15). [dinlemedigidi, -di, -gi, -di]

dinlemek: İşitmek, duymak.

□ Güftârını **dinlemek** bañadır

Pîr-i kühen-sâla dîvâne-i civân-merdîñ cevâbı (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 39).

[dinlemek,]

dinler: Dinlemek.

□ Bî-hod olup öyle ki ne anlar

Ne hây işidir ne hây **dinler** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 4). [dinler,]

□ Güftârına bakmayan ağanın

Dinler mi sözünü bir gedânın (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 40). [dinler,]

□ Ger yârı olur kelâmı anlar

Olmazsa ne işidir ne **dinler** (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 14). [dinler,]

□ Sen gibi seniñ sözünü **dinler**

Ol merd-i civân işitdi nâ-gâh (Nigârname, Mesnevi 140, Mısra 35). [dinler,]

dinleyim: Dinlemek.

□ Efkârını söyle **dinleyim** ben

Dîvâne-i hâk-şinâsın hekim-i ma‘rifet-esâsa cevâbı (Nigârname, Mesnevi 156, Mısra 21).

[dinleyim,]

□ Lâzımdı görem ki anlayım ben

Keyfiyyet-i sözü **dinleyim** ben (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 36). [dinleyim,]

dinlen: Dinlemek.

□ Bil-küllîhi şöhetimi **dinlen**

Âyineyi sürmeyi berâber (Nigârname, Mesnevi 98, Mısra 23). [dinlen,]

doğ: Ufuktan yükselerek görünmek.

□ Şan **doğdu** semânın âfitâbı

Hayrân hayrân edip temâşâ (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 15). [doğdu, -du]

doğru: Doğru, gerçek.

□ Elbette ki ol bize inanmaz

Pendâne kelâmı **doğru** şanmaz (Nigârname, Mesnevi 154, Mısra 4). [doğru,]

□ Bî-‘aql olan işi **doğru** şanmaz

Her ‘ilm ü kemâlde mâhirem ben (Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 35). [doğru,]

□ Bî-şübhe sözümü **doğru** şansın

Başdan ayağa Nigârname (Nigârname, Mesnevi 258, Mısra 13). [doğru,]

doğru yolu dut: Doğru yoldan ayrılma.

□ Dut doğru yolu bul istikâmet

Ki ‘âkil isen tefekkür eyle (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 31). [doğru yolu dut, -]

dök: Saçmak, serpmek.

□ Geh zülfünü eyledi perîşân

Geh yüzüne **dökdü** gözden al kan (Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 42). [dökdü, -dü]

dökül: Saçılmak, yerlere dağılmak.

□ Dağlar **dökülürdü** şola şağa

Bu kârı gören olurdu hayrân (Nigârname, Mesnevi 149, Mısra 39). [dökülürdü, -ür, -dü]

dokun: Değmek, isabet etmek.

□ Ger taş ile ursa kâr etmez

Ağyâr işi ‘âşıka **dokunmaz** (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 21). [dokunmaz, -maz]

dol: Dolmak.

□ Gâfilleri eyledin haber-dâr

‘Âlemlere **doldu** mahfi esrâr (Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 13). [doldu, -du]

dol-: Dolmak.

□ Bî-ğâye velî uşandı gitdi

Ger pend ile **doldu** şol u sağım (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 14). [doldu, -du]

dolan: Dolaşmak.

□ Ol zahmet ile dönüp **dolandım** (Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 1). [dolandım, -dı, -m]

□ Hayretle ki her yağa **dolandım**

Uyur uyanık mı öyle şandım (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 11). [dolandım,]

□ Çok mihnet ü çok belâyı gördü

Sergeşte o yerde çok **dolandı** (Nigârname, Mesnevi 197, Mısra 12). [dolandı, -dı]

□ Mihnetlere düştü çâr u nâ-çâr

Sergeşte taraf taraf **dolandı** (Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 7). [dolandı, -dı]

□ Etrâfını aldı vehm ü dehşet

Şahrâ-yı talebde çok **dolandı** (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 13). [dolandı, -dı]

dolaş: Dolanmak.

□ Gördüm anı böyle mâ’il oldum

‘Aklım **dolaşup** ki zâ’il oldum (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 34). [dolaşup, -up]

□ Bu kâr-ı ferâğa ben de şaşdım

Ne çâre bu ağa kim **dolaşdım** (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 29). [dolaşdım, -dı, -m]

□ Âlâmina yokdu hem nihâyet

Şahrâ-yı talebde çok **dolaşdı** (Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 5). [dolaşdı,]

- ☐ Bu nârdan ger nefes urarsam
Ol yerde **dolaşdı** ol cünûn-ter (*Nigârname, Mesnevi 205, Mısra 22*). [*dolaşdı,]*
☐ Efkâre düşüp **dolaşdı** her an
Her yaña **dolaşdı** o şîrîn cân (*Nigârname, Mesnevi 217, Mısra 26*). [*dolaşdı,]*
☐ Şahrâ-yı tefekkürü **dolaşdım**
Bilmem bu ne âd bu ne şöhrat (*Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 17*). [*dolaşdım, -dı, -m]*

dön: *Dönmek, değişmek.*

- ☐ Şükr eylegil Allaha bî-ğaye ‘inâyettir
Şahrâ-yı ta‘aşşukdan **dönmez** ebedî sâlik (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 7*). [*dönmez, -mez]*
☐ Şahrâ-yı ta‘aşşukdan **dönmez** ebedî sâlik
Her lahza bulur lezzet pür-zevk seyâhatdır (*Nigârname, Gazel 17, Mısra 8*). [*dönmez, -mez]*
☐ Hoş-hâl bu seyr-i bî-bedelden
Nâzişle **dönende** ol seferden (*Nigârname, Mesnevi 42, Mısra 3*). [*dönende, -ende]*
☐ Başımda **döne** mey-i muhabbet
Ser-mest-i mezâk olam dem-â-dem (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 8*). [*döne, -e]*
☐ Başda **döne** eyleyek naşihat
Geh ‘aşkı mezemmete kelâmî (*Nigârname, Mesnevi 86, Mısra 20*). [*döne, -e]*
☐ Çün **döndü** sükût hevâ-yı germe
İstimdâd (*Nigârname, Mesnevi 89, Mısra 19*). [*döndü, -dü]*
☐ Pervâne gibi **dönüp** tolandı
Şem‘ tek alışı cümle yandı (*Nigârname, Mesnevi 108, Mısra 21*). [*dönüp, -üp]*
☐ ‘Âşık idi âhı etdi te’sîr
Bî-şabr geriye **döndü** ol pîr (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 38*). [*döndü, -dü]*
☐ Ahvâlini söyledi inandım
Dönmez bu tarîk-i mustakîmden (*Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 24*). [*dönmez, -mez]*
☐ Gelmiş başına anı uşanmaz
Dönmez bu işinden ol utanmaz (*Nigârname, Mesnevi 182, Mısra 22*). [*dönmez, -mez]*

dön-: *Dönmek, değişmek.*

- ☐ Başımda **döner** şarâb-ı Ahmed
Ahmed ki desem Ehâd hüveydâ (*Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 17*). [*döner, -er]*
☐ Ol zahmet ile **dönüp** dolandım (*Nigârname, Mesnevi 45, Mısra 1*). [*dönüp, -üp]*
☐ Yandırmadan ‘âşıkı **döner** mi
Elbette yanar vücûd-ı ‘âşık (*Nigârname, Mesnevi 206, Mısra 11*). [*döner, -er]*
☐ Sergeşte **dönerdi** gâh u bî-gâh
Eyledi dem-â-dem âh der-âh (*Nigârname, Mesnevi 209, Mısra 25*). [*dönerdi, -er, -di]*

dönek: *Dönmek.*

- ☐ Bî-ğam gezek ‘âşıkâne her dem
Nây ile **dönek** edek sürûru (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 16*). [*dönek,]*

dönmeg: *Geri dönmek, geldiği yere gitmek.*

- ☐ Bir vakt ki düşmüşem bu kâra
Ne **dönmege** tâb u tâkatim var (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 10*). [*dönmege, -e]*

dönmez: *Dönmemek II vazgeçmemek.*

- ☐ Dönmez dediğinden ol giriftâr
Bir yandan özge söylemez var (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 7*). [*dönmez,]*

dönüşdü: *Dönüşmek, bir şekle bürünmek.*

□ Âh vâya **dönüşdüler** firâvân

El-hâsılı her biri perîşân (Nigârname, Mesnevi 101, Mısra 30). [dönüşdüler, -ler]

dört: *T. ad. Üçten sonra gelen sayı.*

□ Ol nâm ile kıl benimle güftâr

Dört harf ile kıl dem-â-dem ey yâr (Nigârname, Mesnevi 145, Mısra 22). [dört,]

□ Elhamd tamâm olup kitâbım

Biñ üç yüz iki vü **dört** hesâbım (Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 41). [dört,]

döşe-: *Döşemek, sergi yaymak.*

□ İhlâş ile hâke düşdü ol mâh

Toprağa **döşendi** gâh-i bî-gâh (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 12). [döşendi, -ndi]

döşen: *Döşenmek, serilmek.*

□ Böyle dedi oldu zâr u giryân

Toprağa **döşenmiş** etdi efgân (Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 34). [döşenmiş, -miş]

dost: *Dost II Sevgili.*

□ Var pendimi imdi kılma maḥzûn

Dostuñu özin tek etme Mecnûn (Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 12). [dostuñu, -u, -ñ, -u]

dostluğ: *Dostluk.*

□ Ger **dostluğa** var i'tikâdın

Bî-fâ'ide söylemez vedâdın (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 29). [dostluğa, -a]

dostluk: *Birine veya bir şeye karşı duyulan riyasız, samimi ve güvenilir sevgi, böyle bir sevgi duyma, dost olma durumu; dostça davranış, ahbablık, muhabbet.*

□ Bes imdi bu ikimiz de yârız

Dostlukda muḥîm-i pâydârız (Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 36). [dostlukda, -da]

doy-: *Doymak.*

□ Ağyâr sözüne uymak olmaz

Yâr olsa aña ki **doymak** olmaz (Nigârname, Mesnevi 170, Mısra 4). [doymak, -mak]

dü cihân: *İki dünya II dünya ve ahiret.*

□ Revnaḥ verir ol ikisi bî-pâ

Hükm eyler ikisi **dü cihâne** (Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 25). [dü cihâne, -e]

du'â: *Allah'a yalvarma, niyaz.*

□ Ancaḥ baña bir **du'â** de senden

Hoşnudluğundu bir de benden (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 15). [du'â,]

□ Mecnûn eden yazar **du'âsın**

Olma bu gece bizimle maḥzûn (Nigârname, Mesnevi 85, Mısra 36). [du'âsın, -sın]

□ Encâma getürdiler **du'âsın**

Evşâfına verdiler revâcı (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 32). [du'âsın, -sın]

□ Dillerini verdiler **du'âya**

Her biri birine dedi ince (Nigârname, Mesnevi 92, Mısra 22). [du'âya, -y, -a]

□ Hatm eyledi kim **du'âyı** ol dem

Dedi ki cünûn vü böyle âdem (Nigârname, Mesnevi 114, Mısra 29). [du'âyı, -y, -ı]

- ☐ Taḥsîn ü **du'âyı** etdi itmâm
Meydâna getirdi özge bir kâm (Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 3). [du'âyı, -y, -ı]
- ☐ Dîvânesin ol bilir gedâsin
Derdini bilir yazar **du'âsın** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 10). [du'âsın, -sın]
- ☐ Biz bilmeyiz eyleyiñ devâsin
Yâ in ki nedir yazak **du'âsın** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 22). [du'âsın, -sın]
- ☐ Söyleyim odur ediñ devâsin
Yâ buña budur yazıñ **du'âsın** (Nigârname, Mesnevi 138, Mısra 30). [du'âsın, -sın]
- ☐ Meşğûl olup **du'âya** ol dem
Âmîn dedi ol cünûn-ı bî-ğam (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 33). [du'âya, -y, -a]
- ☐ Allahdan iste bir ricâ et
Ben de saña eyleyim **du'âyı** (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 14). [du'âyı, -y, -ı]
- ☐ Ol dem ki senâya meşğûl olduñ
Zikr eyle beni **du'âda** ey yâr (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 12). [du'âda, -da]
- ☐ Ol lahza ki kâma vâsıl olduñ
Ol dem ki **du'âya** meşğûl olduñ (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 10). [du'âya, -y, -a]
- ☐ Ol dâhil-i heşt cennet eyler
Ben de saña eyleyim **du'âyı** (Nigârname, Mesnevi 172, Mısra 16). [du'âyı, -y, -ı]
- ☐ Sûz-i cigerim kebâb-ı terdir
Sizden talebim hemîn **du'âdır** (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 5). [du'âdır, -dır]
- ☐ Meşğûl olup kâmû **du'âya**
Yüz tutdu kâmûsu bir Hüdâya (Nigârname, Mesnevi 190, Mısra 31). [du'âya, --y, --a]
- ☐ Yâd eyledi zât-ı bî-şirâki
Ol nâm ile tutdu yüz **du'âya** (Nigârname, Mesnevi 194, Mısra 3). [du'âya, -y, -a]
- ☐ Senden dileğim ki müjde-gâne
Bir başka degil hemîn **du'âdır** (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 5). [du'âdır, -dır]

du'â et: *Dua etmek.*

- ☐ Kârîñ eder ol nigâra vâsıl
Lillâhi o dem baña **du'â et** (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 12). [du'â et, -]

du'â eyle: *Bir kimse için Allah'tan iyi şeyler istemek; elde edilen bir şey için vesile olan kimseye minnettar olmak.*

- ☐ Eyle baña bir du'â derûnî
Şâd eyle cünûn-der-cünûnı (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 27). [du'â eyle, -]

du'âsı makbûl olur: *Duası kabul olur.*

- ☐ Pîrânıñ olur du'âsı makbûl
Olsañ yeridir bu kâra meşğûl (Nigârname, Mesnevi 139, Mısra 29). [du'âsı makbûl olur, -]

du'âye dutdu: *Duaya durmak. Dua etmek.*

- ☐ Eylerseñ eger büyük 'atâdır
Ol pîr **du'âye dutdu** ruhsâr (Nigârname, Mesnevi 250, Mısra 7). [du'âye dutdu, -]

du'â-yı: *Allah'a yalvarma, niyaz.*

- ☐ Âzâdın olur seniñ be-her an
Her lahza eder **du'â-yı** bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 212, Mısra 34). [du'â-yı,]

du'â-yı hayr: *Hayır duası.*

- ☐ Böyle ki **du'â-yı hayr** ile yâd

Eylen beni âh gâh-ı bî-gâh (*Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 36*). [*du 'â-yı hayr, -*]

dü-cihân: *Dünya ve ahiret.*

□ Olmaz **dü-cihân** bî-şarâb-dâr

Bî-bâde şürâhi bî-şarâb-hâr (*Nigârname, Mesnevi 72, Mısra 34*). [*dü-cihân,]*

dūd: *Duman.*

□ Zevk ile bulak dem-â-dem ârâm

Geh saz çalak ü gâh **dūd** (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 20*). [*dūdi, -ı*]

dudak: *Dudak.*

□ Bir lahzâ **dudağım** andan ayru

Olmaz bes olur mu 'aql bende (*Nigârname, Mesnevi 130, Mısra 13*). [*dudağım, -ım*]

dūd-ı âhi: *Ah gamı.*

□ Âteşlere düşdü yandı mâhi

Tâ 'arşa erişdi **dūd-ı âhi** (*Nigârname, Mesnevi 112, Mısra 36*). [*dūd-ı âhi, -*]

dūd-ı ünü: *Sesin dumanı. (Ah! sesinin dumanı).*

□ Dūd-ı ünü âsumâna düşdü

Eyvâh dedim nedim ne çâre (*Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 7*). [*dūd-ı ünü, -*]

dü-gâh: 1. Orta sekizlideki la sesine verilen isim. 2. Klâsik Türk müziğinde kullanılan birleşik makam. Dügâh (la) sesi üzerindeki Sabâ makamı dizisine yegâh (re) sesi üzerine aktarılmış Nev' eser makamı dizisinin bir kısmının eklenmesiyle meydana getirilmiştir. Çıkıcı bir seyir özelliğine sahiptir. anıñ perdesi dügâh gibidir ve ba'zı andan dañi ziyâdece urur.

□ Anıñ ile eyleyek hiâtı

Bir var mı be-perde-i **dü-gâhı** (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 30*). [*dü-gâhı,]*

dügün: *Eğlence.*

□ Dildârı olur dilinde mevcūd

Ger mâtem içinde yâ **dügünde** (*Nigârname, Mesnevi 79, Mısra 6*). [*dügünde, -de*]

duhter: *Kız.*

□ Ru'yâdaki zâhir oldu **duhter**

Ol bahtı yegîn bülend-ahter (*Nigârname, Mesnevi 109, Mısra 27*). [*duhter,]*

□ Söyledi ki böyle gitdi ol pîr

Gör neyledi **duhtere** bu tedbîr (*Nigârname, Mesnevi 111, Mısra 20*). [*duhtere, -e*]

□ Girdim diniñ dedi o **duhter**

Ol bahtı güzel bülend **duhter** (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 15*). [*duhter,]*

□ Girdim diniñ dedi o **duhter**

Ol bahtı güzel bülend **duhter** (*Nigârname, Mesnevi 113, Mısra 16*). [*duhter,]*

□ Bir kız idi lîk arz-ı mâhi

Ol **duhteriñ** adı idi Şîrin (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 32*). [*duhteriñ, -i, -ñ*]

duhter-i esîr: *Esir kız.*

□ Ol nûr-ı tecelli geldi pîre

Ol 'aşk bu **duhter-i esîre** (*Nigârname, Mesnevi 110, Mısra 34*). [*duhter-i esîre, -e*]

düken: *Bitmek, sona ermek.*

□ Der-seyr-i beden ü ten hasendir

Dil seyri **dükenmez** ey Nigârî (Nigârname, Gazel 15, Mısra 21). [dükenmez, -mez]

□ Dil seyri **dükenmez** ey Nigârî

Gerçi ki bu seyr der-bedendir (Nigârname, Gazel 15, Mısra 22). [dükenmez, -mez]

düken: Tükenmek, bitmek, sona ermek.

□ Bu kârına ol şi'âr kıldı

Envârı anı **dükenmez** oldu (Nigârname, Mesnevi 36, Mısra 14). [dükenmez, -mez]

düket: Tüketmek.

□ Eyle görüm ey 'azîz-i hoş-kâr

Ben pendî **dükettim** ey şîrîn cân (Nigârname, Mesnevi 169, Mısra 22). [dükettim, -t, -i, -m]

dün: Gece.

□ Sermâye-i 'aklı **dün** oldu

Şahrâlara düşdü ol perîşân (Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 39). [dün,]

dün: Alçak, soysuz, denî.

□ Yanmış cîger âteşim füzûndur

Kâfî degil aña câm **dündur** (Nigârname, Mesnevi 53, Mısra 18). [dündur, -dur]

dünyâ: Dünya.

□ Fil-hakîkat kim maqarr-ı mübtelâdır menzîlim

Matlabım **dünyâ** vü mâfihâ degil kim şubh u şâm (Nigârname, Gazel 25, Mısra 8). [dünyâ,]

□ Dünyâ hevesine bir qarışmaz

Kirdârını kârını unutmuş (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 10). [dünyâ,]

□ Dünyâda koydu şöret ü şân

Hem zevk-i Şîrîn iledir el'ân (Nigârname, Mesnevi 151, Mısra 25). [dünyâda,]

□ Dünyâ hevesiyle çok girişmiş

Emvâl ü menâline erişmiş (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 5). [dünyâ,]

□ Ol âdem ede aña naşîhat

Dünyâsına belki ede rağbet (Nigârname, Mesnevi 173, Mısra 10). [dünyâsına, -sı, -n, -a]

□ Bir dilber-i pâydâr içündür

Dünyâ dediğin degil ki bâkî (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 10). [dünyâ,]

□ Hergiz anı olmaya zevâli

Dünyâda egerçi bâl çokdur (Nigârname, Mesnevi 177, Mısra 24). [dünyâda, -da]

□ Kârûn-ı menâl-i taht-ı ferşe

Dünyâ ile her kim oldu fâhir (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 4). [dünyâ,]

□ Her yerde kalırsa fâriğ olmaz

Dünyâ dediğin ki bî-vefâdır (Nigârname, Mesnevi 178, Mısra 14). [dünyâ,]

□ Dünyâ nedi bilmezem ne 'uqbâ

Dünyâ seveniñ işi bir özge (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 5). [dünyâ,]

□ Dünyâ nedi bilmezem ne 'uqbâ

Dünyâ seveniñ işi bir özge (Nigârname, Mesnevi 180, Mısra 6). [dünyâ,]

dünyâ-peres: Dünya düşküni.

□ Dünyâ-peresiñ hamâkatıdır

Dünyâ-peresiñ işi yamândır (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 3). [dünyâ-peresiñ, -i, -n]

□ Dünyâ-peresiñ hamâkatıdır

Dünyâ-peresiñ işi yamândır (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 4). [dünyâ-peresiñ, -i, -n]

□ Şun bâde-i hoş-güvârı her dem

Dünyâ-peresiñ olur mu lâfı (Nigârname, Mesnevi 179, Mısra 24). [dünyâ-peresiñ, -i, -η]

dur: *Uzak.*

□ Kim görse der elbet Allah Allah

Ne hâne ki oldu ‘aıldan **dûr** (Nigârname, Mesnevi 61, Mısra 7). [dûr,]

□ Ol cümle kemâlden oldu mehcûr

Kâmil mi olur ki ‘aıldan **dûr** (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 28). [dûr,]

□ Zîrâ ki mezâk-ı ‘aşkıdan **dûr**

Olduğı için aña bakılmaz (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 24). [dûr,]

□ Söylesem eger ki aña ma‘zûr

Bu güft ü şenîd ‘aıldan **dûr** (Nigârname, Mesnevi 131, Mısra 29). [dûr,]

□ Sevdânın elindedir mehârım

Olmasa kabûl pendden **dûr** (Nigârname, Mesnevi 187, Mısra 7). [dûr,]

dur: *İnci.*

□ Hâr-mühreni **dür** çü bilmezem ben

Şanma ki temîz kılmazam ben (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 18). [dür,]

dur: *Durmak, bulunmak, kalmak.*

□ Sebeb-i nazm-ı Nigârname

Sâkî kerem eyle **dur** ayağa (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 2). [dur,]

□ Mey-hâre-i mihri nâra şalma

Fil-hâl ayağa **durdu** ol dem (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 10). [durdu, -dı]

□ Peygambere taşlih-i selâmı

Allah deyüp kamûsı **durdu** (Nigârname, Mesnevi 87, Mısra 16). [durdu, -du]

□ Âdâb ile **durdu** hizmetinde

Gûyâ ki ağa yanında bende (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 9). [durdu, -+du]

□ Ger var ise kudretiñ bu kâra

Şarf eyle yok ise **dur** kenâra (Nigârname, Mesnevi 163, Mısra 24). [dur,]

□ Zîrâ bu yakînimiz ki **durmaz**

Bir özge merâma dahi varmaz (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 26). [durmaz, -maz]

dur-: *Durmak, bulunmak, kalmak.*

□ Ol merd-i cünûn ayağa **durdu**

Nâşihîñ ayağına yüz urdu (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 2). [durdu, -dı]

□ Ey çingene **durma** eyle cevğân

Âheng ile ‘aşkı eyle efzûn (Nigârname, Mesnevi 253, Mısra 12). [durma, -ma]

dür gibi: *İnci gibi II güzel ve düzgün.*

□ Dür gibi sühen seniñdir ey cân

Hayrî ne ki vardır seniñdir (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 15). [dür gibi, -]

dûr kılsa: *İnci vermek.*

□ Bes bu iki ‘aşıkân-ı ma‘zûr

Kim kılsa degildir ‘aıldan **dûr** (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 24). [dûr kılsa, -]

dür-bâr: *İnci saçmak. II. Güzel sözler söylemek.*

□ Dânişmendleriñ perde-i ru’yetlerini beyândır şâh-ı hûbânın takrîr-i **dür-bârlarıdır**

Bir nükte deyim ki bî-bahâne (Nigârname, Mesnevi 75, Mısra 16). [dür-bârlarıdır, -lar, -ı, -]

dır]

dürc-i dehân: Küçük ağız, mücevher kutusu.

□ Elbette olur çü dürr-i şah-vâr

Aç **dürc-i dehânı** revân et (Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 36). [dürc-i dehânı, -ı, -ı]

dür-feşân: Inci saçan.

□ Dil-dâr тұrurken uymak olmaz

Eşitdi ki hâme **dür-feşâne** (Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 8). [dür-feşâne, -e]

dür-i hep: Bütün inciler.

□ La'1 ü **dür-i hep** güher seniñdir

İmdi işiñi tefekkür eyle (Nigârname, Mesnevi 136, Mısra 17). [dür-i hep, -]

dürlü dürlü: Çeşit çeşit.

□ Bî-misl-i şefîf der-leţâfet

Verdim aña **dürlü dürlü** zînet (Nigârname, Mesnevi 64, Mısra 7). [dürlü dürlü, -]

□ Her lahızada **dürlü dürlü** tâ'at

Ol vakt o nûr olur hüveydâ (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 5). [dürlü dürlü, -]

□ 'Âlemde ki **dürlü dürlü** zahmet

Bir bir ne ki var geldi gitdi (Nigârname, Mesnevi 134, Mısra 39). [dürlü dürlü, -]

durmak: Durmak, bulunmak, kalmak.

□ Ammâ ki tarîk-i cennet el-hâk

Oldur ne revâdır anda **durmak** (Nigârname, Mesnevi 208, Mısra 22). [durmak,]

□ Durmak ile kâm olur mu hâşıl

Uymak ile tayy olur mu menzil (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 28). [durmak,]

□ Yok idi elinde ihtiyârı

Zîrâ o yerde **durmak** olmaz (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 32). [durmak,]

□ Durmak ile kâmı bulmak olmaz

Elbette sefer gerek o yerden (Nigârname, Mesnevi 240, Mısra 33). [durmak,]

□ Durmak ile yola gitmek olmaz

Zîrâ ki tarîk-i 'aşkıdır bu (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 3). [durmak,]

□ Durmak ile kâma vâşıl olmaz

Elbette gerek ki seyr bir vakt (Nigârname, Mesnevi 242, Mısra 19). [durmak,]

durmak olmaz: Durmak olmaz.

□ Ammâ ki bu yerde **durmak olmaz**

'Âşıklara hayme kırmak olmaz (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 26). [durmak olmaz, -]

dürr-i ebhâ: En güzel inci.

□ Bî-şüphe olur tamâm hâşıl

Eş'ârıñ olur çü **dürr-i ebhâ** (Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 15). [dürr-i ebhâ, -]

dürr-i meknûn: Dizilmiş inci.

□ Zîrâ ki makâm ister eknûn

Bir şî'r-i şîrin çü **dürr-i meknûn** (Nigârname, Mesnevi 67, Mısra 30). [dürr-i meknûn, -]

□ Kâr eylemez aña biñ naşîhat

Söylersem egerçi **dürr-i meknûn** (Nigârname, Mesnevi 115, Mısra 30). [dürr-i meknûn, -]

□ Efşân etdim çü **dürr-i meknûn**

Kanmadı birini ol diger-gûn (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 5*). [*dürr-i meknûn, -*]

□ Allah şiyâkım efzun etdi

Güftârımı **dürr-i meknun** etdi (*Nigârname, Mesnevi 259, Mısra 7*). [*dürr-i meknun, -*]

dürr-i mergûb: *Arzu edilen inci.*

□ K'ey başa veren naşîhat-ı hûb

Her harf-i suzuñ çü **dürr-i mergûb** (*Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 7*). [*dürr-i mergûb, -*]

dürr-i nâ-yâb: *Eşi, benzeri olmayan inci tanesi.*

□ Neşr ola cihâne **dürr-i nâ-yâb**

Sâkî ki işitdi 'arz-ı hâlim (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 40*). [*dürr-i nâ-yâb, -*]

dürr-i şah-vâr: *Iri taneli inci, inci danesi.*

□ Elbette olur çü **dürr-i şah-vâr**

Aç dürc-i dehânını revân et (*Nigârname, Mesnevi 54, Mısra 35*). [*dürr-i şah-vâr, -*]

dürr-i yegân: *Eşsiz inci.*

□ Bu resm ile o **dürr-i yegâna**

Bir vakt yukudan oldu bidâr (*Nigârname, Mesnevi 193, Mısra 28*). [*dürr-i yegâna, -a*]

dürr-i yetîm: *Bir sedefte tek başına meydana gelen büyük ve iri, çok makbul inci. (Âilesinin tek çocuğu olduğu ve yetim olarak doğduğu için) Hz. Muhammed.*

□ Her biri çü âfitâb enver

Ey **dürr-i yetîm** cevher-i pâk (*Nigârname, Mesnevi 35, Mısra 38*). [*dürr-i yetîm, -*]

dürûd: *Dua.*

□ Sâzendelere edek **dürûd**

Gâh târı usûl ile urağ gâh (*Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 21*). [*dürûd, -ı*]

dürûd eyle: *Selam, dua eylemek.*

□ Her lahza anı **dürûd eyle**

Her bâr anı selâm söyle (*Nigârname, Mesnevi 260, Mısra 22*). [*dürûd eyle, -*]

düş: *Düşmek, müptela olmak, kapılmak.*

□ Zîrâ ki olur âsân ger cây-ı ta'abdır bu

Elbette gelir başa **düşme** dahi teşvişe (*Nigârname, Gazel 16, Mısra 12*). [*düşme, -me*]

□ Bes 'acz-i 'ani'l 'irfân ma'rifet-i cânândır

Girmezse bu şahrâya **düşmezse** bu deryâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 17*). [*düşmezse, -mez, -se*]

□ Bes 'acz-i 'ani'l 'irfân ma'rifet-i cânândır

Girmezse bu şahrâya **düşmezse** bu deryâya (*Nigârname, Gazel 18, Mısra 18*). [*düşmezse, -mez, -se*]

□ Ol vakt ki meşk-i 'aşka **düşdü**

Odlara düşüp tamâm alışdı (*Nigârname, Gazel 23, Mısra 35*). [*düşdü, -dü*]

□ Ey sâkî-i cânım eyle irşâd

Bir vâkı'a-yı belâya **düşdüm** (*Nigârname, Mesnevi 47, Mısra 35*). [*düşdüm, -düm*]

□ Bir vâkı'a-yı belâya **düşmüştü**

Görmüş o belâyı vâya **düşmüştü** (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 38*). [*düşmüştü, -müştü*]

□ Bir vâkı'a-yı belâya **düşmüştü**

Görmüş o belâyı vâya **düşmüştü** (*Nigârname, Mesnevi 48, Mısra 39*). [*düşmüştü, -müştü*]

- Her birisi **düşdü** ihtirâka (Nigâr-nâme, Mesnevi 50, Mısra 42). [düşdü, -dü]
- Söyleşmeye **düşdü** vara vara
- Ol dem ki menâmı olsa der -yâd (Nigâr-nâme, Mesnevi 52, Mısra 8). [düşdü, -dü]
- Tahkîk etdim ki bu gâzelden
- Böyle ki menâr-ı ‘aşka **düşmüş** (Nigâr-nâme, Mesnevi 52, Mısra 3). [düşmüş, -müş]
- Pervâne fenâr-ı ‘aşka **düşmüş**
- Gün gibi sözünden oldu zâhir (Nigâr-nâme, Mesnevi 52, Mısra 4). [düşmüş, -müş]
- Ahvâlini şerh ederken ol an
- Bî-hod yere **düşdü** ol şîrîn cân (Nigâr-nâme, Mesnevi 55, Mısra 41). [düşdü, -dü]
- Ne çâre edem cünûn-ı hâme
- İş **düşdü** yine Nigâr-nâme (Nigâr-nâme, Mesnevi 57, Mısra 6). [düşdü, -dü]
- Ol dem o meyi ben(i) kemîne
- Şundu ki **düşünde** ğam-zemîne (Nigâr-nâme, Mesnevi 65, Mısra 4). [düşünde, -ünde]
- Ol gül ki hemân araya **düşdü**
- Bir özge melâhata erişdi (Nigâr-nâme, Mesnevi 67, Mısra 15). [düşdü, -dü]
- Ermeye **düşerse** şekk ğamına
- Ol demde arar gezer delâil (Nigâr-nâme, Mesnevi 76, Mısra 19). [düşerse, -er, -se]
- Meydân-serâ ferahla töldü
- Ammâ yine gölge **düşdü** bir kâr (Nigâr-nâme, Mesnevi 80, Mısra 31). [düşdü, -dü]
- Kalmazdı giderdi ğuşşa ğamlar
- İmdi **düşüb** ‘aşka ol avâre (Nigâr-nâme, Mesnevi 83, Mısra 37). [düşüb, -üb]
- Yüz verdi başa yamandı hasret
- Hicrân odu imdi **düşdü** cânâ (Nigâr-nâme, Mesnevi 84, Mısra 29). [düşdü, -dü]
- İkrâm demidir al piyâle
- Fevt eyleme **düşme** kıl u kâle (Nigâr-nâme, Mesnevi 85, Mısra 5). [düşme, -me]
- Böyle ki füzündür âteş-i cân
- Dergâhına **düşmüşem** ki el’ân (Nigâr-nâme, Mesnevi 89, Mısra 28). [düşmüşem, -müş, -em]
- Mecnûn gibi **düşme** taşâ taşâ
- Gezme çölü **düşme** el ayağa (Nigâr-nâme, Mesnevi 103, Mısra 3). [düşme, -me]
- Mihmânlara dedi böyle ol hem
- İş **düşdü** size ki imdi çâre (Nigâr-nâme, Mesnevi 106, Mısra 22). [düşdü, -dü]
- Yüz tutdı kamû dedi ki ey yâr
- Düşdü** saña kâr-ı çâr u nâ-çâr (Nigâr-nâme, Mesnevi 106, Mısra 32). [düşdü, -dü]
- ‘Aşkî hevesiyle **düşdü** pâyâ
- ‘Aşka girişen bulur zevâli (Nigâr-nâme, Mesnevi 108, Mısra 9). [düşdü, -dü]
- Dîvâne-i ‘aşk âh u vâya
- Bülbül gibi **düşdü** hûy u hâya (Nigâr-nâme, Mesnevi 108, Mısra 20). [düşdü, -dü]
- Keşf oldu aña rumûz-ı esrâr
- Düşdü** yola şevk ile şîrîn-kâr (Nigâr-nâme, Mesnevi 110, Mısra 2). [düşdü, -dü]
- Çün ‘aşka tutuşdu **düşdü** nâra
- Âteşlere yandı geldi zâra (Nigâr-nâme, Mesnevi 111, Mısra 31). [düşdü, -dü]
- Düş hâk-i mezellele niyâz et
- Çâre dile ‘arz-ı çâre-sâz et (Nigâr-nâme, Mesnevi 112, Mısra 9). [düş,]
- İhlâş ile hâke **düşdü** ol mâh
- Toprağa döşendi gâh-i bî-gâh (Nigâr-nâme, Mesnevi 112, Mısra 11). [düşdü, -dü]
- Âteşlere **düşdü** yandı mâhı
- Tâ ‘arşa erişdi dūd-ı âhı (Nigâr-nâme, Mesnevi 112, Mısra 35). [düşdü, -dü]
- Tamâmi-i sühen
- İş **düşdü** yine misâfirâna (Nigâr-nâme, Mesnevi 115, Mısra 4). [düşdü, -dü]
- Her birisi **düşdü** âh u vâya

- Söyledi kâmusu mîzbâna (*Nigârname, Mesnevi 121, Mısra 29*). [düşdü, -dü]
- ☐ Ol vakt ki meşk-i ‘aşka **düşdü**
- Odlara düşüp tamâm alışdı (*Nigârname, Mesnevi 122, Mısra 35*). [düşdü, -dü]
- ☐ İmdi size **düşdü** pend-i meydân (*Nigârname, Mesnevi 132, Mısra 42*). [düşdü, -dü]
- ☐ Mihmânlar içre **düşdü** güftâr
- Söyleşdiler ‘âkıbet ki nâ-çâr (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 8*). [düşdü, -dü]
- ☐ İmdi saña **düşdü** kâr ammâ
- Bir kâr-ı yarar eyle hâlâ (*Nigârname, Mesnevi 133, Mısra 18*). [düşdü, -dü]
- ☐ Bu hâli ki gördü mihmânlar
- Feryâd u figâna **düşdü** anlar (*Nigârname, Mesnevi 137, Mısra 34*). [düşdü, -dü]
- ☐ Mâbeynimize **düşerse** ağyâr
- Elbet buluruz ki andan âzâr (*Nigârname, Mesnevi 141, Mısra 27*). [düşerse, -erse]
- ☐ Ger Kâfa **düşeydi** ey revânım
- Ol lahzâ yanardı hem-çü hâşâk (*Nigârname, Mesnevi 143, Mısra 31*). [düşeydi, -e, -y, -di]
- ☐ Mihmânlar içine **düşdü** şûrîş
- Her biri dedi ne eylesek boş (*Nigârname, Mesnevi 146, Mısra 33*). [düşdü, -dü]
- ☐ Sermâye-i ‘aklı dîn oldu
- Şahrâlara **düşdü** ol perişân (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 40*). [düşdü, -dü]
- ☐ Câme-i ‘akıldan olmuş ‘üryan
- Âteşlere **düşdü** ol civânmerd (*Nigârname, Mesnevi 148, Mısra 42*). [düşdü, -dü]
- ☐ Ferhâdın olur Şîrîn ol an
- Hülyâsına **düşdü** ol bed-efkâr (*Nigârname, Mesnevi 150, Mısra 6*). [düşdü, -dü]
- ☐ İmdi size **düşdü** kâr u kirdâr
- Tamâmi-i sühen (*Nigârname, Mesnevi 152, Mısra 37*). [düşdü, -dü]
- ☐ Bu nükteyi nâşih etdi derpîş
- Mihmânlar içinde **düşdü** teşvîş (*Nigârname, Mesnevi 153, Mısra 2*). [düşdü, -dü]
- ☐ Vâsıl ola **düşmeye** melâle
- Herkes dese vardır inanmaz (*Nigârname, Mesnevi 155, Mısra 33*). [düşmeye, -meye]
- ☐ Mağzâ size **düşdü** siz kılın kâr
- Tamâmi-i sühen-i hekîm (*Nigârname, Mesnevi 158, Mısra 27*). [düşdü, -dü]
- ☐ Mihmânlara **düşdü** başka bir kâr
- Zîrâ ki ezel cünûna pendî (*Nigârname, Mesnevi 181, Mısra 27*). [düşdü, -dü]
- ☐ Her birisi âh u vâya **düşdü**
- Her birisi hûy u hâya **düşdü** (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 25*). [düşdü, -dü]
- ☐ Her birisi âh u vâya **düşdü**
- Her birisi hûy u hâya **düşdü** (*Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 26*). [düşdü, -dü]
- ☐ Firkat odu **düşdü** kim miyâna
- Her birisi dedi yana yana (*Nigârname, Mesnevi 192, Mısra 31*). [düşdü, -dü]
- ☐ Mihnetlere **düşdü** çâr u nâ-çâr
- Sergeşte taraf taraf dolandı (*Nigârname, Mesnevi 198, Mısra 6*). [düşdü, -dü]
- ☐ Vâdîlere **düşdü** dağlar aşdı
- Evhâm hücum etdi ol dem (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 6*). [düşdü, -dü]
- ☐ Âyâ ne devâ olur bu kâre
- Hülyâsına **düşdü** etdi efkâr (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 35*). [düşdü, -dü]
- ☐ Şaşkûnluğa **düşdü** ol dem-â-dem
- Gitdikçe ziyâde oldu evhâm (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 8*). [düşdü, -dü]
- ☐ Evhâma **düşende** hâb olmaz
- Elbette ki vehm anı berbâd (*Nigârname, Mesnevi 200, Mısra 26*). [düşende, -ende]
- ☐ Ol kâr ile hâr hâr oldum
- Girdâbe-i vehme **düşmüşem** ben (*Nigârname, Mesnevi 201, Mısra 24*). [düşmüşem, -müş, -

em]

□ Bir vakt bu şevke **düşmüşem** ben

Bî-ğâye işe girişmişem ben (Nigârname, Mesnevi 211, Mısra 15). [düşmüşem, -müş, -em]

□ Ol merd-i niyâz **düşdü** kâle

Yandı yine çağırdı bir piyâle (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 2). [düşdü, -dü]

□ Bir müşkile **düşmüşem** meded kıl

Luğf eyle ki luğf-ı bî-‘aded kıl (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 40). [düşmüşem, -müş, -em]

□ Dûd-ı ünü âsumâna **düşdü**

Eyvâh dedim nedim ne çâre (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 7). [düşdü, -dü]

□ Bir vakt ki **düşmüşem** bu kâra

Ne dönmege tâb u tâkatim var (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 9). [düşmüşem, -müş, -em]

□ Dergâh-ı niyâza **düş** niyâz et

Ol kâr-ı niyâzı çâre-sâz et (Nigârname, Mesnevi 224, Mısra 29). [düş,]

□ Bârgah-i çâre-sâza **düşdü**

Ol dem ki niyâza meşğul oldu (Nigârname, Mesnevi 226, Mısra 35). [düşdü, -dü]

□ Sâkî yine **düşdü** kâr-ı bî-tâ

Başımda gezer hevâ-yı bî-pâ (Nigârname, Mesnevi 230, Mısra 11). [düşdü, -dü]

□ Bilmedi ne kâr ol ki **düşdü**

Ol lahzâ ki gayret-i nigârı (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 1). [düşdü, -dü]

□ Yâ hâba veyâ hayâle **düşmüş**

Bu kâr tarîk-i ‘âşîkândır (Nigârname, Mesnevi 234, Mısra 15). [düşmüş, -müş]

□ Bilmez çü özün bilir Nigârın

Ben senlige **düşdügüme** ‘illet (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 6). [düşdügüme, -düg, -üm, -e]

□ Öz özüme güft ü gû ederken

Böyle ki hayâl-i hâma **düşmek** (Nigârname, Mesnevi 256, Mısra 6). [düşmek, -mek]

düş-: Düşmek, müptela olmak, kapılmak.

□ Zîrâ deli kârdan uşanmaz

İmdi bilirim ki tağa **düşdüm** (Nigârname, Gazel 23, Mısra 6). [düşdüm, -düm]

□ Başımda bir özge hoş buldum

Bülbül gibi hây u hûya **düşdüm** (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 18). [düşdüm, -düm]

□ Öz özüme güft ü gûya **düşdüm**

Zûr eyledi bâde-i muhabbet (Nigârname, Mesnevi 44, Mısra 19). [düşdüm, -düm]

□ Bu gördü anı **düşüp** menâra

Ol âteşe garî olup dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 50, Mısra 38). [düşüp, -üp]

□ Nâçâr çalup hayâle **düşdüm**

Efkâr ile kıyl u kâle **düşdüm** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 23). [düşdüm, -düm]

□ Nâçâr çalup hayâle **düşdüm**

Efkâr ile kıyl u kâle **düşdüm** (Nigârname, Mesnevi 56, Mısra 24). [düşdüm, -düm]

□ Âh-vâye **düşüp** çeker nedâmet

Evvel ki ta‘arruz-ı kelâmı (Nigârname, Mesnevi 76, Mısra 27). [düşüp, -üp]

□ Şafvetden uzak **düşüp** o küfi

Kirdâr u kâr ‘amel ne kim var (Nigârname, Mesnevi 77, Mısra 33). [düşüp, -üp]

□ Şahrâya **düşüp** gezer avâre

Bir kimse ile demez danışmaz (Nigârname, Mesnevi 84, Mısra 8). [düşüp, -üp]

□ Çeksek de bu yolda çok cefâlar

Böyle dediler **düşüp** şitâba (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 13). [düşüp, -üp]

□ Mihmân cem‘ oldu bir araya

Her biri **düşüp** çûn u çerâya (Nigârname, Mesnevi 106, Mısra 26). [düşüp, -üp]

□ Tamâmi-i sühen

Efkâra **düşüp** tolaştı mihmân (Nigârname, Mesnevi 127, Mısra 34). [düşüp, -üp]

□ Âh vâya **düşüp** kamû dem-â-dem

Feryâd u figân ederdî her dem (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 27). [düşüp, -üp]

□ Toprağa **düşüp** kamûsu birden

Fark etmez idi semâyı yerden (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 29). [düşüp, -üp]

□ Fırkat oduna **düşüp** tutuşdu

Başdan ayağa yanup alışdı (Nigârname, Mesnevi 188, Mısra 35). [düşüp, -üp]

□ Bu vâdi-i ‘aşk-ı bî-kenâra

Düşdüm ne edem ben-i avâre (Nigârname, Mesnevi 210, Mısra 38). [düşdüm, -düm]

□ Âh vâye **düşüp** ki ol pey-â-pey

Böyle dedi ey Hüdâ-yı her şey (Nigârname, Mesnevi 218, Mısra 6). [düşüp, -üp]

□ Senlige **düşüp** bu hâli tutdum

Müş tâkların budur ki kârı (Nigârname, Mesnevi 235, Mısra 1). [düşüp, -üp]

düşdü: Düşmek.

□ Dermân ede bu derd-mende

Bu bâbda **düşdüler** hayâle (Nigârname, Mesnevi 102, Mısra 17). [düşdüler, --ler, -]

□ Oldum ne edim ki yokdu ğam-hâr

Böyle dedi ol figâna **düşdü** (Nigârname, Mesnevi 223, Mısra 6). [düşdü,]

□ Maflûba erişdiñ ey fedâ-kâr

‘Arşa-yı celâle **düşdün** ammâ (Nigârname, Mesnevi 227, Mısra 12). [düşdün, -ñ]

düşme: Düşmek.

□ Hülyâda görüp hayâle **düşme**

Efkâr ile başka hâle **düşme** (Nigârname, Mesnevi 58, Mısra 14). [düşme, -me]

düşme el ayağa: Ele ayağa düşmek, muhtaç olmak.

□ Mecnûn gibi düşme taşa tağa

Gezme çölü **düşme el ayağa** (Nigârname, Mesnevi 103, Mısra 4). [düşme el ayağa, -]

düşür: Düşürmek, eline düşürmek.

□ ‘Aklıñ dağıdup özün şaşırma

Vâdi-i melâmete **düşürme** (Nigârname, Mesnevi 142, Mısra 32). [düşürme, -me]

düşvâr: Güç, müşkül, zor.

□ Düşvâr görünmesidir ey yâr

Biñden biri mû gibi za‘îfdir (Nigârname, Mesnevi 95, Mısra 29). [düşvâr,]

□ Her biri bir emirdir ki **düşvâr**

Ne çâre gerek ki çâr-nâ-çâr (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 22). [düşvâr,]

□ Zîrâ bu ezel ferâğ-ı **düşvâr**

Elbet görünür velîkin ey yâr (Nigârname, Mesnevi 184, Mısra 38). [düşvâr,]

dut-: Tutmak, zapdetmek.

□ Ol kârger olduĝını bildim

Vahdet yolunu **dutup** dem-â-dem (Nigârname, Mesnevi 30, Mısra 41). [dutup, -up]

dut: Tutmak, zapdetmek.

□ Kâdir degilem **dutam** naşîhat

Hûşyârlığa ki yokdu kudret (Nigârname, Mesnevi 55, Mısra 30). [dutam, -am]

□ Olmazsa tel-i nigâra âmiz

Vahdet yolunu **dutup** tamâmî (Nigârname, Mesnevi 241, Mısra 16). [dutup, -up]

□ Dut seyr ile ey ‘azîz-i hoş-dil

Aldı elin ol cünûn merâma (Nigârname, Mesnevi 243, Mısra 23). [dut,]

dütâ: İki kat, iki büklüm, kıvrım kıvrım.

□ Sermet okuyak çalak ‘ırâkı

Geh târî çalak vü gâh **dütâyı** (Nigârname, Mesnevi 160, Mısra 10). [dütâyı, -y, -ı]

dutuldu: Bağlanmak, âşık olmak.

□ Rû’yâda **dutuldu** ‘aşka bî-pâ

Diñle ki deyim ki Şeyh-i San‘ân (Nigârname, Mesnevi 144, Mısra 9). [dutuldu,]

dutuşdu: Tutuşmak, yanmak. aşkın yakıcılığı ile kuşatılmak.

□ Reşk-âver-i mâhitâb-ı hurşid

Hayretle heme **dutuşdu** nâra (Nigârname, Mesnevi 90, Mısra 20). [dutuşdu,]

dûzah: Cehennem, cehennem ateşi.

□ Mevlâ saña eyledi ‘inâyet

Dûzahdan elem çeker mi çekmez (Nigârname, Gazel 4, Mısra 13). [dûzahdan, -dan]

□ Dûzahdan elem çeker mi çekmez

Dergâhına eyleyen dahâlet (Nigârname, Gazel 4, Mısra 14). [dûzahdan, -dan]